POLIROM

Zadie Smith

Dinţi albi

BIBLIOTECA POLIROM

Zadie Smith

Dinţi albi

Traducere din limba engleză
şi note de Alina Scurtu

POLIROM
2014

Zadie Smith, *White Teeth*
© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-4646-3
ISBN PDF: 978-973-46-4647-0
ISBN print: 978-973-46-4451-3

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Alexandru Ifrim

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

ZADIE SMITH s-a născut în 1975, în cartierul londonez Brent, unde a şi crescut. Provine dintr-o familie mixtă: mama era de origine jamaicană, iar tatăl, cetăţean britanic. A studiat literatura engleză la King's College, în cadrul Universităţii din Cambridge, timp în care a început să publice proză scurtă. În 2003 a fost inclusă de revista literară *Granta* în prestigioasa listă a celor mai promiţători douăzeci de scriitori britanici ai deceniului, iar în 2006 i s-a acordat premiul Orange pentru proză. Pînă în prezent Zadie Smith a publicat patru romane. Cel mai recent dintre ele, intitulat *Nord-Vest* şi publicat în Marea Britanie în 2012, a apărut în traducere la Editura Polirom un an mai tîrziu.

Pentru
mama şi
tatăl
meu
Şi
pentru
Jimmi
Rahman

„Trecutul e un început.“

Furtuna, actul II, scena I

Mulţumiri

Le sunt recunoscătoare atât Lisei, cât şi lui Joshua Appignanesi, pentru ingenioasele lor planuri spre a-mi face rost de o cameră a mea atunci când am avut mai mare nevoie. Mulţumiri li se cuvin şi lui Tristan Hughes şi lui Yvonne Bailey-Smith, pentru că au oferit două cămine fericite acestei cărţi şi autoarei sale. Le mai sunt îndatorată şi ideilor strălucite şi ochiului atent al următorilor oameni: Paul Hilder, prieten şi critic; Nicholas Laird, coleg *idiot savant*; Donna Poppy, meticuloasă în toate; Simon Prosser, redactorul cu cea mai limpede minte la care puteam spera; şi agentului meu literar, Georgia Garrett, căreia nu-i scapă nimic.

Archie
1974, 1945

„Din nu ştiu ce motiv, orice flecuşteţ pare extrem de importa nt astăzi, iar când spui despre un lucru că «nimic nu depinde de el», sună ca o blasfemi e. Nu avem cum şti – cum să spun? – de care dintre faptele noastre, de care dintre acţiunile noastre inutile nu va depinde vreun

lucru
pentru
totdeaun
a“.

Where Angels Fear to Tread, E.M. Forster

1

Cea de-a doua căsătorie ciudată a lui Archie Jones

Dimineaţa devreme, spre sfârşitul secolului, Cricklewood Broadway. Pe 1 ianuarie 1975, la ora 6:27, Alfred Archibald Jones era îmbrăcat într-un costum de catifea reiată şi stătea în maşina lui, o Cavalier Musketeer Estate plină de fum, aplecat peste volan cu faţa în jos, sperând că nu va fi judecat prea aspru. Zăcea aplecat înainte ca o cruce imobilă, cu falca atârnându-i şi cu braţele aruncate în lături, de parcă ar fi fost un înger căzut; în pumnii încleştaţi îşi ţinea medaliile militare (stângul) şi certificatul de căsătorie (dreptul), căci hotărâse să-şi ia greşelile cu el. În ochii lui se reflectă o luminiţă verde, semnalizând un viraj la dreapta pe care hotărâse că nu-l va face niciodată. Era resemnat. Era pregătit. Dăduse cu banul şi nu avea să se abată de la ceea ce alesese acesta. Era o sinucidere deja hotărâtă. De fapt, era hotărârea lui de Anul Nou.

Însă chiar în timp ce respiraţia îi devenea sacadată şi privirea i se înceţoşa, Archie era conştient că Cricklewood Broadway va părea o alegere ciudată. Ciudată şi pentru prima persoană care o să îi vadă prin parbriz capul prăbuşit, ciudată şi pentru poliţiştii care vor completa procesul-verbal, şi pentru ziaristul local chemat să scrie cincizeci de cuvinte, şi pentru rudele care le vor citi. Îngrămădit între un complex impunător de cinematografe din beton la un capăt şi o intersecţie imensă la celălalt, Cricklewood nu era un loc potrivit. Nu era un loc în care să vii ca să mori. Era un loc în care veneai ca să te îndrepţi spre alte locuri, pe autostrada A41. Dar Archie Jones nu voia să moară în cine ştie ce loc plăcut, îndepărtat şi împădurit, ori pe un pisc presărat cu floricele. În viziunea lui Archie, oamenii de la ţară trebuiau să moară la ţară, iar oamenii de la oraş trebuiau să moară în oraş. Aşa se cuvenea. „A murit aşa cum a trăit“ şi aşa mai departe. Părea logic ca Archie să moară pe această stradă rău famată din oraş pe care ajunsese, locuind singur, la patruzeci şi şapte de ani, într-un apartament cu două camere de deasupra unui magazin dezafectat. Nu era omul care să facă planuri elaborate – bilete de adio sau instrucţiuni pentru înmormântare – sau care să-şi dorească ceva pretenţios. Nu

cerea decât puţină linişte, un pic de *şşşt* ca să se poată concentra. Voia ca totul să fie foarte tăcut şi nemişcat, precum interiorul unui confesional gol ori răgazul din creier dintre gând şi vorbă. Voia s-o facă înainte să se deschidă magazinele.

Pe deasupra lui, un stol de lighioane înaripate îşi luă zborul de pe cine ştie ce streaşină nevăzută, se năpusti şi păru să se îndrepte direct spre acoperişul maşinii lui Archie; însă în ultima clipă execută un viraj impresionant, mişcându-se ca o singură fiinţă, cu eleganţa unei mingi aruncate cu efect, şi ateriză pe Hussein-Ishmael, o măcelărie renumită printre musulmani. Archie era prea dus ca să se mai agite, însă le urmări cu un zâmbet interior cald când se uşurară, murdărind cu roşu zidurile albe. Le urmări în timp ce îşi întindeau capetele lor iţite de păsări pe deasupra streşinii de la Hussein-Ishmael; le urmări în timp ce ele urmăreau, la rândul lor, scurgerea lentă şi continuă a sângelui din chestiile moarte – pui, vite, oi – care atârnau în cârlige ca hainele în magazin. Ghinionul. Aceşti porumbei simţeau din instinct Ghinionul, aşa că îl ocoliră pe Archie. Pentru că, deşi el nu ştia, şi în ciuda furtunului de la aspiratorul Hoover, furtun care era aşezat pe scaunul din dreapta şi care pompa fumul din ţeava de eşapament în plămânii lui, norocul era de partea lui în acea dimineaţă. Cea mai subţire pojghiţă de noroc îl acoperise ca roua proaspătă. Pe când îşi pierdea şi îşi recăpăta cunoştinţa, poziţia planetelor, muzica sferelor, bătaia aripilor diafane ale unei molii din Africa Centrală şi o mulţime de alte chestii care Pun Lucrurile în Mişcare hotărâseră că e vremea ca lui Archie să i se acorde o a doua şansă. Undeva, cumva, cineva hotărâse că el va trăi.

Măcelăria Hussein-Ishmael era a lui Mo Hussein-Ishmael, un om mare cât un taur, al cărui păr se ridica şi cobora într-un smoc, apoi într-o coadă de răţoi. Mo spunea că în privinţa porumbeilor trebuie să tai problema de la rădăcină: nu să scapi de excrementele lor, ci chiar de porumbei. „Nu *rahatul* e de rahat (ăsta era crezul lui Mo), de rahat e *porumbelul*.“ Aşa că dimineaţa în care Archie aproape că a murit a început ca toate dimineţile la Hussein-Ishmael, cu Mo odihnindu-şi burta uriaşă pe pervaz, aplecându-se în afară şi agitând un satâr, în încercarea de a opri ploaia de chestii roşii.

— Marş de-aici! Plecaţi, nenorociţi plini de rahat! Da! ŞASE!

Practic, era un fel de crichet – jocul englezesc adaptat de către imigranţi, iar şase era numărul maxim de porumbei pe care-i puteai doborî dintr-o lovitură.

— Varin! strigă Mo înspre stradă, ridicând triumfător satârul plin de sânge. E rândul tău, băiete. Gata?

Sub el, pe trotuar, stătea Varin, un băiat hindus supraponderal de la şcoala din colţ, care se uita în sus, ca un mare punct aruncat sub semnul întrebării reprezentat de Mo. Sarcina lui Varin era să se caţere pe o scară şi să adune bucăţile de porumbel împrăştiate într-o sacoşă mică de la Kwik Save, să o lege la gură şi să o arunce în tomberoanele de la celălalt capăt al străzii.

— Hai odată, Grăsanule, strigă unul dintre angajaţii de la bucătăria lui Mo, lovindu-l pe Varin peste fund cu o mătură, pentru a puncta fiecare cuvânt. Mişcă-ţi fundul ăla gras de Ganesh indian, elefantule, şi adu porumbeii ăia terciuiţi.

Mo îşi şterse sudoarea de pe frunte, îşi trase nasul şi aruncă o privire în lungul străzii Cricklewood, uitându-se la fotoliile desfundate şi la bucăţile de covor transformate în camere în aer liber de către beţivii din cartier; la magazinele cu automate, la lingurile unsuroase şi la taxiuri, toate acoperite de excremente. Într-o zi, spera Mo, Cricklewood şi locuitorii ei vor avea motiv să-i mulţumească pentru masacrul pe care îl făcea zilnic; într-o zi, nici un bărbat, femeie sau copil de pe stradă nu va mai trebui să amestece vreodată o parte detergent şi patru părţi oţet pentru a curăţa excrementele care cad peste lume. „Nu *rahatul* e de rahat“, repeta el solemn, „de rahat e *porumbelul*“. Mo era singurul din comunitate care înţelegea cu adevărat. Avea un sentiment foarte *zen* în această privinţă – se simţea foarte binevoitor faţă de oameni – până când descoperi maşina lui Archie.

— Arshad!

Un tip slăbănog, cu o înfăţişare dubioasă şi cu mustaţă pe oală, îmbrăcat în patru nuanţe diferite de maro, ieşi din magazin cu mâinile pline de sânge.

— Arshad! Mo abia se stăpânea; împunse aerul cu degetul în direcţia maşinii. Băiete, te întreb o singură dată.

— Da, *Abba*[1]? spuse Arshad, mutându-şi greutatea de pe un picior pe altul.

— Ce dracu’ e asta? Ce caută asta aici? Am o livrare la şase jumate. O să am cinşpe bovine moarte aici la şase jumate. Trebuie să le bag prin spate. Asta mi-e meseria. Înţelegi? Vine nişte *carne*. Aşa că, vezi, sunt *perplex*… Mo afişă o expresie de confuzie nevinovată. Pentru că eu credeam că aici scrie clar „Zonă de livrări“. Arătă spre o

pancartă veche din lemn care purta inscripţia INTERZISĂ PARCAREA ORICĂRUI VEHICUL ÎN ORICE ZI. Ei?

— Nu ştiu, *Abba*.

— Eşti fiul meu, Arshad. Nu te-am angajat ca să nu ştii. L-am angajat *pe el* ca să nu ştie. Se întinse pe fereastră şi îl pocni pe Varin, care se balansa pe burlanul primejdios ca un acrobat pe sârmă, dându-i una zdravănă după cap şi aproape dărâmându-l. *Pe tine* te-am angajat ca să ştii lucruri. Să aduni informaţii. Să aduci la lumină adâncul întuneric al inexplicabilului univers al Creatorului.

— *Abba*?

— Află ce-i cu aia acolo şi scapă de ea.

Mo dispăru din cadrul ferestrei. După un minut, Arshad se întoarse cu o explicaţie.

— *Abba*.

Capul lui Mo răsări din nou la fereastră, ca un cuc răutăcios dintr-un ceas elveţian.

— Se gazează, *Abba*.

— Ce-ai zis?

Arshad ridică din umeri.

— Am ţipat prin geamul maşinii şi i-am spus tipului să plece şi el a zis: „Mă gazez, lasă-mă-n pace“. Uite-aşa.

— Nu se gazează nimeni pe proprietatea mea, izbucni Mo coborând scările în fugă. Nu avem autorizaţie.

Odată ajuns în stradă, Mo se apropie de maşina lui Archie, smulse prosoapele înghesuite în partea de sus a geamului, care nu se închidea bine, din dreptul şoferului şi îl împinse cu o forţă animalică în jos vreo zece centimetri.

— Auzi, domnule? Nu avem autorizaţie pentru sinucideri aici. Aici *halal*. Cuşer, înţelegi? Dacă vrei să mori pe-aici, prietene, mi-e teamă că trebuie să fii întâi scurs de tot sângele.

Archie îşi ridică cu greu capul de pe volan. Şi în răgazul infim dintre vederea unui Elvis cu pielea măslinie, masiv şi transpirat, şi înţelegerea faptului că viaţa încă îi aparţinea, avu un fel de experienţă religioasă. Îşi dădu seama că, pentru prima dată de când se născuse, Viaţa îi spusese „Da“ lui Archie Jones. Nu doar „OK“, sau „Dă-i înainte dacă tot ai început“, ci o aprobare răsunătoare. Viaţa şi-l dorea pe Archie. Îl smulsese cu gelozie din ghearele morţii şi-l adusese înapoi la sânul ei. Deşi acesta nu era unul dintre cele mai reuşite specimene ale ei, Viaţa şi-l dorea pe Archie, iar Archie, chiar spre surprinderea lui, îşi dorea Viaţa.

Înnebunit, coborî ambele geamuri şi trase oxigen în adâncul plămânilor. Printre inspiraţiile sacadate, îi mulţumi

lui Mo de nenumărate ori, cu lacrimile şiroindu-i pe obraz şi cu mâinile încleştate pe şorţul lui Mo.

— Bine, bine, spuse măcelarul, eliberându-se dintre degetele lui Archie şi scuturându-se, acum şterge-o. Trebuie să primesc nişte carne. Treaba mea e să scurg sângele din animale. Nu sunt psiholog. Ţie-ţi trebuie Lonely Street[2]. Aici e Cricklewood Lane.

Încă înecându-se printre mulţumiri, Archie dădu cu spatele, ieşi de pe alee şi vină la dreapta.

*

Archie Jones încercase să se sinucidă pentru că soţia lui, Ofelia, o italiancă cu ochii violeţi şi cu o umbră de mustaţă, divorţase de curând de el. Însă el nu-şi petrecuse dimineaţa de Anul Nou cu un furtun de aspirator în gură pentru că o iubea. Ci mai degrabă pentru că trăise cu ea atâta timp şi *nu* o iubise. Căsnicia lui Archie era cam ca atunci când cumperi o pereche de pantofi, îi iei acasă şi-ţi dai seama că nu-ţi vin. De dragul păstrării aparenţelor, i-a suportat. Şi pe urmă, dintr-odată şi după treizeci de ani, pantofii s-au ridicat singuri şi au ieşit din casă. Ea a plecat. Treizeci de ani.

Din câte îşi amintea, au început bine, ca toţi ceilalţi. La începutul primăverii lui 1946, el ieşise din întunericul războiului şi intrase într-o cafenea din Florenţa, unde fusese servit de o chelneriţă strălucind ca un soare: Ofelia Diagilo, îmbrăcată toată în galben, răspândind căldură şi promisiunea unei partide de sex, pe când îi întindea un cappuccino cu multă spumă. Au mers înainte cu ochelari de cal. Ea nu avea de unde să ştie că femeile nu reprezentau mare lucru în viaţa lui Archie; că undeva în sufletul lui nu le plăcea, nu avea încredere în ele, şi că era în stare să le iubească numai dacă aveau o aură. Nimeni nu-i spusese lui Archie că în arborele genealogic al familiei Diagilo se ascundeau două mătuşi isterice, un unchi care vorbea cu vinetele şi un văr care-şi purta hainele cu spatele-n faţă. Aşa că s-au căsătorit şi s-au întors în Anglia, unde ea şi-a dat seama foarte repede ce greşeală făcuse, el a adus-o pe ea în pragul nebuniei, iar aura a fost împachetată şi trimisă în pod să adune praful, ca şi restul vechiturilor şi al ustensilelor de bucătărie stricate pe care Archie promisese că le va repara într-o zi. Printre acele vechituri se găsea şi un aspirator Hoover.

În dimineaţa de *Boxing Day*[3], cu şase zile înainte să parcheze în faţa măcelăriei lui Mo, Archie se întorsese în casa lor din Hendon în căutarea acelui Hoover. Era a patra lui vizită în pod în tot atâtea zile, făcută ca să care rămăşiţele unei căsătorii în noul lui apartament, iar aspiratorul Hoover era printre ultimele lucruri pe care le revendicase: unul dintre lucrurile cele mai stricate, mai urâte, pe care le ceri doar de-al dracului, pentru că ai pierdut casa. Asta e divorţul: iei lucruri pe care nu le mai vrei, de la oameni pe care nu-i mai iubeşti.

— Deci iar *tu*, spuse menajera spaniolă care-i deschisese uşa, Santa-Maria sau Maria-Santa sau cam aşa ceva. Domnu' Jones, acu' ce mai vrei? Chiuveta de la bucătărie, *sí*?

— Hoover, zise Archie cu răutate. Aspirator.

Ea-şi miji ochii la el şi scuipă pe preşul din faţa uşii, la câţiva centimetri de pantofii lui.

— *Bine aţi venit, señor.*

Casa devenise un rai pentru cei care-l urau. În afară de personalul de serviciu, trebuia să se lupte şi cu numeroasa familie italiană a Ofeliei, cu asistenta ei de la psihiatrie, cu femeia de la consiliu şi bineînţeles cu Ofelia însăşi, pe care o găseai în inima acestei case de nebuni, ghemuită pe canapea în poziţie fetală, scoţând mugete într-o sticlă de Bailey's. I-a luat o oră şi un sfert doar să străbată liniile inamice – şi pentru ce? Pentru un Hoover pervers, aruncat cu luni în urmă fiindcă se încăpăţâna să facă exact opusul ţelului oricărui aspirator: arunca praful afară în loc să-l tragă înăuntru.

— Domnu' Jones, de ce mai vii aici dacă te face nefericit? Fii *înţelept*. Ce-ai putea să faci cu el? Menajera se ţinea după el pe scările care duceau în pod, înarmată cu un fel de soluţie de curăţat. E stricat. Nu ai *nevoie* de ăsta. Înţelegi? Înţelegi?

Îl băgă în priză şi îi demonstră că nu funcţionează. Archie îl scoase din priză şi înfăşură în linişte cablul în jurul aspiratorului. Dacă era stricat, îl lua. Lua toate lucrurile stricate. Avea de gând să repare toate nenorocitele de lucruri stricate din casă, fie şi numai ca să arate că e bun la ceva.

— Nu eşti bun de nimic! Santa nu-ştiu-cum îl fugări în jos pe scări. Nevastă-ta e bolnavă la cap, şi asta-i tot ce poţi să faci!

Archie strânse Hooverul la piept şi îl duse în sufrageria aglomerată, unde, în faţa mai multor perechi de ochi plini de reproş, îşi scoase cutia cu scule şi începu să meşterească la el.

— Uite la el, spuse una dintre bunicile italiene, cea mai elegantă, cea cu eşarfele uriaşe şi cu mai puţine aluniţe, ia

toate, *capisce*? Îi ia minţile, îi ia mixerul, îi ia casetofonul cel vechi… ia tot în afară de scândurile din podea. Îmi face scârbă…

Femeia de la consiliu, care chiar şi în zilele fără ploaie semăna cu o pisică cu părul lung udă până la piele, dădu din capul ei slăbănog în semn de aprobare.

— E dezgustător, mie-mi spui, e dezgustător… şi, bineînţeles, noi suntem cei care trebuie să strângă mizeria; cel care ar trebui să… Peste spusele ei se suprapuneau cele ale asistentei:

— Nu poate rămâne aici singură, nu-i aşa… şi *el* e cel care se simte alungat, săraca femeie… are nevoie de o casă ca lumea, de…

„Sunt aici“, ar fi vrut Archie să spună, „nu vezi că sunt aici, sunt chiar aici, la naiba. Şi mixerul era *al meu*“.

Dar lui Archie nu-i plăceau confruntările. Le ascultă pe toate timp de încă cincisprezece minute, fără să vorbească, în timp ce testa puterea aspiratorului pe bucăţi de ziar, până când fu copleşit de sentimentul că Viaţa e un rucsac enorm, atât de inimaginabil de greu încât, deşi ar fi însemnat să piardă totul, era infinit mai uşor să lase tot bagajul pe marginea drumului şi să păşească în întuneric. „N-ai nevoie de mixer, Archie, băiete, n-ai nevoie de aspirator. Toate astea sunt balast. Lasă jos rucsacul, Arch, şi mergi alături de fericiţii din ceruri.“ Nu era bine? Lui Archie – care cu o ureche îşi auzea fosta nevastă şi pe rudele ei, iar cu cealaltă bâzâitul aspiratorului – i se părea pur şi simplu că Sfârşitul era atât de aproape, încât era inevitabil. Nu avea nimic personal cu Dumnezeu sau altceva. Pur şi simplu i se părea că vine sfârşitul lumii. Şi va avea nevoie de mai mult decât whisky ieftin, biscuiţi şi o cutie mică de bomboane Quality Street – cele cu căpşuni fiind deja mâncate – pentru a justifica intrarea într-un nou an.

Repară Hooverul cu răbdare şi dădu cu aspiratorul prin sufragerie cu un scop şi o metodică ciudate, împingându-i vârful prin cele mai dificile colţuri. Plin de solemnitate, dădu cu banul (cap – viaţă, pajură – moarte) şi nu simţi nimic deosebit când îşi dădu seama că se holbează la moneda care se învârtea. Liniştit, detaşă furtunul aspiratorului, îl puse într-o valiză şi părăsi casa pentru ultima dată.

Dar nu e uşor să mori. Şi nu poţi să pui sinuciderea pe o listă cu „Lucruri de făcut“, între spălarea tigăii şi înălţarea piciorului canapelei cu o cărămidă. E hotărârea de a nu face, de a des-face; e un sărut trimis uitării. Indiferent ce spune

lumea, ca să te sinucizi ai nevoie de curaj. E pentru eroi şi martiri, pentru oameni cu adevărat glorioşi şi plini de sine. Archie nu avea nici una dintre aceste calităţi. Era un om a cărui importanţă în Marele Plan al Vieţii putea fi reprezentat prin raporturi cunoscute:

Pietricică: Plajă.

Picătură de ploaie: Ocean.

Ac: Car cu fân.

Astfel că timp de câteva zile a ignorat soarta hotărâtă de monedă şi s-a plimbat cu furtunul de aspirator în maşină. Noaptea se uita prin parbriz la monstruozitatea cerului şi avea înţelegerea atât de veche a proporţiilor sale universale, simţind ce înseamnă să fii infim şi efemer. Se gândi la paguba pe care ar fi făcut-o lumii dacă ar fi dispărut, şi i se păru neglijabilă, prea mică pentru a fi luată în calcul. Irosi câteva minute întrebându-se dacă „Hoover“ devenise un termen generic pentru aspiratoare sau era, aşa cum susţineau alţii, doar numele unei mărci. Iar în tot acest timp, furtunul de aspirator stătea ca un mare penis flasc pe bancheta din spate, bătându-şi joc de teama lui mută, râzând de paşii minusculi cu care se apropia de călău, rânjind la nehotărârea lui neputincioasă.

Apoi, pe 29 decembrie, l-a vizitat pe Samad Miah Iqbal, vechiul său prieten. Un camarad destul de improbabil, însă cel mai vechi prieten al său, un musulman bengalez alături de care luptase atunci când a trebuit să lupte, şi care îi amintea de acel război; de acel război care unora le amintea de şuncă grasă şi de ciorapi desenaţi pe picior, dar lui Archie îi aducea în memorie focuri de armă şi jocuri de cărţi şi gustul alcoolului tare, străin.

— Archie, dragul meu prieten, spusese Samad, cu vocea lui caldă, entuziastă. Trebuie să uiţi de toate necazurile astea cu nevasta. Încearcă o nouă viaţă. De asta ai nevoie. Gata, ajunge: uite cele cinci boabe ale tale şi plusez cu încă cinci.

Stăteau în noua lor vizuină, Sala de biliard O’Connell’s, jucând poker cu numai trei mâini, două ale lui Archie şi una a lui Samad; mâna dreaptă a lui Samad era un lucru defect, nemişcată şi cu pielea cenuşie, moartă definitiv, în ciuda sângelui care curgea prin ea. Locul unde stăteau, unde se întâlneau în fiecare seară la cină, era jumătate cafenea, jumătate cazino, şi era proprietatea unei familii de irakieni, mulţi dintre membrii căreia aveau aceeaşi urâtă boală de piele.

— Uită-te la mine. Căsătoria cu Alsana mi-a făcut un nou contract cu viaţa, înţelegi? Ea îmi deschide noi posibilităţi. E atât de tânără, de plină de viaţă, e ca o gură de

aer proaspăt. Vii să-mi ceri sfatul? Uite-l. Nu trăi viaţa asta; e o viaţă nenorocită, Archibald. Nu-ţi face nici un bine. Absolut nici un bine.

Samad îl privise cu multă simpatie, pentru că ţinea foarte mult la Archie. Prietenia lor din timpul războiului fusese întreruptă de treizeci de ani de despărţire pe continente diferite, dar în primăvara lui 1973 Samad venise în Anglia; era un om între două vârste, care începea o nouă viaţă alături de mireasa lui de douăzeci de ani, miniona Alsana Begum, cu faţa ca o lună plină şi cu ochii ei vicleni. Într-un acces de nostalgie şi pentru că era singurul om pe care Samad îl cunoştea pe această mică insulă, Samad îl căutase pe Archie şi se mutase în acelaşi cartier londonez ca el. Încet, dar sigur, un fel de prietenie s-a reaprins între cei doi bărbaţi.

— Joci ca un poponar, spuse Samad, punând jos damele câştigătoare, una peste alta.

Le desfăcu, într-o mişcare elegantă, cu degetul mare de la mâna stângă, făcându-le să cadă pe masă în formă de evantai.

— Sunt bătrân, spuse Archie, aruncând jos cărţile. Sunt bătrân. Cine m-ar mai lua acum? A fost greu să conving pe cineva şi prima dată.

— Vorbeşti prostii, Archibald. Nici măcar n-ai cunoscut persoana potrivită încă. Ofelia asta nu e cea potrivită, Archie. Din ce mi-ai dat de înţeles, nu e potrivită nici măcar pentru vremurile astea…

Se referea la nebunia Ofeliei, care în jumătate din timp credea că era camerista faimosului iubitor de artă din secolul al XV-lea Cosimo de Medici.

— S-a născut şi trăieşte în timpurile nepotrivite! Pur şi simplu nu e vremea ei! Poate nici mileniul ei. Viaţa modernă a prins-o pe femeia asta total nepregătită. I-a plecat mintea cu sorcova. E dusă. Şi tu? Tu ai luat o viaţă greşită de la garderobă şi trebuie s-o duci înapoi. Şi în plus, nu te-a binecuvântat cu copii… iar viaţa fără copii, Archie, la ce e bună? Dar există a doua şansă; da, în viaţă există a doua şansă. Crede-mă, că ştiu. Tu, continuă el, adunând monedele de zece penny cu latura mâinii bolnave, n-ar fi trebuit să te însori niciodată cu ea.

„La naiba cu vederea lui periferică“, se gândi Archie „Întotdeauna e perfectă.“

În sfârşit, la două zile după această discuţie, dimineaţa devreme în ziua de Anul Nou, durerea devenise atât de pătrunzătoare, încât Archie n-a mai fost în stare să se agaţe de sfatul lui Samad.

Aşa că hotărî să-şi mortifice carnea, să-şi ia viaţa, să se elibereze de un drum al vieţii care îl dusese pe multe căi greşite, în inima pustietăţii, până când drumul a dispărut de tot, iar firimiturile care îl marcau au fost ciugulite de păsări.

*

În momentul în care maşina începea să se umple cu fum, trecuse prin rememorarea obligatorie a vieţii lui de până atunci. Ceea ce s-a dovedit a fi o vizionare scurtă, needificatoare, fără prea mare valoare în ceea ce priveşte divertismentul, echivalentul metafizic al discursului reginei. O copilărie anostă, o căsătorie nereuşită, o slujbă fără nici o perspectivă – triumviratul clasic – toate se derulau rapid, în linişte, cu foarte puţin dialog, provocându-i cam aceleaşi sentimente ca şi prima dată. Archie nu credea cine ştie ce în destin, dar dacă te gândeai mai bine, părea într-adevăr că destinul făcuse un efort special pentru a-i asigura viaţa, ceea ce semăna cu un cadou de Crăciun ales de firmă pentru el – un cadou care venea devreme şi semăna cu al tuturor celorlalţi. Şi mai era bineînţeles şi războiul; fusese în război, doar în ultimul an al acestuia, pe când avea doar şaptesprezece ani, dar asta nu prea se punea. Nu fusese în linia întâi, nimic de felul ăsta. El şi Samad, bătrânul Sam, Sammy cel mic, aveau câte ceva de povestit, ca să nu mai spunem că Archie avea chiar şi o bucată de şrapnel în picior, dacă cineva ar fi vrut să-l vadă; dar nu voia nimeni. Nimeni nu mai voia să vorbească despre *asta*. Era ca un picior de lemn, ori ca un neg care îl pocea. Era ca părul din nas. Oamenii întorceau capul. Când cineva îl întreba pe Archie: „Da' tu ce-ai făcut în viaţă?“ ori „Care e cea mai importantă amintire a ta?“, atunci, Dumnezeu cu mila dacă aducea vorba de război; ochii se dădeau peste cap, degetele băteau darabana, toţi se ofereau să facă cinste cu următorul rând. Nimănui *nu-i păsa* de fapt. În vara lui 1955 Archie s-a dus pe Fleet Street[4] încălţat cu cei mai buni pantofi cu vârfurile ascuţite pe care îi avea, şi şi-a căutat de lucru ca şi corespondent de război. Un tip efeminat, cu mustăcioară şi cu o voce subţire, l-a întrebat: „Ceva experienţă, domnu' Jones?“. Iar Archie i-a explicat. Toată povestea cu Samad. Toată povestea cu tancul lor Churchill[5]. Pe urmă efeminatul s-a aplecat peste birou, pus la patru ace şi plin de el, şi a zis:

„Noi cerem şi altceva în afară de o simplă participare la război, domnu' Jones. Experienţa de război nu e tocmai relevantă".

Şi cam asta a fost, nu? Războiul nu avea nici o relevanţă; n-a avut în '55, cu atât mai puţin avea în '74. Nimic din ce făcuse *atunci* nu mai conta *acum*. Ce învăţai atunci nu era relevant; în limbaj modern, *nu era transferabil*.

„Altceva mai ştiţi, domnu' Jones?"

Bineînţeles că nu mai ştia nimic altceva, la naiba, căci sistemul de educaţie britanic îi pusese piedică rânjind cu mulţi ani în urmă. Cu toate astea, avea un ochi bun pentru înfăţişarea unui lucru, pentru forma unui lucru, şi în felul ăsta se căpătuise cu slujba de la Morgan*Hero*, douăzeci de ani şi mai bine într-o tipografie de pe Euston Road, timp în care a inventat moduri în care tot felul de lucruri ar trebui să fie *împăturite* – plicuri, fluturaşi publicitari, broşuri, foi volante – nu cine ştie ce realizare, probabil, însă îţi vei da seama că lucrurile au nevoie să fie împăturite, trebuie să se suprapună, altfel viaţa ar fi ca un ziar dintre cele mari: ţi-l ia vântul pe stradă şi pierzi paginile importante. Nu că Archie ar fi avut prea mult timp pentru ziarele mari. Dacă nimeni nu se deranja să le împăturească aşa cum trebuie, el de ce s-ar deranja să le citească (asta voia el să ştie)?

Ce mai era? Păi, Archie nu împăturise întotdeauna hârtie. Odată demult făcuse ciclism pe pistă. Lui Archie îi plăcea la ciclismul pe pistă felul în care mergeai întruna în cerc. Te învârteai întruna. Ţi se dădea din nou şi din nou şansa să devii puţin mai bun, să parcurgi turul mai repede, să o faci *ca lumea.* Doar că problema lui Archie era că *niciodată* nu a făcut-o şi mai bine. 62,8 secunde. Adică un timp destul de bun, ba chiar standardul la nivel mondial. Însă timp de trei ani a obţinut exact 62,8 secunde la absolut fiecare tur. Ceilalţi ciclişti se opreau ca să se uite la el. Îşi sprijineau bicicletele de pista înclinată şi îl cronometrau cu secundarul de la ceasurile de mână. 62,8 de fiecare dată. Tipul ăsta de incapacitate de a deveni mai bun este într-adevăr extrem de rar. Tipul ăsta de constanţă este uimitor, într-un fel.

Lui Archie îi plăcea ciclismul pe pistă, la care avea performanţe constante şi care îi oferea singura amintire cu adevărat extraordinară pe care o avea. În 1948, Archie Jones participase la Olimpiada de la Londra, împărţind locul al treisprezecelea (62,8 secunde) cu un ginecolog suedez pe nume Horst Ibelgaufts. Din nefericire, acest fapt fusese omis din clasamentul olimpic de către o secretară neglijentă care s-a întors într-o dimineaţă din pauza de cafea cu gândul la altceva şi a sărit peste numele lui când a transcris o listă pe

altă hârtie. Doamna Posteritate făcuse o notiţă insignifiantă despre Archie şi apoi uitase de el. Singura lui dovadă că evenimentul avusese loc vreodată erau scrisorile şi bileţelele periodice pe care le primise de-a lungul timpului de la Ibelgaufts însuşi. Bileţele precum:

17 mai 1957

Dragă Archibald,

Ataşez o fotografie cu draga mea soţie şi cu mine în grădina noastră în faţa unui şantier de construcţii cam urât. Deşi nu arată chiar ca Arcadia, acesta este locul unde construiesc un velodrom primitiv – nici pe departe ca acela pe care am concurat noi doi, dar suficient pentru nevoile mele. Va fi la o scară mult mai mică, însă, vezi tu, este pentru copiii pe care urmează să-i avem. În visele mele îi văd pedalând în cerc pe el şi mă trezesc cu un zâmbet triumfător! Odată ce va fi terminat, insistăm să ne faci o vizită. Cine altcineva ar fi mai demn de a boteza pista credinciosului tău concurent,

Horst Ibelgaufts?

Sau precum cartea poştală care zăcea pe bordul maşinii chiar şi azi, în ziua Cvasimorţii sale:

28 decembrie 1974

Dragă Archibald,

Mă apuc de harpă. O hotărâre de Anul Nou, dacă vrei. Cam târziu, îmi dau seama, dar nu eşti niciodată prea bătrân ca să-l înveţi comenzi noi pe câinele bătrân din tine, nu crezi? Îţi spun, e un instrument destul de greu pe care să ţi-l sprijini de umăr, dar sunetele sunt de-a dreptul îngereşti şi nevastă-mea mă consideră destul de sensibil datorită lui. Ceea ce înseamnă mai mult decât putea spune despre vechea mea obsesie pentru ciclism! Însă ciclismul a fost întotdeauna înţeles numai de bătrâni ca tine, Archie, şi bineînţeles ca autorul acestui bileţel, vechiul tău confrate,

Horst Ibelgaufts.

Nu se mai întâlnise cu Horst după cursă, dar şi-l amintea cu afecţiune drept un uriaş cu păr blond-roşcat, pistrui portocalii şi nări strâmbe, care se îmbrăca precum un playboy internaţional şi părea prea mare pentru bicicleta lui. După cursă, Horst îl îmbătase rău pe Archie şi făcuse rost de două curve din Soho, care păreau să-l cunoască bine pe Horst („Eu

fac multe călătorii de afaceri în frumoasa voastră capitală, Archibald“, îi explicase Horst). Ultima dată când l-a văzut Archie pe Horst a fost când a aruncat din greşeală o privire asupra fundului lui enorm şi roz care ţopăia în sus şi-n jos în camera alăturată dintr-o cabană, la Olimpiadă. A doua zi dimineaţă îl aştepta la recepţie prima scrisoare din vasta lui corespondenţă:

Dragă Archibald,

Într-o oază de muncă şi concurenţă, femeile sunt o împrospătare de-a dreptul dulce şi uşoară, nu-i aşa? Mi-e teamă că a trebuit să plec devreme ca să prind avionul, dar, te rog, Archie: Nu sta departe! Acum mă gândesc la noi ca la doi bărbaţi atât de apropiaţi ca şi finişul nostru! Îţi spun, cine a zis că treisprezece aduce ghinion era un prost mai mare decât prietenul tău,

Horst Ibelgaufts.

P.S. Te rog, ai grijă ca Daria şi Melanie să ajungă cu bine acasă.

Daria era a lui. Slăbănoagă, cu coastele ca nişte cuşti de prins homari şi fără pic de piept, dar era dintre cele adorabile: bună; săruta cu blândeţe şi avea încheieturi fine, pe care îi plăcea să le pună în evidenţă cu o pereche de mănuşi lungi de mătase – astea te uşurau de cel puţin patru cupoane pentru haine. „Îmi *placi*“, îşi amintea Archie că a spus neajutorat, pe când ea îşi punea la loc mănuşile şi ciorapii. S-a întors, a zâmbit. Şi deşi era o profesionistă, el a avut impresia că şi ea îl plăcea. Poate că ar fi trebuit să plece cu ea pe loc, să o ia pe coclauri. Dar la vremea aceea părea imposibil, implica prea multe, cu o nevastă tânără cu un copil pe drum (o sarcină isterică, închipuită, după cum s-a dovedit, o umflătură mare, plină cu aer), şi cu piciorul lui schilod, şi cu lipsa coclaurilor.

În mod ciudat, Daria a fost ultima pulsaţie a gândului care l-a străbătut pe Archie chiar înainte să-şi piardă cunoştinţa. Gândul la o curvă pe care a cunoscut-o odată, cu douăzeci de ani în urmă; Daria şi zâmbetul ei au fost cele care l-au făcut să-i ude şorţul lui Mo cu lacrimi de bucurie, pe când măcelarul îi salva viaţa. O văzuse în închipuire: o femeie frumoasă în cadrul uşii, cu un *vino-ncoa'* în privire; şi îşi dădu seama că îi părea rău că nu s-a dus într-acolo. Dacă exista vreo şansă de a mai vedea vreodată o privire ca aceea, atunci îşi dorea încă o şansă, îşi mai dorea timp. Nu doar

această secundă, ci şi pe următoarea şi pe următoarea – tot timpul din lume.

Mai târziu în acea dimineaţă, Archie făcu extaziat opt ture cu maşina prin Swiss Cottage[6] cu capul scos pe geam, în timp ce un curent de aer îi lovea dinţii din fundul gurii ca pe o pânză în bătaia vântului. Se gândi: „La naiba. Deci aşa te simţi când un nenorocit îţi salvează viaţa. Ca şi cum tocmai ţi s-a dat un pachet mare de Timp“. Trecu în viteză pe lângă apartamentul lui, pe lângă indicatoarele de circulaţie (Hendon 3 3/4), râzând ca un smintit. La semafor dădu cu banul şi zâmbi atunci când rezultatul păru să confirme că Soarta îl târa spre o altă viaţă. Ca pe un câine în lesă pe care îl tragi după colţ. În general, femeile nu pot face asta, dar bărbaţii îşi menţin străvechea capacitate de a părăsi o familie şi un trecut. Pur şi simplu se desprind, ca şi cum ar desprinde o barbă falsă, şi se furişează discret înapoi în societate, schimbaţi. De nerecunoscut. Astfel, un nou Archie e pe cale de a se naşte. L-am prins la cotitură. Pentru că el e acum la timpul trecut, într-o dispoziţie cam de viitor perfect. E într-o dispoziţie cam *poate aşa, poate altfel.* Se apropie de o intersecţie, încetineşte, îşi priveşte faţa neclară în oglinda laterală şi alege fără discriminări un drum pe care nu a mai mers niciodată, o stradă rezidenţială care duce către un loc numit Queens Park. Treci în viteză pe lângă verde, Archie, băiatule, îşi spune el; prinde două sute şi, pentru numele lui Dumnezeu, nu te uita în urmă.

*

Tim Westleigh (mai cunoscut drept Merlin) auzi în sfârşit sunetul insistent al unei sonerii. Se adună de pe podeaua bucătăriei, îşi croi drum prin oceanul de trupuri inerte şi deschise uşa pentru a se afla faţă în faţă cu un bărbat între două vârste, îmbrăcat din cap până-n picioare în catifea gri reiată, care ţinea în palma întinsă o monedă de zece penny. După cum avea să reflecteze mai târziu Merlin, pe când descria incidentul, catifeaua reiată este un material cam incomod la orice oră a zilei. O poartă oamenii care încasează chiria. Şi cei care încasează impozitele. Profesorii de istorie îi adaugă petice de piele la coate. Să fii pus faţă în faţă cu o cantitate atât de mare de catifea reiată, la ora nouă dimineaţa,

în prima zi a unui Nou An, înseamnă o apariţie mortală prin însăşi cantitatea ei de vibraţii negative.

— Care-i treaba, omule? clipi Merlin în uşă către bărbatul în catifea reiată care îi stătea în prag, în lumina soarelui de iarnă. Enciclopedii ori Dumnezeu?

Archie observă că puştiul avea un fel enervant de a accentua anumite cuvinte mişcându-şi capul într-un cerc larg, de la umărul drept spre cel stâng. Apoi, după ce închidea cercul, aproba din cap de mai multe ori.

— Fin'că dacă vinzi enciclopedii avem destule, *cunoştinţe* adică… iar dacă e vorba de Dumnezeu, ai greşit casa. Ăsta e un loc păcătos. Înţelegi ce vreau să zic? încheie Merlin, făcându-şi mişcările cu capul şi pregătindu-se să închidă uşa.

Archie dădu din cap, zâmbi şi rămase pe loc.

— Ăăă… ai păţit ceva? întrebă Merlin, cu mâna pe clanţă. Pot să fac ceva pentru tine? Te-ai drogat cu ceva?

— Ţi-am văzut afişul, spuse Archie.

Merlin pocni din degete şi păru amuzat.

— Afişul ăla?

Lăsă în jos capul pentru a urmări privirea lui Archie. Cearşaful alb care atârna la o fereastră de la etaj. De-a latul lui, cu litere de toate culorile, scria: BINE AŢI VENIT LA „PETRECEREA DE SFÂRŞITUL LUMII" 1975.

Merlin ridică din umeri.

— Da, îmi pare rău, omule, se pare că n-a fost. A fost o mică dezamăgire. Sau o binecuvântare, adăugă binevoitor, depinde cum priveşti.

— Binecuvântare, spuse Archie cu pasiune. Sută la sută *binecuvântare* pură.

— Păi atunci, ăăă… ţi-a plăcut afişul? întrebă Merlin, dându-se un pas înapoi în cadrul uşii, în caz că omul era violent ori schizofrenic. Îţi plac chestiile de genul ăsta? A fost un fel de glumă, mai mult decât altceva, înţelegi?

— Mi-a atras atenţia, s-ar putea spune, zise Archie, cu ochii încă sticloşi ca ai unui nebun. Conduceam pur şi simplu, în căutarea unui loc, mă-nţelegi, un loc unde să mai beau un pahar, de Anul Nou, să mă dreg şi toate alea – şi am avut o dimineaţă cam grea, una peste alta – şi într-un fel pur şi simplu *mi-a atras atenţia.* Am dat cu banul şi mi-am zis: de ce nu?

Merlin se arătă uimit de turnura pe care o lua discuţia.

— Ăăă… petrecerea s-a cam terminat, omule. În plus, cred că eşti un pic cam *înaintat* în vârstă… înţelegi ce vreau să zic… Acum Merlin se simţea nepoliticos; pe sub

dakshiki[7]-ul pe care îl purta era de fapt un băiat bun din clasa de mijloc, căruia i se insuflase respectul pentru bătrâni. Adică, zise el după o pauză stânjenitoare, suntem o gaşcă un pic mai tânără decât cele cu care s-ar putea să fii tu obişnuit. Un fel de comună.

— „Dar eram mult mai bătrân atunci“, fredonă Archie obraznic, citând o piesă de-a lui Dylan din urmă cu zece ani şi întinzând gâtul ca să uite în spatele uşii, „acum sunt mai tânăr“.

Merlin luă o ţigară de după ureche, o aprinse şi se încruntă.

— Uite ce e, omule… Nu pot să las să intre orice om de pe stradă, înţelegi? Adică, ai putea fi de la poliţie, ai putea fi un scrântit, ai putea…

Dar ceva legat de faţa lui Archie – uriaşă, inocentă, drăguţă şi aşteptând ceva – îi aminti lui Tim ce spunea din amvon în fiecare duminică despre mila creştină tatăl lui, vicarul din Snarebrook, de care se îndepărtase.

— Ei, ce naiba. E Anul Nou, la dracu’. Poţi să intri.

Archie trecu pe lângă Merlin şi intră într-un hol lung, pe care se aflau patru camere cu uşile deschise, o scară ce ducea la etaj, şi o grădină la capăt. Gunoi de toate felurile – animal, mineral, vegetal – era răspândit pe jos; o mare masă de aşternuturi, în care dormeau oameni, se întindea de la un capăt al holului la celălalt, o mare roşie care se despărţea mormăind de fiecare dată când Archie făcea un pas înainte. În camere, prin unele colţuri, puteai vedea mărturii ale trecerii lichidelor corporale: sărutări, alăptare, sex, vomă – toate lucrurile despre care *Suplimentul de duminică* îl informase pe Archie că se găsesc într-o comună. Cochetă o clipă cu ideea de a se avânta în luptă, de a se pierde printre trupuri (avea la dispoziţie tot acest nou *timp*, valuri după valuri de timp, care îi picura printre degete), dar hotărî că o băutură ţeapănă era de preferat. Luă holul în piept până când ajunse la celălalt capăt al casei şi ieşi în grădina friguroasă, unde câteva persoane, care renunţaseră la a mai găsi un loc în casa călduroasă, optaseră pentru peluza rece. Gândindu-se la un whisky tonic, se îndreptă spre masa de picnic, pe care ceva cu forma şi culoarea unui Jack Daniels răsărise ca un miraj într-un deşert de sticle goale de vin.

— Pot să…?

Doi tipi de culoare, o chinezoaică la bustul gol şi o femeie albă îmbrăcată într-o togă stăteau în jurul mesei pe taburete de bucătărie şi jucau rummy. Tocmai când Archie

întinse mâna după sticla de Jack Daniels, femeia albă dădu din cap şi mimă gestul de a stinge o ţigară.

— Zeamă de ţigară, mă tem, dragă. Vreun nenorocit răutăcios şi-a stins mucu' într-un whisky foarte acceptabil. Avem Babycham[8] şi alte rahaturi inexorabile aici.

Archie zâmbi în semn de recunoştinţă pentru avertisment şi pentru amabila ofertă. Se aşeză şi-şi turnă în schimb un pahar mare de Liebfraumilch[9].

Mai târziu, după multe pahare, Archie nu-şi putea aminti o vreme în viaţa lui în care să nu-i fi cunoscut pe Clive şi pe Leo, pe Wan-Si şi pe Petronia atât de bine. Fără să se uite şi cu numai o bucată de cărbune, ar fi putut să redea fiecare încreţitură a pielii din jurul sfârcurilor lui Wan-Si, fiecare şuviţă de păr care-i cădea Petroniei peste faţă când vorbea. Până la 11 dimineaţa, îi iubea mult pe toţi, erau copiii pe care nu-i avusese niciodată. În schimb, ei îi spuseră că se afla în posesia unui suflet unic pentru un om de vârsta lui. Toţi erau de acord că o energie karmică pozitivă circula prin şi în jurul lui Archie, una suficient de puternică pentru a determina un măcelar să coboare geamul maşinii în momentul critic. Şi reieşi că Archie era primul om peste patruzeci de ani invitat vreodată să se alăture comunei; se părea că existau de ceva timp discuţii despre nevoia unei prezenţe sexuale mai în vârstă, care să le satisfacă pe unele dintre femeile mai pretenţioase.

— Grozav, spuse Archie. Fantastic. Atunci eu o să fiu ăla.

Devenise atât de apropiat de ei încât se simţi încurcat când, pe la prânz, relaţia lor se răci brusc, iar el îşi dădu seama că e cuprins de mahmureală şi că a intrat până la gât într-o discuţie tocmai despre Al Doilea Război Mondial, dintre toate subiectele posibile.

— Nici nu ştiu cum am ajuns la asta, mârâi Wan-Si, care se îmbrăcă în sfârşit, tocmai când hotărâră să intre în casă, cu haina de catifea a lui Archie aruncată pe umerii ei micuţi. Să nu intrăm în chestia asta. Mai degrabă m-aş băga în pat decât în discuţia asta.

— *Suntem* băgaţi în asta, *suntem* băgaţi în asta, trăncănea Clive. Tocmai asta e problema cu generaţia asta, crede că poate desconsidera războiul ca pe nu ştiu ce…

Archie fu recunoscător când Leo îl întrerupse pe Clive şi târî discuţia spre o idee şi mai îndepărtată de cea iniţială, pe care o începuse Archie (o remarcă prost aleasă, cu trei sferturi de oră în urmă, despre serviciul militar care îi

formează unui tânăr caracterul), iar apoi regretă imediat, căci aceasta îi cerea să se apere la intervale regulate. În sfârşit eliberat de această obligaţie, se aşeză pe scări, lăsând cearta să continue deasupra lui, în timp ce el îşi puse capul în mâini.

Păcat. I-ar fi *plăcut* să facă parte dintr-o comună. Dacă şi-ar fi jucat cărţile ca lumea, în loc să stârnească o nebunie, s-ar fi putut bucura tot timpul de dragoste neîngrădită şi sâni goi; poate chiar şi o bucată de pământ pe care să cultive legume proaspete. Pentru o clipă (cam pe la ora două, pe când îi povestea lui Wan-Si despre copilăria lui) păruse că noua lui viaţă avea să fie extraordinară, şi că de acum înainte avea să spună întotdeauna lucrul potrivit la momentul potrivit, şi că oriunde s-ar fi dus, oamenii l-ar fi iubit. „Nimeni nu-i de vină“, se gândi Archie, cugetând asupra gafei, „nimeni nu-i de vină în afară de mine“, dar se întrebă dacă nu cumva exista un tipar mai mare. Poate că vor fi întotdeauna bărbaţi care spun lucrul potrivit în clipa potrivită, care se vor afirma ca Thespis exact la momentul potrivit în istorie, şi vor exista bărbaţi ca Archie Jones, care există doar ca să iasă calculul. Sau, şi mai rău, cărora li se dă marea şansă, iar după ce îşi spun replica mor pe loc, în mijlocul scenei, în văzul tuturor.

O linie întunecată s-ar fi tras acum sub tot acest incident, sub toată nefericita de zi, dacă nu s-ar fi întâmplat ceva care să ducă la transformarea lui Archie Jones în toate sensurile în care un om poate fi transformat; şi nu datorită vreunui anume efort din partea lui, ci prin intermediul unei coliziuni total întâmplătoare a unei persoane cu o alta. Ceva a avut loc din întâmplare. Acea întâmplare a fost Clara Bowden.

Dar în primul rând o descriere: Clara Bowden era frumoasă în toate accepţiunile, în afară poate – în virtutea faptului că era de culoare – de cea clasică. Clara Bowden era excepţional de înaltă, neagră ca abanosul şi ca hermina şifonată, cu părul împletit într-o coadă ca o potcoavă care stătea îndreptată în sus când ea se simţea norocoasă, şi în jos când nu. În acest moment stătea în sus. E greu de ştiut dacă ăsta era un lucru semnificativ.

N-avea nevoie de sutien – era independentă, chiar şi faţă de gravitaţie –, purta un maiou roşu, fără spate şi prins în jurul gâtului, care i se oprea sub sâni, sub care îşi purta buricul (cu eleganţă), iar mai jos de el nişte jeanşi galbeni foarte strâmţi. La capătul a toate astea erau nişte sandale cu toc din curele de piele întoarsă maro-deschis, şi cobora în ele

cu paşi mari pe scări ca un fel de miraj sau, cum i s-a părut lui Archie când s-a întors să se uite la ea, ca un cal de rasă cabrat.

Acum, după cum înţelegea Archie, în filme şi în altele asemenea e un lucru comun ca cineva să fie atât de uimitor, încât atunci când coboară pe scări mulţimea amuţeşte. Nu văzuse aşa ceva în realitate. Dar s-a întâmplat cu Clara Bowden. A coborât pe scări ca într-o filmare cu încetinitorul, înconjurată de un halou şi de o lumină difuză. Şi nu numai că era cel mai frumos lucru pe care-l văzuse el vreodată, dar era şi cea mai caldă femeie pe care o cunoscuse vreodată. Frumuseţea ei nu era o marfă tăioasă, rece. Mirosea a mucegai şi a femeie, ca un morman de haine preferate. Deşi era dezorganizată din punct de vedere fizic – picioarele şi mâinile vorbeau un dialect uşor diferit de cel al sistemului ei nervos central – chiar şi înfăţişarea ei deşirată i se părea lui Archie extrem de elegantă. Îşi purta sexualitatea cu dezinvoltura unei femei mai în vârstă, şi nu (precum majoritatea fetelor cu care se întâlnise Archie în trecut) ca pe o poşetă stânjenitoare, pe care nu ştii niciodată cum s-o ţii, unde s-o agăţi sau când s-o pui pur şi simplu jos.

— Revino-ţi, băiete, spuse ea cu un accent caraib cadenţat, care îi amintea lui Archie de jucătorul ăla jamaican de cricket, s-ar putea să nu se-ntâmple niciodată.

— Cred că s-a întâmplat deja.

Archie, care tocmai scăpase din gură un muc de ţigară care oricum se consumase singură, văzu cum Clara îl striveşte repede cu piciorul. Îi oferi un rânjet larg care dezvălui probabil singura ei imperfecţiune. Lipsa completă a dinţilor din partea de sus.

— Frate… mi i-a scos, sâsâi ea, văzându-i uimirea. Da' io mă gândesc: de-o veni sfârşitu' lumii, lu' Domnu' nu-i pasă că io n-am dinţi.

Râse încet.

— Archie Jones, spuse Archie, oferindu-i un Marlboro.

— Clara. Şuieră fără să vrea în timp ce zâmbi şi trase fumul în piept. Archie Jones, tu arăţi cam ezact cum mă simt io. Clive şi ăilalţi ţi-au spus prostii? Clive, l-ai prostit pe săracu' omu' ăsta?

Clive scoase un grohăit – amintirea lui Archie aproape că dispăruse odată cu efectul vinului – şi continuă de unde rămăsese, acuzându-l pe Leo că înţelege greşit diferenţa dintre sacrificiu politic şi sacrificiu fizic.

— Ăăă, nu… nimic grav, bâlbâi Archie, neputincios în faţa chipului ei minunat. O mică neînţelegere, atât. Eu şi

Clive avem păreri diferite despre unele lucruri. Conflictul dintre generaţii, cred.

Clara îi dădu una peste mână.

— Ia mai taci! N-oi fi chiar aşa bătrân. Am văzut şi mai bătrâni.

— Sunt destul de bătrân, spuse Archie, iar apoi, doar pentru că simţi că vrea să-i spună: N-o să mă crezi, dar era să mor azi.

Clara îşi ridică o sprânceană.

— Nu mai spune. Păi, intră în asociaţie. S'tem mulţi în dimineaţa asta. Ce *ciudată* e petrecerea asta. Auzi, spuse ea trecându-şi mâna lungă peste începutul lui de chelie, arăţi al dracu' de bine pentru cineva ajuns aşa de aproape de Poarta lu' Sfântu' Petru. Vrei un sfat?

Archie dădu energic din cap. Voia întotdeauna sfaturi, era un fan înfocat al părerilor celorlalţi. De asta nu pleca nicăieri fără o monedă de zece penny.

— Du-te-acas', culcă-te. Dimineaţa face lumea nouă, tot timpu'. Frate… nu-i uşoară viaţa asta!

Ce casă? se gândi Archie. Se desprinsese de vechea viaţă, păşea într-un teritoriu necunoscut.

— Frate…, repetă Clara, bătându-l pe spate, nu-i uşoară viaţa asta!

Dădu drumul unui alt şuierat prelung şi unui râs plin de compasiune, şi, dacă nu cumva înnebunea de-a dreptul, Archie văzu acea privire cu *vino-ncoa'*; identică cu a Dariei; cu o urmă de tristeţe, de dezamăgire; de parcă nu avea prea multe alte opţiuni. Clara avea nouăsprezece ani. Archibald patruzeci şi şapte.

Şase săptămâni mai târziu erau căsătoriţi.

1. Apelativ ebraic pentru „tată".
2. Strada Singuraticilor; trimitere la un vers celebru din „Heartbreak Hotel" al lui Elvis Presley, „*It's down at the end of Lonely Street, at Heartbreak Hotel*".
3. A doua zi de Crăciun.
4. Sediul celor mai importante ziare britanice în anii 1950.
5. Tip de tanc folosit de Marea Britanie în Al Doilea Război Mondial.
6. Zonă în nord-vestul Londrei.
7. Îmbrăcăminte largă şi foarte colorată, specific africană.
8. Cidru de pere.
9. Vin alb dulce.

2

Ies dinţii

Însă Archie nu o pescuise pe Clara Bowden din neant. Şi e vremea să spunem adevărul despre femeile frumoase. Nu strălucesc când coboară scările. Nu coboară, cum se credea odată, din înalturi, ajutate doar de aripi. Clara provenea *de undeva.* Avea *rădăcini*. Mai exact, era din Lambeth (via Jamaica) şi avea legătură, printr-o înţelegere tacită din adolescenţă, cu un anume Ryan Topps. Pentru că înainte de a fi frumoasă, Clara fusese urâtă. Şi înainte de Clara şi Archie fuseseră Clara şi Ryan. Şi nimeni nu scapă de Ryan Topps. Aşa cum un istoric bun trebuie să cunoască ambiţiile napoleoniene ale lui Hitler în Est pentru a putea înţelege încăpăţânarea lui de a nu-i invada pe britanici în Vest, tot aşa Ryan Topps este esenţial pentru a înţelege de ce a făcut Clara ce a făcut. Ryan este indispensabil. Clara şi Ryan au existat timp de opt luni înainte ca Clara şi Archie să fie atraşi unul de celălalt de la capetele opuse ale unei scări. Iar Clara ar fi putut să nu nimerească niciodată în braţele lui Archie Jones dacă n-ar fi fugit, cât de repede putea, de Ryan Topps.

Sărmanul Ryan Topps. Era o masă de trăsături fizice nefericite. Era foarte slab şi foarte înalt, cu părul roşu, cu platfus şi cu atât de mulţi pistrui, încât avea mai puţină piele albă decât acoperită cu pistrui. Ryan se credea foarte la modă. Purta costume gri care nu-i veneau bine cu pulovere negre pe gât. Purta cizme Chelsea când toată lumea renunţase deja la ele. Pe când restul lumii descoperea bucuriile sintetizatorului electronic, Ryan jura credinţă micuţilor cu chitare mari: Kinks, Small Faces, Who. Ryan Topps conducea un scuter Vespa GS verde pe care îl lustruia de două ori pe zi cu un scutec de bebeluş şi pe care îl ţinea închis într-o cutie de fier strălucitor făcută la comandă. În credinţa lui Ryan, o Vespa nu era doar un mijloc de transport, ci şi o ideologie, o familie, o prietenă şi o iubită, toate într-o reprezentare a ingineriei de la sfârşitul anilor ’40.

Ryan Topps, după cum ne-am putea aştepta, avea puţini prieteni.

Clara Bowden era şleampătă, avea dinţi de cal, făcea parte din Martorii lui Iehova şi văzuse în Ryan un suflet-

pereche. Adolescentă tipică şi atotştiutoare, aflase tot ce era de aflat despre Ryan Topps cu mult înainte ca ei să-şi fi vorbit. Ştia lucrurile de bază: aceeaşi şcoală (Şcoala Comunitară St. Jude, Lambeth), aceeaşi înălţime (1,81 m); ştia că el era, ca şi ea, nici irlandez, nici romano-catolic, ceea ce făcea din ei două insule plutitoare înconjurate de oceanul de papistaşi de la St. Jude, înscrişi la această şcoală accidental, din cauza codului lor poştal, respinşi atât de profesori, cât şi de elevi. Ştia numele motocicletei lui, citea titlurile discurilor care se iţeau din rucsacul lui. Ştia despre el chiar şi lucruri pe care el însuşi nu le ştia: de exemplu, ştia că el era Ultimul Bărbat de pe Pământ. Orice şcoală are unul, iar la St. Jude, ca şi în alte lăcaşuri de învăţământ, fetele au fost cele care i-au ales şi au răspândit această poreclă. Mai existau, bineînţeles, şi variaţii:

Domnul „Nici pentru un milion de lire“.

Domnul „Nici ca să-i salvez viaţa mamei“.

Domnul „Nici pentru pacea lumii“.

Însă, în general, şcolăriţele de la St. Jude rămâneau la formula deja testată. Deşi Ryan nu avea să fie niciodată informat despre ce se discuta în vestiarul fetelor, Clara ştia. Ştia cum era discutat obiectul afecţiunii ei, era cu urechile ciulite, ştia cam care era valoarea lui în lumea lor, a transpiraţiei şi a sutienelor de sport şi a biciuielilor ascuţite cu prosoapele ude.

— Of, Doamne, nu înţelegi. Vreau să zic dacă ar fi *ultimul* bărbat de pe Pământ!

— *Nici atunci* n-aş face-o.

— Ei, pe dracu’, ba *ai face-o!*

— Dar aşa: toată lumea asta nenorocită a fost lovită de o bombă, ca-n Japonia, ’nţelegi? Şi toţi bărbaţii bine, toate *partidele* ca băiatu’ tău, Nicky Laird, toţi au murit. Toţi au ars până la os. Şi n-au mai rămas decât Ryan Topps şi nişte gândaci.

— Pe viaţa mea, mai degrabă m-aş culca cu gândacii.

Lipsa de popularitate a lui Ryan la St. Jude era egalată numai de cea a Clarei. În prima ei zi la acea şcoală, mama sa îi explicase că avea să intre în vizuina diavolului, i-a umplut ghiozdanul cu două sute de exemplare din *Watchtower*[1] şi i-a poruncit să răspândească cuvântul Domnului. S-a plimbat prin şcoală săptămână după săptămână, cu capul în pământ, împărţind reviste şi abia şoptind „Numai Iehova te salvează“; într-o şcoală în care un coş prea mare te putea ostraciza, o misionară de culoare, înaltă de un metru optzeci, cu şosete trei sferturi şi care încerca să convertească şase sute de

catolici la Biserica Martorilor lui Iehova era ca o lepră, socialmente vorbind.

Deci Ryan era roşu ca sfecla. Iar Clara era neagră ca cizma matale. Pistruii lui Ryan erau visul oricărui amator de jocuri „uneşte punctele“. Clara putea să înconjoare un măr cu dinţii din faţă fără să-l atingă cu limba. Nici măcar catolicii n-au vrut să-i ierte (iar catolicii acordă iertare cam la fel de uşor cum fac politicienii promisiuni şi cum cedează târfele); nici măcar Sfântul Jude, care încă din secolul I se căpătuise cu patronajul cauzelor pierdute (din cauză că numele lui se asemăna cu *iudeu* şi *Iuda*), nu voia să se amestece.

În fiecare zi la ora cinci, pe când Clara stătea în casă urmărind mesajul Bibliei sau scriind textul pentru un fluturaş care condamna practica păgână a transfuziei de sânge, Ryan Topps trecea călare pe scuter prin dreptul ferestrei ei deschise, în drum spre casă. Sufrageria familiei Bowden se afla la demisol şi avea gratii la ferestre, astfel că toate priveliştile erau parţiale. De obicei Clara vedea picioare, roţi, ţevi de eşapament, umbrele care se legănau. Asemenea priviri fugare erau adesea grăitoare; o imaginaţie bogată putea scoate multă pasiune dintr-o dantelă roasă, dintr-un ciorap cârpit, dintr-o poşetă pe care o legăna cineva şi care prinsese şi vremuri mai bune. Însă nimic n-o afecta mai profund decât să privească în urma ţevii de eşapament a scuterului lui Ryan în timp ce se îndepărta. Necunoscând nici un nume pentru bolboroselile furişe pe care le simţea în partea de jos a abdomenului cu aceste ocazii, Clara le denumi spiritul Domnului. Simţea că, într-un fel, avea să-l salveze pe păgânul Ryan Topps. Clara intenţiona să-l aducă pe acest băiat aproape de sânul ei, să-l ţină departe de ispitele care ne înconjoară de peste tot, să-l pregătească pentru ziua în care se va mântui. (Şi nu cumva acolo, mai jos de abdomen – undeva în partea de jos a zonei celor de nerostit – se afla speranţa nici pe jumătate concepută că Ryan Topps avea s-o salveze *pe ea*?)

Dacă Hortense Bowden o prindea pe fiica ei zăcând visătoare lângă fereastra deschisă, ascultând bolboroseala care se îndepărta a unui motor, în timp ce paginile *Noii Biblii* erau întoarse de vânt, o altoia după cap şi o îndemna să-şi amintească de faptul că numai 144.000 de Martori ai lui Iehova aveau să se afle în faţa Domnului în Ziua Judecăţii. Iar printre acest număr de Unşi nu era loc pentru urâţi îndoielnici pe motociclete.

— Dar dacă l-am salva…

— Unii oameni, afirmă Hortense pufnind dispreţuitor, au făcut aşa o grămadă de păcate, că e *târziu* să-şi mai ridice ochii la Iehova. Tre' să munceşti ca să ajungi la Iehova. Tre' să fii devotat şi dedicat. *Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.* Matei, 5:8. Nu-i aşa, Darcus?

Darcus Bowden, tatăl Clarei, era un bătrân mirositor, muribund şi care saliva întruna, înmormântat într-un fotoliu plin de gândaci din care nu fusese văzut extrăgându-se vreodată, nici măcar, mulţumită unui cateter, pentru a merge la toaleta de afară.

Darcus venise în Anglia cu paisprezece ani în urmă şi petrecuse tot acest timp în colţul cel mai îndepărtat al sufrageriei, uitându-se la televizor. Intenţia iniţială fusese să vină în Anglia şi să câştige suficienţi bani cât să le permită Clarei şi lui Hortense să vină şi ele, să i se alăture şi să se stabilească aici. Cu toate acestea, la sosire, o boală misterioasă îl debilitase pe Darcus Bowden. O boală căreia nici un doctor nu-i putuse găsi vreun simptom fizic, dar care se manifesta printr-o incredibilă letargie, ce îi induse lui Darcus – care, e adevărat, nu fusese niciodată un om foarte energic – o afecţiune pe viaţă pentru pensia de handicapat, pentru fotoliu şi pentru televiziunea britanică. În 1972, înfuriată de aşteptarea lungă de paisprezece ani, Hortense hotărî în sfârşit să facă drumul cu propriile resurse. Hortense avea resurse din abundenţă. Sosi cu Clara, care avea şaptesprezece ani, dărâmă uşa înnebunită de furie şi – după cum zice legenda în St. Elizabeth – îi trase lui Darcus Bowden săpuneala vieţii lui. Unii spun că acest măcel a durat patru ore, alţii spun că ea a citat toate cărţile Bibliei din memorie şi că a durat toată ziua şi toată noaptea. Sigur e că, la sfârşit, Darcus s-a afundat şi mai tare în moliciunile fotoliului său, s-a uitat cu jale la televizorul cu care avusese o relaţie atât de plină de înţelegere şi de compasiune – atât de simplă, cu atâta afecţiune nevinovată – şi o lacrimă fu stoarsă de sub pleoape şi i se aşeză într-un rid de sub ochi. Apoi a spus un singur cuvânt: Îhî.

Îhî a fost tot ce a spus Darcus şi tot ce avea să mai spună vreodată. Puteai să-l întrebi orice; să-l chestionezi despre orice subiect, la orice oră din zi sau din noapte; să-l interoghezi; să stai de vorbă cu el; să-l implori; să-i declari dragostea ta; să-l acuzi ori să-l aperi, iar el îţi dădea un singur răspuns.

— Am zis: nu-i aşa, Darcus?

— Îhî.

— Şi ţie, exclamă Hortense, întorcându-se spre Clara, după ce primise aprobarea mormăită a lui Darcus, nu de *sufletu'* lu' puştiu' ăla ţi-e! De câte ori să-ţi zic: n-ai tu timp de băeţi!

Căci Timpul era pe terminate în căminul familiei Bowden. Asta se întâmpla în 1974, iar Hortense se pregătea pentru Sfârşitul Lumii, pe care îl marcase cu grijă în calendarul casei, cu pix albastru: 1 ianuarie 1975. Aceasta nu era doar psihoza familiei Bowden. Împreună cu ea, aşteptau încă opt milioane de Martori ai lui Iehova. Hortense avea o companie numeroasă, deşi excentrică. Hortense primise o scrisoare adresată ei personal (în calitatea ei de secretar al filialei din Lambeth a organizaţiei Kingdom Halls), cu semnătura xeroxată a lui William J. Rangeforth, de la cea mai mare filială Kingdom Halls din SUA, Brooklyn, şi care confirma data. Sfârşitul lumii fusese confirmat *oficial* cu antet auriu, iar Hortense se ridicase la înălţimea situaţiei şi pusese scrisoarea într-o ramă frumoasă din lemn de mahon. O aşezase la loc de cinste, pe un milieu de pe televizor, între un bibelou din sticlă cu Cenuşăreasa în drum spre bal şi o husă de ceainic pe care erau brodate cele Zece Porunci. Îl întrebase pe Darcus dacă i se părea că arată frumos. El îşi dădu îhî-ul aprobator.

Sfârşitul lumii se apropia. Şi de data asta – filiala din Lambeth a Bisericii Martorilor lui Iehova putea fi sigură – nu era o greşeală, ca în 1914 şi 1925. Li se promisese că vor vedea măruntaiele păcătoşilor înfăşurate în jurul copacilor, iar de data asta măruntaiele păcătoşilor din jurul copacilor *aveau să apară*. Aşteptaseră atâta timp ca râurile de sânge să izbucnească din canale pe strada mare, iar acum setea *le va fi potolită*. Sosise vremea. Aceasta era data corectă, aceasta era singura dată, toate celelalte date care fuseseră declarate în trecut erau rezultatul unor greşeli de calcul: cineva a uitat să adune, cineva a uitat să scadă, cineva a uitat să ţină minte unu. Însă acum sosise vremea. Cea adevărată. 1 ianuarie 1975.

Din partea ei, Hortense se bucura să audă asta. În prima dimineaţă din 1925 plânsese ca un copil când s-a trezit şi a văzut – în loc de grindină şi pucioasă şi cataclism universal – continuarea vieţii de zi cu zi, mersul obişnuit al autobuzelor şi al trenurilor. Atunci, în zadar fusese tot zvârcolitul în pat din noaptea care trecuse; în zadar aşteptarea

ca acei vecini care nu au vrut să vă asculte avertismentele să cadă sub un foc îngrozitor, care le va jupui pielea de pe oase, le va topi ochii în orbite, şi va arde bebeluşii care sug la sânul mamei […] Atât de mulţi vecini de-ai voştri vor muri

în acea zi, încât trupurile lor, dacă ar fi întinse unul lângă altul, ar putea da de trei sute de ori ocol în jurul Pământului, iar pe rămăşiţele lor carbonizate adevăraţii Martori ai Domnului vor merge alături de El.

The Clarion Bell, numărul 245

Cât de amară îi fusese dezamăgirea! Însă rănile anului 1925 se vindecaseră, iar Hortense era gata din nou să creadă că apocalipsa, aşa cum explicase preasfântul domn Rangeforth, era chiar după colţ. Promisiunea făcută generaţiei 1914 era încă ţinută: *Nu va trece neamul acesta, până ce nu vor fi toate acestea* (Matei, 24:34). Cei care trăiau în 1914 aveau să trăiască să vadă Armaghedonul. Fusese promis. Născută în 1907, Hortense îmbătrânise, obosise şi cei de-o seamă cu ea mureau pe capete. Se părea că 1975 e ultima şansă.

Nu petrecuseră două sute dintre cei mai mari intelectuali ai Bisericii douăzeci de ani studiind Biblia, şi nu fusese această dată concluzia lor unanimă? Nu citiseră ei printre rânduri în scrierile profetului Daniel, nu căutaseră ei sensul ascuns în Apocalipsa după Ioan, identificând corect războaiele din Asia (Coreea şi Vietnam) drept perioada despre care a vorbit îngerul, „o vreme şi vremuri şi jumătate de vreme“? Hortense era convinsă că acestea erau semnul semnelor. Acestea erau ultimele zile. Mai erau opt luni până la sfârşitul lumii. Ce puţin timp! Trebuiau făcute afişe, scrise articole („Îl va ierta Dumnezeu pe onanist?“), bătut la uşi, tras clopote. Trebuia să se gândească ce face cu Darcus – care nu putea merge singur nici până la frigider – cum avea să ajungă el în împărăţia Domnului? Şi la toate Clara trebuia să dea o mână de ajutor; nu era timp pentru băieţi, pentru Ryan Topps, pentru chiuleală, pentru nelinişti de adolescent. Căci Clara nu era ca alţi adolescenţi. Era copilul Domnului, copilul-minune al lui Hortense.

Hortense avea coapta vârstă de patruzeci şi opt de ani când a auzit vocea Domnului, în timp ce scotea măruntaiele unui peşte într-o dimineaţă, în Golful Montego, în 1955. Aruncă imediat merlinul, luă tramvaiul spre casă şi se supuse la activitatea pe care o plăcea cel mai puţin, pentru a concepe copilul pe care El i-l ceruse. De ce aşteptase Domnul atât de mult? Pentru că Domnul voia să-i arate lui Hortense o minune. Căci Hortense fusese ea însăşi un copil-minune, născută în toiul legendarului cutremur din Kingston din 1907, când toţi ceilalţi erau ocupaţi cu muritul; minunile erau o trăsătură de familie. Asta înţelegea Hortense: dacă ea putuse veni pe lumea asta în toiul unui cutremur, în timp ce bucăţi

din Golful Montego alunecau în mare, şi dinspre munte venea focul, atunci nimeni nu avea nici o scuză pentru nimic. Îi plăcea să spună: „Să te naşti, ăsta-i cel mai greu lucru! Dacă făcuşi asta – nici o problemă“. Aşadar acum, când *exista* Clara, destul de mare ca s-o ajute la sunatul la uşi, la organizare, la scris discursuri şi la diferitele treburi ale Bisericii Martorilor lui Iehova, n-avea decât să treacă la treabă. N-avea timp de băieţi. Treaba fetei ăsteia de-abia începea. Hortense – născută în timp ce Jamaica se prăbuşea – nu accepta apocalipsa înainte de a nouăsprezecea aniversare a cuiva drept scuză pentru întârzieri.

Cu toate astea, în mod ciudat, şi poate din cauza înclinaţiei bine-cunoscute a lui Iehova de a acţiona pe căi misterioase, tocmai în timp ce făcea lucrul Domnului l-a întâlnit Clara în sfârşit pe Ryan Topps faţă în faţă. Grupul de tineri de la Kingdom Hall din Lambeth fusese trimis pe la uşile oamenilor într-o duminică dimineaţă, să propovăduiască *Despărţirea oilor de capre* (Matei, 25:31-46), iar Clara, fiindcă nu-i suferea pe tinerii Martori, cu cravatele lor strâmbe şi cu vocile lor şoptite, plecase singură, cu propriul ei geamantan, să sune pe la uşi pe Creighton Road. La primele uşi întâlni obişnuitele feţe îndurerate: femei cumsecade care o alungau cât se poate de politicos, având grijă să nu se apropie prea mult, de teamă să nu se molipsească de religie ca de o boală. Pe măsură ce mergea spre capătul mai sărac al străzii, reacţia devenea mai agresivă; de la ferestre ori de după uşi închise se auzeau strigăte.

— Dacă-s nenorociţii de Martori ai lui Iehova, zi-le să se ducă dracului!

Sau, cu şi mai multă imaginaţie:

— Îmi pare rău, iubito, da’ nu ştii ce zi e azi? E duminică, aşa-i? Sunt *terminat*. *Toată săptămâna* am creat pământul şi oceanele. E ziua în care mă odihnesc.

La nr. 75 petrecu o oră cu un puşti de paisprezece ani, expert în fizică, numit Colin, care voia să dovedească ştiinţific inexistenţa lui Dumnezeu în timp ce se uita pe sub fusta ei. Apoi sună la nr. 87. Şi deschise Ryan Topps.

— Da?

Stătea în faţa ei, în toată splendoarea lui de roşcat cu pulovăr negru pe gât şi cu buza încreţită într-un rânjet.

— Am… Am…

Încercă cu disperare să uite cu ce era ea îmbrăcată: o cămaşă albă cu dantelă la gât, fustă în carouri până la genunchi şi eşarfă inscripţionată solemn cu MAI APROAPE DE TINE, DUMNEZEUL MEU.

— Vroiai oareşce? spuse Ryan, trăgând cu furie dintr-o ţigară pe terminate. Sau oareşce?

Clara încercă cel mai larg zâmbet al ei cu dinţi de cal şi trecu pe pilot automat.

— Ziua bună, domnule. Sunt de la Kingdom Hall din Lambet, unde noi, Martorii lu' Iehova, aşteptăm să vină Domnu' şi să ne binecuvânteze din nou cu prezenţa Lui sfântă; aşa cum a făcut pentru scurt timp – din păcate, fără să-l vedem – în anul Domnului Nostru 1914. Noi credem că când El o să se arate, o să aducă focurile întreite ale iadului la Armaghedon, ziua-n care numai puţini aleşi or să fie mântuiţi. Vă interesează…

— Ce?

Cât pe ce să plângă de ruşine, Clara încercă din nou.

— Vă interesează învăţăturile lu' Iehova?

— *Ce face?*

— Lu' Iehova; învăţăturile Domnului. E ca o scară, înţelegi?

Ultima soluţie a Clarei era întotdeauna metafora mamei ei despre treptele sfinte. „Dacă să zicem cobori pe scări şi e o treaptă stricată. Io atâta-ţi zic: vezi unde calci! Io tot ce vreau e să fii şi tu în rai cu noi. Io n-aş vrea să văd că-ţi rupi picioarele."

Ryan Topps se sprijini de cadrul uşii şi se uită la ea îndelung, prin bretonul roşcat. Clara simţea cum se comprimă, ca un telescop. Cu siguranţă mai erau doar câteva clipe până când avea să dispară cu totul.

— Am nişte materiale de citit să le răsfoieşti…

Îşi făcu de lucru cu închizătoarea geamantanului, ridică capacul cu degetul mare, dar neglijă să ţină de celălalt capăt. Cincizeci de exemplare din *Turnul de veghe* se revărsară pe trepte.

— Frate, nimic ca lumea nu po' să fac azi…

Se lăsă la pământ, grăbită să le adune, şi îşi juli pielea de pe genunchiul stâng.

— Văleu!

— Te cheamă Clara, spuse Ryan rar. Eşti de la mine de la şcoală, aşa-i?

— Da, frate, spuse Clara, atât de încântată că el îşi amintise numele ei, încât uită de durere. De la St. Jude.

— Ştiu *şi io* cum se cheamă.

Clara se înroşi atât cât se pot înroşi negrii şi lăsă privirea în pământ.

— Cauze disperate. Sfinţi, spuse Ryan, scoţându-şi pe furiş ceva din nas şi aruncându-l cu un bobârnac într-un ghiveci cu flori. IRA. Toţi ăia.

Ryan mai scrută o dată faţa prelungă a Clarei, petrecând un timp cam lung la doi sâni mărişori, cu conturul sfârcurilor întărite abia vizibil prin poliesterul alb.

— Po' să intri, spuse el într-un târziu, coborându-şi privirea pentru a inspecta genunchiul care sângera. Să pui ceva pe ăla.

Chiar în acea după-amiază, pe canapeaua lui Ryan avură loc bâjbâieli furişe (care au mers cu mult mai departe decât te-ai aştepta de la o creştină), iar diavolul câştigă uşor încă o mână la jocul de poker cu Dumnezeu. Chestii au fost ciupite, trase şi împinse; iar la sfârşitul zilei de luni, înainte să sune clopoţelul de ieşire, Ryan Topps şi Clara Bowden (spre dezgustul colectiv al întregii şcoli) erau, mai mult sau mai puţin, un cuplu; în jargonul de la St. Jude, „umblau" împreună. Era asta tot ce-şi imaginase Clara, în mintea ei de adolescentă transpirată?

Păi, „a umbla" cu Ryan s-a dovedit a consta în trei metode mari de a petrece timpul (în ordinea importanţei): admira scuterul lui Ryan, admira discurile lui Ryan, îl admira pe Ryan. Dar deşi alte fete ar fi refuzat întâlniri care aveau loc în garajul lui Ryan şi constau în a-l urmări cum studiază motorul unui scuter, elogiindu-i detaliile şi complexitatea, pentru Clara nu exista nimic mai pasionant. Află repede că Ryan era un bărbat care spunea dureros de puţine cuvinte, şi că rarele conversaţii pe care le aveau se învârteau numai în jurul lui Ryan: speranţele lui, temerile lui (toate legate de scuter) şi credinţa lui ciudată că el şi scuterul lui nu aveau să trăiască mult. Din cine ştie ce motiv, Ryan era convins de adevărul motoului ofilit din anii '50: „Trăieşte la maximum, mori tânăr", şi, deşi scuterul lui nu prindea mai mult de 40 de kilometri pe oră la vale, îi plăcea s-o avertizeze pe Clara pe un ton grav să nu „se ataşeze prea mult" de el, căci nu avea să mai trăiască mult; avea să „dispară" devreme şi „cu zgomot". Ea se imagina ţinându-l în braţe pe Ryan însângerat şi ascultându-l cum îi declară în sfârşit iubire veşnică; se vedea drept Văduva Modernă, purtând pulovere negre pe gât timp de un an şi cerând ca la înmormântarea lui să se cânte *Waterloo Sunset*[2]. Devotamentul inexplicabil al Clarei faţă de Ryan Topps nu cunoştea limite. Trecea dincolo de înfăţişarea lui urâtă, de personalitatea lui plictisitoare şi de tabieturile lui urâcioase. Pe scurt, trecea dincolo de Ryan, căci, orice ar fi spus Hortense, Clara era o adolescentă ca oricare alta; obiectul pasiunii ei era doar un accesoriu al pasiunii în sine, o pasiune care datorită reprimării atât de îndelungate se manifesta acum de-a dreptul vulcanic. În lunile care urmară,

Clara îşi schimbă părerile, Clara îşi schimbă hainele, Clara îşi schimbă mersul, Clara îşi schimbă sufletul. În restul lumii, fetele numeau această schimbare Donny Osmond sau Michael Jackson sau Bay City Rollers. Clara alesese s-o numească Ryan Topps.

Nu-şi dădeau întâlniri, în sensul normal al cuvântului. Nu existau flori sau restaurante, filme ori petreceri. Uneori, când era nevoie de iarbă, Ryan o ducea într-o vizuină mare din nordul Londrei, unde bila era ieftină, iar oameni prea drogaţi ca să-ţi distingă trăsăturile feţei se purtau de parcă-ţi erau cei mai buni prieteni. Aici, Ryan se cuibărea într-un hamac şi, după câteva ţigări cu marijuana, avansa de la monosilabic, cum era de obicei, la de-a dreptul catatonic. Clara, care nu fuma, stătea la picioarele lui, îl admira şi încerca să ţină pasul cu conversaţia din jurul ei. Nu avea poveşti de spus, ca ceilalţi, ca Merlin, Clive, Leo, Petronia, Wan-Si şi restul. Nu avea anecdote despre halucinaţii provocate de LSD, despre bătăile date de poliţie sau despre marşurile din Trafalgar Square. Dar Clara îşi făcea prieteni. Fată inventivă, se folosea de ce avea pentru a amuza şi îngrozi o companie pestriţă de hipioţi, cocainomani, săriţi de pe fix, ciudaţi şi pasionaţi de muzică *funky*: un alt fel de extremă; poveşti despre focul iadului şi osândire, despre dragostea diavolului pentru fecale, despre pasiunea lui de a jupui piele, de a scoate ochi cu fierul roşu şi de a jupui organele genitale; despre toate planurile complicate ale lui Lucifer, cel mai deosebit dintre îngerii căzuţi, care erau prevăzute pentru 1 ianuarie 1975.

Bineînţeles, lucrul numit Ryan Topps începu să împingă Sfârşitul Lumii din ce în ce mai departe în sertarele din spate ale conştiinţei Clarei. Atât de multe alte lucruri i se înfăţişau, atâtea aspecte noi ale vieţii! Dacă aşa ceva era cu putinţă, se simţea ca unul dintre Cei Aleşi chiar acum, chiar aici, în Lambeth. Cu cât se simţea mai binecuvântată pe pământ, cu atât îşi îndrepta mai rar gândurile către ceruri. La urma urmei, caracteristica interminabilă a împărţirii cu numere cu multe cifre era cea pe care Clara pur şi simplu n-o înţelegea. Atât de mulţi nemântuiţi. Din opt milioane de Martori ai lui Iehova, numai 144.000 de oameni puteau să i se alăture lui Hristos în ceruri. Femeile bune şi bărbaţii suficient de buni aveau să câştige raiul pe pământ – ceea ce nu era un premiu de lepădat, dacă te gândeai bine –, însă tot mai rămâneau câteva milioane care nu îndeplineau standardele. Asta în afară de păgâni; de evrei, de catolici, de musulmani; de sărmanii oameni din jungla amazoniană pentru care plânsese

Clara în copilărie; atât de mulţi nemântuiţi. Martorii se mândreau cu absenţa iadului din teologia lor; pedeapsa era tortura, tortura de neimaginat din ultima zi, iar apoi mormântul era mormânt. Însă pentru Clara, asta era şi mai rău – gândul la Marea Turmă care se veselea în paradisul terestru, în vreme ce scheletele torturate şi mutilate ale celor pierduţi zăceau la numai câteva palme sub pământ.

Pe de o parte erau mulţimi enorme de oameni de pe tot globul care nu cunoşteau învăţăturile *Turnului de veghe* (dintre care unii nu aveau acces la o căsuţă poştală), şi care nu aveau cum să contacteze filiala Kingdom Hall din Lambeth pentru a primi materiale de citit care să-i ajute să descopere calea spre mântuire. Pe de altă parte era Hortense, cu părul pus pe bigudiuri de metal, care se tot zvârcolea în aşternut, aşteptând fericită ploaia de sulf trimisă asupra păcătoşilor, mai ales asupra femeii de la numărul 53. Hortense încercase să-i explice: „Ăia de-or murit fără să-L cunoască pe Domnu' or să *învie* şi or să mai aibă o şansă". Însă pentru Clara ecuaţia era tot inegală. Ceva nu-i ieşea la socoteală. Credinţa e greu de atins, uşor de pierdut. Deveni din ce în ce mai refractară în a-şi lăsa urmele genunchilor întipărite în pernuţele roşii de la Kingdom Hall. Nu voia să mai poarte eşarfe inscripţionate, să mai ducă afişe sau să împartă broşuri. Nu voia să mai spună nimănui despre trepte stricate. Descoperi drogurile, uită de scară şi începu să ia liftul.

1 octombrie 1974. Pedepsită. Obligată să mai stea patruzeci şi cinci de minute după ore (după ce, la ora de muzică, pretinsese că Roger Daltrey e un muzician mai mare decât Johann Sebastian Bach), şi, ca rezultat, Clara lipsi de la întâlnirea cu Ryan de la ora patru, la colţul cu Leenan Street. Când ieşi din şcoală, era îngrozitor de frig şi se întuneca; o luă la fugă prin mormane de frunze uscate putrezite, cercetă strada Leenan în lung şi-n lat, dar nici urmă de el. Cu groază, se apropia de propria ei casă, oferindu-i lui Dumnezeu o mulţime de promisiuni mute (*n-o să mai fac sex niciodată, n-o să mai fumez niciodată iarbă, n-o să mai port niciodată fuste deasupra genunchiului*), sperând că Dumnezeu a avut grijă ca Ryan Topps să nu fi sunat la uşa mamei ei, ca să se adăpostească de vânt.

— Clara! Vino înăuntru, că-i frig.

Era vocea cu care vorbea Hortense când avea musafiri – folosea abuziv toate consoanele –, vocea pe care o folosea când vorbea cu pastori şi cu femeile albe.

Clara închise uşa de la intrare în urma ei şi trecu cuprinsă de un fel de groază prin sufragerie, pe lângă tabloul înrămat cu Iisus care plânge (şi văzut din partea cealaltă nu mai plânge) şi intră în bucătărie.

— Doamne Sfinte, arată ca o zdreanţă, hă?

— Îhî, făcu Ryan, care înfuleca fericit o farfurie cu *ackee* şi peşte oceanic[3], de partea cealaltă a micii mese din bucătărie. Clara se bâlbâi, iar dinţii ei de cal i se înfigeau în buza de jos.

— Ce cauţi *aici*?

— Ha! strigă Hortense, aproape triumfătoare. Crezi că po' să-ţi ascunzi pretenii de mine la nesfârşit? Lu' băiatu' îi era frig, l-am chemat înăuntru, am discutat şi noi, nu, băiete?

— Mmm, da, doamnă Bowden.

— Hai, nu fi aşa şocată. Credeai că-l mănânc sau ce, nu, Ryan? spuse Hortense, strălucind într-un fel pe care Clara nu-l mai văzuse niciodată.

— Păi, da, zâmbi Ryan superior.

Şi amândoi, Ryan Topps şi mama Clarei, începură să râdă.

Există vreun lucru mai capabil să facă să dispară luciul unei legături decât faptul că iubitul are dintr-odată o relaţie amicală cu mama iubitei? Pe măsură ce nopţile deveneau mai întunecate şi mai scurte, şi pe măsură ce devenea tot mai greu să-l deosebească pe Ryan în mulţimea care se perinda prin faţa porţii şcolii în fiecare zi la ora trei şi jumătate, o Clara dezamăgită parcurgea lungul drum spre casă, doar pentru a-şi găsi iubitul din nou în bucătărie, flecărind fericit cu Hortense şi devorând bunătăţile din cornul abundenţei familiei Bowden: *ackee* şi peşte oceanic, pastramă de vită, pui cu mazăre şi orez, prăjitură cu ghimbir şi îngheţată cu nucă de cocos.

Aceste conversaţii, care erau însufleţite în momentul în care Clara învârtea cheia în uşă, se întrerupeau întotdeauna când ea se apropia de bucătărie. Ca nişte copii prinşi făcând o poznă, deveneau ţâfnoşi, apoi stânjeniţi, apoi Ryan se scuza şi pleca. Mai era şi o anumită privire, observă ea, pe care începuseră să i-o arunce, o privire de compasiune, de condescendenţă; şi nu numai asta – începură să se lege de hainele ei, care deveniseră treptat mai tinereşti, mai colorate; iar Ryan – ce se întâmpla cu Ryan? – renunţase la pulovărul pe gât, o evita la şcoală, *îşi cumpărase o cravată*.

Desigur, precum mama unui dependent de droguri sau vecina unui criminal în serie, Clara a fost ultima care a aflat. Odată, ştiuse totul despre Ryan – înainte chiar ca Ryan însuşi

să ştie –, fusese *expertă* în Ryan. Acum, totul se reducea pentru ea la a le auzi întâmplător pe fetele irlandeze afirmând că Ryan Topps şi Clara Bowden nu umblau împreună – cu siguranţă, cu siguranţă *nu* umblau împreună – oh nu, nu *mai* umblau împreună.

Chiar dacă îşi dădea seama ce se întâmplă, Clara nu şi-ar fi îngăduit ei însăşi să creadă. În ziua când îl văzuse pe Ryan la masa din bucătărie înconjurat de broşuri – şi pe Hortense grăbindu-se să le adune şi să şi le îndese în buzunarul şorţului – Clara *se forţă* să nu-i ia în seamă. Mai târziu, în aceeaşi lună, când Clara îl convinse pe apaticul Ryan să treacă la fapte cu ea în toaleta dezafectată, închise ochii strâns, ca să nu vadă ceea ce *nu voia* să vadă. Însă era acolo; sub pulovărul lui, când se lăsă pe spate, sprijinit de chiuvetă, se văzu strălucirea argintului, scânteind abia vizibil în lumina palidă; era imposibil, însă *era* acolo – scânteierea argintie a unei cruciuliţe de argint.

Era imposibil, *însă era acolo*. Aşa descriu oamenii minunile. Cumva, opuşii lui Hortense şi Ryan se întâlniseră la extremele lor logice, iar aplecarea lor comună pentru durerea şi moartea celorlalţi era ca nişte puncte îndepărtate pe un orizont morbid. Dintr-odată, cei mântuiţi şi cei nemântuiţi îşi uniseră forţele printr-o minune. Hortense şi Ryan încercau acum s-o mântuiască *pe ea*.

— Urcă-te pe motor.

Clara tocmai ieşise din clădirea şcolii în lumina amurgului şi îl văzu pe Ryan oprindu-şi brusc scuterul în faţa ei.

— Claz, urcă-te pe motor.

— Du-te şi întreab-o pe maică-mea dacă vrea să se urce pe motor!

— Te rog, spuse Ryan, întinzându-i casca de rezervă. Îi important. Tre' să vorbesc cu tine. N-a mai rămas multă vreme.

— De ce? se răţoi Clara, bâţâindu-se nervoasă în sandalele cu talpă groasă. Pleci undeva?

— Plecăm amândoi, murmură Ryan. Acolo unde trebuie, sper.

— Nu.

— Te rog, Claz.

— *Nu.*

— *Te rog.* Îi important. De viaţă şi de moarte.

— Frate… bine. Da' nu port io chestia aia. Îi dădu înapoi casca şi se urcă pe scuter. Nu-mi stric io păru'.

Ryan traversă cu ea Londra, până la Hampstead Heath, chiar în vârful Dealului Parlamentului, de unde, uitându-se în jos la portocaliul fluorescent şi bolnăvicios al oraşului, îşi pledă cazul cu grijă, pe ocolite şi în cuvinte care nu erau ale lui. Concluzia lui era aceasta: mai era numai o lună până la sfârşitul lumii.

— Şi chestia e că ea şi cu mine, adică noi suntem…

— Noi!

— Mama ta… Mama ta şi cu mine, mormăi Ryan, suntem îngrijoraţi. Pen' tine. Nu-s mulţi care or să supravieţuiască în ultimele zile. Te-ai amestecat cu cine nu trebuie, Claz…

— *Frate*, spuse Clara, dând din cap şi sugându-şi dinţii, io *nu cred* în treaba asta. Ăia erau pretenii *tăi*.

— Nu, nu, nu-s. Acuma nu mai îs. Iarba… iarba îi rea. Şi toţi ăia – Wan-Si, Petronia.

— Îs pretenii mei!

— Nu-s fete de treabă, Clara. Ar trebui să stea cu familiile lor, nu să se-mbrace aşa şi să facă chestiile alea cu bărbaţii ăia, în casa aia. Nici tu n-ar trebui să faci alea. Şi nici să te îmbraci ca o… ca o… ca…

— Ca ce?

— Ca o curvă! spuse Ryan, iar cuvântul explodă pe buzele lui de parcă era uşurat să scape de el. Ca o femeie pierdută!

— Aoleu, acuma le-am auzit *pe toate*… du-mă acasă, frate.

— Ei o s-o păţească, spuse Ryan, dând din cap pentru sine, arătând cu braţul întins pe deasupra Londrei, de la Chiswick până la Archway. Pentru tine mai e timp. Cu cine vrei să fii, Claz? Cu cin' vrei să fii? Cu ăia 144.000, în ceruri, conducând alături de Hristos? Or vrei să fii una din Marea Turmă, care trăieşte în raiul de pe pământ, care-i bine, da'… Or vrei să fii una din ăia care o păţesc, îs torturaţi şi omorâţi. Ei? Io despart oile de capre, Claz, oile de capre. Asta-i din Matei. Şi io cred că şi tu eşti o oaie, aşa-i?

— Stai să-ţi zic ceva, spuse Clara, venind înapoi lângă scuter şi aşezându-se pe scaunul din spate, io-s o capră. *Îmi place* să fiu o capră. *Vreau* să fiu o capră. Şi mai degrabă o să mă topesc sub ploaia de sulf cu pretenii mei decât să stau în ceruri, plictisită la culme, cu Darcus, maică-mea şi cu tine!

— Nu trebuia să zici asta, Claz, spuse Ryan solemn, punându-şi casca. Tare-aş vrea să nu zici asta. De dragul tău. *El* ne ascultă.

— Şi io *m-am săturat* să te ascult pe tine. Du-mă acasă.

— E adevărat! Ne aude! strigă el, întorcându-se şi acoperind zgomotul ţevii de eşapament, după ce porni motorul şi o luară la vale. Ne vede pe toţi! Veghează asupra noastră!

— Fii atent pe unde mergi, strigă şi Clara, când intrară într-un grup de evrei hasidici şi aceştia o luară la fugă în toate direcţiile. Uită-te la drum!

— Numai cei aleşi – aşa zice – numai cei aleşi. Toţi o s-o păţească – aşa zice în De-iu-teronomu' – toţi o să păţească ce li se cuvine şi numai cei aleşi…

Undeva pe la mijlocul iluminantei exegeze biblice a lui Ryan Topps, fostul lui idol cioplit, scuterul Vespa GS, intră fix într-un stejar bătrân de patru sute de ani. Natura triumfase asupra îngâmfării ingineriei. Copacul supravieţui; scuterul muri; Ryan fu aruncat într-o parte; Clara în cealaltă.

Principiile creştinismului şi Legea lui Sod (cunoscută şi sub numele de Legea lui Murphy) sunt unul şi acelaşi: *Totul mi se întâmplă mie, se întâmplă pentru mine*. Astfel că dacă cineva scapă o felie de pâine şi aceasta aterizează cu untul în jos, acest eveniment lipsit de noroc este interpretat drept dovada unui adevăr esenţial despre ghinion: acela că pâinea a căzut aşa doar ca să-ţi demonstreze ţie, domnul Ghinionist, că există o forţă absolută în univers, iar aceasta este ghinionul. Nu e întâmplător. Niciodată n-ar fi căzut pe cealaltă faţă, spune argumentaţia, fiindcă aceasta e Legea lui Sod. Pe scurt, Legea lui Sod ţi se întâmplă ţie ca să-ţi demonstreze ţie că există Legea lui Sod. Şi totuşi, spre deosebire de gravitaţie, aceasta e o lege care nu există în orice împrejurări: atunci când pâinea cade pe partea *bună*, Legea lui Sod dispare în mod misterios. În acelaşi fel, când Clara căzu, pierzându-şi dinţii de sus, care îi săriră din gură, în timp ce Ryan se ridică în picioare fără nici o zgârietură, Ryan îşi dădu seama că asta era din cauză că Dumnezeu voia ca Ryan să fie unul dintre cei aleşi, iar Clara una dintre cei nealeşi. Nu pentru că unul purta cască, iar celălalt nu. Iar dacă s-ar fi întâmplat invers, dacă gravitaţia ar fi cerut dinţii lui Ryan şi i-ar fi trimis rostogolindu-se la vale pe dealul Primrose ca nişte biluţe mici de email, ei bine… poţi pune pariu pe orice că, în mintea lui Ryan, Dumnezeu ar fi dispărut ca prin minune.

În astfel de circumstanţe, acesta era ultimul semn de care avea nevoie Ryan. Când veni Ajunul Anului Nou, el era în sufragerie, aşezat în mijlocul unui cerc de lumânări împreună cu Hortense, rugându-se fierbinte pentru sufletul Clarei, în timp ce Darcus făcea pipi în tubul lui şi se uita la *Generation Game* pe BBC 1. În acest timp, Clara se

îmbrăcase cu o pereche de pantaloni evazaţi galbeni şi un maiou roşu cu spatele gol şi se dusese la o petrecere. Făcu sugestii pentru tema petrecerii, ajută la scrierea bannerului şi la agăţarea lui la fereastră; dansă şi fumă împreună cu ceilalţi şi se simţi, fără falsă modestie, chiar frumoasa petrecerii. Însă când miezul nopţii veni în mod inevitabil şi trecu fără să apară călăreţii apocalipsei, Clara căzu cu surprindere într-o stare de melancolie. Căci să te lepezi de credinţă e ca şi cum ai fierbe apă de mare ca să obţii sare – câştigi ceva, dar pierzi altceva. Deşi prietenii ei – Merlin, Wan-Si *et al.* – o bătură uşurel pe spate şi o felicitară pentru că scăpase de acele vise fierbinţi despre pierzanie şi mântuire, Clara jelea în tăcere atingerea mai caldă pe care o aşteptase în aceşti nouăsprezece ani, atotcuprinzătoarea îmbrăţişare a Mântuitorului, cel care era Alfa şi Omega, începutul şi sfârşitul; omul care era menit să o ducă departe de toate astea, de această realitate placidă a vieţii dintr-un apartament de la parter din Lambeth. Ce urma pentru Clara? Ryan avea să-şi găsească altă pasiune; Darcus nu avea decât să schimbe canalul; pentru Hortense se va materializa desigur o altă dată, alături de alte broşuri şi cu şi mai multă credinţă. Însă Clara nu era ca Hortense.

Şi totuşi o rămăşiţă dăinuia după ce credinţa Clarei se evaporase. Încă îşi mai dorea un mântuitor. Încă îşi mai dorea un bărbat care să o copleşească, s-o aleagă pe ea dintre toate, ca să poată *Umbla cu El îmbrăcată în veşminte: fiindcă [ea] era vrednică.* Apocalipsa, 3:4.

Aşadar, poate că nu e chiar atât de inexplicabil de ce atunci când Clara Bowden îl întâlni pe Archie Jones la capătul unor scări, în dimineaţa următoare, văzu în el mai mult decât un bărbat alb între două vârste, cam scund, cam dolofan, într-un costum prost croit. Clara îl văzu pe Archie cu ochii cenuşii-verzui ai celui care pierde; lumea ei tocmai dispăruse, credinţa după care trăise se retrăsese ca mareea, iar Archie, din întâmplare, devenise tipul din banc: ultimul bărbat de pe pământ.

1. *Turnul de veghe*, publicaţie editată de Martorii lui Iehova.

2. Melodie a formaţiei The Kinks din 1967, cunoscută drept „imnul Londrei“.

3. *Ackee* şi peşte oceanic, mâncarea naţională jamaicană, servită adesea la micul dejun.

3

Două familii

E mai bine să te căsătoreşti decât să arzi, se spune în Corinteni I, capitolul şapte, versetul nouă.

Bun sfat. Desigur, Corinteni ne mai informează şi că nu trebuie *să legi gura boului care treieră* – aşa că, ce să mai zicem.

În februarie 1975, Clara părăsise deja Biserica şi toate pildele ei din Biblie pentru Archibald Jones, însă nu devenise încă genul de atee relaxată în stare să râdă lângă altar sau să nesocotească în întregime învăţăturile Sfântului Pavel. Al doilea citat nu constituia o problemă – neavând bou, era exclusă din start. Însă primul n-o lăsa să doarmă noaptea. Era mai bine să se mărite? Chiar dacă el era un păgân? N-avea cum să ştie: acum trăia fără nici un sprijin, *sans* plasă de protecţie. Mai îngrijorătoare decât Dumnezeu era mama ei. Hortense se opusese cu tărie relaţiei, mai degrabă pe motiv de diferenţă de rasă decât de vârstă, iar într-o dimineaţă, când auzise despre asta, o ostracizase imediat pe fiica ei pe treptele de la intrare.

În sufletul ei, Clara simţea totuşi că mama ei ar prefera ca ea să se mărite cu bărbatul nepotrivit decât să trăiască în păcat cu el, aşa că acţionase din impuls şi îl implorase pe Archie s-o ducă atât de departe de Lambeth pe cât îi permiteau resursele financiare – Maroc, Belgia, Italia. Archie o prinsese de mână şi dăduse din cap şi îi şoptise nimicuri dulci, ştiind foarte bine că un om cu mijloacele lui nu putea merge mai departe de o casă cu două etaje în Willesden Green, proaspăt cumpărată şi ipotecată la greu. Dar nu-i nevoie să vorbim despre asta acum, spunea el, nu acum, într-un moment atât de fierbinte. Încerca adică să o refuze cu blândeţe.

Trei luni mai târziu, Clara acceptase blândul refuz şi iată-i, se mutau împreună. Archie se chinuia să urce scările, împiedicându-se şi înjurând, ca de obicei, cocoşat sub greutatea cutiilor pe care Clara le putea duce câte două sau câte trei fără nici un efort; Clara făcea o pauză, strângând din ochi în soarele cald de mai şi îndreptându-se de spate. Se dezbrăcă până rămase într-o vestuţă purpurie şi se sprijini de poarta din faţa casei. Ce fel de loc mai *era* şi ăsta? Tocmai

asta era, înţelegi? Nu puteai fi *sigur*. Stând pe scaunul din faţă în dubiţa care căra lucrurile, văzuse strada şi i se păruse urâtă, săracă şi familiară (deşi nu avea filiale Kingdom Hall şi nici biserici protestante), însă după ce dădură colţul, verdeaţa explodă şi se iviră dintr-odată stejari minunaţi, casele deveniră mai înalte, mai mari şi cu mai mult spaţiu între ele, şi văzu parcuri şi biblioteci. Apoi copacii dispărură brusc, transformându-se din nou în staţii de autobuz, parcă la bătaia unui orologiu care destramă o vrajă; sunete la care se supuseră şi casele, transformându-se în locuinţe mai mici, fără trepte, trântite vizavi de magazine părăginite, binecunoscute, printre care se află, fără excepţie,

un bar/fast-food defunct care încă mai afişează micul dejun

un lăcătuş neinteresat de zorzoane publicitare (AICI FACEM CHEI)

şi o frizerie unisex, tot timpul închisă, mândra purtătoare a unor jocuri de cuvinte de neînţeles (*Coafuri cu coifuri* sau *Avantaje-beton pentru breton* sau *Astăzi păr aici, mâine departe*).

Era o loterie să mergi cu maşina pe-acolo, uitându-te în jur şi neştiind dacă erai pe cale să te stabileşti pentru totdeauna printre copaci sau în mijlocul rahatului. Apoi, dubiţa încetini în sfârşit în faţa unei case, o casă frumoasă undeva la mijlocul drumului între copaci şi rahat, iar Clara simţi cum o cuprinde un val de recunoştinţă. Era *drăguţ*, nu atât de drăguţ pe cât sperase ea, dar nu atât de rău pe cât se temuse; avea două mici grădini, în faţă şi în spate, preş la uşă, sonerie, toaletă *în casă*… Şi nu plătise un preţ mare. Doar dragoste. Numai dragoste. Şi indiferent ce scria în Corinteni, dragostea nu era un preţ atât de mare, nu dacă n-ai simţit-o niciodată cu adevărat. Ea nu-l iubea pe Archie, dar se hotărâse, chiar din acea primă clipă, pe trepte, să i se dedice dacă el avea s-o ducă în altă parte. Iar acum el o dusese; şi, deşi nu era Maroc, nici Belgia şi nici Italia, era drăguţ – nu era pământul promis – dar *drăguţ*, mai drăguţ decât orice alt loc în care fusese ea.

Clara înţelegea că Archibald Jones nu era cine ştie ce erou romantic. Trei luni petrecute într-o cameră puturoasă în Cricklewood fuseseră suficient de revelatoare. O, putea fi afectuos, iar uneori chiar fermecător, putea să fluiere foarte frumos dimineaţa la prima oră, conducea maşina cu calm şi responsabilitate şi era un bucătar surprinzător de priceput, însă romantismul îl depăşea, iar pasiunea îi era de neconceput. Iar dacă te-ai potcovit cu un bărbat atât de comun ca acesta, credea Clara, el ar trebui cel puţin să-ţi fie

extrem de devotat *ţie* – frumuseţii tale, tinereţii tale – *măcar atât* putea face ca să compenseze lipsurile. Însă nu şi Archie. După o lună de la căsătorie, el avea deja acea ciudată privire sticloasă pe care o au bărbaţii când se uită prin tine. Se întorsese deja înapoi la starea de burlac: băute cu Samad Iqbal, cina cu Samad Iqbal, micul dejun duminica cu Samad Iqbal, tot timpul liber cu omul ăla în spelunca aia nenorocită, *O'Connell's*. Încercase să fie înţelegătoare. Îl întrebase: „De ce nu eşti niciodată aici? De ce petreci atât de mult timp cu indianul?". Nu primea decât o bătaie uşoară pe spate, un sărut pe gât, şi el îşi lua haina, ieşea pe uşă şi răspundea mereu la fel: „Eu şi Sam? Ne ştim de mult". Nu-l putea contrazice. Se cunoşteau dinainte ca ea să se fi născut.

Nu era un cavaler pe cal alb, aşadar, acest Archibald Jones. Nu avea ţeluri, nu avea speranţe, nu avea ambiţii. Un om ale cărui pasiuni erau micul dejun englezesc şi trusele „Descurcă-te singur". Un bărbat plictisitor. Un bărbat *bătrân*. Şi totuşi… bun. Era un bărbat *bun*. Şi poate că *bun* nu înseamnă prea mult, poate că *bun* nu oferă pasiune vieţii, dar e ceva. Reperase această calitate la el atunci, prima dată, pe scări, simplu, direct, în acelaşi fel în care putea repera un mango bun pe un raft în Brixton[1] fără ca măcar să-l atingă.

Acestea erau gândurile de care se agăţa Clara în timp ce se sprijinea de poarta grădinii, la trei luni după nuntă, urmărind în tăcere cum fruntea soţului ei se brăzda şi se încreţea ca un acordeon, cum burta îi atârna vizibil peste curea, văzându-i pielea albă, venele albastre şi felul în care i se umflau „sforile" – acei muşchi încordaţi care apar pe gâtul bărbaţilor atunci când (aşa se spunea în Jamaica) li se apropia sfârşitul.

Clara se încruntă. Nu observase aceste defecte la nuntă. De ce nu? El zâmbise şi purtase un pulover alb pe gât, dar nu, nu ăsta era motivul – atunci *nu le căutase*, *asta* era. Clara îşi petrecuse cea mai mare parte a zilei nunţii uitându-se în jos, la picioare. Fusese o zi agitată, 14 februarie, dar neobişnuit de caldă, şi au fost nevoiţi să stea la coadă pentru că toată lumea voia să se căsătorească în acea zi la micul oficiu al stării civile de la Ludgate Hill. Clara îşi amintea că şi-a scos pantofiorii maro cu tocuri pe care îi purta şi că şi-a înfipt tălpile goale pe podeaua rece, având grijă să le ţină bine lipite de fiecare parte a unei crăpături întunecate din podea, un act de echilibristică pe care avea să-şi bazeze întâmplător fericirea viitoare.

Între timp, Archie îşi ştergea transpiraţia de pe buza de sus şi înjura o rază de soare din cauza căreia un firicel de apă

sărată îi curgea pe interiorul coapsei. Pentru cea de-a doua căsătorie a sa, alesese un costum de mohair şi un pulover alb pe gât, şi ambele se dovediseră dificile. Căldura dăduse naştere la pârâiaşe de transpiraţie pe tot corpul, care trecură prin pulover şi ajunseră la costumul de mohair, răspândind astfel un miros de neconfundat de câine ud. Clara, desigur, era o felină. Purta o rochie lungă de lână maro, marca Jeff Banks, şi nişte dinţi falşi perfecţi; rochia era fără spate, dinţii erau albi, iar efectul general era de felină; o panteră în rochie de seară; nu era foarte clar unde se termina lâna şi unde începea pielea Clarei. Şi tot ca o felină răspunse la raza de soare prăfuită care cădea printr-o fereastră înaltă peste cuplurile care aşteptau. Îşi încălzi spatele gol cu ea, şi păru că aproape *se întinde* ca o pisică. Până şi ofiţerul stării civile, care le văzuse pe toate – femei-cal care se măritau cu bărbaţi-nevăstuică, bărbaţi-elefant care se însurau cu femei-bufniţă – ridică din sprânceană văzând această uniune atât de împotriva naturii, pe când ei se apropiau de biroul lui. Câine şi pisică.

— Bună ziua, părinte, spuse Archie.

— E ofiţer al stării civile, Archibald, prost ce eşti, spuse prietenul lui, Samad Miah Iqbal, care, împreună cu soţia lui, Alsana, fusese chemat din exilul Camerei Nupţiale de Oaspeţi ca să fie martor la încheierea contractului. Nu e preot catolic.

— Da. Normal. Scuze. Emoţionat.

Funcţionarul cel rigid spuse:

— Îi dăm drumul? Avem mulţi ca voi de terminat azi.

Aceste cuvinte şi altele câteva constituiră ceremonia. Lui Archie i se dădu un pix şi el îşi scrise numele (Alfred Archibald Jones), naţionalitatea (engleză) şi vârsta (47). Stătu o clipă în cumpănă asupra căsuţei intitulate „Ocupaţia“ şi hotărî să scrie „Publicitate: (broşuri tipărite)“, apoi îşi semnă condamnarea. Clara îşi scrise numele (Clara Iphegenia Bowden), naţionalitatea (jamaicană) şi vârsta (19). Negăsind nici o căsuţă interesată de ocupaţia ei, merse direct la linia punctată hotărâtoare, mătură cu pixul pe deasupra ei, şi se îndreptă din nou de spate, devenită Jones. O Jones cum nu mai fusese nici o alta înaintea ei.

Apoi merseră afară, pe trepte, unde un vânticel ridică nişte confeti la mâna a doua şi le trecu peste noile cupluri, şi unde Clara făcu cunoştinţă formal pentru prima oară cu singurii oaspeţi la nunta ei, doi indieni, amândoi îmbrăcaţi în mătase purpurie. Samad Iqbal, un bărbat arătos, înalt, cu dinţi extrem de albi şi cu o mână moartă, care o tot bătea pe spate cu mâna care funcţiona.

— Ideea mea asta, să ştii, repeta el iar şi iar. Ideea mea, toată treaba asta cu căsătoria. Îl cunosc pe băiatu' ăsta din… de când?

— Din 1945, Sam.

— Asta încercam să-i zic minunatei tale neveste, 1945 – când cunoşti un bărbat de atâta timp, şi ai luptat alături de el, atunci e de datoria ta să-l faci fericit dacă el nu e. Şi nu era! Ba chiar dimpotrivă, până ţi-ai făcut tu apariţia! Se bălăcea în groapa cu rahat, scuzaţi-mi franceza. Din fericire, *ea* e făcută pachet acuma. Există un singur loc pentru nebuni, şi ăla e împreună cu alţii ca ei, spuse Samad, pierzându-şi elanul la jumătatea propoziţiei, căci Clara n-avea evident nici cea mai mică idee despre ce vorbea. Mă rog, să nu mai trăncănim… Ideea mea, să ştii, toate astea.

Şi mai era soţia lui, Alsana, care era micuţă şi avea buzele subţiri şi părea că nu prea o aprobă pe Clara (deşi nu putea să fie decât cu câţiva ani mai în vârstă decât ea); ea nu spuse decât „O, da, doamnă Jones", sau „O, nu, doamnă Jones", ceea ce o făcea pe Clara atât de agitată, atât de *stângace ca o oaie*, încât se simţi obligată să se încalţe la loc.

Lui Archie îi părea rău pentru Clara fiindcă nu aveau o petrecere mai mare. Însă nu mai aveau pe cine invita. Toate celelalte rude şi prietenii refuzaseră invitaţia la nuntă; unii ferm, alţii îngroziţi; alţii, alegând tăcerea drept cea mai bună soluţie, îşi petrecuseră săptămâna precedentă deschizând cu grijă corespondenţa şi evitând să răspundă la telefon. Singurul care trimisese urări de bine fusese Ibelgaufts, care nu fusese nici invitat, nici informat despre eveniment, dar din partea căruia, în mod curios, sosise o scrisoare cu poşta de dimineaţă:

14 februarie 1975

Dragă Archibald,

De obicei, nunţile au ceva care scoate mizantropul din mine, însă astăzi, în timp ce încercam să salvez de la dispariţie un strat de petunii, am simţit o căldură deloc de neglijat la gândul unirii dintre un bărbat şi o femeie întru coabitare pe viaţă. E cu adevărat remarcabil că noi, oamenii, avem o astfel de trăsătură imposibilă, nu crezi? Dar ca să fiu serios o clipă: după cum ştii, sunt un om a cărui profesie constă în a privi adânc înăuntrul „Femeii", şi, ca psihiatru, îi pun o ştampilă grea, de sănătoasă sau nu. Şi sunt sigur, prietene (ca să extind metafora), că ţi-ai explorat viitoarea doamnă aşa cum trebuie, atât sufleteşte cât şi mintal, şi că ai ajuns la concluzia că nu-i lipseşte în mod deosebit nimic, aşa

că ce-ţi pot oferi altceva decât felicitările din inimă ale concurentului tău sincer,

Horst Ibelgaufts.

Ce alte amintiri din acea zi ar putea s-o facă unică şi să o deosebească de celelalte 364 care au compus anul 1975? Clara îşi amintea de un tânăr negru care stătea în picioare pe o ladă de mere, transpirat, într-un costum negru, şi care începu să le ceară de pomană fraţilor şi surorilor lui; o doamnă cu o sacoşă veche, care recupera o garoafă din gunoi, ca să şi-o pună în păr. Şi cam atât: sendvişurile împachetate în folie pe care le făcuse Clara fuseseră uitate şi sufereau pe fundul unei sacoşe, cerul se înnorase, iar când urcară dealul ca să ajungă la barul King Ludd, după ce trecură de băieţii de pe Fleet Street care-şi beau berile de sâmbătă şi-şi băteau joc de trecători, mai descoperiră şi că Archie primise o amendă pentru parcare neregulamentară.

Aşa se face că Clara petrecu primele trei ore ale vieţii ei de femeie căsătorită la Secţia de Poliţie din Cheapside, cu pantofii în mână, urmărindu-şi salvatorul cum se certa neobosit cu un poliţist de circulaţie care nu reuşea să înţeleagă interpretarea subtilă pe care Archie o dădea legilor de parcare valabile duminica.

— Clara, Clara, iubito…

Era Archie, care încerca să se strecoare pe lângă ea ca să ajungă la uşa din faţă, parţial blocată de o măsuţă de cafea.

— În seara asta vin Ick-Balii pe la noi, şi vreau să fac un pic de ordine în casă… aşa că dă-te puţin din drum.

— Să te-ajut? întrebă Clara răbdătoare, deşi era încă pe jumătate pierdută în vis. Po’ să ridic ceva dacă…

— Nu, nu, nu, nu… mă descurc.

Clara se întinse ca să apuce o parte a mesei.

— Stai să…

Archie se zbătu să încapă prin spaţiul îngust, încercând să ţină atât picioarele mesei, cât şi blatul mare de sticlă de deasupra.

— Asta-i treabă de bărbat, iubito.

— Da’… Clara ridică un fotoliu mare cu o uşurinţă de invidiat, şi îl aduse în locul unde se prăbuşise Archie cu răsuflarea tăiată, pe scările din hol. Nu-i nici o problemă. Dacă vrei să te-ajut, zi-mi.

Îşi trecu mâna uşurel peste fruntea lui.

— Da, da, da. El dădu din mână spre ea iritat, de parc-ar fi alungat o muscă. Sunt şi eu în stare, să ştii…

— Asta ştiu şi io…

— E treabă de *bărbat*.

— Da, da, ştiu… N-am vrut să zic…

— Uite, Clara, iubito, dă-te din drum şi eu o să-mi văd de treabă, bine?

Clara se uită la el cum îşi suflecă mânecile cu o oarecare hotărâre şi atacă din nou măsuţa de cafea.

— Dacă vrei într-adevăr să mă ajuţi cu ceva, iubito, po' să începi să-ţi aduci o parte din haine. Dumnezeu ştie că ai destule cât să scufunzi o navă de război. Nici nu ştiu cum or să încapă în spaţiul mic pe care-l avem.

— Am mai zis şi-nainte… po' s-arunc unele, dac-aşa crezi.

— Nu depinde de mine acuma, nu mai depinde de mine, aşa-i? Adică, am dreptate? Ce facem cu cuieru'?

Ăsta era omul: niciodată în stare să ia o decizie, niciodată în stare să ia atitudine.

— Ţi-am zis o dată: dacă nu-ţ' place, atuncea trimite nenorocirea aia înapoi. L-am cumpărat c-am crezut c-o să-ţi placă ţie.

— Păi, iubito, spuse Archie, precaut acum că ea ridicase vocea, *erau* banii mei; era frumos măcar să mă *întrebi*.

— Frate! I-un cuier. Îi roşu şi gata. Şi roşu îi roşu îi roşu. Ce-ai cu roşu, aşa dintr-odată?

— Am vrut doar, spuse Archie, coborându-şi vocea până la o şoaptă forţată şi aspră (o armă preferată a arsenalului marital: *Nu în faţa vecinilor/copiilor*), să ridic puţin *calitatea* casei. Ăsta-i un cartier frumos, i-o viaţă nouă, înţelegi? Uite, hai să nu ne certăm. Hai să dăm cu banu'; cap – îl păstrăm, pajură…

Cei care se iubesc cu adevărat se ceartă, iar în clipa următoare cad din nou unul în braţele celuilalt; cei care au o dragoste cu năbădăi urcă treptele, sau intră în camera alăturată, apoi se înduplecă şi se gândesc la ce-au făcut. O relaţie gata să se destrame îl va surprinde pe unul dintre parteneri două străzi mai încolo, sau două ţări mai la est, până când ceva îl trage de mânecă, vreo responsabilitate, vreo amintire, strângerea mâinii unui copil ori vreo coardă sensibilă, şi asta îl va determina să facă lunga călătorie înapoi la jumătatea lui. Pe această scară Richter, aşadar, Clara făcuse doar cel mai mic scandal posibil. Se întoarse către poartă, făcu numai doi paşi şi se opri.

— Cap! spuse Archie, aparent fără regrete. Îl păstrăm. Vezi? N-a fost greu deloc.

— Nu vreau să ne certăm. Se întoarse cu faţa spre el, după ce luase din nou în tăcere hotărârea de a nu-i rămâne

datoare. Ai zis că vine familia Iqbal la cină. Mă gândeam… dac-or să vrea să le gătesc nişte *curry*… Adică, io ştiu să gătesc *curry*… da' *în felu' meu*.

— Ce naiba, nu-s indieni *din ăia*, spuse Archie enervat, jignit de asemenea sugestie. Sam poa' să mănânce o friptură obişnuită. Serveşte mâncare indiană tot timpul, nu mai vrea s-o şi mănânce.

— Numai că mă gândeam…

— Las-o baltă, Clara. *Te rog.*

Îi dădu un sărut afectuos pe frunte, pentru care ea fu nevoită să se aplece puţin.

— Îl ştiu pe Sam de-un car de ani, şi nevastă-sa pare liniştită. Doar nu-s familia regală. Nu-s indieni *din ăia*, repetă el, dând din cap, frământat de o problemă, de un sentiment misterios pe care încă nu-l putea desluşi.

*

Samad şi Alsana Iqbal, care nu erau indieni *din ăia* (aşa cum, în mintea lui Archie, Clara nu era negresă *din aia*), şi care, de fapt, nu erau deloc indieni, ci erau din Bangladesh, locuiau patru străzi mai la vale, pe partea rău famată a Willesden High Road. Le trebuise un an să ajungă acolo, un an greu şi plin de lipsuri, pentru a face vremelnica mutare de pe partea rău famată a străzii Whitechapel pe partea rău famată a străzii Willesden. Un an în care Alsana zumzăise de zor la bătrâna maşină de cusut Singer din bucătărie, pentru a coase bucăţi de plastic negru pentru un magazin din Soho numit Domination (multe au fost nopţile în care Alsana ridica o haină pe care tocmai o cususe, după modelul care îi fusese dat, şi se întreba ce naiba era). Un an în care Samad înclinase uşurel capul în exact unghiul diferențial corect, cu creionul în mâna stângă, ascultând îngrozitorul accent britanic, spaniol, american, franţuzesc sau australian:

Du-te de cumpără scovergi din alea galbene, te rog.

Picioare de pui cu garnitură de cartofi prăjiţi, mersi.

De la şase seara până la trei dimineaţa; şi apoi fiecare zi o petrecea dormind, iar lumina zilei era la fel de rară ca şi bacşişurile ca lumea. În ceea ce-l privea, se gândea Samad, dând deoparte două bomboane de mentă şi un bon şi găsind numai cincisprezece penny, ce rost are să dai bacşiş unui om aceeaşi sumă pe care ai arunca-o într-o fântână ca să-ţi pui o dorinţă? Însă chiar înainte să se nască în mintea lui gândul

ilegal de a palma discret cei cincisprezece penny şi de a-i ascunde sub şerveţel, Mukhul – Ardashir Mukhul, care era şef la Palace şi a cărui siluetă musculoasă măsura încoace şi-ncolo restaurantul, cu un ochi amabil la clienţi şi cu un ochi atent la personal – Mukhul se apropie de el.

— Saaamaad – avea un fel ghiftuit şi unsuros de a vorbi – ai pupat fundurile care trebuie în seara asta, vere?

Samad şi Ardashir erau veri de departe, Samad fiind mai mare cu şase ani. Cu câtă bucurie (pură încântare!) deschisese Ardashir scrisoarea în ianuarie anul trecut, ca să afle că vărul lui mai mare, mai deştept şi mai arătos nu găsea de lucru în Anglia, aşa că s-ar putea cumva…

— Cincisprezece penny, vere, spuse Samad, ridicând mâna.

— Păi, şi puţin contează, şi puţin contează, spuse Ardashir, iar buzele lui de peşte mort se lăţiră într-un zâmbet aţos. Aruncă-i în Oala de noapte.

Oala de noapte era un vas negru tipic pakistanez, aşezat pe un suport în faţa toaletelor pentru angajaţi şi în care se adunau toate bacşişurile, iar la sfârşitul zilei erau împărţite. Pentru chelnerii mai tineri, excentrici şi arătoşi, cum era Shiva, aceasta era o mare nedreptate. Shiva era singurul hindus dintre angajaţi, iar ăsta era tributul adus talentului său de chelner, datorită căruia se trecuse peste diferenţele de religie. Shiva câştiga uneori un bacşiş de patru lire pe noapte, dacă grăsanca albă şi divorţată de la masa din colţ se simţea destul de singură, iar el îşi flutura eficient genele lungi în faţa ei. Mai putea scoate bani şi de la regizorii şi producătorii cu pulovere pe gât (restaurantul Palace se afla în zona teatrelor din Londra, iar atunci era încă vremea teatrului Royal Court, a băieţilor arătoşi şi a dramelor de doi bani) care îi făceau complimente, se uitau cum îşi mişcă fundul provocator în drum spre bar şi înapoi, şi ar fi putut să jure că dacă cineva ar fi adaptat vreodată *A Passage to India* pentru teatru, el ar fi putut obţine orice rol ar fi vrut. Aşadar, pentru Shiva sistemul Oalei de noapte era pur şi simplu jaf pe faţă şi o insultă la adresa talentului său de chelner nemaiîntâlnit. Însă pentru cei ca Samad, trecut bine de patruzeci de ani, sau pentru cei chiar şi mai bătrâni, cum era Muhammed (stră-unchiul lui Ardashir), care avea peste optzeci de ani, părul alb şi riduri adânci în jurul gurii, căpătate pe vremea când era tânăr şi zâmbea mult, pentru cei ca ei Oala de noapte nu era un lucru de care să se plângă. Li se părea mai înţelept să pună banii în comun decât să bage în buzunar cincisprezece penny, cu riscul de a fi prinşi (şi de a nu primi bacşiş timp de o săptămână).

— Eu vă duc în spate pe toţi! bombănea Shiva, când, la sfârşitul turei, era nevoit să se despartă de cinci lire şi să le pună în Oală. Toţi trăiţi pe spinarea mea! Să-i ia cineva pe rataţii ăştia de pe mine! Alea cinci lire erau ale mele, şi acuma or să fie împărţite dracului în şaişcinci de milioane de bucăţi şi or să le primească rataţii ăştia! Da' ce-i ăsta, comunism?

Iar ceilalţi îi evitau privirea şi îşi făceau de lucru în tăcere cu altceva, până când, într-o seară slăbuţă, Samad îi spusese şoptit, aproape fără să se audă: „Tacă-ţi gura, băiete!".

— Tu! Shiva se întoarse către Samad, care pisa nişte linte pentru *dhal*-ul de a doua zi. Tu eşti cel mai rău dintre toţi! Eşti cel mai prost chelner nenorocit pe care l-am văzut vreodată! N-ai putea lua un bacşiş nici dacă i-ai jefui pe nenorociţi! Te tot aud cum încerci să vorbeşti cu clienţii ba despre biologie, ba despre politică… Serveşte pur şi simplu mâncarea, idiotule; eşti chelner, ce dracu', nu eşti Michael Parkinson[2]! „Aţi vorbit cumva despre Delhi?" – Shiva îşi puse şorţul pe braţ şi începu să se maimuţărească prin bucătărie (nu se pricepea deloc să imite) – „Eu am fost acolo, să ştiţi, la Universitatea din Delhi, şi a fost de-a dreptul fascinant, da, da, şi-am luptat şi-n război, de partea Angliei, da, da… da, încântător, încântător".

Se tot învârtea prin bucătărie, aplecându-şi capul şi frecându-şi întruna mâinile, ca Uriah Heep, făcându-le plecăciuni şi reverenţe bucătarului-şef, bătrânului care aranja hălcile de carne în lada frigorifică şi băiatului care curăţa interiorul cuptorului.

— Samad, *Samad*…, spuse el, aparent cu o milă infinită, apoi se opri brusc, îşi trase şorţul de pe braţ şi şi-l înfăşură la brâu. Eşti un omuleţ atât de jalnic.

Muhammed se opri din frecatul unei oale şi dădu de mai multe ori din cap. Fără să se adreseze nimănui, spuse:

— Tinerii ăştia… ce vorbe-s astea? Ce vorbe-s astea? Unde s-a dus respectul? Ce fel de vorbe-s astea?

— Şi mai du-te şi tu dracului, spuse Shiva, ameninţându-l cu un polonic. Babalâc nenorocit. Doar nu eşti taică-miu.

— Văr de-al doilea cu unchiul maică-tii, mormăi o voce din spate.

— Rahat, spuse Shiva. Un mare rahat.

Apucă mopul şi se îndreptă spre toalete, dar se opri în dreptul lui Samad şi îi puse coada mopului aproape de gură.

— Pupă-l, rânji el; apoi, imitând vorba tărăgănată a lui Ardashir: Cine ştie, vere, poate ţi se măreşte salariul!

Cam aşa era în fiecare seară: atacuri din partea lui Shiva şi a celorlalţi, aroganţă din partea lui Ardashir; nu prea o mai vedea pe Alsana; nu prea mai vedea soarele: strângea în pumn o monedă de cincisprezece penny şi apoi îi dădea drumul; îşi dorea cu disperare să poarte un afiş, o pancartă mare şi albă, pe care să scrie:

> EU NU SUNT CHELNER. AM FOST STUDENT, OM DE ŞTIINŢĂ, SOLDAT, SOŢIA MEA SE NUMEŞTE ALSANA, LOCUIM ÎN ESTUL LONDREI, DAR AM VREA SĂ NE MUTĂM ÎN NORD. SUNT MUSULMAN, DAR ALLAH M-A PĂRĂSIT, ORI L-AM PĂRĂSIT EU PE ALLAH, NU SUNT SIGUR. AM UN PRIETEN – PE ARCHIE – ŞI ALŢII. AM PATRUZECI ŞI NOUĂ DE ANI, DAR FEMEILE ÎNCĂ MAI ÎNTORC CAPUL DUPĂ MINE PE STRADĂ, UNEORI.

Însă cum o asemenea pancartă nu exista, el simţea imboldul, nevoia să vorbească cu toţi oamenii şi, precum Bătrânul Marinar[3], să le explice întruna, să le povestească mereu ceva, orice. Nu era ăsta un lucru important? Apoi venea dezamăgirea care-i frângea inima, când afla că aplecarea uşoară a capului cuiva, aplecarea uşoară a stiloului cuiva, astea erau lucruri importante, chiar foarte importante; era important să fii un chelner bun, să asculţi atunci când cineva spunea: „Miel Dawn Sock cu orez. Şi cartofi prăjiţi. Mulţumesc“.

Şi cincisprezece penny zornăiau pe farfuria de porţelan. Mulţumesc, domnule. Mulţumesc foarte mult.

*

În marţea de după nunta lui Archie, Samad a aşteptat până când a plecat toată lumea, şi-a împăturit într-un pătrat perfect pantalonii albi evazaţi (făcuţi din acelaşi material ca

şi feţele de masă), iar apoi a urcat până în biroul lui Ardashir, fiindcă voia să-l roage ceva.

— Vere! spuse Ardashir cu un rânjet prietenos, când văzu trupul lui Samad încolăcindu-se grijuliu pe după uşă.

Ştia că Samad venise să-i ceară o mărire de salariu, şi voia ca vărul lui să creadă că el se gândise bine la această problemă, cu toată înţelepciunea lui prietenească, înainte de a-l refuza.

— Vere, intră!

— Bună seara, Ardashir Mukhul, spuse Samad, intrând în încăpere.

— Stai jos, stai jos, spuse Ardashir cu căldură. N-are rost să stăm drepţi ca la paradă, nu?

— Samad se bucură că lucrurile stăteau astfel. I-o spuse. Se opri o clipă, pentru a se uita cu admiraţia necesară prin cameră, la cantităţile enorme de aur, la covorul gros, la mobilierul în diverse nuanţe de galben şi verde. Nu puteai să nu apreciezi simţul de afaceri al lui Ardashir. Pornise de la ideea simplă a unui restaurant indian (o sală mică, feţe de masă roz, muzică dată tare, tapet ţipător, mâncăruri care nu există în India, tăvi cu mai multe feluri de sosuri) şi o dezvoltase. Nu îmbunătăţise nimic, toate prostiile erau la fel ca înainte, dar totul era mai mare, într-o clădire mai mare, în cea mai mare capcană pentru turişti din Londra, Leicester Square. N-aveai cum să nu admiri restaurantul şi cum să nu admiri omul, care acum stătea ca o lăcustă leşinată, cu corpul lui zvelt ca de insectă afundat într-un fotoliu de piele neagră, aplecat peste birou, tot numai zâmbet, un parazit deghizat în filantrop.

— Vere, ce pot face pentru tine?

Samad trase aer în piept. Uite care era problema…

Pentru o clipă, ochii lui Ardashir deveniră sticloşi în timp ce Samad îşi explica situaţia. Picioarele lui slăbănoage se bâţâiau pe sub masă, iar cu degetele îşi tot făcea de lucru cu o agrafă de birou, până când o făcu să arate ca un A. A de la Ardashir. Problema era… care era problema? Casa era problema. Samad se muta din Estul Londrei (unde nu se puteau creşte copii, chiar nu se putea, dacă voiai să nu păţească ceva, cu asta era de acord), din Estul Londrei, în Nordul Londrei, în nord-vest, unde totul era mai… mai… liberal.

Era rândul lui să vorbească?

— Vere…, spuse Ardashir, controlându-şi expresia feţei, trebuie să înţelegi… Nu e treaba mea să cumpăr case pentru toţi angajaţii mei, veri sau nu… Eu plătesc salariile, vere… Asta înseamnă să faci afaceri în ţara asta.

În timp ce vorbea, Ardashir ridica din umeri, ca pentru a sugera că nu era deloc de acord cu „afacerile din ţara asta“, dar că n-avea ce face. Era obligat, spunea privirea lui, obligat de către englezi să facă o groază de bani.

— Nu m-ai înţeles, Ardashir. Am avansul pentru casă, acum e casa *noastră*, ne-am mutat…

Cum dracu’ şi-o fi permis, probabil că-şi munceşte nevasta ca pe o sclavă, se gândi Ardashir, scoţând încă o agrafă din sertarul de jos.

— Am nevoie numai de o mică mărire de salariu, ca să mă pot ocupa de mutare. Ca să ne fie mai uşor să ne aşezăm. Şi Alsana, ei bine… e însărcinată.

Însărcinată. Greu. Problema cerea multă diplomaţie.

— Nu mă înţelege greşit, Samad, amândoi suntem inteligenţi şi cinstiţi, şi cred că pot vorbi sincer… Eu ştiu că tu nu eşti un chelner *nenorocit*… Şoptise cuvântul şi zâmbise indulgent după el, ca şi cum ar fi fost un lucru obraznic şi intim, care îi unea. Îţi înţeleg situaţia… sigur că o înţeleg… dar trebuie s-o înţelegi şi tu *pe a mea*… Dacă aş da o alocaţie fiecărei rude pe care o angajez, aş umbla ca sărmanul domn Gandhi. N-aş avea nici oală de noapte. Mi-aş toarce caierul la lumina lunii. De exemplu: chiar în clipa asta, trântorul ăla de cumnată-miu, Elvis cel Gras, Hussein-Ishmael…

— Măcelarul?

— Măcelarul, vrea să crească preţul pe care-l plătesc pentru carnea lui puturoasă! „Dar, Ardashir, suntem cumnaţi!“ zice el. Iar eu îi zic: „Dar, Mohammed, ăsta-i comerţ *cu amănuntul*“.

Acum era rândul lui Samad să-i sticlească ochii. Se gândea la soţia lui, Alsana, care nu era atât de supusă pe cât presupusese el când se căsătoriseră, şi căreia trebuia să-i ducă veştile proaste; Alsana, care era predispusă la momente, sau chiar accese – da, accese nu era un cuvânt prea dur – de furie. Verii, mătuşile, fraţii, toţi spuneau că era semn rău; se întrebau dacă nu existau cumva „probleme mintale“ în familia Alsanei, şi îşi arătau compasiunea faţă de el aşa cum ţi-o arăţi faţă de un om care a cumpărat o maşină furată, cu mai mulţi kilometri la bord faţă de cât se aştepta. În naivitatea lui, Samad socotise pur şi simplu că o femeie atât de tânără avea să fie… comodă. Dar Alsana nu era… nu, nu era comodă. Asta era situaţia, presupunea el, cu tinerele din ziua de azi. Mireasa lui Archie… marţea trecută văzuse şi în ochii ei ceva care nu era comod. Era noua modă la femeile astea.

Ardashir ajunsese la finalul a ceea ce socotea a fi discursul lui perfect; se lăsă pe spate satisfăcut, şi puse M-ul

pe care îl făcuse, de la Mukhul, alături de A-ul de la Ardashir, care îi stătea în poală.

— Mulţumesc, domnule, spuse Samad. Vă mulţumesc foarte mult.

În acea seară avu loc o ceartă îngrozitoare. Alsana trânti pe jos maşina de cusut, odată cu chiloţeii negri cu ţinte la care lucra.

— Eşti un neputincios! Ia zi, Samad Miah, ce sens are să ne mutăm aici – casa e frumoasă, da, foarte frumoasă, foarte frumoasă –, da' unde-i mâncarea?

— E o zonă frumoasă, avem prieteni aici.

— Ce prieteni? Dădu cu pumnul ei micuţ în masa din bucătărie, ceea ce făcu sarea şi piperul să zboare şi să se ciocnească spectaculos în aer. Eu nu-i cunosc! Ai luptat într-un război vechi şi uitat, cu nu ştiu ce englez… însurat cu o negresă! Prietenii cui sunt ăştia? Ăştia sunt oamenii cu care or să crească copiii mei? Cu copiii lor – nici albi, nici negri? Ia spune, ţipă ea, întorcându-se la subiectul ei preferat, unde ne e mâncarea? Cu gesturi teatrale, deschise toate dulapurile din bucătărie. Unde e? Putem mânca farfuriile? Două farfurii fură trântite pe jos. Îşi mângâie burta pentru a aminti de copilul nenăscut şi apoi arătă către cioburi. Ţi-e foame?

Samad, care reacţiona la fel de melodramatic când i se dădea replica, trase de uşa frigiderului şi scoase o grămadă de carne, pe care o trânti în mijlocul bucătăriei. Mama lui muncise toată noaptea ca să prepare carnea pentru familia ei, spuse el. Mama lui nu cheltuia banii casei, spunea el, aşa cum făcea Alsana, pe mâncăruri gata preparate, iaurturi şi spaghetti la conservă.

Alsana îi trase un pumn zdravăn în stomac.

— Samad Iqbal tradiţionalistul! Ce-ar fi să mă aşez pe vine în mijlocul străzii, lângă o găleată, să spăl rufele? Ei? De fapt, ce-ai zice de hainele mele? Putem să le mâncăm?

În timp ce Samad îşi încleşta mâinile pe stomacul lovit, ea îşi sfâşie toate hainele şi le puse deasupra mormanului de carne de miel congelată, rămasă de la restaurant. Timp de o clipă rămase goală în faţa lui, arătându-şi rotunjimea încă mică a sarcinii, apoi îşi luă o haină lungă şi maro şi ieşi din casă.

Cu toate astea, se gândi ea, pe când trântea uşa în urma ei, era adevărat: era o zonă frumoasă; asta nu putea să nege, în timp ce se îndrepta nervoasă către strada mare, ocolind copacii, spre deosebire de fosta locuinţă din Whitechapel, unde ocolea saltele aruncate şi oameni fără adăpost. Era bine

pentru copil, nu putea să nege asta. Alsana avea o credinţă bine înrădăcinată că traiul lângă spaţii verzi e benefic din punct de vedere moral pentru copii, iar în dreapta ei se afla Parcul Gladstone, o întindere vastă de verdeaţă care-şi luase numele de la primul-ministru liberal (Alsana provenea dintr-o respectabilă şi străveche familie bengaleză şi cunoştea bine istoria Angliei; şi uită-te la ea acum; dacă familia ei ar vedea unde a ajuns…!), şi, în tradiţia liberală, era un parc fără garduri, spre deosebire de mai bogatul Queens Park (Victoria), cu gardurile lui de metal cu ţepuşe. Willesden nu era la fel de drăguţ ca şi Queens Park, însă era o zonă frumoasă. Trebuia să recunoşti. Nu era ca Whitechapel, unde nebunul ăla, E-knock nu-ştiu-cum[4], a ţinut un discurs care i-a obligat să se ascundă în pivniţă, iar copiii le spărgeau geamurile cu cizmele lor cu vârf de metal. Râuri de sânge şi alte prostii. Acum că era însărcinată, avea nevoie de puţină linişte. Deşi cumva şi aici era la fel: toţi se uitau ciudat la ea, o indiancă micuţă care rătăcea pe strada mare într-un trenci, cu părul despletit fluturând în toate direcţiile. *Mali Kebab, La domnu' Cheung, La Raj, Brutăria Malkovich* – citea firmele noi şi necunoscute pe lângă care trecea. Era vicleană. Îşi dădea seama ce înseamnă asta. „Liberali? Prostii!“ Oricum, nu erau unii mai liberali decât alţii. Numai că acolo, în Willesden, nu exista suficient dintr-un lucru încât să se întoarcă împotriva unui alt lucru şi să-l alunge în pivniţe, în timp ce ferestrele erau sparte.

— Tot ce contează e supravieţuirea! conchise ea cu voce tare (i se adresa bebeluşului; îi plăcea să-i adreseze câte un gând înţelept pe zi), făcând să sune clopoţelul de la Crazy Shoes când deschise uşa.

Nepoata ei, Neena, lucra acolo. Era o cizmărie de modă veche. Neena lipea tocuri cui la pantofi.

— Alsana, arăţi ca dracu', strigă Neena în dialect bengalez. Ce-i cu haina asta îngrozitoare?

— Nu-i treaba ta, asta e, replică Alsana în engleză. Am venit să iau pantofii soţului meu, nu să stau la taclale cu Nepoata-Ruşinică.

Neena era obişnuită cu astfel de vorbe, iar acum, când Alsana se mutase în Willesden, avea să audă şi mai multe. De obicei erau propoziţii mai lungi, de exemplu: „Nu ne-ai adus decât ruşine…“. sau „Nepoata mea, cea acoperită de ruşine…“. Însă acum, fiindcă Alsana nu mai avea nici timpul, nici energia să fie la fel de şocată de fiecare dată, numele i se prescurtase până la „Nepoata-Ruşinică“, o etichetă care servea tuturor scopurilor şi însuma sentimentele tuturor.

— Vezi tălpile astea? spuse Neena, dându-şi deoparte din ochi o şuviţă de breton vopsit blond, luând pantofii lui Samad de pe un raft şi dându-i Alsanei bileţelul albastru. Erau atât de tocite, mătuşică Alsi, că a trebuit să le refac complet. Complet! Ce face cu ei? Aleargă la maraton?

— Munceşte, răspunse Alsana scurt. Şi se roagă, adăugă ea, fiindcă îi plăcea să le arate oamenilor cât e de respectabilă, şi în plus, era într-adevăr foarte tradiţionalistă, foarte credincioasă, şi nu-i lipsea nimic în afară de credinţă. Şi nu-mi mai spune mătuşică. Sunt cu doi ani mai mare ca tine.

Alsana strecură pantofii într-o sacoşă de plastic şi se întoarse să plece.

— Eu credeam că oamenii se roagă în genunchi, spuse Neena, chicotind.

— Şi, şi; şi în somn, şi când e treaz, şi în timp ce merge, se răsti Alsana, în timp ce trecea din nou pe sub clopoţel. Suntem mereu sub privirea Creatorului.

— Cum e casa nouă? strigă Neena după ea.

Dar plecase; Neena dădu din cap şi oftă, urmărind-o pe tânăra ei mătuşă cum dispare în josul străzii ca un mic glonte maroniu. Alsana. E tânără şi bătrână în acelaşi timp, se gândi Neena. Se prefăcea atât de sensibilă, atât de cumsecade, cu haina ei lungă şi cuminte, dar îţi dă senzaţia…

— Hei! Don'şoară! Sunt aici nişte pantofi care au nevoie de tine, se auzi o voce din depozitul din spate.

— Mai scuteşte-mă, spuse Neena.

La colţul străzii, Alsana se opri în spatele poştei şi îşi înlocui sandalele incomode cu pantofii lui Samad. (Era o ciudăţenie de-a ei. Era mică, dar avea picioarele enorme. Când te uitai la ea, aveai senzaţia că mai are de crescut.) În doar câteva secunde, îşi ridică părul într-un coc practic, şi-şi strânse haina mai bine în jurul corpului, ca să nu intre vântul. Apoi o luă pe lângă bibliotecă şi pe-o stradă înverzită pe care nu mai mersese până atunci. „Supravieţuirea e totul, micuţule Iqbal", îi spuse din nou umflăturii. „Supravieţuirea".

Ajunsă la jumătatea drumului, traversă strada, cu intenţia de a o lua la dreapta şi de a ocoli pentru a ajunge la strada mare. Însă când se apropie de o camionetă mare şi albă cu uşile deschise şi se uită cu invidie la mobila adunată înăuntru, o recunoscu pe negresa care stătea aplecată peste gardul grădinii, uitându-se visătoare în văzduh, în direcţia bibliotecii (însă doar pe jumătate îmbrăcată! O vestă purpurie provocatoare, mai mult sutien), de parcă într-acolo se afla

viitorul ei. Înainte să apuce să traverseze ca să o evite, Alsana îşi dădu seama că a fost reperată.

— Doamna Iqbal! spuse Clara, făcându-i semn cu mâna să se apropie.

— Doamna Jones.

Ambele femei fură stânjenite pe moment din cauza hainelor lor, însă, privind-o fiecare pe cealaltă, căpătară încredere.

— Nu-i aşa că-i ciudat, Archie? spuse Clara, pronunţând tare toate consoanele.

Deja începea să-şi piardă accentul şi-i plăcea să exerseze de câte ori avea ocazia.

— Ce? Ce? spuse Archie, care era pe hol, luptându-se disperat cu o bibliotecă.

— Tocmai ce vorbeam despre dumneavoastră; veniţi la cină la noi în seara asta, da?

Negrii sunt adesea prietenoşi, se gândi Alsana, zâmbindu-i Clarei, şi adăugând acest fapt în mod inconştient la scurta coloană cu „plusuri“ de pe lista cu plusuri şi minusuri pe care o ţinea în legătură cu negresa. Dintre toate minorităţile pe care nu le suferea, Alsanei îi plăcea să aleagă câte un specimen, pentru iertarea spirituală. În Whitechapel existaseră multe astfel de personaje izbăvite. Domnul Van, ortopedul chinez, domnul Segal, un tâmplar evreu, Rosie, o dominicană care tot venea pe la ei, spre nemulţumirea şi încântarea Alsanei, în încercarea de a o converti la Adventiştii de Ziua a Şaptea – toţi aceşti norocoşi primiseră iertarea de aur a Alsanei şi fuseseră jupuiţi ca prin minune de pielea lor, precum tigrii indieni.

— Da, mi-a zis Samad ceva, spuse Alsana, deşi Samad nu-i spusese.

Clara strălucea.

— Bine… bine!

Se lăsă tăcerea. Nici una nu mai ştia ce să spună. Amândouă se uitau în pământ.

— Pantofii ăia par tare confortabili, spuse Clara.

— Da. Da. Eu merg mult, ştiţi. Şi de când cu ăsta…, îşi mângâie ea burta.

— Sunteţi însărcinată? spuse Clara, surprinsă. Ia uite, i-aşa micuţ că nici nu po’ să-l vezi.

Clara roşi imediat după ce vorbise; întotdeauna se întorcea la dialectul ei când era agitată sau mulţumită de ceva. Alsana zâmbi politicos, fiindcă nu prea înţelesese ce a spus.

— Nu mi-aş fi dat seama, spuse Clara, mai stăpânită.

— Vai de mine, spuse Alsana cu un zâmbet forţat. Soţii noştri nu-şi spun unul altuia chiar nimic?

Însă imediat ce cuvintele fură rostite, greutatea celeilalte posibilităţi rămase le apăsă conştiinţa celor două tinere neveste. Soţii lor îşi spuneau totul unul altuia. Ele erau cele care nu ştiau nimic.

1. Cartier al Londrei, locuit în mare parte de jamaicani, indieni şi negri.
2. Michael Parkinson (n. 1935), jurnalist britanic şi prezentator de emisiuni de televiziune.
3. Eroul din *Balada bătrânului marinar*, de Samuel Taylor Coleridge.
4. John Enoch Powell (1912–1998), politician britanic de dreapta şi parlamentar pentru Partidul Conservator, renumit pentru talentul său oratoric şi pentru discursurile sale legate de discriminarea rasială şi pericolele imigraţiei continue din Commonwealth în Marea Britanie.

4

Trei pe drum

Archie era la lucru când primi vestea. Clara era borţoasă în două luni şi jumătate.

— Nu se poate, iubito!

— Ba sunt!

— Nu eşti!

— Ba sunt! Şi l-am întrebat şi pe doctor cum o s-arate, jumate negru şi jumate alb şi toate alea. Şi cică poa' să sentâmple or'ce. Poa' să aibă chiar şi ochi albaştri! Po' să crezi aşa ceva?

Archie nu putea crede aşa ceva. Nu-şi putea imagina cum o parte din el şi o parte din Clara îşi combină genele şi el se dovedeşte mai *puternic.* Care erau şansele? Ce grozav ar fi! Ieşi valvârtej pe uşa biroului în Euston Road, căutând o cutie cu trabucuri. Douăzeci de minute mai târziu, se întoarse împăunat în sediul Morgan*Hero* cu o cutie uriaşă de dulciuri indiene şi făcu turul biroului.

— Noel, ia o acadea. Aia arată bine.

Noel, cel mai nou angajat, se uită suspicios în cutia unsuroasă.

— Ce mai e şi asta…?

Archie îl lovi uşor pe spate.

— O să am un copil, nu? Cu ochi albaştri, po' să crezi? Sărbătoresc! Chestia e că po' să găseşti paişpe feluri de *dhal*, da' nu po' să găseşti nici un trabuc nenorocit pe Euston Road, oricâţi bani ai da. Haide, Noel. O vrei pe asta?

Archie alese una jumătate albă, jumătate roz, cu un miros nu prea îmbietor.

— Ăăă, domnule Jones, e foarte… Dar eu nu prea mă dau în vânt după… Noel încerca să scape. Ar trebui să mă întorc la…

— Ei, haide, Noel. O să am un copil. Am patruş' şapte de ani *şi-o să am un bebeluş*. Asta merită sărbătorit, nu? Haide… nu ştii cum e până nu încerci. Gustă numai puţin.

— Chestia e că mâncărurile astea pakistaneze nu sunt întotdeauna… Eu sunt un pic cam…

Noel se mângâie pe burtă şi afişă o mutră disperată. În ciuda faptului că lucra în domeniul publicităţii directe, Noel nu suporta să i se vorbească direct. Îi plăcea să fie

intermediarul la Morgan*Hero*. Îi plăcea să răspundă la telefon şi să facă legătura, să-i spună cuiva ce spusese altcineva, să împartă corespondenţa.

— Ce dracu', Noel… Nu-i decât o acadea. Nu vreau decât să sărbătoresc, frate. Voi, hipioţii, nu mâncaţi dulciuri, sau ce?

Noel avea întotdeauna părul ceva mai lung decât ceilalţi, iar odată cumpărase un beţişor parfumat pe care îl aprinsese în bucătăria unde se bea cafeaua. Era un birou mic, nu erau multe despre care să se poată discuta, astfel că aceste două lucruri îl făceau pe Noel să fie doar cu puţin mai prejos de Janis Joplin, aşa cum Archie devenise varianta albă a lui Jesse Owens pentru că ieşise al treisprezecelea la Olimpiadă, cu douăzeci şi şapte de ani în urmă; Gary de la Contabilitate avea o bunică franţuzoaică şi scotea fumul de ţigară pe nas, aşa că devenise Maurice Chevalier, iar Elmott, colegul de împăturit hârtie al lui Archie, era Einstein, fiindcă reuşea să rezolve două treimi din rebusul din *Times*.

Noel arăta chinuit.

— Archie… Ai primit biletul meu de la domnul Hero în legătură cu plierea pentru…?

Archie oftă.

— Pentru produsele Mothercare. Da, Noel, i-am spus lui Elmott să mute perforaţiile.

Noel părea mulţumit.

— Atunci, felicitări pentru… Eu o să mă întorc la…

Şi Noel se întoarse la biroul lui. Archie încercă cu Maureen, secretara. Maureen avea picioare frumoase pentru o femeie de vârsta ei – ca nişte cârnaţi strânşi bine în învelişul lor – şi întotdeauna îl plăcuse.

— Maureen, iubito. O să fiu tătic!

— Serios, iubire? Vai, ce *încântată* sunt. Fetiţă sau…

— E prea devreme să ştim. Dar o să aibă ochi albaştri! spuse Archie, pentru care acea culoare de ochi se transformase dintr-o slabă posibilitate din punct de vedere genetic într-un fapt cert. Îţi vine să crezi?

— Ai zis ochi *albaştri*, dragă? spuse Maureen, vorbind rar, ca să se facă bine înţeleasă. Nu vreau să fiu nesuferită… dar nevasta ta nu e… ăăă… de culoare?

Archie dădu din cap gânditor.

— Ba da! Ea şi cu mine facem un copil, genele se amestecă, şi iese cu ochi albaştri! O minune a naturii!

— A, da, o minune, spuse Maureen scurt, gândindu-se că ăsta era un cuvânt politicos pentru a descrie situaţia.

— Vrei ceva dulce?

Maureen se arătă suspicioasă. Îşi puse mâinile pe coapsele roz şi scobite, strânse în ciorapii albi.

— Vai, Archie, iubitule, *n-am voie*. Se depune direct pe coapse şi pe şolduri, nu? Şi nici unul dintre noi nu întinereşte, aşa-i? Nu întinerim, aşa-i? Nimeni nu poate da timpul înapoi, nu-i aşa? Aş vrea să ştiu cum reuşeşte Joan Rivers[1] aia!

Maureen râse îndelung, cu râsul ei care devenise o emblemă la Morgan*Hero*: ascuţit şi zgomotos, dar cu gura doar uşor deschisă, căci Maureen avea o groază morbidă de ridurile de expresie.

Înţepă una dintre acadele cu o unghie sceptică, roşie ca sângele.

— Indiene, nu?

— Da, Maureen, spuse Archie cu un rânjet amical, picante şi dulci în acelaşi timp. Cam ca tine.

— Vai, Archie, ce hazos mai eşti, spuse Maureen tristă, căci întotdeauna îl plăcuse *puţin* pe Archie, dar niciodată mai mult, din cauza felului lui ciudat de a sta de vorbă tot timpul cu pakistanezi şi cu caraibi ca şi cum n-ar fi diferiţi, iar acum se însurase cu una şi nici măcar nu considerase că merită să le spună ce culoare avea, până la petrecerea dată pentru cei din birou, la care a apărut şi ea, neagră ca dracu', iar Maureen aproape că se înecase cu cocktailul ei de creveţi.

Maureen se întinse peste birou ca să răspundă la telefon.

— Nu cred c-o să iau, Archie, dragă…

— Cum vrei. Da' nici nu ştii ce pierzi.

Maureen schiţă un zâmbet şi ridică receptorul.

— Da, domnule Hero, e chiar aici, tocmai a aflat c-o să fie tătic… da, şi se pare c-o să aibă ochi albaştri… da, asta am zis şi eu, e ceva legat de gene, presupun… a, da, bine… O să-i spun, o să-l trimit la dumneavoastră… Vai, *mulţumesc*, domnule Hero, sunteţi foarte *amabil*.

Maureen îşi puse ghearele peste receptor şi îi spuse lui Archie cu o şoaptă prefăcută:

— Archibald, iubitule, domnul Hero vrea să staţi de vorbă. Zice că e urgent. Ai fost obraznic sau ce?

— Am fost pe dracu'! spuse Archie, îndreptându-se către lift.

Pe uşă scria:

Kelvin Hero

Director

MorganHero

Experţi în publicitate directă

Inscripţia avea scopul de a intimida, iar Archie răspunse ciocănind în uşă prea încet, apoi prea tare, iar apoi aproape căzând înăuntru când Kelvin Hero, îmbrăcat într-o haină de moleschin, răsuci mânerul ca să-i deschidă.

— Archie, spuse Kelvin Hero, dezvăluind două şiruri de dinţi albi ca perlele, care se datorau mai mult lucrărilor dentare costisitoare decât periajului regulat. Archie, Archie, Archie, Archie.

— Domnule Hero, spuse Archie.

— Mă uimeşti, Archie, spuse domnul Hero.

— Domnule Hero, spuse Archie.

— Ia loc acolo, Archie, spuse domnul Hero.

— Mulţumesc, domnule Hero, spuse Archie.

Kelvin îşi şterse un firicel deranjant de sudoare de sub gulerul cămăşii, îşi roti de câteva ori între degete stiloul de argint marca Parker şi inspiră adânc de mai multe ori.

— Aşa… e o situaţie destul de delicată… iar eu nu m-am considerat niciodată rasist, Archie…

— Domnule Hero?

La dracu', se gândi Kelvin, ce *proporţie ochi-faţă*. Când vrei să zici ceva delicat, nu vrei ca proporţia ochi-faţă să se holbeze la tine. Ochi mari, ca ai unui copil, sau ai unui pui de focă; fizionomia inocenţei – să te uiţi la Archie Jones e ca şi cum te-ai uita la ceva care se aşteaptă să fie lovit cu bâta în cap în orice moment.

Kelvin încercă o abordare mai simplă.

— Să mă exprim altfel. De obicei, când mă confrunt cu o astfel de situaţie delicată, stau de vorbă *cu tine*. Fiindcă pentru tine am avut întotdeauna *timp*, Arch. Te *respect*. Nu eşti *ostentativ*, Archie, n-ai fost niciodată ostentativ, dar eşti…

— De neclintit, completă Archie, căci cunoştea acest discurs.

Kelvin zâmbi: o tăietură lungă pe toată faţa, care apărea şi dispărea la fel de brusc ca un grăsan care trece prin nişte uşi batante.

— Da, exact, *de neclintit*. Oamenii *au încredere* în tine, Archie. Ştiu că ţi-e destul de greu, şi că piciorul ăla te cam deranjează; dar când am preluat afacerea asta, te-am păstrat, Arch, fiindcă am văzut din prima: *oamenii au încredere în tine*. De asta ai rămas în publicitatea directă atâta timp. Şi am încredere în tine, Arch, că o să înţelegi corect ce vreau să-ţi spun.

— Domnule Hero?

Kelvin ridică din umeri.

— Aş fi putut să te mint, Archie, aş fi putut să-ţi spun că s-a făcut o greşeală în registre, şi că pur şi simplu nu mai e loc pentru tine; puteam să-mi scotocesc creierii şi să scot una bună. Dar tu eşti *băiat mare*, Archie. Ai da telefon la restaurant, că doar nu eşti prost, Archie, ai ceva la mansardă, ţi-ai fi dat seama şi singur cât fac doi şi cu doi…

— Patru.

— Patru, *exact*, Archie. Ţi-ar fi dat *patru*. Înţelegi ce vreau să zic, Archie? spuse domnul Hero.

— Nu, domnule Hero, spuse Archie.

Kelvin se pregăti să treacă la subiect.

— La petrecerea aia de luna trecută… a fost jenant, Archie, a fost neplăcut. Şi acum se apropie întâlnirea asta anuală cu compania-soră din Sunderland, suntem cam treizeci, nimic pretenţios, ştii tu, nişte *curry*, o bere şi ceva dans… cum ziceam, nu sunt rasist, Archie…

— Rasist…

— Aş scuipa pe Enoch Powell ăla… dar totuşi are dreptate, nu? Se ajunge la un moment, un moment de saturaţie, iar lumea începe să se simtă cam stânjenită… Vezi tu, el nu spunea decât că…

— Cine?

— Powell, Archie, Powell – *încearcă să fii pe fază* – nu spunea decât că la un moment dat te saturi, nu? Adică, în fiecare dimineaţă parcă s-ar fi mutat Delhiul în strada Euston. Iar pe aici sunt unii, Arch – dar eu nu mă număr printre ei – care cred că atitudinea ta e puţin cam *ciudată*.

— Ciudată?

— Vezi tu, soţiilor nu le place pentru că, să fim sinceri, e o bucăţică, o frumuseţe – are picioare grozave, Archie, vreau să te felicit pentru picioarele alea –, iar bărbaţilor, ei bine, bărbaţilor nu le place fin'că nu vor să creadă că vor şi ei o bucăţică atunci când stau la masă la petrecerea firmei cu soţiile lor, mai ales că ea e… *ştii tu*… nu mai ştiu ce să creadă despre toată treaba asta.

— Cine?

— Poftim?

— Despre cine vorbim, domnule Hero?

— Uite ce e, Archie, spuse Kelvin, cu transpiraţia curgându-i acum liberă, lucru dezgustător la un bărbat cu atâta păr pe piept. Ia astea. Kelvin îi împinse în faţă un teanc mare de tichete de masă. Au rămas de la tombolă; îţi aduci aminte, pentru Biafrans.

— A, nu, am câştigat deja o mănuşă de bucătărie la aia, domnule Hero, nu-i nevoie…

— Ia-le, Archie. Ai acolo tichete de masă în valoare de cincizeci de lire, care pot fi folosite în peste cinci mii de restaurante din toată ţara. Ia-le. Îţi fac cinste cu câteva mese.

Archie pipăi tichetele de parcă ar fi fost tot atâtea bancnote de cincizeci de lire. Lui Kelvin i se păru pentru o clipă că a văzut lacrimi de fericire în ochii lui.

— Păi, nu ştiu ce să spun. E un loc unde merg eu, destul de regulat. Dacă acceptă astea, m-am aranjat pe viaţă. Mulţumesc foarte mult.

Kelvin îşi duse o batistă la frunte.

— N-ai pentru ce, Arch. Te rog.

— Domnule Hero, pot să… Archie făcu un semn spre uşă. Vreau să dau nişte telefoane, ştiţi, să le dau vestea despre copil… dacă am terminat aici.

Kelvin dădu din cap, uşurat. Archie se ridică cu greu din fotoliu. Tocmai întinsese mâna spre clanţa uşii, când Kelvin înşfăcă din nou stiloul marca Parker şi spuse:

— A, Archie, încă ceva… masa aia cu echipa din Sunderland… Am vorbit cu Maureen şi cred că trebuie să mai reducem din invitaţi… am scris numele pe bileţele şi a ieşit al tău. Oricum, nu cred c-o să pierzi cine ştie ce, nu? Chestiile astea sunt întotdeauna cam plicticoase.

— Aveţi dreptate, domnule Hero, spuse Archie, cu mintea în altă parte; se ruga la Dumnezeu ca O'Connell's să fie un „restaurant"; zâmbea în sinea lui, imaginându-şi reacţia lui Samad când va vedea prostiile alea de tichete de masă în valoare de cincizeci de lire.

*

În parte datorită faptului că doamna Jones a rămas însărcinată imediat după doamna Iqbal, şi în parte datorită programului zilnic asemănător (acum Clara lucrează cu jumătate de normă ca supraveghetoare a unui grup de tineri din Kilburn care arată ca o formaţie de muzică ska[2] – tunsori afro imense, treninguri Adidas, cravate maro, arici în loc de fermoare, ochelari de soare fumurii –, iar Alsana merge la Cursul de pregătire prenatală pentru femeile asiatice, pe Kilburn High Road, după colţ), cele două femei încep să se vadă din ce în ce mai des. Ezitant la început – câteva întâlniri la prânz ici şi colo, câte o cafea din când în când –, ceea ce începuse ca o acţiune de apărare împotriva prieteniei dintre soţii lor se transformă rapid în altceva. Şi-au dat demisia din

organizaţia de apreciere reciprocă a soţilor lor, iar modul de petrecere a timpului liber câştigat astfel nu e deloc neplăcut; au vreme de picnicuri şi de ieşiri în oraş, de discuţii şi studiu individual; au vreme să vadă filme franţuzeşti vechi, la care Alsana ţipă şi-şi acoperă ochii când vine vorba de nuditate („Închide-l! Nu vrem să vedem chestiile care atârnă!“), iar Clara îşi face o idee despre cum trăiesc ceilalţi: cei care au parte de romantism, pasiune şi *joie de vivre*. Cei care fac *sex*. Viaţă care ar fi putut fi a ei, dacă nu s-ar fi aflat la capătul de sus al unor scări într-o bună zi în care Archibald Jones o aştepta la capătul de jos.

Apoi, când burţile le-au devenit prea mari şi nu mai încap în scaunele de la cinema, cele două femei încep să se întâlnească la prânz în Parcul Kilburn, adesea împreună cu Nepoata-Ruşinică, şi se înghesuie toate trei pe o bancă mare, unde Alsana îi pune în mână Clarei un termos cu P.G. Tips[3], fără lapte, cu lămâie. Despachetează mai multe folii lipicioase de plastic şi dă la iveală surpriza zilei: nişte biluţe gustoase ca din aluat, dulciuri indiene crocante, trecute prin toate culorile curcubeului, plăcinţele subţiri umplute cu carne de vită condimentată, salată cu ceapă; îi spune Clarei: „Ia şi mănâncă! Umflă-te până nu mai poţi! El stă acolo, se bălăceşte prin burta ta, şi aşteaptă meniul. Nu-l chinui, femeie! Vrei să-l înfometezi?“. Căci, în ciuda aparenţelor, pe acea bancă stau şase oameni (trei în viaţă, trei pe drum); o fetiţă pentru Clara, doi băieţei pentru Alsana.

Alsana spune:

— Nu mă plâng, să se înţeleagă. Copiii sunt o binecuvântare, cu cât mai mulţi, cu atât mai bine. Dar îţi zic, când am întors capul şi am văzut şmecheria aia complicată, eco-nu-ştiu-cum…

— Eco*grafie*, o corectează Clara, cu gura plină de orez.

— Da, era cât pe ce să-mi plesnească inima! Doi! Abia pot să hrănesc unul!

Clara râde şi spune că-şi închipuie ce faţă a făcut Samad când a văzut-o.

— Nu, dragă, o admonestează Alsana, ascunzându-şi picioarele mari sub cutele sariului. El n-a văzut nimic. Nu era acolo. Nu-l las să se uite la chestii din astea. O femeie trebuie să aibă chestii intime; soţul nu trebuie să se amestece în chestiile care ţin de corp, în… *părţile* unei doamne.

Nepoata-Ruşinică, aşezată între ele, îşi suge dinţii.

— Ce dracu’, Alsi, trebuie să se fi amestecat măcar o dată în părţile tale, sau te-a vizitat Sfântul Duh?

— Ce grosolană, îi spune Alsana Clarei cu snobism, în manieră englezească. E prea mare să fie atât de grosolană şi prea mică să se poarte mai frumos.

Apoi Clara şi Alsana, cu gesturi identice, care au loc atunci când doi oameni trec prin aceeaşi experienţă, îşi pun mâinile pe burţi.

Neena, ca să se spele de păcate:

— Da… păi… Cum staţi cu numele? Vreo idee?

Alsana e hotărâtă.

— Meena şi Malānā, dacă sunt fete. Dacă sunt băieţi: Magid şi Millat. M-urile sunt bune. M-urile sunt puternice. Mahatma, Mahomed, domnul ăla simpatic Morecambe, de la Morecambe şi Wise – o companie în care poţi să ai încredere.

Însă Clara e mai precaută, fiindcă numele i se par a fi o mare responsabilitate, o sarcină demnă mai degrabă de Dumnezeu decât de un muritor.

— Dacă e fetiţă, cred că-mi place *Irie*. În dialect. Înseamnă că totul e *OK, mişto, liniştit*, înţelegi?

Alsana se arată îngrozită încă înainte ca propoziţia să fie sfârşită:

— „OK“? Ăsta e un nume pe care să i-l dai unui copil? Atunci, poţi să-i zici „Vreadomnulşiunsuc?“ sau „Cevremefrumoasă“.

— Iar lui Archie îi place *Sarah*. Uite, de Sarah nu po’ să zici nimica, da’ nici nu-i frumos. Da’ presupun că dacă a fost destul de bun pentru soţia lui Abraham…

— Ibrāhim, o corectează Alsana, mai mult din instinct decât din respect pentru Coran; turna copii şi la o sută de ani, cu voia lui Allah.

Iar apoi Neena, mormăind nemulţumită de turnura pe care o lua conversaţia:

— Păi *mie-mi place* Irie. E mişto. E deosebit.

Alsanei îi place asta *la nebunie*.

— La naiba, are Archibald habar ce-i aia *mişto*? Ori *deosebit*? Dac-aş fi în locul tău, drăguţă, spune ea, bătând-o pe Clara pe genunchi, aş alege Sarah şi gata. Uneori, trebuie să faci cum vor bărbaţii. Orice pentru un pic de… cum se spune în engleza asta? Pentru un pic de… – îşi pune un deget peste buzele strânse, ca un paznic la o poartă – *şşş*.

Însă drept răspuns, Nepoata-Ruşinică apelează la accentul grosolan, îşi flutură genele bogate, şi îşi răsuceşte eşarfa de şcoală în jurul capului de parc-ar fi o *purdah*.

— A, da, mătuşico, da, mica şi *supusa* indiancă. Nu-i răspunzi decât dacă ţi se adresează. Ţipaţi şi urlaţi unul la altul, dar nu există comunicare. Iar la sfârşit, el câştigă

oricum, fiindcă face ce vrea, când vrea. Nici măcar nu ştii unde e, ce face, ce *simte*, aproape tot timpul. Suntem în 1975, Alsi. Acum nu mai poţi avea o relaţie în felul ăsta. Nu mai e ca acasă. În Vest trebuie să existe comunicare între bărbaţi şi femei, trebuie să se asculte unul pe altul, altfel… Neena strânge pumnul ca şi cum ar zdrobi ceva în el.

— Ce mai aiureli fără sens, spune Alsana, ridicând vocea, închizând ochii, dând din cap; tu eşti cea care nu ascultă. Allah mi-e martor, întotdeauna dau ce primesc. Dar tu presupui că *mie-mi pasă* ce face el. Presupui că vreau *să ştiu*. Adevărul e că dacă vrei ca o căsătorie să reziste, nu-i nevoie să pălăvrăgeşti întruna; toate porcăriile alea, „Eu sunt aşa“ şi „Eu sunt de fapt aşa“, ca în ziare, toate *dezvăluirile* – mai ales dacă soţul tău e bătrân, dacă e plin de riduri şi pe ducă – nici *nu vrei* să ştii ce porcării se ascund sub pat şi în dulap.

Neena se încruntă, Clara nu are argumente serioase să o combată, iar orezul e trecut încă o dată din mână-n mână.

— Şi în afară de asta, spune Alsana după o pauză, strângându-şi braţele pline de pernuţe sub sâni, mulţumită să tragă o concluzie, când vii din familii cum e a noastră, trebuie să fi învăţat că *tăcerea*, ceea ce *nu* se spune, e *cea mai bună* reţetă pentru viaţa de familie.

Căci toate trei crescuseră în familii bisericoase, conservatoare, în case în care Dumnezeu apărea la fiecare masă, se strecura în fiecare joc de copil şi stătea în poziţia lotus sub pat, cu o lanternă aprinsă, ca să se asigure că nu se întâmplă nimic necuviincios.

— Stai puţin, să văd dac-am înţeles, spune Neena batjocoritor. Spui că o doză bună de reprimare menţine căsnicia sănătoasă.

Şi de parcă cineva ar fi apăsat pe un buton, Alsana se scandalizează.

— Reprimare! Ce cuvânt aiurea! Eu vorbesc pur şi simplu despre bun-simţ. Ce e soţul meu? Ce e al tău? spune ea, arătând spre Clara. Ei au trăit douăzeci şi cinci de ani înainte *să ne naştem* noi. Ce sunt ei? De ce sunt ei în stare? Sângele cui le-a pătat mâinile? Ce e lipicios şi pute în părţile lor intime? Cine ştie?

Îşi aruncă mâinile în sus, dând drumul întrebărilor în aerul nesănătos din Kilburn, alungând odată cu ele şi un stol de vrăbii.

— Ce nu înţelegi tu, Nepoată-Ruşinică, ce nu înţelege nimeni din generaţia ta…

La care Neena nu poate opri o bucată de ceapă să-i cadă din gură, din cauza violenţei cu care obiectează.

— *Generaţia mea?* Ce dracu', Alsi, eşti cu doi ani mai mare ca mine!

Însă Alsana continuă fără să o ia în seamă, cu un gest care mimează tăierea cu un cuţit a limbii obscene a Nepoatei-Ruşinică.

— … e că nu toată lumea vrea să vadă ce se ascunde în părţile secrete şi pline de transpiraţie ale celorlalţi.

— Dar, mătuşică, se roagă Neena, ridicând vocea, pentru că exact pe tema astea vrea să se certe, problema cea mai arzătoare care stă între ele, căsătoria aranjată a Alsanei. Cum poţi *suporta* să trăieşti cu cineva pe care nu l-ai cunoscut în amănunt de la început?

Drept răspuns, Alsana *face cu ochiul,* enervant; îi place să pară mereu veselă chiar atunci când interlocutorul ei se înfurie.

— Pentru că, *domnişoară Ştie-Tot*, asta e de departe calea cea mai uşoară. Adam şi Eva s-au înţeles atât de bine tocmai pentru că Eva nu l-a cunoscut pe Adam în amănunt de la început. Să-ţi explic. Da, m-am măritat cu Samad Iqbal chiar în seara zilei în care l-am cunoscut. E adevărat, nu-l cunoşteam bine. Dar mi-a plăcut destul de mult. Ne-am întâlnit la Delhi, în sala de mese, într-o zi caniculară, şi el mi-a făcut vânt cu *Times*. Mi s-a părut că are un chip plăcut, o voce dulce, iar spatele îi era drept şi arătos pentru un bărbat de vârsta lui. Aşa. Acum, de fiecare dată când mai aflu ceva despre el, *îmi place mai puţin*. Aşa că, vezi tu, ne era mai bine la început.

Neena bate din picior, exasperată de logica încurcată.

— Oricum, n-o să-l cunosc bine niciodată. Să afli ceva de la soţul meu e ca şi cum ai încerca să storci apă din piatră seacă. Neena râde fără să vrea.

— Apă din *piatră seacă*.

— Da, da. Mă crezi aşa de proastă. Dar sunt înţeleaptă când vine vorba de bărbaţi. Îţi spun eu… – Alsana se pregăteşte să-şi expună concluzia, aşa cum a văzut de multe ori în anii trecuţi că fac tinerii avocaţi din Delhi – …bărbaţii sunt misterul suprem. Dumnezeu e o nimica toată în comparaţie cu bărbaţii. Gata cu filosofia: *samosa*[4]*?*

Scoate capacul cutiei de plastic şi se aşază mai bine, grasă, drăguţă şi satisfăcută, deasupra măreţei concluzii.

— Păcat că o să-i faci, spune Neena către mătuşa ei, aprinzându-şi o ţigară. Mă refer la băieţi. Păcat că o să ai băieţi.

— Cum adică?

Aceasta e Clara, care e deţinătoarea unui secret (de care nu ştiu Alsana şi Archie), căci a împrumutat cărţi de la Neena şi a citit astfel, în doar câteva luni, *Eunuca* lui Greer, *Teama de zbor* a lui Jong şi *Al doilea sex*, toate în încercarea furişă a Neenei de a o scăpa pe Clara de „falsa ei conştiinţă“.

— Adică, eu cred că bărbaţii au cauzat destul haos în secolul ăsta. Sunt destui bărbaţi pe lume, dă-i dracului. Dacaş şti că urmează să am un băiat… – se opreşte pentru a le pregăti pe cele două prietene fals-conştiente pentru acest nou concept – … m-aş gândi serios la avort.

Alsana ţipă, îşi pune o palmă peste o ureche a ei, una peste o ureche a Clarei, iar apoi aproape că se îneacă cu o bucată de vânătă. Din cine ştie ce motiv, în acelaşi timp remarca i se pare Clarei amuzantă; extrem, nebuneşte de amuzantă; iar Nepoata-Ruşinică stă între ele, perplexă, în timp ce cele două femei în formă de ou nu se mai pot controla, una de râs, cealaltă de groază şi din cauză că nu mai poate respira.

— Vă simţiţi bine, doamnelor?

E Sol Jozefowicz, bătrânul care la vremea aia se oferise să facă pe poliţistul prin parc (deşi slujba lui de îngrijitor al parcului fusese desfiinţată de mult prin hotărârea consiliului); Sol Jozefowicz stă în faţa lor, gata să sară în ajutor, ca întotdeauna.

— O să ardem cu toţii în iad, domnule Jozefowicz, dacă asta înseamnă că ne simţim bine, îi explică Alsana, revenindu-şi.

Nepoata-Ruşinică îşi dă ochii peste cap:

— Vorbeşte în numele tău.

Însă Alsana e mai rapidă ca un lunetist când vine vorba să răspundă.

— Mă simt bine, mă simt bine; din fericire, Allah a avut milă.

— Bună ziua, Neena, bună ziua, doamnă Jones, spune Sol, oferind câte o plecăciune adâncă fiecăreia. Sunteţi sigure că vă simţiţi bine? Doamnă Jones?

Clara nu poate opri lacrimile care i se ivesc în colţul ochilor. Deocamdată, nu-şi poate da seama dacă sunt de râs sau de plâns.

— N-am nimic… nimic, îmi pare rău că v-am îngrijorat, domnule Jozefowicz… sincer, n-am nimic.

— Nu văd ce-i aşa de amuzant, mormăie Alsana. Uciderea celor nevinovaţi… ţi se pare amuzant?

— Nu din experienţa mea, doamnă Iqbal, nu, spune Sol Jozefowicz, în felul ceremonios în care vorbea de obicei, oferindu-i batista sa Clarei.

Asta le face pe cele trei femei să-şi pună întrebări – cum te face istoria să roşeşti, jenant, fără avertisment – despre care o fi experienţa fostului îngrijitor al parcului. Se lasă tăcerea.

— Păi, dacă doamnele se simt bine, eu mă duc, spune Sol, făcându-i semn Clarei să păstreze batista şi punându-şi la loc pălăria pe care şi-o scosese, într-un gest de modă veche.

Mai face o plecăciune adâncă şi se îndepărtează încet, dând ocol parcului în sens invers acelor de ceasornic.

Odată ce Sol nu le mai poate auzi:

— Bine, mătuşică Alsi, îmi cer scuze, îmi cer scuze… Mama dracului, ce mai vrei?

— Vreau totul, la dracu', spune Alsana, iar vocea ei se dă bătută, devenind vulnerabilă. Vreau tot universul nenorocit, într-o coajă mică de nucă. Nu mai înţeleg nimic, şi sunt abia la început. Tu înţelegi?

Oftează, fără să aştepte un răspuns, fără să se uite la Neena, ci în faţa ei, la silueta cocoşată a lui Sol, care se îndepărtează apărând şi dispărând printre brazi.

— S-ar putea să ai dreptate în ceea ce-l priveşte pe Samad… şi multe altele. Poate că nu există bărbaţi buni, nici măcar ăştia doi pe care-i am în burtă… Şi poate că nu vorbesc destul de mult cu al meu, poate că m-am măritat cu un străin. Poate că vezi adevărul mai limpede decât mine. Ce ştiu eu… o fată desculţă de la ţară… n-am fost niciodată pe la şcoli.

— Vai, Alsi, spune Neena, ţesând vorbele Alsanei ca pe o pânză şi simţindu-se stânjenită. Ştii că nu asta am vrut să zic.

— Dar nu pot să-mi fac griji tot timpul pentru *adevăr*. Trebuie să mă gândesc la adevărul *cu care se poate trăi*. Şi asta e diferenţa între a înnebuni bând apă sărată din mare, sau dulce din râuri. Nepoata-Ruşinică crede în comunicare, nu? spune Alsana, cu un mic rânjet. Vorbeşte, vorbeşte, vorbeşte şi totul va fi bine. Fii sincer, deschide-ţi inima cu cuţitul şi împrăştie chestia roşie peste tot. Dar trecutul e făcut din mai mult decât cuvinte, drăguţă. Ne-am măritat cu bărbaţi în vârstă, înţelegi? Cocoloaşele astea – Alsana mângâie ambele burţi – vor avea întotdeauna nişte bunicuţi drept taţi. Cu un picior în prezent, cu unul în trecut. Nici o vorbărie n-o să schimbe asta. Rădăcinile lor vor fi mereu încâlcite. Iar rădăcinile sunt scoase mereu din pământ. Uită-te la grădina mea; păsările alea nenorocite vin la coriandru în fiecare zi…

Când ajunge la poarta din capătul parcului, Sol Jozefowicz se întoarce ca să le facă semn cu mâna, iar cele

trei femei fac şi ele cu mâna. Clara se simte cam teatrală, fluturând batista lui bej pe deasupra capului. De parcă ar conduce pe cineva care pleacă cu trenul într-o călătorie peste graniţă.

— Cum s-au cunoscut? întreabă Neena, în încercarea de a risipi norii care parcă se lăsaseră deasupra picnicului lor. Mă refer la domnul Jones şi Samad Miah.

— Alsana îşi lasă capul pe spate într-un gest care arată nepăsarea.

— Ei, în război. Omorau nişte nenorociţi care nu meritau asta, fără îndoială. Şi cu ce s-au ales pentru deranj? O mână ruptă pentru Samad Miah şi un picior ciudat pentru celălalt. Mare brânză au câştigat.

— La Archie a fost piciorul *drept*, spune Clara încet, arătând un loc de pe propria ei coapsă. O bucată de metal, mi se pare. Da' mie nu prea-mi spune mare lucru.

— Şi cui îi pasă? izbucneşte Alsana. Mai degrabă am încredere în Vişnu, hoţul de buzunare cu mai multe mâini, decât să cred o vorbă din ce spun oamenii ăia.

Însă Clara preţuieşte mult imaginea tânărului soldat Archie, mai ales când bătrânul şi flascul Archie de la Publicitate Directă e deasupra ei.

— Ei, haide… n-avem cum să ştim ce…

Alsana scuipă cu sinceritate în iarbă.

— Minciuni de rahat! Dacă sunt eroi, unde le sunt lucrurile de erou? Unde le sunt flecuşteţele alea de erou? Eroii au… tot felul de lucruri. Au chestii de eroi. Îi recunoşti de la zece kilometri distanţă. N-am văzut nici o medalie… şi nici măcar o fotografie. Alsana scoate un sunet neplăcut din fundul gâtului, modul ei de a-şi arăta neîncrederea. Aşa că priveşte lucrurile în faţă – nu, dragă, trebuie s-o faci – priveşte-le *de aproape*. Uită-te la ce-a mai rămas. Samad mai are o singură mână; zice că vrea să-l găsească pe Dumnezeu, dar adevărul e că Dumnezeu l-a tras pe sfoară; lucrează la restaurantul ăla de curry de doi ani deja, şi le serveşte carne aţoasă de capră albilor care nici nu-şi dau seama, iar Archibald… păi, uită-te bine la el…

Alsana se opreşte să se uite la Clara, ca să vadă dacă poate fi sinceră până la capăt fără să o jignească degeaba, însă Clara are ochii închişi şi se uită deja, de aproape, la o imagine; cea a unei fete care se uită la un bărbat bătrân; termină propoziţia începută de Alsana cu un zâmbet care i se întinde pe toată faţa:

— … meseria lui e să împăturească hârtie, *Doamne Dumnezeule*.

1. Joan Rivers (n. 1933), actriţă americană de comedie şi prezentatoare de emisiuni de televiziune.
2. Stil de muzică jamaicană, precursor al stilului reggae.
3. Marcă de ceai foarte populară în Marea Britanie.
4. Mâncare tipic asiatică.

5

Rădăcinile dinţilor lui Alfred Archibald Jones şi Samad Miah Iqbal

Apropo: e foarte bun îndemnul Alsanei de a privi bine problema; de a o privi drept în ochi; de a o privi sincer, fără să clipeşti, de a o cerceta meticulos, până dincolo de miezul problemei, până la măduvă, şi dincolo de măduvă, până la rădăcină; însă întrebarea este: până unde vrei? Până unde e *de ajuns*? Vechea întrebare a americanilor: ce vrei – *sânge*? Foarte probabil, e nevoie de mai mult decât de sânge: şoapte pe furiş; discuţii pierdute, medalii şi fotografii; liste şi certificate, hârtie îngălbenită cu cifre maronii abia vizibile. Înapoi, înapoi, *înapoi*. Bine, fie. Înapoi la Archie, curat ca lacrima, cu faţa roz, pus la patru ace, arătând, la şaptesprezece ani, destul de matur cât să-i păcălească pe cei din comisia medicală, cu creioanele lor şi riglele lor de măsurat. Înapoi la Samad, cu doi ani mai mare, de culoarea caldă a pâinii coapte. Înapoi la ziua în care au fost repartizaţi pentru prima dată împreună, Samad Miah Iqbal (rândul 2, Aici, soldat!) şi Alfred Archibald Jones (Mişcă, mişcă, mişcă), la ziua în care Archie a uitat fără să vrea cea mai importantă regulă a codului britanic de conduită. S-a holbat. Stăteau unul lângă altul pe o fâşie noroioasă de pământ rusesc, îmbrăcaţi la fel, cu bonete mici şi triunghiulare cocoţate pe vârful capului ca nişte bărcuţe de hârtie, cu aceeaşi uniformă standard care le dădea mâncărimi, cu degetele de la picioare pişcate de ger băgate în aceiaşi bocanci negri, plini de acelaşi praf. Însă Archie nu se putea abţine să se holbeze. Iar Samad l-a suportat, a tot aşteptat să-i treacă, timp de mai bine de o săptămână în care au stat înghesuiţi în tancul supraîncălzit în care se sufocau fiindcă nu aveau aer, supus privirii fixe a lui Archie, rezistând, aşa repezit cum era, cât putuse de mult.

— Prietene, ce găseşti aşa de-al dracului de misterios la mine, de ce eşti întruna aşa uimit?

— Ce zici? spuse Archie, tulburat, căci nu era dintre cei care poartă conversaţii personale pe timpul armatei. Nimeni, adică nimic… Adică, păi, ce vrei să zici?

Vorbeau amândoi în şoaptă, căci conversaţia nu era personală şi în alt sens, fiindcă lângă ei mai erau încă doi

soldaţi şi un căpitan, în tancul Churchill de cinci persoane care se rostogolea prin Atena, în drum spre Salonic. Era 1 aprilie 1945. Archie Jones era cel care conducea tancul, Samad era operatorul radio, Roy Mackintosh era copilotul, Will Johnson stătea ciucit pe o cutie, în chip de trăgător, iar Thomas Dickinson-Smith stătea pe scaunul ceva mai ridicat, care îl dădea cu capul de tavan; însă proaspătul lui grad de căpitan nu-i permitea mândriei sale să cedeze. În ultimele trei săptămâni, nici unul dintre ei nu văzuse pe nimeni, în afară de ceilalţi patru.

— Vreau să zic doar că se poate să mai stăm încă doi ani închişi în chestia asta.

Prin radio se auzi croncănind o voce, iar Samad, nedorind să fie văzut neglijându-şi îndatoririle, răspunse grabnic şi eficient.

— Şi? întrebă Archie, după ce Samad îşi dăduse coordonatele.

— Şi un om nu poate suporta la infinit să te holbezi la el. Faci vreun studiu asupra operatorilor radio, sau ai făcut pur şi simplu o pasiune pentru fundul meu?

Căpitanul lor, Dickinson-Smith, care *făcuse* o pasiune pentru fundul lui Samad (şi nu numai atât; şi pentru mintea lui; şi pentru două braţe zvelte şi musculoase, care nu aveau sens decât înlănţuite în jurul unui iubit; şi pentru ochii ăia delicioşi, ba verzi, ba căprui), puse pe dată capăt discuţiei.

— Ick-Ball! Jones! Treceţi la treabă. Mai vedeţi pe cineva trăncănind?

— Făceam şi eu o obiecţie, să trăiţi. Că e greu, domnule, să te concentrezi la F de la Foxtrot şi Z de la Zebra şi la punctuleţe şi liniuţe, când un tip ca un mops îţi urmăreşte fiecare mişcare, cu ochii lui de mops, domnule. În Bengal, se spune că asemenea ochi are doar un om plin de…

— Gura, sultan poponar ce eşti, spuse Roy, care nu-l suporta pe Samad şi exprimările lui pretenţioase de operator radio.

— *Mackintosh*, spuse Dickinson-Smith, haide, nu-l întrerupe pe Sultan. Continuă, Sultane.

Pentru a evita posibilele sugestii cum că ar ţine cu Samad, căpitanul Dickinson-Smith îşi făcuse un obicei din a se lega de el şi din a-i încuraja pe ceilalţi să-l numească „Sultanul“, însă niciodată n-o făcea cum trebuie; era întotdeauna prea blând, prea similar chiar cu felul extravagant în care vorbea Samad, şi nu făcea decât ca Roy şi ceilalţi optzeci de Roy de sub comanda lui directă să-l urască pe Dickinson-Smith, să-l ridiculizeze, arătându-şi pe faţă lipsa de respect; în aprilie 1945 erau deja de-a dreptul plini

de dispreţ faţă de el şi scârbiţi de felul lui homo-pretenţios de a comanda. Archie, fiind nou în Primul Regiment de Atac al Regalităţii Britanice, abia învăţa lucrurile astea.

— Nu i-am zis decât să-şi ţină gura, şi-o să şi-o ţină dacă ştie ce-i bine pentru el, sultan indian nenorocit. Fără să vă jignesc, domnule, desigur, mai spuse Roy, ca gest de politeţe.

Dickinson-Smith ştia că în alte regimente, în alte tancuri, pur şi simplu nu se punea problema ca oamenii să le răspundă superiorilor, sau chiar să vorbească vreun pic. Până şi Gestul de Politeţe al lui Roy era un semn că Dickinson-Smith dăduse greş. În celelalte tancuri, în Shermanuri, în Churchilluri şi în Matilde, răspândite prin toată Europa ca nişte gândaci neobosiţi, nu se punea problema de respect ori lipsă de respect. Numai: Respect ordinul, Nu respect ordinul, Pedeapsă.

— Sultan… Sultan…, spuse Samad gânditor. Să ştii, nu m-ar deranja epitetul, domnule Mackintosh, dar măcar dac-ar fi *corect*. Nu e *corect* din punct de vedere istoric, să ştii. Nu e corect nici măcar din punct de vedere *geografic*. Sunt sigur că ţi-am explicat că sunt din *Bengal*. Cuvântul „sultan“ se referă la anumiţi oameni de pe teritoriile *arabe*, la multe sute de kilometri vest de Bengal. Vezi tu, să mă numeşti Sultan e cam la fel de corect, în termeni geografici, ca atunci când eu te-aş numi pe tine nenorocitul de Jerry-Hunul.

— Ţi-am zis Sultan şi-o să-ţi mai zic, da?

— Vai, domnule *Mackintosh*. E chiar atât de complicat, chiar imposibil, ca noi doi, captivi în această maşinărie britanică, să avem puterea de a lupta împreună, ca supuşi britanici?

Will Johnson, care era cam redus la minte, îşi scoase boneta, ca de fiecare dată când cineva pronunţa cuvântul „britanic“.

— Ce tot trăncăneşte poponarul? întrebă Mackintosh, mângâindu-şi burta umflată de bere.

— Nimic, spuse Samad. Mi-e teamă că nu „trăncăneam“ despre nimic; vorbeam doar, băteam câmpii, cum se zice, încercam să-l fac pe soldatul Jones să nu-şi mai holbeze ochii cât cepele, atâta tot… şi se pare că am eşuat în ambele.

Părea într-adevăr rănit, iar Archie simţi brusc dorinţa deloc soldăţească să-i înlăture durerea. Însă nu era nici locul, nici momentul.

— Gata. Vă ajunge. Jones, uită-te pe hartă, spuse Dickinson-Smith. Archie se uită pe hartă.

Călătoria lor a fost lungă şi obositoare, rar întreruptă de acţiune. Tancul lui Archie era un constructor de poduri, din diviziile speciale fără legătură cu vreo alianţă britanică sau cu vreo armă, dar care oferea servicii pentru armată din ţară în ţară, recuperând echipamentul avariat, construind poduri, creând coridoare de luptă şi reparând drumurile distruse. Treaba lor nu era atât să lupte în război, cât să se asigure că acesta se desfăşura corespunzător. Când Archie intrase pe front, era clar că deciziile crude şi sângeroase se luau în aer, şi nu erau dictate de diferenţa de 30 de centimetri dintre lăţimea unui obuz german şi a unuia britanic.

Adevăratul război, cel în care oraşele erau îngenuncheate, în care se făceau calcule mortale cu privire la mărime, putere de detonare, populaţie, se desfăşura la multe mii de metri deasupra capului lui Archie. Între timp, la sol, tancul lor greoi de recunoaştere, blindat, avea o sarcină ceva mai simplă: evitarea războiului civil din munţi – un război în cadrul unui alt război – între EAM şi ELAS; trebuiau să-şi găsească drumul prin ochii sticloşi ai unor statistici moarte şi ai „tineretului pierdut“; să asigure funcţionalitatea deplină a căilor de comunicaţie care se întindeau de la un capăt la celălalt al iadului.

— Fabrica de muniţie bombardată se află la treizeci de kilometri sud-vest, domnule. Trebuie să recuperăm ce se poate, domnule. Soldatul Ick-Ball mi-a înmânat la orele 16:47 un mesaj radio care informează că zona, atât cât se poate vedea din aer, domnule, nu este ocupată, să trăiţi, spuse Archie.

— Ăsta nu-i război, spusese Samad în şoaptă.

Două săptămâni mai târziu, pe când Archie studia pe hartă drumul spre Sofia, Samad spuse, fără să se adreseze cuiva anume: „Eu n-ar trebui să fiu aici“.

Ca de obicei, fu ignorat; cel mai îndârjit şi mai hotărât de către Archie, care, într-un fel, voia să-l asculte.

— Adică, eu sunt un om educat. Am făcut instrucţie. Ar trebui să mă înalţ cu Aviaţia Militară Regală, bombardând din înalturi! Eu sunt ofiţer! Nu sunt vreun molah, ori vreun sipai[1] care-şi toceşte sandalele pe câmpul de luptă. Străbunicul meu, Mangal Pande – se uită în jur, ca să primească recunoaşterea pe care o merita acest nume, dar, văzând doar feţe britanice inexpresive, continuă – a fost marele erou al Răscoalei Indiene!

Tăcere.

— De la 1857! El a fost cel care a tras primul glonte plin de ură şi uns cu untură de porc, care a intrat în istorie! Tăcere şi mai lungă, şi mai grea.

— Dacă nu era mâna asta nenorocită – Samad, blestemând în sinea lui memoria scurtă a englezilor în ceea ce priveşte istoria, îşi ridică cele cinci degete moarte, încleştate, de pe piept, unde se odihneau de obicei – mâna asta de rahat pe care mi-a dat-o inutila armată indiană în schimbul eforturilor mele, aş fi avut realizări la fel de mari ca ale lui. Şi de ce sunt schilod? Fiindcă armata indiană ştie mai mult despre pupatul în fund decât despre cum să se bată! Să nu te duci niciodată în India, soldat Jones, prietene, e un loc pentru cei proşti şi mai rău decât proşti. Proşti, hinduşi, sikhi şi punjabi. Şi acum se tot aud zvonuri despre independenţă – daţi-i *Bengalului* independenţă, Archie, eu aşa zic – lăsaţi India în pat cu britanicii, dacă asta vrea.

Braţul i se prăbuşi greu într-o parte, şi rămase odihnindu-se, ca un bătrân după o criză de furie. Samad i se adresa întotdeauna lui Archie, de parcă ar fi fost aliaţi împotriva celorlalţi din tanc. Indiferent cât de mult încerca Archie să-l evite, cele patru zile de holbat creaseră un fel de legătură între cei doi bărbaţi, ca un fir subţire de mătase de care Samad trăgea de câte ori avea ocazia.

— Vezi tu, Jones, spuse Samad, marea greşeală pe care a făcut-o viceregele a fost că a dat sikh-ilor o putere oarecare, înţelegi? Doar pentru că au un oarece succes limitat cu cafrii în Africa, a spus Da, Domnule, cu faţa ta grasă şi transpirată şi cu mustaţa ta englezească tâmpită şi falsă şi cu *pagri*-ul[2] tău care ţi se bălăngăne ca un rahat mare pe vârful capului, poţi să fii ofiţer, o să indianizăm armata; du-te, du-te şi luptă în Italia, *Rissaldar*[3] maior Pugri, *Daffadar*[4] Pugri, cu marile mele trupe engleze! Greşeală! Şi pe urmă mă iau pe mine, erou din Regimentul 9 Puşcaşi Călare din Nordul Bengalului, erou din aviaţia Bengalului, şi zic: „Samad Miah Iqbal, Samad, o să-ţi facem o mare onoare. Vei lupta în Europa, pe continent – n-o să mori de foame şi n-o să-ţi bei propriul pişat în Egipt sau în Malaysia, nu – vei lupta cu duşmanul oriunde îl vei găsi“. Chiar acasă la el, soldat Jones, chiar acasă. Aşa! M-am dus. Italia, mă gândeam eu, păi acolo o să-i arăt eu armatei engleze că musulmanii din Bengal pot să lupte la fel de bine ca sikhii. Mai bine! Mai puternic! Şi că sunt cei mai educaţi şi că au cel mai bun sânge, că avem cu adevărat Stofă de Ofiţeri.

— Ofiţeri indieni? Când o zbura porcu’, spuse Roy.

— În prima mea zi aici, continuă Samad, am distrus din aer o ascunzătoare a naziştilor. Ca un vultur care se năpusteşte.

— Pe dracu', spuse Roy.

— A doua zi, am împuşcat inamicul din aer când se apropia de Linia Gotică, spărgând blocada de la Argenta şi ajutând Aliaţii să ajungă în Valea Padului. Lordul Mountbatten personal trebuia să mă felicite, în persoană, pe mine, el personal. Ar fi strâns mâna asta. Dar toate astea au fost împiedicate. Ştii ce s-a întâmplat în a treia zi, soldat Jones? Ştii cum am fost schilodit? Eu, un tânăr în floarea vârstei?

— Nu, spuse Archie încet.

— Un nenorocit de sikh, soldat Jones, un tâmpit. Când stăteam în tranşee, i s-a descărcat arma şi m-a nimerit în încheietură. Dar n-am fost de acord să mi-l amputeze. Fiecare părticică din corpul meu e dată de Allah. Şi fiecare părticică o să se întoarcă la el.

Astfel că Samad nimerise în divizia prea puţin apreciată a Armatei Maiestăţii Sale, împreună cu ceilalţi rataţi, divizie care construia poduri; împreună cu bărbaţi ca Archie, ca Dickinson-Smith (al cărui dosar guvernamental includea sintagma: „Risc: Homosexual"), împreună cu cazuri de lobotomie frontală, cum erau Mackintosh şi Johnson. Rebuturile războiului. Sau, cum îi spunea Roy cu afecţiune, Batalionul Rataţilor. Mare parte a problemei o constituia căpitanul Regimentului Unu Asalt: Dickinson-Smith nu avea stofă de soldat. Şi cu siguranţă nici de comandant, deşi avea în sânge talentul de a comanda. Fusese retras împotriva voinţei lui de la facultatea pe care o făcuse şi tatăl lui, eliberat de moştenirea tatălui lui, şi obligat să Lupte Într-Un Război, la fel ca tatăl lui. La fel ca tatăl tatălui lui, şi la fel ca tatăl acestuia, la nesfârşit. Tânărul Thomas a cedat în faţa destinului şi s-a lăsat antrenat într-un efort concertat şi prelungit (deja de patru ani) de a-şi adăuga numele pe lista nesfârşită de Dickinson-Smithi săpată pe o piatră funerară alungită din satul Little Marlow, şi de a fi înmormântat deasupra tuturor în mormântul ca o cutie de sardine al familiei, care domina mândru nemuritorul cimitir.

Ucişi de către huni, cioroi, chinezoi, cafri, franţuji, scoţieni, spanioli, zuluşi, indieni (din sud, din est şi pieiroşii), şi confundaţi din greşeală de către suedezi cu un okapi care trece în fugă, la o vânătoare din Nairobi, cei din familia Dickinson-Smith aveau prin tradiţie o dorinţă neostoită de a-şi vedea propriul sânge vărsat pe pământ străin. Iar când nu era nici un război, cei din familia Dickinson-Smith îşi făceau

de lucru cu situaţia din Irlanda, care era un fel de staţiune a morţii pentru ei, încă de pe la 1600, şi nu dădea vreun semn că se va rezolva. Însă nu e deloc uşor să mori. Şi cu toate că şansa de a se arunca în faţa oricărui fel de armă avusese o atracţie magnetică pentru această familie de-a lungul timpului, acest Dickinson-Smith nu părea să se descurce prea bine. Bietul Thomas avea un alt fel de dorinţă faţă de teritoriile exotice. Voia să le cunoască, să le cultive, să înveţe de la ele, să le iubească. În jocul războiului, era un simplu necombatant.

Interminabila poveste despre cum a ajuns Samad de pe culmea realizărilor militare în armata bengaleză şi apoi în Batalionul Rataţilor i-a fost spusă şi răsspusă lui Archie, în versiuni diferite şi cu înfloriturі, o dată pe zi, timp de încă două săptămâni, fie că el asculta, fie că nu. Deşi plictisitoare, povestea era deosebită faţă de celelalte poveşti despre eşecuri care le umpleau nopţile lungi, şi îi menţinea pe soldaţii din Batalionul Rataţilor în starea lor preferată de disperare şi lipsă de motivaţie. Printre bine cunoscutele poveşti era cea despre Tragica Moarte a Logodnicei lui Roy, o coafeză care alunecase pe bigudiuri şi îşi frânsese gâtul de chiuvetă; imposibilitatea lui Archie de a Urma Şcoala Generală pentru că mama lui nu-şi permisese să-i cumpere uniformă; nenumăratele rude ucise ale lui Dickinson-Smith; în ceea ce-l priveşte pe Will Johnson, el nu vorbea ziua, dar scâncea în somn, iar chipul lui vorbea elocvent despre nenorociri îngrozitoare, despre care nu îndrăznea nimeni să-l întrebe. Batalionul Rataţilor îşi duse astfel zilele un timp, ca un circ ambulant al nefericirii, care hălăduia fără ţintă prin Europa de Est; ciudaţi şi nebuni, iar publicul lor erau ei înşişi. Ba jucau, ba erau spectatori. Până când, în sfârşit, tancul intră pe şenilele lui într-o zi pe care Istoria nu a reţinut-o. Pe care Amintirea nu a făcut nici un efort să o ţină minte. O piatră s-a scufundat. O proteză dentară plutind în tăcere până pe fundul unui pahar. 6 mai 1945.

Pe 6 mai 1945, cam pe la orele 18:00, ceva explodă înăuntrul tancului. Nu fusese un zgomot făcut de o bombă, ci unul făcut de un dezastru la motor, iar tancul se opri încet. Erau într-un sătuc din Bulgaria, aproape de graniţa cu Grecia şi Turcia, ţări de care războiul se plictisise şi pe care le părăsise, iar oamenii lor aproape că se întorseseră la rutina obişnuită.

— Aşa, zise Roy, după ce studiase problema. Motorul s-a stricat şi una dintre şenile s-a rupt. Tre' să cerem ajutor prin

radio, şi pe urmă să stăm cuminţi până vine. Nu putem face nimic.

— Nici măcar nu încercăm să-l reparăm? întrebă Samad.

— Nu, spuse Dickinson-Smith. Soldatul Mackintosh are dreptate. N-avem cum să reparăm asemenea stricăciuni cu echipamentul pe care-l avem noi. Nu putem decât să aşteptăm aici până când primim ajutoare.

— Şi asta cât înseamnă?

— O zi, şuieră Johnson. Suntem foarte departe de ceilalţi.

— Şi ni se cere, căpitane Smith, să rămânem în vehicul pe timpul acestor douăzeci şi patru de ore? întrebă Samad, pe care igiena intimă a lui Roy îl adusese la disperare şi căruia îi repugna gândul de a petrece în acel loc închis o noapte înăbuşitoare cu el.

— Bineînţeles, ce dracu' – ce, crezi că avem zi liberă? mârâi Roy.

— Nu, nu… Nu văd de ce nu putem să ne plimbăm un pic, n-are nici un rost să stăm toţi îngrămădiţi aici. Tu şi cu Jones mergeţi, vă întoarceţi şi raportaţi, şi soldaţii Mackintosh, Johnson şi cu mine plecăm când vă întoarceţi voi.

Astfel că Samad şi Archie s-au dus în sat şi au petrecut trei ore bând Sambucca[5] şi ascultându-l pe cârciumar povestind despre mini-invazia celor doi nazişti care au apărut în zonă, i-au mâncat toate proviziile, s-au culcat cu două fete uşoare din sat şi au împuşcat un om în cap fiindcă nu le-a explicat ca lumea cum să ajungă în satul următor.

— În tot ce făceau, erau nerăbdători, spuse bătrânul, dând din cap.

Samad plăti nota.

Pe drumul de întoarcere, Archie spuse, în încercarea de a face

conversaţie:

— Ce dracu', nici nu-i nevoie de mulţi să pună stăpânire pe ei şi să-i jefuiască.

— Un om puternic şi un om slab formează o colonie, soldat Jones, spuse Samad.

Când Archie şi Samad ajunseră la tanc, îi găsiră morţi pe soldaţii Mackintosh şi Johnson şi pe căpitanul Dickinson-Smith. Johnson fusese sugrumat cu o sârmă, iar Roy împuşcat în spate. Falca lui Roy fusese deschisă cu forţa, şi plombele de argint îi fuseseră furate; în gură avea acum un

cleşte, ca o limbă de fier. Se părea că, în timp ce atacatorul venea spre el, Thomas Dickinson-Smith se îndepărtase de soarta care-i fusese menită şi se împuşcase în faţă. Singurul Dickinson-Smith care a murit de mâna unui englez.

*

Pe când Archie şi Samad evaluau această situaţie cât puteau de bine, general-colonelul Jodl stătea într-o şcoală mică, vopsită în roşu, din Reims, şi-şi scutura stiloul. O dată. De două ori. Apoi îi imprimă cernelii o mişcare ca un dans solemn pe linia punctată şi-şi scrise numele în istorie. Sfârşitul războiului în Europa. Când hârtia fu luată de un bărbat care stătea lângă umărul lui, Jodl îşi lăsă în jos capul, copleşit de înţelegerea deplină a faptului. Însă aveau să mai treacă încă două săptămâni înainte ca Archie sau Samad să audă despre el. Erau vremuri ciudate, destul de ciudate încât un Iqbal şi un Jones să se împrietenească. În acea zi, în timp ce restul Europei sărbătorea, Samad şi Archie stăteau pe marginea unui drum din Bulgaria, iar Samad ţinea strâns în pumnul cel bun câteva sârme, o scândură şi o învelitoare de metal.

— Radioul ăsta s-a stricat de tot, spuse Samad. O să trebuiască să începem cu începutul. E o treabă foarte rea, Jones. Foarte rea. Ne-am pierdut mijloacele de comunicare, de transport şi de apărare. Mai rău: ne-am pierdut comandantul. Un soldat fără comandant e într-adevăr o treabă foarte rea.

Archie se îndepărtă de Samad şi vomită violent într-un tufiş. Soldatul Mackintosh, cu toată gura lui mare, făcuse pe el la poarta Sfântului Petru, iar mirosul se strecurase în plămânii lui Archie, şocându-i nervii, teama şi micul dejun.

În ceea ce priveşte repararea radioului, Samad ştia *cum* s-o facă, ştia *teoria*, însă Archie avea mâinile de care era nevoie, şi avea o oarecare îndemânare la sârme, cuie şi clei. Şi se dădea un fel de luptă ciudată între cunoştinţe şi abilităţi practice şi între ei doi, în timp ce lipeau la loc bucăţelele de metal care aveau puterea de a-i salva pe amândoi.

— Dă-mi rezistenţa de trei ohmi, te rog.

Archie deveni foarte roşu, fiindcă nu ştia sigur la care obiect se referea Samad. Mâna i se plimba prin cutia cu sârme şi piese disparate. Samad tuşi discret când degetul mic

al lui Archie trecu pe deasupra obiectului care îi trebuia. Era stânjenitor ca un indian să-i spună unui englez ce să facă, însă, cumva, discreţia şi caracterul bărbătesc a ceea ce făceau i-au ajutat să treacă peste stânjeneală. Atunci a învăţat Archie puterea lui ce-pot-face-două-mâinidibace, care foloseşte un ciocan şi cuie pentru a înlocui substantive şi adjective, şi care le permite oamenilor să comunice. O lecţie pe care a ţinut-o minte toată viaţa.

— Bravo, spuse Samad când Archie îi dădu electrodul, însă dându-şi seama că o singură mână nu era suficientă pentru a manipula firele şi a le bate în cuie pe scândură, i-l dădu înapoi lui Archie şi îi arătă unde trebuia pus.

— O să terminăm cât ai zice peşte, spuse Archie vesel.

— Gumă! Vă rog, domnu'!

În a patra zi, o grămadă de copii din sat începuseră deja să se adune în jurul tancului, atraşi de crimele înfiorătoare, de farmecul lui Samad cel cu ochii verzi şi de guma de mestecat americană a lui Archie.

— Domnu' soldat – spuse un băiat slăbănog, cu pielea măslinie, într-o engleză îngrijită – gumă vă rog mulţumesc.

Archie băgă mâna în buzunar şi scoase cinci lame roz şi subţiri. Băiatul le împărţi plin de respect cu ceilalţi, care începură să mestece cu frenezie, iar ochii le ieşeau din orbite din cauza efortului. Apoi, când aroma nu se mai simţi, rămaseră într-o contemplare tăcută şi plină de respect a binefăcătorului lor. După câteva minute, acelaşi băiat deşirat fu din nou trimis drept Reprezentant al Poporului.

— Domnu' soldat. Întinse mâna. Gumă vă rog mulţumesc.

— Gata, spuse Archie, chinuindu-se cu un limbaj complicat al semnelor. Nu mai am.

— Vă rog, mulţumesc. *Vă rog?* repetă băiatul agitat.

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, se răţoi Samad. Trebuie să reparăm radioul şi să punem chestia asta în mişcare. Să-i dăm drumul odată, bine?

— Gumă, domnu', domnu' soldat, gumă.

Deveni aproape o incantaţie; copiii amestecau puţinele cuvinte pe care le învăţaseră, rostindu-le într-o ordine întâmplătoare.

— *Vă rog?*

Băiatul întinse mâna atât de încordat, încât se ridică cu totul pe vârfuri. Dintr-odată deschise pumnul şi zâmbi şiret, pregătindu-se să se târguiască. În palmă avea patru bancnote verzi, mototolite, ca şi cum ar fi fost iarbă.

— Dolari, domnu'!

— De unde-i ai? întrebă Samad, încercând să-i înşface.

Băiatul trase mâna înapoi. Se bâţâia întruna de pe un picior pe altul – dansul drăcesc pe care îl învaţă copiii în război. Cea mai simplă versiune pentru a fi în gardă.

— Întâi guma, domnu'.

— Spune-mi de unde-i ai. Te avertizez să nu-ţi baţi joc de mine.

Samad se întinse spre băiat şi îl prinse de o mânecă a cămăşii. Băiatul se zbătu disperat să scape. Prietenii lui începură să se îndepărteze pe furiş, părăsindu-l pe campionul care se scufunda rapid.

— Ai omorât pe cineva pentru ăştia?

O venă de pe fruntea lui Samad se lupta disperată să scape de sub piele. Voia să apere o ţară care nu era a lui şi să răzbune moartea unor oameni care nu l-ar fi băgat în seamă pe o stradă plină de civili. Archie era uimit. Era ţara lui; în felul lui comun, neînsemnat, cu sânge rece, era una dintre multele şi esenţialele vertebre din coloana ei vertebrală, şi totuşi nu putea simţi acelaşi lucru ca Samad.

— Nu, domnu', nu, nu. De la el. El.

Întinse mâna liberă şi arătă către o casă mare în paragină, care se profila la orizont ca o găină grasă care stă pe ouă.

— Cineva din casa aia ne-a omorât oamenii? lătră Samad.

— Ce zici, domnu'? scânci băiatul.

— Cine stă acolo?

— E doctor. E acolo. Dar bolnav. Nu poate mişca. Doctoru' Bolnav.

Câţiva copii care mai rămăseseră confirmară numele. Doctoru' Bolnav, domnu', Doctoru' Bolnav.

— Ce are?

Băiatul, care acum se bucura de atenţie, imită teatral un om care plânge.

— Englez? Ca noi? German? Francez? Bulgar? Grec?

Samad îi dădu drumul băiatului, obosit de atâta energie irosită.

— Nu-i nimeni. El Doctoru' Bolnav, numai, spuse băiatul, abandonând subiectul. Gumă?

Trecură câteva zile şi tot nu le venise nimeni în ajutor. Presiunea de a fi tot timpul războinici într-un sat atât de plăcut începuse să-i afecteze pe Archie şi pe Samad, şi, puţin câte puţin, începură să se relaxeze şi să devină un fel de civili. În fiecare seară luau cina în cârciuma-cafenea a bătrânului Gozan. Supa apoasă costa cinci ţigări de fiecare.

Orice fel de peşte costa o medalie ieftină de bronz. Fiindcă Archie purta acum una dintre uniformele lui Dickinson-Smith, căci a lui se rupsese, avea câteva medalii de-ale mortului cu care n-avea ce face, şi cu ele cumpără alte lucruri bune şi necesare: cafea, săpun, ciocolată. Pentru ceva carne de porc, Archie a dat un cartonaş publicitar cu Dorothy Lamour, din cele care se găseau în pachetele de ţigări, şi pe care o ţinuse lipită de fund, în buzunarul de la spate, încă de când intrase în armată.

— Haide, Sam, o să le folosim drept bonuri de masă; putem să le răscumpărăm când o să avem cu ce, dacă vrei.

— Eu sunt musulman, spuse Samad, împingând la o parte o farfurie cu carne de porc. Iar pe Rita Hayworth o dau numai odată cu sufletul.

— De ce nu vrei să mănânci? întrebă Archie, înfulecând cele două bucăţi ale lui ca un nebun. Ciudat, dacă vrei să ştii ce cred eu.

— N-o mănânc din acelaşi motiv pentru care tu, ca englez, n-o să poţi niciodată să satisfaci cu adevărat o femeie.

— Care-i ăla? întrebă Archie, întrerupându-şi festinul.

— Motivul stă în culturile noastre, prietene. Se gândi o clipă. Sau poate mai adânc. Poate în sângele nostru.

După cină, aveau să se folosească de pretextul că vânează ucigaşii prin sat, alergând în toate părţile, căutând prin aceleaşi trei baruri rău famate şi prin dormitoarele din casele femeilor frumoase, însă după o vreme au renunţat şi la asta şi stăteau lângă tanc fumând ţigări ieftine, bucurându-se de lungile apusuri roşietice şi trăncănind despre încarnările lor anterioare ca băiat care vinde ziare (Archie) şi student la biologie (Samad). Se jucau cu idei pe care Archie nu le înţelegea în întregime, iar Samad oferea în noaptea rece secrete pe care nu le mai rostise niciodată cu voce tare. Tăceri lungi şi plăcute se instalau între cei doi, ca aceea dintre femeile care se cunosc de ani de zile. Se uitau la stelele care străluceau deasupra unei ţări necunoscute, dar nici unul dintre ei nu se agăţa în mod deosebit de casă. Pe scurt, era exact felul de prietenie pe care un englez o întemeiază în concediu, pe care o poate întemeia numai în concediu. O prietenie care trece dincolo de clasa socială şi de culoarea pielii, o prietenie care are ca fundament apropierea fizică şi care supravieţuieşte pentru că englezul presupune că apropierea fizică nu va continua.

*

La o săptămână şi jumătate după repararea radioului, tot nu primiseră nici un răspuns la semnalele de ajutor pe care le trimiseseră ţopăind pe unde, în căutarea unor urechi care să le audă. (Acum, satul ştia deja că războiul luase sfârşit, dar oamenii nu simţeau imboldul de a dezvălui acest fapt şi vizitatorilor, al căror troc zilnic se dovedise un impuls atât de benefic pentru economia locală.) În timpul când nu avea ce face, Archie ridica bucăţi din şenile cu o pârghie de fier, iar Samad investiga problema. De cealaltă parte a lumii, familiile ambilor bărbaţi îi credeau morţi.

— Ai vreo femeie acasă, în Brighton City? întrebă Samad, ţintuindu-şi capul între fălcile de leu dintre tanc şi şenilă.

Archie nu era un băiat frumos. Era atrăgător dacă îi făceai o poză şi îţi puneai palma peste gura şi nasul lui, însă altfel era destul de şters. Fetele se simţeau atrase de ochii lui mari, albaştri şi trişti, ca ai lui Sinatra, însă apoi erau speriate de urechile ca ale lui Bing Crosby şi de nasul ca al lui W.C. Fields, care se termina cu o umflătură naturală, ca o ceapă.

— Câteva, răspunse el nonşalant. Ştii tu, pe ici, pe colo. Tu?

— Pentru mine a fost deja aleasă o tânără. O domnişoară Begum – fiica domnului şi a doamnei Begum. „Socrii“, cum se zice la voi. Doamne Dumnezeule, ăştia doi se au atât de bine cu autorităţile din Bengal, că până şi guvernatorul stă şi scheaună, aşteptând ca molahul lui să-i aducă o invitaţie la cină din partea lor!

Samad râse zgomotos şi aştepta ca Archie să facă la fel, însă acesta, fără să înţeleagă nici un cuvânt, rămase cu o mină inexpresivă, ca de obicei.

— O, sunt cei mai buni oameni, continuă Samad, doar uşor descurajat. Cei mai buni dintre cei mai buni. Au un sânge foarte bun… şi ca bonus, femeile lor au înclinaţia – prin tradiţie, de-a lungul anilor, mă-nţelegi – să aibă balcoane uriaşe.

Samad făcu gestul necesar, apoi îşi îndreptă din nou atenţia la rearanjarea fiecărui dinte al şenilelor în şanţul potrivit.

— Şi? întrebă Archie.

— Şi ce?

— Sunt aşa…?

Şi Archie repetă gestul, însă de această dată cu acel tip de exagerare anatomică ce le face pe femeile schiţate cu gesturi prin aer incapabile să stea în picioare.

— Oh, dar mai am de aşteptat ceva timp, spuse Samad, zâmbind visător. Din nefericire, familia Begum nu are încă

un copil de gen feminin de vârsta mea.

— Adică soţia ta nici măcar nu s-a născut încă?

— Şi ce dacă? întrebă Samad, scoţând o ţigară din buzunarul de la piept al lui Archie.

Scăpără un chibrit frecându-l de marginea tancului şi aprinse ţigara. Archie îşi şterse sudoarea de pe faţă cu mâna plină de ulei.

— Acolo de unde vin eu, spuse Archie, băieţilor le place să cunoască fetele înainte să se însoare cu ele.

— Acolo de unde vii tu, aveţi obiceiul să fierbeţi legumele până se dezintegrează. Asta nu înseamnă, spuse Samad tăios, că e o idee bună.

Ultima lor noapte în sat a fost foarte întunecată, tăcută. Din cauza aerului foarte umed, nu era deloc plăcut să fumezi, aşa că Archie şi Samad băteau darabana pe treptele reci de piatră ale unei biserici, în lipsa altui lucru cu care să-şi ocupe mâinile. Preţ de o clipă, în amurg, Archie uită de războiul care de fapt se şi încheiase. O noapte la timpul trecut sau la viitor perfect.

Această ultimă noapte de ignoranţă, când ei încă nu ştiau că se încheiase pacea, a fost noaptea în care Samad a hotărât să-şi consolideze prietenia cu Archie. Adesea, acest lucru se face dând o singură informaţie: vreun păcat cu tentă sexuală, vreun secret sentimental ori vreo pasiune ascunsă şi obscură pe care reticenţa faţă de cineva abia cunoscut te-a împiedicat să o dezvălui. Însă pentru Samad, nimic nu-i era mai apropiat şi nimic nu însemna mai mult decât sângele lui. Aşa că era normal ca, pe când se odihneau pe pământ sfânt, să vorbească despre ceea ce era sfânt pentru el. Şi nu exista evocare mai puternică a sângelui care-i curgea prin vene, şi a pământului pe care acel sânge se vărsase de-a lungul secolelor, decât povestea despre străbunicul lui. Astfel că Samad i-a tors lui Archie caierul uitat şi atins de mucegai, vechi de o sută de ani, al poveştii lui Mangal Pande.

— Deci era bunicul tău? întrebă Archie, după ce povestea fusese spusă, luna se ascunsese în nori, iar el se arătase impresionat aşa cum se cuvine. Bunicul tău adevărat, de sânge?

— *Stră*bunic.

— Păi, asta chiar *e* o chestie. Ştii tu: îmi amintesc din şcoală – pe bune –, de la Istoria coloniilor, cu domnul Juggs. Chel, cu ochii cât cepele, un nenorocit – vreau să zic domnul Juggs, nu bunicul tău. Da' ne băga lecţia în cap, chiar dacă ne lovea cu linia la palmă… Ştii, în regimente oamenii încă îşi mai spun unul altuia *pandiţi*, înţelegi, dacă tipul e mai

răzvrătit… Niciodată nu m-am gândit de unde vine… Pande era răzvrătitul, nu-i plăcea pe englezi, a tras primul glonte al Răscoalei. Acuma îmi aduc aminte, limpede ca lacrima. Şi ăsta era bunicul tău!

— *Stră*bunicul.

— Măi, măi. Asta e o chestie, nu? spuse Archie, punându-şi mâinile sub cap şi întinzându-se pe spate, ca să se uite la stele. Să ai o părticică de istorie în sânge. Îmi închipui că te motivează. Eu sunt un Jones, înţelegi? Un fel de „Smith“. Noi suntem nişte nimeni… Taică-meu spunea: „Noi suntem pleava, băiete, noi suntem pleava“. Da' nu că m-ar fi deranjat vreodată cine ştie ce. Sunt la fel de mândru, să ştii. Marfă bună, englezească. Da' tu ai avut un erou în familie!

Samad îşi umflă pieptul de mândrie.

— Da, Archibald, *exact* ăsta e cuvântul. Bineînţeles, există tot felul de profesoraşi englezi care încearcă să-l discrediteze, fiindcă nu suportă să recunoască meritele unui indian. Dar a fost un erou şi fiecare acţiune pe care am întreprins-o în războiul ăsta a stat în umbra exemplului lui.

— Aşa-i, să ştii, spuse Archie gânditor. Acasă nu se vorbeşte de bine despre indieni; sigur că nu le place să spui că un indian a fost erou… toţi se uită cam ciudat la tine.

Brusc, Samad îl prinse de mână. Era fierbinte, de parcă avea febră, se gândi Archie. Nu-l mai prinsese niciodată un bărbat de mână; primul instinct fu să se îndepărteze, ori să-l lovească, sau ceva, dar pe urmă se răzgândi, fiindcă indienii sunt sentimentali, nu-i aşa? Cu toate mâncărurile alea picante ale lor.

— *Te rog.* Fă-mi o mare favoare, Jones. Dacă auzi vreodată pe cineva, când te întorci acasă – dacă tu, dacă *noi* ne întoarcem la casele noastre – dacă auzi vreodată pe cineva vorbind despre Est – iar aici vocea îi coborî cu un ton, şi deveni gravă şi tristă –, *nu te grăbi să judeci*. Dacă ţi se spune „ăştia sunt aşa“, sau „ăştia se poartă aşa“, ori „ăştia gândesc aşa“, abţine-te să ne judeci până când cunoşti toate faptele. Pentru că pământul numit „India“ are mii de nume şi e populat de milioane de oameni, iar dacă tu crezi că poţi găsi doi oameni care să fie la fel în această mulţime, te înşeli. E doar o rază înşelătoare a lunii.

Samad îi dădu drumul la mână şi cotrobăi prin buzunar, înfigându-şi degetul într-un pat de praf alb pe care îl ţinea acolo, apoi băgând discret degetul în gură. Se sprijini de zid şi mângâie piatra cu degetele. Era o mică biserică de misionari, transformată în spital şi apoi abandonată după două luni, când zgomotul bombelor pornise să zgâlţâie ferestrele. Samad şi Archie începuseră să se culce acolo

datorită saltelelor subţiri şi ferestrelor mari, care lăsau să intre aerul. Samad devenise interesat (din cauza singurătăţii, îşi spunea el; din cauza tristeţii) de morfina sub formă de pudră care se găsea în dulăpioare abandonate răspândite prin toată clădirea; ouă ascunse, cu surprize, ca cele de Paşti, dar care dădeau dependenţă. De fiecare dată când Archie se ducea să se uşureze ori să mai încerce o dată radioul, Samad rătăcea încolo şi-ncoace prin bisericuţă, prădând dulăpior după dulăpior, ca un păcătos care merge din spovedanie în spovedanie. Apoi, după ce găsea sticluţa păcătoasă, profita de ocazie ca să-şi frece puţină pudră pe gingii sau să-şi toarne puţină în tutun, apoi se întindea pe spate pe podeaua rece de teracotă şi se uita în sus, la bolta minunată a domului bisericii. Era plină de cuvinte această biserică. Cuvinte lăsate cu trei sute de ani înainte de către eretici, care nu voiseră să plătească taxa de înmormântare în timpul epidemiei de holeră, încuiaţi în biserică de către un boier hain şi lăsaţi să moară înăuntru – însă nu înainte de a acoperi toţi pereţii cu scrisori către familii, cu poezii, cu declaraţii de eternă nesupunere. Lui Samad i-a plăcut povestea destul de mult când a auzit-o prima dată, însă înţelesul ei nu l-a lovit cu adevărat decât după ce morfina îşi făcea efectul. Atunci, fiecare nerv al corpului său era viu, iar informaţiile, toate informaţiile din univers, toate informaţiile de pe pereţi, izbucneau şi curgeau prin el ca electricitatea printr-un fir conductor. Apoi capul i se desfăcea ca un şezlong. Şi stătea pe el o vreme, privind la desfăşurarea lumii. În această seară, după mai mult decât suficientă morfină, Samad se simţea extrem de lucid. De parcă limba îi era unsă cu unt, iar lumea era un ou de marmură lucioasă. Se simţea frate cu ereticii morţi, erau fraţii lui Pande – în seara asta, lui Samad i se părea că toţi răzvrătiţii îi erau fraţi; ar fi vrut să poată vorbi cu ei despre urma pe care au lăsat-o în lume. Fusese suficientă? Când li se apropia moartea, era cu adevărat suficientă? Erau mulţumiţi de miile de cuvinte pe care le lăsau în urmă?

— Ascultă-mă pe mine, spuse Archie, urmărind privirea lui Samad şi surprinzând în ochii lui reflectarea tavanului boltit al bisericii. Eu, dacă aş mai avea numai câteva ore de trăit, nu le-aş petrece făcând picturi pe tavan.

— Ia zi-mi, spuse Samad, iritat că fusese smuls din plăcuta lui contemplare, ce mare acţiune ai întreprinde tu în orele de dinaintea morţii? Ai rezolva Teorema lui Fermat, poate? Ai stăpâni filosofia lui Aristotel?

— Ce? Cine? Nu… Aş… ştii tu… *aş face dragoste*… cu o *doamnă*, spuse Archie, pe care lipsa de experienţă îl făcea

din cale-afară de moralist. Mă-nţelegi… *pentru ultima dată*.

Samad izbucni în râs:

— Mai degrabă pentru prima dată.

— Ei, haide. Eu vorbesc *serios*.

— Bine. Şi dacă n-ar fi nici o „doamnă“ prin apropiere?

— Păi, poţi să… – şi aici Archie se făcu roşu ca racul, acesta fiind felul lui de a consolida o prietenie – …să giugiuleşti bărzoiul, cum spun răcanii!

— *Să giugiuleşti*, repetă Samad dispreţuitor, *bărzoiul*… şi asta-i, gata? Ultimul lucru pe care ţi-ai dori să-l faci înainte să intri în spirala morţii este „să-ţi giugiuleşti bărzoiul“. Să ai orgasm.

Archie, care era din Brighton, unde nimeni niciodată, dar *absolut niciodată*, nu spunea cuvinte ca „orgasm“, începu să râdă zgomotos, cuprins de o stânjeneală isterică.

— Cine e aşa amuzant? E ceva de râs? întrebă Samad, aprinzându-şi distras o ţigară, în ciuda căldurii, cu mintea în altă parte din cauza morfinei.

— Nimeni, spuse Archie oprindu-se brusc din râs, nimic.

— Nu înţelegi, Jones? Nu-ţi dai seama… – Samad stătea întins în cadrul uşii, cu jumătate de corp înăuntru, jumătate în afară, şi cu braţele ridicate spre tavan – … de *intenţiile* lor? Ei nu-şi giugiuleau bărzoiul, şi nu împrăştiau chestia albă; voiau ceva un pic mai *durabil*.

— Sincer să fiu, nu văd diferenţa, spuse Archie. Dac-ai murit, ai murit.

— Vai, *nu*, Archibald, *nu*, şopti Samad, melancolic. Nici tu nu crezi asta. Trebuie să-ţi trăieşti viaţa cu credinţa deplină că acţiunile tale *vor dura*. Suntem fiinţe ale consecinţelor, Archibald, spuse el, arătând către zidurile bisericii. Ei au ştiut asta. Străbunicul meu a ştiut asta. Într-o bună zi, şi copiii noştri o vor şti.

— Copiii noştri! chicoti Archie, amuzat.

Posibilitatea de a se reproduce i se părea atât de îndepărtată!

— Copiii noştri se vor naşte în urma acţiunilor noastre. *Accidentele noastre vor deveni destinele lor.* Vai, acţiunile vor rămâne. Totul se reduce la ce vei face atunci când vei fi la ananghie, prietene. Când va cânta doamna cea grasă în finalul operei. Când se prăbuşesc zidurile, şi cerul e întunecat, iar pământul se cutremură. În acel moment, acţiunile noastre ne vor defini. Şi nu are nici o importanţă dacă eşti vegheat de Allah, de Iisus, de Buddha sau de

nimeni. Într-o zi friguroasă ne putem vedea aburii respiraţiei; într-una caldă, nu. Însă respirăm *în amândouă*.

— Ştii, spuse Archie, după o clipă, chiar înainte să plec din Felixstowe am văzut cutia aia nouă pentru scule, care e împărţită în două şi poţi să pui diverse chestii într-un capăt – cheie franceză, ciocan, chiar şi un desfăcător de sticle. Foarte folositoare într-un loc strâmt, îmi închipui. Îţi spun, mi-ar plăcea al dracului să am una.

Samad se uită o clipă la Archie şi apoi dădu din cap.

— Haide, să intrăm. Mâncarea asta bulgărească îmi întoarce stomacul pe dos. Aş vrea să dorm puţin.

— Eşti cam palid, spuse Archie, ajutându-l să se ridice.

— E pentru păcatele mele, Jones, pentru păcatele mele, şi totuşi, mai degrabă alţii au păcătuit împotriva mea, decât eu împotriva lor.

Samad chicoti în sinea lui.

— Ce zici?

Archie sprijinea cu o parte a corpului toată greutatea lui Samad, în timp ce intrau în biserică.

— Am mâncat ceva, spuse Samad, adoptând un accent pur britanic, care e pe cale de a intra în conflict cu stomacul meu.

Archie ştia foarte bine că Samad fura morfină din dulapuri, dar înţelegea că Samad voia ca el să nu afle, aşa că nu mai spuse decât „Bagă-te în pat“, aducându-l pe Samad lângă o saltea.

— Când se termină toate astea, ne întâlnim din nou în Anglia, da? întrebă Samad, întinzându-se spre saltea.

— Da, spuse Archie, încercând să se imagineze plimbându-se pe digul din Brighton alături de Samad.

— Pentru că eşti un englez cum rar am mai văzut, soldat Jones. Te consider prietenul meu.

Archie nu era prea sigur cum îl considera el pe Samad, însă zâmbi aprobator.

— Vei lua cina cu mine şi cu soţia mea în anul 1975. Când vom fi nişte bărbaţi cu burta mare şi vom sta pe munţi de bani. Ne vom întâlni noi cumva.

Archie, reticent faţă de mâncarea străină, schiţă un zâmbet.

— Vom fi prieteni toată viaţa!

Archie îl întinse pe Samad pe saltea, îşi luă şi el una şi se aşeză într-o poziţie confortabilă pentru somn.

— Noapte bună, prietene, spuse Samad, cu vocea plină de adevărată mulţumire.

*

A doua zi dimineaţă, sosi circul. Trezit de strigăte şi urale, Samad se luptă să-şi îmbrace uniforma şi cuprinse arma cu o mână. Ieşi în curtea scăldată în soare şi văzu soldaţi ruşi în uniforme închise la culoare, care săreau capra unul peste celălalt, împuşcau cutii de conserve aşezate pe capetele celorlalţi şi aruncau cuţite în cartofi înfipţi în vârful unor beţe, iar pe fiecare cartof era pusă câte o mustăcioară neagră făcută dintr-o crenguţă. Epuizat la vederea acestei scene, Samad se prăbuşi pe treptele de la intrare, oftă, şi rămase cu mâinile pe genunchi şi cu faţa întoarsă spre soare. O clipă mai târziu ieşi şi Archie împiedicându-se, cu pantalonii pe jumătate îmbrăcaţi, agitându-şi arma în căutarea duşmanului şi trăgând în aer un glonte înspăimântat. Circul continuă, fără ca nimeni să-i bage în seamă. Samad îl trase obosit pe Archie de un crac al pantalonilor şi îi făcu semn să stea jos.

— Ce se-ntâmplă? întrebă Archie, cu ochii umezi.

— Nimic. Absolut nimic nu se-ntâmplă. De fapt, totul s-a terminat.

— Dar s-ar putea ca ăştia să fie cei care…

— Uită-te la cartofi, Jones.

Archie se uită uimit în jur.

— Ce treabă au cartofii cu asta?

— Sunt cartofi-Hitler, prietene. Sunt legume-dictatori. Ex-dictatori. Scoase unul de pe băţ. Vezi mustăcioarele? S-a terminat, Jones. Cineva a terminat treaba în locul nostru.

Archie luă cartoful în mână.

— Ca pe autobuz, Jones. Am pierdut nenorocitul de război.

Archie strigă către un rus deşirat care tocmai săgeta un cartof-Hitler:

— Vorbeşti englezeşte? De când s-a terminat?

— Ce, lupta? râse el, nevenindu-i să creadă. De două săptămâni, tovarăşe! Dacă mai vrei, trebuie să te duci în Japonia!

— Ca pe autobuz, repetă Samad, dând din cap.

O mare furie creştea înăuntrul lui, iar veninul i se blocase în gât. Războiul ăsta trebuia să fie şansa lui. Din partea lui se aştepta să vină acasă acoperit de glorie, apoi să se întoarcă la Delhi triumfător. Când avea să mai aibă o altă şansă? Nu aveau să mai fie războaie ca acesta, toată lumea ştia asta. Soldatul care vorbise cu Archie se îndepărtă. Era îmbrăcat cu uniforma rusească de vară: material subţire,

guler înalt şi bonetă prea mare, care atârna într-o parte; purta o centură în jurul taliei substanţiale, iar în cataramă se reflectă o rază de soare care apoi se înfipse în ochiul lui Archie. Când putu vedea din nou, Archie se uita fix la o faţă mare, deschisă, cu ochiul stâng mijit, cu o claie de păr de culoarea nisipului care se îndrepta în toate direcţiile. Luată în întregime, era o apariţie relativ veselă într-o dimineaţă însorită, iar când vorbi se auzi o engleză fluentă, cu accent american, care îţi mângâia urechile ca un val de mare.

— Războiul s-a terminat de două săptămâni şi voi nu ştiaţi?

— Radioul nostru… n-a fost…

Propoziţia lui Archie se frânse.

Soldatul rânji larg şi strânse cu putere mâinile celor doi.

— Bine aţi venit în vremea de pace, domnilor! Şi noi credeam că ruşii sunt un popor prost informat! Râse din nou din toată inima. Întorcându-se spre Samad, întrebă: Şi unde sunt restul alor voştri?

— Nu există nici un rest, tovarăşe. Restul oamenilor din tancul nostru au murit, şi nu-i nici urmă de batalionul nostru.

— Şi n-aţi venit aici cu un scop?

— Ăăă… nu, spuse Archie, ruşinat dintr-odată.

— Scopul, camarade, spuse Samad, simţind că i se face rău de la stomac. Războiul s-a terminat, aşa că acum ne dăm seama că suntem aici fără nici un scop. Zâmbi sinistru şi strânse mâna rusului cu mâna lui cea bună. Eu intru. Soarele, zise el, mijind ochii. Îmi face rău la ochişori. Mi-a părut bine să te cunosc.

— Da, sigur, spuse rusul, urmărindu-l pe Samad cu privirea până când acesta dispăru în interiorul bisericii. Apoi îşi întoarse atenţia către Archie. Ciudat tip.

— Hmm, făcu Archie. *Tu* ce cauţi aici? întrebă el, luând ţigara rulată de mână pe care i-o oferise rusul.

Se dovedi că rusul şi cei şapte care erau cu el se aflau în drum spre Polonia, pentru a elibera lagărele de muncă despre care se auzeau uneori zvonuri şoptite. Se opriseră aici, la vest de Tokat, să prindă un nazist.

— Da’ nu-i nimeni aici, frate, spuse Archie amabil. Nimeni în afară de mine şi de indian şi de câţiva bătrâni şi copii din sat. Toţi ceilalţi ori au murit, ori au fugit.

— Au murit ori au fugit… *au murit ori au fugit*, spuse rusul, foarte amuzat, tot jucându-se cu un băţ de chibrit între degetul mare şi arătător. Bună frază… amuzantă frază. Nu, vezi tu, şi eu aş fi crezut acelaşi lucru, dar noi avem informaţii de încredere – chiar de la serviciul vostru secret,

de fapt – că există un ofiţer superior, care chiar în clipa asta se ascunde în casa aia. Acolo.

Arătă către casa care se vedea la orizont.

— Doctorul? Nişte ţânci ne-au spus despre el. Păi, cred că face pe el de frică dacă banda voastră e pe urmele lui, spuse Archie, vrând să-i facă un compliment, dar sunt sigur că mi-au zis că e doar un tip bolnav; i-au zis Doctoru' Bolnav. Aoleu: da' nu-i englez, nu? Trădător sau ceva?

— Hmm? A, nu. Nu, nu, nu, nu. Doctorul Marc-Pierre Perret. Un tânăr francez. Un geniu. Sclipitor. A lucrat ca cercetător ştiinţific pentru nazişti încă dinainte de război. La programul de sterilizări, şi pe urmă la politica privind eutanasia. Probleme interne ale Germaniei. Era unul dintre cei foarte loiali.

— Măi să fie, spuse Archie, dorindu-şi să fi înţeles ce însemnau toate alea. Şi acu ce-o să faci?

— Îl prind şi-l duc în Polonia, unde or să se ocupe autorităţile de el.

— Autorităţile, zise Archie, încă impresionat, dar fără să fie prea atent. Măi să fie.

Puterea de concentrare a lui Archie fusese întotdeauna mică, iar acum atenţia îi fusese distrasă de ciudatul obicei al rusului cel mare şi afabil de a se uita în două direcţii în acelaşi timp.

— Fiindcă informaţiile pe care le-am primit sunt de la serviciul vostru secret şi din moment ce tu eşti ofiţerul cel mai mare în grad de aici, căpitane… căpitane…

Un ochi de sticlă. Era un ochi de sticlă, iar muşchiul din spatele lui nu era ascultător.

— Mi-e teamă că nu-ţi cunosc nici numele, nici gradul, spuse rusul, uitându-se cu un ochi la Archie şi cu celălalt la nişte iederă care se întindea peste uşa bisericii.

— Cine? Eu? Jones, spuse Archie, urmărind drumul dus-întors pe care îl făcea ochiul: copac, cartof, Archie, cartof.

— Ei bine, căpitane Jones, aş fi onorat dacă ai conduce expediţia până pe deal.

— Căpitan… ce? La dracu', nu, ai încurcat borcanele, spuse Archie, scăpând forţei magnetice a ochiului şi concentrându-se din nou asupra lui însuşi, îmbrăcat în uniforma cu nasturi strălucitori a lui Dickinson-Smith. Io nu-s nici un…

— Eu şi locotenentul am fi încântaţi să atacăm, izbucni o voce în spatele lui. N-am mai participat la acţiune de ceva vreme. E timpul să ne întoarcem în miezul lucrurilor, cum se zice.

Samad ieşise pe treptele de la intrare, tăcut ca o umbră, îmbrăcat în altă uniformă de-a lui Dickinson-Smith şi cu o ţigară atârnându-i nonşalant de pe buza de jos, ca o propoziţie sofisticată. Întotdeauna arătase bine, iar îmbrăcat cu nasturii strălucitori ai autorităţii frumuseţea îi era accentuată; în lumina crudă a zilei, în cadrul uşii bisericii, arăta chiar impresionant.

— Prietenul meu a vrut să zică, spuse Samad cu cea mai fermecătoare sâsâială anglo-indiană, că nu el e căpitanul. Eu sunt nenorocitul de căpitan. Căpitan Samad Iqbal.

— Camarad Nikolai – Nick – Pesoţki.

Samad şi rusul râseră amândoi zgomotos şi îşi strânseră din nou mâinile. Samad îşi aprinse o ţigară.

— El e locotenentul meu. Archibald Jones. Trebuie să-mi cer scuze că m-am purtat ciudat mai devreme; nu prea mi-a priit mâncarea. Aşa: plecăm în seara asta, după lăsarea întunericului, da? Locotenente? spuse Samad, uitându-se la Archie cu o intensitate intimă, încifrată.

— Da, bolborosi Archie.

— Apropo, camarade, spuse Samad, frecând un chibrit de zid şi aprinzându-şi ţigara, sper că nu te superi că întreb, ăla e un ochi de sticlă? Pare adevărat.

— Da! L-am cumpărat de la Sankt Petersburg. Pe-al meu l-am pierdut la Berlin. Seamănă incredibil de bine, nu?

Prietenosul rus îşi scoase ochiul din orbită şi îşi ţinu perla unsuroasă în palmă, ca s-o vadă Samad şi Archie. Când a început războiul, se gândi Archie, noi, băieţii, ne-am adunat în jurul unei poze cu picioarele lui Betty Grable. Acum, când războiul s-a sfârşit, ne-am strâns în jurul ochiului unui nenorocit. Fir-ar să fie.

Pentru o clipă, ochiul alunecă dintr-o parte în alta în mâna rusului, apoi se opri să se odihnească în mijlocul liniei vieţii, lungă şi încreţită. Se holba direct la locotenentul Archie şi la căpitanul Samad, fără să clipească.

*

În acea noapte, locotenentul Jones simţi pentru prima dată cu adevărat gustul războiului. Cu două maşini de teren ale armatei, Archie, cei opt ruşi, Gozan cârciumarul şi nepotul lui Gozan au fost conduşi de Samad într-o misiune în susul dealului, pentru a prinde un nazist. În vreme ce ruşii

înghiţeau sticle întregi de Sambucca până când nici unul dintre ei nu-şi mai amintea primele versuri din propriul lor imn naţional, în vreme ce Gozan vindea bucăţi de pui fript celor care ofereau mai mult, Samad stătea în picioare pe capota primului jeep, simţind că pluteşte ca un zmeu după ce-şi luase doza de praf alb, dând din braţe în toate părţile, tăind aerul nopţii în mii de bucăţi, urlând instrucţiuni pe care batalionul lui era prea beat să le audă, iar el însuşi era mult prea dus să le mai înţeleagă.

Archie stătea în spatele celui de-al doilea jeep, tăcut, treaz, înspăimântat şi impresionat de prietenul lui. Archie nu avusese niciodată un erou: avea cinci ani când tatăl lui ieşise după proverbialul pachet de ţigări şi uitase să se mai întoarcă, şi, nefiind mare cititor, numeroasele şi îngrozitoarele cărţi scrise pentru a le oferi tinerilor nişte eroi inutili nu-i ieşiseră niciodată în cale – nici un cavaler, nici un pirat cu un singur ochi, nici un ticălos neînfricat pentru Archie. Dar Samad, care stătea cocoţat acolo cu nasturii lui strălucitori de ofiţer scânteind în lumina lunii ca nişte monede în apa unei fântâni, îl lovise pe Archie cel de şaptesprezece ani în plină figură, cu un upercut în falcă ce spunea: iată un om pentru care nici o potecă a vieţii nu e prea abruptă. Era un nebun entuziast care stătea în picioare pe un tanc, era un prieten, era un *erou*, sub o formă la care Archie nu se aşteptase niciodată. Însă după ce făcură trei sferturi din drum la deal, cărarea pe care o urmau se îngustă pe neaşteptate, obligând tancul să frâneze brusc şi aruncându-l pe eroicul căpitan într-o tumbă pe deasupra tancului, cu fundul prin aer.

— Nimeni nu mai vine aici de mult, mult timp, spuse nepotul lui Gozan filosofic, molfăind un os de pui. Ăsta? Se uită la Samad (care aterizase lângă el) şi arătă către jeepul în care stăteau. Nici vorbă.

Aşa că Samad îşi adună în jurul lui batalionul acum paralitic şi începu marşul în susul muntelui, în căutarea unui război despre care să le poată povesti într-o zi nepoţilor lui, aşa cum faptele străbunicului său îi fuseseră povestite lui. Înaintarea le era împiedicată de bulgări imenşi de pământ, smulşi din unele părţi ale dealului de suflul bombelor şi rămaşi din loc în loc pe cărare. Din mulţi dintre aceşti bulgări ţâşneau în aer şi se ofileau rădăcini neputincioase de copaci; ca să poată trece de ele, trebuiau să le taie cu baionetele armelor ruseşti.

— Arată ca dracu'! se răţoi nepotul lui Gozan, luptându-se, beat cum era, cu un astfel de tufiş de rădăcini. Toate arată ca dracu'!

— Iertaţi-l. E nervos pentru că e tânăr. Dar este adevărul. Nu a fost – cum se spune? – nu a fost *cearta noastră*, locotenente Jones, spuse Gozan, care primise mită două perechi de cizme ca să nu spună nimic despre brusca înaintare în grad a prietenilor lui. *Ce treabă avem noi cu toate astea?* Îşi şterse o lacrimă, pe jumătate beat, pe jumătate copleşit de emoţie. Ce treabă avem noi? Noi oameni paşnici. Noi nu vrem în război! Dealul ăsta – odată *frumos*! Flori, păsări, cântau, înţelegi? Noi suntem din Est. Ce treabă au bătăliile din Vest cu noi?

Din instinct, Archie se întoarse spre Samad, aşteptând unul dintre discursurile lui; însă chiar înainte ca Gozan să termine, Samad grăbise brusc pasul, iar în mai puţin de un minut alerga, îndepărtându-se de ruşii beţi, care agitau baionetele prin aer la întâmplare. Alerga atât de repede, încât în curând dispăru din vedere, intrând într-un unghi mort şi fiind înghiţit de întunericul nopţii. Archie tremură de îngrijorare timp de câteva minute, dar apoi se eliberă din strânsoarea nemiloasă a nepotului lui Gozan (care tocmai începea o poveste despre o prostituată cubaneză pe care o cunoscuse la Amsterdam) şi începu să alerge înspre locul în care văzuse ultima licărire a unui nasture strălucitor, încă unul dintre coturile bruşte pe care poteca de munte le făcea când voia.

— Căpitane Ick-Ball! Stai, căpitane Ick-Ball!

Alergă mai departe, repetând cuvintele, agitându-şi lanterna, ceea ce nu făcu decât să creeze în frunziş forme antropomorfe din ce în ce mai ciudate; aici un bărbat, dincolo o femeie în genunchi, acolo trei câini care urlau la lună. Petrecu ceva timp astfel, împiedicându-se prin întuneric.

— Aprinde-ţi lanterna! Căpitane Ick-Ball! Căpitane Ick-Ball! Nici un răspuns.

— Căpitane Ick-Ball!

— De ce mă strigi aşa, spuse o voce aproape de el, în dreapta, când ştii că nu sunt aşa ceva?

— Ick-Ball?

Şi în timp ce punea întrebarea, lumina lanternei lui Archie dădu peste el; stătea pe un bolovan, cu capul în mâini.

— De ce? Adică, nu eşti chiar atât de idiot, nu-i aşa? Ştii, presupun că ştii, că eu sunt de fapt *soldat* în Armata Maiestăţii Sale?

— Bine-nţeles. Dar trebuie să păstrăm aparenţele, nu? Acoperirea, şi toate alea.

— Acoperirea? Frate. Samad chicoti pentru sine într-un fel care lui Archie i se păru sinistru, iar când înălţă capul,

ochii îi erau şi injectaţi, şi gata să izbucnească în lacrimi. Ce crezi că facem aici? Ne jucăm de-a v-aţi ascunselea?

— Nu, am… Te simţi bine, Sam? Nu pari în apele tale.

Samad era vag conştient de faptul că nu părea în apele lui. Mai devreme în acea seară, îşi pusese câte o liniuţă subţire de substanţă albă sub fiecare pleoapă. Morfina îi ascuţise mintea ca o muchie de cuţit şi i-o despicase. O vreme trecuse printr-o stare delicioasă de plutire, însă apoi gândurile astfel eliberate fuseseră lăsate să zacă într-o baltă de alcool şi îl trimiseseră pe Samad într-o troacă spurcată. În această noapte îşi văzuse reflexia, şi era urâtă. Văzu unde se afla – la petrecerea de adio pentru sfârşitul Europei – şi *tânjea* după Est. Se uită în jos, la mâna lui moartă şi la cele cinci prelungiri moarte ale ei; la pielea lui, arsă de soare până ce devenise ciocolatie; citi în propriul creier, prostit de conversaţii tâmpite şi de plictisitorii stimuli ai morţii, şi tânji după omul care fusese odată: Samad Miah cel erudit, arătos, cu pielea deschisă la culoare; atât de preţios, încât mama lui îl ţinea în casă ca să-l ferească de razele soarelui, îl trimitea la cei mai buni profesori şi îl ungea cu ulei de in de două ori pe zi.

— Sam? Sam? Nu arăţi bine, Sam. Te rog, or să ajungă aici imediat… *Sam?*

Ura de sine îi face pe oameni să se întoarcă împotriva primei persoane pe care o văd. Însă era deosebit de enervant pentru Samad că această persoană era Archie, care se uita la el cu o îngrijorare blândă, cu un amestec de teamă şi mânie îngrămădit pe faţa lui fără formă, atât de nepricepută în a exprima sentimente.

— Nu-mi spune Sam, mârâi el, cu o voce pe care Archie n-o recunoştea, nu sunt un frate de-al tău englez. Numele meu este Samad Miah Iqbal. Nu Sam. Nu Sammy. Şi nu – Doamne fereşte – Samuel. Mă cheamă *Samad*.

Archie părea descurajat.

— Ei, mă rog, spuse Samad, devenit dintr-odată prietenos şi dorind să evite o scenă sentimentală, mă bucur că eşti aici, pentru că voiam să-ţi spun că sunt făcut praf, locotenente Jones. Nu sunt, cum spuneţi voi, în apele mele. Sunt de-a dreptul făcut praf.

Se ridică în picioare, dar căzu la loc pe bolovan.

— Ridică-te, şuieră Archie printre dinţi. Ridică-te. *Ce-ai păţit?*

— E adevărat, sunt făcut foarte praf. Dar m-am gândit, spuse Samad, apucând arma cu mâna cea bună.

— Lasă aia.

— M-am gândit că sunt defect, locotenente Jones. Nu văd nici un viitor. Îmi dau seama că asta e o surpriză pentru tine – mi-e teamă că nu sunt atât de ţeapăn ca un britanic adevărat – însă problema rămâne. Nu văd decât…

— Lasă aia.

— Întuneric. Sunt *schilod*, Jones. Arma execută un dans vesel în mâna lui cea bună, în timp ce el se apleca dintr-o parte în alta. Iar soarta mea e şi ea schiloadă, înţelegi? Acum nu mai sunt bun de nimic, nici măcar pentru Allah, care, în mila lui, e atotputernic. Ce-o să fac eu, după ce se termină războiul ăsta, războiul ăsta care deja s-a terminat, ce-o să fac eu? Să mă întorc în Bengal? Sau la Delhi? Cine ar primi un asemenea englez acolo? În Anglia? Cine ar primi un astfel de indian? Ei ne promit independenţa în schimbul bărbaţilor care am fost. Însă e o înţelegere diabolică. Ce să fac? Să rămân aici? Să plec în altă parte? Ce meserie are nevoie de oameni cu o singură mână? Pentru ce sunt eu potrivit?

— Uite ce e, Sam… *te faci de râs*.

— *Serios?* Şi aşa a fost să fie, prietene? întrebă Samad, ridicându-se în picioare, împiedicându-se de o piatră şi lovindu-se din nou de Archie. Într-o singură zi te-am promovat de la Soldat Nimeni la locotenent al Armatei Britanice, şi tu aşa îmi mulţumeşti? De ce nu mă ajuţi la nevoie? Gozan! strigă el către cârciumarul gras, care apăru târându-se la cotul drumului, lac de sudoare. Gozan – frate musulman – în numele lui Allah, e corect aşa?

— Ia mai taci, se răsti Archie. Vrei să te audă toată lumea? Pune-o *jos*.

Mâna cu care Samad ţinea arma ţâşni din întuneric şi se înfăşură în jurul gâtului lui Archie, astfel că arma şi capetele lor alcătuiau acum o sinistră îmbrăţişare de grup.

— La ce sunt eu bun, Jones? Dac-aş apăsa pe trăgaciul ăsta, ce-aş lăsa eu în urmă? Un indian, un trădător englez-indian cu o mână schiloadă ca un poponar şi fără nici o medalie cu care să mă trimită acasă.

Îi dădu drumul lui Archie şi se apucă de guler.

— Ia câteva din astea, la dracu'! spuse Archie, scoţând trei medalii de pe propriul său rever şi aruncându-i-le. Am o grămadă.

— Şi cum rămâne cu mica noastră problemă? Îţi dai seama că suntem dezertori? Dezertori, efectiv? Opreşte-te o clipă, prietene, şi uită-te la noi. Căpitanul nostru a murit. Suntem îmbrăcaţi în uniformele lui şi dăm ordine unor ofiţeri, care sunt mai mari în grad decât noi, şi asta cum? Prin *înşelătorie*. Asta nu ne face dezertori?

— Războiul s-a terminat! Doar am încercat să-i contactăm pe ceilalţi!

— Oare? Oare, Archie, prietene? Chiar aşa? Sau am stat degeaba în fund ca nişte dezertori, şi ne-am ascuns într-o biserică în timp ce lumea se prăbuşea în jurul nostru, în timp ce pe câmpul de luptă mureau oameni?

Se încăierară puţin, când Archie încercă să-i ia arma, iar Samad ripostă fără prea mare forţă. În depărtare, Archie văzu şi restul bandei pestriţe care se ivi de după colţ, o mare masă cenuşie în lumina apusului, care se clătina dintr-o parte în alta şi cânta *Lydia, doamna cu tatuaje*.

— Auzi, nu mai ţipa. Şi calmează-te, spuse Archie, dându-i drumul.

— Suntem nişte impostori; trădători îmbrăcaţi cu hainele altcuiva. Ne-am făcut noi datoria, Archibald? Ne-am făcut-o? Sincer? Te-am tras la fund după mine, Archie, şi pentru asta te rog să mă ierţi. Adevărul e că asta mi-a fost soarta. Toate astea mi-au fost scrise cu mult timp în urmă.

O, Lydia, o, Lydia, o, n-aţi văzut-o pe Lydia, o, Lydia, doamna cu taaatuuaaaaje!

Cu mintea dusă, Samad îşi puse pistolul în gură şi trase piedica.

— Ick-Ball, ascultă-mă, spuse Archie. Când eram în tancul ăla cu căpitanul, cu Roy şi cu ceilalţi.

O, Lydia, regina tatuajelor! Pe spate are lupta de la Waterloo…

— Vorbeai întruna despre cum e să fii erou şi toate alea – la fel ca străunchiul tău, cum-îl-cheamă.

Alături şi naufragiul lui Hesperus…

Samad îşi scoase pistolul din gură.

— *Pande*, spuse el. Străb*unic*, şi băgă pistolul la loc.

— Şi iată, ai o şansă, care stă şi se uită fix la tine. N-ai vrut să pierzi autobuzul, şi n-o să-l pierdem, dacă facem treaba cum trebuie. Aşa că nu mai fi aşa de idiot.

Iar deasupra flutură mândru steagul roşu, alb şi-albastru, ai multe de învăţat de la Lydia! – Camarade! Ce Dumnezeu!

Fără ca ei să observe, rusul cel prietenos ţopăise până în spatele lor şi se uita îngrozit la Samad, care îşi sugea pistolul ca pe o acadea.

— Îl curăţam, se bâlbâi Samad, vizibil tulburat, scoţând pistolul din gură.

— Aşa se face în Bengal, explică Archie.

Războiul pe care doisprezece bărbaţi se aşteptau să-l găsească în vechea casă de pe deal, războiul pe care Samad l-ar fi vrut conservat ca murăturile într-un borcan, ca să-l dea

nepoţilor ca amintire din tinereţe, războiul nu era acolo. Doctorul Bolnav era într-adevăr cum îi spunea şi numele, şi stătea într-un fotoliu în faţa unui foc de lemne. Bolnav. Înfofolit într-o pătură. Palid. Foarte slab. Fără uniformă, doar cu o cămaşă albă descheiată la gât şi nişte pantaloni închişi la culoare. Şi el era tânăr, sub douăzeci şi cinci de ani, şi nici nu se clinti, nu protestă când toţi dădură buzna înăuntru, cu armele pregătite. Parcă tocmai intraseră într-o confortabilă fermă franţuzească, făcând gafa de a veni fără să fi fost invitaţi şi aducând armele la masă. Camera era luminată în întregime de lămpi cu gaz, în vase micuţe în forma unui trup de femeie, iar lumina dansa pe pereţi, dând la iveală un set de opt tablouri care înfăţişau o scenă în desfăşurare dintr-un peisaj de ţară bulgăresc. În cel de-al cincilea, Samad îşi recunoscu biserica, un punctişor de acuarelă de culoarea nisipului profilat la orizont. Tablourile erau aşezate la distanţe egale şi dispuse de jur împrejurul camerei. Un al nouălea tablou, neînrămat şi reprezentând o încercare sentimentală de a imita stilul modern, stătea pe un şevalet, cam prea aproape de foc, iar vopseaua de pe el era încă umedă. Douăsprezece arme erau îndreptate către artist. Iar când artistul-doctor se întoarse cu faţa spre ei, pe obraji i se rostogoleau lacrimi care păreau amestecate cu sânge.

Samad înaintă. Avusese un pistol în gură, iar asta îi dădea curaj. Înghiţise o cantitate enormă de morfină, căzuse în hăul pe care aceasta îl naşte, şi supravieţuise. Niciodată nu eşti mai puternic, se gândi Samad în timp ce se apropia de doctor, decât atunci când aterizezi de cealaltă parte a disperării.

— Eşti doctorul Perret? întrebă el, ceea ce-l făcu pe francez să tresară la auzul pronunţiei cu accent englezesc a numelui său, şi mai multe lacrimi de sânge îi alunecară pe obraji.

Samad îşi ţinea mai departe arma îndreptată spre el.

— Da, eu sunt.

— Ce-i aia? Din ochii tăi? întrebă Samad.

— Am retinopatie diabetică, *monsieur*.

— Ce? întrebă Samad, tot cu arma îndreptată spre el, hotărât să nu-şi strice clipa de glorie cu o dezbatere deloc eroică pe teme medicale.

— Înseamnă că atunci când nu primesc insulină, corpul meu excretă sânge, prietene. Prin ochi. Asta-mi face hobby-ul cam dificil, zise el, arătând spre tablourile care-l înconjurau. Trebuiau să fie zece. O privelişte de 180 de grade. Dar se pare că aţi venit voi să mă deranjaţi. Oftă şi se ridică în picioare. Aşa deci. O să mă omori, prietene?

— Nu sunt prietenul tău.

— Nu, presupun că nu eşti. Dar intenţionezi să mă omori? Scuză-mă, dar trebuie să-ţi spun că nu pari suficient de în vârstă să omori nici o muscă. Se uită la uniforma lui Samad. *Mon Dieu*, eşti foarte tânăr să fi ajuns aşa departe, căpitane.

Samad se mută stânjenit de pe un picior pe altul, prinzând cu colţul ochiului privirea panicată a lui Archie. Samad îşi depărtă mai tare picioarele şi rămase pe poziţie.

— Îmi pare rău că te plictisesc, dar… ai deci intenţia să mă omori?

Braţul lui Samad era perfect nemişcat, iar pistolul neclintit. Ar putea să-l omoare, ar putea să-l omoare cu sânge rece. Samad nu avea nevoie de acoperirea întunericului ori de scuza că e război. Putea să-l omoare şi amândoi ştiau asta. Rusul, văzând privirea din ochii indianului, făcu un pas înainte.

— Scuză-mă, căpitane.

Samad nu spuse nimic, rămânând cu faţa către doctor, astfel că rusul înaintă.

— Nu intenţionăm să facem asta, spuse rusul, adresându-i-se Doctorului Bolnav. Avem ordine să te ducem în Polonia.

— Şi acolo voi fi omorât?

— Asta vor hotărî autorităţile în drept.

Doctorul îşi înclină capul şi îşi miji ochii.

— E un lucru… e un lucru despre care un bărbat vrea să fie informat. E ciudat de important ca un bărbat să ştie. Sau cel puţin aşa e politicos. Să i se spună dacă va muri ori va fi cruţat.

— Asta vor hotărî autorităţile în drept, repetă rusul. Samad se duse în spatele doctorului şi îi lipi arma de ceafă.

— Dă-i drumul, spuse el.

— Vor hotărî autorităţile în drept… Nu trebuie să fim civilizaţi pe timp de pace? observă Doctorul Bolnav, în timp ce un grup de doisprezece oameni, toţi cu armele îndreptate spre el, îl scoteau afară din casă.

*

Mai târziu în acea noapte, la poalele dealului, batalionul îl lăsă pe Doctorul Bolnav legat de jeep cu cătuşele şi trase la

cârciumă.

— Jucaţi poker? întrebă un Nikolai foarte vesel, adresându-li-se lui Samad şi lui Archie, când aceştia intrară în încăpere.

— Eu joc de toate, spuse Archie.

— O întrebare mai potrivită, spuse Samad, aşezându-se cu un zâmbet strâmb, este dacă joc bine.

— Şi joci, căpitane Iqbal?

— Sunt maestru, zise Samad, luând cărţile care îi fuseseră date şi deschizându-le în evantai cu mâna cea bună.

— Păi, spuse Nikolai, mai turnându-le tuturor Sambucca, din moment ce prietenul nostru Iqbal e atât de încrezător, ar fi bine să începem de jos. Să începem cu ţigări şi pe urmă mai vedem.

De la ţigări ajunseră la medalii, apoi la pistoale, radiouri, apoi la jeepuri. La miezul nopţii, Samad câştigase deja trei jeepuri, şapte pistoale, paisprezece medalii, pământul de lângă casa surorii lui Gozan şi o chitanţă pentru patru cai, trei găini şi o raţă.

— Prietene, spuse Nikolai Pesoţki, iar vorba lui deschisă şi caldă fu înlocuită de o sobrietate îngrijorată. Trebuie să ne dai şansa de a recâştiga tot ce-am pierdut. Nu putem lăsa lucrurile aşa cum sunt.

— Îl vreau pe doctor, spuse Samad, refuzând să se uite la Archibald Jones, care stătea beat şi cu gura deschisă pe scaun. În schimbul lucrurilor pe care le-am câştigat.

— *Pentru ce naiba?* întrebă Nikolai, uimit, lăsându-se pe spate în scaun. La ce ţi-ar folosi…

— Am motivele mele. Vreau să-l iau în seara asta şi să nu fiu urmărit, şi ca nimeni să nu raporteze incidentul.

Nikolai Pesoţki îşi privi mâinile, se uită la cei de la masă, şi apoi din nou la mâini. Apoi băgă mâna în buzunar şi îi aruncă cheile lui Samad.

Odată ieşiţi, Samad şi Archie se urcară în jeepul în care Doctorul Bolnav dormea cu capul pe bord, porniră motorul şi plecară în întuneric.

La cincizeci de kilometri depărtare de sat, Doctorul Bolnav se trezi în toiul unei certe şoptite în legătură cu viitorul lui iminent.

— Dar *de ce*? şuiera Archie.

— Pentru că, din punctul meu de vedere, problema e că trebuie să ne pătăm mâinile cu sânge, înţelegi? Drept compensaţie. Nu înţelegi, Jones? Am jucat leapşa în războiul ăsta, noi doi. N-am reuşit să luptăm împotriva unui mare rău

şi acum e prea târziu. Numai că îl avem pe el, avem această ocazie. Te întreb: pentru ce s-a dat războiul ăsta?

— Mai lasă-mă cu prostiile, izbucni Archie, în loc de răspuns.

— Pentru ca în viitor să fim *liberi*. Întotdeauna, întrebarea a fost: *În ce fel de lume vrei să crească copiii tăi?* Şi noi n-am făcut nimic. Ne aflăm la o răscruce morală.

— Uite ce e, nu ştiu ce tot trăncăneşti acolo şi nici nu vreau să aflu, se răsti Archie. Îl dăm jos pe ăsta – dădu din cap către doctorul semiconştient – la prima tabără care ne iese în drum, pe urmă noi doi ne despărţim şi asta e singura răscruce care mă interesează.

— Eu mi-am dat seama că generaţiile îşi vorbesc una alteia, Jones, continuă Samad în timp ce alergau pe kilometri întregi de câmpie. Nu e o linie, viaţa nu e o linie – aici nu e vorba de ghicit în palmă – e un cerc, iar ei ne vorbesc. De asta nu-ţi poţi *citi* soarta; trebuie s-o *trăieşti*.

Samad simţea din nou cum morfina îi aduce informaţii – toate informaţiile din univers şi toate informaţiile de pe pereţi – într-o unică şi fantastică revelaţie.

— Ştii cine e omul ăsta, Jones? Samad îl apucă pe doctor de păr şi îi trase capul pe spate. Mi-au spus ruşii. E om de ştiinţă, ca şi mine; dar care e ştiinţa lui? Să alegi cine se va naşte şi cine nu; să înmulţeşti oamenii de parcă ar fi găini, şi să-i distrugi dacă nu au ieşit cum trebuie. El vrea să controleze, să dicteze viitorul. Vrea o rasă de oameni, o rasă de oameni indestructibili, care să supravieţuiască până la ultimele zile ale acestui pământ. Dar asta nu se poate face într-un laborator. Trebuie făcut, numai aşa poate fi făcut, prin credinţă! Numai Allah ne salvează! Eu nu sunt un om credincios – n-am avut niciodată puterea – dar nu sunt atât de prost încât să neg adevărul!

— A, păi stai, ai spus, nu-i aşa, ai spus că *asta nu e cearta ta*. Acolo, pe deal; asta ai spus, bolborosi Archie, bucuros că l-a prins pe Samad pe picior greşit. Da, da, da… Şi ce dacă tipul ăsta face… ce face el; ai zis că asta e problema *noastră*, a celor din *Vest*, aşa ai zis.

Doctorul Bolnav, căruia îi curgeau întruna pe obraji lacrimi de sânge, era încă ţinut de păr de către Samad şi se îneca cu propria limbă.

— Ai grijă, îl sufoci, spuse Archie.

— Şi ce dacă? ţipă Samad în aerul fără ecou. Oamenii ca el cred că organele vii trebuie făcute după model. Venerează ştiinţa corpului, dar nu şi pe cel care ni l-a dat! E nazist. Dintre cei mai răi.

— Dar ai zis…, insistă Archie, hotărât să demonstreze că are dreptate. Ai zis că asta n-are nici o treabă cu tine. Că nu e treaba ta. Dacă e în jeepul ăsta cineva care să aibă ceva de rezolvat cu neamţul ăsta nebun…

— Francez. E francez.

— Mă rog, francez; ei bine, dacă cineva are ceva de rezolvat cu el, probabil eu sunt ăla. Noi pentru viitorul Angliei am luptat. Pentru Anglia. Ştii tu, spuse Archie, căutând prin amintiri, democraţie, masa de duminică, şi… şi… plimbări pe dig, şi piure cu cârnaţi… toate chestiile care sunt *ale noastre*. Nu *ale voastre*.

— *Tocmai de aia*, spuse Samad.

— Ce?

— *Tu* trebuie s-o faci, Archie.

— Trebuie pe dracu'!

— Jones, destinul tău se uită fix în ochii tăi, iar tu stai şi giugiuleşti bărzoiul, spuse Samad râzând răutăcios, ţinându-l în continuare pe doctor de păr, ţintuit de scaun.

— Ai grijă, spuse Archie, încercând să fie atent la drum, căci Samad îi îndoise doctorului gâtul cât pe ce să i-l rupă. Uite ce, eu nu zic că nu merită să moară.

— Atunci fă-o. *Fă-o.*

— Da' de ce e aşa de-al dracului de important pentru tine s-o fac eu? N-am mai omorât niciodată pe nimeni, să ştii; adică nu aşa, faţă în faţă. Omul n-ar trebui să moară într-o maşină… Nu pot s-o fac aşa.

— Jones, întrebarea este pur şi simplu ce-o să faci *la ananghie*. E o problemă care mă interesează foarte mult. Să zicem că în seara asta facem aplicaţia practică a unei vechi credinţe. Un experiment, dacă vrei.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

— Vreau să aflu ce fel de om eşti, Jones. Vreau să văd de ce eşti în stare. Eşti laş, Jones? Archie frână brusc şi jeepul se opri.

— Tu o cauţi cu lumânarea.

— Nu reprezinţi nimic, Jones, continuă Samad. Nici credinţă, nici politică. Nu-ţi reprezinţi nici măcar ţara. Cum de ai tăi i-au cucerit pe-ai mei, n-o să înţeleg niciodată. Eşti un mister, nu?

— Un ce?

— Şi un idiot. Ce-o să le spui copiilor tăi când or să te întrebe cine eşti, ce eşti? O să ştii? O să ştii vreodată?

— Da' tu ce ai de eşti aşa de grozav?

— Sunt Musulman şi Bărbat, şi Fiu, şi Credincios. Voi supravieţui ultimelor zile.

— Eşti un beţivan nenorocit, şi eşti… eşti drogat, te-ai drogat în seara asta, aşa-i?

— Sunt Musulman şi Bărbat, şi Fiu, şi Credincios. Voi supravieţui ultimelor zile, repetă Samad cuvintele, de parcă ar fi fost o incantaţie.

— Şi ce dracu' mai înseamnă şi asta?

Urlând, Archie îl apucă pe Doctorul Bolnav. Îi trase faţa acum acoperită de sânge lângă a lui, până când nasurile li se atinseră.

— Tu, lătră Archie. Vii cu mine.

— Aş merge, *monsieur*, dar…

Doctorul îşi ridică încheieturile încătuşate.

Archie se luptă să le desfacă cu o cheie ruginită, îl trase pe doctor afară din jeep şi începu să se îndepărteze de drum, intrând în întuneric, cu pistolul îndreptat spre ceafa doctorului Marc-Pierre Perret.

— Ai de gând să mă omori, băiete? întrebă Doctorul Bolnav în timp ce înaintau.

— Aşa se pare, nu? spuse Archie.

— Pot să te rog să-mi cruţi viaţa?

— Dacă vrei, spuse Archie, împingându-l mai departe.

După vreo cinci minute, stând în jeep, Samad auzi o împuşcătură. Tresări. Plesni o insectă care i se tot învârtise în jurul încheieturii, căutând suficientă carne în care să înţepe. Ridicând capul, îl văzu pe Archie întorcându-se: sângera şi şchiopăta tare; îl vedeai, apoi nu-l mai vedeai, era luminat, apoi în întuneric, intrând şi ieşind din lumina farurilor. Îşi trăda vârsta fragedă, iar farurile îi făceau părul blond translucid; faţa rotundă ca o lună plină semăna cu a unui bebeluş care intra în viaţă cu capul înainte.

1. Soldat indian din trupele britanice.

2. Şapcă tradiţională din Bangladesh.

3. Comandant de escadron în cavaleria Armatei Indiene Britanice

4. Echivalentul gradului de sergent în cavaleria Armatei Indiene Britanice.

5. Lichior incolor de soc şi anason.

Samad
1984, 1857

„Testul meciului de cricket: cu ce echipă ţii? … Încă te mai uiţi în urmă, să vezi de unde ai venit sau unde te afli?“

Norman Tebbit

6

Ispita lui Samad Iqbal

Copii. Samad se molipsise de copii ca de o boală. Da, zămislise doi de bunăvoie – atât cât aşa ceva e posibil – dar la chestia asta nu se aştepta. Chestia asta despre care nu-ţi spune nimeni. A-ţi *cunoaşte* copiii. Timp de vreo patruzeci de ani, călătorind fericit pe drumul vieţii, Samad nu-şi dăduse seama că pe drumul ăsta, din loc în loc, la creşa fiecărei staţii de benzină, locuia o subclasă a societăţii, care scâncea şi voma; nu ştia nimic despre ei şi nu-l privea. Apoi, brusc, la începutul anilor ’80, a fost infectat cu copii; cu copiii *altora*, cu copii care erau prieteni cu copiii *lui*, şi apoi cu prietenii *lor*; apoi cu copii de la emisiunile cu copii şi pentru copii. În 1984, cel puţin treizeci la sută din cercul lui social şi cultural avea sub nouă ani – şi toate acestea au condus, inevitabil, la poziţia în care se găsea acum. Era *părinte-consilier*.

Printr-un straniu proces al simetriei, să fii părinte-consilier este acelaşi lucru cu procesul de a deveni părinte. Începe inocent. Întâmplător. Te prezinţi la Târgul Anual de Primăvară pus la patru ace, dai o mână de ajutor la biletele de tombolă (fiindcă te-a rugat profesoara de muzică, cea roşcată şi drăguţă) şi câştigi o sticlă de whisky (toate tombolele de la şcoală au aşa ceva), şi, fără să-ţi dai seama, vii la şedinţele săptămânale ale consiliului şcolii, organizezi concerte, faci planuri pentru noua clasă de muzică, donezi fonduri pentru renovarea fântânilor arteziene – te *implici* în viaţa şcolii, eşti *parte* din ea. Mai devreme sau mai târziu, nu-ţi mai laşi copilul la poarta şcolii. Începi să intri după el.

— Lasă mâna jos.

— *Nu vreau.*

— Las-o jos, te rog.

— Dă-mi drumul.

— Samad, de ce vrei neapărat să mă chinui? *Las-o jos.*

— Am o părere. Am dreptul la o părere. Şi am dreptul să-mi *exprim* această părere.

— Da, dar e neapărat nevoie s-o exprimi atât de des?

Acesta era schimbul şoptit de cuvinte dintre Samad şi Alsana Iqbal, pe când stăteau în banca din spate într-o miercuri de la începutul lui iulie ’84, la o şedinţă a

consilierilor şcolii, iar Alsana făcea tot posibilul să oblige hotărâtul braţ stâng al lui Samad să stea la locul lui.

— Lasă-mă, femeie!

Alsana îşi puse mâinile micuţe pe încheietura lui şi încercă să-l pişte.

— Samad Miah, nu înţelegi că nu încerc decât să te salvez de tine însuţi?

În timp ce lupta tăcută continua, preşedinta şedinţei, Katie Miniver, o deşirată albă, divorţată, cu blugi strâmţi, păr foarte cârlionţat şi dinţi de cal, încerca cu disperare să evite privirea lui Samad. O blestemă în gând pe doamna Hanson, grăsana care stătea chiar în spatele lui şi care vorbea despre omizile din livada şcolii, ceea ce făcea imposibil ca ea să pretindă că nu vede mâna ridicată insistent de Samad. Mai devreme sau mai târziu era nevoită să-l lase să vorbească. Dând aprobator din cap către doamna Hanson, aruncă o privire pe furiş la procesul-verbal pe care secretara, doamna Khilnani, îl mâzgălea în stânga ei. Voia să se asigure că nu e imaginaţia ei de vină, că nu era nedreaptă ori nedemocratică, sau, mai rău, *rasistă* (dar citise *Nu e deosebire între rase*, o broşură originală a Asociaţiei Curcubeul, şi obţinuse punctaj mare la test), în vreun mod atât de înrădăcinat social încât să-i fi scăpat din vedere. Dar nu, nu. Nu era nebună. Orice extras, luat la întâmplare, punea în evidenţă problema:

13.0 *Doamna Janet Trott doreşte să propună ca un al doilea cadru pentru căţărat să fie montat la locul de joacă, pentru a face faţă numărului mare de copii care se bucură de actualul cadru pentru căţărat, căci din nefericire supraaglomerarea prezintă un risc pentru siguranţa lor. Soţul doamnei Trott, architectul Hanover Trott, e dispus să proiecteze şi să supravegheze construcţia unui astfel de cadru, fără nici un cost pentru şcoală.*

13.1 *Doamna preşedintă nu are nici o obiecţie. Supune propunerea la vot.*

13.2 *Domnul Iqbal doreşte să ştie de ce sistemul occidental de educaţie acordă mai multă atenţie activităţii fizice decât activităţii minţii şi a sufletului.*

13.3 *Doamna preşedintă se întreabă dacă acest lucru are vreo relevanţă.*

13.4 *Domnul Iqbal cere ca votul să fie amânat până când dumnealui poate veni cu o lucrare care să detalieze*

principalele argumente şi subliniază faptul că fiii săi, Magid şi Millat, au parte de tot exerciţiul fizic de care au nevoie stând în cap, ceea ce le întăreşte muşchii şi pompează sângele, care stimulează cortexul somatosenzitiv din creier.

13.5 *Doamna Wolfe întreabă dacă domnul Iqbal vrea ca Susan a ei să facă figuri de stând în cap obligatorii.*

13.6 *Domnul Iqbal sugerează că, luând în considerare performanţele şcolare ale lui Susan şi problemele ei cu greutatea, un regim cu figuri de stând în cap ar fi de dorit.*

— *Da*, domnule Iqbal?

Samad îndepărtă cu forţa degetele Alsanei care i se încleştaseră pe rever, se ridică, deşi nu era necesar, şi răsfoi printre numeroasele hârtii pe care le avea pe un clipboard, scoţându-le pe cele de care avea nevoie şi ţinându-le în faţă.

— Da, da. Am o propunere. Am o propunere.

Un geamăt discret se auzi în grupul de consilieri, urmat de un scurt moment de foială, scărpinat, încrucişat de picioare, scotocit prin poşete şi rearanjat hainele pe spătarele scaunelor.

— *Încă una*, domnule Iqbal?

— A, da, doamnă Miniver.

— Aţi făcut deja douăsprezece propuneri astă-seară; poate că şi altcineva…

— A, dar e mult prea importantă ca să fie amânată, doamnă Miniver. Aşa, daţi-mi voie să…

— *Domnişoară* Miniver.

— Poftim?

— Sunt… sunt *domnişoara* Miniver. Toată seara m-aţi… şi e, hmm… de fapt nu sunt doamnă. Sunt domnişoară. Domnişoară.

Samad se uită întrebător la Katie Miniver, apoi la hârtiile lui, de parcă ar fi putut găsi răspunsul acolo, apoi din nou la preşedintă.

— Pardon? Nu sunteţi căsătorită?

— Divorţată, de fapt, da, divorţată. Mi-am păstrat numele.

— Înţeleg. Condoleanţele mele, domnişoară Miniver. Şi acum, problema pe care o…

— Mă scuzaţi, spuse Katie, trecându-şi degetele prin părul încâlcit. Ăăă… nu sunt nici domnişoară. Îmi cer scuze. *Am fost* măritată, înţelegeţi, aşa că…

Ellen Corcoran şi Janine Lanzerano, două prietene ale ei din Grupul de Acţiune al Femeilor, îi zâmbiră lui Katie

încurajator. Ellen dădu din cap pentru a-i sugera lui Katie să nu plângă (*fiindcă te simţi bine, foarte bine*); Janine şopti „Continuă“ şi făcu pe furiş un gest de încurajare cu degetul mare în sus.

— Nu m-aş simţi deloc bine – nu cred că trebuie să discutăm acum despre starea civilă – nu vreau să vă pun într-o situaţie jenantă, domnule Iqbal. Numai că m-aş simţi mai… dacă aţi… sunt don'şoară[1].

— Don'şoaaară?

— Don'şoară.

— Asta e un fel de combinaţie lingvistică între cuvintele doamnă şi domnişoară? întrebă Samad, cu o curiozitate sinceră şi fără să observe tremurul buzei de jos al lui Katie Miniver. Un cuvânt care descrie o femeie care fie şi-a pierdut soţul, fie nu are nici o speranţă că-şi va mai găsi altul?

Alsana gemu şi îşi luă capul în mâini.

Samad se uită la clipboard, sublinie ceva cu stiloul de trei ori şi se întoarse din nou către părinţii-consilieri.

— Festivalul Recoltei.

Foit, scărpinat, încrucişat picioarele, rearanjat hainele.

— Da, domnule Iqbal, spuse Katie Miniver. *Ce-i* cu Festivalul Recoltei?

— Exact asta vreau şi eu să ştiu. *Ce-i* toată treaba asta cu Festivalul Recoltei? Ce *este*? *De ce* este? Şi de ce trebuie să-l sărbătorească şi copiii mei?

Directoarea, doamna Owens, o femeie elegantă, cu o faţă blândă, pe jumătate ascunsă în spatele unui breton blond îngrozitor tuns, îi spuse lui Katie Miniver că se ocupă ea de această problemă.

— Domnule Iqbal, am discutat destul de amănunţit astă-toamnă problema festivalurilor cu temă religioasă. După cum sunt sigură că ştiţi, şcoala recunoaşte deja o mare diversitate de evenimente religioase şi laice: printre ele Crăciunul, Ramadanul, Anul Nou Chinezesc, Diwali, Yom Kipur, Hanukkah, aniversarea lui Haile Selassie şi moartea lui Martin Luther King. Festivalul Recoltei face parte din angajamentul şcolii de a respecta diversitatea religioasă, domnule Iqbal.

— Înţeleg. Şi există mulţi păgâni, doamnă Owens, la Manor School?

— Păgâni… Mă tem că nu înţe…

— E foarte simplu. Calendarul creştin are treizeci şi şapte de sărbători religioase. *Treizeci şi şapte.* Calendarul musulman are *nouă*. Numai nouă. Şi ele sunt date afară de

potopul ăsta neîncetat de festivaluri creştine. Propunerea mea e simplă. Dacă am elimina toate festivalurile păgâne din calendarul creştin, am avea aproximativ – Samad făcu o pauză, pentru a se uita în hârtii – aproximativ douăzeci de zile libere, în care copiii ar putea sărbători Lailat-ul-Qadr în decembrie, Eid-ul-Fitr în ianuarie şi Eid-ul-Adha în aprilie, de exemplu. Şi primul festival care trebuie să dispară, după părerea mea, e treaba asta cu Festivalul Recoltei.

— Mi-e teamă, spuse doamna Owens, afişându-şi zâmbetul ei plăcut dar ferm şi vrând să tragă concluzia, că îndepărtarea festivalurilor creştine de pe faţa pământului e puţin cam în afara jurisdicţiei mele. Dac-aş putea, aş îndepărta Ajunul Crăciunului şi n-aş mai avea atâta de lucru cu umplutul ciorăpeilor cu cadouri.

Samad ignoră chicoteala generală care se stârnise şi insistă.

— Dar tocmai asta e ideea. Acest Festival al Recoltei *nu* este un festival creştin. Unde scrie în Biblie: „Căci trebuie să furi mâncare din bucătăria părinţilor tăi şi să o aduci la şcoală, şi să o obligi pe mama ta să coacă o pâine în formă de peşte“? Acestea sunt idealuri păgâne! Spuneţi-mi, unde scrie: „Vei lua o cutie de fileuri de peşte congelate şi o vei duce unei vrăjitoare bătrâne care locuieşte în Wembley“?

Doamna Owens se încruntă, nefiind obişnuită cu sarcasmul, decât sub forma celui şcolăresc, de exemplu: „Unde locuieşti, într-o cocină? Presupun că şi la tine acasă faci la fel!“.

— Domnule Iqbal, tocmai aspectul *caritabil* al Festivalului Recoltei îl face demn de reţinut! Să le duci mâncare celor bătrâni mi se pare o idee lăudabilă, indiferent dacă apare sau nu în Biblie. Desigur, nu se spune în Biblie că trebuie să mănânci curcan de Crăciun, însă puţini ar condamna Crăciunul pe baza acestui fapt. Să fiu sinceră, domnule Iqbal, ne place să credem că aceste lucruri au mai mult o legătură cu *comunitatea* decât cu *religia*.

— Dumnezeu *este* comunitatea omului! spuse Samad, ridicând glasul.

— Da, hmm… mă rog, votăm pentru această propunere?

Doamna Owens se uită agitată prin încăpere în căutare de mâini ridicate.

— O susţine cineva?

Samad apăsă mâna Alsanei. Ea îi dădu un şut în gleznă. El o călcă pe picior. Ea îl pişcă de şold. El îi îndoi degetul mic pe spate, iar ea îşi ridică plină de ură braţul drept, în timp ce cu cotul stâng îl lovea abil între picioare.

— Mulţumesc, doamnă Iqbal, spuse doamna Owens, în timp ce Janice şi Ellen se uitau la Alsana cu zâmbetul trist şi plin de milă pe care îl rezervaseră pentru femeile musulmane asuprite.

— Toţi cei care sunt pentru propunerea de a scoate Festivalul Recoltei din calendarul şcolii…

— Motivul fiind rădăcinile lui păgâne.

— Motivul fiind anumite… conotaţii păgâne. Să ridice mâna.

Doamna Owens se uită în jur. O singură mână se ridică, cea a roşcatei Poppy Burt-Jones, drăguţa profesoară de muzică; numeroasele ei brăţări îi coborâră cu clinchete pe braţ. Apoi soţii Chalfen, Marcus şi Joyce, un cuplu de hipioţi cam trecuţi, amândoi îmbrăcaţi în haine care le imitau pe cele indiene, ridicară mâinile sfidători. Apoi Samad se uită fix la Clara şi la Archie, care stăteau timizi de partea cealaltă a sălii, şi încă două mâini se înălţară încet deasupra adunării.

— Cine e împotrivă? Restul de treizeci şi şase de mâini se ridicară în aer.

— Propunerea a fost respinsă.

— Sunt sigur că Asociaţia Solară a Vrăjitoarelor şi Spiriduşilor de la Manor School va fi încântată de această hotărâre, spuse Samad şi se aşeză la loc.

După şedinţă, pe când Samad ieşea de la toaletă, după ce se uşurase cu oarecare dificultate într-un pisoar în miniatură, Poppy Burt-Jones, profesoara de muzică cea roşcată şi frumuşică, îl acostă pe hol.

— Domnule Iqbal.

— Hmm?

Îi întinse un braţ lung, palid, cu ceva pistrui.

— Poppy Burt-Jones. Îi am pe Magid şi Millat la orchestră şi la cor.

Samad înlocui mâna dreaptă şi moartă pe care ea intenţiona s-o strângă cu stânga cea funcţională.

— Vai! Îmi pare rău.

— Nu, nu. Nu doare. Numai că pur şi simplu nu merge.

— A, bine! Adică, mă bucur că nu e, ştiţi dumneavoastră, *durere*.

Era ceea ce s-ar putea numi frumoasă fără să facă nici un efort. Vreo douăzeci şi opt de ani, poate treizeci şi doi, cel mult. Zveltă, dar nu prea musculoasă, şi cu un torace proeminent ca al unui copil; sâni alungiţi, plaţi, cu vârfurile ridicate; cămaşă albă deschisă la gât, nişte blugi Levi's uzaţi şi tenişi gri, o claie de păr roşcat-închis, ridicat într-o coadă prinsă neglijent. Câteva şuviţe îi cădeau pe gât. Pistruiată. Un

zâmbet foarte plăcut, uşor prostesc, pe care acum tocmai i-l arăta lui Samad.

— Voiaţi să discutăm ceva despre gemeni? Vreo problemă?

— A, nu, nu… mă rog, ştiţi, nici o problemă. Magid are ceva dificultăţi, dar cu notele lui mari, sunt sigură că muzica nu e printre priorităţile lui, iar Millat are un talent înnăscut pentru saxofon. Nu, voiam doar să spun că eu cred că aveţi dreptate, atât, spuse ea, arătând cu degetul peste umăr, în direcţia sălii de şedinţe. La şedinţă. Festivalul Recoltei mi s-a părut întotdeauna foarte ridicol. Adică, dacă vrei să ajuţi bătrânii, atunci votează pentru alt guvern, nu le trimite conserve de spaghete Heinz.

Îi zâmbi din nou şi îşi aşeză o şuviţă după ureche.

— E mare păcat că nu sunt mai mulţi de aceeaşi părere, spuse Samad, oarecum flatat de al doilea zâmbet şi încercând să-şi sugă burta, rezonabilă pentru cei cincizeci şi şapte de ani pe care-i avea. Mi se pare că am fost în minoritate în seara asta.

— Păi, v-au sprijinit soţii Chalfen; sunt oameni tare *de treabă – intelectuali*, şopti ea, de parcă ar fi rostit numele unei boli tropicale exotice. El e om de ştiinţă şi ea e ceva în domeniul grădinăritului – însă amândoi sunt cu picioarele pe pământ. Am stat de vorbă cu ei şi ei cred că trebuie să mergeţi mai departe. Ştiţi, de fapt, *eu* mă gândeam că poate am putea să ne întâlnim cândva în următoarele luni, ca să lucrăm la o a doua propunere pentru şedinţa din septembrie – ştiţi, mai aproape de momentul festivalului, să o facem ceva mai coerentă, poate să tipărim nişte broşuri, chestii de genul ăsta. Fiindcă, ştiţi, pe mine mă interesează foarte mult cultura indiană. Cred că festivalurile despre care aţi vorbit ar fi mult mai… colorate, şi am putea să le asociem cu obiecte de artizanat, cu muzică. Ar putea fi *foarte* interesant, spuse Poppy Burt-Jones, devenind foarte agitată. Şi cred că ar fi foarte bine, ştiţi, pentru copii.

Era imposibil, Samad ştia prea bine, ca această femeie să fie în vreun fel interesată de el din punct de vedere erotic. Cu toate astea, se uita în jur după Alsana, se juca agitat cu cheile de la maşină din buzunar, îşi simţi inima cuprinsă de un fior rece şi ştiu că se temea de Dumnezeul lui.

— Eu nu sunt chiar *din* India, ştiţi, spuse Samad, cu infinit mai multă răbdare decât avusese în trecut, după ce venise în Anglia, când de-atâtea ori fusese nevoit să repete această propoziţie.

Poppy Burt-Jones se arătă surprinsă şi dezamăgită.

— Nu sunteţi?

— Nu. Sunt din Bangladesh.

— Bangladesh…

— Fost Pakistan. Iar înainte de asta, fost Bengal.

— A, da. Cam tot pe-acolo.

— E cam acelaşi lucru, da.

Urmă o pauză cam stânjenitoare, în timpul căreia Samad îşi dădu seama limpede că o dorea mai mult decât pe orice femeie pe care o cunoscuse în ultimii zece ani. Pur şi simplu. Dorinţa nici măcar nu se obosea să dea târcoale, ca să vadă dacă vecinii erau acasă; dorinţa pur şi simplu dărâma uşa şi se făcea comodă. Se simţea rău. Apoi deveni conştient că expresia îi devenea din excitată, îngrozită, parodiind în mod grotesc ceea ce se petrecea în mintea lui, în timp ce o măsura pe Poppy Burt-Jones şi toate consecinţele fizice şi metafizice pe care i le sugera. Fu nevoit să vorbească, pentru a nu înrăutăţi situaţia.

— Păi… hmm, e o idee bună, să refacem propunerea, spuse fără să vrea, căci ceva mult mai animalic decât voinţa pusese acum stăpânire pe cuvintele lui. Dacă aveţi timp liber.

— Păi, mai vorbim. O să vă sun peste câteva săptămâni. Poate ne întâlnim după repetiţia orchestrei.

— Ar fi… bine.

— Grozav! Atunci aşa rămâne. Ştiţi, băieţii dumneavoastră sunt de-a dreptul adorabili; sunt foarte deosebiţi. Asta le spuneam şi soţilor Chalfen, iar Marcus a pus punctul pe i: a zis că toţi copiii indieni, dacă nu vă deranjează că spun asta, sunt de obicei mult mai…

— Mai?

— *Liniştiţi.* Se poartă foarte frumos, dar sunt, nu ştiu, *supuşi*.

Samad avu o tresărire interioară, închipuindu-şi-o pe Alsana auzindu-i.

— Iar Magid şi Millat sunt atât de… *gălăgioşi*.

Samad încercă să zâmbească.

— Magid e impresionant de deştept pentru un copil de nouă ani – toată lumea zice asta. Adică, e de-a dreptul remarcabil. Cred că sunteţi *tare* mândru. E ca un mic adult. Până şi hainele… Nu cred că am mai cunoscut vreodată un copil de nouă ani care să se îmbrace atât de… de *sobru*.

Amândoi gemenii fuseseră întotdeauna hotărâţi să-şi aleagă singuri hainele, însă în timp ce Millat o bătea la cap pe Alsana să-i cumpere adidaşi Nike cu dungă roşie, salopete Osh-Kosh Begosh şi pulovere ciudate care aveau model şi pe faţă, şi pe dos, pe Magid îl vedeai întotdeauna, indiferent de vreme, cu un pulover gri, cămaşă gri şi cravată neagră, cu

pantofi negri sclipitori, cu ochelari de tocilar cocoţaţi pe nas, ca un bibliotecar pitic.

Alsana spunea:

— Micuţule, ce-ai zice de cea albastră, pentru *Amma*, hmm? şi îl împingea la raionul cu haine colorate pentru copii. Numai una albastră. Se potriveşte aşa de bine cu ochii tăi. Pentru *Amma*, Magid. Cum se poate să nu-ţi placă albastrul? E culoarea cerului!

— Nu, *Amma*. Cerul nu e albastru. Nu e decât lumină albă. Lumina albă are în ea toate culorile curcubeului, şi, când se împrăştie prin catralioanele de molecule din cer, numai culorile cu unde scurte – albastru, violet – pot fi văzute. Cerul nu e de fapt albastru. Doar pare aşa. Se cheamă dispersia Rayleigh.

Un copil ciudat, cu un intelect rece.

— Cred că sunteţi *tare* mândru, repetă Poppy cu un zâmbet larg. Eu aşa aş fi.

— Din păcate, spuse Samad oftând, atenţia fiindu-i distrasă de la erecţia sa de gândul sinistru la cel de-al doilea fiu (cu două minute mai mic), Millat nu e bun de nimic.

Poppy se arătă extrem de uimită.

— Vai, nu! N-am vrut să spun asta, în nici un caz… Adică, probabil că se simte puţin intimidat de Magid, dar are atâta personalitate! Numai că nu e aşa de… elevat. Dar toată lumea îl *iubeşte*; şi e şi frumos pe deasupra. Bineînţeles, spuse ea, făcându-i cu ochiul şi lovindu-l uşor pe umăr, are gene bune.

Gene bune? Ce voia să zică cu *gene bune?*

— Sal’t! spuse Archie, care venise prin spatele lor, şi îl lovi tare pe Samad pe spate. Sal’t! mai spuse o dată, strângându-i mâna lui Poppy, în felul prefăcut elitist pe care îl folosea când se întâlnea cu oameni educaţi. Archie Jones. Tatăl lui Irie, plată pentru păcatele mele.

— Poppy Burt-Jones. O am pe Irie la…

— Muzică, ştiu. Vorbeşte despre dumneavoastră tot timpul. Deşi e puţin dezamăgită că nu aţi ales-o vioara întâi… Dar poate la anul, nu? Aşa! spuse Archie, uitându-se de la Poppy la Samad, care se îndepărtase puţin de cei doi şi avea o privire ciudată, după părerea lui Archie, o privire al dracului de ciudată. L-aţi cunoscut pe faimosul Ick-Ball! Te-ai cam dat în spectacol la şedinţă, Samad, nu? Nu-i aşa?

— Ei, nu ştiu, spuse Poppy dulce. De fapt, eu cred că domnul Iqbal a avut dreptate. Am fost de-a dreptul impresionată de multe dintre lucrurile pe care le-a spus. Mi-ar plăcea să ştiu atât de multe lucruri, despre atâtea subiecte.

Din păcate, nu prea ştiu multe în afara domeniului meu. Sunteţi cumva, nu ştiu, vreun fel de *profesor*, domnule Iqbal?

— Nu, nu, spuse Samad, furios că nu putea minţi din cauza prezenţei lui Archie, şi dându-şi seama că i se pusese un nod în gât când să spună cuvântul „chelner“. Nu, de fapt eu lucrez într-un restaurant. Am studiat ceva când eram mai tânăr, dar a venit războiul şi…

Samad ridică din umeri pentru a puncta sfârşitul propoziţiei, şi văzu cu inima strânsă cum faţa pistruiată a lui Poppy Burt-Jones se contorsiona într-un semn de întrebare uriaş, roşu şi perplex.

— Război? întrebă ea, de parcă el ar fi spus „telefonie fără fir“ sau „pianină“ sau „veceu“. Insulele Falkland?

— Nu, spuse Samad sec. Al Doilea Mondial.

— Vai, domnule Iqbal, n-aş fi ghicit. Trebuie să fi fost extraordinar de tânăr.

— Erau acolo tancuri mai bătrâne decât noi, iubire, spuse Archie rânjind.

— Păi, domnule Iqbal, asta e o adevărată surpriză! Dar se spune că pielea întunecată face mai puţine riduri, nu?

— Aşa se zice? spuse Samad, forţându-se să-şi închipuie pielea ei netedă şi roz încreţită în strat după strat de epidermă moartă. Eu credeam că doar copiii menţin un bărbat tânăr.

Poppy râse.

— Îmi închipui că şi asta. Măi să fie! spuse ea, părând îmbujorată, timidă şi sigură pe ea deopotrivă. Arătaţi foarte bine. Sunt sigură că aţi mai fost comparat şi până acum cu Omar Sharif, domnule Iqbal.

— Nu, nu, nu, nu, spuse Samad, radiind de plăcere. Singura asemănare dintre noi este dragostea noastră comună pentru jocul de bridge. Nu, nu, nu… Şi mă cheamă Samad, adăugă el. Spune-mi Samad, te rog.

— Va trebui să-i spui Samad altă dată, domnişoară, spuse Archie, care insista mereu să li se adreseze profesoarelor cu „domnişoară“. Fiindcă tre’ să plecăm. Ne aşteaptă nevestele în parcare. Se pare că mergem la cină.

— Păi, mi-a făcut plăcere să stăm de vorbă, spuse Poppy, întinzându-se din nou spre mâna greşită, şi roşind când el o întâmpină cu stânga.

— Da. La revedere.

— Haide, haide, spuse Archie, împingându-l pe Samad pe uşă şi prin parcarea în pantă, până la poartă. Mamă, ce bucăţică bună! *Aoleu…* Bună, tare bună. Şi ce se mai dădea la tine… Da’ ce tot trăncăneai acolo, „dragostea noastră comună pentru jocul de bridge“? Te ştiu de zeci de ani şi nu

te-am văzut niciodată jucând bridge. Pokerul cu cinci cărţi e mai degrabă jocul tău.

— Tacă-ţi fleanca, Archibald.

— Nu, nu, recunosc, te-ai descurcat foarte bine. Deşi nu prea-ţi stă în fire, Samad – după ce l-ai găsit pe Domnul şi toate alea – nu prea-ţi stă în fire să te laşi purtat de ispitele cărnii.

Samad se scutură ca să-şi îndepărteze de pe umăr braţul lui Archie.

— De ce eşti aşa de irecuperabil de vulgar?

— Nu *eu* am fost cel care…

Dar Samad nu-l mai asculta, şi deja repeta în minte două propoziţii în engleză în care încerca din răsputeri să creadă, cuvinte pe care le învăţase în aceşti ultimi zece ani în Anglia şi despre care spera că-l pot apăra de incredibila fierbinţeală din pantaloni:

Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite. Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite. Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite.

Mai corect de-atât nu se poate. Mai corect de-atât nu se poate. Mai corect de-atât nu se poate.

Dar să ne întoarcem puţin înapoi.

1. Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite.

Sexul, sau cel puţin ispita sexului, fusese dintotdeauna o problemă. Când teama de Dumnezeu începuse să se strecoare pentru prima dată în sufletul lui Samad, cam prin 1976, imediat după căsătoria lui cu Alsana cea dezinteresată, cu mâini mici şi încheieturi fragile, el întrebase un ālim[2] bătrân de la moscheea din cartierul Croydon dacă bărbaţii aveau voie să… cu propria lor mână pe…

Înainte ca Samad să ajungă la jumătatea gestului, bătrânul învăţat îi dăduse în tăcere o broşură dintr-un teanc de pe o masă şi îşi pusese hotărât degetul plin de încreţituri sub punctul numărul trei.

Există nouă acţiuni care sunt interzise în post:

(i) Mâncatul şi băutul

(ii) Actul sexual

(iii) Masturbarea (*istimna*), care înseamnă a profita de sine, terminată cu ejaculare

(iv) Atribuirea de lucruri false Atotputernicului Allah, sau Profetului Lui, sau succesorilor Sfântului Profet
(v) Înghiţirea de noroi
(vi) Scufundarea completă a capului sub apă
(vii) Rămânerea în *Janabat* sau în *Haidh* sau în *Nifas*[3] până la chemarea la rugăciunea din zori
(viii) Clisma cu lichide
(ix) Vomitatul

— *Alim*, întrebase Samad, înspăimântat, dar în afara postului? Bătrânul învăţat adoptă o expresie solemnă.

— Cineva l-a întrebat asta pe Ibn Umar, şi se spune că el a răspuns: „Asta nu înseamnă nimic altceva decât frecarea membrului masculin până când ţâşneşte apă din el. Este doar un nerv pe care îl frământi".

Auzind asta, Samad se liniştise, însă învăţatul continuă:

— Cu toate astea, altă dată a răspuns: „Este interzis să ai contact sexual cu tine însuţi".

— Dar care e învăţătura corectă? E voie sau nu e voie? Unii spun că…, începuse Samad timid, „pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite". Dacă omul este sincer şi încrezător în sine însuşi, nu poate face rău nimănui, şi nici nu poate jigni…

Însă învăţatul râsese la auzul acestor cuvinte.

— Iar noi ştim cine sunt *unii*. Allah să aibă milă de anglicani! Samad, când organul masculin al unui bărbat stă ţeapăn, două treimi din inteligenţa lui dispar, spuse învăţatul, dând din cap. Şi o treime din credinţa lui. Există o carte de învăţături a Profetului Mahomed – pacea fie cu El! – în care se zice aşa: „O, Allah, caut refugiu în Tine ca să fug de răul urechilor mele, al ochilor mei, al limbii mele, al inimii mele şi al părţilor mele intime".

— Dar cu siguranţă… cu siguranţă, dacă omul este neprihănit, atunci…

— Arată-mi omul neprihănit, Samad! Arată-mi actul pur! Vai, Samad Miah… sfatul meu pentru tine este să stai departe de mâna ta dreaptă.

Bineînţeles. Samad, fiind Samad, se folosise cât de bine putuse de pragmatismul lui occidental, se dusese acasă şi atacase viguros problema cu mâna lui stângă funcţională, repetând întruna „Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite. Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite", până când în sfârşit veni orgasmul: lipicios, trist, deprimant. Şi acest ritual continuă timp de vreo cinci ani, în micul dormitor de la ultimul etaj al casei, în care se culca singur (ca

să n-o trezească pe Alsana), după ce se târa înapoi acasă de la restaurant la ora trei dimineaţa, în fiecare dimineaţă; pe furiş, pe tăcute; căci se simţea, credeţi sau nu, torturat de toate smucelile, strângerile şi ţâşnirile pe furiş, de teama că nu era neprihănit, că actele lui nu erau neprihănite, că nu avea să fie niciodată neprihănit; şi de fiecare dată, Dumnezeul lui părea că-i trimite mici semne, mici avertizări, mici blesteme (o infecţie a uretrei în 1976, un vis în care era castrat în 1978, un cearşaf murdar şi întărit descoperit, dar interpretat greşit de către o mătuşă de-a doua a Alsanei, în 1979), până la punctul de criză din 1980, când Samad l-a auzit pe Allah vuindu-i în ureche ca valurile într-o cochilie de melc şi a hotărât că sosise vremea să cadă la înţelegere.

2. Mai corect de-atât nu se poate.

Înţelegerea era următoarea: pe 1 ianuarie 1980, ca orice ins care ţine regim numai de Revelion şi renunţă la brânză cu condiţia să poată mânca ciocolată, Samad renunţă la masturbare ca să se poată apuca de băutură. Era o înţelegere, o propunere de afacere pe care i-o făcuse lui Dumnezeu: Samad era una dintre părţi, iar Dumnezeu era partenerul din umbră. Iar din acea zi, Samad se bucurase de o relativă pace spirituală, şi de multe beri Guinness spumoase împreună cu Archibald Jones; îşi crease până şi obiceiul de a bea ultima înghiţitură uitându-se spre cer ca un creştin şi gândindu-se: „În principiu, sunt un om bun. Nu giugiulesc bărzoiul. Mai scuteşte-mă. Mai beau şi eu câte un pahar. *Mai corect de-atât nu se poate…“*

Însă nu făcea parte, bineînţeles, din religia corectă, dacă voia compromisuri, înţelegeri, pacturi, slăbiciuni şi *mai corect de-atât nu se poate*. Ţinea cu echipa greşită, dacă voia empatie şi concesii, dacă voia interpretare liberală a învăţăturilor, dacă voia *să-i fie trecut cu vederea*. Dumnezeul lui nu era *asemănător* cu cârpaciul ăla fermecător cu barbă albă din Bisericile Anglicană, Metodistă sau Catolică. Dumnezeul lui nu se ocupa cu *trecerea cu vederea*. În acel iulie 1984, în clipa în care Samad a văzut-o pe drăguţa şi roşcata profesoară de muzică Poppy Burt-Jones, a înţeles pentru totdeauna acest adevăr. Înţelese că Dumnezeul lui se răzbuna, înţelese că nu mai ţine, că afacerea căzuse, că o clauză de nebunie nu exista, şi că ispita îi fusese aruncată în cale intenţionat şi cu răutate. Pe scurt, toate înţelegerile căzuseră.

Masturbarea reîncepu cu frenezie. Acele două luni, între momentul când a cunoscut-o pe drăguţa şi roşcata profesoară

de muzică şi momentul când a revăzut-o, au fost cele mai lungi, mai lipicioase, mai urât mirositoare şi mai încărcate de vinovăţie cincizeci şi şase de zile din viaţa lui Samad. Indiferent unde se afla, indiferent ce făcea, îşi dădea seama că e hărţuit de un fel de fixaţie sinestezică pentru acea femeie: auzea culoarea părului ei în moschee, mirosea atingerea mâinii ei în metrou, îi gusta zâmbetul în timp ce mergea liniştit la serviciu; toate astea au dus la cunoaşterea tuturor toaletelor publice din Londra şi la acel fel de masturbare pe care până şi un băiat de cincisprezece ani care paşte oile l-ar considera excesiv. Singura lui alinare era că şi el, ca şi Roosevelt, făcuse o Nouă Înţelegere[4]: avea să o frece, dar nu avea *să mănânce*. Voia să găsească un mod de a se curăţa de imaginile şi mirosurile lui Poppy Burt-Jones, de păcatul *istimnei*, şi, deşi nu erau în post şi erau cele mai lungi zile ale anului, nici o substanţă nu trecea de buzele lui Samad între răsărit şi apus, nici măcar propria lui salivă, mulţumită unui mic vas de porţelan în care o scuipa. Şi pentru că pe la un capăt nu intra deloc mâncare, ceea ce ieşea pe la celălalt capăt era atât de subţire şi de neglijabil, atât de puţin şi de transparent, încât Samad aproape că putea să se autoconvingă că păcatul era diminuat, că într-o bună zi va putea să-l maseze pe micuţul-cu-un-singur-ochi cât de viguros voia, şi n-avea să iasă decât aer.

Însă în ciuda intensităţii foamei – spirituală, fizică, sexuală – Samad îşi făcea mai departe cele douăsprezece ore zilnice la restaurant. Ca să fim sinceri, restaurantul era cam singurul loc în care mai suporta să stea. Nu mai suporta să-şi vadă familia, nu mai suporta să se ducă la O'Connell's, nu mai suporta să-i dea lui Archie satisfacţia de a-l vedea în asemenea hal. Pe la mijlocul lui august lucra deja paisprezece ore pe zi; ritualul avea ceva care îl alina: îşi lua coşul cu şerveţele roz împăturite în formă de lebădă, urmărea aşezarea garoafelor de plastic de către Shiva, corecta ordinea în care erau aşezate cuţitul şi furculiţa, lustruia un pahar, îndepărta o urmă de deget de pe farfuriile de porţelan. Indiferent cât de rău eşuase ca musulman, nimeni nu putea spune că nu e un chelner desăvârşit. Se apucase de o treabă plictisitoare şi o rafinase până la perfecţiune. Măcar în acest domeniu le putea arăta altora drumul cel bun: cum să ascunzi gustul unei cepe stricate în mâncare, cum să faci mai puţini creveţi să pară că sunt mai mulţi, cum să-i explici unui australian că nu vrea cantitatea de *chilli* pe care crede că o vrea. În afara restaurantului Palace era un bărbat care se masturbează, un soţ neglijent şi un tată indiferent, cu principiile morale ale

unui anglican. Însă aici, între aceşti patru pereţi cu picăţele verzi şi galbene, era un geniu cu o singură mână.

— Shiva! N-ai pus flori aici.

Trecuseră două săptămâni de când Samad trecuse la Noua Înţelegere; era o după-amiază obişnuită de vineri la restaurantul Palace, când se aşezau mesele.

— În vaza asta n-ai pus, Shiva!

Shiva veni să inspecteze vaza goală, subţire şi bleumarin de la masa nouăsprezece.

— Şi mai sunt nişte bucăţele de lămâie verde care plutesc în *chutney*-ul de mango din caruselul cu sosuri de la masa cincisprezece.

— Serios? spuse Shiva sec.

Bietul Shiva: acum avea aproape treizeci de ani; nu prea arătos; şi tot pe-aici. Lui niciodată nu i se întâmplase, orice-o fi crezut el că avea să i se întâmple. Plecase într-adevăr de la restaurant, după cum îşi amintea vag Samad, pentru puţin timp, în 1979, ca să înfiinţeze o firmă de securitate, dar „nimeni nu voia să angajeze gorile pakistaneze“, iar el se întorsese, ceva mai puţin agresiv, ceva mai disperat, ca un cal îmblânzit.

— Da, Shiva. Serios şi pe bune.

— Şi asta te înnebuneşte, aşa-i?

— N-aş merge până acolo încât să spun că mă înnebuneşte, nu… dar mă *deranjează*.

— Pentru că e ceva, îl întrerupse Shiva, care te calcă pe bătături de câteva zile. Toţi am observat.

— Toţi?

— Noi. Băieţii. Ieri te-ai legat de un bob de sare dintr-un şerveţel. Alaltăieri, tabloul cu Gandhi nu era drept pe perete. În ultima săptămână te-ai purtat ca Führerul ăsta, spuse Shiva, dând din cap în direcţia lui Ardashir. Ca un nebun. Nu zâmbeşti. Nu mănânci. Te legi de toată lumea. Şi când chelnerul-şef nu-i în apele lui, nimeni nu se simte bine. Ca un căpitan la fotbal.

— Sunt sigur că nu ştiu la ce te referi, spuse Samad strângând din buze şi dându-i vaza.

— Iar eu sunt sigur că ştii, spuse Shiva provocându-l şi punând vaza la loc pe masă.

— Dacă mă preocupă ceva, ăsta nu e un motiv care să-mi afecteze munca aici, spuse Samad, intrând în panică şi dându-i vaza înapoi. Nu vreau să-i deranjez pe ceilalţi.

Shiva puse din nou vaza pe masă.

— Deci *ai* ceva. Haide, omule… Ştiu că noi nu ne-am înţeles întotdeauna, dar trebuie să fim uniţi. De când lucrăm

noi împreună? Samad Miah?

Samad se uită dintr-odată în sus la Shiva, iar Shiva văzu că transpiră, că părea aproape uluit.

— Da, da… am… ceva.

Shiva îşi puse o mână pe umărul lui Samad.

— Atunci hai să lăsăm dracului garoafele şi să mergem să-ţi facem un curry; soarele apune în douăzeci de minute. Haide, poţi să-i spui totul lui Shiva. Nu c-aş da doi bani pe asta, mă-nţelegi, da' trebuie să lucrez şi eu aici şi mă aduci la disperare, frate.

Impresionat în mod ciudat de această deloc elegantă ofertă de a-l asculta, Samad îşi puse pe masă lebăduţele roz şi îl urmă pe Shiva în bucătărie.

— Animal, vegetal sau mineral?

Shiva se aşeză la o masă de lucru şi începu să taie un piept de pui în cubuleţe perfecte, apoi să le dea prin făină de porumb.

— Poftim?

— E animal, vegetal sau mineral? repetă Shiva nerăbdător. Chestia care-ţi dă de furcă.

— Animal, în mare parte.

— Feminină?

Samad se prăbuşi pe un scaun de lângă el şi îşi lăsă capul în jos.

— Feminină, concluzionă Shiva. Nevasta?

— Ruşinea şi chinul vor cădea asupra nevestei mele, dar nu… nu ea e motivul.

— Altă păsărică. Sunt specialist în problema asta.

Shiva mimă că filmează, fredonă tema muzicală din *Mastermind* şi îşi intră în rol.

— Shiva Bhagwati, ai treizeci de secunde să vorbeşti despre cum să ţi-o tragi cu alte femei în afară de soţia ta. Prima întrebare: e voie? Răspuns: depinde. A doua întrebare: voi ajunge în iad?…

Samad îl întrerupse, dezgustat.

— Eu nu… fac dragoste cu ea.

— Am început, aşa că lasă-mă să termin: voi ajunge în iad? Răspuns:…

— Gata. Ajunge. Te rog, uită că am zis ceva despre asta.

— Vrei şi vinete în asta?

— Nu… doar ardei.

— S-a făcut, spuse Shiva, aruncând în aer un ardei şi prinzându-l cu vârful cuţitului. O porţie de pui *Bhuna*, vine imediat. Păi de cât timp durează?

— Nu durează de nicicând. N-am întâlnit-o decât o singură dată. Abia dac-o cunosc.

— Atunci ce-aţi făcut? V-aţi pipăit? V-aţi mozolit?

— Doar ne-am strâns mâinile. E profesoara băieţilor mei. Shiva aruncă ceapa şi ardeii în ulei încins.

— Ai avut şi tu un gând rătăcit. Şi ce dacă?

Samad se ridică.

— Am mai mult decât gânduri rătăcite, Shiva. Întreg trupul meu se revoltă, nici o parte nu face ce-i spun. N-am fost niciodată în viaţă supus la asemenea umilinţe fizice. De exemplu, am întruna…

— Aha, spuse Shiva, arătând spre şliţul lui Samad. Am observat şi asta. De ce nu-ţi cureţi instalaţia înainte să vii la serviciu?

— O fac… am făcut-o… dar n-are nici un efect. În plus, Allah o interzice.

— Of, n-ar fi trebuit să devii bisericos, Samad. Nu ţi se potriveşte. Shiva îşi şterse o lacrimă de la ceapă. Sentimentul de vinovăţie nu e sănătos.

— Nu e vinovăţie. E teamă. Am cincizeci şi şapte de ani, Shiva. Când ajungi la vârsta mea, devii… preocupat de soarta ta, nu vrei să fie prea târziu. Pe mine m-a stricat Anglia, acum îmi dau seama – copiii mei, soţia mea, şi ei au fost atinşi. Mă gândesc că poate m-am împrietenit cu cine nu trebuie. Poate că am fost prea frivol. Poate că am considerat inteligenţa mai importantă decât credinţa. Iar acum, se pare că această ultimă ispită mi-a fost scoasă în cale. Ca să fiu pedepsit, înţelegi. Shiva, tu te pricepi la femei. Ajută-mă. Cum se poate să simt aşa ceva? Ştiu doar de câteva luni că femeia asta există, şi n-am vorbit cu ea decât o dată.

— Cum ai zis şi tu: ai cincizeci şi şapte de ani. Criza vârstei mijlocii.

— Mijlocul vieţii? Ce mai înseamnă şi asta? se răţoi Samad iritat. La dracu', Shiva, n-am de gând să trăiesc o sută paisprezece ani.

— E *un fel de-a spune*. În ziua de azi e prin toate revistele. Un bărbat ajunge la un moment din viaţa lui când începe să simtă că a cam îmbătrânit… şi acum te simţi la fel de tânăr ca fata, dacă înţelegi ce vreau să zic.

— Eu sunt la o răscruce morală a vieţii şi tu îmi baţi capul cu prostii.

— Trebuie să afli chestiile astea, frate, spuse Shiva, vorbind rar, cu răbdare. Despre organismul feminin, punctul ge, cancerul de testicule, menstropauza; criza vârstei mijlocii e una dintre ele. Informaţii de care bărbatul modern are nevoie.

— Dar eu n-am nevoie de informaţiile astea! strigă Samad, ridicându-se şi plimbându-se prin bucătărie. Tocmai

asta e problema! Nu vreau să fiu un bărbat modern! Vreau să trăiesc aşa cum mi-a fost scris! Vreau să mă întorc în Est!

— A, da… toţi vrem asta, nu? murmură Shiva, învârtind ardeii şi ceapa prin tigaie. Eu am plecat când aveam trei ani. Dracu' ştie că nu m-am ales cu nimic în ţara asta. Da' cine are bani de avion? Şi cine vrea să locuiască într-o cocioabă, cu paisprezece servitori pe statul de plată? Cine ştie ce-ar fi devenit Shiva Bhagwati dacă ar fi fost la Calcutta? Prinţ sau cerşetor? Şi cine, mai spuse Shiva, iar o parte a frumuseţii sale trecute îi apăru din nou pe chip, poate scoate Vestul din tine, odată ce te-a infectat?

Samad se plimba în continuare.

— N-ar fi trebuit să vin aici niciodată; de aici au apărut toate problemele. N-ar fi trebuit niciodată să-mi aduc fiii aici, atât de departe de Dumnezeu. Willesden Green! Cărţi de vizită în vitrinele cofetăriilor, Judy Blume[5] la şcoală, prezervative pe trotuar, Festivalul Recoltei, profesoare-ispită! urlă Samad, alegând cuvintele la întâmplare. Shiva, îţi spun un secret: dragul meu prieten Archibald Jones e un necredincios! Deci: ce fel de model sunt eu pentru copiii mei?

— Iqbal, stai jos. Calmează-te. Ascultă: pur şi simplu ai nevoie de cineva. Oamenii au nevoie de oameni. Se întâmplă de la Delhi până la Deptford. Şi nu e sfârşitul lumii.

— Aş vrea să pot fi sigur de asta.

— Când te mai vezi cu ea?

— Ne întâlnim pentru probleme legate de şcoală… în prima miercuri din septembrie.

— Înţeleg. E hindusă? Musulmană? Doar n-o fi sikh, nu?

— Asta-i partea cea mai rea, spuse Samad, iar glasul i se frânse.

Englezoaică. Albă. Englezoaică. Shiva dădu din cap dezamăgit.

— Eu am ieşit cu multe păsărici albe, Samad. Foarte multe. Uneori a mers, alteori nu. Două americance extraordinare. M-am îndrăgostit nebuneşte de o minunăţie pariziancă. Ba chiar am stat un an şi cu o româncă. Dar niciodată cu o englezoaică. Niciodată nu merge. Niciodată.

— De ce? întrebă Samad, atacându-şi unghia de la degetul mare cu dinţii şi aşteptând cine ştie ce răspuns îngrozitor, vreun dictat din înalturi. De ce nu, Shiva Bhagwati?

— Prea multă istorie, veni enigmaticul răspuns al lui Shiva, care termina de făcut puiul *Bhuna*. Prea multă istorie,

fir-ar al dracului.

*

Ora 8:30 dimineaţa, prima miercuri din septembrie, 1984. Samad, oarecum rătăcit printre gânduri, auzi portiera din spate a maşinii sale Austin Mini Metro deschizându-se şi închizându-se – undeva, departe, în lumea reală –, se întoarse spre stânga şi îl văzu pe Millat urcându-se lângă el. Sau cel puţin o creatură care avea forma lui Millat de la gât în jos: capul îi fusese înlocuit cu un *Tomytronic* – un joc pe computer care arăta ca un binoclu uriaş. Înăuntru, ştia Samad din experienţă, o maşinuţă roşie care îl reprezenta pe fiul lui se întrecea cu o maşinuţă verde şi una galbenă pe un drum tridimensional făcut din leduri.

Millat îşi parcă fundul micuţ pe scaunul de plastic maro.

— Aoleu! Rece! Rece! Mi-ngheaţă fundu'!

— Millat, unde sunt Magid şi Irie?

— Vin.

— Vin cu viteza trenului sau vin cu viteza melcului?

— Ah! chiţăi Millat, drept răspuns la o blocadă virtuală care ameninţa să-i distrugă maşinuţa roşie.

— Millat, te rog. Scoate-ţi-l.

— Nu pot. Îmi mai trebuie unu', ăăă, două, şapte, trei puncte.

— Millat, trebuie să începi să înveţi cum e cu numerele. Repetă: zece mii, două sute, şaptezeci şi trei.

— Ţece vii, touă hute, taptezeci şi vrei.

— Scoate-l, Millat.

— Nu se poate. O să mor. Vrei să mor, *Abba?*

Samad nu-l mai asculta. Era neapărat nevoie să ajungă la şcoală înainte de ora nouă, pentru ca acest drum să aibă vreun rost. După nouă, ea e deja în clasă. La nouă şi două minute, deschide catalogul cu degetele ei lungi, la nouă şi trei bate cu degetele cu unghii lungi pe un birou de lemn, undeva unde el nu o mai poate vedea.

— Unde sunt? Vor să întârzie la şcoală?

— Îhî.

— Tot timpul întârzie aşa? întrebă Samad, căci nu făcea asta de obicei; dusul la şcoală era de obicei treaba Alsanei ori a Clarei.

Numai ca s-o poată zări pe Burt-Jones (deşi până la şedinţă mai erau numai şapte ore şi cincizeci şi şapte de

minute, şapte ore şi cincizeci şi şase, şapte ore…), îşi asumase cea mai neplăcută responsabilitate a unui părinte. Şi o convinsese cu greu pe Alsana că nu era nimic neobişnuit în această dorinţă bruscă de a participa pe deplin la transportul către educaţie al odraslelor lui şi a lui Archie:

— Păi, Samad, tu ajungi acasă abia la trei dimineaţa! Te transformi într-un ciudat?

— Vreau să-mi văd băieţii! Vreau s-o văd pe Irie! În fiecare dimineaţă mai cresc un pic, şi eu nu-i văd! Millat s-a înălţat cu o palmă.

— Dar nu la opt şi jumătate dimineaţa. Ciudat e că el creşte tot timpul – slăvit fie Allah! Trebuie să fie vreo minune. Ce e la mijloc, hmm? Îşi înfipse unghia în burta care îi atârna lui Samad peste curea. Vreo şmecherie. Îmi pute; ca limba de capră stricată.

Da, nasul sensibil al Alsanei putea să detecteze vinovăţia, înşelătoria şi teama şi n-avea egal în tot cartierul Brent, iar Samad era neajutorat în faţa lui. Ştia? Ghicise? Samad se chinuise cu aceste gânduri toată noaptea (când nu giugiulea bărzoiul), iar apoi le adusese cu el în maşină, dimineaţa la prima oră, ca să şi le poată vărsa pe copii.

— Unde dracu' sunt?

— Dracu'-lacu'!

— Millat!

— *Tu* eşti ăla care-a-njurat, spuse Millat, intrând în al paisprezecelea tur de pistă şi primind un bonus de cinci-zero-zero pentru că provocase incendierea Maşinuţei Galbene. *Tu* tot timpu-njuri. Şi domnu' Jones la fel.

— Păi, noi avem permise speciale pentru-njurat.

Millat cel fără cap nu avea nevoie de faţă ca să arate cât era de scandalizat.

— NICI MĂCAR NU EXISTĂ UN…

— Bine, bine, bine, se dădu bătut Samad, ştiind că nu-i deloc plăcut să fii învins când te cerţi pe probleme ontologice cu un puşti de nouă ani; m-ai prins. Nu există permis pentru-njurat. Millat, unde ţi-e saxofonul? Ai repetiţie cu orchestra azi.

— În *portbagaj*, spuse Millat, dezgustat şi nevenindu-i să creadă: un om care nu ştia că saxofonul se punea în portbagaj duminică seara era un fel de retardat social. Da' de ce ne iei *tu*? Domnu' *Jones* ne ia lunea. Tu nu ştii *nimica* despre cum să ne iei. *Şi nici* cum să ne duci.

— Sunt sigur că mă descurc eu cumva, Millat, mulţumesc. Doar nu trebuie să fii savant. *Unde sunt ăia doi?* strigă el, claxonând, enervat de capacitatea fiului său de nouă

ani de a-i observa anormalitatea comportamentului. Şi *te rog frumos* dă-ţi odată jos chestia aia nenorocită!

Samad înşfăcă *Tomytronic*-ul şi i-l smulse lui Millat de la gât.

— M-AI OMORÂT! Millat se uită din nou în *Tomytronic*, îngrozit, tocmai la timp pentru a-şi vedea micul alter ego roşu izbindu-se de parapet şi dispărând într-un spectacol catastrofal de lumini şi scântei galbene. M-AI OMORÂT CÂND CÂŞTIGAM!

Samad închise ochii şi încercă să-şi ridice globii oculari cât de sus putea în orbite, în speranţa că se vor lovi de creier, orbindu-se astfel singur, dacă putea, la fel ca o altă victimă a pângăririi occidentale, Oedip. Gândeşte-te: doresc o altă femeie. Gândeşte-te: mi-am omorât fiul. Înjur. Mănânc şuncă. Giugiulesc regulat bărzoiul. Beau Guinness. Cel mai bun prieten al meu e un păgân necredincios. Îmi spun că dacă mi-l frec în sus şi-n jos fără să folosesc mâinile, nu contează. Dar contează. Toate contează la marea numărătoare a Celui care le ştie pe toate. Ce se va întâmpla când va veni sfârşitul lumii? Cum mă voi spăla de păcate la Judecata de Apoi?

…Clic-poc. Clic-poc. Una bucată Magid, una bucată Irie. Samad deschise ochii şi se uită în oglinda retrovizoare. Pe bancheta din spate se aflau cei doi copii pe care-i aştepta: amândoi cu ochelari micuţi, Irie cu părul afro neîmblânzit (nu era deloc un copil frumos: avea gene amestecate, nasul lui Archie şi îngrozitorii dinţi de cal ai Clarei), iar Magid cu părul lui des şi negru despărţit într-o nesuferită cărare pe mijloc. Magid avea un casetofon, Irie vioara. Însă dincolo de aceste detalii principale, lucrurile nu erau cum ar fi trebuit să fie. Dacă nu cumva se înşela amarnic, era ceva putred în acest Mini Metro – ceva era *în neregulă*. Amândoi copiii erau îmbrăcaţi în negru din cap până-n picioare. Amândoi purtau banderole albe pe braţul stâng, pe care erau schiţate stângaci coşuri cu legume. Amândoi aveau câte un caieţel şi un stilou legate cu sfoară de gât.

— Cine v-a făcut aşa ceva?

Tăcere.

— *Amma?* Şi doamna Jones?

Tăcere.

— Magid! Irie! V-a mâncat pisica limba?

Aceeaşi tăcere; tăcerea copiilor, dorită cu atâta disperare, dar sinistră când apare în sfârşit.

— Millat, ştii *tu* ce-i cu astea?

— Plictiseli, scânci Millat. Vor să se dea deştepţi-deştepţi, mucoşi proşti, domnu' Tâmpiţel şi don'şoara

Urâţica. Samad se întoarse în scaun ca să se uite la cei doi eretici.

— Trebuie să vă întreb ce-i cu astea?

Magid îşi luă stiloul şi, cu un scris clar şi sigur, aşternu pe hârtie: DACĂ VREI, apoi smulse bucata de hârtie şi i-o înmână lui Samad.

— Jurământul Tăcerii. Înţeleg. Şi tu, Irie? Eu credeam că tu eşti prea deşteaptă pentru asemenea prostii.

Irie mâzgăli câteva clipe pe caieţel şi înmână misiva. PROSTESTĂM.

— Pros-testaţi? Ce sunt Proşii şi de ce-i testaţi? Mama ta te-a învăţat cuvântul ăsta?

Irie părea că e gata să explodeze din cauza explicaţiei atât de evidente, însă Magid mimă gestul de a-i pune fermoar la gură, înşfăcă bucata de hârtie şi tăie primul *s*.

— A, *înţeleg*. *Protestaţi*.

Magid şi Irie dădură frenetic din cap.

— Păi, asta e de-a dreptul fascinant. Şi presupun că mamele voastre au pus la cale tot scenariul? Costumele? Caieţelele? Tăcere.

— Sunteţi ca nişte prizonieri din motive politice… nu divulgaţi nimic. Bine: pot să întreb împotriva a *ce anume* protestaţi? Copiii arătară imediat către banderolele de pe braţ.

— Legume? Protestaţi pentru drepturile legumelor?

Irie îşi puse o mână peste gură ca să nu strige răspunsul, în timp ce Magid se puse pe scris, agitat. PROTESTĂM PENTRU FESTIVALUL RECOLTEI.

Samad mârâi:

— V-am mai spus o dată. Nu vreau să participaţi la prostia aia. N-are nici o legătură cu noi, Magid. De ce încerci întruna să fii altcineva decât eşti?

Se lăsă o tăcere profundă, încărcată de nervozitate, căci toţi îşi aduseră aminte de incidentul dureros la care se referea Samad. Cu câteva luni înainte, în ziua când Magid împlinea nouă ani, un grup de băieţi foarte îngrijiţi şi bine-crescuţi apăruseră la uşă, întrebând de Mark Smith.

„Mark? Nu-i nici un Mark aici“, spusese Alsana, aplecându-se până la nivelul lor şi zâmbind cuceritor. „Aici e familia Iqbal. Aţi greşit casa.“

Însă înainte să termine propoziţia, Magid ţâşnise spre uşă, împingând-o deoparte pe mama lui.

„Salut, băieţi.“

„Salut, Mark.“

„Am plecat la clubul de şah, mamă.“

„Bine, M… M… Mark“, spusese Alsana, gata să izbucnească în lacrimi la această ultimă sfidare, înlocuirea lui

„*Amma*“ cu „mamă“. Să nu stai mult.

„EU ÎŢI DAU UN NUME EXTRAORDINAR, CA MAGID MAHFOOZ MURSHED MUBTASIM IQBAL!“ urlase Samad după Magid, când acesta se întorsese seara acasă şi o luase la fugă pe scări ca din puşcă, să se ascundă în camera lui. „ŞI TU VREI SĂ ŢI SE SPUNĂ MARK SMITH!“

Însă acesta era doar un simptom al unei boli mult mai grave. Magid voia de fapt să facă parte *din altă familie*. Voia să aibă pisici, nu gândaci, voia ca mama lui să facă muzică la violoncel, nu la maşina de cusut; voia ca pe zidul casei lor să se caţere flori, nu veşnicul morman de gunoaie de la vecini; voia să aibă un pian în hol, în loc de portiera ruptă de la maşina vărului Kurshed; voia să meargă în excursii cu bicicleta în Franţa, nu în excursii de o zi la Blackpool, la mătuşica; voia ca podeaua camerei lui să fie din lemn lucios, nu acoperită cu mocheta portocaliu cu verde, răsucită la colţuri, rămasă de la restaurant; voia ca tatăl lui să fie doctor, nu un chelner cu o singură mână; iar luna asta, Magid transpusese toate aceste visuri în dorinţa de a participa la Festivalul Recoltei, aşa cum ar fi făcut Mark Smith. Cum ar fi făcut toţi ceilalţi.

DAR NOI VREM SĂ PARTICIPĂM. ALTFEL NE PEDEPSEŞTE. DOAMNA OWENS A ZIS CĂ AŞA E TRADIŢIA.

Samad nu-şi mai putu stăpâni nervii.

— Tradiţia cui? urlă el, iar Magid, cu lacrimi în ochi, începu din nou să scrie cu frenezie. Eşti musulman, la dracu’, nu un spiriduş al pădurii! *Ţi-am spus*, Magid, te-am avertizat care e condiţia ca să participi. Vii cu mine în pelerinaj la Mecca. Dacă e să ating piatra neagră înainte să mor, o s-o fac alături de fiul meu cel mare.

Magid rupse creionul când ajunse la jumătatea răspunsului, şi mâzgăli a doua jumătate cu mina tocită. NU-I CORECT! NU POT MERGE ÎN PELERINAJ. TREBUIE SĂ MERG LA ŞCOALĂ. NU AM TIMP SĂ MERG LA MECCA. NU-I CORECT!

— Bine ai venit în secolul douăzeci. Nu-i corect. Niciodată nu-i corect. Magid rupse următoarea pagină din caiet şi i-o puse în faţă tatălui lui. I-AI SPUS TATĂLUI EI SĂ N-O LASE.

Samad nu putea nega. Marţea trecută îl rugase pe Archie să fie solidar şi s-o ţină pe Irie acasă în săptămâna festivalului. Archie se codise şi încercase să se tocmească, temându-se de furia Clarei, dar Samad încercase să-l liniştească: „Ia exemplu de la mine, Archibald. Cine poartă

pantalonii la mine în casă?“. Archie se gândise la Alsana, care adesea purta nişte minunaţi pantalonaşi de mătase, strânşi pe gleznă, şi apoi la Samad, care de obicei purta o bucată lungă de bumbac gri cu broderie, o *lungi*, înfăşurată în jurul taliei, ce mai încolo şi-ncoace, o fustă. Însă păstră aceste gânduri pentru sine.

NU MAI VORBIM DACĂ NU NE LAŞI SĂ MERGEM. NU MAI VORBIM NICIODATĂ, NICIODATĂ, NICIODATĂ, NICIODATĂ ÎN VIAŢA NOASTRĂ. CÂND O SĂ MURIM, TOATĂ LUMEA O SĂ SPUNĂ CĂ A FOST VINA TA. A TA A TA A TA.

„Minunat“, se gândi Samad, „mai mult sânge şi vină lipicioasă pe mâna mea bună“.

*

Samad nu ştia nimic despre dirijat, dar ştia ce-i place. E adevărat, probabil că nu era foarte greu, doar o simplă măsură de trei pătrimi, doar un metronom simplu pus în mişcare de degetul ei arătător, dar *aaah!* ce plăcut era s-o urmăreşti! Stătea cu spatele la el; călcâiele ei goale se ridicau – la fiecare a treia măsură – din saboţi; fundul îi ieşea uşor în afară, lipindu-se perfect de blugi de fiecare dată când se apleca în faţă la crescendourile orchestrei – ce plăcere! Ce *imagine*! Abia se putea abţine să se repeadă la ea şi s-o ducă de acolo; era înspăimântat de faptul că *nu-şi putea lua ochii de la ea*. Însă trebuia să gândească raţional: orchestra avea nevoie de ea; Dumnezeu ştie că nu avea cum să le reuşească această adaptare a *Lacului lebedelor* (care aducea mai mult cu nişte raţe care se bălăcesc în ulei) fără ea. Şi totuşi, i se părea o mare *risipă* – la fel ca atunci când a văzut într-un autobuz un sugar care a înşfăcat nepăsător sânul unei femei care stătea lângă el – ce *pierdere*, că un lucru atât de frumos e la dispoziţia unora prea tineri ca să ştie ce să facă cu el. În clipa în care savură acest gând, se şi mustră singur: „Samad Miah… desigur, un bărbat nu a ajuns mai jos decât atunci când devine gelos pe copilul de la sânul unei femei, când e invidios pe cei tineri, pe viitor…“. Apoi (nu pentru prima dată în acea după-amiază), când Poppy Burt-Jones se ridică din nou din saboţii ei şi raţele sucombară în sfârşit în mediul distrus, el se întrebă: „De ce mă aflu aici, în numele lui Allah?“. Iar răspunsul se întoarse cu aceeaşi insistenţă cu

care se întoarce voma: „Pur şi simplu pentru că nu pot fi nicăieri în altă parte“.

Pac, pac, pac. Samad îi era recunoscător sunetului baghetei care se lovea de stativ, sunet care îl întrerupse din aceste gânduri, aproape delirante.

— Gata, copii. Copii! Stop. *Şşş*, linişte. Scoateţi instrumentele din gură. Lăsaţi arcuşurile jos. *Lasă-l jos*, Anita. Aşa, pe podea. Mulţumesc. Acum: probabil aţi observat că azi avem un musafir.

Se întoarse către el, iar el încercă din răsputeri să găsească vreo parte a ei la care să se concentreze, vreo bucăţică ce nu-i înfierbânta sângele chinuit.

— Acesta este domnul Iqbal, tatăl lui Magid şi al lui Millat.

Samad se ridică de parcă i se făcea observaţie, îşi aranjă cu atenţie pardesiul larg peste şliţul capricios, dădu cam neconvingător din mână şi se aşeză la loc.

— Spuneţi „Bună ziua, domnule Iqbal“.

— BUNĂ ZIUA, DOMNULE ICK-BALL, răsună răspunsul corului, din care doi muzicieni tăcuseră.

— Aşa: nu vrem să cântăm de trei ori mai bine, fiindcă avem spectatori?

— DA, DOMNIŞOARĂ BURT-JONES.

— Iar domnul Iqbal nu este un simplu spectator astăzi, este un spectator foarte *special*. Datorită domnului Iqbal, săptămâna viitoare nu mai cântăm *Lacul lebedelor*.

Un zgomot asurzitor de glasuri urmă acestui anunţ, acompaniat de un cor dezacordat de sunete de trompetă, bătăi de tobă, şi chiar de talgere.

— Gata, gata, ajunge. Nu mă aşteptam *chiar* la o asemenea aprobare încântată.

Samad zâmbi. Deci avea şi simţul umorului. Era isteaţă, avea un pic de sarcasm – dar de ce să crezi că cu cât ai *mai multe* motive să păcătuieşti, cu atât era păcatul *mai mic*? Iarăşi gândea ca un creştin; îi spunea Creatorului: „Mai corect de-atât nu se poate“.

— Lăsaţi instrumentele jos. Da, *tu*, Marvin. *Mulţumesc* frumos.

— Ş-atunci ce facem în loc, domnişoară?

— Păi…, începu Poppy Burt-Jones, cu acelaşi zâmbet pe jumătate timid, pe jumătate îndrăzneţ pe care îl văzuse şi mai devreme. Ceva *foarte* interesant. Săptămâna viitoare vreau să facem un experiment cu nişte muzică *indiană*.

Copilul de la talgere, având îndoieli cu privire la ce rol ar putea avea într-o astfel de schimbare radicală de gen

muzical, îşi asumă responsabilitatea de a fi primul care să ia planul în bătaie de joc.

— Cum, adică muzica aia cu IiiiiIIIAaaaaaa IIIiiiiAAOoooo? făcu el, imitând destul de credibil acordurile de la începutul unui musical hindus, sau care se aud într-un restaurant „indian“, făcând în acelaşi timp din cap şi mişcările aferente.

Copiii izbucniră într-un hohot de râs la fel de asurzitor ca alămurile din orchestră şi toţi repetară ca un ecou imitaţia copilului: *Iiii Iaaaoo OOOAaaah Iiii OOOiiiiiii…* Aceste sunete, împreună cu parodierea unor scârţâieli de vioară, penetrară moţăiala adâncă, erotică, a lui Samad, şi îi trimiseră imaginaţia într-o grădină, o grădină înconjurată de marmură, unde stătea el, îmbrăcat în alb, ascuns după un copac mare, şi o pândea pe Poppy Burt-Jones, care era îmbrăcată într-un sari, şi cu o *bindi*[6] pe frunte, şi care intra şi ieşea provocator din apa unei fântâni; uneori o vedea, uneori nu.

— Nu cred – începu Poppy Burt-Jones, încercând să se facă auzită peste toată hărmălaia, apoi ridicând vocea cu câţiva decibeli

— NU CRED CĂ E FRUMOS SĂ – iar aici, vocea i se întoarse la normal, căci copiii înţeleseseră tonul supărat şi se liniştiseră. Nu cred că e frumos să ne batem joc de *cultura celorlalţi*.

Fără să-şi fi dat seama că asta au făcut, dar conştienţi că aceasta era cea mai ticăloasă infracţiune după regulile de la Manor School, membrii orchestrei îşi plecară cu toţii capetele, ruşinaţi.

— *Voi* ce credeţi? *Voi* ce credeţi? *Ţie* ţi-ar plăcea, Sophie, dacă cineva şi-ar bate joc de Queen?

Sophie, o fetiţă de doisprezece ani, uşor retardată, acoperită din cap până-n picioare cu embleme şi imagini ale respectivei formaţii rock, se uită pe deasupra unor ochelari fund-de-sticlă.

— Nu mi-ar plăcea, domnişoară.

— Aşa-i că nu ţi-ar plăcea?

— Nu, domnişoară.

— Pentru că Freddie Mercury face parte din *cultura voastră*.

Samad auzise zvonurile care circulau printre chelnerii de la Palace, cum că tipul ăsta, Mercury, era de fapt un persan cu pielea foarte deschisă la culoare, numit Farooh, pe care bucătarul-şef şi-l amintea de la şcoala din Panchgani, de lângă Bombay. Dar cine stătea să despice firul în patru?

Nedorind să o oprească pe încântătoarea Burt-Jones în mijlocul discursului, Samad păstră informaţia pentru el.

— Uneori, muzica altora ni se pare ciudată pentru că ei au o cultură diferită de *a noastră*, spuse domnişoara Burt-Jones sobră. Dar asta nu înseamnă că nu e la fel de bună, nu-i aşa?

— DA, DOMNIŞOARĂ.

— Şi putem învăţa unii despre ceilalţi prin culturile noastre, nu-i aşa?

— DA, DOMNIŞOARĂ.

— De exemplu, ţie ce muzică-ţi place, Millat?

Millat se gândi o clipă, îşi dădu saxofonul într-o parte şi începu să-l gâdile cu degetele, ca pe o chitară.

— „*Bo-orn to ruuun!*“ La la la la laaa! Bruce Springsteen, domnişoară! La la la la laaa! „*Baby, we were bo-orn*…“.

— Hmm, altceva… nimic? Poate ceva ce asculţi *acasă*?

Millat se bosumflă, necăjit că răspunsul lui nu părea să fie cel corect. Se uită la tatăl lui, care gesticula frenetic în spatele profesoarei, încercând să transforme mişcările smucite din cap şi din mâini în *bharata natyam*, forma de dans pe care o practicase odată Alsana, înainte ca tristeţea să-i apese inima şi ca bebeluşii să-i îngreuneze mâinile şi picioarele.

— *„Thriiii-ller!“* cântă Millat din toată puterea, crezând că a înţeles ce voia să-i sugereze tatăl lui. *„Thriii-ller night!“* Michael Jackson, domnişoară! Michael Jackson!

Samad îşi puse mâinile în cap. Domnişoara Burt-Jones se uita stupefiată la copilaşul care se urcase în picioare pe scaun, învârtindu-se şi apucându-se de şliţ în faţa ei.

— Bine, mulţumesc, Millat. Mulţumim că ne-ai împărtăşit… asta.

Millat rânji.

— Cu plăcere, domnişoară.

În vreme ce copiii stăteau la coadă ca să dea douăzeci de penny pe doi biscuiţi uscaţi şi o ceaşcă de poşircă fără gust, Samad o urmă pe diafana Poppy Burt-Jones ca un animal de pradă; ajunseră în debaraua de muzică, o cameră micuţă, fără ferestre, fără posibilităţi de evadare, plină de instrumente, fişete care dădeau pe dinafară de partituri, şi cu un miros pe care Samad îl crezuse al ei, însă pe care acum îl identifica drept pielea veche a cutiilor de vioară, amestecată cu mirosul greu de catgut.

Reperând un birou ascuns în spatele unui munte de hârtii, Samad întrebă:

— Aici lucraţi?

Poppy roşi.

— E micuţ, nu? Bugetul pentru catedra de muzică se micşorează în fiecare an, iar anul ăsta nici nu au mai avut ce micşora. Am ajuns să punem mese în debarale şi să zicem că sunt birouri. Dacă n-ar fi fost Consiliul Municipal, n-am fi avut nici masa.

— Sigur că e mic, spuse Samad, scanând cu disperare camera în căutarea unui loc unde să stea măcar la un braţ distanţă de ea. De-a dreptul claustrofobic, s-ar putea spune.

— Da, ştiu, e *îngrozitor*; dar luaţi loc!

Samad căută din priviri scaunul la care ea s-ar fi putut referi.

— Vai de mine! Îmi cer scuze! E *aici*.

Dădu jos cu o mână hârtii, cărţi şi gunoaie, dând la iveală un taburet care arăta primejdios de şubred.

— Eu l-am făcut, dar e destul de sigur.

— Aveţi talent la tâmplărie? se interesă Samad, căutând din nou alte motive solide pentru a comite un mare păcat. Şi artizan, nu numai muzician?

— Nu, nu, nu; am făcut nişte cursuri la seral, nimic deosebit. L-am făcut pe ăla şi un taburet pentru picioare, dar taburetul s-a rupt. Nu sunt… uite că nu-mi vine în minte nici măcar un singur tâmplar!

— Iisus.

— Dar nu pot să spun „Nu sunt Iisus“… Adică, evident că nu sunt, dar din alte motive.

Samad se aşeză pe taburetul care se clătina, iar Poppy Burt-Jones se aşeză în spatele biroului.

— Adică nu sunteţi un om bun?

Samad îşi dădu seama că o tulburase cu o întrebare atât de solemnă; ea îşi trecu degetele prin breton, îşi făcu de lucru cu un nasture mic de la bluză, din baga, şi râse stânjenită.

— Mi-ar plăcea să cred că nu sunt chiar un om rău.

— Şi asta e suficient?

— Păi… Eu…

— Vai, îmi cer scuze…, începu Samad. Glumeam, domnişoară Burt-Jones.

— Mă rog… Să spunem că nu sunt domnul Chippendale[7]… e suficient.

— Da, replică Samad blând, spunându-şi în gând că ea avea picioare mult mai frumoase decât un scaun Queen Anne; e suficient.

— Aşa. Unde am rămas?

Samad se aplecă puţin peste birou şi ajunse faţă în faţă cu ea.

— Rămăsesem undeva, domnişoară Burt-Jones?

(Îşi folosi ochii; îşi aducea aminte că unii spuneau despre ochii lui – pe când era un băiat din New Delhi, Samad Miah – că sunt *mortali*.)

— Căutam… căutam… îmi căutam notiţele… unde-mi sunt *notiţele*?

Începu să scotocească prin dezastrul de pe birou, iar Samad se lăsă din nou pe spate pe taburetul lui, mulţumindu-se cu mica satisfacţie obţinută din faptul că degetele ei, dacă nu cumva se înşela, păreau să tremure. Oare tocmai trecuseră printr-un *moment*? Avea cincizeci şi şapte de ani – se scurseseră mai bine de zece ani de când mai trăise un *moment* – şi nu era deloc sigur că ar fi recunoscut un astfel de moment dacă s-ar fi ivit. „Bătrân prost ce eşti“, îşi spuse în sinea lui în timp ce îşi tampona faţa cu batista. „Pleacă acum; pleacă înainte să te îneci în propria vinovăţie“ (căci transpira ca un porc) „*pleacă înainte să se înrăutăţească situaţia*.“ Dar era posibil? Era posibil ca în ultima lună – o lună în care frământase şi storsese, se rugase şi implorase, făcuse înţelegeri şi se gândise întruna la ea – să se fi gândit şi ea *la el*?

— A! Până le găsesc… Îmi amintesc că voiam să vă întreb ceva.

Da! spuse vocea umanizată care îşi făcuse culcuş în testiculul drept al lui Samad. Indiferent care e întrebarea, răspunsul e *da da da*. *Da*, vom face dragoste chiar pe masa asta, *da*, vom arde în flăcările iadului pentru asta, şi *da*, domnişoară Burt-Jones, *da*, răspunsul este, inevitabil, fără putinţă de scăpare, *DA*. Dar cu toate astea, afară, unde conversaţia continua, în lumea raţională aflată la un metru mai sus de scrotul lui, răspunsul fu:

— Miercuri.

Poppy râse.

— Nu, nu în ce zi suntem; doar nu arăt chiar aşa de ameţită, nu? Nu, voiam să întreb ce *zi* e; mă refeream la musulmani. Chestia e că l-am văzut pe Magid îmbrăcat într-un fel de costum, şi când l-am întrebat pentru ce e, n-a vrut să vorbească. Am fost foarte îngrijorată că l-am jignit.

Samad se încruntă. E îngrozitor să ţi se amintească de propriii copii în timp ce calculezi exact forma şi rigiditatea unui sfârc care s-ar putea ghici prin sutien şi cămaşă.

— Magid? Vă rog, nu vă faceţi griji pentru Magid. Sunt sigur că nu s-a supărat.

— Deci am avut dreptate, spuse Poppy veselă. E un fel de, nu ştiu… post vocal?

— Ăăă… da, da, se bâlbâi Samad, nedorind să-şi divulge problema de familie; e un simbol al… *afirmaţiei* din Coran care spune că ziua judecăţii ne va lăsa pe toţi fără suflare. Fără grai, adică. Aşa că… aşa că… cel mai mare băiat al familiei se îmbracă în negru şi, hmm, nu rosteşte nimic pentru… o perioadă de… *o vreme*, ca proces de… de *purificare*.

O, *Doamne*.

— *Înţeleg.* E pur şi simplu *fascinant*. Şi Magid e cel mai mare?

— Cu două minute.

Poppy zâmbi.

— Atunci mi se pare normal.

— Două minute, spuse Samad răbdător, căci i se adresa unei persoane care nu ştia nimic despre impactul pe care astfel de perioade de timp îl avuseseră de-a lungul istoriei asupra familiei Iqbal; au făcut diferenţa.

— Şi acest proces are un nume?

— *Amar durbol lagche.*

— Ce înseamnă?

Traducere literală: *Mă simt slab*. Înseamnă, domnişoară Burt-Jones, că *fiecare coardă a fiinţei mele se simte slăbită de dorinţa de a te săruta*.

— Înseamnă, spuse Samad cu voce tare, fără să clipească, venerarea cu gura închisă a Creatorului.

— *Amar durbol lagche.* Oau, făcu Poppy Burt-Jones.

— Într-adevăr, spuse Samad Miah.

Poppy Burt-Jones se aplecă înainte în scaun.

— Nu ştiu… Pentru mine, e un act *extraordinar* de *autocontrol*. În Occident pur şi simplu nu există aşa ceva – un asemenea spirit de sacrificiu; admir foarte mult simţul poporului dumneavoastră pentru abstinenţă, pentru *reţinere*.

Clipă în care Samad dădu la o parte cu piciorul taburetul pe care stătea, ca un om care se spânzură, şi pecetlui buzele locvace ale lui Poppy Burt-Jones cu propriile lui buze fierbinţi.

1. *Ms*, în original, prescurtare care precedă numele unei persoane de sex feminin, fără diferenţiere maritală, şi intraductibilă în limba română.

2. Învăţat islamic.

3. *Janabat, Haidh* şi *Nifas,* concepte şi reguli stricte impuse de religia musulmană practicanţilor ei.

4. New Deal, seria de programe economice iniţiate de preşedintele american Franklin D. Roosevelt între 1933 şi 1937, menită să reformeze economia

Statelor Unite în urma Marii Crize Economice.

5. Autoare americană de literatură pentru adolescenţi (n. 1938).

6. Podoabă de frunte purtată de bărbaţii şi femeile din Asia de Sud şi Sud-Est.

7. Thomas Chippendale (1718–1779), celebru designer britanic de mobilă, fiul unui tâmplar.

7

Molari

Iar păcatele tatălui oriental vor cădea asupra fiilor occidentali. Adesea după mult timp, ascunse în gene, ca şi chelia ori carcinomul testicular, însă uneori chiar în aceeaşi zi. Uneori chiar în aceeaşi clipă.

Cel puţin aşa se explică faptul că două săptămâni mai târziu, în timpul vechiului festival druid al recoltei, îl vedem pe Samad împăturind pe furiş singura cămaşă pe care nu a purtat-o niciodată la moschee *(Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite)* şi punând-o într-o sacoşă de plastic, ca să se poată schimba mai târziu şi să se întâlnească cu domnişoara Burt-Jones (4:30, la Ceasul din Harlesden) fără să trezească bănuieli… în vreme ce Magid şi Millat (care între timp se răzgândise) strecoară numai patru conserve de năut expirate, o pungă de chipsuri şi nişte mere în două rucsacuri *(Mai corect de-atât nu se poate)*, pregătindu-se pentru întâlnirea cu Irie (4:30, la toneta cu îngheţată) şi pentru o vizită la bătrânul care le fusese atribuit, cel căruia îi vor arăta milă păgână, un domn J.P. Hamilton din Kensal Rise.

Fără ca persoanele implicate să ştie, vechi fire magice leagă aceste două călătorii; sau, în limbaj modern, e o reluare. Am mai fost aici. E ca atunci când te uiţi la televizor în Bombay sau în Kingston sau în Dhaka, la aceleaşi vechi seriale britanice aruncate celor din colonii, într-o buclă nesfârşită şi plictisitoare. Pentru că imigranţii au fost întotdeauna aplecaţi în mod deosebit spre repetiţie; are legătură cu experienţa de a se muta din Vest în Est sau din Est în Vest, sau din insulă în insulă. Chiar din clipa în care sosesc, se plimbă înainte şi-napoi; copiii lor se plimbă încoace şi-ncolo. Nu există un anume cuvânt pentru asta; *păcat originar* pare un termen prea dur; poate *traumă originară* e mai potrivit. O traumă e un lucru pe care îl repetăm iar şi iar, de fapt, iar aceasta este tragedia familiei Iqbal – că nu se pot abţine să pună din nou în scenă fuga de odinioară dintr-o ţară în alta, de la o credinţă la alta, dintr-o ţară-mamă neagră în braţele palide şi pline de pistrui ale unei suverane imperiale. Va fi nevoie de câteva reluări până să poată trece mai departe, la filmul următor. Asta se întâmplă

acum, când Alsana coase cu zgomot la monstruoasa ei maşină de cusut Singer, făcând o cusătură dublă în jurul găurii unor chiloţi fără şliţ, fără să ştie de tatăl şi de fiii care se furişează prin casă, împachetând haine, împachetând provizii. E o repetiţie. E o fugă de pe un continent pe altul. E o reluare. Dar să le luăm pe rând, să le luăm pe rând…

*

Aşa; cum se pregătesc cei tineri pentru a se întâlni cu cei bătrâni? În acelaşi fel în care cei bătrâni se pregătesc pentru a se întâlni cu cei tineri: cu ceva condescendenţă; cu aşteptări reduse faţă de puterea de a raţiona a celuilalt; ştiind că celălalt va considera greu de înţeles ceea ce spun, că situaţia îi va depăşi (nu atât în cap, cât între picioare); şi cu sentimentul că trebuie să aducă ceva care să-i placă celuilalt, ceva potrivit. Cum ar fi biscuiţii Garibaldi.

— Lor *le plac*, explică Irie când gemenii îi puseră la îndoială alegerea făcută, în timp ce toţi trei se îndreptau cu zgomot către destinaţie pe acoperişul autobuzului 52; le plac stafidele din ei. Bătrânilor *le plac* stafidele.

Millat pufni de sub coconul *Tomytronic*-ului.

— Nimănui nu-i plac stafidele. Struguri morţi… *câh*. Cine vrea să mănânce *aşa ceva*?

— *Bătrânii*, insistă Irie, îndesând biscuiţii înapoi în rucsac. Şi nu sunt morţi, *de-un fapt*, sunt *uscaţi*.

— Da, *după* ce-au murit.

— Tacă-ţi fleanca, Millat. Magid, spune-i să tacă!

Magid îşi împinse ochelarii mai sus pe nas şi schimbă cu diplomaţie subiectul.

— Altceva ce mai ai?

Irie băgă mâna în rucsac.

— O nucă de cocos.

— O nucă de cocos!

— Dacă vrei să ştii, se răţoi Irie, îndepărtând nuca să n-o poată ajunge Millat, bătrânilor *le plac* nucile de cocos. Pot să le folosească laptele la ceai.

Irie continuă văzându-l pe Millat prefăcându-se că vomită.

— Şi mai am *şi* nişte pâine franţuzească uscată şi nişte felii de brânză şi nişte mere…

— *Avem* şi noi mere, *şefule*, se băgă în vorbă Millat; din cine ştie ce motiv inexplicabil, ascuns în etimologia argoului

din Nordul Londrei, „şefule“ însemna *prost, tâmpit, ţărănoi*, ratat de proporţii colosale.

— Păi eu am mere *mai multe* şi *mai bune*, *la o adică*, şi nişte prăjitură Kendal cu mentă şi nişte *ackee* cu peşte.

— *Nu suport ackee* cu peşte.

— Cine-a zis c-o mănânci *tu*?

— *Nu vreau.*

— Păi nici *n-o* s-o mănânci.

— Păi bine, fin'că nici nu *vreau*.

— Păi bine, fin'că nu te-aş lăsa nici dac-*ai vrea*.

— Păi norocul meu, fin'că nici *nu vreau*. Ce *păcat*, spuse Millat; şi, fără să-şi scoată *Tomytronic*-ul, dădu păcatul, aşa cum era tradiţia, frecându-şi palma de fruntea lui Irie. *Păcat* la *cap*, spuse el.

— Păi, *de-un fapt*, nu-ţi face griji, fin'că nu ţi-o dau ţie…

— Oooo, ce căldură, *ce căldură*! chiţăi Magid, frecându-şi palma mică. Ai fost atinsă de păcat, frate!

— *De-un fapt*, n-am fost, *tu* ai fost, fin'că e pentru domnu' J.P. Hamilton…

— Staţia noastră! strigă Magid, ridicându-se brusc în picioare şi trăgând prea insistent de sfoara care acţiona soneria.

— *Părerea mea e*, îi spuse un pensionar acru altuia, *că ăştia ar trebui să se întoarcă la ei în…*

Însă fraza, cea mai veche din lume, fu înăbuşită de sunetul claxoanelor şi de zgomotul picioarelor, până când se retrase sub scaunele autobuzului, lângă guma de mestecat.

— Păcat, păcat, ţi l-ai luat, ciripi Magid.

Toţi trei se năpustiră pe scări şi coborâră din autobuz.

*

Iar autobuzul 52 merge în două sensuri. Din coloratul Willesden îl poţi lua spre vest, cum au făcut copiii; prin Kensal Rise, spre Portobello, spre Knightsbridge, ca să urmăreşti cum diversitatea de culori păleşte în lumina albă şi strălucitoare a oraşului; sau îl poţi lua spre est, cum a făcut Samad; Willesden, Dollis Hill, Harlesden, ca să vezi cu groază (dacă eşti temător, ca Samad, şi dacă tot ce cunoşti despre oraş este cum să traversezi strada la vederea oamenilor cu pielea închisă la culoare) cum albul păleşte în

galben, apoi în maro, iar apoi vezi Ceasul din Harlesden, asemănător cu statuia reginei Victoria din Kingston – o piatră înaltă, înconjurată de negru.

Samad fusese surprins, da, *surprins*, că ea îi şoptise *Harlesden* când el îi mângâiase mâna, după acel sărut – sărut al cărui gust încă îl mai simţea – şi după ce o întrebase unde o putea găsi, dar nu aici, *oriunde* în altă parte decât aici (*„Copiii mei, soţia mea“*, mormăise el incoerent); se aştepta la „Islington“ sau poate „West Hampstead“, sau măcar „Swiss Cottage“, dar în schimb auzi: „Harlesden. Locuiesc în Harlesden“.

— La Stonebridge Estate? întrebase Samad, alarmat şi uimit de modul plin de imaginaţie pe care Allah îl folosea ca să-l pedepsească; se vedea deasupra noii lui amante, cu cuţitul de zece centimetri al unui gangster înfipt în spate.

— Nu, aproape. Vrei să-ţi ies înainte?

Gura lui Samad fusese în acea zi puşcaşul singuratic de pe dealul înverzit, care îi ucisese creierul şi se instalase în acelaşi timp la putere.

— Da. O, te rog! *Da.*

Apoi o sărutase din nou, transformând un lucru relativ pur în altceva, cuprinzându-i sânul cu palma stângă şi savurându-i oftatul astfel provocat.

Apoi avură schimbul scurt şi obligatoriu de cuvinte pe care îl au cei care înşală, ca să se poată simţi mai puţin vinovaţi.

— N-ar trebui să…

— Nici nu-mi dau seama cum s-a…

— Păi, trebuie să ne întâlnim măcar ca să discutăm ce s-a…

— Sigur, ce s-a întâmplat, trebuie să discu…

— Pentru că ceva s-a întâmplat, dar…

— Soţia mea… copiii mei…

— Să mai aşteptăm ceva timp… peste două săptămâni, miercuri? La 4:30? La Ceasul din Harlesden?

Cu tot dezastrul ăsta sordid, putea cel puţin să se laude că e punctual: va coborî din autobuz la 4:15, ceea ce-i dădea cinci minute să se strecoare în toaleta de la McDonald’s (care avea bodyguarzi negri la intrare, negri care să-i ţină la distanţă pe negri) şi să-şi schimbe hainele ţipătoare de la restaurant cu un costum bleumarin, cu un pulover de lână cu anchior şi cu o cămaşă gri, în buzunarul căreia avea un pieptene care să-i aranjeze părul des într-o formă cât de cât supusă. Era deja 4:20, deci avea cinci minute să-i viziteze pe

vărul Hakim şi pe soţia lui, Zinat, proprietarii magazinului „1£ + 50 de penny“ din cartier (un tip de magazin care funcţionează pornind de la premisa falsă că nici o marfă nu costă mai mult de atât, dar la o privire mai atentă se dovedeşte că acesta este preţul minim al unui articol), căci intenţiona, în mod nechibzuit, ca ei să-i ofere un alibi.

— Samad Miah, vai! Ce elegant eşti azi… nu se poate să n-ai un motiv.

Zinat Mahal: o gură la fel de mare ca Tunelul Blackwall, iar Samad tocmai pe asta se baza.

— Mulţumesc, Zinat, spuse Samad, arătând prefăcut în mod deliberat. Cât priveşte motivul… nu sunt sigur că pot să-ţi spun.

— Samad! Gura mea e ca un mormânt! Tot ce mi se spune moare odată cu mine.

Tot ce i se spunea lui Zinat dădea întotdeauna foc la liniile de telefon, ricoşa din antenele parabolice, undele radio şi sateliţii pe care-i întâlnea pe drum şi era în sfârşit captat de către civilizaţii extraterestre, ţopăind prin atmosfera planetelor aflate foarte departe de a noastră.

— Păi, adevărul e că…

— Pe Allah, zi odată! strigă Zinat, care aproape că ajunsese de partea cealaltă a tejghelei, atât era de încântată de apropierea bârfei. Unde te duci?

— Păi… Mă duc să mă întâlnesc cu un tip la Park Royal pentru o asigurare de viaţă. Vreau ca Alsana mea să nu ducă lipsă de nimic după ce mor… Dar! făcu el, agitând un deget către cea care-l interoga, toată strălucind, acoperită de bijuterii şi supraîncărcată cu fard de pleoape. Nu vreau ca ea să ştie! Nu suportă să se gândească la moarte, Zinat.

— Auzi, Hakim? Unii bărbaţi se gândesc la viitorul soţiilor lor! Haide, pleacă, nu vreau să te reţin, vere. Şi nu-ţi face griji, strigă ea după el, întinzând în acelaşi timp după telefon o mână cu unghii lungi şi curbate; nu-i spun nici un cuvânt lui Alsi.

Alibiul fiind asigurat, lui Samad îi mai rămâneau trei minute să se gândească ce-i aduce un bărbat bătrân unei fete tinere; ce-i aduce un bărbat bătrân de culoare unei fete tinere albe, la intersecţia a patru străzi ale negrilor; ceva potrivit…

— O nucă de cocos?

Poppy Burt-Jones luă obiectul păros în mâini şi se uită la Samad cu un zâmbet perplex.

— E un lucru combinat, începu Samad nervos. Are suc ca un fruct, dar e tare ca o nucă. Maro şi vechi pe dinafară, alb şi proaspăt pe dinăuntru. Însă cred că nu e rea combinaţia.

Noi o folosim uneori, adăugă el, neştiind ce altceva să mai spună, la curry.

Poppy zâmbi; un zâmbet extraordinar, care îi accentua toată frumuseţea naturală şi avea în el, se gândi Samad, ceva şi mai bun, ceva fără pic de ruşine, ceva mai bun şi mai pur decât ceea ce făceau ei.

— E minunată, zise ea.

*

După ce coborâseră în stradă şi se aflau la cinci minute de adresa de pe foile primite de la şcoală, Irie încă mai simţea înţepătura nesuferită a păcatului şi voia să-şi ia revanşa.

— Mi-aleg aia, spuse ea, arătând spre o motocicletă destul de ponosită, sprijinită de zidul staţiei de metrou Kensal Rise. Mi-aleg aia, şi aia, şi arătă alte două motociclete de lângă ea.

Millat şi Magid intrară în joc. Obiceiul de „a-şi alege“ ceva, care consta în a pune stăpânire, ca un colonist nou-sosit, pe obiecte de pe stradă care nu-ţi aparţin, era binecunoscut şi îndrăgit de amândoi.

— *Cha*, frate! Zău, nici nu vreau să-mi aleg rahatu' ăla, spuse Millat, cu accentul jamaican pe care îl folosesc toţi copiii, indiferent de naţionalitate, pentru a-şi exprima dispreţul. Mi-aleg *aia*, zise el, arătând spre o impresionantă maşină MG, mică, roşie şi strălucitoare, care tocmai lua curba. Şi *aia*! strigă el, înaintea lui Magid, când un BMW trecu în viteză pe lângă ei. Frate, *pe bune* că mi-aleg aia, îi spuse el lui Magid, care nu se opuse. *Am zis.*

Puţin descurajată de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, Irie îşi întoarse privirea de la stradă în jos şi fu lovită brusc de inspiraţie.

— Mi-aleg *ăia*!

Magid şi Millat se opriră şi se uitară cu admiraţie la adidaşii Nike de un alb perfect, care acum erau proprietatea lui Irie (cu un semn roşu şi unul albastru; atât de frumoşi, după cum remarcă Millat mai târziu, încât te făceau să-ţi doreşti să te sinucizi), deşi se vedea limpede că păreau să se îndrepte către Queens Park, ataşaţi unui puşti înalt şi negru ca smoala.

Millat dădu din cap înciudat.

— Respect. Nasol că nu i-am văzut io.

— Mi-aleg! spuse brusc Magid, punându-şi degetul unsuros pe geamul unui magazin şi arătând în direcţia unui set mare de chimie, cu chipul unei vedete ofilite de televiziune pe cutie.

Lovi cu pumnul în vitrină.

— Oau! Mi-aleg aia!

Urmă o scurtă tăcere.

— Ţi-alegi *aia*? întrebă Millat, nevenindu-i să creadă. *Aia*? Ţi-alegi un set de chimie?

Înainte ca bietul Magid să-şi dea seama ce i se întâmplă, două palme îl pocniră serios pe frunte şi îl frecau întruna. Magid se uită la Irie cu o privire rugătoare, care parcă spunea „Şi tu, Brutus?“, ştiind însă că e fără rost. La copiii de aproape zece ani nu există cinste.

— *Păcat! Păcat! L-ai luat!*

— Şi domnul J.P. Hamilton? gemu Magid de sub greutatea păcatului. Am ajuns. Casa lui e chiar acolo. E o stradă liniştită, nu puteţi face atâta zgomot. E *bătrân*.

— Dacă e bătrân, atunci e surd, spuse Millat logic. Şi dacă eşti surd, nu auzi.

— Nu aşa merge. Oamenilor bătrâni le e greu. Nu înţelegi.

— Probabil că e prea bătrân să scoată lucrurile din rucsacuri, spuse Irie. Ar trebui să le scoatem şi să le ducem în mână.

Căzură de acord asupra acestui lucru, şi dură ceva timp până când aranjară toate chestiile de mâncare în braţe şi prin pliurile corpului, astfel încât să-i poată „face o surpriză“ domnului J.P. Hamilton cu magnitudinea mărinimiei lor, când acesta avea să deschidă uşa. Domnul J.P. Hamilton, văzând la uşa lui trei copii cu pielea măslinie care ţineau ca în cleşte mii de proiectile, fu surprins în mod corespunzător. Atât de bătrân pe cât şi-l imaginaseră, dar mult mai înalt şi mai curat, el deschise uşa doar puţin, ţinându-şi mâna, cu crestele ei muntoase de vene albastre, pe clanţă, în timp ce capul i se iţea de după uşă. Lui Irie îi amintea de un vultur bătrân şi elegant: smocuri de păr ca nişte pene îi ieşeau din urechi, din manşete şi de sub gulerul cămăşii, pe frunte îi cădea o şuviţă de păr alb, degetele îi stăteau încleştate ca nişte gheare, şi era bine îmbrăcat, aşa cum te aştepţi din partea unui bătrân vultur englez din Ţara Minunilor – o vestă din piele întoarsă şi o haină de tweed, şi un ceas cu lanţ de aur.

Şi strălucind ca o coţofană, de la sclipirea albastră din ochi, neumbrită de roşul şi albul din jur, până la sclipirea inelului cu sigiliu, la cele patru medalii de argint cocoţate

chiar deasupra inimii, şi la marginea argintie a pachetului Senior Service care se ivea din buzunarul de la piept.

— Vă rog, se auzi glasul omului-pasăre, glas pe care până şi copiii îl simţiră ca fiind dintr-o altă clasă, o altă epocă. Sunt nevoit să vă rog să vă îndepărtaţi de la uşa mea. Nu am nici un ban; aşa că fie că vreţi să furaţi, fie să vindeţi, mi-e teamă că veţi fi dezamăgiţi.

Magid făcu un pas în faţă, încercând să se aşeze în raza vizuală a bătrânului, căci ochiul lui stâng, albastru ca albastrul din dispersia Rayleigh, privise dincolo de ei, iar cel drept era atât de bine ascuns printre riduri, încât abia stătea deschis.

— Domnule Hamilton, nu vă amintiţi, ne-au trimis de la şcoală, acestea sunt…

El spuse „La revedere“ ca şi cum îşi lua rămas-bun de la o mătuşă bătrână care pleca într-o călătorie cu trenul, apoi mai spuse o dată „La revedere“, iar prin geamurile cu vitralii ieftine ale uşii închise, copii urmăriră silueta care se îndepărta a domnului Hamilton, înceţoşată ca din pricina căldurii, care mergea încet în direcţia opusă lor pe un coridor, până când punctele maronii care îl compuneau se uniră cu punctele maro care compuneau mobilierul, iar bătrânul aproape că dispăru.

Millat îşi trase *Tomytronic*-ul în jurul gâtului, se încruntă, şi lovi hotărât soneria cu pumnul lui mic, ţinându-l apăsat.

— Poate că nu le vrea, sugeră Irie.

Millat ridică pentru scurt timp pumnul de pe sonerie.

— Nu se poate să nu le vrea. Le-a cerut, mârâi el, apăsând din nou soneria cu toată puterea. E din recolta Domnului, nu-i aşa? Domnule Hamilton! Domnu’ J.P. Hamilton!

Apoi procesul încet de dispariţie începu să se deruleze înapoi, pe măsură ce bătrânul se reconstituia din atomii unor scări şi ai unui dulap, până când ajunse din nou la mărimea normală, ieşit de după uşă.

Nerăbdător, Millat îi înfipse în mână foaia primită de la şcoală.

— E din recolta Domnului.

Însă bătrânul clătină din cap ca o pasăre.

— Nu, nu, chiar n-o să mă convingeţi să fac cumpărături la uşă. Nu ştiu ce vreţi să-mi vindeţi – Dumnezeule, sper că nu enciclopedii – la vârsta mea, n-am nevoie de *mai multe* informaţii, ci de *mai puţine*.

— Dar e gratis!

— A… da, înţeleg… de ce?

— E din recolta Domnului, repetă Magid.

— Ajutăm comunitatea locală. Domnule Hamilton, probabil că aţi vorbit cu profesoara noastră, pentru că ea ne-a trimis aici. Poate că aţi uitat, adăugă Irie, folosindu-şi vocea de adult.

Domnul Hamilton îşi atinse trist tâmpla, ca şi cum ar fi vrut să recupereze această amintire, apoi deschise larg uşa, extrem de lent, şi făcu un pas ca de porumbel în lumina soarelui de toamnă.

— Atunci… vă rog să intraţi.

Îl urmară pe domnul Hamilton în întunericul casei. Era plină până la refuz cu obiecte de colecţie rupte şi ciobite din perioada victoriană, amestecate cu semne ale unei vieţi mai recente – biciclete de copii stricate, un joc *Speak-and-Spell* incomplet, patru perechi de cizme de cauciuc pline de noroi, câte una pentru fiecare membru al unei familii.

— Aşa, spuse el vesel când ajunseră în salonul cu ferestre mari, prin care se vedea o grădină imensă; ce-avem noi aici?

Copiii îşi descărcară braţele pe un fotoliu mâncat de molii; Magid scotea obiectele unul câte unul, ca pe articolele de pe o listă de cumpărături, în vreme ce domnul Hamilton aprinse o ţigară şi inspectă picnicul urban cu degete tremurătoare.

— Mere… vai de mine, nu… năut… nu, nu, nu, chipsuri…

Continuă astfel, fiecare articol fiind inspectat şi respins, până când bătrânul se uită la ei cu lacrimi abia vizibile în ochi.

— Nu pot să mănânc nimic din ce-i aici… sunt prea tari, înţelegeţi, prea tari, la naiba. N-aş putea să mă descurc decât poate cu laptele din nuca aia de cocos. Dar… o să bem ceai, nu? Rămâneţi la ceai?

Copiii se uitară la el fără nici o expresie.

— Haideţi, dragilor, staţi jos.

Irie, Magid şi Millat îşi târşâiră nervoşi picioarele până la fotoliu. Apoi se auzi un clic-clac şi când se uitară la domnul Hamilton, dinţii îi stăteau pe limbă, ca şi cum o a doua gură ar fi ieşit din prima. Apoi, într-o clipită, intrară înapoi la locul lor.

— Pur şi simplu nu pot mânca decât lucruri pasate, înţelegeţi? E numai vina mea. Ani şi ani de neglijenţă. Dinţii curaţi n-au fost niciodată o prioritate în armată.

Se salută singur şi se bătu în piept cu o mână tremurătoare.

— Eu am fost în armată, ştiţi? Ia spuneţi: de câte ori vă spălaţi pe dinţi voi, tinerii?

— De trei ori pe zi, minţi Irie.

— MINCINOASA! strigară Magid şi Millat în cor. SARE CASA!

— De două ori şi jumătate.

— Păi, dragă, hotărăşte-te, spuse domnul Hamilton, netezindu-şi pantalonii cu o mână şi ridicând ceaiul cu cealaltă.

— O dată pe zi, spuse Irie timid, căci îngrijorarea din vocea bătrânului o obligase să spună adevărul. Aproape în fiecare zi.

— Mi-e teamă că vei ajunge să regreţi asta. Şi voi?

Magid ajunsese deja la jumătatea unei invenţii complicate constând într-o periuţă de dinţi automată care-şi face treaba în timp ce tu dormi, însă Millat mărturisi:

— La fel. O dată pe zi. Mai mult sau mai puţin.

Domnul Hamilton se lăsă pe spate în fotoliu, meditativ.

— Întotdeauna uităm de importanţa dinţilor noştri. Nu suntem ca animalele mai neevoluate – la care dinţii sunt înlocuiţi regulat şi toate alea – noi suntem mamifere, ştiţi? Iar mamiferelor nu li se dau decât două şanse, în ceea ce priveşte dinţii. Mai vreţi zahăr?

Gândindu-se la cele două şanse ale lor, copiii refuzară.

— Dar ca orice lucru, problema are două aspecte. Dinţii albi şi curaţi nu sunt întotdeauna deştepţi, nu-i aşa? Par exemplum: când eram în Congo, singurul mod în care puteam repera un negru era să-i văd albeaţa dinţilor, dacă înţelegeţi ce vreau să spun. Îngrozitoare treabă. Era un întuneric negru ca smoala. Şi, din cauza asta, ei mureau, înţelegeţi? Săracii. Pe când eu am supravieţuit, şi analizez problema din celălalt punct de vedere, înţelegeţi?

Copiii nu spuneau nimic. Apoi Irie începu să plângă încetişor. Domnul Hamilton continuă:

— În război trebuie să iei hotărâri ca astea într-o fracţiune de secundă. Vezi o licărire albă şi poc! s-a dus… Negri ca smoala. Groaznice vremuri. Toţi băieţii ăia frumoşi care zăceau morţi, drept în faţa mea, chiar la picioarele mele. Cu burţile spintecate, ştiţi, şi cu măruntaiele pe pantofii mei. Ca la sfârşitul lumii. Bărbaţi foarte frumoşi, angajaţi de nemţi, negri ca asul de pică; sărmanii proşti habar n-aveau de ce se aflau acolo, de partea cui luptau, în cine trăgeau. Hotărârea armei. Foarte iute, copii. Foarte brutal. Biscuiţi?

— Vreau acasă, şopti Irie.

— Şi tata a fost în război. A jucat pentru Anglia, se lăudă Millat, roşu la faţă de nervi.

— Păi, băiete, te referi la echipa de fotbal ori la armată?

— La Armata Britanică. Conducea un tanc. Un domn Churchill. Cu tatăl ei, explică Magid.

— Mi-e teamă că te înşeli, spuse domnul Hamilton, elegant ca întotdeauna. Sunt sigur că nu erau gălbejiţi, din câte-mi amintesc; deşi în ziua de azi, probabil că n-ai voie să le spui aşa, nu? Dar nu… nu erau pakistanezi… cu ce i-am fi hrănit? Nu, nu, mormăi el, evaluând întrebarea de parcă i se dădea şansa de a rescrie istoria, aici şi acum. Nici nu se pune problema. Sigur n-aş fi putut să mănânc mâncarea lor grea. N-au fost pakistanezi. Pakistanezii trebuie să fi fost în armata pakistaneză, înţelegeţi, indiferent cum o fi aia. Cât despre săracii englezi, aveau destul de lucru cu noi, poponarii bătrâni…

Domnul Hamilton râse încetişor pentru sine, îşi întoarse capul şi admiră în linişte ramurile mari ale unui cireş care domina întreg colţul grădinii. După o pauză lungă, întoarse capul şi în ochi i se vedeau din nou lacrimile – îi curgeau repede pe obraji, de parcă fusese pălmuit.

— Aşa; voi, tinerii, n-ar trebui să spuneţi poveşti, nu-i aşa? Poveştile vă strică dinţii.

— Nu e minciună, domnu' J.P. Hamilton, chiar a fost, spuse Magid, mereu împăciuitor, mereu mediator. A fost împuşcat în mână. Are medalii. A fost erou.

— Şi pe urmă, când ţi se strică dinţii…

— E adevărat! strigă Millat, lovind cu piciorul tava cu ceai aşezată pe podea, între ei. Bătrân *tâmpit* şi nenorocit.

— Şi pe urmă, când ţi se strică dinţii, continuă domnul Hamilton, zâmbind către tavan, aaa, nu mai e cale de întoarcere. Nu se mai uită la tine ca înainte. Cele drăguţe nu se mai uită la tine a doua oară, nici dacă le plăteşti. Dar cât eşti încă tânăr, problema importantă este al treilea molar. De obicei i se spune măsea de minte, cred. Trebuie neapărat să te ocupi de al treilea molar. Asta a fost greşeala mea. Voi nu le aveţi încă, dar strănepoţilor mei abia le cresc. Problema cu măselele de minte este că nu poţi fi niciodată sigur că ai gura suficient de mare să-ţi încapă. Sunt singura parte a corpului la care omul trebuie să se adapteze. Trebuie să fii destul de mare pentru dinţii ăştia, înţelegeţi? Fiindcă dacă nu… vai mie, îţi cresc strâmbi şi în toate părţile, sau nu mai vor să crească deloc. Rămân lipiţi acolo de os – impactare am impresia că se numeşte – şi urmează o infecţie îngrozitoare. Ai grijă să le scoţi devreme, eu aşa îi spun nepoatei mele, Jocelyn, pentru copiii ei. Trebuie neapărat. Nu te poţi opune. Aş vrea să fi făcut şi eu aşa. Aş vrea să mă fi gândit la asta de la început. Pentru că ăştia sunt dinţii moşteniţi de la tată, ştiţi,

măselele de minte le ai de la tata. Sunt sigur de asta. Aşa că trebuie să fii destul de mare pentru ele. Dumnezeu ştie că eu n-am fost destul de mare pentru ale mele… Scoate-ţi-le şi spală-te pe dinţi de trei ori pe zi, dacă te interesează sfatul meu.

Când domnul J.P. Hamilton se uită în jos să vadă dacă îi interesa sfatul lui, cei trei musafiri negricioşi dispăruseră deja, şi luaseră şi punga cu mere (mere pe care se gândise să o roage pe Jocelyn să le paseze cu robotul de bucătărie); se luaseră la întrecere, alergând ca să ajungă la un spaţiu verde, la unul dintre plămânii oraşului, undeva unde se putea respira în voie.

*

Aşa. Copiii cunoşteau oraşul. Şi ştiau că în oraş există Nebuni. Îl ştiau pe Domnul Faţă-Albă, un indian care se plimbă pe străzile din Willesden cu faţa vopsită în alb, cu buzele vopsite în albastru, şi poartă pantaloni colanţi şi bocanci de alpinism; îl ştiau pe Domnul cu Ziarele, un bărbat înalt şi slab, îmbrăcat într-un trenci lung până la glezne, care stă la Biblioteca Brent, scoate ziarele din acea zi din servietă şi le rupe metodic în fâşii; o ştiau pe Nebuna Mary, o vrăjitoare neagră cu faţa roşie, care face voodoo, al cărei teritoriu se întinde de la Kilburn până la Strada Oxford, dar care-şi face vrăjile într-un tomberon de gunoi în West Hampstead; îl ştiau pe Domnul Perucă, cel care nu are sprâncene şi poartă o perucă, dar nu pe cap, ci pe o sfoară legată la gât. Însă aceşti oameni îşi *arătau* nebunia – erau mai buni, mai puţin înspăimântători decât domnul Hamilton – îşi etalau lipsa de sănătate mintală, nu erau jumătate nebuni, jumătate sănătoşi, iţiţi de după uşă. Erau de-a dreptul nebuni, în sensul shakespearian al cuvântului, şi vorbeau inteligibil când te aşteptai mai puţin. În Nordul Londrei, unde consilierii locali votaseră odată să schimbe numele cartierului în *Nirvana*, nu e un lucru neobişnuit să mergi pe stradă şi să dai brusc nas în nas cu cuvintele înţelepte ale celor cu faţa albă, cu buzele albastre sau ale celor fără sprâncene. De pe celălalt trotuar sau de la celălalt capăt al vagonului de metrou, ei îşi folosesc talentul de schizofrenici pentru a găsi legături între lucrurile întâmplătoare (pot găsi întreaga lume într-un fir de nisip, pot scoate o întreagă poveste din nimic), ca să te uimească, să-ţi spună poezii, să te zăpăcească, să-ţi

spună cine eşti şi unde te duci (de obicei pe Strada Baker – marea majoritate a clarvăzătorilor moderni călătoresc cu metroul pe Linia Metropolitană) şi de ce. Însă ca locuitori ai oraşului, nu îi apreciem pe aceşti oameni. Primul nostru instinct ne spune că intenţionează să ne pună într-o situaţie jenantă, că vor să ne *facă de ruşine* cumva, legănându-se pe coridorul vagonului, cu ochii ieşiţi din orbite şi cu nasul umflat, pregătindu-se să ne întrebe, inevitabil, *la ce ne holbăm*. La ce *dracu'* ne holbăm. Ca un mecanism anticipativ de apărare, londonezii au învăţat să nu se uite, să nu se uite niciodată, să le evite întotdeauna ochii, astfel ca nesuferita întrebare „La ce te holbezi?“ şi răspunsul ei inutil, demn de milă, abia şoptit – „La nimic“ – să poată fi evitate. Însă pe măsură ce prada evoluează (căci noi suntem pradă pentru Nebunii care ne vânează, disperaţi să-şi împărtăşească propria versiune a adevărului navetiştilor fără noroc), evoluează şi vânătorul, iar adevăraţii profesionişti încep să se plictisească de vechea replică „La ce te holbezi?“, avansând pe un teritoriu mai exotic. Nebuna Mary, de exemplu. A, principiul e acelaşi, pericolul e tot contactul vizual, însă acum te ţintuieşte cu privirea de la o sută, două sute, chiar trei sute de metri depărtare, şi dacă te prinde că faci la fel, se apropie cu o falcă-n cer şi una-n pământ, blestemând, cu pelerina umflată de vânt, cu băţul aducător de ghinion în mână, până când te ajunge, te scuipă, şi începe. Samad ştia toate astea – se mai întâlnise cu ea înainte, cu Nebuna Mary cea cu faţa roşie; avusese chiar nenorocul de a fi nevoit să stea lângă ea în autobuz. În orice altă zi, Samad i-ar fi spus vreo două. Însă astăzi se simţea vinovat şi vulnerabil, astăzi o ţinea pe Poppy de mână, în vremea ce soarele apunea; nu-i putea face faţă Nebunei Mary şi adevărurilor ei răutăcioase, nebuniei ei respingătoare – care era, bineînţeles, tocmai motivul pentru care ea îl urmărea, chiar cu bună ştiinţă, pe Church Road.

— Nu te uita, pentru siguranţa ta, spuse Samad. Mergi drept înainte. Habar n-aveam că a ajuns aşa de departe în Harlesden. Poppy aruncă o privire rapidă către fulgerul multicolor care galopa pe strada mare pe un cal imaginar.

Râse.

— Cine mai e şi *aia*?

Samad grăbi pasul.

— E Nebuna Mary. Şi nu e nici pe departe amuzantă. E periculoasă.

— Haide, eşti ridicol. Doar pentru că n-are casă şi are… *probleme* cu sănătatea mintală, nu înseamnă că vrea să facă

rău cuiva. Săraca, îţi dai seama ce trebuie să i se fi întâmplat în viaţă ca să ajungă aşa?

Samad oftă.

— În primul rând, are casă. A furat toate tomberoanele din West Hampstead şi a construit din ele o structură destul de impozantă în Fortune Green. Şi în al doilea rând, nu e „săracă". Toţi se tem de ea, de la consiliul municipal în jos, şi primeşte mâncare gratis de la toate magazinele din Nordul Londrei, de când a blestemat afacerea lui Ramchandra şi el a dat faliment într-o lună.

Corpolentul Samad transpira serios, căci mărise viteza, fiindcă şi Nebuna Mary făcuse la fel, pe celălalt trotuar. Fără suflare, şopti:

— Şi nu-i plac albii.

Poppy făcu ochii mari.

— Serios? spuse ea, ca şi cum o asemenea idee nu-i trecuse niciodată prin cap, şi se întoarse, făcând greşeala fatală de a se uita. Într-o clipă, Nebuna Mary se năpusti asupra lor. Un glob dens de scuipat îl lovi pe Samad drept între ochi, pe nas. Se şterse, o trase pe Poppy lângă el şi încercă să o fenteze pe Mary intrând în curtea bisericii St. Andrew, însă băţul ghinionului lovi pământul în faţa lor, trasând în praf şi pietriş o linie peste care nu se putea trece.

Vorbi lent, şi cu o căutătură atât de ameninţătoare, încât partea stângă a feţei părea paralizată.

— Te… holbai… la… ceva?

Poppy reuşi să chiţăie:

— Nu!

Nebuna Mary o pocni pe Poppy peste picioare cu băţul ghinionului, apoi se întoarse către Samad.

— Tu, domnule! Te… holbezi… la… ceva?

Samad dădu din cap.

Deodată, ea începu să urle:

— NEGRULE! UN' TE UIŢI, NUMAI NEGRI VEZI!

— Te rog, se bâlbâi Poppy, evident înspăimântată. Nu vrem necazuri.

— NEGRULE! (Îi plăcea să vorbească în versuri.) ACI SĂ CAZI, ÎN IAD SĂ ARZI!

— Noi ne vedem de treaba noastră, începu Samad, însă fu oprit de un al doilea proiectil de flegmă, care de data asta îl lovi în obraz.

— *Oriun' te duci, diavolu' te urmăreşte, Oriun' te duci, diavolu' te haleşte!*

Aceste cuvinte fură rostite într-un fel de şoaptă ca a sufleurului, şi însoţite de un dans dintr-o parte în alta, cu

braţele întinse şi cu băţul ghinionului bine înfipt sub bărbia lui Poppy Burt-Jones.

— *Ce-a făcut ei pentru noi decât că ne-a omorât şi ne-a robit? Ce-a făcut ei cu minţile noastre, decât că ne-a făcut rău şi ne-a înrăit? Care-i poluţia?*

Nebuna Mary îi ridică din nou bărbia lui Poppy cu băţul şi întrebă iar:

— CARE-I POLUŢIA?

Poppy plângea.

— Te rog… Nu înţeleg ce vrei să…

Nebuna Mary îşi supse dinţii şi se întoarse din nou spre Samad.

— CARE-I SOLUŢIA?

— Nu ştiu.

Nebuna Mary îl lovi cu băţul peste glezne.

— CARE-I SOLUŢIA, NEGRULE?

Nebuna Mary era o femeie frumoasă, uimitoare: avea o frunte înaltă, un nas proeminent, piele măslinie fără riduri şi un gât lung, la care albii pot doar să viseze. Însă ochii ei ciudaţi, care arătau o furie aflată la marginea disperării, erau cei la care se concentra Samad, pentru că văzuse că i se adresează lui şi numai lui. Poppy nu avea nici o legătură cu asta. Nebuna Mary se uita la el fiindcă îl *recunoscuse*. Nebuna Mary găsise *un tovarăş de călătorie*. Văzuse nebunul din el (mai bine zis, *profetul*); el era sigur că ea văzuse bărbatul furios, cel care se masturba, cel rătăcit în deşert, departe de fiii lui, bărbatul străin aflat într-o ţară străină, rămas prizonier între graniţe… bărbatul care, dacă insişti destul de mult, va vedea dintr-odată lumina. Altfel de ce l-ar fi ales pe el, de pe o stradă plină de oameni? Pur şi simplu fiindcă l-a recunoscut. Pur şi simplu pentru că veneau din acelaşi loc, el şi cu Nebuna Mary, şi anume *de foarte departe*.

— *Satyagraha*, spuse Samad, fiind el însuşi surprins cât de calm era.

Nefiind obişnuită să i se răspundă la interogatoriu, Nebuna Mary se uită la el uimită.

— CARE-I SOLUŢIA?

— *Satyagraha*. În sanscrită, înseamnă „adevăr şi fermitate“. Sunt cuvintele lui Gandhi. Vezi tu, lui nu-i plăcea „rezistenţa pasivă“ sau „nesupunerea civilă“.

Nebuna Mary începuse să strângă din ochi şi să înjure întruna pe înfundate, dar Samad simţi că într-un fel Nebuna Mary îl asculta, că mintea ei încerca să înţeleagă şi alte cuvinte decât pe ale ei.

— Cuvintele astea n-au fost destul de mari pentru el. Voia să demonstreze că ceea ce numim slăbiciune e de fapt o forţă. El a înţeles că, uneori, să nu acţionezi e cel mai mare triumf al omului. Era hindus. Eu sunt musulman. Prietena mea e…

— Romano-catolică, spuse Poppy tremurând. Nepracticantă.

— Iar tu eşti…, începu Samad.

Nebuna Mary spuse de mai multe ori *crăpătură, căţea, rhasclaat* şi scuipă *pe jos*, fapt pe care Samad îl interpretă drept un semn de liniştire a ostilităţilor.

— De fapt, încerc să-ţi spun…

Samad se uită la micul grup de metodişti care, auzind zgomotul, începuseră să se adune curioşi la uşa bisericii. Căpătă încredere. În Samad sălăşluise întotdeauna un predicator ratat. Un atoateştiutor, un propovăduitor. Cu ceva public şi cu mult aer proaspăt, se autoconvinsese întotdeauna că toată ştiinţa din univers, toată ştiinţa de pe pereţi era a lui.

— Încerc să-ţi spun că viaţa este o mare biserică, nu-i aşa?

Arătă către clădirea urâtă din cărămidă roşie, plină de credincioşi fervenţi.

— Cu culoare largi.

Arătă către amestecul mirositor de negru, alb, maro şi galben care forfotea în sus şi-n jos pe stradă. Către femeia albinoasă care stătea în faţa supermarketului şi vindea margarete culese din grădina bisericii.

— De-a lungul cărora eu şi prietena mea am vrea să mergem mai departe, dacă nu te deranjează. Crede-mă, îţi înţeleg îngrijorarea, spuse Samad, inspirat fiind de către celălalt mare predicator al străzii din Nordul Londrei, Ken Livingstone[1]; şi mie mi-e greu; tuturor ne e greu în ţara asta, în ţara asta care ni se pare şi nouă, şi veche în acelaşi timp. Suntem un popor dezbinat, nu-i aşa?

Şi aici Samad făcu ceva ce nimeni nu-i mai făcuse Nebunei Mary de mai bine de cincisprezece ani: o atinse. Foarte uşor, pe umăr.

— Suntem un popor dezbinat. În ceea ce mă priveşte, jumătate din mine vrea să stea liniştită, cu picioarele încrucişate, şi să lase lucrurile pe care nu le pot controla să treacă peste mine. Însă cealaltă jumătate vrea să poarte războiul sfânt. Jihad! Şi, bineînţeles, putem să ne certăm pe stradă în legătură cu asta, însă la urma urmei eu cred că trecutul tău nu e trecutul meu, iar adevărul tău nu e adevărul meu şi soluţia ta… nu e soluţia mea. Aşa că nu ştiu ce ai vrea

să-ţi spun. Adevărul şi fermitatea ar fi o sugestie, deşi, dacă acest răspuns nu te mulţumeşte, sunt mulţi alţi oameni pe care poţi să-i întrebi. Din punctul meu de vedere, speranţa mea stă în ultimele zile. Profetul Mahomed – pacea fie cu El! – ne spune că în Ziua Învierii toţi vom fi inconştienţi. Surzi şi muţi. Fără trăncăneală. Fără limbă. Şi ce *a dracului* uşurare va fi! Şi-acum, te rog să mă scuzi.

Samad o prinse hotărât de mână pe Poppy şi merse mai departe, în timp ce Nebuna Mary rămase uluită o clipă, înainte să se repeadă asupra uşii bisericii şi să înceapă să-i stropească cu salivă pe enoriaşi.

Poppy îşi şterse o lacrimă înspăimântată şi oftă.

— Calm într-o situaţie de criză. Impresionant, spuse ea.

Din ce în ce mai acaparat de viziunile sale, Samad îl vedea pe străbunicul lui, Mangal Pande, fluturându-şi muscheta; luptând împotriva noului, apărând tradiţia.

— E o trăsătură de familie, spuse el.

Mai târziu, Samad şi Poppy traversară Harlesden, ocoliră Dollis Hill, iar apoi, când i se păru că se învârt prea aproape de Willesden, Samad aşteptă să apună soarele, cumpără o cutie de dulciuri indiene lipicioase şi se întoarseră în Parcul Roundwood; admirară ultimele flori. El vorbea întruna, genul de vorbărie menită să zdrobească dorinţa fizică, genul de vorbărie care nu face decât s-o mărească. Îi povesti despre cum era la Delhi prin 1942, iar ea îi povesti despre cum era la St. Albans prin 1972. Ea se plânse de o listă lungă de iubiţi total nepotriviţi, iar Samad, nefiind în stare s-o critice pe Alsana şi nici măcar să-i rostească numele, vorbi despre copiii lui: teama de pasiunea lui Millat pentru obscenităţi şi pentru o emisiune zgomotoasă de la televizor despre nu ştiu ce echipă A; îngrijorarea că Magid nu primea suficientă lumină direct de la soare. Ce le făcea ţara asta fiilor lui, asta voia el să ştie, ce le făcea?

— Îmi placi, spuse ea în cele din urmă. Mult. Eşti foarte amuzant. Ştii că eşti amuzant?

Samad zâmbi şi dădu din cap.

— Nu m-am considerat niciodată un mare geniu al comediei.

— Nu… *chiar eşti* amuzant. Chestia aia despre cămile…

Începu să râdă, iar râsul ei era molipsitor.

— Ce chestie?

— Despre cămile… când ne plimbam.

— A, vrei să zici: „Bărbaţii sunt precum cămilele: nu găseşti nici unul într-o sută în care să poţi avea încredere“.

— Da!

— Asta nu e amuzant, e din Bukhārī[2], partea a opta, pagina o sută treizeci, spuse Samad. Şi e un sfat bun. Cel puţin eu mi-am dat seama că e adevărat.

— Mă rog, tot amuzant e.

Veni mai aproape de el pe bancă şi îl sărută pe ureche.

— Sincer, îmi placi.

— Aş putea să-ţi fiu tată. Sunt căsătorit. Sunt musulman.

— Bine, deci agenţia matrimonială nu ne-ar fi cuplat. Şi ce dacă?

— Ce vorbă mai e şi asta: „Şi ce dacă?“ E în engleză? Nu-i în engleză. Numai imigranţii mai vorbesc engleza corectă în ziua de azi. Poppy chicoti.

— Eu tot zic: şi…

Dar Samad îi acoperi gura cu palma, şi pentru o clipă păru că voia s-o lovească.

— Şi *totul*. Şi *totul*. Nu e nimic amuzant în situaţia asta. Nu e nimic bun în asta. Nu vreau să discut cu tine ce e bun şi ce e rău în situaţia asta. Să rămânem la lucrul pentru care e clar că suntem aici, se răsti el. Fizic, nu metafizic.

Poppy se mută la celălalt capăt al băncii şi se aplecă în faţă, cu coatele pe genunchi.

— Ştiu, începu ea încet, că asta nu e mai mult decât e. Dar nu accept să mi se vorbească aşa.

— Îmi cer scuze. Am greşit să…

— Doar pentru că tu te simţi vinovat, eu n-am de ce să mă simt…

— Da, îmi pare rău. N-am…

— Fiindcă poţi să pleci dacă…

Jumătăţi de gânduri. Pune-le cap la cap şi ai mai puţin decât aveai la început.

— Nu vreau să plec. Te doresc.

Poppy se înveseli puţin şi afişă zâmbetul ei pe jumătate trist, pe jumătate prostesc.

— Vreau să-mi petrec noaptea… cu tine.

— Bine, răspunse ea. Fiindcă ţi-am cumpărat ceva când te-ai dus alături să cumperi bomboanele alea.

— Ce?

Băgă mâna în poşetă, şi în clipa nesfârşită în care ea scotocea printre rujuri şi chei de maşină şi mărunţiş, se întâmplară două lucruri.

1.1 Samad închise ochii şi auzi cuvintele *Pentru cel neprihănit, toate sunt neprihănite*, iar apoi, aproape

imediat după, *Mai corect de-atât nu se poate*.

1.2 Samad deschise ochii şi îi văzu foarte limpede lângă foişorul orchestrei pe cei doi fii ai lui, care îşi înfigeau dinţii albi în două mere strălucitoare, îi făceau semn cu mâna şi zâmbeau.

Şi apoi Poppy ieşi din nou la suprafaţă, triumfătoare, cu o bucată de plastic roşu în mână.

— O periuţă de dinţi, zise ea.

1. Ken Livingstone (n. 1945), foarte controversat politician britanic de stânga.

2. Muhammad ibn-Ismail al-Bukhari (810–870), învăţat arab.

8

Mitoză

Străinul care intră în Sala de biliard O'Connell's la întâmplare, sperând poate să găsească dulcile acorduri ale limbii bunicului, sau dorind să vadă bila roşie ricoşând din margine şi intrând în buzunarul din colţ, va fi dezamăgit pe dată când va afla că locul nu e nici irlandez, nici sală de biliard. Va admira de-a dreptul confuz pereţii împodobiţi cu carpete, reproducerile după tablourile cu curse de cai ale lui George Stubbs[1], şi fragmente înrămate din cine ştie ce document străin, oriental. Va căuta o masă de biliard, dar va găsi în schimb un bărbat înalt de culoare, cu o acnee îngrozitoare, care stă în spatele unei tejghele şi prăjeşte ouă cu ciuperci. Privirea lui va cădea cu suspiciune asupra unui steag irlandez şi a unei hărţi a Emiratelor Arabe, înnodate între ele şi agăţate de la un perete la celălalt, care îl separă de restul clienţilor. Apoi va deveni conştient că mai multe perechi de ochi sunt aţintite asupra lui, unele arogante, altele suspicioase; nefericitul străin se va grăbi spre ieşire, prudent, mergând cu spatele, dărâmând în drum cartonul cu silueta lui Viv Richards în mărime naturală. Clienţii vor râde. O'Connell's nu e un loc potrivit pentru străini.

O'Connell's este genul de loc unde vin bărbaţii însuraţi, căutând un alt fel de familie. Spre deosebire de rudele de sânge, aici e nevoie să-şi *câştige* poziţia în comunitate; e nevoie de ani întregi de frecat menta cu pasiune, de pierdut vremea, de privit la stele, de tăiat frunză la câini, de ascultat cum creşte iarba şi de privit cum se usucă vopseaua – adică mult mai multă pasiune decât investesc bărbaţii în momentul neglijent al procreării. Trebuie *să cunoşti* locul. De exemplu, există motive pentru care O'Connell's este o sală de biliard irlandeză ţinută de arabi şi fără mese de biliard. Şi există motive pentru care Mickey cel plin de pustule îţi găteşte cartofi prăjiţi cu ochiuri şi fasole, ori ochiuri cu cartofi prăjiţi şi fasole, ori fasole cu cartofi prăjiţi şi ciuperci, dar niciodată, sub nici o formă, cartofi prăjiţi cu fasole, ochiuri şi şuncă. Dar ca să afli astfel de informaţii trebuie să petreci mult timp acolo. Vom intra în detalii mai târziu. Deocamdată, ajunge să spunem că aici e a doua casă a lui Samad şi a lui Archie; de zece ani, ei stau aici între şase (ora la care iese Archie de la

serviciu) şi opt (ora la care pleacă Samad la serviciu), pentru a discuta de toate, de la semnificaţia Apocalipsei până la tarifele instalatorilor. Şi despre femei. Femei presupuse. Dacă vreo femeie ar trece pe lângă geamul murdar de gălbenuş de la O'Connell's (nu se ştie să se fi aventurat vreodată vreo femeie înăuntru), ei ar zâmbi şi ar face speculaţii – în funcţie de sensibilităţile religioase ale lui Samad din seara respectivă – referitor la probleme care merg chiar până la întrebarea dacă ar da-o repede afară din pat, sau la meritele relative ale ciorapilor cu chilot sau fără; iar apoi, inevitabil, s-ar ajunge la marea dezbatere: sâni mici (care stau în sus) vs sâni mari (care cad într-o parte). Însă nu se discutase niciodată despre femei adevărate, din carne şi oase, umede şi lipicioase. Până acum. Astfel că nemaivăzutele evenimente din ultimele luni cereau un summit la O'Connell's mai devreme decât de obicei. Samad îl sunase în sfârşit pe Archie şi îi mărturisise toată groaznica încurcătură: înşelase, înşela; fusese văzut de către copii şi acum îi vedea pe copii, ca pe nişte fantome, zi şi noapte. Archie tăcuse o vreme, apoi spusese:

— La dracu'. La patru, atunci. La dracu'.

Aşa era Archie. Calm într-o situaţie de criză.

Însă când se făcu 4:15 şi Archie tot nu venise, un Samad disperat îşi ronţăise toate unghiile până la carne şi se prăbuşise pe tejghea, cu nasul turtit de sticla fierbinte pe care se ţineau hamburgerii, cu ochiul lipit de o vedere care înfăţişa cele opt atracţii locale ale comitatului Antrim.

Mickey, bucătar, chelner şi proprietar, care se mândrea că ştie numele tuturor clienţilor şi că-şi dă seama când un client nu e în apele lui, dezlipi faţa lui Samad de pe sticla fierbinte cu cuţitul de tăiat ouă.

— Oi.

— Salut, Mickey, ce faci?

— La fel, la fel. Dar destul despre mine. Ce dracu' e cu tine, frate? Ei? Ei? Te-am urmărit, Sammy, de când ai intrat. Ai o faţă lungă ca un rahat. Spune-i lu' unchiu' Mickey.

Samad mormăi.

— Oi. Nu. Fără de-astea. Doar mă ştii. Sunt partea plină de compasiune a industriei serviciilor, eu te servesc c-un zâmbet, ce mă-sa, aş purta şi-o crăvăţică roşie şi o pălăriuţă roşie, ca puţoii ăia de la Mr Burger, dacă n-aş avea capu' aşa al dracu' de mare.

Aceasta nu era o metaforă. Mickey avea capul foarte mare, de parcă acneea lui mai ceruse nişte spaţiu şi primise autorizaţie de construcţie.

— Care-i problema?

Samad se uită în sus, la capul mare şi roşu al lui Mickey.

— Îl aştept pe Archibald, Mickey. Te rog, nu-ţi face griji. O să-mi revin.

— Cam devreme, hă?

— Poftim?

Mickey se uită la ceasul de perete din spatele lui, cel cu o bucată de ou uscată din paleolitic pe cadran.

— Am zis că-i cam devreme, hă? Pentru tine şi frăţioru' Archie. Io la şase vă aştept. O porţie de cartofi prăjiţi cu fasole, ochiuri şi ciuperci. Şi una de omletă cu ciuperci. Cu condimente de sezon, evident.

Samad oftă.

— Avem multe de discutat.

Mickey îşi dădu ochii peste cap.

— N-o să-ncepi iarăşi cu drăcovenia aia cu bunicu' Mangy Pandy, nu? Cine pe cine a-mpuşcat şi cine pe cine-a spânzurat, bunicu' meu i-a condus pe pakistanezi sau ce-dracu'-or-fi-fost, de parcă vreun frecangiu nenorocit dă doi bani pe asta. Mi-alungi clienţii. Creezi…

Mickey îşi frunzări noua sa biblie, *Hrană pentru minte: Ghid pentru angajaţii şi angajatorii din industria serviciilor alimentare – Strategii şi relaţii cu clienţii şi consumatorii*.

— Creezi un *sindrom repetitiv* care-i deranjează pe toţi puţoii ăştia de la *experienţa lor culinară*.

— Nu, nu. *Stră*bunicul meu nu e pe ordinea de zi azi. Avem alte treburi.

— Păi, atunci freacă-ţi-o. Sindrom repetitiv, asta ai.

Mickey îşi mângâie cartea cu afecţiune.

— Zice de toate-aici, frate. Cele mai bune patru lire şi nouă'ş cinci de penny pe care le-am cheltuit vreodată. Apropo de învăţături, te mănâncă palma azi? întrebă Mickey, arătând cu capul spre camera de la subsol.

— Sunt musulman, Mickey. Nu mai joc.

— Păi, da, evident, toţi suntem Fraţi; da' omu' tre' să şi trăiască. Nu? Ia zi, nu?

— Nu ştiu, Mickey, aşa o fi?

Mickey îl lovi tare pe Samad cu palma pe spate.

— Păi normal! Îi ziceam lu' frate-meu Abdul…

— Care Abdul?

Tradiţia era, atât în familia lărgită, cât şi în familia nucleică a lui Mickey, ca toţi fiii să fie numiţi Abdul, pentru a-i învăţa vanitatea de a pretinde un statut mai înalt decât al celorlalţi bărbaţi, ceea ce era foarte bine, dar avea tendinţa de a le produce confuzie copiilor în anii formatori. Însă copiii au imaginaţie, iar numeroşii Abduli şi-au adăugat câte un nume englezesc, care într-un fel să-l atenueze pe primul.

— Abdul-Colin.

— Aşa.

— Aşa, deci ştii că Abdul-Colin a devenit un pic fundamentalist – OCHIURI, FASOLE, CARTOFI PRĂJIŢI, PÂINE PRĂJITĂ – o barbă mare ca dracu', fără carne de porc, fără băutură, fără femei, tot tacâmu', frate; ia de-aci, şefu'.

Abdul-Mickey împinse o farfurie plină cu carbohidraţi puturoşi unui bătrân scofâlcit care avea pantalonii traşi atât de sus, încât aproape că-l înghiţiseră complet.

— Ei, şi unde crezi că pun ochii pe Abdul-Colin săptămâna trecută? Numa' la Mickey Finn, pe Harrow Road, şi-i zic: „Oi, Abdul-Colin, da' văd c-ai înţeles greşit învăţăturile alea", şi el zice, ştii, pompos, cu bărboiu' ăla, zice…

— Mickey, Mickey… te superi rău dacă lăsăm povestea pe mai târziu… problema e că…

— Nu, bine, bine. Nici nu ştiu ce dracu' mă mai deranjez.

— Dac-ai putea, te rog să-i spui lui Archibald când vine că sunt în separeul de după jocul de pinball. A, şi dă-mi ca de obicei.

— No problemo, frate.

După vreo zece minute se auzi uşa şi Mickey ridică ochii din Capitolul 6, „Am o muscă în supă: Cum să rezolvăm atitudinile ostile în contextul problemelor de alimentaţie", şi îl văzu pe Archibald Jones, care căra o valiză ieftină, apropiindu-se de tejghea.

— Bravo, Arch. Cum merge afacerea cu împăturitu'?

— Ei, ştii şi tu. Comme si, comme sar. Samad e pe-aici?

— Dacă e *pe-aici*? Dacă e *pe-aici*? S-a-nvârtit pe-aici ca o putoare nenorocită vreo jumătate de oră, ce mă-sa. Cu o faţă lungă cât un rahat. Ar trebui să-i aducă cineva o oliţă şi să-l cureţe.

Archie îşi puse valiza pe tejghea şi se încruntă.

— I s-au înecat corăbiile, ha? Să-ţi spun drept, Mickey, îmi fac griji pentru el.

— Du-te şi te spovedeşte, spuse Mickey, pe care îl enervase o afirmaţie din Capitolul 6 cum că ar trebui să spele farfuriile cu apă caldă. Sau, dacă vrei, du-te în separeul din spatele jocului de pinball.

— Mersi, Mickey. A, o omletă cu…

— Ştiu, cu ciuperci.

Archie înaintă pe intervalul acoperit cu linoleum de la O'Connell's.

— Salut, Denzel, 'seara, Clarence.

Denzel şi Clarence erau doi octogenari jamaicani extraordinar de vulgari şi de răutăcioşi. Denzel era incredibil de gras, Clarence era îngrozitor de slab, amândurora le muriseră familiile, amândoi aveau pălării, şi stăteau într-un colţ jucând domino tot timpul pe care îl mai aveau de trăit.

— Ce-o zis ăsta?

— O zis *'seara*.

— Da' nu vede că joc domino?

— Nu, frate! Dac-are-o păsărică-n loc de faţă, cum vrei să vadă orişice lucruşor?

Archie se făcu că nu aude, aşa cum şi voiau cei doi, şi se strecură în separeu, faţă în faţă cu Samad.

— Nu înţeleg, spuse Archie, reluând conversaţia de unde o întrerupseseră la telefon. Adică îi vezi în mintea ta, sau îi vezi de-adevăratelea?

— De fapt, e foarte simplu. Prima dată, chiar prima dată, erau acolo. Dar de atunci încoace, Archie, în ultimele săptămâni, îi văd pe gemeni de fiecare dată când sunt cu ea… ca pe nişte fantome! Chiar şi când o facem… îi văd. Îmi zâmbesc.

— Eşti sigur că nu eşti doar obosit fiindcă munceşti prea mult?

— Ascultă-mă, Archie: îi *văd*. E un semn.

— Sam, hai să analizăm faptele. Când ei te-au văzut de-adevăratelea… tu ce-ai făcut?

— Ce puteam să fac? Am zis: „Salut, băieţi. Salutaţi-o pe domnişoara Burt-Jones".

— Şi ei ce-au zis?

— Au zis bună ziua.

— Şi tu ce-ai zis?

— Archibald, n-ar fi mai bine să-ţi povestesc pur şi simplu ce s-a întâmplat fără să mă tot interoghezi atâta?

— CARTOFI PRĂJIŢI, FASOLE, OCHIURI, ROŞII ŞI CIUPERCI!

— Sam, e comanda ta.

— Resping această acuzaţie. Nu e a mea. Eu nu comand niciodată roşii. Nu vreau o biată roşie cojită şi fiartă până s-a storcit, şi pe urmă prăjită până s-a uscat.

— Păi nu-i nici a mea. Eu am cerut omletă.

— Păi nu-i nici a mea. Aşa; pot să zic mai departe?

— Te rog.

— M-am uitat la băieţii mei, Archie… m-am uitat la băieţii mei frumoşi… şi mi s-a frânt inima – nu, mai mult decât atât – mi s-a spart. Mi s-a spart în mii de cioburi şi fiecare ciob m-a înjunghiat mortal. Îmi tot spuneam: cum pot

eu să-i învăţ ceva pe băieţii mei, cum pot să le arăt drumul cel bun când eu mi l-am pierdut pe-al meu?

— Eu am crezut, începu Archie şovăielnic, că femeia era problema. Dacă chiar nu ştii ce să faci cu ea, atunci… am putea să dăm cu banul, cap stai, pajură pleci – măcar ştii că ai luat o…

Samad izbi cu pumnul cel bun în masă.

— Nu vreau să dau cu nenorocitul de ban! Şi în plus, e prea târziu. Nu înţelegi? Ce-i făcut e bun făcut. Sunt menit să ajung în iad, acum înţeleg. Aşa că trebuie să mă concentrez pe salvarea fiilor mei. Am de făcut o alegere, una *morală*. Samad îşi coborî vocea, şi chiar înainte să deschidă gura, Archie ştia la ce avea să se refere. Şi tu ai făcut alegeri dificile, Archie, acum mulţi ani. Te ascunzi bine, dar eu ştiu că n-ai uitat cum e. Şi ai o bucată de glonte în picior drept dovadă. Te-ai luptat cu el. Ai câştigat. Eu n-am uitat. Întotdeauna te-am admirat pentru asta, Archibald.

Archie se uită în pământ.

— Aş prefera să nu…

— Crede-mă, nu-mi face nici o plăcere să scotocesc prin amintiri care te deranjează, prietene. Dar nu vreau decât să te fac să-mi înţelegi situaţia. Şi acum, ca şi atunci, întrebarea e aceeaşi: *În ce fel de lume vreau să crească mari copiii mei?* Ai făcut ceva să rezolvi problema atunci. Iar acum e rândul meu.

Fără să înţeleagă din discursul lui Samad mai mult decât înţelegea cu patruzeci de ani în urmă, Archie se juca deocamdată cu o scobitoare.

— Atunci… de ce nu renunţi pur şi simplu la întâlnirile cu ea?

— Încerc… încerc.

— E aşa de bine?

— Nu, mă rog, nu e neapărat… adică, e bine, da… dar nu suntem desfrânaţi… ne sărutăm, ne ţinem în braţe.

— Dar nu…

— Nu în adevăratul sens al cuvântului, nu.

— Dar nişte…

— Archibald, te îngrijorează fiii mei ori sperma mea?

— Fiii, spuse Archie. Categoric fiii.

— Fiindcă au revoltă în ei, Archie. O văd; acum e mică, dar creşte. Îţi spun, nu ştiu ce se întâmplă cu copiii noştri în ţara asta. Oriunde te uiţi e la fel. Săptămâna trecută, pe fiul lui Zinat l-au prins fumând marijuana. Ca un jamaican!

Archie ridică din sprâncene.

— Vai, n-am vrut să te jignesc, Archibald.

— Nu-i nimic, frate. Dar n-ar trebui să-i judeci fără să ştii cum e. La mine, căsătoria cu o jamaicană a făcut minuni pentru vechea artrită. Dar nu despre asta e vorba. Continuă.

— Păi, să le luăm de exemplu pe surorile Alsanei; toţi copiii lor le fac numai probleme. Nu vor să meargă la moschee, nu se roagă, vorbesc ciudat, se îmbracă ciudat, mănâncă tot felul de prostii, se acuplează cu Dumnezeu ştie cine. N-au pic de respect pentru tradiţie. I se zice asimilare, dar de fapt e doar corupere! Corupere!

Archie încercă să pară şocat, apoi dezgustat, fiindcă nu ştia ce să spună. Archie credea că oamenii ar trebui pur şi simplu să fie mai deschişi. Credea că oamenii ar trebui pur şi simplu să locuiască împreună, ştii, în pace şi armonie sau cam aşa ceva.

— CARTOFI PRĂJIŢI, FASOLE, OCHIURI, CIUPERCI! OMLETĂ CU CIUPERCI! Samad ridică mâna şi se întoarse spre tejghea.

— Abdul-Mickey! ţipă el, iar în voce i se ghicea un uşor şi comic accent cockney. Aici, şefu', te rog.

Mickey se uită la Samad, se aplecă peste tejghea şi se şterse la nas cu şorţul.

— Nu eşti aşa de prost. Aci e cu autoservire, domnilor. Nu sunteţi la Waldorf, ce dracu'.

— Mă duc eu, spuse Archie, ridicându-se.

— Cum se simte? întrebă Mickey pe înfundate, împingând farfuria către Archie. Archie se încruntă.

— Habar n-am. A început iar cu tradiţia. Îşi face griji pentru fiii lui, înţelegi? În ziua de azi e uşor pentru copii s-o ia razna, ştii? Nici nu prea ştiu ce să-i zic.

— Nu tre' să-mi spui mie, frate, spuse Mickey, dând din cap. Io am scris cartea asta, nu? Uită-te la băiatu' meu mai mic, Abdul-Jimmy. Săptămâna viitoare se duce la tribunalu' pentru minori fin'că a furat nişte nenorocite de embleme de la Volkswagenuri. Zic: eşti prost sau ce dracu'? Care mama dracului e rostu'? Măcar fură dracului *maşina*, dacă tot vrei să furi. Adică de ce? Zice că are de-a face cu nişte nenorociţi de Beetie Boys[2] sau nu ştiu ce rahaturi. Păi bine, îi zic, băieţii ăştia e morţi dacă pun io mâna pe ei, şi să nu crezi că mă laud. N-au simţu' tradiţiei, n-au nici o afurisită de moralitate, asta-i problema.

Archie dădu din cap şi luă un teanc de şerveţele cu care să ridice farfuriile fierbinţi.

— Dacă vrei un sfat de la mine – şi-o să-l vrei, fin'că face parte din relaţia specială dintre proprietaru' dughenei şi

clientu' dughenei – zi-i lu' Samad că are două posibilităţi. Or poa' să-i trimită înapoi la ţară, înapoi în India…

— Bangladesh, îl corectă Archie, furând un cartof din farfuria lui Samad.

— Unde-mama-mă-sii-o-fi. Poa' să-i trimită acolo şi să-i crească cum trebuie, mamaia şi tataia lor, să înveţe dracului despre cultura lor, să crească dracului cu nişte principii. Ori – un moment – CARTOFI PRĂJIŢI, FASOLE, CHIFTELE ŞI CIUPERCI! DOUĂ PORŢII!

Denzel şi Clarence abia se mişcară către farfuriile fierbinţi.

— Chifteaua aia arată *ciudat*, spuse Clarence.

— Ăsta-ncearcă să ne-otrăvească, spuse Denzel.

— Ciupercile-alea arată *bizar*, spuse Clarence.

— Ăsta-ncearcă să otrăvească omu' bun cu mâncarea diavolului, spuse Denzel. Mickey îl pocni pe Denzel peste degete cu cuţitul.

— Oi. Morecambe şi Wise, lua-v-ar dracu'. Mai schimbaţi naibii replicile, da?

— Ori? insistă Archie.

— Ăsta-ncearcă s-omoare un bătrân neajutorat, mormăi Denzel, în timp ce-şi târşâiau amândoi picioarele înapoi la masă.

— Ai dracului, ăştia doi. Mai trăiesc numa' fin'că-s prea scârţani să-şi plătească incinerarea.

— Ori?

— Ce?

— Care-i a doua opţiune?

— A, da. Păi, a doua opţiune-i evidentă, nu?

— Da?

— *Acceptă.* Vor trebui să *accepte*, nu? Acu' toţi suntem englezi, frate. Dacă nu-ţi place, umflă-te, cum i-a zis umplutura plăcintei. Face două cincizeci, Archibald, băiete. Epoca de aur a tichetelor de masă a apus.

Epoca de aur a tichetelor de masă a apus acum zece ani. De zece ani, Mickey tot spune „Epoca de aur a tichetelor de masă a apus". Iar lui Archie asta îi plăcea cel mai mult la O'Connell's. Toate erau ţinute minte, nimic nu se pierdea. Istoria nu era niciodată revizuită sau reinterpretată, adaptată sau înfrumuseţată. Era la fel de statornică şi de simplă ca şi oul uscat de pe ceas.

Când Archie se întoarse la masa opt, Samad era ca Jeeves: dacă nu chiar posomorât, atunci relativ posomorât.

— Archibald, ai greşit drumul după ce ai ajuns la Gange? N-ai fost atent ce dilemă am? Sunt corupt, fiii mei

devin şi ei corupţi, toţi vom arde în curând în focul iadului. Sunt probleme destul de presante, Archibald.

Archie zâmbi senin şi mai fură un cartof.

— Problema e rezolvată, prietene Samad.

— E rezolvată?

— E rezolvată. Aşa; după părerea mea, ai două opţiuni…

*

Cam pe la începutul acestui secol, regina Thailandei se afla pe o corabie, călătorind împreună cu numeroşii ei curteni, servitori, cameriste, care îi spălau picioarele şi îi gustau bucatele, când, dintr-odată, corabia fu lovită de un val şi regina fu aruncată peste bord, în apele verzui ale fluviului Nippon-Kai, în care, în ciuda strigătelor ei disperate de ajutor, se înecă, fiindcă nimeni de pe corabie nu i-a sărit în ajutor. Misterioasă pentru cei din afară, pentru thailandezi explicaţia era evidentă: tradiţia cerea, ca şi astăzi de altfel, ca nimeni, bărbat sau femeie, să nu o atingă pe regină. Dacă religia e opiul popoarelor, tradiţia e un analgezic încă şi mai sinistru, pentru simplul fapt că rareori ni se pare sinistră. Dacă religia înseamnă un garou strâns, o venă care pulsează şi un ac, tradiţia e o găselniţă mult mai domestică: seminţe de mac amestecate în ceai; o băutură dulce din boabe de cacao, asezonată cu cocaină; genul de băutură pe care ţi-ar fi făcut-o bunica. Pentru Samad, ca şi pentru poporul thailandez, tradiţia însemna cultură, iar cultura ducea la rădăcini, iar acestea erau bune, acestea erau principii de neclintit. Asta nu însemna că el putea să se conducă după ele, să le respecte sau să trăiască aşa cum cereau ele, însă rădăcinile sunt rădăcini şi rădăcinile sunt bune. N-ai ajunge nicăieri dacă i-ai spune că şi buruienile au rădăcini, sau că primul semn al dinţilor care cad e ceva putred, stricat, aflat undeva adânc în gingii. Rădăcinile erau ceva salvator, erau frânghiile pe care le arunci ca să salvezi pe cineva de la înec, să răspunzi la SOS. Şi cu cât Samad plutea mai în largul mării, atras în adâncimile ei de către o sirenă numită Poppy Burt-Jones, cu atât devenea mai hotărât să creeze rădăcini pe uscat pentru fiii lui, rădăcini adânci, pe care nici o furtună să nu le poată smulge. Uşor de zis, greu de făcut. Se afla în apartamentul înghesuit al lui Poppy şi răsfoia facturile pentru propria lui gospodărie, când îşi dădu seama că nu-i ajung banii pentru

amândoi fiii. Dacă era să-i trimită înapoi, avea nevoie de două cadouri pentru bunici, două alocaţii pentru taxele şcolare, două sume de bani pentru haine. Deocamdată, abia putea plăti două bilete de avion. Poppy spusese:

— Dar soţia ta? Familia ei e bogată, nu?

Dar Samad încă nu-i spusese Alsanei despre planul lui. Testase puţin apele, întrebând-o pe Clara în trecere, ipotetic, în timp ce ea grădinărea: cum ar reacţiona dacă cineva, acţionând pentru binele lui Irie, ar duce copilul în altă parte, ca să aibă o viaţă mai bună? Clara se ridicase de lângă stratul ei de flori şi se uitase la el cu o îngrijorare mută, iar apoi râsese tare şi îndelung. *Cui ar face aşa ceva*, spusese ea într-un final, învârtind o foarfecă mare de tăiat tufişuri pe lângă şliţul lui, *ţac, ţac*. Ţac, ţac, se gândi Samad; şi înţelese foarte bine ce avea de făcut.

— *Unul singur?*

Din nou la O'Connell's. 6:25. O porţie de cartofi prăjiţi cu fasole, un ou ochi şi ciuperci. Şi o omletă cu ciuperci şi *mazăre* (variaţie de sezon).

— Numai *unul* dintre ei?

— Archibald, te rog vorbeşte mai încet.

— Dar… numai *unul* dintre ei?

— Asta am spus. Ţac, ţac. Tăie ochiul prăjit din farfurie pe jumătate. Altfel nu se poate.

— Dar…

Archie începu din nou să gândească, cât de bine putea. Aceleaşi lucruri dintotdeauna. Oare de ce nu pot oamenii să se împace pur şi simplu cu situaţia, să locuiască împreună, ştii, în pace şi armonie şi toate alea. Dar nu rosti nimic din ce gândea. Nu spuse decât:

— Dar…

Şi apoi:

— Dar…

Şi apoi, în sfârşit:

— Dar *pe care*?

Iar aceasta (dacă punem la socoteală biletul de avion, alocaţia, taxa iniţială de şcolarizare) era o întrebare de trei mii două sute patruzeci şi cinci de lire. După ce a făcut rost de bani – da, şi-a ipotecat din nou casa, şi-a pus la bătaie proprietatea, cea mai mare greşeală pe care o poate face un imigrant – problema s-a redus pur şi simplu la a-l alege pe unul dintre cei doi copii. În prima săptămână se hotărâse la Magid, cu siguranţă Magid. Magid era deştept, Magid avea să se adapteze mai repede, să înveţe limba mai repede, iar

Archie era interesat ca Millat să rămână în ţară, pentru că era cel mai bun jucător de la FC Athletic Willesden (juniori) pe care îl văzuse în ultimii zeci de ani. Astfel că Samad începu să fure hainele lui Magid şi să le împacheteze pe furiş, îi făcu paşaport separat (avea să călătorească împreună cu mătuşica Zinat pe 4 noiembrie) şi îi anunţase pe cei de la şcoală (o lungă vacanţă, dacă puteau să-i dea nişte teme etc.).

Dar săptămâna următoare se răzgândi şi rămase la Millat, fiindcă Magid era de fapt favoritul lui Samad, şi voia să-l vadă crescând, iar Millat era oricum cel care avea mai multă nevoie de supraveghere morală. Aşa că acum hainele *lui* fură şterpelite, *lui* i se făcu paşaport, numele *lui* fu şoptit în urechile cui trebuie.

În săptămâna care urmă se hotărî pentru Magid până miercuri, iar apoi pentru Millat, fiindcă vechiul prieten prin corespondenţă al lui Archie, Horst Ibelgaufts, scrisese următoarea scrisoare, pe care Archie, acum obişnuit cu natura ciudat de profetică a corespondenţei de la Horst, i-o supusese atenţiei lui Samad:

15 septembrie 1984

Scumpul meu Archibald,

A trecut ceva vreme de la ultima mea scrisoare, însă m-am simţit obligat să-ţi scriu despre un lucru minunat care s-a întâmplat în grădina mea, care mi-a adus nu puţine satisfacţii în ultimele luni. Ca să-ţi spun povestea pe scurt şi s-o fac mai plăcută, am recurs în sfârşit la topor şi am tăiat stejarul ăla bătrân din colţ, şi nici n-am cuvinte să-ţi descriu ce schimbare s-a petrecut! Acum, plantele mai sensibile primesc mult mai mult soare şi sunt atât de sănătoase, încât pot să şi recoltez pui de la ele; pentru prima dată, din câte-mi amintesc eu, fiecare dintre copiii mei are câte o vază cu bujori pe pervazul ferestrei. În toţi anii ăştia, am suferit din cauză că am crezut că sunt un grădinar indiferent, când de fapt copacul ăla imens ocupa jumătate din grădină cu rădăcinile lui şi nu dădea voie nici unei alte plante să crească.

Scrisoarea continua, dar Samad se opri aici. Enervat, spuse:

— Şi din asta eu trebuie să ghicesc… ce anume?

Archie îşi atinse nasul cu un deget, atoateştiutor.

— Ţac, ţac. Millat trebuie să plece. E un semn, frate. Poţi avea încredere în Ibelgaufts.

Iar Samad, care de obicei nu avea timp de semne ori de dus degetul la nas, era destul de agitat încât să accepte sfatul. Însă Poppy (care îşi dădea seama foarte bine că problema băieţilor ocupa mai mult loc în mintea lui Samad decât ea) deveni şi ea brusc interesată, pretinzând că *pur şi simplu simţise* în vis că Magid e cel care trebuie să plece, astfel că Samad se hotărî din nou pentru el. În disperarea lui, Samad chiar i-a permis lui Archie să dea cu banul, însă rezultatul era greu de respectat – două din trei, trei din cinci –, Samad nu avea încredere. Acesta, dacă vă vine să credeţi, era felul în care Archie şi Samad jucau la loterie destinele celor doi băieţi, studiind problema între cei patru pereţi de la O'Connell's, dând cu banul pentru două suflete.

Însă un lucru trebuie spus în apărarea lor. Cuvântul *răpire* n-a fost menţionat nici măcar o singură dată. De fapt, dacă acest cuvânt s-ar fi ivit ca definiţie pentru ceea ce era pe cale să facă, Samad ar fi fost uimit şi scandalizat, şi ar fi renunţat la tot, ca un somnambul care se trezeşte în dormitor cu un cuţit de pâine în mână. Înţelegea că *încă nu îi spusese Alsanei*. Înţelegea că *rezervase un loc la zborul de trei dimineaţa*. Însă nu vedea deloc că aceste două fapte aveau legătură unul cu altul şi că, puse cap la cap, înseamnă *răpire*. Astfel că Samad fu surprins să o găsească pe Alsana plângând violent, pe 31 octombrie, la ora două dimineaţa, aplecată deasupra mesei din bucătărie. Nu se gândi: *Vai, a descoperit ce-am de gând să fac cu Magid* (se hotărâse definitiv pentru Magid), fiindcă nu era un personaj negativ cu mustaţă dintr-un roman poliţist din epoca victoriană, şi în plus nu era conştient de faptul că pune la cale o infracţiune. Mai degrabă, primul lui gând a fost: *Deci a aflat despre Poppy*, iar ca răspuns la această situaţie, făcu ceea ce fac din instinct toţi bărbaţii adulteri: atacă primul.

— Deci la asta trebuie să vin eu acasă? – Trânti sacoşa pentru efect. – Îmi petrec toată noaptea în restaurantul ăla infernal şi pe urmă trebuie să vin acasă la scenele tale melodramatice?

Alsana plângea, scuturată de convulsii. Samad mai observă şi că un bolborosit înfundat se auzea din umflătura plăcută care vibra sub sariul ei; ea dădu din mâini şi apoi şi le puse peste urechi.

— Chiar e nevoie să te porţi aşa? întrebă Samad, încercând să-şi ascundă teama (se aşteptase la furie, nu ştia cum să se comporte în faţa lacrimilor). Te rog, Alsana: sunt convins că exagerezi.

Ea dădu din nou din mână spre el, ca şi cum ar fi vrut să plece, apoi se ridică puţin şi Samad văzu că acel bolborosit

nu venea de la ea, ci că stătuse aplecată asupra *unui lucru*. Un aparat de radio.

— Ce naiba…

Alsana împinse radioul în mijlocul mesei şi îi făcu semn lui Samad să-l dea mai tare. Patru sunete familiare, care îi urmează pe englezi în toate teritoriile pe care le cuceresc, răsunară în bucătărie, iar apoi Samad auzi următoarele, rostite în engleza oficială:

> Aici BBC Internaţional. A fost ora trei. Doamna Indira Gandhi, prim-ministru al Indiei, a fost asasinată astăzi, împuşcată de către gărzile ei de corp care aparţineau populaţiei sikh, într-un act evident de revoltă, în timp ce se plimba prin grădina casei ei din New Delhi. Nu există nici o îndoială că uciderea ei a fost un act de răzbunare pentru Operaţiunea Blue Star, care a constat în distrugerea altarului sfânt al sikh-ilor de la Amritsar, din iunie anul trecut. Comunitatea sikh, care susţine că îi este atacată cultura de către…

— Ajunge, spuse Samad, închizând radioul. Oricum nu era bună de nimic. Nici unul dintre ei nu-i bun de nimic. Şi cui îi pasă ce se-ntâmplă în haznaua aia de India. Of, Doamne…

Şi chiar înainte de a rosti cuvintele, se întrebă de ce trebuia să fie, de ce se simţea atât de *răutăcios* în seara asta.

— Eşti de-a dreptul *jalnică*. Mă întreb dac-ai vărsa atâtea lacrimi dacă aş muri *eu*? N-ai plânge; îţi pasă mai mult de un politician corupt pe care nu l-ai cunoscut niciodată. Ştii că tu eşti exemplul perfect de membru al maselor de ignoranţi, Alsi? Ştii? întrebă el, vorbindu-i ca unui copil şi ţinând-o de bărbie. Plângi pentru cei bogaţi şi puternici, care n-ar catadicsi nici să se pişe pe tine. Fără îndoială, săptămâna viitoare o să jeleşti fiindcă prinţesa Diana şi-a rupt o unghie.

Alsana adună cât scuipat îi încăpea în gură şi îl lansă către el.

— *Bhainchute!* Nu plâng pentru ea, *idiotule*, plâng pentru *prietenii* mei. Din cauza asta o să se verse sânge pe străzi, în India *şi* în Bangladesh. Or să fie răscoale – cuţite, pistoale. Moarte pe stradă, cum am mai văzut. O să fie ca la Mahshar, Ziua Judecăţii – o să moară oameni pe stradă, Samad. Tu ştii asta, şi eu ştiu. Şi la Delhi o să fie cel mai rău,

acolo e întotdeauna cel mai rău. Am nişte rude la Delhi, am prieteni, *foşti iubiţi*…

Iar aici Samad o pocni, în parte pentru foştii iubiţi şi în parte pentru că trecuseră mulţi ani de când i se mai spusese *bhainchute* (în traducere: tip care, simplu spus, şi-o pune cu surorile lui).

Alsana rămase pe poziţie şi vorbi încet:

— Plâng de mila acelor familii sărmane şi de *uşurare* pentru propriii mei copii! Tatăl lor îi ignoră şi e violent cu ei, e adevărat, dar cel puţin n-or să moară pe străzi, ca şobolanii.

Deci avea să fie una dintre rundele obişnuite: aceleaşi poziţii, aceleaşi replici, aceleaşi acuzaţii, aceleaşi croşee de dreapta. Singurele arme: pumnii. Bate gongul. Samad înaintează din colţul lui.

— Nu, dar vor suferi ceva şi mai grav, mult mai grav: vor sta într-o ţară decăzută moral, cu o mamă care înnebuneşte. De-a dreptul zuzu. Căreia îi lipsesc multe doage. Uită-te la tine, uite în ce hal ai ajuns! Uite ce *grasă* eşti! Samad puse mâna pe o parte a corpului ei, apoi o luă, de parcă era infectată. Uite cum te îmbraci. Sari şi adidaşi? Şi asta ce mai e?

Era o eşarfă africană de pus pe cap de la Clara, o fâşie lungă şi frumoasă de material Kente portocaliu, cu care Alsana avea obiceiul să-şi înfăşoare coama bogată. Samad i-o smulse şi o aruncă în celălalt colţ al încăperii, iar părul Alsanei i se revărsă pe spate.

— Nici măcar nu ştii ce eşti, de unde vii. Nici nu ne mai întâlnim cu rudele; mi-e ruşine să te vadă. *De ce te-ai dus tocmai în Bengal să-ţi cauţi soţie*, asta mă întreabă. *De ce n-ai tras o fugă până-n Putney*[3]*?*

Alsana zâmbi cu regret, dădu din cap, iar Samad încercă să pară calm şi umplu ceainicul de metal cu apă, trântindu-l apoi pe aragaz.

— Frumoasă *lungi* ai, Samad Miah, spuse ea cu amărăciune, dând din cap în direcţia treningului lui albastru şi a şepcii de baseball cu LA Raiders pe care o primise de la Poppy.

— Contează ce ai aici, spuse Samad fără să se uite la ea, şi punându-şi pumnul sub coasta stângă. Tu zici că eşti recunoscătoare că ne aflăm în Anglia, fiindcă ai înghiţit-o cu totul. Eu îţi zic că băieţii ăştia ar avea o viaţă mai bună acasă decât au avut vreodată…

— Samad Miah! Nici să n-aud! Nici peste cadavrul meu familia noastră nu se mută într-un loc în care vieţile ne sunt în pericol! Clara mi-a zis despre tine. Că i-ai pus întrebări

ciudate. Ce pui la cale, Samad? Am auzit de la Zinat nu ştiu ce despre o asigurare de viaţă… cine e pe moarte? A ce-mi miroase? Îţi spun, nici peste cadavrul meu…

— Dar dacă ai murit deja, Alsi…

— Gura! Gura! Nu sunt nebună. Tu încerci să mă înnebuneşti! L-am sunat pe Ardashir, Samad. Mi-a zis că ai plecat de la lucru la unsprezece jumătate. *E două dimineaţa.* Nu sunt nebună!

— Nu, mai rău. Mintea ţi-e bolnavă. Mai zici că eşti musulmană…

Alsana se întoarse brusc cu faţa spre Samad, care încerca să-şi concentreze atenţia pe şuieratul aburului care ieşea din ceainic.

— Nu, Samad. O, nu. O, nu. Eu nu zic că sunt nimic. Eu nu pretind nimic. *Tu* pretinzi că eşti musulman. *Tu* faci înţelegeri cu Allah. *Tu* eşti cel cu care-o să vorbească, atunci când vine Mahshar. *Cu tine*, Samad Miah. Cu tine, cu tine, *cu tine*.

Runda a doua. Samad o pocni pe Alsana. Alsana îi trase un croşeu de dreapta în burtă şi apoi un pumn în obrazul stâng. Apoi încercă să fugă spre uşă. Dar Samad o prinse de mijloc, o placă la fel ca la rugby, o trase spre el şi-i dădu un cot în coccis. Alsana, mai grea decât Samad, se ridică în genunchi şi-l ridică şi pe el; îl răsturnă pe podea şi îl trase afară, în grădină, unde îi dădu două şuturi în timp ce el zăcea pe jos – două lovituri scurte şi dureroase în frunte – însă talpa ei de cauciuc nu făcu mare pagubă, iar într-o clipă el se ridicase din nou în genunchi. Încercară să se prindă unul pe altul de păr, iar Samad era hotărât să tragă până îi dădea sângele. Dar această manevră îi lăsă liber Alsanei genunchiul, care făcu iute contact cu şliţul lui Samad, obligându-l să dea drumul părului şi să arunce un pumn direcţionat spre gura ei, care însă îi ateriză peste ureche. Cam în acest moment, gemenii apărură pe jumătate adormiţi la fereastra lungă a bucătăriei ca să urmărească meciul, iar lămpile de la intrare ale vecinilor se aprinseră, luminând grădina familiei Iqbal ca pe o arenă.

— *Abba,* spuse Magid, după ce analizase rapid situaţia meciului. Sigur *Abba.*

— Fugi, frate. *Exclus*, spuse Millat, clipind din cauza luminii. Pun pariu pe două acadele de portocale că *Amma* îl bate de face pe el.

— Oooooo! strigară gemenii la unison, ca şi cum admirau un foc de artificii, şi apoi: Aaaaah!

Alsana tocmai pusese capăt luptei, cu puţin ajutor din partea greblei.

— Acum poate că *unii* dintre noi, care trebuie să meargă *la muncă* dimineaţă, pot *să doarmă naibii liniştiţi*! Pakistanezii *dracului*, strigă un vecin.

Câteva minute mai târziu (pentru că de fiecare dată după meci *se ţineau în braţe*, o îmbrăţişare undeva între afecţiune şi epuizare), Samad se întoarse din grădină, încă puţin ameţit, şi spuse:

— Treceţi în pat.

Apoi îşi mângâie amândoi fiii pe părul des.

Când ajunse la uşă se opri.

— O să-mi mulţumeşti, spuse el, întorcându-se către Magid, care zâmbi timid, gândindu-se că poate *Abba* avea să-i cumpere până la urmă setul ăla de chimie. O să-mi mulţumeşti la urmă. Ţara asta nu e bună. Ne omorâm unii pe alţii în ţara asta.

Apoi urcă la etaj şi o sună pe Poppy Burt-Jones, trezind-o ca să-i spună că nu vor mai exista sărutări de după-amiază, nu vor mai exista plimbări pline de vinovăţie, nu vor mai exista taxiuri luate pe furiş. Punea capăt relaţiei.

Poate că toţi cei din familia Iqbal erau profeţi, căci talentul Alsanei de a mirosi necazurile se adeverea acum mai mult ca niciodată. Decapitări publice, familii incendiate în somn, corpuri spânzurate la poarta Kashmirului, oameni care rătăceau ameţiţi, cărora le lipseau părţi ale corpului; bucăţi de corpuri luate de la musulmani de către sikh-i, de la sikh-i de către hinduşi; picioare, degete, nasuri, degete de la picioare şi dinţi, dinţi peste tot, împrăştiaţi pe jos, amestecaţi cu praful. O mie de oameni muriseră până la 4 noiembrie, când Alsana scoase capul de sub apa din cadă şi auzi vocea întreruptă de pârâituri a Corespondentului Nostru din Delhi care îi povestea aceste lucruri de pe dulapul cu medicamente din baie.

Groaznică treabă. Însă, din punctul de vedere al lui Samad, unii dintre noi se bucură de luxul de a sta în cadă şi de a asculta ştirile internaţionale, în timp ce alţii trebuie să-şi câştige existenţa, să uite o relaţie, să răpească un copil. Se strecură în pantalonii albi de pânză, verifică biletul de avion, îl sună pe Archie să recapituleze planul şi plecă la lucru.

În metrou era o fată tinerică, frumuşică, cu pielea măslinie, care părea spanioloaică, cu sprâncenele unite, şi care plângea. Stătea chiar în faţa lui, în nişte jambiere mari şi roz, şi plângea fără să se ascundă. Nimeni nu spunea nimic. Nimeni nu făcea nimic. Toată lumea spera că avea să coboare la Kilburn. Dar ea stătu mai departe aşa, plângând; West Hampstead, Finchley Road, Swiss Cottage, St. John's Wood.

Apoi, la staţia Bond Street scoase din rucsac o fotografie a unui tânăr nu foarte chipeş, şi i-o arătă lui Samad şi altor pasageri.

— De ce el plecat? El frânt la mine inima… Neil, zice că-l cheamă, Neil. Neil, *Neil*.

La capătul liniei, Charing Cross, Samad o urmări traversând peronul şi urcându-se în metroul care o lua înapoi spre Willesden Green. Romantic, într-un fel. Felul în care spusese „Neil“, de parcă era un cuvânt care exploda din cauza pasiunii, a durerii pierderii. Un fel de mister feminin, diafan. Se aşteptase la ceva asemănător din partea lui Poppy, într-un fel; ridicase receptorul aşteptându-se la lacrimi blânde, cadenţate, iar mai târziu poate la scrisori parfumate şi cu urme de ruj. Iar cu durerea *ei* s-ar fi hrănit *el*, aşa cum făcea probabil Neil chiar în acest moment; durerea ei ar fi fost o epifanie care l-ar fi adus pe el cu un pas mai aproape de propria sa mântuire. Însă în schimb primi doar un „Du-te dracului, nenorocitu' dracului“.

— Eu ţi-am zis, spuse Shiva, dând din cap şi întinzându-i lui Samad un coşuleţ cu şerveţele galbene care trebuiau împăturite în formă de castel. Ţi-am zis să nu te bagi în afacerea asta, nu? E prea multă istorie, frate. Vezi tu, ea nu-i supărată numai pe tine, aşa-i?

Samad ridică din umeri şi începu să facă turnuleţele.

— Da, frate, istoria, istoria. E vorba de bărbatul gălbejit care o părăseşte pe femeia englezoaică, e vorba de Nehru care-o lasă baltă pe Madam Britania.

În încercarea de a deveni mai bun, Shiva se înscrisese la Universitatea Deschisă.

— Totul e complicat, e o prostie complicată, totul se reduce la mândrie. Pun pariu pe zece lire că voia să fii servitorul ei, băiatul care-i decojeşte strugurii.

— Nu, protestă Samad. N-a fost aşa. Nu suntem în Evul Mediu, Shiva, suntem în 1984.

— Asta arată ce-ai în cap. Din ce mi-ai spus, pare un caz clasic, frate, clasic.

— Ei, acum am altele pe cap, mormăi Samad (calculând în gând că la ora asta copiii sunt deja în pătuţ acasă la familia Jones, unde rămăseseră peste noapte, că mai erau două ore până când Archie trebuia să-l trezească pe Magid, lăsându-l pe Millat să doarmă mai departe). Probleme de familie.

— N-ai timp! strigă Ardashir, care se strecurase prin spatele lor, pe nesimţite, ca de obicei, pentru a inspecta crenelurile de la castelele făcute de Samad. N-ai timp de probleme de familie, vere. Toţi avem probleme, toţi încercăm să ne scoatem familiile din nenorocirea aia îngrozitoare de

acasă; eu însumi încerc să fac rost de o mie de bătrâne pentru un bilet pentru sora mea, aia cu gura mare; dar vin în continuare la lucru, trebuie să-mi văd mai departe de treburi. O să fie aglomerat în seara asta, vere, strigă Ardashir, ieşind din bucătărie ca să se plimbe prin restaurant, îmbrăcat într-un smoking negru. Nu mă dezamăgi.

Era sâmbătă, cea mai aglomerată zi a săptămânii, când oamenii veneau în valuri: pre-teatru, post-teatru, post-cârciumă, post-club; în primul val erau cei politicoşi şi vorbăreţi, în al doilea cei care fredonau melodiile de la spectacol, în al treilea cei gălăgioşi, în al patrulea cei violenţi şi cu ochii injectaţi. Cei care mergeau la teatru erau, bineînţeles, preferaţii chelnerilor; erau moderaţi şi lăsau bacşişuri mari şi puneau întrebări despre provenienţa felurilor de mâncare – despre originea lor orientală, despre istoria lor –, iar toate astea erau inventate cu bucurie de către chelnerii mai tineri (pentru care cea mai estică expediţie era cea pe care o făceau zilnic către casă, în Whitechapel, Smithfield's şi Isle of Dogs) sau reproduse fidel şi cu mândrie de către cei mai bătrâni cu pixul negru pe dosul unui şerveţel roz.

Pun pariu că ea e! era spectacolul de la Naţional din ultimele luni, un musical de la mijlocul anilor '50, a cărui acţiune se petrecea în anii '30, acum redescoperit. Era vorba despre o fată bogată care fuge de acasă şi cunoaşte un băiat sărac, care şi el a fugit ca să lupte în Războiul Civil din Spania. Se îndrăgostesc. Până şi Samad, care nu reţinea neapărat melodiile, văzuse destule programe uitate de clienţi şi îi auzise pe destui începând să cânte în timp ce stăteau la masă, încât ştia majoritatea cântecelor; îi plăceau, de fapt îl făceau să uite de muncă (mai mult, în seara asta îşi găsea în ele evadarea de la îngrijorarea că Archie nu va reuşi să-l aducă pe Magid în faţa restaurantului Palace la ora unu fix); le fredona odată cu ceilalţi din bucătărie, într-un fel de ritm al lucrului, în timp ce tăiau şi marinau, feliau şi zdrobeau.

Am văzut Opera din Paris şi Orientul minunat…

— Samad Miah, nu găsesc seminţele de muştar Rajah.

Am fost vara pe Nil şi iarna la schiat…

— Seminţele de muştar… cred le-am văzut la Mahomed.

Am avut diamante, rubine, blănuri şi catifele…

— Acuzaţii, acuzaţii… Eu n-am văzut nici o sămânţă de muştar.

Howard Hughes a stat vrăjit la picioarele mele…

— Îmi pare rău, Shiva, dacă nu-s la bătrân, nu ştiu unde sunt.

Dar ce înseamnă toate astea fără dragoste?

— Atunci astea ce sunt?

Shiva îşi părăsi locul de lângă bucătarul-şef şi luă un pacheţel de seminţe de muştar de lângă cotul drept al lui Samad.

— Haide, Sam; revino-ţi. Eşti cu capul în nori în seara asta.

— Îmi cer scuze… Am multe pe cap…

— Prietena aia a ta, ei?

— Vorbeşte mai încet, Shiva.

— *Toţi îmi spun că-s răsfăţată, o damă bogată care te bagă-n belea*, cânta Shiva cu cele mai ciudate accente hindi. Oi, oi, toată lumea! *Dar dacă mi se oferă dragoste, eu ofer de două ori mai mult din ea.*

Shiva luă o mică vază bleumarin şi îşi cântă grandiosul final la fundul ei, în chip de microfon.

— *Dar nici un munte de bani nu-mi poate cumpăra un iubit…* Ar trebui să urmezi sfatul ăsta, Samad Miah, spuse Shiva, care era convins că a doua ipotecă pe care o contractase Samad de curând era destinată întreţinerii relaţiei lui ascunse; e un sfat bun.

Câteva ore mai târziu, Ardashir apăru din nou prin uşile batante, întrerupând cântecele pentru a-şi ţine a doua parte a discursului de încurajare a angajaţilor.

— Domnilor, domnilor! E mai mult decât suficient. Atenţie la mine: e zece jumătate. Ăştia au fost la spectacol. Le e foame. N-au mâncat decât o îngheţată amărâtă la pauză şi au băut o grămadă de gin de Bombay, care, după cum ştim cu toţii, produce nevoia de curry, iar aici, domnilor, începe rolul nostru. Două mese de câte cincisprezece tocmai au intrat şi s-au aşezat în spate. Acum: când cer apă, voi ce faceţi? Ce faceţi, Ravind?

Ravind era nou, nepotul bucătarului-şef, şaisprezece ani, agitat.

— Le spunem…

— Nu, Ravind, chiar înainte de a vorbi, ce faceţi?

Ravind îşi muşcă buza.

— Nu ştiu, Ardashir.

— *Clătinaţi din cap*, spuse Ardashir, scuturându-şi capul. Cu o privire îngrijorată şi temătoare pentru bunăstarea lor. Ardashir făcu mutra corespunzătoare. Şi pe urmă spuneţi…?

— „Apa nu face bine pe căldură, domnule.“

— Dar ce face bine pe căldură, Ravind? Ce-l poate ajuta pe domnul ca să-i dispară senzaţia de arsură?

— Mai mult orez, Ardashir.

— Şi? Şi?

Ravind părea pierdut şi începu să transpire. Samad, care fusese umilit de Ardashir de prea multe ori ca să-i facă plăcere să vadă cum altcineva juca rolul victimei, se aplecă să şoptească răspunsul în urechea jilavă a lui Ravind.

Faţa lui Ravind radie recunoscătoare.

— Mai multă pâine *naan*[4], Ardashir!

— Da; pentru că absoarbe sosul de *chilli* şi, mai important, apa e gratis, iar pâinea *naan* costă o liră şi douăzeci. Păi, vere, spuse Ardashir, întorcându-se spre Samad şi fluturând un deget osos, cum o să înveţe băiatul? Data viitoare să-l laşi să răspundă singur. Tu vezi-ţi de treburile tale: două doamne de la masa doisprezece au cerut să fie servite neapărat de către chelnerul-şef, aşa că…

— M-au cerut pe mine? Dar speram că pot sta în bucătărie în seara asta. Şi în plus, nu pot fi cerut ca un majordom personal, am prea multe de făcut… nu e politica firmei, vere.

Acesta este momentul în care Samad intră în panică. Gândurile îi sunt atât de absorbite de răpirea de la ora unu, de perspectiva de a-i despărţi pe gemeni, încât nu crede că se poate descurca cu farfuriile fierbinţi şi cu bolurile aburinde cu *dhal*, cu grăsimea încinsă care sare de la puiul fript, cu toate pericolele care pândesc un chelner cu o singură mână. Nu se poate gândi decât la fiii lui. În seara asta e pe jumătate în transă. Iarăşi şi-a muşcat toate unghiile până la carne şi se apropie rapid de rădăcina lor transparentă, de cuticulele sângerânde.

Spune, se aude spunând:

— Ardashir, am o grămadă de treburi aici, în bucătărie. Şi de ce-aş…

Iar răspunsul este:

— Pentru că chelnerul-şef este cel mai bun chelner, şi, bineînţeles, mi-au dat bacşiş – ne-au dat bacşiş – pentru acest privilegiu. Nu te mai eschiva, vere, te rog. Masa doisprezece, Samad Miah.

Transpirând uşor, aruncându-şi un prosop alb pe braţul stâng, Samad începe să fredoneze aiurea melodia serii, în timp ce iese prin uşile batante.

Ce nu face-un băiat pentr-o fată? Parfumuri, perle cu sclipire rece?

Până la masa doisprezece e drum lung. Nu ca distanţă; ca distanţă sunt numai douăzeci de metri, dar e drum lung printre mirosurile grele şi vocile ridicate şi cereri, printre strigătele englezilor; trece de masa doi, unde scrumiera e plină şi trebuie acoperită cu o altă scrumieră, ridicată în

tăcere şi schimbată cu multă nonşalanţă cu noua scrumieră; se opreşte la masa patru, unde se află un fel de mâncare neidentificat, care nu a fost comandat; dezbate cu cei de la masa cinci, care vrea să fie unită cu masa şase, indiferent câtă lume deranjează; iar masa şapte vrea ou prăjit cu orez, chiar dacă e sau nu un fel tipic chinezesc; iar masa opt se clatină, şi mai mult vin! Mai multă bere! E un drum lung, dacă stai să negociezi cu sălbaticii; să te ocupi de nevoile lor care nu se mai termină şi n-au nici o noimă, de dorinţele şi cererile feţelor rozalii care acum lui Samad i se par doar nişte domni purtători de cască, cu picioarele ridicate pe masă şi cu pistoalele în poală; sau nişte doamne care îşi sorb ceaiul pe verandă şi se răcoresc în bătaia brizei făcute de băieţii negri care flutură pene de struţ.

Până unde nu se duce, pentru ea prin ce nu trece?

Slavă lui Allah, e atât de *recunoscător (da, doamnă, un moment, doamnă)*, atât de mult îl *bucură* gândul că Magid, măcar Magid, va zbura în câteva ore spre est, departe de locul ăsta şi de pretenţiile lui, de poftele lui interminabile, de locul ăsta unde nu există nici răbdare, nici milă, unde oamenii vor ceea ce vor *acum*, imediat *(De douăzeci de minute aşteptăm legumele)*, şi se aşteaptă ca iubiţii lor, copiii lor, prietenii lor şi chiar zeii lor să coste puţin şi să vină repede, aşa cum masa zece îşi aşteaptă racii *tandoori*…

La licitaţia pe care şi-o doreşte ea, câte tablouri de Rembrandt, Klimt, De Kooning vrea?

Aceşti oameni care ar schimba toată credinţa cu sexul şi tot sexul cu putere, care ar schimba teama de Dumnezeu cu mândria de sine, ştiinţa cu ironia, un cap acoperit şi plecat, cu o claie lungă şi stridentă de păr portocaliu…

La masa doisprezece se află Poppy. Poppy Burt-Jones. Şi numai numele ei e suficient acum (căci Samad n-a mai fost niciodată atât de aproape de a exploda; e pe cale de a-şi separa cei doi fii, precum chirurgul acela emoţionat care şi-a purtat pentru prima dată cuţitul tremurând şi umezit cu salivă pe deasupra pielii pământii a gemenilor din Siam), numai numele ei e suficient pentru a-i face capul să explodeze. Doar numele ei e ca o torpilă care se îndreaptă spre o barcă micuţă, spulberându-i gândurile. Dar aici e mai mult decât numele, decât ecoul unui nume rostit de vreun prost sau citit la sfârşitul unei scrisori vechi, e chiar Poppy Burt-Jones în persoană, în carne pistruiată şi oase. Stă rece şi hotărâtă, împreună cu sora ei, care pare, ca toate rudele celor pe care i-am dorit, o versiune mai urâtă şi mai nereuşită.

— Zi ceva, spune Poppy brusc, jucându-se cu un pachet de Marlboro. Nici o replică şmecheră? Nici o prostie despre

cămile şi nuci de cocos? N-ai nimic de zis?

Samad n-are nimic de zis. Atâta doar că se opreşte din fredonat, îşi înclină capul la unghiul deferenţial perfect, şi pune vârful pixului pe hârtie, aşteptând pregătit. E ca într-un vis.

— Foarte bine, atunci, spune Poppy acru, măsurându-l pe Samad de sus până jos şi aprinzându-şi o ţigară. Cum vrei. Aşa. Pentru început, vrem *samosa* de miel şi iaurt cum-dracu'-l-cheamă.

— Iar la felul unu, spune sora mai scundă, mai ştearsă, mai portocalie şi mai îngâmfată, două porţii de miel *Dawn Sock* cu orez şi cartofi prăjiţi, *te rog*, băiete.

*

Cel puţin bine că Archie a venit la timp; în anul care trebuie, în ziua care trebuie, la ora care trebuie; 5 noiembrie 1984, ora 1 noaptea. În faţa restaurantului, îmbrăcat într-un trenci lung, în faţa maşinii lui Vauxhall, mângâind cu o mână cauciucurile Pirelli noi-nouţe, iar cu cealaltă ţinând o ţigară din care trage cu disperare, ca Bogart sau ca un şofer, sau ca şoferul lui Bogart. Soseşte Samad, îi prinde mâna dreaptă cu mâna lui şi simte cât de reci sunt degetele prietenului său, simte cât de îndatorat îi este. Fără să vrea, îi suflă în faţă un nor de aer îngheţat.

— N-o să uit asta, Archibald, spune el, n-o să uit ce faci pentru mine în seara asta, prietene.

Archie se mută stânjenit de pe un picior pe altul.

— Sam, înainte să… Trebuie să-ţi spun ceva…

Dar Samad s-a întins deja să deschidă portiera, iar explicaţia lui Archie are legătură cu privirile a trei copii care tremură pe bancheta din spate, ca o poantă prost spusă.

— *S-au trezit*, Sam. Dormeau toţi în aceeaşi cameră – ştii, aşa faci când rămâi peste noapte. N-am avut ce face. Le-am pus pur şi simplu hainele peste pijamale – nu puteam risca să ne audă Clara – *a trebuit* să-i aduc.

Irie dormea, încolăcită, cu capul pe scrumieră şi cu picioarele pe cutia de viteze, însă Millat şi Magid se întindeau fericiţi spre tatăl lor, îl trăgeau de pantaloni, îl mângâiau pe bărbie.

— Hai, *Abba!* Unde mergem, *Abba?* La o petrecere disco secretă? Pe bune?

Samad se uită mustrător la Archie; Arcie ridică din umeri.

— Mergem în vizită la un aeroport. La Heathrow.

— Oau!

— Şi pe urmă, când ajungem acolo, Magid… Magid…

E ca într-un vis. Samad simte lacrimile şi nu le poate opri; se întinde spre fiul lui mai mare cu două minute şi îl strânge atât de tare la piept, încât îi rupe un braţ al ochelarilor.

— Şi pe urmă Magid pleacă într-o călătorie cu mătuşica Zinat.

— Se mai întoarce? spune Millat. Ar fi aşa de *mişto* dacă nu s-ar mai întoarce! Magid se desprinde din îmbrăţişarea tatălui.

— E departe? Mă întorc până luni? Că trebuie să văd cum merge fotosinteza pentru ora de ştiinţe. Am luat două plante: am pus una în dulap şi una la lumină; şi trebuie *să văd*, *Abba, trebuie să văd care…*

Peste ani de zile, chiar peste câteva ore de la plecarea avionului, aceasta va fi istorie pe care Samad va încerca s-o uite. Pe care memoria lui nu va face nici un efort s-o reţină. O piatră care se scufundă brusc. Dinţi falşi care plutesc în linişte până pe fundul paharului.

— Mă întorc la timp să merg la şcoală, *Abba?*

— Haide, spune Archie sobru de pe locul şoferului. Tre' s-o luăm la picior dacă vrem s-ajungem.

— Vei fi într-o şcoală luni, Magid. Îţi promit. Acuma staţi cuminţi pe banchetă, haide. Pentru *Abba,* vă rog.

Samad închide portiera şi se apleacă să-şi vadă cei doi gemeni suflând aburi pe geam. Îşi ridică singura lui mână, prefăcându-se că le atinge buzele, de un roz crud lipit pe sticlă, care amestecă saliva cu apa de pe geamuri.

1. George Stubbs (1724–1806), pictor britanic, celebru pentru pânzele sale cu cai.

2. Beastie Boys, formaţie americană de muzică rap.

3. Cartier din sud-estul Londrei.

4. Lipie din India şi Asia Centrală.

9

Revoltă!

După părerea Alsanei, adevărata diferenţă dintre oameni nu era dată de culoarea pielii. Nici de gen, de credinţă, de capacitatea lor relativă de a dansa pe un ritm smucit sau de a-şi deschide pumnul pentru a da la iveală o grămadă de bănuţi de aur. Adevărata diferenţă era mult mai profundă. Stătea în pământ. În cer. Poţi să împarţi întreaga umanitate în două tabere distincte, din punctul ei de vedere, cerându-le oamenilor doar să completeze un chestionar foarte simplu, de genul celor pe care le găseşti marţea în *Woman's Own*:

> (a) Din cerul sub care dormiţi e probabil să curgă ploaia săptămâni întregi?
> (b) E probabil ca pământul pe care păşiţi să se cutremure şi să se rupă?
> (c) Există vreo şansă (şi vă rugăm să înconjuraţi răspunsul, indiferent cât de mică e probabilitatea) ca muntele ameninţător care aruncă ziua umbră deasupra casei dumneavoastră să erupă într-o zi fără motiv şi fără prevestire?

Pentru că dacă răspunsul este da la una sau la toate aceste întrebări, atunci viaţa pe care o duci este ceva trecător, întotdeauna pe marginea prăpastiei; e volatilă, e zdrenţuită; e lipsită de griji, în adevăratul sens al cuvântului; e uşoară, şi la fel de uşor de pierdut ca nişte chei sau ca o agrafă de păr. Şi înseamnă letargie: de ce să nu stai toată dimineaţa, toată ziua, tot anul sub acelaşi chiparos, desenând cifra opt în praf? Mai mult, e dezastru, e *haos*: de ce să nu răsturnăm un guvern dintr-un capriciu, de ce să nu-l orbeşti pe cel pe care-l urăşti, de ce să nu înnebuneşti, să porneşti bolborosind prin oraş ca un apucat, dând din mâini, smulgându-ţi părul? Nimic nu te poate opri – sau mai degrabă *orice* te-ar putea opri, la orice oră, în orice clipă. *Acea* senzaţie. *Aceea* e cea care face diferenţa în viaţă. Oamenii care trăiesc pe pământ stabil, sub un cer sigur, nu ştiu nimic despre asta; sunt ca prizonierii de război englezi din Dresda care au continuat să-şi toarne ceai şi să se îmbrace elegant pentru cină, chiar şi când s-au pornit

alarmele, chiar şi când oraşul devenise o minge de foc. Născuţi pe un pământ verde şi plăcut, temperat, englezii nu sunt capabili din naştere să conceapă dezastrul, nici când acesta e produs de mâna omului.

Situaţia e alta pentru oamenii din Bangladesh, fostul Pakistan de Est, fosta India, fostul Bengal. Ei trăiesc sub ameninţarea invizibilă a dezastrului întâmplător, a inundaţiilor ori a ciclonilor, a uraganelor şi a alunecărilor de teren. În jumătate din timp, jumătate din ţara lor zace sub ape; generaţii sunt şterse de pe faţa pământului cu o regularitate de ceasornic; speranţa de viaţă este, optimist vorbind, de cincizeci şi doi de ani, iar ei sunt conştienţi că atunci când e vorba de apocalipsă, de moarte în masă la întâmplare, ei bine, ei sunt primii în acest domeniu, ei sunt primii care dispar, primii care alunecă precum Atlantida în ocean, când nesuferitele de calote glaciare de la poli vor începe să se mişte şi să se topească. Bangladesh e cea mai ridicolă ţară din lume. E definiţia lui Dumnezeu pentru *o distracţie pe cinste*, felul lui de a face comedie neagră. Bengalezilor nu-i nevoie să le dai chestionare. Dezastrul e viaţa lor. De exemplu, între anul în care Alsana a împlinit şaisprezece ani (1971) şi anul în care a încetat să i se mai adreseze direct soţului ei (1985), în Bangladesh au murit mai mulţi oameni, mai mulţi oameni au pierit în vânt şi ploaie decât la Hiroshima, Nagasaki şi Dresda *la un loc*. Un milion de oameni şi-au pierdut vieţile de care oricum învăţaseră să nu se agaţe prea mult.

Iar acestea sunt faptele de care Alsana îl învinovăţeşte de fapt pe Samad, dacă vreţi să ştiţi adevărul, mai mult decât de trădare, mai mult decât de minciuni, mai mult decât de simpla răpire: de faptul că Magid va fi nevoit *să înveţe să nu se agaţe de viaţa lui*. Deşi el era relativ în siguranţă pe dealurile Chittagong, cel mai înalt punct al acelui ţinut de câmpie, ea tot nu suporta gândul că Magid va deveni aşa cum era ea odată: se va agăţa de o viaţă care nu valora mai mult de un bănuţ, croindu-şi drum printre inundaţii, cutremurându-se sub greutatea cerului întunecat…

Evident, deveni isterică. Evident, încercă să-l aducă înapoi. Vorbi cu autorităţile în drept. Autorităţile în drept spuseră lucruri precum: „Să fiu cinstit, iubito, ne îngrijorează mai mult ăia care *vin*“ sau „Adevărul e că dacă *soţul* tău e cel care a aranjat călătoria, nu putem face mare…“, aşa că ea închise telefonul. După câteva luni, încetă să mai sune. Se ducea disperată în Wembley şi în Whitechapel şi stătea acasă la rude weekenduri nesfârşite, în care plângea şi mânca şi era compătimită, însă instinctul îi spunea că deşi curry-ul era

sănătos, compătimirile nu erau deloc aşa cum păreau. Căci existau unii care erau mulţumiţi în sinea lor că Alsana Iqbal, cu casa ei mare şi cu prietenii ei alb-negri şi cu soţul ei care semăna cu Omar Sharif şi cu fiul ei care vorbea ca Prinţul de Wales, trăia acum în îndoială şi incertitudine, la fel ca ei, şi învăţa să poarte nefericirea ca pe nişte haine vechi de mătase. Exista o oarecare *satisfacţie* în compătimirile lor, chiar şi când Zinat (care nu şi-a dezvăluit niciodată rolul în acea faptă) se întinse către braţul fotoliului pentru a lua mâna Alsanei în ghearele ei compătimitoare.

— Vai, Alsi, mă tot gândesc ce *păcat* că a trebuit să-l ia pe cel bun! Era aşa de deştept şi se purta *aşa de frumos*! Cu el nu trebuia să-ţi faci griji cu drogurile şi cu fetele uşoare. Numai că erau cam scumpi ochelarii, la cât de mult citea.

Da, exista o oarecare *plăcere*. Şi să nu-i subestimezi niciodată pe oameni, să nu subestimezi niciodată plăcerea pe care o primesc din privitul la durerea altora, din datul veştilor proaste, din privitul bombelor care explodează la televizor, din ascultatul oftatului înăbuşit de la celălalt capăt al liniei de telefon. Durerea pur şi simplu e doar Durere. Dar Durere + Depărtare poate fi = cu distracţie, voyeurism, interes de natură umană, *cinéma vérité*, un chicot pe cinste, un zâmbet compătimitor, o sprânceană ridicată, dispreţ prefăcut. Alsana simţi toate acestea, şi ceva în plus, la celălalt capăt al liniei, când fu inundată cu telefoane – pe 28 mai 1985 – pentru a fi informată, şi *compătimită*, pentru cel mai recent ciclon.

— Alsi, pur şi simplu trebuia să te sun. Au zis că sunt atât de multe corpuri care plutesc în Golful Bengal…

— Tocmai am auzit ultimul bilanţ la radio – zece mii!

— Şi supravieţuitorii plutesc călare pe acoperişuri, iar rechinii şi crocodilii încearcă să-i muşte de picioare.

— Cred că te simţi groaznic, Alsi, că nu ştii, că nu poţi fi sigură…

Timp de şase zile şi şase nopţi, Alsana n-a ştiut, n-a fost sigură. În tot acest timp a citit mult din poetul bengalez Rabindranath Tagore şi a încercat din răsputeri să creadă în liniştirile lui *(Întunericul nopţii este un sac ce dă pe dinafară de aurul zorilor)*, însă în sufletul ei era o femeie practică, şi nu găsi în poezie nici o alinare. În acele şase zile, viaţa ei a fost un lucru trecător, aflat la un pas de marginea prăpastiei. Însă în a şaptea zi se făcu lumină: sosi vestea că Magid era sănătos, şi că avea doar nasul spart din cauza unei vaze care căzuse din locul ei nesigur de pe un raft înalt dintr-o moschee, răsturnată la prima pală de vânt a primei furtuni (şi vă rog să ţineţi minte vaza asta, e cea care îl va conduce de nas pe Magid către vocaţia lui). Doar servitorii, care cu două

zile înainte furaseră o rezervă ascunsă de gin şi se îngrămădiseră în camioneta stricată a familiei ca să meargă să se distreze la Dhaka, pluteau acum cu burta în sus pe râul Jamuna, iar peştişori cu aripioarele argintii se holbau la ei uimiţi, cu ochii cât cepele.

Samad se simţea triumfător.

— Vezi? Nu păţeşte nimic în Chittagong! Veşti chiar şi mai bune, se afla într-o *moschee*. Mai bine să-şi spargă nasul într-o moschee decât într-o bătaie în Kilburn! E exact aşa cum speram. Învaţă vechile obiceiuri. Nu-i aşa că învaţă vechile obiceiuri?

Alsana se gândi o clipă. Apoi spuse:

— Poate, Samad Miah.

— Cum adică „poate“?

— Poate că da, Samad Miah, poate că nu.

Alsana se hotărâse să nu-i mai vorbească direct soţului ei. Pe parcursul următorilor opt ani, va fi hotărâtă să nu-i spună niciodată *da*, să nu-i spună niciodată *nu*, ci să-l oblige să trăiască la fel ca ea – niciodată să nu *ştie*, niciodată să nu fie *sigur*; îi va ţine ostatică sănătatea mintală, până când avea să fie răsplătită pe deplin cu întoarcerea fiului ei preferat-mai-mare-cu-două-minute, până când avea să-şi poată trece din nou mâna grăsuţă prin părul lui des. Aceasta era promisiunea pe care şi-o făcuse, acesta era blestemul ei asupra lui Samad, şi era o răzbunare *perfectă*. Uneori, aproape că îl aducea pe marginea prăpastiei, îl ducea la cuţitul de bucătărie, la dulăpiorul cu medicamente. Dar Samad era genul de om prea încăpăţânat ca să se sinucidă, dacă asta însemna să-i acorde altcuiva satisfacţie. Rămase pe poziţie. Alsana se zvârcolea prin somn şi mormăia: „Adu-l înapoi, idiotule… dacă simţi că înnebuneşti, adu-mi copilul înapoi“.

Însă nu aveau bani să-l aducă pe Magid înapoi, chiar dacă Samad înclina să fluture steagul alb. Se împăcă cu gândul. Se ajunsese chiar ca, dacă cineva îi spunea lui Samad „da“ sau „nu“, pe stradă sau la restaurant, el să nici nu ştie cum să răspundă; ajunsese să uite ce semnificaţie aveau cele două mici cuvinte. Nu le auzea niciodată de la Alsana. Indiferent despre ce era vorba în familia Iqbal, un răspuns direct nu avea să mai fie dat niciodată:

— Alsana, mi-ai văzut papucii?

— Poate, Samad Miah.

— Cât e ceasul?

— S-ar putea să fie trei, Samad Miah, dar Allah ştie, s-ar putea să fie şi patru.

— Alsana, unde-ai pus telecomanda?

— E la fel de probabil să fie în sertar, Samad Miah, sau după canapea. Şi tot aşa.

La ceva timp după ciclonul din mai, familia Iqbal primi o scrisoare de la fiul lor mai-mare-cu-două-minute, cu un scris îngrijit pe hârtie dictando şi care avea împăturită la mijloc o fotografie recentă. Nu era prima dată când le scria, dar Samad văzu ceva diferit în această scrisoare, ceva care îl bucură şi validă hotărârea deloc populară pe care o luase; o schimbare a tonului, o sugestie a maturizării, a creşterii înţelepciunii orientale; şi, după ce o citi cu atenţie în grădină, el primul, o duse cu mare plăcere în bucătărie şi le-o citi cu voce tare Clarei şi Alsanei, care beau ceai de mentă.

— Ascultaţi, zice: „Ieri, bunicul l-a bătut pe Tamim (e băiatul în casă) cu cureaua până când fundul îi era roşu ca racul. A spus că Tamim a furat nişte lumânări (e adevărat. L-am văzut!), şi asta a primit drept răsplată. Bunicul spune că uneori Allah pedepseşte, dar uneori oamenii trebuie să pedepsească, şi că înţelept e cel care ştie dacă e rândul lui Allah sau al lui. Sper că într-o zi voi fi şi eu un învăţat“. Ai auzit? Vrea să fie învăţat. Câţi copii din şcoala aia vor să devină învăţaţi?

— Poate că nici unul, Samad Miah. Poate că toţi.

Samad se uită urât la soţia lui şi continuă:

— Şi uite, aici zice despre nasul lui: „Eu cred că o vază n-ar trebui să stea într-un loc aşa de prostesc din care poate cădea şi poate sparge nasul unui băiat. Ar trebui să fie cineva vinovat şi cineva trebuie pedepsit (dar nu cu cureaua la fund, decât dacă e *copil, nu om mare*. Dacă are mai puţin de doisprezece ani). Când o să cresc, cred c-o să vreau să mă asigur că nimeni nu pune vazele în asemenea locuri prosteşti unde pot fi periculoase, şi o să mă plâng şi despre alte lucruri periculoase (apropo, *acum mi-a trecut nasul!*)“. Înţelegeţi?

Clara se încruntă.

— Ce să înţelegem?

— E clar că nu e de acord cu chipuri pocite în moschee, nu-i plac podoabele păgâne, deloc necesare, periculoase! Un băiat ca ăsta e menit să ajungă mare, nu-i aşa?

— Poate că da, Samad Miah, poate că nu.

— Poate o să fie în guvern, sau poate avocat, sugeră Clara.

— Prostii! Fiul meu e menit lui Dumnezeu, nu oamenilor. Nu se teme de datoria lui. Nu se teme să fie un adevărat bengalez, un musulman adevărat. Zice: capra din fotografie e moartă. „Am ajutat la tăiat capra, *Abba*.“ Aşa

zice. „După ce-am tăiat-o în două, tot s-a mai mişcat puţin“. Aşa e un băiat care se teme?

Fiind evident de datoria celor care ascultau să spună nu, Clara rosti cuvântul fără entuziasm şi luă fotografia pe care i-o întindea Samad. În poză era Magid, îmbrăcat ca de obicei în cenuşiu, stând lângă nefericita capră şi având în spate casa bătrânească.

— Vai! Uite ce nas are! Uită-te la umflătură. Acum are un nas roman. Seamănă cu un mic aristocrat, cu un mic englez. Ia uite, Millat.

Clara puse fotografia sub nasul mai mic şi mai plat al lui Millat.

— Acuma nu prea mai păreţi gemeni.

— Arată ca un *şef*, spuse Millat după ce aruncă o privire fugară.

Niciodată la curent cu argoul de pe străzile din Willesden, Samad dădu sobru din cap şi-şi mângâie fiul pe cap.

— E bine că remarci diferenţa dintre voi doi, Millat, mai bine acum decât mai târziu.

Samad se uită furios la Alsana, care-şi desena un cerc la tâmplă cu arătătorul şi apoi se bătea uşor cu el pe frunte: *ăsta-i nebun, dus cu pluta*.

— Alţii pot să-şi bată joc, dar noi doi ştim că fratele tău îi va conduce pe ceilalţi la lumină. Va fi un conducător. E un *şef* de trib înnăscut.

La aceste cuvinte, Millat izbucni într-un râs atât de puternic, de necontrolat, încât îşi pierdu echilibrul, alunecă pe o cârpă de bucătărie şi îşi sparse nasul când se lovi de chiuvetă.

*

Doi fii. Unul invizibil şi perfect, îngheţat în timp la frumoasa vârstă de nouă ani, nemişcat într-o fotografie înrămată, în timp ce televizorul de sub el vomita toate rahaturile anilor ’80 – bombe irlandeze, revolte britanice, impasuri transatlantice – mizerii deasupra cărora copilul se înălţa nepătat şi de neatins, ridicat la statutul unui Buddha mereu zâmbitor, plin de contemplaţie orientală senină; capabil de orice, un lider înnăscut, un musulman adevărat, un şef de trib înnăscut – pe scurt, o fantasmă. Un dagherotip fantomatic născut din mercurul imaginaţiei tatălui lui,

conservat în soluţia salină a lacrimilor mamei. Acest fiu rămânea mut, distant şi se presupunea că „o duce bine“, la fel ca unul dintre avanposturile de pe o insulă din coloniile Maiestăţii Sale, blocat într-o stare eternă de inocenţă originară, de prepubertate perpetuă. Pe acest fiu, Samad nu-l vedea. Iar Samad se învăţase de mult să divinizeze ceea ce nu vedea.

Cât despre fiul pe care *îl vedea*, cel care i se încurca printre picioare şi îl bătea la cap, ei bine, e mai bine să nu-l stârnim pe Samad cu subiectul ăsta, subiectul *Necazul cu Millat*, *totuşi*: el e al doilea fiu, sosit târziu, ca autobuzul, ca o scrisoare cu timbru ieftin, ca personalul, copilul care rămâne mereu în urmă, care pierde întrecerea cu „cine să se nască primul“, devenit un simplu urmaş din cauza predispoziţiei genetice, prin voia complicată a lui Allah, cel care a pierdut două minute vitale pe care nu avea să le mai recupereze niciodată, nici cu ajutorul oglinzilor răsturnate, nici cu ajutorul globului de cristal al divinităţii, nici *în ochii tatălui său*.

Un copil ceva mai melancolic decât Millat, un copil cu o gândire mai profundă şi-ar fi petrecut tot restul vieţii vânând acele două minute şi simţindu-se nefericit, alergând după o pradă iluzorie, depunând-o în final la picioarele tatălui său. Însă pe Millat nu-l îngrijora prea mult ce spunea tatăl lui despre el: ştia că nu e imitator, şef, ţărănoi, trădător, nenorocit – indiferent ce zicea tatăl lui. Pe stradă, Millat era un băiat nepoliticos, un băiat rău, în linia întâi, şi îşi schimba înfăţişarea la fel de des ca pantofii; simpatic, atent, *răutăcios*, îi conducea pe băieţi pe maidan, să joace fotbal; în centru, să fure banii din jocurile automate; afară din şcoală şi în magazinele cu casete video. La Rocky Video, dugheana preferată a lui Millat, condusă de un traficant de cocaină lipsit de scrupule, puteai obţine filme porno la cinş'pe ani, filme pentru adulţi la unş'pe ani şi filme *snuff*[1] pe sub mână pentru cinci lire. Aici a învăţat Millat cu adevărat cum e cu taţii. Naşi, fraţi de sânge, toţi acei al-pacino-şi-de-niro, bărbaţi în negru care arătau bine, care vorbeau repede, care niciodată nu serveau la nişte (nenorocite de) mese, şi care aveau două mâini perfect funcţionale, cu care ţineau pistolul. Învăţă că nu-i nevoie să trăieşti sub inundaţii, sub ciclon, ca să guşti puţin pericolul, ca să fii un învăţat. Du-te şi caută-l. La doisprezece ani, Millat a pornit în căutarea pericolului, şi chiar dacă Willesden Green nu e Bronx, nici South Central, găsi puţin, găsi destul. Era impertinent şi bun de gură, avea o

frumuseţe bine ascunsă în el, programată să iasă brusc la iveală la treisprezece ani, moment în care promovă de la liderul băieţilor plini de coşuri la liderul în ale femeilor. Fluieraşul fermecat din Willesden Green, cu o turmă de fete care se ţineau după el, îndrăgostite lulea, cu limbile scoase, cu sânii obraznici, cu inimile frânte… şi toate astea pentru că era CEL MAI MARE şi CEL MAI TARE, şi îşi trăia tânăra viaţă CU LITERE MARI: el a fumat primul, el a băut primul, chiar şi-a pierdut-O primul – CHESTIA! – la treisprezece ani şi jumătate. E adevărat, n-a SIMŢIT mare lucru şi nici n-a ATINS cine ştie ce, a fost UMED şi CONFUZ, şi-a pierdut-O fără ca măcar să ştie unde s-a dus, dar şi-a pierdut-O, fiindcă nu încăpea nici o îndoială, NICI UNA, că era cel mai bun dintre cei buni, pe orice scară a delincvenţei juvenile, era farul călăuzitor al comunităţii adolescenţilor, era PROFESORUL, REGELE, CEL MAI TARE-N SULĂ, băiat de cartier, şef de trib. De fapt, singurul necaz cu Millat era că *iubea* necazul. Şi era *bun* la aşa ceva. Ba nu. Era *grozav*.

Cu toate astea, se vorbea mult – acasă, la şcoală, în diversele bucătării ale vastului clan Iqbal/Begum – despre *Necazul cu Millat*, răzvrătitul Millat, în vârstă de treisprezece ani, care trăgea pârţuri în moschee, alerga după blonde şi mirosea a tutun, şi nu doar Millat, ci *toţi* copiii: Mujib (paisprezece ani, dosar penal pentru furt de maşini), Khandakar (şaisprezece ani, prietenă albă, se dădea cu rimel seara), Dipesh (cincisprezece ani, marijuana), Kurshed (optsprezece ani, marijuana şi pantaloni cu fundul foarte lăsat), Khaleda (şaptesprezece ani, sex înainte de căsătorie cu băiat chinez), Bimal (nouăsprezece ani, student la Teatru); *ce se-ntâmplă cu toţi copiii*, ce se întâmplase cu aceşti primi descendenţi ai marelui experiment de traversare a oceanului? Nu aveau tot ce-şi puteau dori? Nu aveau o grădină mare, mese regulate, haine curate de la Marks’n’Sparks, educaţie de prima mână? Nu făcuseră părinţii lor tot ce le stătea în putere? Nu veniseră cu toţii pe insula asta dintr-un motiv? Ca să fie în siguranţă. Nu erau *în siguranţă*?

— În *prea multă siguranţă*, explica Samad, consolând cu răbdare pe unul sau pe altul care plângea, o *amma* sau un *abba* furios, perplex, şi o mamaie sau un tataie în vârstă; sunt în prea multă siguranţă în ţara asta, *accha?* Trăiesc în nişte globuri mari de plastic pe care chiar noi le-am făcut, şi toată viaţa lor e prevăzută dinainte. Ştii că eu, personal, aş scuipa pe Sfântul Pavel, însă învăţătura e corectă, învăţătura e de fapt a lui Allah: *lasă deoparte lucrurile copilăreşti*. Cum pot băieţii noştri să devină bărbaţi dacă nu primesc niciodată o provocare bărbătească? Hmm? N-am nici o îndoială, dacă mă

gândesc bine, faptul că l-am trimis pe Magid acasă a fost cel mai bun lucru. Îl recomand tuturor.

Moment în care adunarea de plângăcioşi şi bocitori se uită cu jale la preţuita poză cu Magid şi capra. Stau toţi cu gurile căscate, ca hinduşii care aşteaptă ca vaca de piatră să plângă, până când o aură vizibilă pare să iasă din fotografie: bunătatea şi curajul deasupra împotrivirilor, deasupra iadului şi a nefericirilor; adevăratul băiat musulman; copilul pe care ei nu l-au avut niciodată. Aşa jalnică cum era situaţia, Alsana o găsea oarecum amuzantă, căci se întorsese roata, nimeni nu plângea pentru ea, toţi plângeau pentru ei înşişi şi pentru copiii lor, pentru ceea ce le făceau îngrozitorii ani ’80 şi lor, şi copiilor lor. Aceste adunări semănau cu summiturile politice în disperare de cauză, cu întrunirile disperate ale guvernului şi Bisericii în spatele uşilor închise, în timp ce mulţimea răzvrătită se dezlănţuia sălbatică pe străzi şi spărgea vitrinele. Distanţa se impunea singură, nu numai între *tatăfiu, tânărbătrân, născutaicinăscutacolo*, ci şi între cei care stăteau în casă şi cei care se răzvrăteau pe străzi.

— Prea sigur, prea uşor, repetă Samad, în timp ce mătuşa de-a doua Bibi îl ştergea iubitoare pe Magid cu soluţie de spălat geamurile. O lună acolo acasă i-ar pune la punct pe toţi.

Dar adevărul era că Millat n-avea nevoie să meargă acasă: stătea, într-un fel schizofrenic, cu un picior în Bengal şi unul în Willesden. În mintea lui, era prezent la fel de mult şi acolo, ca şi aici. Nu avea nevoie de paşaport ca să trăiască în două locuri deodată, nu avea nevoie de viză ca să trăiască şi viaţa fratelui său, şi pe a lui (doar erau gemeni). Alsana fu prima care-şi dădu seama. Îi mărturisi Clarei: *Pe Allah, sunt lipiţi unul de altul, sunt ca un balansoar, un capăt coboară, celălalt urcă, tot ce vede Millat a văzut şi Magid, şi invers!* Iar Alsana vedea foarte bine ce se întâmpla: aveau aceleaşi boli, aveau accidente în acelaşi timp, le mureau animalele de casă în acelaşi timp, pe continente diferite. Dar nu ştia că, în timp ce Magid vedea ciclonul din 1985 măturând pământul, Millat îşi forţa norocul de-a lungul zidului înalt al cimitirului din Fortune Green; că pe 10 februarie 1988, pe când Magid se strecura prin mulţimea dezlănţuită din Dhaka, ferindu-se de loviturile date la întâmplare de către cei ocupaţi să stabilească rezultatul unor alegeri cu pumnii şi cu cuţitele, Millat punea şi el lucrurile la punct cu trei irlandezi beţi, furioşi şi iuţi de picior, în faţa celebrei cârciumi din Kilburn a lui Biddy Mulligan. A, nu credeţi în coincidenţe? Vreţi fapte fapte fapte? Vreţi apropierea la milimetru de Doamna cu coasa? Fie: pe 28 aprilie 1989, o tornadă ridică în aer

bucătăria casei din Chittagong, luând pe sus totul, în afară de Magid, care fu lăsat în mod miraculos aşa cum se aşezase, făcut covrig pe podea. Acum, să ne îndreptăm privirea asupra lui Millat, aflat la opt mii de kilometri distanţă, întins deasupra legendarei Natalia Cavendish, din clasa a şasea (al cărei corp îi ascunde chiar ei un secret întunecat); prezervativele sunt neatinse, într-o cutiuţă din buzunarul de la spate al pantalonilor; însă, cumva, el nu va înţelege; chiar dacă acum se mişcă ritmic, înăuntru şi în afară, mai adânc şi dintr-o parte în alta, dansând cu moartea.

*

Trei zile:
15 octombrie 1987

Chiar şi când se opri curentul şi vântul scutura ferestrele ca naiba, Alsana, care credea cu sfinţenie în oracolul numit BBC, stătea într-o cămăşuţă de noapte pe canapea, refuzând să se clintească.

— Dacă domnu' ăla Fish zice că nu-i nici o problemă, atunci nu-i dracului nici o problemă. E de la BBC, ce Dumnezeu!

Samad se dădu bătut (era aproape imposibil să o faci pe Alsana să se răzgândească în legătură cu credibilitatea înnăscută a instituţiilor britanice preferate de ea, printre care: prinţesa Anne, BluTack, Children's Royal Variety Performance, Eric Morecambe, *Woman's Hour*). Scoase lanterna din sertarul dulapului din bucătărie şi urcă scările în căutarea lui Millat.

— Millat? Răspunde-mi, Millat! Eşti aici?

— Poate că da, *Abba,* poate că nu.

Samad merse după vocea care venea din baie şi îl găsi pe Millat cufundat până la bărbie în clăbuci roz-murdar, citind *Viz*.

— A, tati, ce mişto. Lanternă. Dă-o-ncoa', să citesc.

— Lasă asta. Samad smulse revista din mâinile fiului lui.

— Suflă un uragan nenorocit şi nebuna de maică-ta intenţionează să stea acolo până cade acoperişul pe ea. Ieşi din cadă. Trebuie să te duci în magazie şi să aduci nişte scânduri şi cuie ca să…

— Dar, *Abba,* sunt în fundu' gol!

— Nu mai despica firu-n patru cu mine; e o urgenţă. Vreau să… De afară se auzi un bubuit asurzitor, ca şi cum ceva e smuls din rădăcini şi izbit de un zid.

Două minute mai târziu, familia Iqbal stătea în poziţie de drepţi, în diverse grade de dezbrăcare, şi se uita pe geamul lung de la bucătărie la o zonă de pe peluză pe care fusese magazia. Millat pocni de trei ori din călcâie şi interpretă cu accent de stradă:

— Vai mie. Nicăieri nu-i ca acasă. Nicăieri nu-i ca acasă.

— *Gata*, femeie. *Acum* vrei să vii?

— Poate, Samad Miah, poate.

— *La dracu'!* N-am chef de referendum. Mergem la Archibald. Poate că ei mai au curent. Şi unde-s mulţi, puterea creşte. Îmbrăcaţi-vă amândoi, luaţi ce-i indispensabil, *lucruri de viaţă şi de moarte*, şi treceţi în maşină!

Ţinând deschis portbagajul maşinii împotriva vântului, care era hotărât să-l închidă, Samad fu mai întâi amuzat, apoi deprimat de lucrurile pe care soţia şi fiul lui le considerau indispensabile, lucruri de viaţă şi de moarte:[2]

Millat	*Alsana*
Born to Run (album) – Springsteen	Maşină de cusut
Poster cu De Niro în scena „Cu mine vorbeşti?“ din *Taxi Driver*	Trei cutii cu alifie cu camfor
Casetă video cu *Purple Rain* (film rock)	Un picior de miel (congelat)
Blugi Levi's prespălaţi 501 (etichetă roşie)	Lighean de picioare
O pereche de adidaşi de baseball negri	*Zodiacul Lindei Goodman* (carte)
Portocala mecanică (o carte)	O cutie uriaşă de ţigări *beedi*[1]
	Divargiit Singh în *Clar de lună peste Kerala* (musical pe casetă video)

Samad trânti portbagajul.

— Nici un briceag, nimic comestibil, nici o lanternă. Al dracului de bine. Nici nu-i greu de ghicit care dintre Iqbali e veteranul de război. Nimănui nu-i trece prin cap să ia Coranul. Cheia într-o situaţie de urgenţă: sprijin spiritual. Eu mă întorc în casă. Staţi în maşină şi nu vă mişcaţi.

Ajuns în bucătărie, Samad lumină cu lanterna în jur: ceainic, aragaz, ceaşcă, perdea şi apoi o imagine suprarealistă a magaziei, care stătea, veselă ca o căsuţă din copac, în castanul de vizavi. Luă briceagul soldăţesc pe care îşi amintea că-l lăsase sub chiuvetă, Coranul ferecat în aur şi cu ciucuri de catifea din sufragerie şi era gata să plece, când ispita de a simţi furtuna dezlănţuită, de a vedea puţin din formidabila distrugere îl copleşi. Aşteptă ca vântul să se mai potolească şi deschise uşa bucătăriei, intrând încet în grădină, unde un fulger lumină o scenă de apocalipsă de suburbie: stejari, cedri, sicomori, ulmi doborâţi în grădină după grădină, garduri căzute, mobilă de grădină distrusă. Numai grădina lui, adesea ridiculizată pentru aspectul ei dezolant, fără copaci, cu strat lângă strat de ierburi urât mirositoare, rămăsese relativ neatinsă.

Tocmai era pe cale de a formula fericit o oarecare alegorie cu privire la flexibila trestie orientală şi încăpăţânatul stejar occidental, când vântul se înteţi şi îl izbi de perete, continuându-şi apoi drumul către ferestre, pe care le sparse şi le împrăştie fără nici un efort, trimiţând cioburile în casă şi scuipând afară din bucătărie tot ce fusese înăuntru. Trezindu-se pe cap cu o strecurătoare care zburase recent prin aer, Samad strânse cartea la piept şi alergă la maşină.

— Ce cauţi *tu* la volan?

Alsana se ţinea bine de volan şi vorbea cu Millat uitându-se la el în oglinda retrovizoare.

— Să-i spună cineva vă rog soţului meu că *eu* conduc. *Eu* am crescut în Golful Bengal. Am văzut-o pe mama mea conducând pe vânturi ca ăsta, în vreme ce soţul meu alerga în fustă prin Delhi, împreună cu colegii lui, graţioşi ca nişte

domnişoare. Sugerez ca soţul meu să se aşeze în stânga şi nici să nu se băşească dacă nu-i dau eu voie.

Alsana conduse cu cinci kilometri pe oră pe strada pustie şi întunecată, în timp ce vânturi de 175 de kilometri pe oră se izbeau fără încetare de vârfurile celor mai înalte clădiri.

— Anglie, aşa mi-a fost scris! M-am mutat în Anglia ca să nu trebuiască să fac aşa ceva. N-o să mai am în viaţa mea încredere în domnul ăla Crab.

— *Amma*, îl cheamă domnul Fish[3].

— De acum înainte, o să-i spun domnul Crab, se răţoi Alsana încruntată. Că-i la BBC sau unde-o fi.

Nici la Archie nu era lumină, însă gospodăria familiei Jones era pregătită pentru orice dezastru posibil, de la tsunami la bomba nucleară; când familia Iqbal ajunse acolo, casa era luminată cu zeci de lămpi cu gaz, felinare şi lumini de veghe, uşa de la intrare şi ferestrele fuseseră acoperite repede cu scânduri, iar copacii din grădină aveau ramurile legate între ele cu sfoară.

— Tot ce contează e să fii pregătit, enunţă Archie, deschizând uşa disperaţilor Iqbali şi braţelor lor pline cu lucruri, ca un meşter al casei care le sare în ajutor celor rămaşi fără acoperiş. Adică, trebuie să-ţi protejezi familia, nu? Nu că tu n-ai fi reuşit la capitolul ăsta – înţelegi ce vreau să zic – numa' că aşa văd eu lucrurile: lupta se dă între mine şi vânt. Ţi-am zis de nu ştiu câte ori, Ick-Ball: *verifică pereţii de susţinere*. Dacă nu sunt în stare perfectă, te-ai dus, frate. Pe bune. Şi trebuie să ai o cheie pneumatică în casă. E esenţială.

— Fascinant, Archibald. Putem intra?

Archie se dădu la o parte.

— Sigur. Să fiu sincer, vă aşteptam. Niciodată n-ai ştiut care-i diferenţa între o bormaşină şi o şurubelniţă, Ick-Ball. Te pricepi la teorie, da' la practică n-ai fost tare niciodată. Haideţi, urcaţi scările, aveţi grijă la luminile de veghe – ce idee bună, nu? Bună, Alsi, eşti frumoasă ca întotdeauna; bună, Millboid, şmechere. Deci, Sam, zi sincer: ce-aţi pierdut?

Samad făcu timid bilanţul pagubelor de până atunci.

— A, mă rog, sticla n-ai pus-o tu – bine, aia *eu* am pus-o – dar *cadrele*. Le-a smuls pur şi simplu din zidul care se prăbuşea, pun pariu.

Samad recunoscu morocănos că aşa a fost.

— Şi ce-i mai rău abia urmează, ascultă la mine. Mă rog, nu mai avem ce face. Clara şi Irie sunt în bucătărie. Am pornit un arzător Bunsen, şi haleala-i aproape gata. Da' ce furtună-a dracului, ei? Telefonul nu mai merge. Lumina nu mai merge. Aşa ceva n-am mai văzut.

În bucătărie domnea un fel de calm artificial. Clara învârtea în nişte fasole, fredonând încet refrenul de la *Buffalo Soldier*. Irie stătea cocoşată deasupra unui caiet şi-şi scria obsesiv impresiile în jurnal, aşa cum fac cei de treisprezece ani:

> 8:30 seara. Tocmai a venit Millat. E-aşaaa de superb, da' aşa de enervant! Blugi strâmţi, ca de obicei. Nu se uită la mine (ca de obicei, numai ca la un PRIETEN). M-am îndrăgostit de un nebun (ce proastă sunt)! Dac-ar fi la fel de deştept ca frate-său… mă rog, bla-bla. M-am îndrăgostit ca un copil, şi sunt grasă ca un copil… aaaa! Furtuna tot nebună. Tre' să plec. O să scriu mai târziu.

— Mişto, zise Millat.
— Mişto, zise Irie.
— Nebunie, nu?
— Da, pe bune.
— Taică-meu e-n spume. Casa a căzut ca un rahat.
— Idem. Şi pe-aicea a fost nebunie.

— Aş vrea să ştiu ce te-ai face fără mine, domnişoară, spuse Archie, bătând încă un cui într-o scândură. Cea mai bine protejată casă din Willesden, să ştii. De-aici nu poţi să-ţi dai seama că-i furtună afară.

— Îhî, spuse Millat, aruncând o ultimă privire furişă şi dătătoare de fiori prin fereastră la copacii care se contorsionau, înainte ca Archie să elimine de tot cerul cu scânduri şi cuie. Asta-i problema.

Samad îl ameninţă pe Millat cu un deget.

— Nu începe cu obrăzniciile. Ştim foarte bine ce facem. Uiţi că Archibald şi cu mine am trecut prin situaţii de criză. Odată ce-ai aşezat un tanc cu cinci oameni în mijlocul câmpului de luptă, viaţa îţi e în primejdie în orice clipă, gloanţele îţi şuieră la câţiva centimetri de fund, şi în acelaşi timp capturezi duşmani în cele mai grele condiţii din câte există, deci, dă-mi voie să-ţi spun, un uragan e o nimica toată. S-ar putea şi mai rău decât… da, da, foarte amuzant,

sigur, bombăni Samad, căci cei doi copii şi cele două neveste se prefăceau că-i ia somnul. Cine vrea nişte fasole din asta? Eu mă bag.

— Să zică cineva o poveste, spuse Alsana. O să devină aşa de plictisitor dacă trebuie să ascultăm toată noaptea trăncăneala despre război.

— Haide, Sam, spuse Archie, făcând cu ochiul. Zi-ne-o pe aia cu Mangal Pande. Aia ne face de fiecare dată să râdem.

Un cor de *Nuuu*-uri, mimarea unor gâturi tăiate şi a autoasfixierii se manifestară în publicul prezent.

— Povestea lui Mangal Pande, protestă Samad, nu e de râs. El e raţiunea de a fi, datorită lui suntem cine suntem, este fondatorul Indiei moderne, marele miez al istoriei.

Alsana pufni.

— Mare brânză. Orice prost ştie că Gandhi este marele miez. Sau Nehru. Sau poate Akbar, dar el avea cocoaşă şi nasul mare, niciodată nu mi-a plăcut.

— La dracu'! Nu vorbi prostii, femeie. Ce ştii tu despre asta? Treaba stă aşa: e pur şi simplu o problemă de economie de piaţă, publicitate, drepturi de ecranizare. Întrebarea este: bărbaţii ăia drăguţi cu dinţi mari şi albi vor să joace rolul tău, et cetera. Gandhi l-a avut pe domnul Kingsley – bravo lui – dar cine-o să-l joace pe Pande, hă? Pande nu-i destul de frumuşel, nu? Seamănă prea mult cu un indian, nas mare, sprâncene groase. De aia trebuie să vă zic întruna, nerecunoscătorilor, câte ceva despre Mangal Pande. Ideea e: dacă nu vă zic eu, nu vă zice nimeni.

— Uite, zise Millat, spun eu versiunea prescurtată. Străbunicul…

— Stră-străbunicul *tău*, prostule, îl corectă Alsana.

— Mă *rog*. Se hotărăşte să le-o tragă englejilor…

— Millat!

— Să *se revolte* împotriva englejilor, drogat-mort, încearcă să-şi împuşte căpitanul, ratează, încearcă să se împuşte singur, ratează, e atârnat…

— Spânzurat, spuse Clara absentă.

— Spânzurat ori atârnat? Mă duc s-aduc dicţionarul, spuse Archie, lăsând jos ciocanul şi dându-se jos de pe masa din bucătărie.

— *Ce*-o fi. Sfârşit. *Plic*-ti-sitor.

În acest moment, un copac-mamut – de genul celor endemici în Nordul Londrei, cărora le cresc încă trei copaci mai mici din trunchi, înainte de a erupe în sfârşit într-o glorioasă verdeaţă, cămin urban al unui întreg trib de gaiţe – un astfel de copac se smulse din rahatul de câine şi din beton,

făcu un pas şovăielnic înainte, leşină şi se prăbuşi; printre burlane, prin ferestrele duble, prin scânduri, doborî o lampă cu gaz, iar apoi ateriză peste vidul în formă de Archie, căci el tocmai îl părăsise.

Archie fu primul care intră în acţiune, aruncând un prosop peste mica flacără ce înainta pe podeaua de plută a bucătăriei, în vreme ce toţi ceilalţi tremurau şi plângeau şi se asigurau că nimeni n-a păţit nimic. Apoi, vizibil atins de această lovitură dată supremaţiei lui de meşter al casei, Archie îşi asumă din nou controlul asupra naturii, legând o parte a ramurilor cu cârpe de bucătărie şi ordonându-le lui Millat şi lui Irie să dea ocol casei şi să stingă toate lămpile cu gaz.

— Doar nu vrem să luăm foc, nu? Ar trebui să caut nişte plastic şi nişte bandă izolatoare. Să fac ceva cu astea. Lui Samad nu-i venea să creadă.

— *Să faci ceva cu astea*, Archibald? Nu văd cum nişte bandă izolatoare va schimba faptul că ai o jumătate de copac în bucătărie.

— Frate, sunt îngrozită, se bâlbâi Clara, după o tăcere de câteva minute, în timp ce furtuna se mai domolea. Liniştea e întotdeauna semn rău. Bunica mea – Dumnezeu s-o odihnească – aşa zicea mereu. Liniştea înseamnă numai că Dumnezeu face o pauză înainte să urle din nou. Cred c-ar trebui să mergem dincolo.

— Ăsta era singurul copac de pe partea asta. Ar fi mai bine să stăm aici. Ce-a fost mai rău aici a trecut. Şi în afară de asta, spuse Archie, atingând afectuos braţul soţiei sale, voi, ăştia din familia Bowden, aţi văzut şi nenorociri mai mari ca asta! Doar maică-ta s-a născut în timpul unui cutremur, ce Dumnezeu! 1907, Kingstonul se prăbuşeşte şi Hortense ţâşneşte în lume. O furtună micuţă ca asta n-ar deranja-o pe ea. E tare ca piatra.

— Nu e tare, spuse Clara încet, ridicându-se ca să se uite prin fereastra spartă la haosul de afară; e norocoasă. Are noroc şi credinţă.

— Eu zic să ne rugăm, spuse Samad, luând Coranul. Zic să recunoaştem puterea Creatorului care arată ce are mai rău în noaptea asta.

Samad începu să răsfoiască şi, când găsi ce căuta, puse cartea cu un gest nobil sub nasul soţiei lui, însă ea o închise violent şi se uită furioasă la el. Alsana cea fără Dumnezeu, care cunoştea însă foarte bine cuvântul Domnului (educaţie bună, părinţi cumsecade, desigur), căreia nu-i lipsea decât credinţa, se pregăti să facă ceva ce făcea doar în situaţii de criză: recită pe de rost: „Eu nu-l slujesc pe cel pe care tu îl

venerezi, şi nici tu nu-l slujeşti pe cel pe care eu îl venerez. Eu nu-l voi sluji niciodată pe cel pe care tu îl venerezi, şi nici tu nu-l vei sluji vreodată pe cel pe care eu îl venerez. Tu ai religia ta, iar eu pe a mea“. Sura 109, traducerea N.J. Dawood. Şi acum, dacă vrea cineva, spuse Alsana, uitându-se la Clara, să-i reamintească vă rog soţului meu că nu este domnul Manilow, şi nu ştie cântece care fac întreaga lume să cânte. El va cânta melodia lui, iar eu pe a mea.

Samad îşi întoarse dispreţuitor faţa de la soţia sa şi îşi aşeză crispat ambele mâini pe carte.

— Cine se roagă cu mine?

— Scuze, Sam, se auzi o voce înăbuşită (Archie îşi băgase capul în dulap, căutând sacii de gunoi). Nici eu nu prea obişnuiesc. N-am fost niciodată bisericos. Nu te supăra.

Mai trecură încă cinci minute fără vânt. Apoi liniştea explodă, iar Dumnezeu urlă chiar aşa cum Ambrosia Bowden îi spusese fiicei ei că se întâmplă. Tunetul bubui pe deasupra casei ca ultimul urlet de furie al unui muribund, urmă fulgerul, ca un ultim blestem al lui, iar Samad închise ochii.

— Irie! Millat! strigă Clara, apoi Alsana.

Nici un răspuns. Ridicându-se brusc în dulap şi dând cu capul în raftul cu mirodenii, Archie spuse:

— Au trecut zece minute. Ce dracu’. *Unde sunt copiii?*

*

Unul dintre copii era în Chittagong, şi era provocat de un prieten să-şi scoată *lungi*-ul şi să meargă printr-o mlaştină despre care se ştia că e plină de crocodili; ceilalţi doi se strecuraseră afară din casă pentru a simţi inima furtunii, şi mergeau contra vântului ca printr-o apă ce le trecea de genunchi. Îşi croiră drum până la locul de joacă din Willesden, unde avu loc următoarea conversaţie:

— E *incredibil*!

— Da, *nebunie*!

— *Tu eşti* nebună.

— Cum adică? N-am nimic!

— Ba da, ai. Tot timpul *te uiţi* la mine. Şi ce tot scriai? Eşti aşa o tocilară. Tot timpul scrii.

— Nimic. Chestii. Ştii tu, chestii de jurnal.

— Eşti nebună după mine.

— Nu te aud! Mai tare!

— NEBUNĂ! DUPĂ MINE! MĂ AUZI.

— Nu-i adevărat! *Tu eşti* un nebun şi un egoist.

— Îţi place fundul meu.

— Nu fi ţărănoi!

— Păi oricum nu contează. Te-ai făcut cam mare. Mie nu-mi plac alea mari. N-o să mă ai.

— Nici n-aş vrea, *Domnule* Egomaniac.

— În afară de asta, închipuie-ţi cum ar arăta copiii noştri.

— Eu cred c-ar arăta *drăguţ*.

— Galben-negri. Negru-galbeni. Păr afro, nas turtit, dinţi de iepure şi pistrui. Ar fi nişte monştri!

— Tu vorbeşti. Am văzut tabloul ăla cu bunicu-tău…

— STRĂ-STRĂ-BUNIC.

— Nas uriaş, sprâncene oribile…

— Aşa l-a văzut artistul, şefule.

— Şi ar fi nebuni – *el* era nebun – toată familia ta e nebună. E genetic.

— Da, da. Mă *rog*.

— Şi dacă vrei să ştii, nu-mi place de tine, oricum. Ai nasul îndoit. Şi faci numai necazuri. Cine vrea necazuri?

— Atunci, fii atentă, spuse Millat, aplecându-se înainte, izbindu-se de nişte dinţi de cal, strecurând o clipă o limbă înăuntru, iar apoi scoţând-o. Fin'că ăsta-i tot necazul pe care-o să-l capeţi.

14 ianuarie 1989

Millat îşi depărtă picioarele ca Elvis şi îşi trânti portofelul pe tejghea.

— Unu' pân' la Bradford, da?

Bărbatul de la ghişeu îşi apropie faţa obosită de geam.

— Îmi pui o întrebare, sau îmi ceri un bilet, tinere?

— Zic şi io: da? Unu' pân' la Bradford, da? Ai vreo problemă, da? Vorbeşti englezeşte? Suntem la King's Cross, da? Unu' pân' la Bradford, nu?

Cei din Gaşca lui Millat (Rajik, Ranil, Dipesh şi Hifan) chicotiră şi se adunară în spatele lui târşâindu-şi picioarele, repetând şi ei *da*, ca un fel de grup de susţinere.

— *Vă rog?*

— *Ce* mă rogi, da? Unu' pân' la Bradford, da? Înţelegi? Unu' pân' la Bradford. *Şefule.*

— Dus-întors? Pentru un copil?

— Da, frate. Am cinşpe ani, da? Normal că vreau dus-întors, tre' să mă-ntorc şi io acasă, ca toată lumea.

— Atunci, şaptezeci şi cinci de lire, vă rog.

Ceea ce stârni nemulţumirea lui Millat şi a Găştii lui Millat.

— Ce zici? Îţi baţi joc de mine? Şaptezeci… *aoleu*, frate. Ce *nasol*. Nu dau io şapteşcinci de lire!

— Păi, mă tem că atât costă. Poate că data viitoare când mai jefuieşti o bătrânică neajutorată, spuse bărbatul de la ghişeu, uitându-se ţintit la aurul de la urechile, încheieturile, degetele şi gâtul lui Millat, treci pe aici *înainte* de a ajunge la magazinul de bijuterii.

— Aiurea! chiţăi Hifan.

— Te ia la mişto, da? confirmă Ranil.

— Ia zi-i tu, îl avertiză Rajik.

Millat aşteptă o clipă. Sincronizarea era foarte importantă. Apoi se întoarse cu spatele, îşi scoase fundul în afară şi trase un vânt zgomotos şi interminabil în direcţia vânzătorului de bilete.

Gaşca, în cor:

— *Somokāmi!*

— Cum mi-ai zis? Eşti un… cum ai zis? Nenorociţilor. Nu poţi spune în engleză? Tre' să zici în limba ta pakistaneză?

Millat lovi atât de tare cu pumnul în geam, încât vibraţia se transmise de-a lungul ghişeelor, până la celălalt capăt, la vânzătorul care dădea bilete către Milton Keynes.

— Unu: nu sunt pakistanez, puţoi tâmpit. Şi doi: n-ai nevoie de traducător, da? Îţi zic de-a dreptul. Eşti un poponar împuţit, da? Homalău, fundaş, muist, ciocănar.

Gaşca lui Millat se mândrea cel mai mult cu numărul de eufemisme pe care le putea oferi pentru homosexualitate.

— Pe-la-spate, fetiţă, o faci la veceu.

— Slavă Domnului că avem geamul între noi, băiete.

— Da, da, da. Mai bine slavă lui Allah, da? Sper că te regulează bine de tot, da? Ne ducem la Bradford să-i punem la punct pe ăia ca tine, da? *Şefule!*

Când ajunseră la jumătatea peronului 12, înainte de a urca într-un tren pentru care nu aveau bilete, un om de la paza gării îi opri pe cei din Gaşca lui Millat ca să le pună o întrebare.

— Nu aveţi de gând să ne faceţi probleme, nu, băieţi?

Întrebarea era îndreptăţită. Gaşca lui Millat arăta ca una aducătoare de necazuri. Iar pe atunci, o astfel de gaşcă avea un nume, făceau parte dintr-o specie: *Raggastanii*.

Era o specie nouă, care se alăturase de curând celorlalte găşti ale străzii: Becks, B-boys, Indie kids, Wide-boys, Raverii, Rude-boys, Acidheads, Sharons, Tracies, Kevs, Nation Brothers, Raggas şi Pakis; se manifesta ca un fel de corcitură culturală între ultimele trei categorii. Raggastanii vorbeau o limbă ciudată, un amestec de dialect jamaican,

bengaleză, gujarati şi engleză. Crezul lor, manifestul lor, dacă poate fi numit astfel, era şi el un hibrid: *avea un rol* şi Allah, dar mai mult ca un supraveghetor colectiv decât ca fiinţă supremă, un gagiu tare ca scula care juca în echipa lor dacă era nevoie; Kung Fu-ul şi opera lui Bruce Lee erau şi ele la baza acestei filosofii; se adăuga o spoială de Forţa Negrilor (aşa cum e întrupată în albumul *Fear a Black Planet*, Public Enemy); însă în principal, misiunea lor era să-i facă din nou invincibili pe indieni, bătăioşi pe bengalezi şi funky pe pakistanezi. Pe vremea când Rajik juca şah şi purta pulovere cu anchior, oamenii se luau de el. Pe vremea când Ranil stătea în ultima bancă şi lua grijuliu notiţe la toate orele, oamenii se luau de el. Pe vremea când Dipesh şi Hifan se îmbrăcau cu haine tradiţionale când mergeau la joacă, oamenii se luau de ei. Pe vremea când Millat purta blugi strâmţi şi cămaşă albă, oamenii se luau chiar şi de el. Însă acum nimeni nu se mai lua de ei, fiindcă se vedea că aduc necazuri. Că aduc necazuri în sistem stereo. Bineînţeles, aveau şi o uniformă. Toţi erau plini de aur şi purtau bandane, legate la cap sau la încheietura unui braţ ori a unui picior. Aveau pantaloni enormi, în care se împiedicau, iar cracul drept era întotdeauna, în mod inexplicabil, suflecat până la genunchi; adidaşii erau la fel de spectaculoşi, cu limbi atât de mari încât ascundeau toată glezna; şepcile de baseball erau obligatorii, lăsate pe ochi şi niciodată scoase, şi totul, totul, totul era marca *Nike*™; oriunde mergeau cei cinci, amintirea pe care o lăsau în urmă era cea a unui semn gigantic ca cel al logoului Nike, o uriaşă aprobare a corporatismului. Şi *păşeau* într-un mod deosebit, partea stângă a corpului asumându-şi un fel de paralizie uşoară care trebuia ajutată la mers de către partea dreaptă a corpului; era un fel de şchiopătare mişto, la modă, asemănătoare cu mişcarea înceată şi uşoară pe care şi-o imaginase Yeats pentru creatura lui legendară. Cu zece ani în urmă, fericiţii drogaţi dansau în acea *Summer of Love*[4]; acum Gaşca lui Millat se târa într-o rână către Bradford.

— Nici o problemă, da? zise Millat către omul de la pază.

— Mergem şi noi…, începu Hifan.

— La Bradford, spuse Rajik.

— Cu treburi, da? explică Dipesh.

— Adio! *Bidāyo*! strigă Hifan când urcară în tren, îi arătară degetul mijlociu şi îşi lipiră fundurile de ferestrele uşilor care tocmai se închideau.

— Ai prins locul de la geam, da? Mişto. *Mor* dacă nu trag acu' o ţigară, da? Sunt *dus rău*, da? Toată chestia asta,

frate. Boşorogu' ăsta nenorocit, frate. E dat dracului… ce i-aş trage-o, da?

— Şi chiar o să fie acolo?

Toate întrebările serioase îi erau întotdeauna adresate lui Millat, iar Millat răspundea întotdeauna grupului ca unei singure persoane.

— În nici un caz. N-o să fie el acolo. Numa' fraţii o să fie. E un protest, ce mă-sa, şefule, de ce-ar merge la un protest chiar împotriva lui?

— Ziceam şi io, spuse Ranil, jignit, i-aş trage-o, da? Dac-ar fi acolo, mă-nţelegi. Cartea dracului.

— E o insultă, să mor io! spuse Millat, scuipând şi lipind guma pe fereastră. Am suportat prea multe în ţara asta. Şi acuma ne-o trag chiar ai noştri, frate. *Rhas clut*! E-un *ba-dor* împuţit, marioneta albilor.

— Unchiu-meu zice că nici măcar nu ştie să scrie, spuse înfuriat Hifan, cel mai bisericos din gaşcă. Şi mai îndrăzneşte să vorbească despre Allah!

— Allah o să i-o tragă, da? strigă Rajik, cel mai puţin inteligent, care îl vedea pe Dumnezeu ca un fel de corcitură între *Monkey Magic*[5] şi Bruce Willis. O să-i dea la boaşe. Cartea dracului.

— Ai citit-o? întrebă Ranil, în timp ce trenul trecea cu viteză pe lângă Finsbury Park. Se lăsă o tăcere generală. Millat spuse:

— Pe bune, nu prea am citit-o, de fapt, da' ştiu tot despre rahatu' ăla, da?

Ca să fim mai exacţi, Millat nu o citise. Millat nu ştia nimic despre scriitor, nimic despre carte; n-ar fi putut identifica volumul dintr-un teanc de alte cărţi; n-ar fi putut recunoaşte scriitorul dintr-un şir de alţi scriitori (irezistibil, acest şir de scriitori ofensatori: Socrate, Protagora, Ovidiu şi Iuvenal, Radclyffe Hall, Boris Pasternak, D.H. Lawrence, Soljeniţîn, Nabokov, toţi ţinându-şi ridicată plăcuţa cu numărul, ca să fie fotografiaţi din faţă, strângând din ochi din cauza bliţului). Dar ştia alte lucruri. Ştia că el, Millat, era pakistanez, indiferent de unde venea; că mirosea a curry; că nu avea o identitate sexuală; că fura slujbele altora; sau că nu avea deloc slujbă şi că trăia pe cheltuiala statului; sau că dădea toate slujbele rudelor lui; că putea fi dentist, patron de magazin ori bucătar, dar nu fotbalist sau producător de film; că ar trebui să se întoarcă în ţara lui; sau să rămână aici şi să se întreţină dracului singur; că venera elefanţii şi purta turbane; că nimeni care semăna cu Millat, ori vorbea ca Millat, sau simţea ca Millat nu apărea niciodată la ştiri decât

dacă era victima unei crime. Pe scurt, ştia că el nu are chip în ţara asta, nu are voce în ţara asta, până acum două săptămâni, când, dintr-odată, cei ca Millat au apărut brusc pe toate posturile la televizor şi la radio şi în toate ziarele şi erau furioşi, iar Millat recunoscuse furia, crezuse că şi ea îl recunoaşte pe el, şi se prinse de ea cu amândouă mâinile.

— Deci… n-ai citit-o? întrebă Ranil agitat.

— Auzi? Să ştii că nu mă prostesc ei pe mine cu astea, frate. Să fiu io.

— Nici pe mine, zise Hifan.

— Să fiu io, spuse Rajik.

— Tâmpenia dracului, făcu Ranil.

— O mie două sute nouăşcinci, să ştii! spuse Dipesh.

— Şi-n afară de asta, spuse Millat, pe un ton de încheiere, în ciuda vocii ridicate cu care rostea ultima silabă, nu tre' să citeşti rahaturi ca să ştii că sunt o blasfemie, mă-nţelegi?

*

În Willesden, Samad Iqbal îşi exprima exact aceleaşi sentimente cu voce tare, urmărind ştirile de seară.

— Nici *nu-i nevoie* s-o citesc. Mi-am xeroxat pasajele relevante.

— Să-i reamintească cineva soţului meu, spuse Alsana, vorbind cu crainicul, că nici măcar nu ştie despre ce e vorba în nenorocita aia de carte, pentru că ultimul lucru pe care l-a citit a fost nenorocitul de *Ghid al străzilor de la A la Z*.

— Te mai rog o dată să taci ca să mă uit la ştiri.

— Aud ţipete, dar nu pare a fi vocea mea.

— Nu-nţelegi, femeie? Ăsta e cel mai important lucru care ni s-a întâmplat nouă vreodată în ţara asta. E o situaţie de criză. E picătura care a umplut paharul. E un moment măreţ.

Samad mai apăsă de câteva ori cu degetul pe butonul de volum.

— Femeia asta – Moira nu-ştiu-cum – cam mormăie. De ce-au pus-o la citit ştirile dacă nu poa' să vorbească cum trebuie?

Moira, dată brusc mai tare la mijlocul frazei, spuse:

— …scriitorul respinge acuzaţiile de blasfemie şi susţine că volumul vorbeşte despre lupta dintre vederile laice şi cele religioase asupra vieţii.

Samad pufni.

— Ce luptă? Eu nu văd nici o luptă. Eu mă descurc foarte bine. Toate celulele cenuşii sunt în bună stare. Nici o dificultate emoţională.

Alsana râse cu amărăciune.

— Soţul meu luptă în Al Treilea Război Mondial în imaginaţia lui, în fiecare zi, la fel şi ceilalţi…

— Nu, nu, nu. Nici o luptă. Ce tot zice ăsta, hă? Nu poa' să scape din asta fiind raţional. Raţiunea! Cea mai supraevaluată virtute occidentală! A, nu. Adevărul e că el e pur şi simplu jignitor… i-a jignit pe…

— Uite ce e, îl întrerupse Alsana. Eu când mă întâlnesc cu prietenele mele, dacă nu suntem de acord cu ceva, discutăm problema. De exemplu: Mohona Hossain nu-l suportă pe Divargiit Singh. Îi urăşte toate filmele. Îl urăşte şi pe el cu pasiune. Îi place de prostul celălalt, cu gene de femeie! Dar facem un compromis. Eu n-am dat foc niciodată la nici o casetă de-a ei.

— Nu-i nici pe departe acelaşi lucru, doamnă Iqbal, e cu totul altă mâncare de peşte.

— Ei, toate suntem pătimaşe, la Comitetul Femeilor; asta arată cât de multe ştie Samad Iqbal. Dar eu nu sunt ca Samad Iqbal. Eu mă abţin. Eu trăiesc. Şi îi las şi pe ceilalţi să trăiască.

— Problema nu e să îi laşi pe ceilalţi să trăiască. Problema e că trebuie să ne protejăm cultura, să ne apărăm religia de abuzuri. Nu că tu ai şti ceva despre asta, bineînţeles. Eşti tot timpul prea ocupată cu deşteptăciunea asta indiană ca să mai fii atentă şi la propria ta cultură!

— *Propria mea* cultură? Şi care-i aia, mă rog?

— Eşti bengaleză. Poartă-te ca atare.

— Şi ce-i aia o bengaleză, mă rog, bărbate?

— Dă-te din faţa televizorului şi du-te şi caută în dicţionar.

Alsana scoase BALTIC-BRUXELLES, volumul trei din *Enciclopedia Reader's Digest* în 24 de volume, şi citi din secţiunea care o interesa:

> Marea majoritate a locuitorilor din Bangladesh sunt bengalezii; ei se trag în mare parte din indo-arieni, care au început să migreze către această ţară dinspre vest, cu mii de ani în urmă, şi care s-au amestecat pe teritoriul bengalez cu grupuri de indigeni de diverse provenienţe rasiale. Printre minorităţile

etnice de aici se numără: chakma şi mogh, populaţii mongoloide care locuiesc în districtul Chittagong Hill; santalii, care provin în majoritate din cei care au migrat din India de astăzi; şi biharii, musulmani ne-bengalezi, care au migrat din India după împărţirea acesteia.

— Oi, domnule! Indo-*arieni*… se pare că sunt totuşi o occidentală! Poate ar trebui să ascult Tina Turner şi să port fustiţe din alea scurte de piele. Pfui. Asta nu face decât să demonstreze, spuse Alsana, cu accentul ei pur englezesc, că oricât te-ai întoarce în timp, e mai uşor de găsit un sac bun pentru aspirator decât un om pur sau o credinţă pură, pe tot pământul ăsta. Crezi că toţi sunt englezi? Englezi cu adevărat? Astea-s poveşti!

— Habar n-ai ce vorbeşti. Baţi câmpii.

Alsana ridică enciclopedia.

— Of, *Samad Miah*. Vrei să dai foc şi la asta?

— Ştii ceva, n-am timp de prostii. Încercam să ascult o ştire foarte importantă. Se întâmplă chestii serioase în Bradford. Aşa că, dacă nu te superi…

— Of, Doamne Dumnezeule! ţipă Alsana, iar zâmbetul îi dispăru de pe faţă şi ea căzu în genunchi în faţa televizorului, ducându-şi degetul pe ecran dincolo de cartea în flăcări, către chipul pe care îl recunoscuse, şi care zâmbea către ea din televizor, într-un stop-cadru pixelat sub forma feţei celui de-al doilea fiu al ei.

— Ce face? E nebun? Cine se crede? Ce Dumnezeu face acolo? Trebuia să fie la şcoală! A venit ziua în care copiii dau foc la cărţi, *aşa-i*? Nu-mi vine să cred!

— N-are nici o legătură cu mine. Picătura care a umplut paharul, doamnă Iqbal, spuse Samad superior, lăsându-se pe spate în fotoliu. Picătura care a umplut paharul.

Când Millat ajunse acasă în acea seară, un foc de tabără uriaş ardea cu putere în grădina din spatele casei. Toate lucrurile lui lumeşti, adunate în patru ani de atitudine *cool*, pre- şi post-Raggastani – toate albumele, toate posterele, toate tricourile de serie limitată, toţi fluturaşii cu reclame la cluburi, colecţionaţi de-a lungul a doi ani, minunaţii adidaşi Air Max, numerele de la 20 la 75 din revista de benzi desenate *2000 AD*, poza cu autograf a lui Chuck D., exemplarul extrem de rar din *Hey Young World* a lui Slick Rick, *De veghe în lanul de secară*, chitara lui, *Naşul I* şi *II*, *Crimele din mica Italie*, *Rumblefish*, *După-amiază de câine*

şi *Shaft în Africa* – toate fuseseră puse pe rugul funerar şi se transformaseră într-o grămadă fumegândă de cenuşă, care emana miros de plastic şi hârtie arsă, înţepându-i băiatului ochii deja plini de lacrimi.

— Toţi trebuie să primească o lecţie, spusese Alsana cu câteva ore înainte, aprinzând chibritul, cu inima grea. Ori totul e sfânt, ori nimic nu e sfânt. Şi dacă a început să dea foc la lucrurile altora, atunci trebuie să piardă şi el ceva sfânt. Toţi primesc ce li se cuvine, mai devreme sau mai târziu.

10 noiembrie 1989

Se prăbuşea un zid. Ceva în legătură cu istoria. Era *o istorică ocazie*. Nimeni nu ştia cu exactitate cine îl ridicase sau cine îl dărâma, sau dacă acest lucru era bun, rău ori altfel; nimeni nu ştia cât era de înalt, cât era de lung sau de ce muriseră oamenii care încercaseră să-l sară sau dacă vor mai muri şi în viitor, însă era educativ; era un motiv la fel de bun ca oricare altul pentru o întâlnire. Era joi seara, Alsana şi Clara gătiseră, şi toată lumea se uita la televizor cum se face istoria.

— Cine mai vrea orez?

Millat şi Irie îşi întinseră farfuriile, luptându-se care să primească primul.

— Acum ce se întâmplă? întrebă Clara, grăbindu-se înapoi la locul ei cu un castron de gogoşi jamaicane, din care Irie înşfăcă trei.

— Tot aia, frate, mormăi Millat. Tot aia. Tot aia. Tot aia. Dansează pe zid şi-l zdrobesc cu ciocanul. Mă rog. Eu vreau să văd ce altceva mai e, da?

Alsana înşfăcă telecomanda şi se înghesui între Clara şi Archie.

— Să nu îndrăzneşti, domnule.

— Este *educativ*, spuse Clara intenţionat, cu caietul şi creionul pe braţul fotoliului, gata să treacă la acţiune la sugestia oricărui lucru semnificativ. E ceva la care ar trebui să ne uităm cu toţii.

Alsana dădu din cap aprobator şi aşteptă să-i alunece pe gât două *bhaji* cu forme ciudate.

— Asta tot încerc să-i zic băiatului. E o chestie mare. O ocazie istorică de primă mână. Când o să ai şi tu Iqbali mici care-or să te tragă de pantaloni şi să te întrebe unde erai când…

— O să le zic că m-am uitat la televizor şi m-am plictisit de moarte de rahatul ăsta.

Millat primi o scatoalcă după cap pentru „rahat“ şi încă una pentru impertinenţa sentimentului. Irie, care semăna în

mod ciudat cu cei din mulţimea aflată în vârful zidului, îmbrăcată ca de obicei în haine acoperite de insigne ale Campaniei pentru Dezarmare Nucleară, pantaloni vopsiţi cu graffitti, şi cu părul împletit în codiţe, dădu tristă din cap pentru a-şi exprima neîncrederea. Ea reprezenta *acea epocă*. Orice ar fi spus exploda ca o frază genială după secole de tăcere. Orice ar fi atins, aceasta ar fi fost prima atingere de aceste fel. În orice ar fi crezut, nu era născut din credinţă, ci săpat în certitudine. Orice ar fi gândit, era prima dată când un astfel de gând era formulat.

— Asta e *întotdeauna* problema ta, Mill. Nu te interesează nimic din lumea din afara ta. Mie mi se pare *extraordinar*. Sunt liberi cu toţii! După atâta timp, nu crezi că e *extraordinar*? Că după ani de zile trăiţi sub norul întunecat al comunismului estic, ei văd lumina democraţiei vestice, uniţi? spuse ea, citând fidel *Ştirile de seară*. Eu cred că democraţia e *cea mai mare* invenţie a omului.

Alsana, care era de părere că fata Clarei devenise insuportabil de încrezută în ultima vreme, ridică în semn de protest capul unui peşte fript în stil jamaican.

— Nu, drăguţă. Să nu faci greşeala asta. Curăţătorul de cartofi e cea mai mare invenţie a omului. Ăla sau măturica de adunat rahatul câinelui.

— Ar trebui, spuse Millat, să termine odată s-o mai frece atâta cu ciocanele, să ia naibii nişte exploziv şi să-l arunce dracului în aer, dacă nu le place, înţelegi? Să fie mai rapizi, nu?

— De ce vorbeşti aşa? se răsti Irie, devorând o gogoaşă. Asta nu e vocea ta. Sună ridicol!

— Şi ai grijă la gogoşile alea, spuse Millat, bătându-se pe burtă. Mare nu înseamnă frumos.

— Of, ia mai lasă-mă.

— Ştii, murmură Archie, molfăind o aripioară de pui, nu sunt prea sigur că-i un lucru bun. Adică, să nu uităm că eu şi Samad *am fost acolo*. Şi credeţi-mă, au un motiv bun să împartă locul ăla în două. Dezbină şi stăpâneşte, domnişoară.

— Doamne *Dumnezeule*, tată. Ce-ai luat la bord?

— N-are nimic la bord, spuse Samad aspru. Voi, tinerii, uitaţi de ce s-au făcut anumite lucruri, le uitaţi semnificaţia. Noi am fost acolo. Nu toţi ne gândim cu drag la o Germanie unită. Erau alte vremuri, domnişoară.

— Ce e rău dacă nişte oameni fac un pic de zgomot ca să se bucure de libertate? Uitaţi-vă la ei. Uite ce *fericiţi* sunt.

Samad se uită la oamenii care dansau fericiţi pe zid şi simţi dispreţ, şi încă ceva, mai enervant, care putea fi invidie.

— Nu am nimic împotriva actelor de revoltă *per se*. Numai că dacă vrei să răstorni o ordine veche, trebuie să te asiguri că poţi oferi ceva substanţial în locul ei; asta trebuie să înţeleagă Germania. Să-l luăm, de exemplu, pe străbunicul meu, Mangal Pande…

Irie oftă cel mai elocvent oftat care fusese oftat vreodată.

— Aş prefera să nu, dacă se poate.

— Irie! făcu Clara, pentru că aşa crezu de cuviinţă.

Irie pufăi. Şi pufni.

— Mă rog! Vorbeşte întruna de parcă le ştie pe toate. Totul se învârte mereu în jurul *lui*; iar *eu* încerc să vorbesc despre acum, despre *prezent*, despre Germania. Pun pariu cu tine, spuse ea, întorcându-se spre Samad, că ştiu mai multe decât tine despre asta. Haide. Pune-mă la-ncercare. Am învăţat despre asta tot semestrul. A, şi apropo: voi *n-aţi* fost acolo. Tu şi cu tata aţi plecat în 1945. Zidul l-au construit abia în *1961*.

— Războiul Rece, spuse Samad acru, ignorând-o. Acum nu se mai vorbeşte despre război fierbinte. Cel în care oamenii sunt ucişi. Acolo am învăţat eu despre Europa. Asta nu scrie-n cărţi.

— Oi, oi, făcu Archie, încercând să aplaneze cearta. Ştiţi că *Last of the Summer Wine*[6] începe în zece minute? Pe BBC doi.

— Haide, insistă Irie, ridicându-se şi întorcându-se spre Samad. Pune-mă la-ncercare.

— Prăpastia dintre cărţi şi experienţă, intonă Samad solemn, este un ocean pustiu.

— Corect. Mănânci numai că…

Însă Clara o lovi la timp cu palma peste ureche.

— Irie!

Irie se aşeză la locul ei, nu înfrântă, cât exasperată, şi dădu televizorul mai tare.

> Această cicatrice lungă de 45 de kilometri – cel mai urât simbol al unei lumi divizate, Est şi Vest – nu mai are acum nici o însemnătate. Puţini erau oamenii, şi printre ei şi cel ce vă vorbeşte, care credeau că vor vedea aşa ceva întâmplându-se în timpul vieţii lor, însă aseară, la miezul nopţii, miile de oameni care aşteptau de ambele părţi ale zidului au dat frâu liber unui urlet

răscolitor şi au început să năvălească pe la punctele de control şi să-l escaladeze.

— Mare prostie. Or să aibă mari probleme cu imigranţii, spuse Samad către televizor, scufundând o gogoaşă în ketchup. Nu se poate să laşi un milion de oameni să intre într-o ţară bogată. E dezastru curat.

— Da' cine se crede? Domnu' Churchill? râse Alsana dispreţuitoare. Britanic get-beget, cu sânge-albastru, născut pe stâncile albe de la Dover, mâncător de plăcinte cu cartofi, ha?

— Cicatrice, spuse Clara, notându-şi în caiet. Ăsta e cuvântul, nu-i aşa?

— Doamne *Dumnezeule*. Chiar nu poate nici unul dintre voi să înţeleagă imensitatea celor care se petrec? Acestea sunt ultimele zile ale unui regim. Apocalipsă politică, dispariţie. E o istorică ocazie.

— Toată lumea repetă asta întruna, zise Archie, frunzărind *TV Times*. Ce ziceţi de *The Krypton Factor*, pe ITV? E o emisiune bună, nu? A început chiar acuma.

— Şi nu mai tot spune „istorică ocazie", spuse Millat, enervat de toată discuţia aceea politică preţioasă. De ce nu poţi să zici pur şi simplu „ocazie istorică", la fel ca toată lumea, frate? De ce tre' să fii întotdeauna aşa de tra-la-la?

— Ah, ce pizda mă-sii! (Îl iubea, dar era *insuportabil*.) Care dracu-i diferenţa?

Samad se ridică de la locul lui.

— Irie! Asta e casa mea şi tu eşti musafir. Nu permit să se vorbească aşa aici!

— Foarte bine! O să mă duc să vorbesc aşa pe stradă, cu restul proletarilor.

— Fata asta, făcu Alsana nemulţumită în timp ce uşa de la intrare era trântită. A înghiţit o întreagă enciclopedie şi o ghenă de gunoi în acelaşi timp.

Millat se întoarse spre mama lui şi îşi supse dinţii.

— Nu începe *şi tu*, frate. De ce nu poţi să spui „o enciclopedie întreagă"? De ce toată lumea din casa asta se fandoseşte în pizda mă-sii atâta?

Samad arătă spre uşă.

— Gata, domnule. Nu ai voie să vorbeşti aşa cu mama ta. Afară şi cu tine.

— Eu nu cred, spuse Clara încet, după ce Millat ieşise ca o furtună şi urcase în camera lui, că trebuie să-i descurajăm pe copii să aibă opinii. E bine să fie liber-cugetători.

Samad rânji dispreţuitor:

— Şi ce ştii tu… mă rog? Tu cugeţi liber mult? Stai toată ziua în casă şi te uiţi la televizor.

— Pof*tim*?

— Cu tot respectul: lumea e complicată, Clara. Dacă există un lucru pe care copiii ăştia trebuie să-l înţeleagă, acela e că avem nevoie de *reguli* ca să supravieţuim, nu de *fandoseli*.

— Are dreptate, să ştii, spuse Archie cu sinceritate, scuturând scrumul unei ţigări într-un castron gol de curry. Probleme emoţionale – ăsta da, e într-adevăr domeniul tău…

— Aa… treabă de femei! chiţăi Alsana, cu gura plină de curry.

Îţi mulţumim *foarte mult*, Archibald. Archie făcu tot posibilul să continue.

— Dar nimic nu se compară cu experienţa, nu-i aşa? Adică, voi două sunteţi încă tinere, într-un fel. În vreme ce *noi*, adică, noi suntem, ăăă… *fântâni de experienţă* de care se pot folosi copiii, înţelegi, atunci când au nevoie. Suntem ca nişte enciclopedii. Voi pur şi simplu nu le puteţi oferi ce putem noi. Să fim sinceri.

Alsana îşi puse o palmă pe fruntea lui Archie şi o mângâie încet.

— Ce *prost* eşti. Nu-ţi dai seama că aţi rămas în urmă, ca trăsura cu cai, ca ceara pentru lumânări? Nu ştiţi că pentru ei sunteţi vechi şi puturoşi, ca hârtia unsuroasă de la pachetul cu mâncare de ieri? Sunt de acord cu fiica ta dintr-un punct de vedere.

Alsana se ridică şi porni în urma Clarei, care plecase la auzul acestei ultime insulte şi intrase în bucătărie cu lacrimi în ochi.

— Voi doi, domnilor, mâncaţi o grămadă de ştiţi-voi-ce.

Rămaşi singuri, Archie şi Samad confirmară plecarea ambelor familii dându-şi ochii peste cap şi zâmbind strâmb. Rămaseră tăcuţi o clipă, în vreme ce degetul mare al lui Archie clicăia expert printre *O istorică ocazie, Dramă în Jersey, Doi bărbaţi încearcă să construiască o plută în treizeci de secunde, Dezbatere în studio pe tema avortului*, şi din nou înapoi la *O istorică ocazie*.

Clic.

Clic.

Clic.

Clic.

Clic.

— Acasă? La cârciumă? O’Connell’s?

Archie tocmai voia să bage mâna în buzunar ca să caute un bănuţ strălucitor de zece penny, când îşi dădu seama că nu

mai e nevoie.

— O’Connell’s? zise Archie.

— O’Connell’s, zise Samad.

1. Filme care descriu omorârea unei fiinţe umane (fără efecte speciale) şi create pentru amuzament.
2. Ţigări tipic indiene, înfăşurate în frunze de tendu şi legate cu aţă la un capăt.
3. Peşte (engl.).
4. Nume sub care e cunoscută vara anului 1967, când mişcarea hippy s-a făcut cunoscută prin manifestările de la San Francisco.
5. Serial japonez de televiziune.
6. Serial britanic de comedie bazat pe viaţa a trei bărbaţi pensionaţi.

10

Rădăcinile dinţilor lui Mangal Pande

În sfârşit, O'Connell's. *Inevitabil*, O'Connell's. Pentru simplul fapt că la O'Connell's puteai sta şi dacă n-aveai familie, bunuri sau un statut, gloria trecutului sau speranţe de viitor; puteai să intri pe acea uşă fără nimic şi să fii exact la fel ca toţi ceilalţi dinăuntru. Afară putea fi 1989, sau 1999, sau 2009, şi tot puteai sta la bar îmbrăcat în puloverul anchior pe care l-ai purtat la nunta ta din 1975, 1945, 1935. Aici nimic nu se schimbă, lucrurile sunt doar repovestite, amintite. De asta le place acolo bărbaţilor bătrâni.

Totul se rezumă la timp. Nu doar la nemişcarea lui, ci la cantitatea lui pură, agresivă. Cantitate, mai degrabă decât Calitate. E greu de explicat. Doar dacă ar exista vreo ecuaţie… ceva de genul:

TIMP PETRECUT AICI TIMP PE CARE L-AŞ FI PUTUT PETRECE CU FOLOS ALTUNDEVA	PLĂCERE x MASOCHISM=	Motivul pentru care sunt client fidel

Ceva care să raţionalizeze, să explice de ce oamenii se tot întorc aici, precum nepotul lui Freud cu jocul lui *fort-da*[1], la acelaşi scenariu mizerabil. Însă totul se reduce la *timp*. După ce ai petrecut o anumită perioadă de timp, ai investit atât de mult timp într-un loc, creditul tău de încredere creşte uimitor şi simţi că poţi da o spargere la banca timpului. Îţi vine să stai în acel loc până când el îţi plăteşte tot timpul pe care tu i l-ai dat; chiar dacă n-o va face niciodată.

Iar odată cu timpul petrecut vin şi cunoştinţele, vine şi istoria. La O'Connell's i-a sugerat Samad lui Archie să se recăsătorească, în 1974. Sub masa şase, într-o băltoacă formată din propria vomă, Archie a sărbătorit naşterea lui Irie, în 1975. Pe colţul automatului de pinball e o pată, în locul unde Samad a vărsat pentru prima dată sângele unui civil, cu o directă viguroasă de dreapta dată unui beţivan rasist, în 1980. Archie era la parter în noaptea în care şi-a văzut a cincizecea aniversare plutind printre aburi de whisky în întâmpinarea lui, ca o epavă veche, în 1977. Şi acesta e locul în care au venit amândoi de Anul Nou, în 1989 (nici

familia Iqbal, nici familia Jones nu-şi exprimase dorinţa de a intra într-un nou deceniu în compania lor), fericiţi că puteau profita de meniul special de Anul Nou al lui Mickey: 2,85 lire pentru trei ouă, fasole, două felii de pâine prăjită, ciuperci şi o felie generoasă de curcan tradiţional.

Curcanul tradiţional era un bonus. Pentru Archie şi Samad, cel mai important era să fie martori, să fie *experţii*. Veneau aici deoarece *cunoşteau* locul. Îl ştiau ca-n palmă. Şi dacă nu eşti în stare să-i explici copilului tău de ce sticla se sparge la anumite impacturi, dar la altele nu, dacă nu înţelegi cum se poate ajunge la un echilibru între laicitatea democratică şi credinţa religioasă în cadrul aceluiaşi stat, sau dacă nu-ţi poţi aminti care au fost circumstanţele în care a fost divizată Germania, atunci te simţi bine – ba nu, te simţi *extraordinar* – când cunoşti măcar un anumit loc, o anumită perioadă, din experienţă directă, din rapoartele martorilor oculari; să fii tu autoritatea, să ai timpul de partea ta, măcar o dată, *măcar o dată*. Nu există *în toată lumea* istorici mai buni, experţi mai buni decât Archie şi Samad când vine vorba de *Reconstrucţia şi dezvoltarea postbelică a Sălii de biliard O'Connell's*.

1952 – Ali (tatăl lui Mickey) şi cei trei fraţi ai lui sosesc la Dover cu treizeci de lire vechi şi cu ceasul de aur al tatălui lor. Toţi suferă de o boală de piele care îi desfigurează.

1954-1963 – Căsătorii; slujbe temporare de toate felurile; naşterea lui Abdul-Mickey, a celorlalţi cinci Abduli şi a verilor lor.

1968 – După ce sunt timp de trei ani curieri la o curăţătorie chimică a unor iugoslavi, Ali şi fraţii lui adună o mică sumă de bani, cu care înfiinţează o firmă de taxiuri numită Firma de Taxiuri a lui Ali.

1971 – Întreprinderea cu taxiurile e un mare succes. Însă Ali nu e mulţumit. Hotărăşte că îşi doreşte cu adevărat „să servească mâncare, să facă oamenii fericiţi, să aibă nişte conversaţii faţă-n faţă din când în când". Cumpără sala de biliard dezafectată de lângă fosta staţie de tramvai de pe Finchley Road şi începe să o renoveze.

1972 – Pe Finchley Road, numai firmele irlandeze se descurcă cu adevărat în afaceri. Astfel că, în ciuda trecutului său din Orientul Mijlociu şi a faptului că deschide o cafenea, şi nu o sală de biliard, Ali hotărăşte să păstreze numele iniţial, irlandez. Vopseşte toate dotările în portocaliu şi verde, agaţă tablouri cu cai de curse şi îşi înregistrează afacerea sub numele de „Andrew O'Connell Yusuf". Din respect, fraţii lui îl încurajează să pună pe

pereţi fragmente din Coran, pentru ca hibrida afacere să fie „ocrotită cu bunăvoinţă“.

13 mai 1973 – Se deschide O’Connell’s.

2 noiembrie 1974 – Samad şi Archie dau peste O’Connell’s în drum spre casă şi intră să ia ceva cald.

1975 – Ali hotărăşte să acopere pereţii cu covoare, pentru a masca petele de mâncare.

mai 1977 – Samad câştigă cinşpe bătrâne la automatul cu manetă.

1979 – Ali face un atac de cord mortal din cauza colesterolului adunat în jurul inimii. Familia lui Ali hotărăşte că moartea lui este rezultatul consumului deloc sfânt de produse din carne de porc. Carnea de porc e scoasă din meniu.

1980 – An foarte important. Abdul-Mickey preia O’Connell’s. Înfiinţează o cameră de jocuri de noroc la subsol, ca să recupereze banii pierduţi cu cârnaţii. Se folosesc două mese mari de biliard: masa „Morţii“ şi masa „Vieţii“. Toţi cei care vor să joace pe bani joacă la masa „Morţii“. Toţi cei care obiectează, din motive religioase ori fiindcă au buzunarele goale, joacă la prietenoasa masă a „Vieţii“. Planul are un mare succes. Samad şi Archie joacă la masa „Morţii“.

decembrie 1980 – Archie obţine cel mai mare scor înregistrat vreodată la pinball: 51.998 puncte.

1981 – Archie găseşte un poster tăiat în mărime naturală reprezentându-l pe Viv Richards, poster nefolosit de nimeni, la magazinul Selfridges, şi îl aduce la O’Connell’s. Samad cere ca poza străbunicului lui, Mangal Pande, să fie agăţată pe perete. Mickey refuză, susţinând că „are ochii prea apropiaţi“.

1982 – Samad încetează să mai joace la masa „Morţii“, din motive religioase. Samad continuă să ceară instalarea pozei.

31 octombrie 1984 – Archie câştigă 268,72 lire la masa „Morţii“. Cumpără un nou set minunat de cauciucuri Pirelli pentru hârbul lui de maşină.

Anul Nou, 1989, ora 10:30 – seara Samad îl convinge în sfârşit pe Mickey să agaţe portretul. Mickey crede în continuare că poza „le taie clienţilor pofta de mâncare“.

— Eu tot cred că le taie pofta de mâncare clienţilor. Şi mai e şi Anul Nou. Îmi pare rău, frate. N-am vrut să te jignesc. Sigur, părerea mea nu-i cuvântu’ lu’ Dumnezeu, ce dracu’, dar e totuşi părerea mea.

Mickey prinse o sârmă la spatele ramei ieftine, şterse rapid cu şorţul sticla prăfuită şi agăţă fără tragere de inimă portretul în cuiul lui de deasupra cuptorului.

— Adică, arată aşa de-al dracului de *urât*! Cu mustaţa aia. Arată ca lucrul dracului, *pocitania*. Şi ce-i cu cercelul ăla? Nu cumva-i homo?

— Nu, nu, nu. Era ceva normal, pe vremea aia, ca bărbaţii să poarte bijuterii.

Mickey avea îndoieli, şi îi aruncă lui Samad privirea cu care îi trata pe cei care pretindeau că n-au reuşit să joace un joc de pinball pentru cei 50 de penny şi îşi cereau banii înapoi. Ieşi de după tejghea şi se uită la tablou din acest nou unghi.

— Ce părere ai, Arch?

— Bună, zise Archie ferm. Părerea mea: *bună*.

— Te rog. Mi-ai face o mare favoare personală dacă ai lăsa tabloul acolo. Mickey îşi înclină capul într-o parte, apoi în cealaltă.

— Cum am zis, nu vreau să jignesc pe nimeni sau orice altceva de felul ăsta, numa' că eu cred că arată un pic cam *ciudat*. N-ai şi tu altă poză cu el, sau altceva?

— Aia e singura care a supravieţuit. Mi-ai face o mare favoare personală, foarte mare.

— Mă rog…, zise Mickey meditativ, întorcând pe partea cealaltă un ou, fiin'că eşti client fidel, şi fiin'că toată ziua pălăvrăgeşti despre el, presupun că o să trebuiască să-l păstrăm. Ce zici de un referendum? Ce părere ai, Denzel? Clarence?

Denzel şi Clarence stăteau într-un colţ, ca de obicei, iar singura lor concesie faţă de Anul Nou erau câteva bucăţi de beteală soioasă care stăteau agăţate de pălăria lui Denzel şi un fluier cu pene care împărţea spaţiul dintre buzele lui Clarence cu ţigara lui.

— Ce 'seşi?

— Am zis: ce crezi despre tipu' ăsta pe care vrea Samad să-l agăţăm? E bunică-su.

— *Stră*bunicu', îl corectă Samad.

— Da' nu vezi că joc domino? Vrei să iei plăcerea la un om bătrân? Ce tablou? Denzel se întoarse morocănos să se uite la tablou.

— Ăla? Hm! Nu-mi place. Seamănă cu unu' de-a lu' Satan!

— Ăla-i rudă cu tine? chiţăi Clarence către Samad, maimuţărindu-se cu voce de femeie. Asta explică multe,

prietene, multe! Are o faţă ca dosu' de măgar.

Denzel şi Clarence izbucniră în râsul lor obscen.

— Mi-ntoarce maţele pe dos, îţi zic sigur!

— Na, poftim! exclamă Mickey, victorios, întorcându-se către Samad. Le taie clienţilor pofta de mâncare; exact ce-am zis la început.

— Doar n-o să asculţi ce zic ăia doi!

— Nu ştiu…

Mickey se întorcea şi se răsucea prin faţa aragazului; când îl munceau gândurile, avea întotdeauna nevoie de ajutorul întregului corp.

— Eu te respect, şi toate alea, şi-aţi fost prieteni cu tata, da'… – nu că nu v-aş respecta sau mai ştiu eu – te porţi cam ca o băbăciunea dracului, Samad, frate, şi clienţii mai tineri s-ar putea să nu…

— *Care* clienţi mai tineri? întrebă Samad, arătând către Clarence şi Denzel.

— Da, ai dreptate… da' clientu' are întotdeauna dreptate, dacă pricepi ce vreau să zic. Samad se simţi adânc jignit.

— *Eu* sunt client. *Eu* sunt client. De cinsprezece ani vin în localul tău, Mickey. Asta înseamnă mult, întreabă pe oricine.

— Da, da' majoritatea contează, nu? În majoritatea celorlalte discuţii, mă plec în faţa părerii tale. Băieţii îţi zic „Profesorul", şi, să recunoaştem, nu degeaba. Eu îţi respect judecata, în nouăzeci la sută din cazuri. Dar principalu' e: dacă tu eşti singurul căpitan şi restul nenorocitului de echipaj vrea să se răscoale, atunci… ai belit-o, aşa-i?

Mickey demonstră cu compasiune înţelepciunea vorbelor rostite cu ajutorul tigăii, arătând cum douăsprezece ciuperci puteau să o împingă pe una singură să treacă de marginea tigăii şi să aterizeze pe jos.

Încă auzind în minte chicotelile răutăcioase ale lui Denzel şi Clarence, un val de mânie se iscă înăuntrul lui Samad şi îi ieşi pe gură înainte ca el să-l poată opri.

— Ia dă-l încoa'!

Se întinse peste tejghea, către locul în care Mangal Pande atârna într-un unghi trist deasupra plitei.

— N-ar fi trebuit să te rog… ar fi o dezonoare, ar fi o *ruşine* pentru memoria lui Mangal Pande să-l agăţ aici, în această… în această casă păgână a ruşinii!

— Ce-ai zis?

— Dă-l încoa'!

— Uite… stai puţin…

Mickey şi Archie se întinseră ca să-l oprească, dar Samad, supărat şi plin de umilinţele ultimului deceniu, se lupta mai departe cu solidul Mickey. Se luptară o vreme, însă apoi trupul lui Samad cedă şi, acoperit de o peliculă fină de sudoare, se predă.

— Uite ce e, Samad, şi aici Mickey îi atinse umerii lui Samad cu atâta afecţiune, încât Samad simţi că-i vine să plângă. Nu mi-am dat seama că-i aşa de-al dracului de important pentru tine. Hai s-o luăm de la-nceput. Lăsăm tabloul pe perete o săptămână şi vedem cum merge, da?

— Mulţumesc, prietene.

Samad scoase o batistă şi se şterse cu ea pe frunte.

— Cineva îl apreciază. Cineva îl apreciază.

Mickey îl bătu împăciuitor între omoplaţi.

— Dracu' ştie c-am ascultat destule despre el de-a lungul anilor. Aşa că putem să-l lăsăm naibii pe perete. Mie mi-e totuna. Com-si-com-sa, cum zice franţuzoiu'. Adică, mama *dracului*. Mama dra-cu-*lui*. Şi carnea aia de curcan în plus trebuie plătită cu bani grei, Archibald, bunul meu prieten. Zilele de aur ale tichetelor de masă au apus. Vai, vai, ce multă *vorbăraie* pentru nimica…

Samad privi adânc în ochii străbunicului său. Samad şi Pande purtaseră bătălia asta de multe ori, bătălia pentru reputaţia celui de-al doilea. Amândoi ştiau prea bine că părerile modernilor despre Mangal Pande se împărţeau între cele două tabere:

Un erou nerecunoscut	*Multă vorbărie pentru nimica*
Samad Iqbal	Mickey
A.S. Misra	Magid şi Millat
	Alsana
	Archie
	Irie
	Clarence şi Denzel
	Învăţaţii britanici de la 1857 şi până azi

Se ciondănise cu Archie de nenumărate ori pe această temă. De-a lungul anilor au stat la O'Connell's şi s-au întors la aceeaşi discuţie, uneori cu informaţii noi, răsărite din continua cercetare făcută de Samad asupra problemei – însă de când Archie aflase „adevărul" despre Pande, cam prin 1953, nu şi-a mai schimbat părerea. Singurul motiv să fie

celebru, după cum se chinuia Archie să demonstreze, era darul său etimologic către limba engleză, prin intermediul cuvântului „Pandy“, în dreptul căruia cititorul curios va găsi în *OED*[2] următoarea definiţie:

> Pandy /’pandi/ *subst. 2 colocv.* (acum *ist.*) Şi –dee. Mijlocul sec. 19 [Probabil de la numele de familie al primului soldat răsculat din înalta castă a sipailor din armata bengaleză.] 1. Soldat sipai care a participat la Răscoala indiană din 1857-1859. 2. Răsculat sau trădător. 3. Persoană care se comportă ca un laş într-un conflict militar.

— Simplu ca bună ziua, prietene.

Şi aici Archie închidea dicţionarul trântindu-l zgomotos.

— Şi n-am nevoie de dicţionar ca să ştiu asta; şi nici tu n-ai. Face parte din limba vorbită. Când am fost noi doi în armată: la fel. Ai încercat să mă păcăleşti o dată, dar adevărul a ieşit la suprafaţă, frate. „Pandy“ a însemnat întotdeauna un singur lucru. Dac-aş fi în locul tău, aş nega legătura de rudenie, în loc să bat la cap pe toată lumea de dimineaţa până seara, în mama mă-sii.

— Archibald, numai pentru că acel cuvânt există, nu rezultă că el este o reprezentare corectă a caracterului lui Mangal Pande. Asupra primei definiţii suntem de acord: străbunicul meu a fost un răsculat şi sunt mândru s-o spun. Recunosc că nu a mers totul chiar ca la carte. Dar trădător? Laş? Dicţionarul ăsta e vechi – definiţiile astea sunt demodate acum. Pande nu a fost nici trădător, nici laş.

— Ah, vezi tu, am mai vorbit despre asta, şi eu zic aşa: *nu iese fum fără foc*, spunea de obicei Archie, arătându-se impresionat de înţelepciunea propriei concluzii. Înţelegi ce vreau să zic?

Acesta era unul dintre instrumentele analitice preferate ale lui Archie când era pus în faţa unor reportaje, evenimente istorice şi a înşelătorului proces de zi cu zi de a separa adevărul de ficţiune. *Nu iese fum fără foc.* Era ceva atât de vulnerabil în felul în care se baza pe această convingere, încât Samad nu avusese niciodată curajul să-l contrazică în privinţa asta. De ce să-i spui unui om bătrân că poate ieşi fum fără foc, aşa cum există răni adânci din care nu curge sânge?

— Desigur, îţi înţeleg punctul de vedere, Archie, îl înţeleg. Dar ideea e, ca întotdeauna, de prima dată când am

discutat problema asta, că povestea nu e *întreagă*. Şi da, sunt conştient că am cercetat problema amănunţit de mai multe ori, dar un lucru rămâne: poveştile întregi sunt la fel de rare ca cinstea, la fel de preţioase ca diamantele. Dacă eşti destul de norocos să găseşti o poveste întreagă, o să te apese pe creier ca plumbul. Sunt grele. Sunt de mari dimensiuni. Sunt epopei. Sunt ca parabolele pe care le spune Dumnezeu: pline de informaţii extrem de detaliate. *Nu* se găsesc în dicţionar.

— Bine, bine, Profesore. Să auzim versiunea *ta*.

Prin colţurile barurilor întunecate vezi adesea bărbaţi în vârstă care discută şi gesticulează, folosindu-se de halbe de bere şi de solniţe pentru a întrupa oameni morţi de mult şi locuri îndepărtate. În acele clipe, ei afişează o vitalitate care lipseşte în toate celelalte momente ale vieţii lor. Se luminează. Dau la iveală pe masă o poveste întreagă – aici e un tanc-furculiţă, acolo e şervetul-Cehoslovacia, aici avem trupele germane reprezentate de o grămăjoară de mazăre rece – şi prind viaţă. Însă când Archie şi Samad susţineau aceste dezbateri întinse pe masă în anii ’80, cuţitele şi furculiţele nu erau de ajuns. Întreaga vară fierbinte din India anului 1857, întregul an al răscoalei şi al masacrului era târât înăuntru la O’Connell’s şi pe jumătate adus la viaţă de către aceşti doi istorici improvizaţi. Zona dintre tonomat şi automatul de jocuri deveni Delhi; Viv Richards interpreta în linişte rolul superiorului britanic al lui Pande, căpitanul Hearsay; Clarence şi Denzel jucau în continuare domino şi primiseră în acelaşi timp rolul hoardelor nestăvilite de sipai ale armatei britanice. Fiecare dintre cei doi îşi aduna argumentele, le expunea şi le explica celorlalţi. Se aranjau scenele. Se trasau traiectoriile gloanţelor. Domnea neînţelegerea.

După cum spune legenda, în primăvara lui 1857 a intrat în producţie într-o fabrică din Dum-Dum un nou tip de gloanţe britanice. Făcute să fie folosite în armele englezeşti de către soldaţii indieni, ca majoritatea gloanţelor din acele vremuri, ele aveau un înveliş care trebuia întâi muşcat ca să se potrivească în butoiaş. Gloanţele nu păreau să aibă nimic deosebit, până când un muncitor atent din fabrică a descoperit că erau acoperite cu un ulei – un ulei făcut din untură de porc, monstruoasă pentru musulmani, şi din grăsime de vită, sacră pentru hinduşi. Era o greşeală nevinovată – dacă se putea spune despre un lucru că e nevinovat, pe pământ furat – o nefericită gafă a britanicilor. Însă ce tulburare frenetică trebuie să-i fi cuprins pe oameni când au auzit această veste! Sub pretextul viclean al unui nou tip de armament, englezii intenţionau să le distrugă casta,

onoarea, poziţia în faţa Zeilor şi a oamenilor – pe scurt, tot ce făcea ca viaţa să merite trăită. Un astfel de zvon nu putea fi păstrat secret; el se răspândi ca focul de paie prin ţinuturile uscate ale Indiei acelei veri, de la liniile de producţie pe străzi, prin casele de la oraş şi bordeiele de la ţară, din casă în casă, până când întreaga ţară era în flăcări, cuprinsă de dorinţa unei răscoale. Zvonul ajunse la urechile mari şi urâte ale lui Mangal Pande, un sipai anonim din micuţul oraş Barrackpore, care – pe 29 martie 1857 – se ţinu ţanţoş şi făcu un pas înainte, ieşind din mulţime, pentru a crea un anumit tip de istorie. „Mai degrabă pentru a se face de râs“, ar fi zis Archie (căci în ziua de azi nu mai înghite pandy-ologia cu atâta naivitate ca odinioară).

— Ai înţeles sacrificiul lui complet greşit, replica Samad.

— Ce sacrificiu? N-a putut nici să se sinucidă ca lumea! Problema ta, Sam, este că nu vrei să accepţi dovezile. M-am documentat despre toată chestia. Adevărul e adevăr, indiferent cât e de amar.

— *Nu zău.* Atunci, te rog, prietene, din moment ce eşti, se pare, expert în faptele familiei mele, te rog, luminează-mă. Să auzim versiunea ta.

Aşa. Elevul mediu din ziua de azi e conştient de forţele complexe, mişcările şi curentele profunde care stau la baza războaielor şi dau naştere la revoluţii. Însă când era Archie elev, lumea părea mult mai deschisă faţă de propria ficţionalizare. Pe atunci, istoria era o altfel de treabă: era predată cu un ochi la naraţiune şi cu celălalt la partea dramatică, indiferent cât de lipsită de acurateţe sau de incorectă din punct de vedere cronologic era această abordare. Conform schemei, Revoluţia Rusă a izbucnit din cauză că toată lumea îl ura pe Rasputin. Imperiul Roman a decăzut şi s-a prăbuşit pentru că Antoniu se giugiulea cu Cleopatra. Henric al V-lea a triumfat la Agincourt pentru că francezii erau prea ocupaţi cu admirarea propriilor costume. Iar Marea Răscoală Indiană din 1857 a început când un prostănac beţiv pe nume Mangal Pande a tras un glonte. În ciuda faptului că Samad protesta, de fiecare dată când citea următoarele Archie era din ce în ce mai convins:

> Locul este Barrackpore, iar data 29 martie 1857. E duminică după-amiaza; însă pe terenul prăfuit de luptă are loc o dramă care sugerează orice, numai liniştea din ziua de Sabat nu. Acolo

> pălăvrăgeşte şi se agită şi se învălmăşeşte o masă confuză de indieni sipai, care îmbrăcat, care dezbrăcat; care înarmat, care cu mâinile goale; însă toţi tremură de agitaţie. La vreo treizeci de metri dincolo de linia regimentului 34 se bălăbăne încolo şi-ncoace un sipai pe nume Mangal Pande. E pe jumătate îmbătat cu *bhang*[3], şi complet îmbătat cu fanatism religios. Cu bărbia scoasă în faţă, cu muscheta încărcată, patrulează în sus şi-n jos, într-un fel de dans ciudat, şi strigă ascuţit şi nazal: „Ieşiţi, gărzi! Ieşiţi cu toţii! Englezii ne vor răul! Dacă muşcăm aceste cartuşe, vom deveni cu toţii necredincioşi!“.
>
> Omul este într-adevăr în acea stare de nervi amestecată cu *bhang* care îi face pe malaysieni să-şi piardă minţile; şi fiecare strigăt ieşit de pe buzele lui arde ca o flacără în minţile şi de-a lungul nervilor celor din mulţimea de sipai care îl ascultă, şi pe măsură ce mulţimea creşte, agitaţia devine mai intensă. Pe scurt, un depozit uman de praf de puşcă e pe cale să explodeze.

Şi într-adevăr a explodat. Pande a tras înspre locotenentul lui şi nu l-a nimerit. Apoi a scos o sabie mare, un *tulwar*, şi s-a repezit ca un laş în vreme ce locotenentul era cu spatele la el, atingându-l în umăr. Un sipai a încercat să-l oprească, însă Pande se bătea mai departe. Apoi veniră întăririle: un anume căpitan Hearsay alergă spre ei, alături de fiul lui, amândoi înarmaţi şi onorabili şi gata să moară pentru ţara lor. („Hearsay[4], ce nume bun! Exact asta e: prostii. Invenţii!“) Moment în care Pande îşi dădu seama că jocul s-a sfârşit, îşi îndreptă arma enormă către propriul cap şi apăsă teatral pe trăgaci cu piciorul stâng. Rată. Câteva zile mai târziu, Pande fu judecat şi găsit vinovat. Din celălalt capăt al ţării, de pe un şezlong din Delhi, execuţia lui fu comandată de către generalul Henry Havelock (om onorat, spre furia lui Samad, de o statuie aflată chiar în faţa restaurantului Palace, în Piaţa Trafalgar, în dreapta Columnei lui Nelson), care adăugă – într-un post-scriptum la instrucţiunile sale scrise – că spera *din tot sufletul* că execuţia va pune capăt vorbăriei

nesăbuite despre răscoală care se tot aude în ultima vreme. Însă era prea târziu. În vreme ce Pande se legăna în bătaia brizei uscate, atârnat într-o spânzurătoare improvizată, camarazii lui dezorganizaţi din regimentul 34 se îndreptau către Delhi, hotărâţi să se alăture forţelor rebele în ceea ce avea să devină una dintre cele mai sângeroase răscoale eşuate din acel secol sau din oricare altul.

Această versiune a evenimentelor – aparţinând unui istoric contemporan pe nume Fitchett – era suficientă să-i provoace lui Samad spasme de furie. Când un bărbat nu are altceva decât sângele strămoşilor care să-l mâne în viaţă, fiecare picătură din el contează, şi încă foarte mult; trebuie apărată cu orice preţ. Trebuie apărată de atacatori şi detractori. Trebuie să lupţi pentru ea. Însă Pande cel răstălmăcit şi incompetent al lui Fitchett fu transmis mai departe către următorii istorici, ca un proverb chinezesc, iar adevărul suferi mutaţii, se răsuci şi cedă pe măsură ce răstălmăcirea era spusă mai departe. Nu conta că era foarte puţin probabil ca *bhang*-ul, o băutură băută în doze mici în scopuri medicinale, să-l ameţească în asemenea hal pe Pande, sau că el, un hindus foarte strict, n-ar fi băut în nici un caz aşa ceva. Nu conta că Samad nu era în stare să găsească nici măcar o singură dovadă solidă că Pande băuse *bhang* în acea dimineaţă. Povestea rămânea agăţată, ca un imens citat greşit, de reputaţia familiei Iqbal, aparent la fel de solidă şi de neîndepărtat ca şi prejudecata că Hamlet ar fi spus vreodată că îl cunoştea „bine“ pe Yorick.

— Ajunge! Nu contează de câte ori îmi citeşti lucrurile astea, Archibald. (Archie venea de obicei înarmat cu o sacoşă de plastic plină cu cărţi de la biblioteca din Brent, propagandă anti-Pande, o grămadă de citate greşite.) E ca o gaşcă de copii prinşi cu mâinile într-un borcan enorm cu miere: toţi or să-mi spună aceeaşi minciună. Nu mă interesează aceste calomnii. Nu mă interesează teatrul de păpuşi ori farsele tragice. Mă interesează acţiunile, prietene. Şi aici Samad mima gestul de a-şi închide definitiv buzele cu un fermoar şi apoi de a arunca cheia. Adevăratele acţiuni. Nu vorbele. Îţi spun, Archibald, Mangal Pande şi-a sacrificat viaţa în numele dreptăţii pentru India, nu pentru că era beat sau nebun. Dă-mi şi mie ketchupul.

La O’Connell’s se petrecea schimbarea de Anul Nou 1989, iar dezbaterea era în toi.

— E adevărat, nu a fost un erou în sensul în care înţelegeţi voi cuvântul aici, în Vest – nu a reuşit ce şi-a propus decât prin faptul că a avut o moarte onorabilă. Dar imaginează-ţi: stătea acolo. Samad arătă către Denzel, care

tocmai îşi juca punctele victorioase la domino. La proces, deşi ştia că îl paşte moartea, a refuzat să dezvăluie numele camarazilor lui de conspiraţie…

— Păi, *asta*, spuse Archie, bătând uşor cu palma peste mormanul de sceptici, Michael Edwardes, P.J.O. Taylor, Syed Moinul Haq şi toţi ceilalţi, depinde de ce citeşti.

— Nu, Archie. Asta e o greşeală frecventă. Adevărul *nu* depinde de ceea ce citeşti. Hai să nu ne-apucăm să discutăm despre natura adevărului. Aşa tu n-o să trebuiască să faci desene cu bucata mea de brânză şi eu n-o să fiu nevoit să-ţi mănânc creta.

— Foarte bine, atunci: Pande. Ce a realizat el? Nimic! N-a făcut decât să pornească o răscoală – prea devreme, însă, înainte de data convenită – şi, scuză-mi limbajul, dar, ce măsa, în termeni militari asta înseamnă dezastru. Trebuie să *faci planuri*, nu să acţionezi din instinct. Din cauza lui au fost victime degeaba. Şi englezi, *şi* indieni.

— Cu tot respectul, eu nu cred că aşa au stat lucrurile.

— Păi, te înşeli.

— Cu tot respectul, cred că eu am dreptate.

— Uite cum stă treaba, Sam: imaginează-ţi că aici – adună o grămadă de farfurii murdare pe care Mickey tocmai voia să le pună la spălat – sunt toţi oamenii care au scris despre Pande al tău în ultima sută şi ceva de ani. Acuma: aici sunt ăia care sunt de acord cu mine.

Puse zece farfurii pe partea lui de masă şi împinse una singură către Samad.

— Şi ăla e nebunul care e de partea ta.

— A.S. Misra. Un funcţionar indian respectat. *Nu* un nebun.

— Aşa. Ei bine, ţi-ar trebui încă o sută şi ceva de ani ca să aduni la fel de multe farfurii ca mine, chiar dacă ar fi să le faci tu singur pe toate, şi e foarte probabil ca, după ce le-ai făcut, nici un prost să nu vrea să mănânce din ele. Metaforic vorbind. Înţelegi ce vreau să zic?

Aşadar, mai rămânea numai A.S. Misra. Unul dintre nepoţii lui Samad, Rajnu, îi scrisese unchiului său în primăvara lui ’81 de la facultatea lui din Cambridge, menţionând în treacăt că găsise o carte care s-ar putea să-l intereseze oarecum. În ea, spunea el, se găsea o apărare grăitoare a strămoşului lor comun, un anume Mangal Pande. Singurul exemplar care supravieţuise se afla la biblioteca facultăţii, şi era scris de un om numit Misra. Auzise cumva de el? Dacă nu, nu putea servi asta (adăugase Rajnu într-un

P.S. prevăzător) drept un motiv plăcut de a-şi revedea unchiul?

Samad veni cu trenul chiar a doua zi şi rămase pe peron, întâmpinându-l călduros pe nepotul lui cel cu vorba mieroasă sub ploaia torenţială, strângându-i mâna de mai multe ori şi vorbind de parcă asta nu mai era la modă.

— O zi mare, repetă el iar şi iar, până când amândoi ajunseră uzi până la piele. O zi mare pentru familia noastră, Rajnu, o zi mare pentru *adevăr*.

Cum oamenii uzi nu erau primiţi în bibliotecile facultăţilor, şi-au petrecut dimineaţa uscându-se într-o cafenea îmbâcsită de la etaj, plină de doamne cumsecade care beau ceai cumsecade. Rajnu, întotdeauna un bun ascultător, stătea pe scaun răbdător în timp ce unchiul lui trăncănea fără încetare – Vai, ce descoperire *importantă*, Vai, cât de *mult* aşteptase clipa asta –, dând din cap atunci când situaţia o cerea şi zâmbind dulce când Samad îşi storcea lacrimi din colţul ochilor.

— E o carte minunată, nu-i aşa, Rajnu? întrebă Samad rugător, în vreme ce nepotul lui lăsa un bacşiş generos chelneriţelor cu mutre acre care nu apreciau indienii agitaţi ce trăgeau trei ore de un ceai cu frişcă şi biscuiţi cu gem şi lăsau urme de apă pe mobilier. E un lucru recunoscut, nu-i aşa?

Rajnu ştia, în sufletul lui, că acea carte era o lucrare inferioară, nesemnificativă, uitată, însă îşi iubea unchiul, aşa că zâmbi, dădu din cap şi zâmbi din nou convingător.

Odată ajunşi în bibliotecă, Samad fu rugat să scrie în registrul vizitatorilor:

Nume: Samad Miah Iqbal
Facultatea: Alta (Delhi)
Proiectul în cercetare: Adevărul

Rajnu, provocat de acest ultim cuvânt, luă pixul şi adăugă: „şi Tragedia“.

— Adevărul şi Tragedia, spuse bibliotecarul cu o faţă impasibilă, întorcând registrul spre el. De vreun fel anume?

— Nu vă faceţi griji, spuse Samad plin de voioşie. Le găsim noi.

Le trebui o scară ca să ajungă la ele, însă efortul a meritat. Când Rajnu îi întinse unchiului său cartea, Samad simţi furnicături în degete şi, uitându-se la copertă, la forma şi culoarea ei, îşi dădu seama că era exact cea la care visase. Era grea, cu multe pagini, legată în piele tăbăcită şi acoperită

cu un praf fin care caracterizează un lucru extraordinar de preţios, ceva foarte rar atins.

— Am lăsat un semn înăuntru. E mult de citit, dar cred că vrei să vezi întâi ceva anume, spuse Rajnu, punând cartea pe un pupitru.

O parte a cărţii se aşează pe masă cu o bufnitură grea, iar Samad se uită la pagina care îi era arătată. Era mai mult decât sperase vreodată.

— Nu sunt decât impresiile unui artist, dar asemănarea dintre…

— Taci, spuse Samad, trecându-şi degetele peste poză. Acesta este *sângele* nostru, Rajnu. N-am crezut niciodată că am să văd… Ce sprâncene! Ce nas! Ăsta-i nasul meu!

— Semeni cu el, unchiule. Doar că eşti mai chipeş, bineînţeles.

— Şi ce… Ce scrie dedesubt. La dracu'! Unde mi-am pus ochelarii… citeşte tu, Rajnu, e scris prea mic.

— Ce scrie sub poză? *Mangal Pande a tras primul glonte al mişcării de la 1857. Sacrificiul lui a dat poporului semnalul de alarmă să treacă la arme împotriva unui asupritor străin, ceea ce a culminat cu o revoltă în masă nemaivăzută în istoria mondială. Deşi eforturile ei au eşuat şi nu au avut consecinţe imediate, revolta a reuşit să pună bazele Independenţei care avea să fie câştigată în 1947. Pentru patriotismul lui, Mangal Pande a plătit cu viaţa. Însă până când şi-a dat ultima suflare, a refuzat să dezvăluie numele celor care instigau la revoltă şi se pregăteau de marea răscoală.*

Samad se aşează pe ultima treaptă a scării şi plânse.

— Deci. Stai să văd dac-am înţeles. Acuma îmi spui că fără Pande n-ar exista Gandhi. Că fără bunicul tău cel nebun n-ar mai exista nici o Independenţa dracului…

— Străbunic.

— Stai, lasă-mă să termin, Sam. Tu chiar ne ceri *nouă* în mod serios – Archie îi lovi pe spate pe Clarence şi pe Denzel, total neinteresaţi – să credem aşa ceva? *Tu* crezi aşa ceva? îl întrebă el pe Clarence.

— Io nici că po' să cred aşa ceva! spuse Clarence, deşi habar n-avea despre ce se discută. Denzel îşi suflă nasul într-un şerveţel.

— Ca să spun drept, mie nu-mi place să cred nimica. N-aud rău', nu văd rău', nu vorbesc rău'. Ăsta-i motou' meu.

— El a turnat picătura care a umplut paharul, Archibald. Pur şi simplu. Eu *asta* cred.

Pentru o clipă se lăsă tăcerea. Archibald se uită cum trei cuburi de zahăr i se topesc în ceaşca cu ceai. Apoi, cam într-o doară, spuse:

— Am şi eu teoria mea, să ştii. Adică, alta decât în cărţi.

Samad făcu o plecăciune.

— Te rugăm, luminează-ne.

— Haide, nu te enerva… Dar *gândeşte-te* şi tu puţin. Cum se face că un om aşa de bisericos ca Pande bea *bhang*? Da, ştiu că te deranjează. Dar de ce?

— Ştii ce părere am despre asta. Nu bea. N-a băut. Asta-i propagandă englezească.

— Şi era un bun ţintaş…

— Nu încape îndoială. A.S. Misra a obţinut o copie a unui act în care se spune că Pande s-a antrenat un an de zile în garda specială, a făcut antrenament special cu muscheta.

— Bun. Deci: cum de ratează? De ce?

— Credinţa mea e că singura explicaţie posibilă ar fi că arma era stricată.

— Da… se poate. Dar poate, poate că a fost altceva. Poate că a fost obligat să iasă în faţă şi să facă tămbălău, ştii tu, împuns de ceilalţi. Şi nici n-a avut intenţia să omoare pe nimeni, să ştii. Aşa că *s-a prefăcut* că e beat, pentru ca băieţii din barăci să creadă că a ratat.

— Asta e de-a dreptul cea mai tâmpită teorie pe care-am auzit-o vreodată, oftă Samad, în vreme ce limba mare de la ceasul pătat cu ou al lui Mickey îşi începea a treizeci şi doua numărătoare inversă până la miezul nopţii. Numai tu puteai inventa aşa ceva. E absurd.

— De ce?

— De ce? Archibald, aceşti englezi, aceşti căpitani Hearsay, Havelock şi toţi ceilalţi, erau duşmanii de moarte ai fiecărui indian. De ce-ar fi cruţat o viaţă pe care o dispreţuia?

— Poate că pur şi simplu n-a putut s-o facă. Poate că nu era genul.

— Tu chiar crezi că există un gen de om care ucide şi un gen care nu?

— Poate că da, Sam, poate că nu.

— Parc-ai fi nevastă-mea, mormăi Samad, adunând şi ultima bucată de ou. Să-ţi zic ceva, Archibald. Un bărbat e un bărbat e un bărbat. Dacă familia îi e ameninţată, dacă credinţa îi e atacată, dacă modul de viaţă îi e distrus, dacă toată lumea lui se apropie de sfârşit – atunci el va ucide. Să mă înţelegi bine. El nu va lăsa noua ordine să cadă peste el fără să se lupte. Va ucide oameni.

— Dar va şi salva oameni, spuse Archie Jones, cu o privire misterioasă pe care prietenul lui n-ar fi crezut-o

posibilă la acele trăsături grăsune şi lăsate. Crede-mă.

— Cinci! Patru! Trei! Doi! Unu! Jamaica Irie! spuseră Denzel şi Clarence, ciocnind cu cele două ceşti de *Irish coffee* fierbinte şi apucându-se imediat din nou de runda a noua a partidei de domino.

— LA MULŢI ANI, ÎN PIZDA MAMII VOASTRE! urlă Mickey de după tejghea.

1. În *Dincolo de principiul plăcerii* (1920), Freud afirmă că evenimentele neplăcute sau traumatice au tendinţa de a reveni întruna, de a se repeta chiar şi în cele mai banale împrejurări, cum sunt jocurile copiilor – de pildă, jocul *Fort/Da* („Aici“/„Dispărut“) al nepotului său.
2. *Oxford English Dictionary*, dicţionar masiv al limbii engleze care conţine informaţii de natură istorică despre cuvintele englezeşti.
3. Băutură asiatică făcută din canabis fermentat în lapte sau apă.
4. *Hearsay* (engl.) = zvonuri.

Irie
1990, 1907

În această lume de fier forjat a cauzei şi efectului încruciş ate, era oare posibil ca bătaia ascunsă de inimă pe care le-am furat-o să nu le *afecteze viitorul?*

Lolita, Vladimir Nabokov

11

Proasta educaţie a lui Irie Jones

Exista un stâlp de felinar, aflat la distanţă egală între casa familiei Jones şi Şcoala Glenard Oak, care începuse să-i apară lui Irie în vis. De fapt, nu chiar stâlpul, ci un afiş mic, făcut de mână, lipit cu bandă adezivă de jur împrejur, la nivelul ochilor. Pe el scria:

SLĂBIŢI ŞI CÂŞTIGAŢI

081 555 6752

Ei bine, da, la cei cincisprezece ani ai săi, Irie Jones era mare. Proporţiile europene ale siluetei Clarei săriseră peste o generaţie, iar Irie căpătă construcţia jamaicană consistentă a lui Hortense, încărcată cu ananaşi, mango şi guave; fata avea o greutate considerabilă; ţâţe mari, fund mare, şolduri mari, coapse mari, dinţi mari. Avea 83 de kilograme şi treisprezece lire în contul de economii. Ştia că face parte din publicul-ţintă (dacă exista aşa ceva), înţelegea foarte bine, în timp ce se târa spre şcoală, cu gura plină de gogoşi, strângându-şi la piept roţile de rezervă, că anunţul i se adresa ei. Îi *vorbea*. SLĂBIŢI (scria acolo) ŞI CÂŞTIGAŢI. Tu, tu, *tu*, domnişoară Jones, cu braţele ţinute strategic şi cu pulovărul legat în jurul fundului (misterul de nedescifrat: cum să micşorezi acea umflătură enormă, acel posterior jamaican?), cu pantalonii strâmţi care să micşoreze burta şi cu sutienul care să micşoreze sânii, cu corsetul tău strâns din lycra – mult lăudatul înlocuitor al anilor ’90 pentru cel cu balene –, cu talia ta strânsă în haine elastice. Ştia că anunţul i se adresa *ei*. Dar nu înţelegea prea bine ce vrea să spună. Despre ce era vorba? Slăbire sponsorizată? Capacitatea celor slabi de a câştiga bani? Sau ceva mult mai iacobin, creaţia vreunui Shylock al cartierului Willesden, un kilogram de carne pentru un kilogram de aur: *carne contra bani*?

Mişcare. Rapidă. A ochilor. Uneori mergea prin şcoală în bikini, cu enigma de pe stâlp scrisă cu cretă pe umflăturile ei cafenii, pe diversele ei rafturi (spaţii de depozitare pentru cărţi, ceşti cu ceai, coşuri sau, mai la obiect, copii, coşuri cu fructe, găleţi cu apă), rafturi menite genetic unei alte ţări, unei alte clime. Alteori visul slăbirii sponsorizate: bate la uşă după uşă, în fundul gol şi cu un clipboard în mână, scăldată în lumina soarelui, încercând să-i îndemne pe bărbaţii în vârstă să ciupească-o-şunculiţă şi să-i dea-un-bănuţ. Cele mai

groaznice vise? Îşi smulge bucăţi de carne desprinse, cu dungi albe, şi le bagă în sticlele cu forme rotunjite de Coca-Cola; le duce la magazinul din colţ, le dă cuiva peste tejghea; iar Millat e vânzătorul de la magazinul din colţ, cu o *bindi* pe frunte şi pulovăr cu anchior, care face socoteala şi deschide înciudat sertarul cu bani, cu nişte labe pătate de sânge, apoi îi dă câteva monede. *Un pic de carne caraibă pentru nişte mărunţiş englezesc.*

Irie Jones era obsedată. Uneori, mama ei cea îngrijorată o încolţea pe hol, înainte să se furişeze pe uşă afară, îi cerceta corsetul complicat şi întreba:

— Ce-ai păţit? Pentru numele lui Dumnezeu, ce-ai pe tine? Cum mai poţi respira? Irie, iubito, arăţi bine – doar că eşti construită ca o reprezentantă sănătoasă a familiei Bowden – tu nu ştii că arăţi bine?

Dar Irie nu ştia că arată bine. Exista Anglia, o oglindă uriaşă, şi exista Irie, care nu se reflecta în ea. O străină într-un ţinut străin.

Coşmaruri şi vise cu ochii deschişi, în autobuz, în cada de baie, în clasă. Înainte. După. Înainte. După. Înainte. *După.* Mantra drogatului transformat, inspiră, expiră; nedorind să se mulţumească cu soarta ei genetică; aşteptând în schimb să se transforme dintr-o clepsidră jamaicană, plină de nisipurile care se adună în jurul cascadei râului Dunn[1], într-un *Trandafir Englezesc* – ei, ştiţi voi – adică un lucruşor delicat, subţire, care nu e făcut pentru soarele arzător, pentru placa de surf purtată de valuri:

Înainte: După:

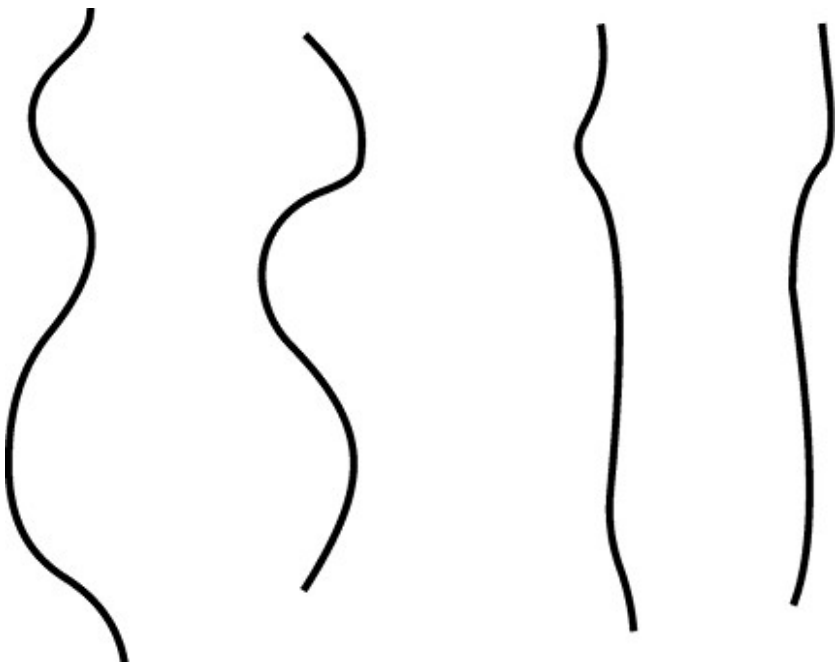

Doamna Olive Roody, profesoară de engleză şi expertă în a-i repera de la o distanţă de până la douăzeci de metri pe cei care desenează în timpul orei, se întinse peste catedră până la caietul lui Irie şi rupse foaia de hârtie în discuţie. Se uită la ea suspicioasă. Apoi întrebă cu emfază scoţiană melodioasă:

— Înainte şi după *ce*?

— Ăăă… poftim?

— Înainte şi după *ce*?

— A. Nimic, doamnă.

— Nimic? Ei, haide, domnişoară Jones. Nu-i nevoie să fii modestă. Este evident că e mai interesant decât „Sonetul 127“.

— Nimic. Nu-i *nimic*.

— Eşti absolut sigură? Nu vrei să mai întârzii restul clasei? Pentru că… o parte a clasei trebuie să asculte – *ba nu*, sunt chiar puţin *interesaţi* de – ceea ce am eu de spus. Aşa că dacă ai putea să răpeşti puţin timp mâzgăleeeelilor tale…

Nimeni, dar nimeni, nu spunea „mâzgăleeeeli“ ca Olive Roody.

— … şi să ni te alături, vom continua. Ei bine?

— Ei bine, ce?

— Poţi? Să le răpeşti puţin timp?

— Da, doamnă Roody.

— A, *ce bine*. M-ai înveselit. „Sonetul 127“, vă rog.

— *Cândva, ce-i negru nu era cu vază*, continuă Francis Stone cu zumzăitul catatonic pe care îl foloseau elevii când citeau poezii elisabetane. *Sau, de era, nu-l socoteai frumos*[2].

Irie îşi puse mâna dreaptă pe burtă, încercă să-şi sugă burta şi să-i atragă atenţia lui Millat. Însă Millat era ocupat să-i arate frumoasei Nikki Tyler cum îşi putea băga limba într-o gaură îngustă, a flautului. Nikki Tyler îi arăta lui Millat că lobii urechilor ei erau mai degrabă lipiţi de cap decât dezlipiţi. Rămăşiţe cu iz de flirt ale orei de anatomie de azi-dimineaţă: *Trăsături moştenite. Prima parte (a).* Dezlipite. Lipite. Răsucite. Plate. Ochi albaştri. Ochi căprui. Înainte. După.

— *De-aceea-s ochii dragei negri-smoală, sprânceana iar, să plângă-n doliu parcă…*[3] *– Ai doamnei ochi nu seamănă a soare; Coralu-ntrece roşul gurii sale; Omătu-i alb, ea sâni ca bronzul are…*[4]

Pubertatea, pubertatea în toată splendoarea ei (nu umflătura abia zărită a unui sân, sau apariţia unui puf ca o umbră), îi despărţise pe aceşti vechi prieteni, Irie Jones şi Millat Iqbal. Se aflau de părţi opuse ale gardului şcolii. Irie

era încredinţată că atunci când se împărţiseră cărţile, ea le primise pe cele mai proaste: forme pline, dinţi de cal şi aparat mare de metal pentru îndreptat dinţii, un păr afro imposibil de stăpânit, şi, ca să pună capac, ochi de cârtiţă, care la rândul lor aveau nevoie de ochelari ca fundul de borcan, într-o uşoară nuanţă de roz. (Până şi ochii ei albaştri – ochii pentru care Archie se bucurase atât de mult – nu ţinură decât două săptămâni. Da, se născuse cu ei, dar într-o zi Clara se uită mai bine şi văzu că la ea se holbează nişte ochi căprui, ca trecerea de la un boboc închis la o floare deschisă, tocmai clipa pe care ochiul liber, aflat la pândă, nu o poate sesiza niciodată.) Iar această credinţă în urâţenia ei, în faptul că era *greşită*, o potolise; acum păstra pentru sine comentariile obraznice şi îşi ţinea mâna dreaptă pe burtă. Era total *greşită*.

În timp ce Millat era ca tinereţea pe care ţi-o aduci aminte la vremea nostalgică a bătrâneţii, frumuseţe care se parodiază pe ea însăşi: un nas roman imperfect; înalt, subţire; cu venele abia vizibile, la fel şi muşchii; ochi ciocolatii, cu o sclipire uşor verzuie, ca razele lunii reflectate în apele negre ale mării; zâmbet irezistibil, dinţi mari şi albi. La Şcoala Glenard Oak, negri, pakistanezi, greci, irlandezi – acestea erau rasele. Însă cei cu sex-appeal îi întreceau pe ceilalţi alergători. Erau o specie aparte.

— *Pe creştet sârmă neagră, nu păr moale…*[5]

Îl iubea, desigur. Însă el îi spunea:

— Chestia e că oamenii se bazează pe mine. Au nevoie ca eu să fiu Millat. Millat cel de încredere. Millat cel rău. Millat cel sigur şi dulce. Au nevoie ca eu să fiu mişto. *Practic*, e o responsabilitate.

Şi practic, chiar era. Ringo Starr a spus odată despre Beatles că nu au fost niciodată mai mari decât au fost în Liverpool spre sfârşitul lui 1962. Numai că au devenit cunoscuţi în mai multe ţări. Aşa era şi cu Millat. Era atât de cunoscut în Cricklewood, în Willesden, în West Hampstead, în vara lui 1990, încât nimic din ce a făcut mai târziu în viaţă nu a întrecut acest moment. De la prima lui gaşcă Raggastani, şi-a lărgit orizonturile şi a dezvoltat întregi triburi în toată şcoala, în tot Nordul Londrei. Devenise pur şi simplu prea mare pentru a rămâne simplul obiect al afecţiunii lui Irie, liderul Raggastanilor, ori fiul lui Samad şi al Alsanei Iqbal. Trebuia să mulţumească pe toată lumea, tot timpul. Pentru băieţii de bani gata din cartier cu jeanşi albi şi tricouri colorate era şmecherul, cel care-şi asuma riscuri, un respectat cuceritor de femei. Pentru puştii de culoare era tovarăş de fumat iarbă şi un client preţios. Pentru puştii asiatici, erou şi

purtător de cuvânt. Cameleon social. Şi sub toate astea, rămâneau o furie şi o durere mereu prezente, sentimentul că nu-şi găseşte locul nicăieri, pe care-l au oamenii al căror loc e pretutindeni. Acest punct vulnerabil era cel care-l făcea cel mai iubit, cel mai adorat de către Irie şi de fetele drăguţe cu fuste lungi din clasa de mijloc, care cântau la oboi, cel mai preţuit de către aceste femele care-şi scuturau coama şi interpretau fugi; era prinţul lor întunecat, iubit de ocazie sau pasiune imposibilă, subiectul fantasmelor transpirate şi al viselor fierbinţi…

Şi mai era şi *proiectul* lor: ce *trebuia* făcut cu Millat? Trebuie *neapărat* să nu mai fumeze iarbă. *Trebuie* să încercăm să-l facem să nu mai chiulească. Îşi făceau griji pentru „atitudinea“ lui când dormea la prieteni, discutau ipotetic despre educaţia lui cu părinţii lor *(Să spunem că există un băiat indian, da, care mereu dă de…)*, scriau chiar şi poezii pe tema asta. Fetele ori îl voiau, ori voiau să-l îmbunătăţească, dar cel mai adesea o combinaţie între cele două. Voiau să-l îmbunătăţească până când ajungea să se justifice cât de mult din el îşi doreau. Millat Iqbal era treaba tuturor.

— Dar tu eşti altfel, îi spunea Millat Iqbal martirei Irie Jones, tu eşti *altfel*. Noi ne cunoaştem de mult. Avem un trecut împreună. Tu eşti o prietenă *adevărată*. Ceilalţi nu *înseamnă* de fapt nimic pentru mine.

Lui Irie îi plăcea să creadă asta. Că aveau o istorie împreună, că ea era altfel, într-un sens pozitiv.

— *Că neagra-ţi frumuseţe-mi stă-nainte…*[6]

Doamna Roody îi făcu semn lui Francis să tacă, ridicând un deget.

— Deci, ce vrea să zică poetul? Annalese?

Annalese Hersh, care până la acel moment petrecuse toată ora împletindu-şi fire roşii şi galbene în păr, se uită la ea cu o confuzie tâmpă.

— *Orice*, Annalese, dragă. Orice idee micuţă. Indiferent cât de micuţă. Indiferent cât de prăpădită.

Annalese îşi muşcă buza. Se uită în carte. Se uită la doamna Roody. Se uită în carte.

— Că negrul?… E?… Bun?

— Da… ei bine, presupun că putem adăuga asta la contribuţia ta de săptămâna trecută: Hamlet?… Este?… Nebun? Altcineva? Dar asta? *De când secretul Firii mâna-l are, Dichis şi fard punând pe-o slută faţă…*[7]. Ce-ar putea să însemne asta oare?

Joshua Chalfen, singurul copil din clasă care se oferea să-şi spună părerea, ridică mâna.

— Da, Joshua?

— Machiaj.

— Da, zise doamna Roody, părând că mai are puţin până la orgasm. Da, Joshua, asta e. Ce-i cu el?

— Are tenul închis la culoare şi încearcă să-l lumineze prin machiaj, printr-un artificiu. Elisabetanilor le plăcea foarte mult pielea palidă.

— Atunci, pe tine te-ar fi iubit, rânji Millat, căci Joshua era albicios, practic anemic, cu părul creţ şi dolofan; pe atunci ai fi fost Tom Cruise, în mă-ta.

Râsete. Nu pentru că era amuzant, ci pentru că Millat îi dăduse unui tocilar ceea ce i se cuvenea. O lecţie.

— Un singur cuvânt, domnule Ick-Ball, şi te dau afară!

— Shakespeare. Boaşe. Transpirate. Am zis trei. Nu vă faceţi griji, ies singur.

Ăsta era genul de lucruri pe care le făcea Millat cu atâta îndemânare. Trânti uşa. Fetele drăguţe se uitară una la alta în *acel* fel. (E *atât* de sălbatic, *atât* de nebun… *chiar* că are nevoie de ajutor, un ajutor *personal*, om la om, din partea *unei prietene bune*…) Băieţii râdeau de se stricau. Profesoara se întreba dacă acesta era începutul unei răscoale. Irie îşi acoperi burta cu mâna dreaptă.

— Minunat. Foarte matur. Presupun că Millat Iqbal e vreun fel de erou.

Uitându-se în jur, la feţele tâmpe ale clasei a cincea F, îşi dădu seama pentru prima oară şi foarte limpede că tocmai asta era.

— Mai are altcineva ceva de spus despre aceste sonete? Domnişoară Jones! Te rog *să nu te mai uiţi* cu atâta jale spre uşă! A plecat, bine? Dacă nu cumva vrei să te duci după el?

— Nu, doamnă Roody.

— Foarte bine, atunci. Ai ceva de spus despre sonete?

— Da.

— Ce?

— Ea e neagră?

— Cine să fie neagră?

— Doamna întunecată.

— Nu, dragă, e *întunecată*. Nu e neagră în sensul modern al cuvântului. Nu erau… mă rog, afro-caraibi în Anglia pe vremea aia, dragă. E un fenomen mai degrabă modern, după cum sunt sigură că ştii. Dar asta se întâmpla pe la 1600. Adică, nu pot fi sigură, dar pare foarte improbabil, doar dacă nu era vreun fel de sclavă, iar el nu se poate să-i fi scris o serie de sonete unui lord şi apoi unei sclave, nu-i aşa?

Irie se înroşi. Crezuse, pentru o clipă, că vede ceva ca o reflexie, care însă dispăru; aşa că spuse:

— Nu ştiu, doamnă.

— În afară de asta, spune foarte clar, *La fapte doar eşti neagră*[8]… Nu, dragă, are doar tenul întunecat, înţelegi, la fel de întunecat ca al meu, probabil.

Irie se uită la doamna Roody. Avea culoarea spumei de căpşuni.

— Vezi tu, Joshua avea dreptate: pe vremea aia, erau preferate femeile extrem de palide. Sonetul e despre dezbaterea dintre culoarea ei naturală şi machiajul care era la modă atunci.

— Mă gândeam… de exemplu când spune, aici: *Şi voi jura: doar negrul e frumos*…[9] Şi chestia cu părul ondulat, sârma neagră… Irie se dădu bătută în faţa chicotelilor şi ridică din umeri.

— Nu, dragă, tu citeşti cu o privire modernă. Niciodată să nu citeşti ceva vechi cu o privire modernă. De fapt, acesta va fi principiul învăţat azi – scrieţi, vă rog.

A cincea F scrise. Iar imaginea pe care o zărise Irie se furişă înapoi în întunericul cunoscut. La ieşirea din clasă, Irie primi un bileţel de la Annalese Hersh, care ridică din umeri, pentru a sugera că nu era ea autorul, ci doar unul dintre numeroşii mesageri. Scria: „De William Shakespeare: ODĂ PENTRU LETIŢIA ŞI TOATE CURVELE MELE CU PĂRU' CREŢ ŞI FUNDU' MARE".

*

Afacerea intitulată criptic „Tunsori afro la P.K.: Design şi management" se afla între Fairweather – Pompe funebre şi Stomatologia Raakshan, proximitatea avantajoasă însemnând că nu era deloc ceva neobişnuit ca un cadavru de origine africană să treacă prin toate cele trei întreprinderi în călătoria lui finală către un sicriu deschis. Astfel că atunci când sunai pentru o programare la coafor, iar Andrea sau Denise sau Jackie îţi spunea *trei jumate, ora Jamaicăi*, bineînţeles că asta însemna să vii târziu, dar exista de asemenea o şansă să însemne că cine ştie ce doamnă bisericoasă şi rece ca piatra era hotărâtă să intre în mormânt cu lungi unghii false şi onduleuri mari. Oricât de ciudat ar părea, sunt mulţi oameni care nu vor să se întâlnească cu Domnul având o coafură afro. Neştiind toate astea, Irie veni când avea programare, la

trei jumate fix, hotărâtă să treacă printr-o transformare, hotărâtă să lupte cu moştenirea ei genetică, cu un batic care-i ascundea cuibul de ciori din cap, cu mâna dreaptă aşezată precaut pe burtă.

— Ce-ţi trebuie, fato?

Păr drept. Păr drept, drept, lung, negru, lucios, pe care poţi să-l dai pe spate, să-l scuturi, să-l atingi, prin care poţi să-ţi treci degetele, pe care să-l poată bate vântul. Cu breton.

— Trei jumate, fu tot ce reuşi Irie să pronunţe din toate astea, cu Andrea.

— Andrea e alături, replică femeia, trăgând de o bucată de gumă întinsă şi dând din cap în direcţia lui Fairweather; se distrează cu cei plecaţi dintre noi. Mai bine aşază-te şi aşteaptă şi nu mă deranja. Nu ştiu cât rămâne acolo.

Irie părea pierdută, stând în picioare în mijlocul sălii, cu mâna pe şunci. Femeii i se făcu milă, înghiţi guma şi o măsură pe Irie din cap până-n picioare; se simţi plină de compasiune când îi observă tenul ciocolatiu şi ochii deschişi la culoare.

— Jackie.

— Irie.

— Palidă, frate! Şi pistrui, şi toate alea. Ce, eşti mexicană?

— Nu.

— Arăboaică?

— Jumătate jamaicană. Jumătate englezoaică.

— Pe jumătate *corcitură*, explică Jackie răbdătoare. Maică-ta-i albă?

— Tata.

Jackie strâmbă din nas.

— De obicei, e tocma' invers. E creţ rău? Dă să văd ce-ai sub asta…

Încercă să-i smulgă baticul de pe cap. Îngrozită de posibilitatea de a rămâne dezgolită într-o încăpere plină de lume, Irie ajunse la el prima şi-l ţinu bine.

Jackie îşi supse dinţii.

— Da' cum vrei să-l lucrăm dacă nu mă laşi să-l văd?

Irie ridică din umeri, Jackie dădu din cap amuzată.

— N-ai mai fost pe-aici pân-acuma?

— Nu, niciodată.

— Da' ce vrei?

— Drept, spuse Irie hotărâtă, cu gândul la Nikki Tyler. Drept şi roşcat închis.

— Ei, nu serios? Te-ai spălat pe cap de curând?

— Ieri, spuse Irie, jignită.

Jackie îi dădu una după ceafă.

— Nu-l spăla! Dacă-l vrei drept, nu-l spăla! Ţi-ai pus vreodată amoniac în cap? E ca atunci când Satana dă o petrecere pe scalpu' tău. Ce, eşti nebună? Nu te spăla două săptămâni şi mai vino pe urmă.

Dar Irie nu avea două săptămâni la dispoziţie. Avea totul planificat; avea să treacă pe la Millat chiar în seara asta, cu noua ei coamă, strânsă într-un coc, şi avea să-şi scoată ochelarii şi să-şi scuture părul şi el avea să spună: *vai, domnişoară Jones, n-aş fi crezut niciodată… vai, domnişoară Jones, eşti…*

— Trebuie s-o fac *azi*. Se mărită soră-mea.

— Păi, când se-ntoarce Andrea o să-ţi ardă părul' în şapte culori căcănii şi-o să ai noroc dacă nu ieşi de-aci cu capu' chel. Da-i treaba *ta*. Na, spuse ea, aruncându-i un morman de reviste în braţe. Treci acolo, mai zise Jackie, arătând către un scaun.

Salonul P.K. era împărţit în două jumătăţi, bărbaţi şi femei. În jumătatea pentru bărbaţi, pe ritmuri de ragga[10] care se auzeau cu intermitenţe dintr-un casetofon stricat, băieţi tineri stăteau pe scaune şi băieţi ceva mai mari, talentaţi mânuitori ai maşinii electrice de tuns, le desenau logouri deasupra cefei. ADIDAS. BADMUTHA. MARTIN. În jumătatea pentru bărbaţi erau numai râsete, trăncăneală şi distracţie; era un sentiment de relaxare care venea din faptul că niciodată o tunsoare bărbătească nu costa mai mult de şase lire şi nu dura mai mult de un sfert de oră. Era un schimb deloc complicat şi care îţi făcea plăcere: bâzâitul lamei care ţi se învârte pe lângă ureche, o mână caldă care te scutură de păr, oglinzi în faţă şi în spate ca să poţi admira transformarea. Intrai cu o claie dezordonată de păr, cu fire inegale şi aspre, ascunsă sub o şapcă de baseball, şi ieşeai mândru, un alt om, mirosind dulceag a ulei de nucă de cocos şi cu o tunsoare dreaptă şi înţepătoare ca o înjurătură.

În schimb, jumătatea pentru femei a Salonului P.K. era o cameră a morţii. Aici, imposibila dorinţă de a avea păr drept şi „unduire" se lupta zi de zi cu hotărârea încăpăţânată a cârlionţatului folicul de tip african; aici, amoniacul, placa de îndreptat, agrafele, acele de păr şi chiar focul se înrolaseră cu toatele în război şi făceau tot ce erau în stare să supună fiecare fir de păr creţ.

„E drept?" era singura întrebare care se auzea când se scoteau prosoapele şi de sub uscător ieşeau capetele zvâcnind de durere. „E drept, Denise? Spune, Jackie, e drept?"

La care Jackie sau Denise, neavând nici una dintre obligaţiile coafezelor albe, nefiind nevoite să facă ceai sau să

pupe în fund, să flateze ori să facă conversaţie (căci acestea nu le erau cliente, ci *paciente* disperate şi nenorocite), pufneau sceptice şi le scoteau prosoapele de culoarea vomei:

— Mai drept de-atâta n-o să fie niciodată!

Acum, în faţa lui Irie stăteau patru femei, care-şi muşcau buzele şi se holbau concentrate într-o oglindă înaltă şi murdară, aşteptând să li se materializeze alter ego-urile cu păr drept. În timp ce Irie frunzărea agitată reviste americane despre femei cu păr negru, cele patru se strâmbau de durere. Din când în când, una îi spunea alteia:

— De cât timp stai?

La care venea răspunsul plin de mândrie:

— Un sfert de oră. Tu de cât timp?

— Două'şdouă. De două'şdouă de minute stau cu rahatu' ăsta pe cap. Să iasă drept, *că dacă nu…*

Era o competiţie a agoniei. Ca atunci când femeile bogate comandă în restaurante elegante salate din ce în ce mai mici.

La un moment dat se auzea un ţipăt sau un „Gata! La dracu', nu mai suport!" şi capul cu pricina era băgat repede în chiuvetă, unde clătirea nu era niciodată suficient de rapidă (niciodată nu-ţi poţi scoate amoniacul din cap destul de repede) şi începea plânsul pe înfundate. Acesta era momentul în care creştea animozitatea; părul unora era mai „obraznic" decât al altora, unele tunsori afro se supuneau mai greu, altele chiar supravieţuiau. Iar animozitatea se întindea de la clientă la coafeză, cea care îi provocase suferinţa, căci era destul de normal să le suspectezi pe Jackie sau pe Denise de un lucru precum sadismul: lucrau prea încet când le scoteau chestia aia din păr, apa părea să picure în loc să aibă presiune, iar între timp diavolul se distra copios aranjându-te cu o chelie pe cinste.

— E drept? Jackie, e drept?

Băieţii îşi lungiră gâturile pe după peretele despărţitor, iar Irie ridică ochii din revistă. Nu erau prea multe de spus. De fiecare dată ieşea drept, sau destul de drept. Dar uneori ieşea mort. Uscat. Despicat. Ţeapăn. Lipsit de viaţă. Ca părul unui cadavru, din care s-a evaporat toată umezeala.

Jackie şi Denise, ştiind foarte bine că părul creţ african îşi va urma, până la urmă, instrucţiunile genetice, dădeau o întorsătură filosofică veştilor rele:

— Mai drept de-atâta n-o să fie niciodată. Trei săptămâni, dacă ai noroc.

În ciuda eşecului evident, fiecare femeie care stătea la rând spera că în cazul ei rezultatul va fi diferit, că atunci când i se va scoate prosopul de pe cap va avea plete drepte-drepte,

pe care să le poată arunca pe spate şi prin care să poată trece vântul. La fel de încrezătoare ca şi celelalte, Irie se întoarse la revista ei.

> „Malika, energica tânără vedetă din sitcomul de mare succes *Viaţa cu Malika*, ne explică cum obţine această coafură liberă şi unduitoare: „Îmi înfăşor părul în fiecare seară într-un prosop fierbinte, după ce pun pe vârfuri ceară *African Queen Afro Sheen*™, apoi, dimineaţa, ţin pieptenele pe plită cam…“

Se întoarse Andrea. Revista îi fu smulsă din mână lui Irie, baticul îi fu luat de pe cap fără prea multă ceremonie înainte ca ea s-o poată opri, şi cinci unghii lungi şi grăitoare începură să-i umble prin păr.

— Oaaau, murmură Andrea.

Acest semn de aprobare era o întâmplare rară, astfel că tot restul salonului se dădu mai aproape să arunce o privire.

— Oaaaau, făcu Denise, adăugând şi unghiile ei la ale Andreei. E aşa de moale.

O doamnă mai în vârstă, schimonosită de durere sub un uscător, dădu din cap plină de admiraţie.

— Ce bucle uşoare, gânguri Jackie, ignorându-şi propria pacientă opărită ca să pună mâna pe lâna lui Irie.

— Asta înseamnă să ai păr de corcitură. Aş vrea să fi fost şi-al

meu aşa. O să se îndrepte foarte frumos. Irie se strâmbă.

— Nu pot să-l *sufăr*.

— Nu poate să-l sufere! strigă Denise către celelalte. Unele şuviţe sunt chiar castanii!

— Am avut de lucru la un cadavru toată dimineaţa. E mişto să pun mâna pe ceva moale, spuse Andrea, trezindu-se din visare. Vrei să-l îndrepţi, dragă?

— Da. Drept. Drept şi roşu.

Andrea îi puse lui Irie în jurul gâtului un prosop verde şi îi lăsă mai jos scaunul rotitor.

— Nu ştiu dacă se poate roşu, iubito. Nu se poate să-l vopseşti şi să-l îndrepţi în aceeaşi zi. Îl omori de tot. Da’ po’ să ţi-l îndrept, nici o problemă. O să iasă foarte frumos, dragă.

Comunicarea dintre coafezele de la P.K. fiind proastă, Andreei nu i-a spus nimeni că Irie se spălase pe cap. La două minute după ce pasta albă şi groasă de amoniac îi fu întinsă pe cap, simţi cum senzaţia iniţială de rece se transformă într-un foc îngrozitor. Nu exista murdărie care să protejeze scalpul, iar Irie începu să urle.

— Da’ abia ţi-am pus-o! Îl vrei drept, nu? Ia nu mai face gălăgie!

— Da’ mă doare!

— Viaţa doare, spuse Andrea cu dispreţ; frumuseţea doare. Irie îşi muşcă limba timp de încă treizeci de secunde, până când deasupra urechii drepte îi dădu sângele. Apoi biata fată leşină.

Când îşi reveni, era cu capul deasupra chiuvetei, uitându-se la părul ei, care îi cădea în smocuri, şi se îndrepta rotindu-se spre gaura de scurgere.

— Trebuia să-mi zici, mormăia Andrea. Trebuia să-mi zici că l-ai spălat. Tre’ să fie murdar. Acuma uite ce-ai făcut.

Acuma uite. Părul care îi ajungea odată până la jumătatea spatelui era acum de doar câţiva centimetri.

— Uite ce-ai făcut, continuă Andrea, în vreme ce Irie plângea în hohote. Aş vrea să ştiu ce-o să zică domnul Paul King despre asta. Mă duc să-l sun, să văd dacă putem să-ţi reparăm prostia pe gratis.

Domnul Paul King, P.K.-ul în discuţie, era patronul. Era un tip alb, masiv, la vreo cincizeci de ani, care fusese antreprenor în construcţii până când Miercurea Neagră[11] şi excesele de cumpărături cu cardul ale nevestei l-au lăsat numai cu nişte cărămizi şi ceva mortar. În căutare de noi idei, văzuse în secţiunea de *lifestyle* a ziarului pe care îl citea la micul dejun că negresele cheltuiesc de cinci ori mai mult decât femeile albe pe produse de înfrumuseţare şi de nouă ori mai mult pe coafuri. Luând-o pe soţia lui, Sheila, drept arhetipul femeii albe, Paul King începu să saliveze. Ceva cercetări suplimentare la biblioteca din cartierul lui dădură la iveală existenţa unei industrii de mai multe milioane de lire. Astfel că Paul King cumpără o măcelărie dezafectată de pe High Road, în Willesden, o racolă pe Andrea de la un salon din Harlesden şi îşi încercă şansele cu un coafor pentru negrese. Succesul fu imediat. Fu uimit să descopere că femeile cu venituri mici erau într-adevăr gata să cheltuiască sute de lire pe lună pe coafuri şi încă şi mai mult pe manichiuri şi pe accesorii. Fu uşor amuzat când Andrea îi explică faptul că durerea fizică făcea şi ea parte din întregul proces. Şi partea cea mai grozavă era că nu se punea problema să fie dat în judecată – ele *se aşteptau* la arsuri. Afacerea perfectă.

— Bine, Andrea, iubito, aranjeaz-o pe gratis, spuse Paul King, urlând într-un telefon mobil cât o cărămidă ca să acopere zgomotul şantierului noului său salon, pe care îl deschidea în Wembley. Numai să nu devină un obicei.

Andrea se întoarse la Irie cu vestea bună.

— S-a făcut, iubito. De data asta e pe cheltuiala noastră.

— Dar ce mai… Irie se uită în oglindă, la dezastrul demn de Hiroshima. Ce se mai poate…

— Pune-ţi baticul la loc, ia-o la stânga când ieşi şi mergi pe bulevard până ajungi la un magazin care se cheamă Coafuri Roshi. Ia cardul ăsta şi zi-le că te-au trimis de la P.K. Ia opt pachete de păr negru cu reflexe roşcate, nr. 5, şi întoarce-te repejor.

— Păr? repetă Irie printre muci şi lacrimi. Păr *fals*?

— Nu fi prostuţă. Nu e fals. E adevărat. Şi dacă-i la tine pe cap, e părul tău natural. Fuguţa!

Suspinând ca un bebeluş, Irie ieşi de la P.K. târându-şi picioarele şi o luă pe bulevard, încercând să nu-şi privească imaginea în vitrinele magazinelor. Când ajunse la Roshi făcu tot posibilul să se stăpânească, îşi puse mâna dreaptă pe burtă şi deschise uşa.

La Roshi era întuneric şi se simţea acelaşi miros puternic ca la P.K.: amoniac şi ulei de nucă de cocos, durere amestecată cu plăcere. La lumina palidă a unui neon intermitent, Irie văzu că nu existau rafturi, ci doar produse pentru îngrijirea părului adunate în mormane pe podea, iar accesoriile (piepteni, elastice de păr, lac de unghii) erau prinse cu capse pe pereţi, cu preţul scris lângă ele cu carioca. Singura marfă expusă într-un mod obişnuit era aşezată chiar sub tavan, într-o buclă care înconjura camera, decorând-o ca o colecţie de scalpuri ale unor sacrificaţi sau ca nişte trofee de vânătoare. Păr. Şuviţe lungi, prinse cu capse de perete, la câţiva centimetri distanţă unele de altele. Sub fiecare dintre ele, un carton mare dădea detalii despre pedigri:

2 metri. Thailandez, natural. Drept. Castaniu.

1 metru. Pakistanez, natural. Drept, uşor ondulat. Negru.

5 metri. Chinezesc, natural. Drept. Negru.

3 metri. Păr sintetic. Bucle mărunte. Roz.

Irie se apropie de tejghea. O femeie imensă, îmbrăcată într-un sari, îşi croia din greu drum către casa de marcat şi înapoi ca să-i dea douăzeci şi cinci de lire unei indience tinere al cărei păr fusese tăiat aiurea, foarte aproape de scalp.

— Şi te rog, nu te uite aşa la mine. Douăzeci şi cinci e un preţ foarte bun. Nu pot să-ţi dau mai mult, la ce vârfuri despicate are.

Fata obiectă în altă limbă, luă de pe tejghea punga cu păr în discuţie şi încercă să plece cu ea, dar femeia în vârstă i-o înşfăcă.

— Te rog, nu te face de râs din nou. Am văzut amândouă vârfurile. Nu pot să-ţi dau mai mult de douăzeci şi

cinci. N-o să obţii mai mult în altă parte. Gata, te rog, spuse ea, uitându-se la Irie, peste umărul fetei, mai am şi alţi clienţi.

Irie văzu lacrimi fierbinţi, la fel ca ale ei, ţâşnind din ochii fetei. Pentru o clipă, păru să îngheţe, tremurând încetişor de furie; apoi trânti mâna pe tejghea, înhăţă cele douăzeci şi cinci de lire şi se îndreptă spre uşă.

Doamna cea grasă îşi scutură guşile plină de dispreţ în urma fetei.

— Ce nerecunoscătoare.

Apoi dezlipi o etichetă de pe rola ei maro şi o lipi pe punga cu păr. Scria: „6 metri. Indian. Drept. Negru/roşcat".

— Da, dragă. Cu ce te pot ajuta?

Irie repetă instrucţiunile Andreei şi îi dădu cardul.

— Opt pachete? Asta înseamnă cam şase metri, nu?

— Nu ştiu.

— Da, da, atâta face. Îl vrei drept sau ondulat?

— Drept. Cel mai drept.

Doamna cea grasă făcu un calcul în gând şi apoi luă punga cu păr pe care tocmai o lăsase fata care plecase.

— Asta îţi trebuie ţie. N-am avut timp să-l împachetez, mă înţelegi. Dar e foarte curat. Îl vrei?

Irie păru suspicioasă.

— Nu-ţi face griji pentru ce i-am spus. Nu e despicat la vârfuri. Numai că prostuţa aia încerca să ceară mai mult decât face. Unii pur şi simplu nu înţeleg nişte reguli simple de afaceri… Suferă că şi-a tăiat părul, aşa că se aşteaptă să primească un milion de lire sau mai ştiu eu cât. Are un păr minunat. Când eram tânără, vai, ce frumos mai era şi-al meu, ştii?

Doamna cea grasă izbucni într-un râs ascuţit, iar buza plină de sus îi făcea mustăcioara să tremure. Apoi râsul se domoli.

— Zi-i Andreei că face treizeci şi şapte cincizeci. Noi, indiencele, avem cel mai frumos păr, aşa-i? Toate îl vor!

O negresă cu copii într-un cărucior pentru gemeni aştepta în spatele lui Irie cu un pachet cu ace de păr. Îşi supse dinţii.

— Voi, ăştia, vă credeţi mari şi tari, mormăi ea, mai mult pentru ea. Unora dintre noi ne place părul nostru african, mulţumesc frumos. Nu vreau să cumpăr părul unei biete indience. Şi aş vrea şi eu măcar o dată să pot cumpăra produse pentru păr negru de la negri. Cum o să răzbatem în ţara asta dacă nu avem propriile noastre afaceri?

Pielea din jurul gurii doamnei celei grase deveni brusc întinsă. Începu să bombăne şi îi puse lui Irie părul într-o

pungă, apoi îi scrise o chitanţă, îndreptându-şi toate comentariile către femeie prin intermediul lui Irie, în timp ce făcea tot posibilul să ignore interjecţiile femeii:

— Dacă nu-ţi place să cumperi de-aici, atunci te rog să nu cumperi de-aici; ce, te obligă cineva? Mă rog, cine te obligă? Extraordinar: ce oameni, câtă nepoliteţe, eu nu sunt rasistă, dar nu pot să-nţeleg, eu doar ofer un serviciu, atâta, un serviciu. Eu n-am nevoie de jigniri, îţi las pur şi simplu banii pe tejghea, dacă sunt insultată, nu te servesc.

— Nu te insultă nimeni. Iisuse Hristoase!

— E vina mea că vor păr drept, şi câteodată şi piele albă, ca Michael Jackson, sau şi el e vina mea? Mi-au zis să nu mai vând Înălbitor Dr. Peacock – au dat şi-n ziar, Doamne, ce tămbălău! – dar oamenii îl cumpără – să-i dai chitanţa Andreei, da, dragă? Te rog. Eu vreau numai să-mi câştig traiul în ţara asta, ca toată lumea cealaltă. Poftim, dragă, ia-ţi părul.

Femeia se întinse pe lângă Irie şi trânti nervoasă pe tejghea bani potriviţi.

— La mama dracului!

— Eu n-am ce face dacă ei asta vor – cerere, ofertă. Şi cuvinte urâte eu nu tolerez! Reguli simple de afaceri – ai grijă cum păşeşti când ieşi, dragă – iar *tu*, nu, să nu mai vii, te rog, că altfel chem poliţia, eu nu mă las ameninţată, poliţia o chem.

— Da, da, *da*.

Irie ţinu uşa deschisă să poată ieşi căruciorul dublu, şi îl ridică de o parte ca s-o ajute pe mamă să-l treacă de treapta de la intrare. Ajunse afară, femeia îşi puse agrafele în buzunar. Părea epuizată.

— Nu pot să sufăr magazinul ăsta, zise ea. Dar am nevoie de agrafe.

— Eu am nevoie de păr, zise Irie.

Femeia dădu din cap.

— Acum *ai* păr, spuse ea.

Cinci ore şi jumătate mai târziu, mulţumită unei operaţiuni dificile care consta în a împleti părul altcuiva în şuviţe subţiri cu cei cinci centimetri ai lui Irie şi apoi în a-l lipi cu clei, Irie Jones avea o coamă bogată de păr lung, drept, negru-roşcat.

— E drept? întrebă ea, nevenindu-i să-şi creadă ochilor.

— Al dracului de drept, spuse Andrea, admirându-şi opera. Dar, dragă, o să trebuiască să ţi-l împleteşti ca lumea dacă vrei să nu-ţi cadă. Ce-ar fi să mă laşi pe mine să ţi-l împletesc? N-o să reziste mult dacă-l ţii aşa, drept.

— Ba o să reziste, spuse Irie, vrăjită de propria imagine reflectată în oglindă. Trebuie să reziste.

În fond, el – Millat – nu trebuie să-l vadă decât o dată, o singură dată. Ca să fie sigură că va ajunge la el în stare perfectă, parcurse drumul până la casa familiei Iqbal cu mâinile pe cap, îngrozită că vântul avea să-i smulgă părul.

Alsana îi deschise uşa.

— A, bună. Nu, nu-i acasă. E plecat. Nu mă întreba unde, mie nu-mi spune nimic. Mai degrabă ştiu unde e Magid.

Irie intră în hol şi trase cu ochiul în oglindă. Era încă acolo, la locul lui.

— Pot să-l aştept aici?

— Sigur. Arăţi altfel, iubito. Ai mai slăbit? Irie radia.

— Mi-am schimbat coafura.

— A, da… Arăţi ca o crainică de la ştiri. Foarte drăguţ. Mergi în sufragerie, te rog. Au venit Nepoata-Ruşinică şi prietena ei nesuferită, dar să nu le laşi să te necăjească. Eu lucrez în bucătărie şi Samad pliveşte buruienile, aşa că te rog să nu faci zgomot.

Irie intră în cameră.

— Fir-ar a dracului! scârţâi Neena la vederea nălucii care se apropia. Ca ce mama mă-sii arăţi? Arăta extraordinar. Cu părul drept, necârlionţat. Frumoasă.

— Arăţi ca o ciudată! Băga-mi-aş! Maxine, ia uite, frate. Iisuse Hristoase, Irie. Ce vrei să obţii? Nu era evident? Drept. Să fie drept. Flexibilitate.

— Adică, şi care-i ideea? Meryl Streep negresă? Neena se îndoi ca o plăpumioară şi râse până nu mai putu.

— Nepoată-Ruşinică! se auzi din bucătărie vocea Alsanei. La cusut am nevoie de concentrare. Tacă-ţi fleanca, te rog, domnişoară Gură-Mare!

„Prietena nesuferită“ a Neenei, cunoscută celorlalţi drept prietena Neenei, o fată sexy şi zveltă numită Maxine, cu un minunat ten de porţelan, ochi negri şi o claie de păr castaniu şi cârlionţat, o trase pe Irie de ciudatul breton.

— Ce-ai făcut? Aveai un *păr minunat*, frate. Creţ şi sălbatic. Era superb.

Pentru moment, Irie nu putu spune nimic. Nu luase în calcul altă posibilitate decât aceea că arăta îngrozitor.

— M-am tuns, atâta tot. Ce-i aşa mare lucru?

— Da’ ăsta nu-i părul tău, ce mă-sa, e al vreunei pakistaneze bătute care a avut nevoie de bani pentru copii, spuse Neena, trăgând de el şi fiind răsplătită cu un smoc mare care îi rămase în mână.

— CE RAHAT!

Neena şi Maxine fură din nou cuprinse de un râs isteric.

— Mai *terminaţi* odată, da?

Irie se retrase într-un fotoliu şi se ghemui cu genunchii la bărbie. Încercând să pară detaşată, întrebă:

— Şi… hmm… unde-i Millat?

— Deci pentru el e toată chestia? întrebă Neena, uimită. Tâmpitu' de văru-meu?

— Nu. Şi mai du-te dracului.

— Păi, nu-i aici. Are o păsărică nouă. O gimnastă din blocul de est, cu burta tare ca scândura. Destul de nostimă, ţâţe spectaculoase, da' cu fundu' al naibii de mic. O cheamă… o cheamă…

— Stasia, spuse Maxine, ridicând o clipă ochii din *Top of the Pops*. Sau un rahat asemănător.

Irie se afundă şi mai mult în arcurile rupte ale fotoliului preferat al lui Samad.

— Irie, vrei un sfat? Te ţii după băiatul ăsta ca un câine vagabond, de când te ştiu. Şi în tot timpul ăsta el şi-a pus-o cu toate, cu *toate* în afară de tine. Mi-a tras-o până şi *mie*, şi doar îi sunt vară bună, ce dracu'.

— Şi mie, spuse Maxine, şi eu nici măcar n-am înclinaţii în direcţia asta.

— Nu te-ai întrebat niciodată de ce nu ţi-a tras-o?

— Fiindcă sunt urâtă. Şi grasă. Cu păr afro.

— Nu, păsărică, pentru că nu te are *decât* pe tine. *Are nevoie* de tine. Voi doi aveţi o istorie comună. Tu *îl cunoşti* foarte bine. Uite cât de zăpăcit e. Acuma îi în sus şi-n jos cu Allah. Şi pe urmă trece la blonde pieptoase, gimnaste rusoaice şi ţigări cu iarbă. Habar n-are ce-i cu el. Exact ca taică-su. Nu ştie cine e. Dar *tu* îl cunoşti, măcar puţin, îi ştii toate laturile. Iar el are nevoie de asta. Tu eşti altfel.

Irie îşi dădu ochii peste cap. Uneori îţi doreşti să fii altfel. Iar uneori ţi-ai da şi părul din cap ca să fii la fel ca toţi ceilalţi.

— Uite ce-i: tu eşti fată deşteaptă, Irie. Dar te-au învăţat tot felul de rahaturi. Trebuie să te reeduci singură. Să-ţi dai seama de valoarea ta, să termini cu devotamentul ăsta servil, şi să-ţi trăieşti viaţa, Irie. Ia-ţi o fată, ia-ţi un băiat, dar trăieşte-ţi viaţa.

— Eşti o fată foarte sexy, Irie, spuse Maxine dulce.

— Da. Vezi să nu.

— Poţi să crezi ce zice, e-o lesbiană nebunatică, spuse Neena, ciufulind-o cu afecţiune pe Maxine şi sărutând-o. Dar adevărul e că tunsoarea asta de Barbra Streisand nu te ajută nici pe dracu'. Tunsoarea afro era mişto, frate. Era super. Era *a ta*.

Alsana apăru brusc în cadrul uşii cu o farfurie enormă cu fursecuri şi cu privire foarte suspicioasă. Maxine îi trimise o bezea.

— Vrei fursecuri, Irie? Vino şi ia câteva. Cu mine. În bucătărie. Neena scoase un geamăt.

— Nu-ţi face griji, mătuşică. N-avem de gând s-o înrolăm în legiunea lui Sapho.

— *Nu-mi pasă* ce faceţi voi. *Nu ştiu* ce faceţi. Nici *nu vreau* să ştiu asemenea lucruri.

— Ne uităm la *televizor*.

Pe ecran era Madonna, care îşi plimba mâinile peste nişte sâni de formă conică.

— Foarte drăguţ, desigur, se răţoi Alsana, fixând-o pe Maxine. Fursecuri, Irie?

— *Eu* aş vrea nişte fursecuri, murmură Maxine fluturându-şi genele extravagante.

— Sunt convinsă, spuse Alsana rar şi ascuţit, ceea ce în traducere însemna „n-am de-alea care-ţi plac *ţie*“. Neena şi Maxine se puseră din nou pe râs.

— Irie, spuse Alsana, arătând spre bucătărie cu o grimasă. Irie o urmă.

— Eu sunt cât se poate de liberală, se plânse Alsana când fură singure. Dar de ce trebuie să râdă mereu şi să-şi bată joc de toate? Nu pot să cred că să fii homosexual e aşa de distractiv. Să fii heterosexual sigur nu e.

— Nu cred că vreau să mai aud cuvântul ăla în casa asta vreodată, spuse pe un ton lipsit de expresie Samad, care tocmai intră din grădină şi îşi puse mănuşile de grădinărit pe masă.

— Care cuvânt?

— Oricare. Eu fac tot posibilul să-mi păstrez casa onorabilă.

Samad reperă o siluetă la masa lui din bucătărie, se încruntă, hotărî că e într-adevăr Irie Jones şi demară mica scenetă pe care o jucau ei de obicei.

— Bună ziua, domnişoară Jones. Ce mai face tatăl tău?

Irie ridică din umeri, după scenariu.

— Dumneavoastră îl vedeţi mai des decât noi. Ce mai face Dumnezeu?

— Foarte bine, mulţumesc. L-ai văzut de curând pe fiul meu cel bun-de-nimic?

— Nu de curând.

— Dar pe fiul meu cel bun?

— Nu l-am văzut de câţiva ani.

— Când îl vezi pe fiul meu cel bun-de-nimic, vrei te rog să-i spui că e bun-de-nimic?

— O să fac tot posibilul, domnule Iqbal.

— Fii binecuvântată.

— Hai noroc.

— Acum te rog să mă scuzi.

Samad îşi luă covoraşul de rugăciune de pe frigider şi ieşi din bucătărie.

— Care-i problema cu *el*? întrebă Irie, observând că Samad îşi spusese replicile cu prea puţin entuziasm. Pare, nu ştiu cum, *trist*. Alsana oftă.

— *Chiar e* trist. Simte că a stricat totul. Desigur, chiar *a stricat* totul, dar, totuşi, să arunce primul piatra cel care, et cetera. Se roagă întruna. Dar nu vrea să privească problema direct: Millat s-a înhăitat cu cine ştie ce fel de oameni, e tot timpul cu fete albe, iar Magid…

Irie şi-l amintea pe primul ei iubit învăluit într-un halo pufos de perfecţiune, iluzie născută din dezamăgirile pe care i le oferise Millat de-a lungul vremii.

— Ce s-a întâmplat cu Magid?

Alsana se încruntă şi întinse mâna până la ultimul raft al dulapului, de unde luă un plic subţire venit par avion, pe care i-l dădu lui Irie. Irie scoase scrisoarea şi fotografia dinăuntru.

În poză era Magid, acum un tânăr înalt şi distins. Avea părul la fel de negru ca al fratelui său, dar nu şi-l pieptăna spre faţă. Avea cărare pe stânga, era lins şi dat pe după urechea dreaptă. Era îmbrăcat într-un costum de tweed şi purta – deşi nu se poate spune sigur, poza nu era clară – ceea ce părea a fi o cravată. Într-o mână ţinea o pălărie mare de soare. Cu cealaltă o ţinea strâns pe cea a eminentului scriitor indian Sir R.V. Saraswati. Saraswati era îmbrăcat numai în alb, avea pe cap o pălărie cu boruri largi şi un baston ostentativ în cealaltă mână. Amândoi fuseseră surprinşi într-un mod oarecum de autoapreciere, zâmbind larg şi privind la întreaga lume de parcă erau pe cale de a se bate reciproc pe spate, sau tocmai o făcuseră. Era la amiază, iar soarele cădea pe treptele de la intrarea în Universitatea din Dhaka, unde fusese surprinsă întreaga scenă.

Alsana îndepărtă o pată de pe fotografie cu degetul arătător.

— Îl ştii pe Saraswati?

Irie dădu din cap afirmativ. Text din bibliografia obligatorie pentru examenul de sfârşit de gimnaziu: *A Stitch in Time* de R.V. Saraswati. O poveste dulce-amară despre ultimele zile ale Imperiului.

— Samad îl urăşte pe Saraswati, înţelegi? Îi zice retardat din colonii, care îi linge-n fund pe englezi.

Irie alese la întâmplare un pasaj din scrisoare şi citi cu voce tare.

După cum puteţi vedea, am fost atât de norocos încât să-l cunosc pe cel mai bun scriitor din India, într-o zi însorită de martie. După ce am câştigat un concurs de eseuri (titlul meu: „Bangladesh-ul – încotro?“), am călătorit până la Dhaka, să-mi iau premiul (o diplomă şi o mică recompensă în bani) chiar de la marele om, în cadrul unei ceremonii la universitate. Sunt onorat să pot spune că m-a îndrăgit şi că am petrecut o după-amiază foarte plăcută împreună; un ceai prelungit, în intimitate, urmat de o plimbare prin locurile cele mai frumoase din Dhaka. În timpul îndelungatei noastre conversaţii, Sir Saraswati mi-a lăudat inteligenţa, şi a mers chiar atât de departe încât să spună (şi citez) că sunt „un tânăr de primă mână“ – un comentariu pe care îl voi preţui! A sugerat că viitorul meu ar putea fi dreptul, la universitate, sau chiar profesia lui, a peniţei creatoare! Eu i-am spus că prima profesie menţionată mi se pare mai interesantă şi că am de mult timp intenţia de a transforma ţările asiatice în locuri civilizate, în care să domnească legea, oamenii să fie pregătiţi pentru un dezastru şi băieţii să nu se afle în pericol de a fi loviţi de o vază care cade (!) E nevoie de noi legi, de noi prevederi (aşa i-am zis), pentru soarta noastră nefericită, pentru dezastrul natural. Însă el m-a corectat: „Nu soarta“, a zis el. „De prea multe ori noi, indienii, noi, bengalezii, noi, pakistanezii, ne ridicăm mâinile în sus şi strigăm «Soarta!» în faţa istoriei. Dar mulţi dintre noi nu au educaţie, mulţi dintre noi nu înţeleg lumea. Ar trebui să semănăm mai mult cu englezii. Englezii se luptă cu soarta până la moarte. Ei nu se pleacă în faţa istoriei decât dacă ea le spune ce vor ei să audă. Noi spunem «Aşa a fost să fie!» Nu trebuie să fie aşa. Nimic nu trebuie să fie aşa“. Într-o singură după-amiază, am învăţat mai mult de la acest mare om decât…

— Ba nu învaţă nimic!

Samad intră din nou furios în bucătărie şi trânti ceainicul pe aragaz.

— Nu învaţă nimic de la un om care nu ştie nimic! Unde-i e barba? Unde-i e veşmântul de învăţat? Unde-i e umilinţa? Dacă Allah vrea să fie furtună, o să fie furtună. Dacă vrea cutremur, o să fie cutremur. Bineînţeles că trebuie să fie! Tocmai ăsta e motivul pentru care l-am trimis pe băiat acolo – să înţeleagă că noi suntem în esenţă slabi, că nu noi deţinem controlul. Ce înseamnă Islamul? Ce înseamnă cuvântul, cuvântul în sine? *Mă supun.* Mă supun lui Dumnezeu. Mă abandonez Lui. Aceasta nu e viaţa mea, e

viaţa Lui. Viaţa asta pe care o numesc a mea Îi aparţine Lui. Într-adevăr, voi fi aruncat în toate părţile de valuri, dar nu trebuie să mă împotrivesc cu nimic. Cu nimic! Natura însăşi e musulmană, fiindcă se supune legilor pe care Creatorul le-a săpat în ea.

— Să nu ţii predici în casa asta, Samad Miah! Există locuri speciale pentru lucruri de genul ăsta. Du-te la moschee, n-o face în bucătărie, aici oamenii trebuie să mănânce…

— Însă noi, noi nu ne supunem de la început. Suntem şmecheri, suntem nişte şmecheri nenorociţi, noi, oamenii. Avem răul în noi, liberul arbitru. Trebuie *să învăţăm* să ne supunem. Asta am vrut să descopere acolo copilul, Magid Mahfooz Murshed Mubtasim Iqbal. Ia zi-mi, l-am trimis ca să-i otrăvească mintea un poponar hindus care venerează Britannia?

— Poate că da, Samad Miah, poate că nu.

— Nu începe, Alsi, te avertizez…

— Haide, dă-i drumul, babalâcule!

Alsana îşi adună colăceii de grăsime ca un luptător de sumo.

— Spui că noi nu deţinem controlul, şi totuşi tu încerci mereu să controlezi totul! Las-o *baltă*, Samad Miah. Lasă băiatul în pace.

El e a doua generaţie, a fost născut aici, sigur că o să facă lucrurile altfel. Nu poţi să plănuieşti totul. Şi la urma urmei, ce-i aşa de rău

— Nu încearcă să devină *alim*, dar are educaţie, e curat!

— Şi asta-i tot ce-i ceri fiului tău? Să fie curat?

— Poate că da, Samad Miah, poate că…

— Şi nu mă lua pe mine cu a doua generaţie! O singură generaţie! Indivizibilă! Eternă!

Undeva pe la mijlocul argumentaţiei lui, Irie se strecură afară din bucătărie şi se îndreptă spre intrarea din faţă. Îşi văzu în trecere imaginea nefericită în oglinda zgâriată şi plină de pete din hol. Arăta ca un copil din flori al Dianei Ross şi al lui Engelbert Humperdinck.

— *Trebuie să-i laşi să facă propriile greşeli…*, se auzi din focul bătăliei vocea Alsanei, care trecea prin lemnul ieftin al uşii de la bucătărie şi ajungea în hol, unde stătea Irie, uitându-se la propria reflexie şi preocupată să-şi smulgă cu mâinile goale părul altcuiva.

*

Ca toate şcolile, Glenard Oak avea o geografie complicată. Nu că ar fi avut un plan deosebit de încurcat. Fusese construită în două etape simple, întâi în 1886, drept azil de copii săraci (rezultatul: o monstruozitate mare şi roşie victoriană), iar apoi a fost mărită în 1963, când a devenit şcoală (rezultatul: un monolit cenuşiu, Măreaţă Nouă Realizare a Consiliului Municipal). Cele două monstruozităţi au fost apoi unite în 1974 printr-o pasarelă enormă, tubulară, din plexiglas. Însă o pasarelă nu era de ajuns pentru a face din două clădiri una, sau pentru a diminua hotărârea elevilor de a forma bisericuţe şi facţiuni. Şcoala învăţase pe propria cheltuială că nu poţi uni o mie de copii sub o singură maximă latină (codul şcolii: *Laborare est orare*, Munca înseamnă rugăciune); copiii sunt ca pisicile care fac pipi peste tot, sau precum cârtiţele săpătoare; se împrăştie, îşi marchează teritoriul în cadrul unui alt teritoriu, fiecare secţiune cu regulile ei, cu credinţele şi legile ei. În ciuda tuturor încercărilor de a le suprima, în şcoală existau şi supravieţuiau colţuri, bisericuţe, teritorii în dispută, state-satelit, teritorii de urgenţă, ghetouri, enclave, insule. Nu existau hărţi, dar bunul-simţ îţi spunea, de exemplu, să nu te bagi în zona dintre lăzile de gunoi şi atelier. Fuseseră şi victime acolo (era cunoscut cazul unui amărât pe nume Keith, căruia i-au băgat capul într-o menghină), iar cu puştii deşiraţi şi musculoşi care patrulau prin această zonă nu era bine să te pui – ei erau fiii cei slabi ai bărbaţilor graşi care ţineau în buzunarele de la spate ca pe nişte pistoale reviste de scandal, bărbaţii graşi care cred în dreptatea făcută cu pumnul – *dinte pentru dinte, pedeapsa cu moartea e prea bună pentru ei.*

Peste drum: Băncile, trei la număr, una lângă alta. Astea erau rezervate celor care vindeau pe ascuns cantităţi infime de droguri. Ca de exemplu un rest de marijuana de 2,50 lire, aşa de mic încât puteai să-l pierzi prin penar şi să-l confunzi cu o bucăţică de radieră. Sau un sfert de pastilă de E, care era mai ales căutată pentru că vindeca durerile foarte mari din timpul ciclului. Naivii mai puteau de asemenea cumpăra diverse bunuri casnice – ceai de iasomie, iarbă de grădină, aspirină, lemn-dulce, făină – toate pe post de droguri de primă mână care să fie fumate sau înghiţite în spate, în nişa din spatele clasei de actorie. Această concavitate în zid oferea, în funcţie de unde stăteai, un loc unde să nu fii văzut de profesori pentru fumătorii prea mici ca să fumeze în grădina fumătorilor (o grădină de beton rezervată celor care împliniseră şaisprezece ani şi aveau voie să fumeze până nu mai puteau – mai există acum şcoli *ca asta*?). Nişa de la actorie trebuia evitată. Acolo erau nişte nenorociţi duri,

fumători de doişpe-treişpe ani; nu le păsa de nimic. *Chiar* că nu le păsa de nimic – nici de sănătatea celorlalţi, nici de sănătatea lor, nici de profesori, de părinţi, de poliţie – de nimic. Fumatul era răspunsul lor în faţa universului, 42-ul[12] lor, un *raison d'être*. Erau nebuni după ţigări. Nu erau cunoscători, nu preferau o anumită marcă, pur şi simplu ţigări, orice fel de ţigări. Trăgeau din ele cum sug bebeluşii la sân, iar când le terminau în sfârşit, le aruncau pe jos cu lacrimi în ochi. Le adorau pur şi simplu. Ţigări, ţigări, ţigări. Singurul lor interes în afară de ţigări era politica, sau mai exact puţoiul ăla, ministrul de Finanţe, care tot scumpea ţigările. Fiindcă nu aveau niciodată destui bani şi niciodată destule ţigări. Trebuia să devii expert în cerşit ţigări, în cerut ţigări, în implorat să primeşti ţigări, în furat ţigări. Metoda lor preferată era să spargă banii de buzunar pe toată săptămâna pe un pachet, să-l împartă cu toţi şi apoi să petreacă toată luna următoare amintindu-le celor care aveau ţigări de vremea aia când le-au dat o ţigară. Dar aceasta era o politică cu grad mare de risc. Era mai bine să ai o faţă uşor de uitat, să poţi cerşi o ţigară şi să te întorci după cinci minute să mai ceri una, fără să fii recunoscut. Era mai bine să-ţi cultivi o personalitate încifrată, să fii un nenorocit fără trăsături, pe nume Mart, Jules, Ian. Altfel, trebuia să te bazezi pe milă şi pe *împărţit* o ţigară. O ţigară putea fi împărţită într-un miliard de fumuri. Funcţiona aşa: cineva (cel care cumpărase un pachet de ţigări) îşi aprinde una. Cineva strigă „jumate". Când a ars până la jumătate, ţigara e trecută mai departe. Când ea ajunge la a doua persoană, se aude „treime", apoi „fracţie" (adică o jumătate dintr-o treime), apoi „mucu'!", iar apoi, dacă e o zi rece şi nevoia de ţigară e copleşitoare, „ultimu' fum!". Însă ultimul fum e numai pentru disperaţi; e dincolo de linia punctată, dincolo de numele mărcii, dincolo de ceea ce poate fi descris cât de cât drept un muc. Ultimul fum este materialul îngălbenit al filtrului, care conţine orice numai tutun nu, care se adună în plămâni ca o bombă cu ceas, distruge sistemul imunitar şi te pricopseşte cu un nas înfundat permanent, care nu-ţi dă voie să respiri. Care transformă dinţii albi în dinţi galbeni.

Toţi cei de la Şcoala Glenard Oak munceau; erau reprezentanţi ai Turnului Babel aparţinând tuturor claselor şi raselor posibile şi vorbind fiecare în limba lui, fiecare în colţişorul lui harnic, iar gurile lor ca nişte cădelniţe ofereau ca jertfă fum de ţigară numeroşilor zei de deasupra lor (Raportul pe 1990 referitor la şcolile din Brent: 67 de religii diferite, 123 de limbi diferite).

Laborare est orare:

Tocilarii, lângă iaz, caută broaşte care se împerechează.

Fetele cu fiţe, în sala de muzică, cântă cântecele franţuzeşti, înjură în latina porcească, ţin regimuri de slăbit cu struguri, îşi suprimă instinctele lesbiene.

Băieţii graşi, pe holul de lângă sala de sport, şi-o iau la labă.

Fetele drogate, în faţa clasei de limbi străine, citesc cărţi poliţiste.

Puştii indieni joacă crichet cu rachetele de tenis pe terenul de fotbal.

Irie Jones îl caută pe Millat Iqbal.

Scott Breeze şi Lisa Rainbow în veceu, şi-o pun.

Joshua Chalfen, un spiriduş, un vraci şi un pitic, în spatele laboratorului de ştiinţe, joacă *Spiriduşi şi Gorgone*.

Şi toată lumea, toată lumea fumează ţigări, ţigări, ţigări, munceşte din greu să le cerşească, să le aprindă şi să le inhaleze, să strângă mucurile şi să le refacă, venerând puterea lor de a uni oamenii de diferite culturi şi religii, dar în mare parte doar fumându-le – *dă şi mie-un fum, n-ai un fum* – pufăind la ele ca nişte hornuri, până când fumul devine atât de greu, încât cei care puneau cărbuni pe foc aici în 1886, pe vremea azilului, s-ar fi simţit ca la ei acasă.

Iar prin această ceaţă, Irie îl căuta pe Millat. Încercase pe terenul de baschet, în grădina fumătorilor, în sala de muzică, la cantină, la toaletele pentru ambele sexe şi în cimitirul care era gard în gard cu şcoala. Trebuia neapărat să-l avertizeze. Urma să aibă loc o razie, pentru a-i prinde pe toţi fumătorii de iarbă sau de tutun, într-un efort unit al conducerii şcolii şi al poliţiei locale. Cutremurul îl declanşase Archie, înger al Apocalipsei; ea trăsese cu urechea la conversaţia lui telefonică şi la sfintele taine ale Asociaţiei de Părinţi şi Profesori; acum, Irie purta o povară mult mai grea decât cea a seismologului, una mai degrabă la fel de grea ca cea a profetului, căci ea ştia ziua şi ora cutremurului (astăzi, la două jumătate), îi ştia puterea (posibilă exmatriculare), şi ştia cine era cea mai probabilă victimă. Trebuia neapărat să-l salveze. Cu mâna încleştată pe şuncile care îi vibrau pe burtă şi transpirând prin şapte centimetri de păr afro, alerga prin curte, strigându-l, întrebându-i pe ceilalţi, căutând în toate locurile obişnuite, dar el nu era nici cu băieţii cockney de cartier, nici cu fetele cu fiţe, nici cu gaşca de indieni şi nici cu puştii negri. Într-un târziu, se târî către laboratorul de ştiinţe, parte a vechiului azil şi o foarte apreciată ascunzătoare, zidul acestuia din colţul de est oferind treizeci de metri preţioşi de iarbă, unde un elev care se deda la fapte ilegale era în

întregime ascuns privirilor. Era o zi frumoasă şi senină de toamnă, curtea era plină; Irie fu nevoită să treacă pe lângă popularul campionat de mozoleală/pipăială, să păşească peste jocul *Spiriduşi şi Gorgone* al lui Joshua Chalfen („Hei, ai grijă la picioare! Era să calci pe Peştera Morţilor!“) şi să-şi croiască drum printr-o armată întreagă de fumători, ca să ajungă la Millat, aflat în epicentru, care trăgea scurt dintr-o ţigară conică cu marijuana şi îl asculta pe un tip înalt cu o barbă cât toate zilele.

— Mill!

— Nu acum, Jones.

— Dar… Mill!

— Te rog, Jones. Ăsta-i Hifan. Prieten vechi. Încerc să-l ascult.

Tipul înalt, Hifan, nu se oprise din vorbit. Avea o voce profundă, plăcută ca sunetul apei care curge, constantă şi de neoprit, pentru stăvilirea căreia era nevoie de o forţă mai puternică decât brusca apariţie a lui Irie, poate chiar mai puternică decât gravitaţia. Purta un costum elegant, negru, cămaşă albă şi papion verde. Pe buzunarul de la piept era brodată o mică emblemă, două mâini care ţineau o flacără, şi încă ceva dedesubt, prea mic ca să poată fi desluşit. Deşi nu era mai mare ca vârstă decât Millat, capacitatea părului lui de a creşte era uimitoare, iar barba îl îmbătrânea considerabil.

— … deci marijuana ne slăbeşte abilităţile, puterea, şi ne răpeşte cei mai buni bărbaţi din ţara asta: bărbaţi ca tine, Millat, care ai calităţi înnăscute de lider, care ai în tine abilitatea de a lua un popor de mână şi de a-l ridica. E o învăţătură din Bukhārī, partea a cincea, pagina doi: *Cei mai buni oameni din comunitatea mea sunt contemporanii şi susţinătorii mei.* Tu eşti contemporan cu mine, Millat, şi mă rog să-mi devii şi susţinător; s-a pornit un război, Millat, un război.

Continuă astfel, cu fiecare cuvânt curgând din celălalt, fără intonaţie şi fără să se oprească să respire, şi cu acelaşi accent dulceag; aproape că puteai să te caţeri în frazele lui şi să adormi în ele.

— Mill. *Mill.* E important.

Millat părea ameţit, deşi nu era clar dacă din cauza ţigării sau a lui Hifan. Împingând-o pe Irie ceva mai la o parte, încercă să le facă cunoştinţă.

— Irie, Hifan. El şi cu mine ieşeam împreună. Hifan…

Hifan făcu un pas în faţă, aplecându-se ameninţător asupra lui Irie, ca o clopotniţă.

— Mă bucur să te cunosc, surioară. Eu sunt Hifan.

— Grozav. *Millat.*

— Irie, frate, *ce dracu'*. Nu vrei să te linişteşti măcar *o* secundă? Îi întinse ţigara.

— Încerc să ascult ce zice tipu', da? Hifan e cel mai tare. Uite ce costum… stilat ca un gangster!

Millat îşi trecu un deget peste reverul lui Hifan, iar Hifan, neputând să se abţină, radia de plăcere.

— Serios, Hifan, frate, arăţi super. Tare.

— Da?

— E mai bun decât chestiile alea-n care te-mbrăcai când ieşeam noi în oraş, nu? Pe vremea când eram în Kilburn. Ţii minte când ne-am dus la Bradford şi-am…

Hifan îşi aducea aminte de el însuşi. Arboră din nou faţa de dinainte, plină de o hotărâre pioasă.

— Mi-e teamă că nu-mi mai aduc aminte de zilele din Kilburn, frate. Am făcut prostii pe vremea aia. Eram o altă persoană.

— Da, zise Millat timid. Cum să nu.

Millat îl tachină pe Hifan cu un pumn în umăr, iar drept răspuns Hifan rămase nemişcat ca un stâlp.

— Deci: se desfăşoară un război spiritual, ce mă-sa – asta-i o nebunie, dă-o dracului! Era şi vremea; trebuie să ne spunem cuvântul în ţara asta de rahat. Cum ai zis că se cheamă gaşca ta?

— Fac parte din filiala din Kilburn a Salvatorilor Eternului şi Victoriosului Popor Islamic[13], spuse Hifan mândru. Irie trase fumul în piept.

— *Salvatorii Eternului şi Victoriosului Popor Islamic*, repetă Millat, impresionat. Ce nume mişto. Sună ca la kung-fu, bătaie, rupere. Irie se încruntă.

— KEVIN?

— Suntem conştienţi, spuse Hifan solemn, arătând către punctul de sub flacăra ţinută în palme, unde erau brodate foarte mic iniţialele, de faptul că avem o problemă cu abrevierea.

— Una mică.

— Însă numele este de la Allah şi nu-l putem schimba… dar să continui cu ce spuneam: Millat, prietene, tu ai putea conduce filiala din Cricklewood…

— *Mill.*

— Ai putea avea ce am şi eu, în loc de starea asta îngrozitoare de confuzie în care te găseşti, în loc să depinzi de un drog anume importat de către guverne ca să *supună* comunitatea neagră şi pe cea asiatică, şi ca să ne *micşoreze* puterile.

— Da, spuse Millat trist, în timp ce-şi răsucea o ţigară nouă. Eu nu văd lucrurile chiar aşa. Probabil că *ar trebui* să le văd aşa.

— *Mill.*

— Jones, *mai lasă-mă*. Sunt în mijlocul unei nenorocite de dezbateri. Hifan, la ce şcoală eşti acuma, frate? Hifan dădu din cap şi zâmbi.

— Am părăsit sistemul educaţional britanic de ceva vreme. Însă educaţia mea nu e nici pe departe desăvârşită. Dacă-mi dai voie să citez din Tabrīzī, învăţătura numărul 220: *Cel care pleacă în căutarea cunoaşterii este în slujba lui Dumnezeu până la întoarcerea sa şi…*

— Mill, şopti Irie, sub curgerea melodioasă a vocii lui Hifan.

Mill.

— *Ce pizda mă-sii. Ce vrei?* Scuză-mă, Hifan, prietene, numai o clipă. Irie trase adânc din ţigară şi îi dădu vestea. Millat oftă.

— Irie, ăia intră pe o parte şi noi ieşim pe cealaltă. Mare scofală. Se-ntâmplă tot timpu'. Bine? Acuma du-te şi te joacă cu copiii. Aici avem treburi serioase.

— Mi-a făcut plăcere să te cunosc, Irie, spuse Hifan, întinzându-i mâna şi măsurând-o din cap până-n picioare. Dacă-mi dai voie să-ţi spun, e reconfortant să văd o femeie îmbrăcată decent, cu părul scurt. KEVIN susţine că femeile nu trebuie să simtă nevoia de a satisface fanteziile erotice ale sexualităţii occidentale.

— Ăăă, da. Mersi.

Plângându-şi de milă şi ameţită bine, Irie se întoarse prin zidul de fum şi călcă din nou pe jocul *Spiriduşi şi Gorgone* al lui Joshua Chalfen.

— Băi, noi jucăm un joc aici!

Irie se întoarse brusc, abia stăpânindu-şi furia.

— ŞI?

Prietenii lui Joshua – un puşti gras, un puşti plin de coşuri şi un puşti cu o căpăţână imensă – se făcură mici de frică. Însă Joshua se ţinea tare. El cânta la oboi în spatele violei a doua a lui Irie în jalnica orchestră a şcolii, îi studiase adesea părul ciudat şi umerii largi, şi crezu că are vreo şansă cu ea. Fata era isteaţă şi chiar un pic drăguţă, şi avea ceva cu o puternică aromă de tocilară, în ciuda faptului că-şi petrecea vremea cu băiatul ăla. Indianul ăla.

Stătea cu el, dar nu era *ca el*. Joshua Chalfen avea o puternică bănuială că ea era *una de-a lui.* Avea în ea ceva înnăscut, lucru pe care el simţea că-l poate scoate la lumină. Era o tocilară-imigrantă care plecase din ţara celor graşi, cu

coşuri şi dezarmant de inteligenţi. Escaladase Munţii Caldor, trecuse înot Râul Leviathrax şi înfruntase Prăpastia Duilwen, în fuga ei nebună pentru a scăpa de adevăraţii ei compatrioţi şi a ajunge pe un alt tărâm.

— *Ziceam* şi eu aşa. Pari foarte dornică să intri în ţara lui Golthon. Vrei să joci cu noi?

— Nu, nu vreau să joc cu voi, puţoiule. Nici măcar *nu te cunosc*.

— Joshua Chalfen. Am fost la Şcoala Manor. Şi suntem în aceeaşi clasă la Engleză. *Plus* că mai suntem şi în orchestră împreună.

— Ba nu, *nu suntem*. Eu sunt în orchestră. Tu eşti în orchestră. În nici un caz nu suntem în orchestră *împreună*.

Spiriduşul, vraciul şi piticul, care apreciau jocurile inteligente de cuvinte, scoaseră un chicotit ca un mieunat. Dar insultele nu reprezentau nimic pentru Joshua. Joshua era un Cyrano de Bergerac când venea vorba de insulte. Suportase insulte (de la cele afectuoase, *Chalfen-Grăsunu', Joshua-Fiţa, Josh-Evreu'-Africanu'*, până la celelalte, *Puţoiu' Tocilar, Muistu' Creţ, Mâncătoru' de rahat*), suportase interminabile insulte toată viaţa lui nenorocită, şi supravieţuise, ieşise încântat de el însuşi. O insultă nu era decât o pietricică în drumul lui, care dovedea doar inferioritatea intelectuală a celei care o arunca. Continuă netulburat.

— Îmi place cum ţi-ai aranjat părul.

— Mă iei la mişto?

— Nu, îmi plac fetele cu părul scurt. Îmi place stilul ăsta androgin. Serios.

— Care pizda mă-tii e problema ta?

Joshua ridică din umeri.

— Nici una. Chiar şi cea mai superficială cunoaştere a teoriilor de bază ale lui Freud ar sugera că tu şi problema aţi fi una şi aceeaşi. De unde vine toată agresiunea asta? Eu credeam că fumatul te linişteşte. Îmi dai şi mie?

Irie uitase că are ţigara aprinsă în mână.

— A, da. Eşti fumător înrăit, nu?

— Mă mai prostesc.

Piticul, vraciul şi spiriduşul scoaseră nişte pufnete şi nişte pleoscăituri.

— A, sigur, oftă Irie şi se întinse ca să-i dea ţigara. Mă rog.

— Irie!

Era Millat. Uitase să-şi ia ţigara de la Irie şi acum alerga spre ea să şi-o recupereze. Irie, pe cale de a i-o da lui Joshua, se întoarse la mijlocul gestului, şi în acelaşi timp îl văzu pe

Millat alergând spre ea, şi simţi un cutremur sub picioare, un tremurat care scutură micuţa armată de spiriduşi din fontă a lui Joshua până când aceştia căzură în genunchi şi apoi fură măturaţi de pe tabla de joc.

— Ce pi…, făcu Millat.

Era comitetul care făcea razia. Urmând sugestia Părintelui-Consilier Archibald Jones, un fost om al armatei, care pretindea că e expert în ambuscade, hotărâseră să intre *din ambele părţi* (manevră nemaiîncercată până atunci), ceata lor mare cât o sută de oameni folosind elementul surprizei, fără nici o avertizare prealabilă în afară de tropotul picioarelor lor; i-au înconjurat pur şi simplu pe micii drăcuşori, tăindu-i astfel duşmanului orice cale de scăpare şi prinzându-i pe cei ca Millat Iqbal, Irie Jones şi Joshua Chalfen în flagrant, în timp ce consumau marijuana.

*

Directorul Şcolii Glenard Oak era mereu într-o stare de implozie. Începuse să aibă chelie, părul i se retrăsese de pe frunte şi rămăsese aşa, ca un flux marin hotărât, avea orbitele adânci, buzele supte şi nu părea să aibă vreun corp, sau mai degrabă îl împăturise pe cel pe care-l avea într-un pachet mic şi contorsionat, pe care-l sigilase cu o pereche de braţe încrucişate şi cu una de picioare încrucişate. Ca pentru a contrabalansa acest colaps personal, intern, directorul pusese să fie aranjate scaunele într-un cerc larg, gest expansiv care îi va ajuta pe ceilalţi, spera el, să vorbească unul cu altul şi să se vadă unul pe altul, ceea ce le permitea tuturor *să-şi exprime punctul de vedere* şi *să se facă auziţi*, pentru ca împreună să lucreze în scopul *rezolvării problemelor*, pentru a nu recurge la *pedepsirea comportamentului*. Unii părinţi îşi făceau griji că directorului i se sfâşia inima de mila copiilor. Dac-o întrebai pe Tina, secretara lui (nu că lumea *n-o întreba* pe Tina vreodată diverse lucruri, a, nu, nu vă faceţi griji, erau doar întrebări de genul *Deci, la ce pedeapsă să se-aştepte vagabonzii ăştia, hă?*), ar fi spus că inima lui e de-a dreptul ciopârţită.

— Deci, o întrebă directorul pe Tina cu un zâmbet trist, la ce pedeapsă să se-aştepte vagabonzii ăştia, hă?

Plictisită, Tina dădu citire celor trei acuzaţii de posesie de „mari-giu-ana“. Irie ridică mâna ca să obiecteze, însă

directorul o reduse la tăcere cu un zâmbet calm.

— Am înţeles. Asta-i tot, Tina. Am să te rog să laşi uşa întredeschisă când ieşi, da, aşa, încă puţin… *gata* – doar nu vrem să se simtă nimeni ţinut cu forţa aici. OK. Şi acuma. Eu cred că cel mai *civilizat* lucru ar fi, zise directorul, punându-şi mâinile pe genunchi cu palmele în sus, pentru a demonstra că nu ascunde nici o armă, ca să nu vorbim unii peste alţii, dacă de exemplu eu îmi spun părerea mea, fiecare să şi-o spună pe urmă pe a lui, începând cu tine, Millat, şi terminând cu Joshua, şi pe urmă, după am ascultat cu atenţie tot ce s-a spus, eu o să spun concluzia finală şi gata. Relativ nedureros. Bine? Bine.

— Am nevoie de-o ţigară, spuse Millat.

Directorul se foi pe scaun. Îşi dădu jos piciorul drept de pe cel stâng şi apoi le încrucişă din nou, cu cel stâng deasupra, îşi duse la buze degetele arătătoare îndoite ca o clopotniţă, şi îşi trase capul înăuntru, precum o ţestoasă.

— Millat, *te rog*.

— Ai vreo scrumieră?

— Nu, haide, Millat, *zău*…

— Atunci mă duc să trag un fum la poartă.

Acesta era modul în care întreaga şcoală îi forţa mâna directorului. Nu putea permite ca mii de copii să stea aliniaţi pe străzile din Cricklewood, fumând, afectând imaginea şcolii. Era epoca meselor rotunde. A părinţilor mofturoşi şi băgăcioşi care citeau suplimentul educaţional al ziarului *Times* şi înghesuiau şcolile în scrisori şi în cifre şi în rapoarte ale inspectorilor. Directorul fusese nevoit să decupleze alarmele de incendiu uneori pe perioada unui întreg semestru, ascunzând miile de fumători între zidurile şcolii.

— Ăăă… uite cum facem, mută-ţi scaunul mai aproape de fereastră. Haide, haide, nu mai face atâta gălăgie. Gata. Bine? Între buzele lui Millat apăru o Lambert & Butler.

— Foc?

Directorul scotoci prin buzunarul de la piept al cămăşii, unde zăceau îngropate un pachet de tutun nemţesc şi o brichetă, printre o grămadă de şerveţele şi de pixuri.

— Poftim.

Millat îşi aprinse ţigara şi suflă fumul în direcţia directorului. Directorul tuşi ca o bătrânică.

— Bine, Millat, tu începi. Fiindcă mă aştept la *măcar atâta* din partea ta. Scuipă tot. Millat spuse:

— Mă aflam acolo, în spatele laboratorului de ştiinţe, într-o problemă de creştere spirituală.

Directorul se aplecă înainte şi îşi mai lovi câteva clipe buzele cu clopotniţa degetelor.

— O să trebuiască să-mi dai ceva mai multe amănunte, Millat. Dacă există vreo legătură cu religia, nu poate fi decât în favoarea ta, dar trebuie să ştiu despre ce e vorba.

Millat detalie:

— Vorbeam cu fratele meu, Hifan.

Directorul dădu din cap.

— Nu-nţeleg nimic, Millat.

— El e lider spiritual. Îmi dădea nişte sfaturi.

— Lider spiritual? Hifan? E la noi în şcoală? E vorba de vreo sectă, Millat? Dacă e vorba de vreo sectă, trebuie să ştiu.

— Nu, nu-i nici o sectă, lătră Irie, exasperată. Putem să trecem naibii mai departe? Am repetiţie la violă peste zece minute.

— Millat vorbeşte, Irie. Să-l ascultăm pe Millat. Şi să sperăm că atunci când ajungem la tine, Millat o să aibă ceva mai mult respect decât ai tu acum pentru el. OK? *Trebuie* să comunicăm. OK, Millat. Spune mai departe. *Ce fel* de lider spiritual?

— Musulman. Mă ajută cu credinţa mea, da? E şeful filialei din Cricklewood a Salvatorilor Eternului şi Victoriosului Popor Islamic.

Directorul se încruntă.

— KEVIN?

— Sunt conştienţi că au o problemă cu abrevierea, explică Irie.

— Deci, continuă directorul nerăbdător, tipul ăsta de la KEVIN. El îţi aducea marfa?

— Nu, zise Millat, stingând ţigara pe pervazul ferestrei. Era marfa mea. El vorbea cu mine, şi eu fumam.

— Uite ce e, spuse Irie, după alte câteva minute de conversaţie circulară. E foarte simplu. Era marfa lui Millat. Eu am fumat din ea fără să-mi dau seama prea bine, pe urmă i-am dat-o lui Joshua să mi-o ţină un moment, cât să-mi leg eu şiretul, dar el n-are nici o legătură cu asta. OK? Acum putem pleca?

— Ba am!

Irie se întoarse către Joshua.

— *Ce?*

— Încearcă să mă acopere. O parte era marijuana mea. Eu sunt dealer de marijuana. Pe urmă sticleţii m-au prins.

— Of, Iisuse Hristoase. Chalfen, te-ai ţicnit.

Poate. Dar în ultimele două zile, Joshua câştigase mai mult respect, fusese bătut pe spate de mai mulţi oameni şi îşi dăduse mai multe aere decât în toată viaţa lui de până atunci. Se părea că o parte din strălucirea lui Millat se luase şi la el

prin asociere, iar în ceea ce-o priveşte pe Irie – ei bine, îşi permisese să-şi transforme în ultimele două zile „vagul interes“ pentru ea într-o adevărată pasiune. Ba nu. Avea o adevărată pasiune pentru amândoi. Aveau amândoi ceva care îl fermeca. Chiar mai mult decât piticul Elgin sau vrăjitorul Moloch. Îl plăcea să aibă legătură cu ei, oricât de mică. Ei doi îl smulseseră din starea de tocilar, îl scoseseră din greşeală din obscuritate şi îl plasaseră în atenţia întregii şcoli. Nu avea să fie trimis înapoi fără să se împotrivească.

— Aşa e, Joshua?

— Da… ăăă, am început cu puţin, dar acum cred că am o mare problemă. Eu *nu vreau* să vând droguri, sigur că nu vreau, dar parcă ceva *mă obligă*…

— Hai, ce *mama* mă-sii…

— Irie, trebuie să-l laşi pe Joshua să vorbească. Ce-are el de spus e la fel de important ca ce-ai tu de spus.

Millat băgă mâna în buzunarul directorului şi scoase pachetul mare de tutun. Îl goli pe măsuţă.

— Oi. Chalfen. Băieţaş de cartier. Măsoară-mi o optime.

Joshua se uită la mormanul maroniu şi puturos.

— O optime europeană sau o optime englezească?

— Te rog să faci ce te-a rugat Millat, spuse directorul iritat, aplecându-se în faţă în scaunul lui, ca să inspecteze tutunul. Ca să terminăm odată.

Cu degetele tremurânde, Joshua luă câteva fire de tutun şi le ţinu în palma întinsă. Directorul aduse palma lui Joshua sub nasul lui Millat ca s-o inspecteze.

— N-ai nici de cinci lire, spuse Millat dispreţuitor. N-aş cumpăra nici un rahat de la tine.

— OK, Joshua, zise directorul, băgând tutunul la loc în pachetul lui. Cred că e clar că jocul s-a terminat. Până şi *eu* mi-am dat seama că aia nu era nici pe departe o optime. Dar mă îngrijorează faptul că simţi nevoia să minţi, şi o să trebuiască să stabilim o întâlnire ca să discutăm despre asta.

— Da, domnule.

— Până atunci, am stat de vorbă cu părinţii voştri şi, conform politicii şcolii de a ne *îndepărta* de pedepsirea comportamentului şi de a ne *apropia* de managementul constructiv al conduitei, ei au sugerat cu foarte multă generozitate un program de două luni.

— Program?

— În fiecare marţi şi joi, tu, Millat, şi tu, Irie, veţi merge acasă la Joshua şi veţi face parte alături de el dintr-un grup de studiu, câte două ore, după şcoală, ca să învăţaţi la matematică şi biologie, disciplinele la care voi sunteţi mai slabi, iar el mai bun.

Irie pufni dispreţuitor.

— Doar nu vorbiţi serios?

— Ba să ştii că *da*. Cred că e o idee foarte interesantă. În felul ăsta, avantajele lui Joshua vor fi împărţite în mod egal între voi doi, şi veţi sta într-un mediu stabil, iar avantajul în plus e că nu mai staţi pe stradă. Am vorbit cu părinţii voştri şi au fost foarte mulţumiţi de, mă rog, *aranjament*. Şi partea interesantă e că tatăl lui Joshua e un om de ştiinţă eminent, iar mama lui e horticultor, mi se pare, aşa că, vedeţi voi, o să învăţaţi multe de la ei. Voi doi aveţi foarte mult potenţial, dar mi se pare că vă lăsaţi antrenaţi în activităţi care vă distrug acest potenţial – fie că e vorba de mediul familial, fie de probleme personale, nu-mi dau seama – însă aceasta e o ocazie bună să scăpaţi de ele. Sper să vă daţi seama că e mai mult decât o pedeapsă. E un lucru constructiv. E vorba de oameni care ajută alţi oameni. Şi sper din tot sufletul că o să faceţi asta fără rezerve, da? Acest lucru e în concordanţă deplină cu istoria, cu spiritul şi cu întreg *etosul* Şcolii Glenard Oak, încă de pe vremea lui Sir Glenard însuşi.

*

Istoria, spiritul şi etosul Şcolii Glenard Oak, după cum ştia orice glenardian adevărat, se trăgeau de pe vremea lui Sir Edmund Flecker Glenard (1842-1907), pe care şcoala hotărâse să-l sărbătorească drept bunul ei binefăcător victorian. Doctrina oficială susţinea că Glenard donase banii pentru construcţia primei clădiri dintr-un devotat interes pe care-l avea pentru îmbunătăţirea stării sociale a celor dezavantajaţi. În loc de *azil de săraci*, broşura oficială a comitetului şcolii descria lăcaşul drept „adăpost, loc de muncă şi institut de educare“, folosit la vremea lui de către o combinaţie de englezi şi caraibi. Conform broşurii, fondatorul Şcolii Glenard Oak fusese un filantrop care susţinea educaţia. Însă tot conform broşurii, „perioadă de meditaţie după ore“ era un sinonim potrivit pentru cuvântul „detenţie“.

Investigaţii mai amănunţite în arhiva Bibliotecii Grange, biblioteca locală, ar fi dezvăluit că Sir Edmund Flecker Glenard era un colonialist de succes care făcuse o avere frumuşică în Jamaica din cultivarea tutunului, sau mai degrabă din supravegherea marilor terenuri pe care se cultiva

tutun. După ce făcuse acest lucru timp de douăzeci de ani şi adunase mult mai mulţi bani decât avea nevoie, Sir Edmund s-a aşezat relaxat în fotoliul lui impresionant de piele şi s-a întrebat dacă ar fi putut *face* ceva. Ceva care să-i aline bătrâneţea, sentimentul că e bun la suflet şi vrednic. Ceva pentru popor. Pentru cei pe care-i vedea de la fereastră. Acolo, pe câmp.

Timp de câteva luni, Sir Edmund a stat pe gânduri. Apoi, într-o duminică, în timpul unei plimbări agale prin Kingston, după-amiaza târziu, auzi un sunet cunoscut, care însă îl făcu să se simtă altfel. Voci care cântau dumnezeieşte. Aplauze. Plânsete şi vaiete. Zgomote şi căldură şi mişcări extatice, care ieşeau din toate bisericile şi pluteau prin aerul dens al Jamaicăi precum un cor invizibil. Păi, *asta* e, se gândi Sir Edmund. Căci, spre deosebire de mulţi dintre omologii lui care nu trăiau în ţară, care numeau cântările bocete şi le acuzau că ar fi păgâne, Sir Edmund fusese întotdeauna mişcat de credinţa creştinilor jamaicani. Îi plăcea ideea unei biserici vesele, unde puteai să pufneşti sau să tuşeşti sau să faci o mişcare bruscă fără ca vicarul să se uite la tine ciudat. Sir Edmund era sigur că Dumnezeu, în toată înţelepciunea Lui, nu voia ca biserica să fie un lucru ţeapăn şi neplăcut, ca în Tunbridge Wells, ci mai degrabă un lucru vesel, cu cântece şi dans, cu bătăi din picioare şi din palme. Jamaicanii înţelegeau asta. Uneori, părea că ăsta e *singurul* lucru pe care-l înţeleg. Oprindu-se pentru o clipă în faţa unei biserici din care se auzeau cântece deosebit de vesele, Sir Edmund profită de ocazie ca să mediteze asupra acestei dileme: remarcabila diferenţă dintre devotamentul jamaicanilor faţă de Dumnezeu şi devotamentul lor faţă de patronul lor. Acesta era un subiect la care avusese ocazia să se gândească de multe ori în trecut. Chiar luna asta, în vreme ce stătea în biroul lui şi încerca să se concentreze la problema pe care voia s-o rezolve, ajutoarele lui îi aduseseră veşti proaste: revolte, mai mulţi oameni fuseseră găsiţi dormind sau drogaţi în loc să muncească, şi o mulţime de mame (printre care şi femei din familia Bowden) se plângeau că nu sunt plătite suficient şi refuzau să mai muncească. Vedeţi, asta era problema. Puteai face un jamaican să se roage la orice oră din zi sau din noapte, toţi se duceau la biserică la orice sărbătoare, oricât de neînsemnată – dar dacă îi lăsai nesupravegheaţi o secundă pe câmpul de tutun, se opreau din lucru. Când se rugau erau plini de energie, ţopăiau ca broaştele şi strigau de pe scaunele lor… însă la muncă erau ţâfnoşi şi neascultători. Problema îl frământa într-atât, încât scrisese o scrisoare pe această temă către ziarul *Gleaner* la

începutul anului, invitând la dezbatere, dar nu primise nici un răspuns care să-l mulţumească. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât înţelegea mai clar că situaţia era exact pe dos în Anglia. Erai impresionat de credinţa jamaicanilor, dar etica lor cu privire la muncă şi educaţia lor te aduceau la disperare. Viceversa, la englezi admirai etica legată de muncă şi educaţia, dar te aducea la disperare faptul că nu erau credincioşi. Iar acum, când Sir Edmund se întorcea ca să ajungă înapoi la moşie, îşi dădu seama că era în măsură să influenţeze această situaţie – ba nu, chiar mai mult decât atât – să o modifice! Sir Edmund, care era un bărbat destul de corpolent şi părea că ascunde încă un om înăuntrul lui, ţopăi vioi tot drumul până acasă.

Chiar a doua zi, scrise o scrisoare electrizantă către ziarul *The Times* şi donă patruzeci de mii de lire unei asociaţii de misionari, cu condiţia ca banii să ajungă la o mare proprietate din Londra. Acolo, jamaicanii vor putea lucra cot la cot cu englezii la fabricarea ţigărilor lui Sir Edmund, iar seara vor face lecţii, cu englezii drept profesori. Urma să fie construită şi o capelă micuţă, ca anexă la fabrica principală. Iar duminica, mai scria Sir Edmund, jamaicanii aveau să-i ducă pe englezi la biserică şi să-i înveţe să se roage ca lumea.

Construcţia fu dusă la bun sfârşit şi, după ce le promise în grabă străzi pavate cu aur, Sir Edmund expedie trei sute de jamaicani în nordul Londrei. După două săptămâni, din celălalt capăt al lumii, jamaicanii îi trimiseră lui Glenard o telegramă cum că au ajuns cu bine, iar Glenard le trimise şi el una, în care sugera ca un moto latinesc să fie pus sub plăcuţa care îi purta deja numele. *Laborare est orare.* O vreme, lucrurile merseră destul de bine. Jamaicanii erau optimişti în privinţa Angliei. S-au făcut că nu observă vremea rece şi îşi păstrau sufletele calde datorită entuziasmului şi interesului brusc al lui Sir Edmund pentru bunăstarea lor. Dar Sir Edmund nu rămânea prea mult timp entuziasmat şi interesat. Creierul lui era un lucru mic, plin de găuri mari, prin care se scurgeau de obicei pasiunile, şi *Credinţa jamaicanilor* fu repede înlocuită în sita inversată a conştiinţei lui de alte interese: *Excitabilitatea hinduşilor din armată*; *Lipsa de utilitate a fecioarelor din Anglia*; *Efectele canicului asupra înclinaţiilor sexuale ale locuitorilor din Trinidad.* În cei cincisprezece ani care au urmat, în afară de cecurile relativ regulate trimise de contabilul lui Sir Edmund, cei din fabrica de la Glenard Oak nu mai auziră mare lucru despre el. Apoi, la cutremurul din 1907 din Kingston, Glenard fu zdrobit de o madonă de marmură în cădere şi muri sub privirile bunicii lui

Irie. (Acestea sunt secrete străvechi. Vor ieşi la iveală ca măselele de minte, la timpul potrivit.) Ziua a fost una nefericită. Chiar în acea lună, intenţionase să se întoarcă pe ţărmurile britanice, pentru a vedea cum mai merge îndelung neglijatul său experiment. O scrisoare a lui, în care dădea detalii despre planurile lui de călătorie, sosi la Glenard Oak cam în acelaşi timp în care un vierme, după ce făcuse o călătorie de două zile prin creierul lui, îi ieşi bietului om prin urechea dreaptă. Însă deşi ajunsese hrană viermilor, Glenard a fost scutit de un chin groaznic, căci experimentul lui nu mergea prea bine. Cheltuielile pentru transportul până în Anglia al tutunului greu şi umed fuseseră mult prea mari încă de la început; când banii de la Sir Edmund s-au terminat, cu şase luni înainte, afacerea s-a prăbuşit, grupul de misionari a dispărut discret, iar englezii au plecat să caute de lucru în altă parte. Jamaicanii, nefiind în stare să găsească altceva de lucru, au rămas, numărând zilele până când li s-au terminat rezervele de hrană. Acum cunoşteau foarte bine modul subjonctiv, înmulţirea până la nouă, viaţa şi vremurile lui William Cuceritorul şi ce este un triunghi echilateral, dar le era foame. Unii chiar au murit de foame, alţii au fost închişi pentru micile infracţiuni la care te îndeamnă foamea, mulţi s-au furişat pe tăcute în cartierul East End şi în clasa muncitoare britanică. Câţiva s-au regăsit, după şaptesprezece ani, la Expoziţia Imperiului Britanic din 1924, îmbrăcaţi ca jamaicanii, la expoziţia despre jamaicani, interpretând un îngrozitor simulacru al existenţei lor anterioare – tobe de tinichea, coliere de coral –, căci acum erau englezi, mai englezi decât englezii, datorită dezamăgirilor pe care le suferiseră. Pe scurt, aşadar, directorul se înşela: Glenard nu putea trece drept vreun mare far călăuzitor pentru următoarele generaţii. O moştenire nu e un lucru pe care îl poţi lua sau da cum vrei, iar în afacerile dubioase cu moşteniri nu există lucruri absolut sigure. Oricât ar fi de înspăimântător, influenţa lui Glenard s-a dovedit a fi personală, nu profesională sau educaţională: curgea prin sângele oamenilor şi al familiilor lor; curgea prin trei generaţii de imigranţi, care se puteau simţi şi abandonaţi, şi înfometaţi, chiar dacă se aflau în sânul familiei, la o mare sărbătoare; şi curgea chiar şi prin sângele lui Irie Jones, membră a familiei Bowden din Jamaica, chiar dacă ea nu ştia (însă cineva ar fi trebuit să-i spună să stea cu ochii pe Glenard; Jamaica e o ţară mică, poţi s-o străbaţi într-o singură zi, şi toţi cei care locuiesc acolo i-au cunoscut bine pe toţi ceilalţi, mai devreme sau mai târziu).

*

— *Chiar* avem de ales? întrebă Irie.

— Voi aţi fost sinceri cu mine, spuse directorul, muşcându-şi buza lipsită de culoare, şi eu vreau să fiu sincer cu voi.

— N-avem de ales.

— Sincer, nu. Ori asta, ori două luni de perioade de meditaţie după ore. Mi-e teamă că trebuie să le facem oamenilor pe plac, Irie. Şi dacă nu le putem face pe plac tuturor oamenilor, tot timpul, putem măcar să le facem pe plac unora dintre…

— Da, mă rog.

— Părinţii lui Joshua sunt nişte oameni cu adevărat fascinanţi, Irie. Cred că această experienţă va fi foarte educativă pentru tine. Nu-i aşa, Joshua?

Joshua radia.

— O, desigur, domnule. Sunt convins.

— Şi ştii, partea bună e că acesta ar putea fi un fel de proiect cobai pentru o întreagă serie de programe noi, spuse directorul, gândind cu voce tare. Să-i aducem pe copiii din medii dezavantajate sau minoritare în contact cu copii care au ceva de oferit. Şi se poate face un schimb, viceversa. Copii care să-i înveţe pe alţi copii baschet, fotbal et cetera. Am putea obţine *fonduri*.

La rostirea cuvântului magic, *fonduri*, ochii înfundaţi în orbite ai directorului începură să dispară sub pleoapele care se zbăteau.

— În mă-sa, frate, spuse Millat, dând din cap cu neîncredere. Am nevoie de-o ţigară.

— Jumătate, zise Irie, urmându-l afară din încăpere.

— Ne vedem marţi! spuse Joshua.

1. Faimoasă cascadă de lângă Ocho Rios, Jamaica.

2. William Shakespeare, „Sonetul 127“, traducere de Teodor Boşca, *Shakespeare – Sonete*, Editura Dacia, Cluj, 1974 (ca şi sonetele următoare).

3. Ibidem.

4. Idem, „Sonetul 130“.

5. „Sonetul 130“.

6. „Sonetul 131“.

7. „Sonetul 127“.

8. „Sonetul 131“.

9. „Sonetul 132“.

10. Stil de muzică reggae care include elemente de hip-hop şi *rhythm and blues*.

11. Ziua de 16 septembrie 1992, în care lira sterlină a pierdut 15% din valoare în decurs de câteva ore, ca urmare a politicii monetare a guvernului britanic.

12. Răspunsul la întrebarea fundamentală despre viaţă, univers şi tot restul (conform *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy*, serial de comedie SF care a debutat la BBC Radio 4 în 1978, pentru a deveni în următorii ani un fenomen multimedia – cărţi, benzi desenate, filme).

13. În original, *Keepers of the Eternal and Victorious Islamic Nation*, abreviat KEVIN.

12

Canini: colţi care sfâşie

Dacă îmi e permisă comparaţia, revoluţia sexuală şi culturală prin care am trecut în ultimele două decenii nu e deloc departe de revoluţia din horticultură care a avut loc în straturile noastre cu plante. Odată eram mulţumiţi de plantele noastre bienale, de florile în culori şterse care se iveau plăpânde din pământ şi înfloreau de câteva ori pe an (dacă aveam noroc), însă acum cerem de la florile noastre atât varietate, cât şi perenitate, şi flori exotice în culori vii, care să înflorească 365 de zile pe an. Pe vremuri, grădinarii se bazau pe plantele autopolenizatoare, la care polenul se transferă de pe stamină pe stigmatul aceleiaşi flori (autogamie), însă acum suntem mai îndrăzneţi, şi lăudăm neîncetat polenizarea încrucişată, în cadrul căreia polenul este transferat de la o floare la alta a aceleiaşi plante (geitonogamie), sau la o floare a altei plante din aceeaşi specie (xenogamie). Păsările şi albinele, praful gros de polen – toate trebuie încurajate! Da, autopolenizarea este cel mai simplu şi mai sigur dintre cele două procese de fertilizare, mai ales în cazul numeroaselor specii care colonizează repetând întruna acelaşi model genetic. Însă o specie care clonează pui atât de asemănători prezintă de asemenea riscul ca întreaga ei populaţie să fie nimicită de către un singur eveniment petrecut pe scara evoluţiei. Şi în grădină, ca şi pe scena socială şi politică, schimbarea ar trebui să fie singura constantă. Părinţii noştri şi petuniile părinţilor noştri au învăţat această lecţie pe pielea lor. Mersul Istoriei nu ţine cont de sentimente, şi trece peste generaţii cu o hotărâre nemiloasă.

Adevărul este că polenizarea încrucişată dă naştere la plante mai variate, care sunt mai capabile de a supravieţui unui mediu aflat în schimbare. Se mai spune că plantele cu polenizare încrucişată au şi tendinţa de a produce seminţe mai multe şi de o mai bună calitate. Dacă ar fi să judec după existenţa fiului meu, în vârstă de un an (rezultat al polenizării încrucişate dintre o horticultoare feministă, catolică nepracticantă, şi un evreu intelectual!), atunci pot cu siguranţă depune mărturie pentru acest adevăr. Surorile mele, ideea principală este: dacă în următorii zece ani vom continua să purtăm flori în păr, ele trebuie să fie proaspete şi mereu la îndemână, lucru pe care numai grădinăritul făcut cu dragoste îl poate asigura. Dacă vrem să le oferim copiilor noştri terenuri de joacă vesele, şi colţişoare de

admirat soţilor noştri, trebuie să construim grădini variate şi interesante. Mama Terra e mare şi bogată, dar până şi ea are nevoie din când în când de o mână de ajutor!

Joyce Chalfen, din *Noua Flower Power*, apărută 1976,

Caterpillar Press

Joyce Chalfen a scris *Noua Flower Power* într-o mansardă înghesuită ale cărei ferestre dădeau chiar spre grădina ei neîngrijită, în caniculara vară a lui ’76. Era un început ingenios pentru o cărticică ciudată – mai degrabă despre relaţii decât despre flori – care s-a vândut bine şi constant la sfârşitul anilor ’70 (nu era o carte uşoară, de pus pe măsuţa de cafea, însă o privire atentă în bibliotecile celor care aparţin generaţiei exploziei demografice o va descoperi, prăfuită şi uitată, alături de celelalte cărţi familiare, Dr. Spock, Shirley Conran, un exemplar rufos de la Women’s Press din *A treia viaţă a lui Grange Copeland*, de Alice Walker). Popularitatea *Noii Flower Power* nu a surprins pe nimeni mai mult decât pe Joyce. Practic, cartea se scrisese singură, nu a durat decât trei luni, din care cea mai mare parte a petrecut-o îmbrăcată într-un tricou minuscul şi o pereche de pantaloni scurţi, în încercarea de a lupta cu căldura, alăptându-l pe Joshua la sân din când în când, aproape fără să-şi dea seama, şi spunându-şi, printre paragrafe care curgeau de la sine, că aceasta era *exact* viaţa pe care şi-o dorise. Acesta era viitorul pe care îndrăznise să-l întrevadă când a băgat de seamă pentru prima dată cum ochii mici şi inteligenţi ai lui Marcus îi măsoară picioarele mari şi albe în timp ce traversa curtea colegiului lui de la Oxbridge, îmbrăcată în fustă mini, cu şapte ani în urmă. Ea era unul dintre oamenii care îşi dau seama *pe loc*, la prima vedere, ce va fi, iar ea ştiu totul chiar în clipa în care viitorul ei soţ deschise gura ca să o salute emoţionat pentru prima dată.

O căsnicie foarte fericită. În acea vară a lui ’76, cu toată canicula, cu muştele şi cu interminabilele melodii ale maşinilor cu îngheţată, întâmplările au fost învăluite în ceaţă; uneori, Joyce trebuia să se ciupească, să fie sigură că nu visează. Biroul lui Marcus era la capătul holului, în dreapta; de două ori pe zi, ea mergea până la capătul holului, ţinându-l pe Joshua pe unul dintre şoldurile ei generoase, şi deschidea puţin uşa cu celălalt şold, doar ca să vadă dacă el mai e acolo, să se convingă că el *exista cu adevărat*, şi, aplecată provocator peste birou, fura un sărut de la geniul ei preferat, cufundat în munca la spiralele lui ciudate, la cifrele şi literele lui. Îi plăcea să-l smulgă din preocupările lui şi să-i arate cel

mai recent gest uimitor pe care îl făcuse sau îl învăţase Joshua; sunete, recunoaşterea unor litere, mişcări coordonate, imitarea unor gesturi; *exact ca tine*, îi spunea ea lui Marcus, *are gene bune*, îi spunea el ei, mângâindu-i fundul şi coapsele pline, cântărindu-i în palmă fiecare sân, mângâindu-i burtica, admirând în general tot bobocelul lui, pe zeiţa lui… iar ea, satisfăcută, se întorcea înapoi în biroul ei ca o felină mare cu puiul în gură, mulţumită şi acoperită cu un strat subţire de transpiraţie. Uneori îngâna, veselă, fără nici un rost, un fel de cântecel ca cele din jocurile adolescenţilor: Joyce şi Marcus, Marcus şi Joyce.

Şi Marcus a scris o carte în vara lui ’76. De fapt, nu atât o carte (în sensul pe care Joyce îl dădea cuvântului), cât un studiu. Se numea *Şoarecii-himeră: O evaluare şi explorare practică a lucrării lui Brinster (1974) cu privire la fuziunea embrionară a speciilor de şoareci în cel de-al optulea stadiu de dezvoltare celulară*. Joyce avusese cursuri de biologie la facultate, dar nu făcu nici o încercare de a atinge manuscrisul cu nenumărate pagini care creştea ca un muşuroi de cârtiţă la picioarele soţului ei. Joyce îşi cunoştea limitele. Nu simţea cine ştie ce dorinţă să citească toate acele cărţi scrise de Marcus. Într-un fel, îi era suficient să ştie că le scrie. Era suficient să ştie că le scrie bărbatul cu care se măritase. Soţul ei nu făcea pur şi simplu bani, nu făcea pur şi simplu lucruri, sau nu vindea lucruri pe care le construiseră alţi oameni, ci *crea* fiinţe. Mergea până la limita imaginaţiei lui Dumnezeu şi făcea şoareci pe care Iehova nu şi i-ar fi putut închipui: şoareci cu gene de iepure, şoareci cu labe de gâscă (sau cel puţin aşa îşi imagina Joyce, dar n-a întrebat), şoareci care an după an exprimau din ce în ce mai grăitor ideile lui Marcus: de la procesul cu şansă unică al înmulţirii selective, până la himerica fuziune embrionară, şi apoi la succesiunile rapide care se află dincolo de puterea de înţelegere a lui Joyce şi în viitorul lui Marcus – microinjecţiile cu ADN, transgeneza mediată prin retrovirusuri (pentru care era cât pe ce să ia Nobelul în 1987), transferul genetic embrionar mediat de celulele de cultură – toate procese prin care Marcus manipula ovule, regulariza expresia prea vizibilă sau prea puţin vizibilă a unor gene, plantând în gene instrucţiuni şi ordine care să se materializeze în caracteristici fizice. Crea şoareci ale căror corpuri făceau exact ce le dicta Marcus. Şi întotdeauna cu gândul la binele omenirii – un leac pentru cancer, pentru paralizia cerebrală, pentru Parkinson – întotdeauna cu credinţa nestrămutată în *perfectibilitatea* oricărei forme de viaţă, în posibilitatea de a o face mai eficientă, mai logică (deoarece bolile erau, pentru Marcus, nimic altceva decât

greşeli de logică ale genomului, aşa cum capitalismul nu era altceva decât o greşeală de logică a animalului social), mai eficientă, mai *chalfenistă* în modul în care se desfăşura. Îşi exprima acelaşi dispreţ şi pentru maniacii care apărau drepturile animalelor – oameni îngrozitori, pe care Joyce fusese nevoită să-i alunge de la uşă cu un băţ de agăţat perdelele când câţiva extremişti au aflat despre treburile lui Marcus cu şoarecii – sau pentru hipioţi, ori pentru oamenii care se legau cu lanţuri de copaci, sau pentru oricine nu reuşea să înţeleagă simplul fapt că progresul social şi cel ştiinţific erau camarazi de război. Aceasta era metoda Chalfen, transmisă în familie din generaţie în generaţie; membrii acestei familii nu suportau din naştere prostia. Dacă te certai cu un Chalfen, şi încercai să pui o vorbă bună pentru francezii ăia ciudaţi care susţin că adevărul e o funcţie a limbajului, sau că istoria e interpretativă şi ştiinţa metaforică, membrul respectiv al familiei Chalfen te asculta în linişte, apoi dădea din mână plictisit, nesimţind nevoia să se obosească a da un răspuns la atâta trăncăneală fără rost. Pentru un Chalfen, Adevărul era adevăr. Iar Geniul era geniu. *Marcus crea fiinţe.* Iar Joyce era soţia lui, harnică în a crea versiuni în miniatură ale lui Marcus.

*

După cincisprezece ani, Joyce tot nu credea că există căsnicie mai fericită decât a ei. Lui Joshua îi urmară încă trei copii: Benjamin (paisprezece ani), Jack (doisprezece) şi Oscar (şase), băieţi vioi, cu părul cârlionţat, toţi deştepţi şi amuzanţi. *Viaţa interioară a plantelor de apartament* (1984) şi o catedră la universitate pentru Marcus îi ajutară să treacă peste criza din anii ’80, finanţând construirea unei băi în plus şi a unei sere, ca şi unele plăceri ale vieţii: brânză veche, vin bun, iernile la Florenţa. Acum mai existau două noi opere în devenire: *Pasiunile secrete ale trandafirului căţărător* şi *Şoarecii transgenici: un studiu asupra inerentelor limite ale microinjecţiilor cu ADN (Gordon şi Ruddle, 1981), în comparaţie cu transferul genetic mediat de celulele embrionare de cultură (Gossler et al., 1986)*. Marcus mai lucra şi la o carte despre „ştiinţa pop“, împotriva bunului său simţ, o colaborare cu un romancier, colaborare care spera să-i finanţeze cel puţin primii ani la facultate ai primilor doi

copii. Joshua era as la matematică, Benjamin voia să fie genetician, la fel ca tata, pasiunea lui Jack era psihiatria, iar Oscar era în stare să dea şah mat la regele lui tata din cincisprezece mutări. Şi toate astea în ciuda faptului că soţii Chalfen îşi dăduseră copiii la Şcoala Glenard Oak, îndrăznind să-şi asume riscul ideologic pe care cei la fel ca ei îl evitau cu vinovăţie, adică acei liberali agitaţi care ridicau din umeri şi scoteau banii pentru taxa la o şcoală particulară. Şi nu numai că erau copii inteligenţi, ci erau şi fericiţi, fără să fie constrânşi în nici un fel. Singura lor activitate extraşcolară (dispreţuiau sportul) erau şedinţele de consiliere psihologică de cinci ori pe săptămână, cu o freudiană de modă veche pe nume Marjorie, care lucra cu Joyce şi cu Marcus (separat) în weekenduri. Ceea ce le poate părea o soluţie extremă celor care nu fac parte din familia Chalfen, însă Marcus fusese învăţat să respecte cu sfinţenie şedinţele de consiliere psihologică (în familia lui, şedinţele înlocuiseră de mult iudaismul) şi rezultatul nu putea fi contestat. Toţi cei din familia Chalfen se autoproclamau sănătoşi din punct de vedere mintal şi stabili din punct de vedere emoţional. Copiilor le fuseseră rezolvate complexele oedipiene la timp şi în ordinea care trebuie, erau cu toţii heterosexuali convinşi, îşi adorau mama şi îşi admirau tatăl, sentimente care, în mod neobişnuit, se intensificară pe parcursul adolescenţei lor. Certurile erau rare, în joacă şi numai pe subiecte politice ori intelectuale (importanţa anarhiei, nevoia de impozite mai mari, problema Africii de Sud, dihotomia suflet/corp), în legătură cu care erau oricum cu toţii de aceeaşi părere.

Familia Chalfen nu avea prieteni. Interacţionau în principal cu ceilalţi membri ai clanului Chalfen (*genele bune* care erau atât de des menţionate: doi savanţi, un matematician, trei psihiatri şi un văr tânăr care lucra pentru Partidul Laburist). Cu multă greutate şi numai în zilele de sărbătoare mergeau în vizită la familia de mult repudiată a lui Joyce, clanul Connor, scriitori de scrisori către *Daily Mail* care nu-şi puteau ascunde nici acum dezaprobarea pentru soţul israelit al lui Joyce. Ideea de bază: familia Chalfen nu avea nevoie de alţi oameni. Făceau referire la ei înşişi prin intermediul substantivelor, al verbelor şi uneori al adjectivelor: *Ăsta e modul chalfenist de a rezolva problema, Şi pe urmă a zis un adevărat chalfenism, Iar chalfeneşte, Trebuie să gândim ceva mai chalfenistic*. Joyce s-ar fi luat de piept cu oricine i-ar fi putut arăta o familie mai fericită, o familie mai chalfenistă decât a lor.

Şi totuşi, şi totuşi… Joyce tânjea după epoca de aur în care era liantul familiei Chalfen. Când ei nu puteau sta la

masă fără ea. Când nu se puteau îmbrăca fără ajutorul ei. Acum, până şi Oscar putea să-şi pregătească singur o gustare. Uneori i se părea că nu mai e nimic de îmbunătăţit, nimic de cultivat; de curând, se trezise curăţând frunzele moarte de pe o tufă de trandafiri şi dorindu-şi să-i poată găsi lui Joshua vreo vină care să merite atenţie, să descopere vreo traumă secretă de-a lui Jack ori de-a lui Benjamin, vreo perversiune de-a lui Oscar. Însă erau cu toţii perfecţi. Uneori, când familia Chalfen stătea la masa de duminică, trăgând de un pui până când nu mai rămâneau decât rămăşiţele scheletului, mestecând în linişte, vorbind numai pentru a cere sarea sau piperul – plictiseala era *palpabilă*. Secolul se apropia de sfârşit şi familia Chalfen era plictisită. La fel ca nişte clone care seamănă între ele, masa lor era un exerciţiu al perfecţiunii întruchipate, iar chalfenismul şi toate principiile sale se reflectau în ele însele la infinit, de la Oscar la Joyce, de la Joyce la Joshua, de la Joshua la Marcus, de la Marcus la Benjamin, de la Benjamin la Jack, *ad nauseam*, pe deasupra farfuriilor cu friptură şi legume. Erau aceeaşi familie remarcabilă dintotdeauna. Însă după ce îşi tăiaseră toate legăturile cu colegii lor de la Oxbridge – judecători, producători de televiziune, oameni de publicitate, avocaţi, actori sau alte profesii frivole la care chalfenismul se strâmba – nu mai rămăsese nimeni care să admire chalfenismul în sine. Logica lui superbă, compasiunea lui, intelectul lui. Erau ca pasagerii disperaţi de pe Mayflower care nu vedeau pământul. Pelerini şi profeţi care nu aveau unde predica. Erau plictisiţi, dar cea mai plictisită era Joyce.

Pentru a-şi umple zilele lungi în care rămânea singură în casă (Marcus făcea naveta la facultate), plictiseala o determina adesea pe Joyce să răsfoiască nenumăratele reviste primite de familia Chalfen (*Noul marxism, Marxismul viu, Noul savant, Raportul Oxafam, Acţiune pentru Lumea a Treia, Jurnalul anarhistului*) şi tânjea după românii raşi în cap sau după frumoşii etiopieni cu burţi umflate – da, ştia că e *groaznic*, dar asta era –, copii care ţipau din paginile lucioase ale revistelor, care *aveau nevoie* de ea. Avea nevoie ca cineva să aibă nevoie de ea. Era prima care recunoştea. A *urât*, de exemplu, momentul în care, unul după altul, copiii ei dependenţi de laptele de la sân au renunţat în sfârşit la acest obicei. De regulă, trăgea de ei până la doi sau trei ani, iar în cazul lui Joshua, până la patru, însă, deşi oferta nu s-a terminat niciodată, cererea a încetat. Se gândea cu groază la momentul inevitabil în care aveau să treacă de la drogurile uşoare la cele grele, de la calciu la deliciile dulci din sucurile Ribena. Când a încetat să-l mai alăpteze pe Oscar, s-a

refugiat din nou în grădinărit, în straturile călduţe în care micuţele plante se bazau pe ea.

Apoi, într-o bună zi, Millat Iqbal şi Irie Jones intrară reticenţi în viaţa ei. În acel moment ea se afla în grădina din spate şi îşi examina cu ochii în lacrimi florile de *delphinium* (heliotrope, de culoare albastru-cobalt, cu centrul de un negru intens), în căutarea semnelor prezenţei tripşilor, insecte dăunătoare care îi măcelăriseră deja florile de *bocconia*. Se auzi soneria. Dându-şi capul pe spate, Joyce aşteptă să audă zgomotul picioarelor lui Marcus în papuci de casă coborând din birou, iar apoi, mulţumită că deschide el uşa, îşi continuă cercetările. Ridicând o sprânceană, inspectă petalele larg desfăcute care stăteau aliniate de-a lungul tulpinei de doi metri a *delphinium*-ului. *Tripşi*, îşi spuse ea cu voce tare, observând mutaţia care dusese la modificarea formei petalelor din două în două flori; *tripşi*, repetă ea, nu fără plăcere, pentru că era ceva de care trebuia să se ocupe acum, şi ar putea chiar să dea naştere unei cărţi, dacă nu măcar unui capitol; *tripşi*. Joyce ştia câte ceva despre tripşi:

> *Tripşi*, numele popular al unor insecte minuscule care se hrănesc cu o largă varietate de plante, şi care preferă mai ales climatul cald necesar unei plante exotice sau uneia de apartament. Majoritatea speciilor nu au mai mult de 1,5 mm (0,06 inchi) în lungime în stadiul adult; unele sunt lipsite de aripi, în timp ce altele au două perechi de aripi scurte, tivite cu firişoare de păr. Atât adulţii, cât şi nimfele au gurile adaptate pentru supt şi străpuns. Deşi polenizează unele plante şi mănâncă alţi dăunători, tripşii sunt şi o binefacere, dar şi o nenorocire pentru grădinarul modern, şi sunt în general consideraţi dăunători, împotriva cărora se folosesc insecticide, ca de exemplu Lindex. *Clasificare ştiinţifică:* tripşii fac parte din ordinul *Thysanoptera*.
>
> Joyce Chalfen, *Viaţa interioară a plantelor de apartament*,
>
> din indexul dăunătorilor şi al paraziţilor

Da. Tripşii au *instincte* bune: în esenţă sunt organisme caritabile, folositoare, care ajută dezvoltarea plantei. Tripşii

au intenţii bune, dar tripşii merg prea departe, tripşii merg dincolo de polenizare şi devorarea dăunătorilor; tripşii încep să mănânce chiar planta, s-o mănânce din interior. Tripşii infectează generaţie după generaţie de *delphinium*, dacă-i laşi. Ce se poate face împotriva tripşilor dacă, aşa cum e cazul aici, Lindexul n-a dat rezultate? Nu poţi face altceva decât să cureţi bine planta, s-o cureţi fără milă, şi să începi de la început. Joyce inspiră adânc. Făcea asta pentru *delphinium*. Făcea asta pentru că fără ea, *delphinium*-ul nu avea nici o şansă. Joyce scoase uşurel din buzunarul şorţului foarfeca imensă de grădinărit, apucă bine mânerele de un portocaliu ţipător şi cuprinse gâtul dezgolit al unui *delphinium* albastru între două felii de argint. O dragoste dură.

— Joyce! Ja-*oyce*! Au venit Joshua şi prietenii lui fumători de marijuana!

Pulhritudine. Din latinescul *pulcher*, frumos. Acesta a fost cuvântul care o lovi mai întâi pe Joyce când Millat Iqbal păşi pe treptele serei ei, rânjind la glumele proaste ale lui Marcus şi protejându-şi ochii violet de soarele palid al iernii. Pulhritudine: nu doar conceptul, ci întreg cuvântul fizic îi apăru în faţa ochilor, ca şi cum cineva i l-ar fi tipărit pe retină – Pulhritudine – frumuseţea acolo unde te aştepţi mai puţin, ascunsă într-un cuvânt care arată de parcă ar trebui să însemne un râgâit ori o infecţie a pielii. Frumuseţea într-un tânăr cu pielea smeadă, înalt, pe care

Joyce nu ar fi trebuit să-l deosebească de cei de la care cumpăra de obicei lapte sau pâine, cărora le dădea facturile pentru contabilizare, sau cărora le dădea carnetul de cecuri de după sticla groasă a unui ghişeu de la bancă.

— Mill-yat Ick-Ball, spuse Marcus, interpretând ca un actor pronunţia silabelor străine. Şi Irie Jones, după cum se vede. Prieteni de-ai lui Josh. Tocmai îi ziceam lui Josh că ei sunt cei mai arătoşi prieteni de-ai lui pe care i-am cunoscut! De obicei sunt mici şi plăpânzi, miopi şi împiedicaţi. Şi nu sunt *niciodată* fete. Ei bine! continuă Marcus jovial, fără să ia în seamă expresia de oroare de pe faţa lui Joshua. E foarte bine că aţi venit. Chiar căutam o femeie să-l însurăm pe bătrânul Joshua…

Marcus stătea pe treptele grădinii, admirând cam fără fereală sânii lui Irie (deşi, ca să fim cinstiţi, Irie era cu un cap şi mai bine mai înaltă decât el).

— E băiat bun, deştept, are nişte probleme cu fracţiile, dar noi îl iubim şi-aşa. Ei bine…

Marcus se opri până când Joyce ieşi din grădină, îşi scoase mănuşile, dădu mâna cu Millat şi îi urmă pe toţi până

în bucătărie.

— *Chiar* că eşti o fată mare.

— Ăăă… mersi.

— Nouă pe-aici ne plac cei care mănâncă bine. Toţi cei din familia Chalfen mănâncă bine. Eu nu mă îngraş deloc, dar Joyce se îngraşă. Numai prin locurile unde trebuie, bineînţeles. Rămâneţi la cină?

Irie stătea prostită în mijlocul bucătăriei, prea încurcată ca să poată vorbi. Nu recunoştea această specie de părinţi.

— A, nu vă faceţi griji pentru Marcus, spuse Joshua făcând jucăuş cu ochiul. E un şmecher bătrân. E o glumă de-a familiei Chalfen. Le place să te bombardeze chiar de când intri pe uşă. Să vadă cât eşti de isteţ. Chalfenii cred că politeţurile nu-şi au rostul. Joyce, ei sunt Irie şi Millat. Sunt cei doi din spatele laboratorului de ştiinţe.

Parţial reculeasă după viziunea lui Millat Iqbal, Joyce se adună destul cât să-şi joace rolul obişnuit al Mamei Chalfen.

— Deci *voi* sunteţi cei doi care mi-au corupt fiul cel mai mare. Eu sunt Joyce. Vreţi nişte ceai? Deci *voi* sunteţi *gaşca de infractori* a lui Josh. Eu tocmai curăţam florile de *delphinium*. Ei sunt Benjamin, Jack… şi cel de pe hol e Oscar. Cu aromă de căpşuni şi mango, sau obişnuit?

— Pentru mine obişnuit, mersi, Joyce, spuse Joshua.

— La fel, mersi, spuse Irie.

— Da, spuse Millat.

— Trei obişnuite şi unul cu mango, te rog, Marcus, dragă, *te rog*.

Marcus, care tocmai se îndrepta spre uşă cu o pipă abia umplută cu tutun, dădu înapoi cu un zâmbet obosit.

— Sunt sclavul femeii ăsteia, spuse el, cuprinzând-o de mijloc, ca un jucător de cărţi care-şi adună jetoanele cu tot braţul. Dar dacă n-aş fi, s-ar putea să fugă cu orice tânăr frumuşel care se nimereşte prin casă. Nu mi-ar plăcea să cad victimă darwinismului săptămâna asta.

Această îmbrăţişare, atât de explicită cât poate fi o îmbrăţişare, era făcută clar cu un scop, aparent pentru ca Millat să o vadă. Ochii mari şi albăstrui ai lui Joyce nu se mai dezlipeau de el.

— Astaţi trebuie ţie, Irie, îi spuse Joyce cu o voce şoptită, familiară, de parcă s-ar fi cunoscut de cinci ani, nu de cinci minute; un bărbat ca Marcus, pentru totdeauna. Fluturii ăştia din floare-n floare sunt buni la distracţie, dar ce fel de taţi vor fi?

Joshua roşi.

— Joyce, abia a intrat în casă! Las-o să bea nişte ceai!

Joyce se prefăcu surprinsă.

— Nu te-am făcut să te simţi stânjenită, nu? Te rog s-o scuzi pe Mama Chalfen, obişnuiesc să dau cu oiştea-n gard.

Însă Irie nu era stânjenită; era fascinată, îndrăgostită după cinci minute. În casa familiei Jones nu făcea nimeni glume despre Darwin, şi nimeni nu zicea „obişnuiesc să dau cu oiştea-n gard“, nimeni nu oferea diverse feluri de ceai şi nici nu lăsa discuţiile să curgă liber de la adult la copil, de la copil la adult, ca şi cum canalul de comunicare dintre aceste două triburi ar fi fost neobturat, deloc blocat de istorie, *liber*.

— Ei, spuse Joyce, căreia Marcus îi dăduse drumul, aşezându-se la masa rotundă şi invitându-i să facă la fel, ai o înfăţişare foarte exotică. De unde eşti, dacă nu te deranjează că întreb?

— Din Willesden, răspunseră în cor Irie şi Millat.

— Da, da, sigur, dar de unde *vii*?

— *O*, făcu Millat, adoptând ceea ce el numea accentul *bum-bum ding-ding*. Vrei să zici de unde *vin*. Joyce păru confuză.

— Da, *de unde vii*.

— Din Whitechapel, spuse Millat, scoţând o ţigară. Pe la Spitalul Regal din Londra, cu autobuzul 207.

Toţi Chalfenii care mişunau prin bucătărie, Marcus, Josh, Benjamin, Jack, izbucniră în râs. Joyce îi imită şi ea, supusă.

— Gata, frate, zise Millat, suspicios. N-a fost chiar aşa de-al dracului de amuzant.

Însă Chalfenii râdeau mai departe. Ei făceau rareori glume, numai dacă erau extrem de proaste sau dacă erau de natură numerică, sau amândouă: Ce i-a zis zero lui opt? *Mişto curea.*

— Ai de gând să fumezi aia? întrebă Joyce brusc, când se mai potoliră râsetele, cu o notă de panică în glas. Aici? Problema e că noi nu putem suporta mirosul. Ne place doar mirosul de tutun nemţesc. Şi dacă fumăm, fumăm numai în camera lui Marcus, fiindcă îi face rău lui Oscar, nu-i aşa, Oscar?

— Nu, zise Oscar, cel mai mic şi mai angelic dintre băieţi, ocupat să construiască un imperiu din piese de Lego. Nu-mi pasă.

— Îi face rău lui Oscar, repetă Joyce, cu aceeaşi voce şoptită. Nu-l poate suporta.

— O să… mă… duc… în… grădină, spuse Millat rar, cu intonaţia pe care o foloseşti când vorbeşti cu nebunii ori cu străinii. Mă… întorc… într-o… clipă.

Imediat ce Millat fu destul de departe să-i mai poată auzi, şi după ce Marcus aduse ceaiul, Joyce păru să scape de

ani ca de o piele moartă; se aplecă peste masă ca o şcolăriţă.

— Doamne, e *superb*, nu? Ca Omar Sharif acum treizeci de ani. Şi ce nas roman ciudat. Voi doi sunteţi…?

— Lasă fata în pace, Joyce, o admonestă Marcus. Doar n-o să-ţi povestească ţie!

— Nu, zise Irie, simţind că ar vrea să le spună totul acestor oameni. Nu suntem.

— Tot aia. Părinţii lui au oricum ceva gata aranjat pentru el, nu? Directorul mi-a spus că e musulman. Totuşi, presupun că ar trebui să fie mulţumit că nu e fată, nu? E incredibil ce le fac ăştia fetelor. Mai ştii articolul ăla din *Times*, Marcus?

Marcus scotocea prin frigider, în căutarea unei farfurii cu resturile reci ale cartofilor de ieri.

— Îhî. Incredibil.

— Dar din câte am văzut eu, nu seamănă deloc cu majoritatea copiilor musulmani. Adică, îţi spun din proprie experienţă, eu merg prin multe şcoli cu grădinăritul, lucrez cu copii de toate vârstele. De obicei sunt aşa de tăcuţi, ştii, teribil de supuşi; dar el e aşa de… vioi! Numai că băieţii ca el vor blonde înalte, nu? Adică, asta-i şi ideea, din moment ce sunt aşa de frumoşi. Ştiu cum te simţi… Şi mie-mi plăceau şmecheraşii când eram ca tine, dar o să înveţi mai târziu, o să vezi. Pericolul nu e neapărat sexy, crede-mă pe cuvânt. Ţi-ar fi mult mai bine cu cineva ca Joshua.

— Mami!

— Toată săptămâna a vorbit despre tine, fără oprire.

— Mami!

Joyce îşi primi mustrarea cu un mic zâmbet.

— Da, poate că sunt prea directă pentru voi, tinerii. Nu ştiu… pe vremea mea, eram ceva mai direcţi, *trebuia* să fim, dacă voiam să punem mâna pe băiatul potrivit. Erau două sute de fete la universitate şi două mii de bărbaţi! Se băteau pe o fată – dar dacă erai deşteaptă, erai *pretenţioasă*.

— Vai, ce pretenţioasă ai fost, spuse Marcus, venind prin spatele ei şi sărutând-o pe ureche. Şi ce *gusturi* rafinate ai.

Joyce primi sărutările ca o fată care îi face pe plac fratelui mai mic al celei mai bune prietene.

— Dar mama ta nu era sigură, nu? Credea că sunt prea intelectuală, că n-o să vreau copii.

— Dar ai convins-o tu. Şoldurile astea ar convinge pe oricine!

— Da, într-un final… dar m-a subestimat, nu-i aşa? Nu credea că se poate face din mine un Chalfen.

— Nu te cunoştea pe atunci, asta-i tot.

— Păi, ce surpriză i-am mai făcut, nu?

— A fost nevoie de copulaţie la greu ca s-o mulţumim pe femeia aia!

— Patru nepoţi mai târziu!

În timpul acestui schimb de replici, Irie se străduia să se concentreze la Oscar, care încerca să facă un ouroboros[1] dintr-un elefant mare şi roz, băgându-i trompa în fund. Nu fusese niciodată atât de *aproape* de acest lucru atât de ciudat şi de frumos, *clasa de mijloc*, şi simţea acel fel de jenă care e de fapt nerăbdare, fascinaţie. Era şi ciudat, şi minunat. Se simţea ca mironosiţa care se plimbă pe o plajă de nudişti cu ochii în nisip. Se simţea precum Columb când s-a întâlnit cu băştinaşii despuiaţi şi nu ştia unde să se uite.

— Te rog să-i ierţi pe părinţii mei, spuse Joshua. Nu se pot abţine să se pipăie toată ziua.

Însă până şi acest lucru fu spus cu mândrie, căci copiii familiei Chalfen ştiau că părinţii lor erau animale rare, *un cuplu cu o căsnicie fericită*, de felul cărora nu existau mai mult de vreo zece în tot cartierul Glenard Oak. Irie se gândea la părinţii ei, ale căror atingeri erau acum virtuale şi existau numai în spaţiile goale în care se aflaseră înainte degetele celor doi: pe telecomandă, pe capacul cutiei cu fursecuri, pe întrerupătoare.

Spuse:

— Cred că e grozav să vă simţiţi aşa după douăzeci de ani sau câţi or fi. Joyce se întoarse brusc, de parcă cineva încercase s-o lovească.

— E minunat! E incredibil! Te trezeşti într-o dimineaţă şi-ţi dai seama că monogamia nu e o închisoare; te eliberează! Iar copiii au nevoie să crească ştiind asta. Nu ştiu dacă ai trăit vreodată aşa ceva – se scrie mult cum că afro-caraibii nu reuşesc să aibă relaţii de lungă durată. E îngrozitor de trist, nu-i aşa? Eu am scris în *Viaţa interioară a plantelor de apartament* despre o dominicană care îşi mutase ghiveciul cu azalee prin casele a şase bărbaţi diferiţi; o dată lângă pervaz, apoi într-un colţ întunecat, pe urmă într-un dormitor care dădea spre sud etc. Nu se poate să-i faci aşa ceva unei plante.

Aceasta era o divagaţie tipică pentru Joyce, iar Marcus şi Joshua îşi dădură ochii peste cap cu afecţiune. Când termină ţigara, Millat se strecură înapoi înăuntru.

— Mai studiem şi noi ceva, da? Toate astea sunt foarte drăguţe, da' eu vreau să ies în oraş în seara asta. La un moment dat.

În vreme ce Irie se pierduse în reverie, evaluându-i pe Chalfeni ca un antropolog romantic, Millat stătuse în grădină şi se uitase pe geam, trăgând din ţigară. Acolo unde Irie vedea cultură, rafinament, clasă, inteligenţă, Millat vedea bani, bani pe degeaba, bani care stăteau la familia asta fără să folosească la ceva anume, bani în căutare de o cauză mai bună, care ar putea foarte bine să fie el.

— Deci, spuse Joyce bătând din palme, încercând să-i mai ţină un timp pe toţi în bucătărie, încercând să amâne cât de mult posibil reînscăunarea tăcerii familiei Chalfen; o să învăţaţi împreună! Păi, tu şi Irie sunteţi bineveniţi. Chiar îi ziceam directorului, nu-i aşa, Marcus, că asta nici n-ar trebui să fie luată drept o pedeapsă. Doar n-aţi făcut o crimă atroce. Între noi fie vorba, şi eu am fost o cultivatoare bună de marijuana odată…

— Ce *mişto*, făcu Millat.

Îngrijire, se gândi Joyce. Ai răbdare, ud-o regulat şi nu te enerva când cureţi frunzele uscate.

— … şi directorul ne-a explicat că la voi acasă lucrurile nu stau chiar… mă rog… sunt sigură că aici o să vă fie mai uşor să învăţaţi. E un an foarte important, aveţi examen. Şi e evident că amândoi sunteţi inteligenţi – se vede doar dacă te uiţi la ochii voştri. Nu-i aşa, Marcus?

— Josh, mama ta mă întreabă dacă coeficientul de inteligenţă se manifestă în caracteristici fizice secundare cum ar fi culoarea ochilor, forma lor etc. Există un răspuns inteligent la întrebarea asta?

Joyce ignoră comentariul. Oameni şi şoareci, gene şi microbi, ăsta era domeniul lui Marcus. Răsadurile, sursele de lumină, creşterea, îngrijirea, sufletul ascuns al lucrurilor – astea erau *ale ei*. Ca pe orice corabie a misionarilor, sarcinile erau împărţite. Marcus la prova, atent la furtuni. Joyce sub punte, căutând puricii din aşternuturi.

— Directorul vostru ştie că nu suport să văd potenţial irosit; de asta v-a trimis *la noi*.

— Şi pentru că ştie că majoritatea membrilor familiei Chalfen sunt de patru sute de ori mai deştepţi decât el! spuse Jack, făcând o săritură de baschetbalist. Era încă tânăr şi încă nu învăţase să-şi arate mândria faţă de familia lui într-un mod ceva mai acceptabil din punct de vedere social. Până şi Oscar e mai deştept, adăugă el.

— Ba nu, nu-s, spuse Oscar, dând cu şutul unui garaj din piese de Lego pe care tocmai îl construise. Sunt cel mai prost din lume.

— IQ-ul lui Oscar e 178, şopti Joyce. E cam înfricoşător, chiar şi pentru o mamă.

— Oau, făcu Irie, întorcând capul, la fel ca toţi ceilalţi, pentru a aprecia încercarea lui Oscar de a-şi băga în gură capul unei girafe din plastic. E remarcabil.

— Da, dar nu i-a lipsit niciodată nimic, şi cea mai mare contribuţie a avut-o îngrijirea, nu-i aşa? Eu cred sincer asta. Am fost pur şi simplu suficient de norocoşi să-i putem oferi atât de multe, iar cu un tătic ca Marcus, e ca şi cum ar avea o rază puternică de soare care se revarsă asupra lui douăzeci şi patru de ore pe zi, nu-i aşa, iubitule? E aşa de norocos că are toate astea. De fapt, toţi sunt norocoşi. S-ar putea să ţi se pară ciudat, dar ăsta a fost scopul meu, să mă mărit cu un bărbat mai deştept decât mine.

Joyce îşi puse mâinile în şolduri şi aşteptă ca Irie să spună că i se pare ciudat.

— Serios, e adevărat. Şi sunt o feministă convinsă, Marcus poate să-ţi confirme.

— E o feministă convinsă, spuse Marcus din sanctuarul frigiderului.

— Presupun că vă e greu să înţelegeţi asta – generaţia voastră are altă mentalitate – dar eu am ştiut că asta o să mă elibereze. Şi ştiam ce fel de tată îmi doresc pentru copiii mei. Asta te surprinde, aşa-i? Îmi pare rău, dar noi chiar *nu* pălăvrăgim pe-aici. Cum o să vii pe-aici în fiecare săptămână, m-am gândit c-ar fi bine să iei o doză bună de Chalfeni la început.

Toţi membrii familiei Chalfen care auziră acest ultim comentariu zâmbiră şi dădură din cap.

Joyce se opri şi se uită la Irie şi la Millat aşa cum se uitase la floarea de *delphinium*. Ea era un detector de boli rapid şi experimentat, şi aici vedea probleme. În prima zăcea o durere tăcută (*Irieanthus negressium marcusilia*), poate lipsa unei figuri paterne, intelect neexploatat, respect de sine diminuat; iar în al doilea (*Millaturea brandolidia joyculatus*) era o tristeţe şi mai adâncă, o pierdere îngrozitoare, o rană deschisă. O prăpastie care avea nevoie nu doar de educaţie sau de bani. Care avea nevoie de dragoste. Joyce tânjea să atingă locul cu vârful degetului ei vindecător de Chalfen, să închidă rana, să vindece cicatricea.

— Pot să te întreb ceva? Tatăl tău? Cu ce se…

(Joyce se întreba ce făceau părinţii, ce făcuseră. Când descoperea o floare cu mutaţie, voia să afle de unde venise răsadul. Întrebare greşită. Nu era vina părinţilor, nu era vina unei singure generaţii, era vina întregului secol. Nu era de vină bobocul, ci întreg tufişul.)

— Plimbător de curry, spuse Millat. Picolo. Chelner.

— Hârtie, începu Irie. Un fel de împăturit… şi lucrează la chestii ca perforaţiile… un fel de publicitate prin poştă directă, dar nu e chiar publicitate, adică nu se ocupă cu *ideile*… un fel de împăturire… Se dădu bătută. E greu de explicat.

— A, da. Da, da, *da*. Când nu există un model de conduită masculin, vezi tu… atunci lucrurile încep să scârţâie, din experienţa mea. Am scris de curând un articol pentru *Planeta femeilor*. Vorbeam despre o şcoală în care am lucrat, şi unde le-am dat tuturor copiilor câte o floricică în ghiveci şi le-am spus să aibă grijă de ea timp de o săptămână aşa cum un tătic sau o mămică are grijă de un bebeluş. Fiecare copil a ales pe care dintre părinţi avea să imite. Un băieţel jamaican foarte dulce, Winston, l-a ales pe tăticul. Săptămâna următoare, m-a sunat mama lui să mă întrebe de ce i-am zis lui Winston să-i toarne florii Pepsi şi s-o pună în faţa televizorului. Adică, e pur şi simplu *îngrozitor*, nu-i aşa? Dar cred că mulţi dintre părinţii ăştia pur şi simplu nu-şi apreciază copiii destul. În mare parte e vina culturii, ştii? Mă enervează cumplit. Eu nu-l las pe Oscar să se uite decât la *Ştiri*, jumătate de oră pe zi. E mai mult decât suficient.

— Ce noroc pe Oscar, spuse Millat.

— Oricum, mă bucur mult că sunteţi aici, fiindcă… fiindcă familia Chalfen – s-ar putea să sune ciudat, dar chiar am vrut să-l conving pe director că asta e cea mai bună idee, iar acum, că v-am cunoscut pe amândoi, sunt şi mai sigură – fiindcă familia *Chalfen*…

— Ştie cum să scoată la lumină lucrurile bune din oameni, termină Joshua, aşa cum a făcut cu mine.

— Da, spuse Joyce, uşurată că se găsiseră cuvintele potrivite, radiind de mândrie. *Da.* Joshua îşi împinse scaunul de la masă şi se ridică.

— Păi, e timpul să ne apucăm de treabă. Marcus, poţi să vii mai târziu să ne ajuţi puţin la biologie? Nu prea mă pricep să reduc chestiile despre reproducere în fragmente digerabile.

— Cum să nu. Deşi sunt ocupat cu lucrul la ŞoareceleViitorului.

Acesta era numele pe care familia i-l dăduse în glumă proiectului lui Marcus, iar cei mai mici repetau *ŞoareceleViitorului!* după el, imaginându-şi o rozătoare umanizată, cu pantaloni scurţi roşii.

— Şi mai întâi trebuie să cânt puţin la pian cu Jack. Scott Joplin. Jack e mâna stângă, eu sunt dreapta. Nu e tocmai Art Tatum, zise el, ciufulindu-i părul lui Jack. Dar ne descurcăm.

Irie încercă din răsputeri să şi-l închipuie pe domnul Iqbal cântând Scott Joplin cu mâna dreaptă, cu degetele lui moarte şi vinete. Sau pe domnul Jones reducând ceva în fragmente digerabile. Îşi simţi obrajii înroşindu-se de la căldura revelaţiei chalfeniste. Aşadar existau taţi care trăiau în prezent, care nu târau după ei istoria antică, de parcă ar fi fost o ghiulea la capătul unui lanţ. Aşadar existau bărbaţi care nu erau până la gât în mlaştina trecutului şi continuau să se scufunde.

— Rămâneţi la cină, nu? îi rugă Joyce. Oscar vrea mult să rămâneţi. Lui Oscar îi place când vin străini în casă, i se pare stimulativ. Mai ales străini de culoare! Nu-i aşa, Oscar?

— Nu, nu-i, mărturisi Oscar, scuipând în urechea lui Irie. Nu pot să-i sufăr pe străinii de culoare.

— Străinii de culoare i se par foarte stimulativi, şopti Joyce.

*

Acesta a fost secolul străinilor, negri, galbeni sau albi. Acesta a fost secolul marelui experiment cu imigranţi. Abia acum, dacă intri pe un teren de joacă, îl vezi pe Isaac Leung pe malul lacului, pe Danny Rahman pe terenul de fotbal, pe Quang O'Rourke bătând mingea de baschet şi pe Irie Jones îngânând un cântecel. Copii ale căror nume şi prenume se bat cap în cap. Nume care ascund în ele exoduri în masă, vapoare şi avioane pline, sosiri duşmănoase, controale medicale. Abia acum, şi poate numai în Willesden, le poţi găsi pe Sita şi Sharon, prietene bune, pe care lumea le confundă mereu între ele pentru că Sita e albă (mamei ei i-a plăcut numele), iar Sharon e pakistaneză (aşa a crezut mama ei că e mai bine; mai puţină bătaie de cap). Da; în ciuda confuziilor, în ciuda faptului că ne-am strecurat în sfârşit unii în vieţile celorlalţi fără prea mare deranj (ca un bărbat care se întoarce în patul iubitei după o plimbare nocturnă), în ciuda tuturor acestor lucruri, e totuşi greu să recunoaştem că nimeni nu e mai englez decât indianul, nimeni nu e mai indian decât englezul. Încă mai există tineri albi *furioşi* din cauza asta; tineri care ies de la serviciu la sfârşitul programului pe străzile prost luminate, ţinând strâns în palmă un cuţit de bucătărie.

Însă imigranţilor le vine să râdă când aud de temerile naţionaliştilor, cărora le e frică de infecţii, de asalturi, de amestecarea raselor, când asta e o nimica toată, *floare la*

ureche, în comparaţie cu temerile imigranţilor – disoluţie, *dispariţie*. Până şi netulburata Alsana Iqbal se trezeşte adeseori lac de transpiraţie, după ce au vizitat-o noaptea viziunile în care Millat (tip genetic *BB*, unde *B* înseamnă bengalism) se însoară cu cineva pe nume Sarah (tip aa, unde „a“ înseamnă arian), şi au un copil pe nume Michael (*B*a), care la rândul lui se însoară cu cineva pe nume Lucy (aa), oferindu-i Alsanei drept moştenitori nişte strănepoţi de nerecunoscut (Aaaaaaa!), al căror bengalism e drastic diluat, genotipul fiind ascuns de către fenotip. Este cea mai iraţională, dar şi cea mai normală senzaţie de pe lume. În Jamaica ea există până şi în gramatică: nu există diferenţe între pronumele personal *eu*, *tu* sau *ei*, ci numai purul, omogenul *eu*. Când Hortense Bowden, şi ea pe jumătate albă, a prins de veste despre căsătoria Clarei, a venit la ea acasă, a rămas pe trepte şi a zis: „Înţelege-mă bine: eu şi cu eu nu ne mai vorbim de aici înainte“; apoi se întoarse pe călcâie şi se ţinu de cuvânt.

Hortense nu se străduise atât de mult să se mărite cu un negru, să salveze genele de pe marginea prăpastiei, pentru ca fiica ei să aducă pe lume alţi copii cu pielea deschisă la culoare.

La fel, şi în casa familiei Iqbal fronturile de bătălie erau clar stabilite. Când Millat aducea acasă o Emily sau o Lucy, Alsana plângea încetişor în bucătărie, iar Samad se ducea în grădină să atace coriandrul. A doua zi dimineaţă se juca un joc al aşteptării, toţi îşi muşcau nervoşi limba, până când Emily sau Lucy pleca şi putea începe războiul vorbelor. Însă în ceea ce le priveşte pe Irie şi pe Clara, despre această problemă nu prea se discuta, căci Clara ştia că nu era în poziţia care să-i permită să ţină predici. Cu toate astea, nu încerca deloc să-şi ascundă dezamăgirea sau tristeţea sfâşietoare. De la altarul din dormitorul lui Irie, plin de idoli hollywoodieni cu ochi verzi, până la găştile de prieteni albi care intrau şi ieşeau regulat din dormitor, Clara vedea un ocean de piei albe care o înconjura pe fiica ei şi se temea că fluxul avea să i-o răpească.

Acesta fu în parte motivul pentru care Irie nu le vorbi părinţilor ei despre familia Chalfen. Doar nu intenţiona *să se cupleze* cu familia Chalfen… însă instinctul era acelaşi. Făcuse pentru ei o pasiune confuză, de fată de cincisprezece ani; copleşitoare, şi totuşi fără o direcţie sau un obiect concret. Voia doar să, ei bine, *să fuzioneze* cu ei. Îşi dorea englezismul lor. Chalfenitatea lor. *Puritatea* acestora. Nici prin cap nu-i trecea că Chalfenii erau şi ei, după cum era moda, imigranţi (a treia generaţie, din Germania şi Polonia,

născuţi Chalfenovsky), sau că ei aveau tot atâta nevoie de ea câtă avea ea de ei. Pentru Irie, Chalfenii erau mai englezi decât englezii. Când păşea pragul casei familiei Chalfen, Irie simţea un fior ca şi cum ar fi făcut ceva ilegal, ca un evreu care molfăie un cârnat ori un hindus care înfulecă un Big Mac. Trecea graniţa, se furişa în Anglia; părea un îngrozitor act de revoltă, ca şi cum ar purta uniforma altcuiva, sau pielea altcuiva.

Aşa că le spunea pur şi simplu că în fiecare marţi seara se duce la netball şi cu asta basta.

*

În casa familiei Chalfen, conversaţia curgea liber. Lui Irie i se părea că aici nimeni nu se ruga, nimeni nu-şi ascundea sentimentele într-o cutie cu scule şi nu mângâia în tăcere fotografii şterse, întrebându-se ce-ar fi putut să fie. Conversaţia era materia din care e făcută viaţa.

— Bună, Irie! Intră, intră, Joshua e în bucătărie cu Joyce; arăţi bine. Millat nu e cu tine?

— Vine mai târziu. Are o *întâlnire*.

— A, da. Păi, dacă o să fie vreo întrebare la examen despre comunicarea orală, o să ştie ca pe apă. Joyce! A venit Irie! Cum merge cu învăţatul? Cât a trecut? Patru luni? Te-ai molipsit de ceva geniu de la familia Chalfen?

— Da, merge, merge. N-aş fi crezut niciodată că am vreo aplecare spre ştiinţe, dar… se pare că merge. Deşi, nu ştiu. Câteodată mă doare creierul.

— Nu-i nimic, doar că jumătatea dreaptă a creierului tău se trezeşte după un somn lung, îşi intră iar în mână. Sunt de-a dreptul impresionat; ţi-am zis eu că se poate să transformi un student fluşturatic la arte într-un student la ştiinţe, cât ai clipi – a, şi am şi poze cu ŞoareceleViitorului, să-mi aduci aminte mai târziu, voiai să le vezi, nu? Joyce, marea zeiţă neagră a sosit!

— Marcus, calmează-te, frate. Bună, Joyce. Bună, Josh. Salut, Jack. Ooo, buuună, Oscar, scumpete.

— Bună, Irie! Vino şi dă-mi un pupic. Oscar, ia uite, iar a venit Irie! Of, uite ce faţă a făcut… se întreabă unde e Millat, nu-i aşa, Oscar?

— Nu, nu mă-ntreb.

— Of, ba se-ntreabă… uită-te la feţişoara lui… se supără foarte rău când nu vine Millat. Spune-i lui Irie cum o

cheamă pe maimuţica cea nouă, Oscar, aia pe care ţi-a dat-o tati.

— George.

— Nu, nu George – i-ai spus Maimuţica Millat, nu mai ştii? Fiindcă maimuţele sunt puse pe rele, iar Millat *e la fel de rău*, nu-i aşa, Oscar?

— Nu ştiu. Nu-mi pasă.

— Oscar se supără foarte rău când nu vine Millat.

— O să vină acuşi. E la o *întâlnire*.

— Da' când nu e el la întâlnire! Cu toate fetele alea pieptoase! S-ar putea să devenim geloşi, nu-i aşa, Oscar? Petrece mai mult timp cu ele decât cu noi. Dar n-ar trebui să glumim. Presupun că pentru tine e destul de greu.

— Nu, nu-mi pasă, Joyce, sincer. M-am obişnuit.

— Dar toată lumea îl iubeşte pe Millat, nu-i aşa, Oscar? E aşa de greu să nu-l iubeşti, nu-i aşa, Oscar? Îl iubim, nu-i aşa, Oscar?

— Eu îl urăsc.

— Vai, Oscar, nu spune prostii.

— Hai să nu mai vorbim despre Millat, *vă rog*.

— Da, Joshua, bine. Auzi ce gelos e? Încerc să-i explic că Millat are nevoie de ceva mai multă grijă, înţelegi. Vine dintr-un mediu foarte dificil. E exact ca atunci când trebuie să le ofer mai mult timp bujorilor decât margaretelor, doar margaretele cresc peste tot… ştii, uneori eşti foarte egoist, Joshi.

— Bine, mami, bine. Cum rămâne cu masa – înainte de lecţii sau după?

— *Înainte*, cred, nu, Joyce? Am de lucru toată noaptea la Şoarecele Viitorului.

— ŞoareceleViitorului!

— Şşşt, Oscar, vorbesc cu tati.

— Fiindcă am de ţinut un discurs mâine, aşa că mai bine luăm masa devreme. Dacă nu te deranjează, Irie, ştiu cum îţi place să mănânci.

— E bine.

— Nu spune aşa ceva, Marcus, dragă, e foarte sensibilă când vine vorba de greutatea ei.

— Nu, chiar nu sunt…

— Sensibilă? Când vine vorba de greutate? Dar tuturor le plac fetele mari, nu-i aşa? *Mie* sigur îmi plac.

— 'Seara. Uşa era întredeschisă. Am intrat singur. Într-o zi o să vină careva aici şi o să vă omoare dracului pe toţi.

— Millat! Oscar, ia uite, e Millat! Oscar, te bucuri foarte mult să-l vezi pe Millat, nu-i aşa, iubitule?

Oscar strâmbă din nas, se prefăcu că vomită şi aruncă un ciocan de lemn către gleznele lui Millat.

— Oscar se bucură *aşa de mult* când te vede. *Mă rog.* Ai ajuns chiar la timp pentru cină. Pui cu brânză şi conopidă. Ia loc. Josh, pune undeva haina lui Millat. *Aşa.* Cum te simţi?

Millat se trânti pe scaun, iar ochii îi păreau înlăcrimaţi. Îşi scoase tutunul şi punguţa cu iarbă.

— Ca o sulă.

— Ca o ce? întrebă Marcus mai mult absent, ocupat să-şi taie o bucată enormă de brânză Stilton. N-ai reuşit să intri în chiloţii fetei? N-a intrat fata în chiloţii tăi? Fata nu purta chiloţi? De curiozitate, ce fel de chiloţi *avea* ea…

— *Tati!* Las-o mai *moale*, gemu Joshua.

— Păi, dacă tu *ai fi intrat* vreodată până acum în chiloţii cuiva, Josh, zise Marcus, uitându-se ţintă la Irie, aş putea să glumesc *pe seama ta*, dar până acum…

— Şşşt, voi, ăştia doi, se răsti Joyce. Vorbesc cu Millat.

Cu patru luni în urmă, să aibă un amic mişto cum era Millat i se părea lui Josh un noroc incredibil. Faptul că el venea acasă la Josh în fiecare marţi îi crescuse cota lui Josh la Şcoala Glenard Oak mai mult decât şi-ar fi putut închipui. Iar acum că Millat, încurajat de Irie, începuse să vină din proprie iniţiativă, din motive *sociale*, Joshua Chalfen, născut Chalfen Grăsunu', ar fi trebuit să simtă că steaua lui străluceşte. Însă nu se simţea aşa. Era enervat la culme. Fiindcă Joshua nu cântărise bine cât de mare e atractivitatea lui Millat. Ce calităţi magnetice are. Îşi dădea seama că, în sufletul ei, Irie e încă topită după el, iar uneori până şi mama lui părea preocupată numai de Millat; toată energia pe care o dedica grădinăritului, copiilor, soţului era atrasă spre el ca pilitura de fier magnetizată. Asta îl enerva la culme.

— Ce, nu mai am voie să vorbesc? N-am voie să vorbesc la mine-n casă?

— Joshi, nu te prosti. E clar că Millat e supărat… pe moment, încerc să rezolv problema *asta*.

— Sărăcuţul Joshi, zise Millat rar, cu răutate, parcă torcând. Mămica lui nu-i acordă destulă atenţie? Vrei să te şteargă mami la funduleţ?

— Du-te-n mă-ta, Millat, spuse Joshua.

— OoooooOOO…

— Joyce, Marcus, se rugă Joshua, în căutarea unor judecători detaşaţi. Spuneţi-i voi.

Marcus băgă o bucată mare de brânză în gură şi ridică din umeri.

— Mi-e teamă că Mi'at e sub ju'isdic'hia ma'că-hi.

— Ai răbdare să rezolv întâi problema *asta*, Joshi, începu Joyce. Şi pe urmă…

Joyce lăsă restul propoziţiei prins în uşa de la bucătărie, pe care fiul ei cel mai mare o trânti când ieşi.

— Să mă duc după…? întrebă Benjamin.

Joyce dădu din cap şi îl sărută pe Benjamin pe obraz.

— Nu, Benji. Mai bine să-l lăsăm în pace.

Se întoarse din nou către Millat şi îl atinse pe obraz, urmărind cu degetul urma lăsată de sarea unei lacrimi vechi.

— *Aşa.* Ce s-a întâmplat?

Millat începu să-şi ruleze încet o ţigară. Îi plăcea să-i facă să aştepte. Puteai obţine mai mult de la un Chalfen dacă-l făceai să aştepte.

— Of, Millat, *nu mai fuma* prostii din astea. Tot timpul fumezi. Îl deranjează *aşa* de mult pe Oscar. Nu e chiar atât de mic şi înţelege mai mult decât crezi. Înţelege cum e cu marijuana.

— Ce-i aia o mari huană? întrebă Oscar.

— Ştii ce e, Oscar. E lucrul care-l face pe Millat nesuferit, cum îţi spuneam mai devreme, şi care-i omoară micile celule cenuşii.

— Ia mai lasă-mă dracului în pace, Joyce.

— Nu voiam decât să… Joyce oftă teatral şi îşi trecu degetele prin păr. Millat, care-i problema? Ai nevoie de bani?

— Da, întâmplător, chiar am.

— De ce? Ce s-a întâmplat? *Millat.* Vorbeşte cu mine. Tot familia? Millat fixă capătul portocaliu de carton şi băgă ţigara în gură.

— Taică-meu iar m-a dat afară.

— O, Doamne, spuse Joyce, şi imediat îi dădură lacrimile; îşi trase scaunul mai aproape şi îi luă mâna. Dacă eram *eu* mama ta, aş… mă rog, oricum nu sunt, eu sunt… dar ea e *pur şi simplu* incompetentă… mă face *aşa de*… adică, nu înţeleg cum să-ţi laşi soţul să-ţi ia unul dintre copii şi să facă Dumnezeu ştie ce cu celălalt, eu aş…

— Nu vorbi despre mama mea. N-o cunoşti. Nici măcar *nu vorbeam* despre ea.

— Păi, nu vrea să ne întâlnim, nu? De parcă am fi la întrecere.

— Taci dracului, Joyce.

— Păi, n-are nici un rost, nu? Să intri în toată… te necăjeşte şi pe tine… se vede limpede, e mult prea aproape de… Marcus, adu nişte ceai, *are nevoie* de ceai.

— Ia mai du-te-n mă-ta! N-am nevoie de nici un nenorocit de ceai. Toată ziua beţi ceai! Cred că vă pişaţi ceai pur!

— Millat, nu vreau decât…

— Ia mai lasă-mă.

O sămânţă mică de canabis căzu din ţigara lui Millat şi îi rămase lipită de buză. O băgă în gură.

— Dar mi-ar prinde bine nişte coniac, dac-aveţi.

Joyce se uită la Irie cu o privire care spunea *n-ai ce-i face* şi-i arată, cu degetul mare şi cel arătător apropiate, cât de puţin să-i dea din coniacul ei Napoleon vechi de treizeci de ani. Irie se urcă pe o găleată răsturnată ca să ajungă la raftul de sus.

— OK, hai să ne liniştim. OK? OK. *Aşa.* De data asta ce s-a mai întâmplat?

— L-am făcut jigodie. Chiar *e* jigodie.

Millat îl lovi peste mână pe Oscar, ale cărui degete în căutarea unei jucării se furişaseră şi se întindeau spre cutia lui de chibrituri.

— O să am nevoie de un loc unde să stau o vreme.

— Păi, nici nu se pune problema, poţi să stai la noi, bineînţeles.

Irie se întinse printre Joyce şi Millat şi puse paharul mare de coniac pe masă.

— Gata, Irie, cred că trebuie să-l laşi un pic să respire.

— Am vrut doar…

— Da, bine, Irie… numai că n-are nevoie să fie înghesuit tocmai acum…

— E un ipocrit nenorocit, frate, se băgă Millat în discuţie ridicând vocea, fără să se uite într-un punct anume şi adresându-se serei sau oricui altcuiva; se roagă de cinci ori pe zi, dar bea întruna, şi n-are nici un prieten musulman, dar se leagă de mine pentru o nenorocită de fată albă. Şi mai e şi nervos din cauza lui Magid. Şi-şi varsă toate rahaturile astea pe mine. Nu-mi mai dă voie să mă duc la KEVIN. Eu sunt mai musulman decât el, ce dracu'. Băga-l-aş!

— Vrei să vorbeşti despre asta cu toţi cei de-aici? întrebă Joyce, privind cu înţeles prin cameră. Sau doar noi doi?

— Joyce, spuse Millat, bând coniacul dintr-o înghiţitură, mă doare drept în cur. Joyce înţelese că răspunsul lui însemna *doar noi doi* şi îi dădu afară din cameră pe ceilalţi din priviri.

Irie se bucura să plece. În cele patru luni în care ea şi Millat veniseră la familia Chalfen, făcând slalom printre biologie şi matematică şi înghiţind felurile lor de mâncare fierte, apăruse o situaţie ciudată. Cu cât Irie progresa mai mult – fie la învăţat, în încercarea de a face conversaţie politicoasă ori în imitarea studiată a chalfenismului – cu atât Joyce îşi pierdea interesul pentru ea. Însă cu cât Millat derapa

mai tare – venise neinvitat într-o duminică seară, aducea fete, fuma iarbă prin toată casa, le băuse pe furiş şampania Dom Perignon din 1964, se uşurase în grădina de trandafiri, ţinuse o şedinţă KEVIN în sufrageria lor, le umflase factura de telefon cu trei sute de lire sunând în Bangladesh, îi spusese lui Marcus că e homo, ameninţase că-l va castra pe Joshua, îi zisese lui Oscar că e un rahat alintat, o acuzase chiar şi pe Joyce că e nebună – cu atât Joyce îl adora mai mult. În patru luni, el îi datora deja peste trei sute de lire, o plapumă nouă şi o roată de bicicletă.

— Vii sus? întrebă Marcus după ce închise uşa de la bucătărie şi se îndoise ca o trestie, ca să treacă pe lângă el copiii ca o furtună. Am pozele alea pe care voiai să le vezi.

Irie îi oferi lui Marcus un zâmbet recunoscător. Se părea că Marcus era cel care avea grijă de ea. Marcus fusese cel care o ajutase în aceste patru luni, pe măsură ce creierul ei se transforma din ceva inconsistent în ceva definit şi tare, pe măsură ce se familiariza încet cu modul de a gândi al familiei Chalfen. Percepea acest lucru ca pe un mare sacrificiu din partea unui om atât de ocupat, însă de curând începuse să se întrebe dacă asta nu-i făcea o oarecare plăcere. Poate ca atunci când urmăreşti un orb care pipăie forma unui obiect nou. Sau un cobai care găseşte ieşirea din labirint. Oricum ar fi fost, în schimbul atenţiei pe care el i-o oferea, Irie începuse să se intereseze, întâi strategic, apoi sincer, de ŞoareceleViitorului. Invitaţiile de a intra în biroul lui Marcus, aflat chiar la ultimul etaj, de departe camera ei preferată, deveniseră tot mai frecvente.

— Haide, nu sta acolo rânjind ca prostu' satului. Vino sus.

Camera lui Marcus nu semăna cu nici o alta văzută de Irie vreodată. Nu avea nici o altă utilitate, nici un alt scop în casă decât să fie camera lui Marcus; nu erau depozitate acolo jucării, mărunţişuri, lucruri stricate, mese de călcat de rezervă; nimeni nu mânca, nu dormea şi nu făcea dragoste acolo. Nu era ca mansarda Clarei, un rai al prostiilor, toate aşezate cu grijă în cutii şi etichetate, în caz că ar fi fost nevoită vreodată să plece din această ţară în alta. Nu era precum camerele de rezervă ale imigranţilor – pline până la refuz cu toate lucrurile adunate de ei de-a lungul timpului, indiferent cât de stricate, munţi de mărunţişuri – dovada de netăgăduit că acum *deţin* lucruri, deşi înainte nu aveau nici de unele. Camera lui Marcus era dedicată doar lui Marcus şi muncii lui Marcus. Un birou de studiu. Ca la Austen, sau în *Sus, jos*[2], sau la Sherlock Holmes. Numai că acesta era

primul birou de studiu pe care Irie îl văzuse vreodată în realitate.

Camera în sine era mică şi cu o formă neregulată, avea podeaua înclinată, bârne de lemn care în unele locuri îţi permiteau să stai în picioare, în altele nu, şi o fereastră care semăna mai mult a lucarnă, prin care se strecurau raze de lumină ce făceau vizibil dansul firelor de praf. În cameră se aflau patru fişete, animale cu boturile căscate, care scuipau foi de hârtie; erau mormane de hârtii pe jos, pe rafturi, în jurul scaunelor. Mirosul greu şi dulceag de tutun nemţesc plutea într-un nor aflat chiar deasupra capetelor, care îngălbenise foile cărţilor de pe rafturile cele mai înalte; pe o masă lângă perete se afla un set complicat de accesorii pentru fumat – muştiucuri de rezervă, diverse pipe de la cele cu forme obişnuite până la cele cu forme din ce în ce mai ciudate, cutii cu tutun, câteva filtre – toate aşezate ordonat într-o cutie de piele căptuşită cu catifea, ca nişte instrumente medicale. Pe pereţi şi deasupra şemineului erau fotografii cu clanul Chalfen, printre care şi portrete atrăgătoare ale lui Joyce din tinereţea ei de hipiotă cu sânii obraznici, un nas micuţ ivindu-se dintre două şuviţe lungi de păr. Mai erau şi nişte tablouri mari, înrămate. Un arbore genealogic al familiei Chalfen. Un portret al lui Mendel, care arăta mulţumit de el însuşi. Un afiş mare cu Einstein din perioada lui de simbol american – cu părul vâlvoi, ca un profesor trăsnit, cu o faţă „surprinsă“ şi o pipă uriaşă – sub care era scris citatul *Dumnezeu nu joacă lumea la zaruri*. În sfârşit, fotoliul mare din lemn de stejar al lui Marcus stătea lipit cu spatele de o fotografie a lui Crick şi Watson, care păreau obosiţi, dar optimişti, lângă modelul lor reprezentând acidul dezoxiribonucleic, o scară spiralată din cleme de metal, care se întindea de la podeaua laboratorului lor de la Cambridge până dincolo de raza aparatului de fotografiat.

— Dar Wilkins unde e? întrebă Marcus, aplecându-se în locul unde tavanul era mai jos şi bătând cu un creion în fotografie. În 1962, Wilkins a câştigat Nobelul pentru medicină, împreună cu Crick şi cu Watson. Dar în fotografii nu-i nici urmă de Wilkins. Numai Crick şi Watson. Watson şi Crick. Istoria îndrăgeşte geniile singuratice sau cuplurile. N-o interesează triourile. Marcus se mai gândi o vreme şi adăugă: Doar dacă sunt actori de comedie sau muzicieni de jazz.

— Cre’ că asta înseamnă că tu eşti un geniu singuratic, zise Irie veselă, îndepărtându-se de fotografie şi aşezându-se pe un taburet.

— A, dar eu am un mentor, ştii?

Arătă către o fotografie alb-negru mare cât un afiş de pe celălalt perete.

— Iar mentorii sunt cu totul altă mâncare de peşte.

Era un prim-plan foarte detaliat al unui bărbat foarte bătrân, iar contururile feţei îi erau clar definite de linii şi umbre, precum haşurile de pe o hartă topografică.

— Mare francez, gentleman şi savant. Practic, el m-a învăţat tot ce ştiu. Avea mai bine de şaptezeci de ani şi era perfect lucid. Însă vezi tu, când ai un mentor, nu trebuie să-i acorzi credit direct. Asta e partea cea mai bună. Da' unde-i poza aia nenorocită…

În vreme ce Marcus scotocea printr-un dulap cu hârtii, Irie studia o mică ramură a arborelui genealogic al familiei Chalfen, un stejar cu detalii minuţioase, care se întindea de la 1600 până în zilele noastre. Diferenţa dintre familia Chalfen şi familia Jones/Bowden era vizibilă imediat. Pentru început, în familia Chalfen toţi păreau să aibă un număr rezonabil de copii. Mai exact, toţi ştiau cui aparţinea fiecare copil. Bărbaţii trăiseră mai mult decât femeile. Căsătoriile fuseseră unice şi de durată. Datele naşterilor şi morţilor erau clare. Iar cei din familia Chalfen chiar *ştiau* cine fuseseră în 1675. Archie Jones nu mai putea da informaţii despre familia lui, în afară de apariţia întâmplătoare a tatălui său pe pământ, în camera din spate a unui bar din Bromley, cam pe la 1895 sau 1896, sau poate chiar 1897, în funcţie de fostul barman nonagenar cu care stăteai de vorbă. Clara Bowden ştia câte ceva despre bunica ei, iar unii credeau povestea conform căreia faimosul şi prolificul ei unchi P. avusese treizeci şi patru de copii, dar nu putea afirma cert decât că mama ei se născuse la ora 2:45 după-amiaza, pe 14 ianuarie 1907, într-o biserică catolică, în mijlocul unui cutremur la Kingston. Restul erau doar zvonuri, poveşti şi legende:

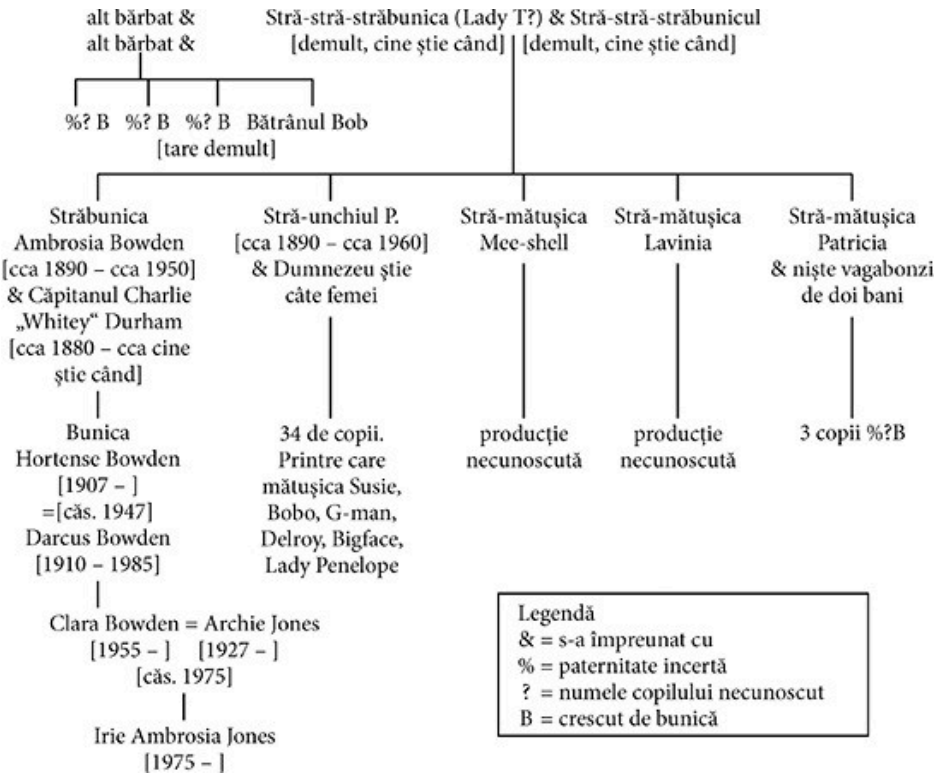
alt bărbat &
alt bărbat &
Stră-stră-străbunica (Lady T?) & Stră-stră-străbunicul
[demult, cine ştie când] [demult, cine ştie când]
%? B %? B %? B Bătrânul Bob
[tare demult]
Străbunica Ambrosia Bowden [cca 1890 – cca 1950] & Căpitanul Charlie „Whitey" Durham [cca 1880 – cca cine ştie când]
Stră-unchiul P. [cca 1890 – cca 1960] & Dumnezeu ştie câte femei
Stră-mătuşica Mee-shell
Stră-mătuşica Lavinia
Stră-mătuşica Patricia & nişte vagabonzi de doi bani
Bunica Hortense Bowden [1907 –] =[căs. 1947] Darcus Bowden [1910 – 1985]
34 de copii. Printre care mătuşica Susie, Bobo, G-man, Delroy, Bigface, Lady Penelope
producţie necunoscută
producţie necunoscută
3 copii %?B
Clara Bowden = Archie Jones [1955 –] [1927 –] [căs. 1975]
Irie Ambrosia Jones [1975 –]
Legendă
& = s-a împreunat cu
% = paternitate incertă
? = numele copilului necunoscut
B = crescut de bunică

— Sunteţi o familie aşa de veche, spuse Irie, iar Marcus veni prin spatele ei să vadă la ce se uita. E incredibil. Nici nu-mi pot imagina cum vă simţiţi.

— Afirmaţie ilogică. Toţi suntem la fel de vechi. Numai că cei din familia Chalfen şi-au notat întotdeauna totul, zise Marcus gânditor, umplându-şi pipa cu tutun. Asta e de ajutor, dacă vrei să fii ţinut minte.

— Cre' că familia mea are o tradiţie mai degrabă orală, spuse Irie ridicând din umeri. Frate, da' ar trebui să-l întrebi pe Millat despre astea. El se trage din…

— Un mare revoluţionar. Am auzit. Dar eu n-aş prea crede toate astea. Presupun că în familia lor sunt cam trei părţi ficţiune la o parte adevăr. Printre-ai tăi e vreo figură istorică importantă? întrebă Marcus, iar apoi, pierzându-şi imediat interesul pentru propria întrebare, se întoarse la căutările lui prin dulapul numărul doi.

— Nu… nimeni… *important*. Dar bunica mea s-a născut în ianuarie 1907, în Kingston, în timpul cutre…

— *Uite!*

Marcus se ridică triumfător de deasupra unui sertar de metal, agitând un dosar subţire de plastic cu câteva foi de hârtie înăuntru.

— Fotografii. Special pentru tine. Dacă ăia de la drepturile animalelor ar vedea pozele astea, s-ar pune un preţ pe capul meu. Ia-le pe rând. Nu te repezi.

Marcus îi dădu lui Irie prima fotografie. Era cu un şoarece întins pe spate. Pe burtă avea o mulţime de excrescenţe ca nişte ciuperci, maronii şi pufoase. Avea gura anormal de larg deschisă, încremenită în prostraţie, într-un ţipăt de agonie. Dar nu o agonie adevărată, se gândi Irie, mai degrabă o agonie teatrală. Era mai degrabă un şoarece care se dădea mare cu ceva. Un şoarece de pluş. Avea ceva sarcastic.

— Vezi tu, celulele embrionare sunt într-adevăr foarte bune, ne ajută să înţelegem elementele genetice care s-ar putea să ducă la cancer, dar noi vrem de fapt să aflăm cum se dezvoltă o tumoare în *ţesutul viu*. Adică, asta nu se poate aproxima într-o cultură de celule, nu prea. Aşa că introducem carcinogeni chimici într-un organ-ţintă, dar…

Irie îl asculta ca prin vis, pe jumătate absorbită de fotografiile pe care el i le dădea. Următoarea era cu acelaşi şoarece, din câte-şi dădea ea seama, de data asta văzut din faţă, unde tumorile erau mai mari. Avea pe gât una care părea să aibă practic aceeaşi mărime ca urechea. Însă şoarecele arăta destul de mulţumit. Aproape ca şi cum i-ar fi crescut un nou organ, cu care să audă ce zicea Marcus despre el. Irie era conştientă că ăsta era un lucru stupid pe care să-l spui despre un şoarece de laborator. Însă faţa şoarecelui avea un aer foarte şmecher. În ochii lui de şoarece era un fel de sarcasm şoricesc. Pe botul lui de şoarece era un rânjet şoricesc. *Boală terminală?* (îi spunea şoarecele lui Irie) *Ce boală terminală?*

— … încet şi imprecis. Însă dacă *refaci* genomul, astfel încât *anumite* tipuri de cancer să se dezvolte în *anumite* ţesuturi, la intervale de timp *prestabilite* în dezvoltarea şoarecelui, atunci nu mai avem de-a face cu *aleatoriul*. *Elimină*m acţiunile aleatorii ale unui mutagen. Acum vorbim despre *programarea genetică* a şoarecelui, despre o forţă care activează oncogenele *dinăuntrul* celulelor. Aşadar, acest şoarece este un mascul tânăr…

Acum ŞoareceleViitorului© era ţinut de labele din faţă de către două degete uriaşe şi roz şi obligat să stea pe labele din spate, ca un şoarece din desene animate, ceea ce-l forţa să-şi ţină capul sus. Părea să scoată limba lui mică şi roz de şoarece, întâi la fotograf, iar acum la Irie. Tumorile îi atârnau sub bărbie ca nişte picături mari de ploaie murdară.

— … iar oncogena H se manifestă în anumite celule ale pielii lui, astfel că dezvoltă multiple umflături benigne sub piele. Desigur, interesant e faptul că femelele tinere *nu* le-au dezvoltat, ceea ce…

Un ochi era închis, altul deschis. Ca şi cum făcea cu ochiul. Un şoarece şmecher care face cu ochiul.

— … şi de ce? Din cauza rivalităţii dintre masculi – luptele duc la abraziune. Nu e un imperativ biologic, ci unul social. Rezultatul genetic: acelaşi. Înţelegi? Şi numai la şoarecii transgenici, prin îmbogăţirea experimentală a genomului, putem înţelege acest tip de diferenţe. Iar acest şoarece, cel la care te uiţi tu, este un şoarece *unicat*, Irie. Îi injectez un cancer, iar cancerul apare exact acolo unde mă aştept. După cincisprezece săptămâni. Codul lui genetic este *nou*. E o nouă specie. Ăsta-i cel mai bun argument ca să obţin patentul. Sau măcar nişte drepturi de autor: 80 la sută pentru Dumnezeu, 20 la sută pentru mine. Sau invers, depinde cât de bun e avocatul meu. Sărmanii ăia de la Harvard încă se mai ceartă pe tema asta. Pe mine personal nu mă interesează patentul. Pe mine mă interesează *ştiinţa*.

— Oau, făcu Irie, dându-i înapoi fotografiile, reticentă. E cam greu să înţelegi. Eu am înţeles cam jumătate din toate alea. E pur şi simplu uimitor.

— Mă rog, făcu Marcus, cu falsă modestie. Mai umple timpul.

— Să fii capabil să elimini aleatoriul…

— Dacă elimini aleatoriul, poţi să stăpâneşti lumea, spuse Marcus simplu. De ce să ne limităm la oncogene? Am putea programa fiecare pas din dezvoltarea unui organism: reproducerea, obiceiurile alimentare, durata de viaţă – voce de robot, braţe ca de zombie, globi oculari care se rotesc – STĂ-PÂ-NI-REA LUMII.

— Parcă şi văd titlurile din ziare, zise Irie.

— Dar, serios, spuse Marcus, rearanjându-şi fotografiile în dosar şi îndreptându-se spre dulap ca să le pună la locul lor, studiul unor specii izolate de animale transgenice aruncă o lumină foarte importantă asupra aleatoriului. Mă urmăreşti? Un singur şoarece sacrificat pentru 5,3 miliarde de oameni. Nu e nici pe departe apocalipsa şoarecilor. Nu cred că cer prea mult.

— Nu, sigur că nu.

— La naiba! Nimic nu merge!

Marcus încercase de trei ori să închidă sertarul de jos al dulapului, iar apoi, pierzându-şi răbdarea, lovi cu piciorul în marginile de oţel.

— Lua-te-ar dracu’!

Irie trase cu ochiul în sertarul deschis.

— Îţi mai trebuie nişte sertare, spuse ea hotărâtă. Şi o grămadă din hârtiile astea sunt A3, A2 sau cu forme neregulate. Trebuie să le împăturești cumva, organizat; deocamdată, tu doar le îngrămădeşti una peste alta.

Marcus îşi dădu capul pe spate şi râse.

— Să le împăturesc organizat! Mă rog, presupun că ştii tu ce spui; aşchia nu sare departe de trunchi.

Se lăsă pe vine lângă sertar şi îl mai împinse de câteva ori.

— Vorbesc serios. Nu ştiu cum poţi lucra aşa. Şi rahaturile mele pentru şcoală sunt mai bine organizate, şi eu nu mă ocup cu Stăpânirea Lumii.

Din locul în care stătea în genunchi, Marcus ridică privirea spre ea. Din acel unghi, semăna cu un lanţ muntos; o versiune moale şi pufoasă a Anzilor.

— Uite, ce zici de asta: te plătesc cu cincisprezece lire pe săptămână ca să vii de două ori pe săptămână şi să pui ordine în dezastrul ăsta de hârtii. O să înveţi mai multe, şi eu o să am o treabă făcută ca lumea. Ei? Ce zici?

Ce să zică. Joyce îl plătea deja pe Millat cu un total de treizeci şi cinci de lire pe săptămână pentru activităţi diverse cum ar fi să aibă grijă de Oscar, să spele maşina, să plivească buruienile, să spele geamurile şi să recicleze toată hârtia colorată. Însă, bineînţeles, de fapt plătea pentru prezenţa lui Millat. Pentru acea energie din preajma ei. Şi pentru acea *încredere*.

Irie ştia ce înţelegere era pe cale să facă; nu o accepta beată sau drogată sau disperată sau confuză, cum făcuse Millat. Mai mult, *şi-o dorea*; *îşi dorea* să fuzioneze cu familia Chalfen, să fie acelaşi trup cu ei; voia să se separe de trupul haotic şi aleatoriu al familiei ei şi să fuzioneze transgenic cu o alta. Un animal unic. O nouă specie.

Marcus se încruntă.

— Ce tot stai pe gânduri? Aş vrea să-mi răspunzi în mileniul ăsta, dacă nu te superi. Ţi se pare o idee bună sau nu?

Irie dădu din cap şi zâmbi.

— Chiar că e. Când încep?

*

Alsana şi Clara nu erau deloc încântate. Dar le-a luat ceva timp să facă schimb de notiţe şi să-şi consolideze nemulţumirile. Clara se ducea la cursuri serale de trei ori pe săptămână (cursurile: Imperialismul britanic din 1765 până în prezent; Literatură galeză medievală; Feminismul de culoare), iar Alsana lucra la maşina de cusut cât timp Dumnezeu ţinea soarele pe cer, în timp ce în jurul ei era în

plină desfăşurare un război de familie. Vorbeau rar la telefon şi se vedeau şi mai rar. Însă amândouă se simţeau stânjenite de familia Chalfen, despre care auzeau din ce în ce mai multe. După câteva luni de supraveghere sub acoperire, Alsana era acum sigură că în timpul absenţelor lui regulate de acasă Millat se afla la familia Chalfen. În ceea ce o priveşte pe Clara, avea noroc dacă o prindea pe Irie acasă seara, în timpul săptămânii, şi nu mai credea de mult minciunile ei despre mersul la netball. De luni de zile, Chalfenii în sus, Chalfenii în jos; Joyce a zis ceva aşa de frumos, Marcus e atât de deştept. Însă Clara nu era genul care să caute scandal; îşi dorea cu disperare *ce e mai bine pentru Irie*; şi fusese întotdeauna convinsă că sacrificiul reprezintă nouăzeci la sută din ceea ce înseamnă să fii părinte. Sugeră chiar să se cunoască, ea şi familia Chalfen, însă ori Clara era paranoică, ori Irie făcea tot posibilul ca acest lucru să nu se întâmple. Şi nu avea nici un sens să ceară sprijin din partea lui Archibald. El o vedea pe Irie trecând ca un fulger – când venea acasă să facă duş, să se schimbe ori să mănânce – şi nu părea deranjat dacă ea trăncănea întruna despre copiii familiei Chalfen (*Par foarte simpatici, dragă*), sau despre ceva ce a făcut Joyce (*Serios? E foarte deşteaptă, nu-i aşa, dragă?*), ori despre ceva ce făcuse Marcus (*Pare a fi un Einstein, nu, dragă? Păi, bravo ţie. Tre' să plec. Mă-ntâlnesc cu Sammy la O'Connell's la opt*). Archie avea pielea groasă ca de crocodil. Faptul că era tată constituia, în mintea lui, o poziţie genetică atât de solidă (lucrul cel mai solid din viaţa lui Archie), încât nu-i trecea prin cap că ar putea exista un pretendent la tronul lui. Aşadar, Clara rămăsese singură să-şi muşte buzele de atâtea griji, să spere că nu-şi va pierde singura fiică şi să înghită sângele.

Însă într-un sfârşit, Alsana concluzionă că e război pe faţă şi că avea nevoie de un aliat. Spre sfârşitul lui ianuarie '91, după ce Crăciunul şi Ramadanul trecuseră, dădu un telefon.

— Aşa: tu ştii despre familia aia, Chaffinch[3]?

— *Chalfen.* Cred că-i cheamă Chalfen. Da, sunt părinţii unui prieten de-al lui Irie, mi se pare, spuse Clara prefăcut, vrând întâi să afle cât de multe ştia Alsana. Joshua Chalfen. Par a fi o familie simpatică.

Alsana pufni.

— Eu o să le zic Chaffinch – păsăroi engleji, ăia care ciugulesc cele mai bune seminţe! Păsările alea le fac tufelor mele de laur ce le fac oamenii ăştia băiatului meu. Dar ei sunt

şi mai răi; sunt ca nişte păsări cu dinţi, cu canini mici şi ascuţiţi – nu numai că fură, mai şi sfâşie! Ce ştii despre ei?

— Păi… nu mare lucru, de fapt. Îi ajută pe Irie şi pe Millat la învăţat, mie aşa mi-a zis. Sunt sigură că nu-i nimic rău, Alsi. Şi Irie se descurcă foarte bine la şcoală acum. E într-adevăr *plecată* de-acasă tot timpul, dar nu prea pot să-i interzic.

Clara o auzi pe Alsana lovind cu furie balustrada din casa familiei Iqbal.

— I-ai *cunoscut*? Că *eu* nu i-am cunoscut, şi totuşi ei se simt îndreptăţiţi să-i dea bani şi adăpost fiului meu, de parcă el n-ar avea – şi mă bârfesc pe mine, fără îndoială. *Numai Dumnezeu ştie* ce le spune el despre mine! Cine sunt ăştia? Că doar n-or fi rude cu mine! Millat îşi petrece tot timpul liber cu ei şi n-am văzut nici o îmbunătăţire în notele lui, iar de fumat tot fumează iarbă şi se culcă cu fetele. Am încercat să-i zic lui Samad, dar el e în lumea lui; pur şi simplu nu mă ascultă. Ţipă întruna la Millat şi cu mine nu vorbeşte. Încercăm să strângem bani să-l aducem înapoi pe Magid şi să-l dăm la o şcoală bună. Eu încerc să ţin familia unită şi Chaffinchii ăştia încearcă s-o despartă!

Clara îşi muşcă buza şi clătină tăcută din cap.

— Mai eşti acolo, femeie?

— Da, spuse Clara. Da. Vezi tu, Irie, mă rog… pare să-i venereze. La început chiar m-am supărat, dar pe urmă mi-am dat seama că mă port prosteşte. Archie zice că mă port prosteşte.

— Şi dacă i-ai zice prostănacului ăluia că pe lună nu e gravitaţie, ar zice că te porţi prosteşte. Ne-am descurcat fără părerea lui cincisprezece ani, ne descurcăm şi acum. Clara, spuse Alsana, iar în receptor i se auzi respiraţia grea, şi vocea îi părea epuizată; noi întotdeauna *ne-am ajutat una pe alta*… *Am nevoie* de tine şi acum.

— Da… Numai că mă gândeam…

— Te rog. Nu te mai gândi. Am făcut rezervări la film, unul vechi, franţuzesc, cum îţi place ţie – azi la două jumătate. Ne vedem în faţă la cinematograful Tricycle. Vine şi Nepoata-Ruşinică. Bem ceai. Stăm de vorbă.

Filmul era *About de souffle*. Pe peliculă de 16 mm, gri-alb. Forduri şi bulevarde vechi. Răsturnări de situaţie şi batiste. Sărutări şi ţigări. Clarei îi plăcu mult (Ce frumos era Belmondo! Ce frumoasă era Seberg! Ce frumos era Parisul!), Neena spuse că era prea franţuzesc, iar Alsana nu putea să înţeleagă despre ce mama naibii era vorba în film.

— Doi tineri care aleargă prin Franţa şi spun tâmpenii, omoară poliţişti, fură maşini, nu poartă niciodată sutien. Dacă

asta înseamnă cinematograful european, prefer să văd filme de la Bollywood în fiecare zi a săptămânii. Şi-acum, doamnelor, trecem la afaceri?

Neena aduse ceaiurile şi le trânti pe măsuţa minusculă.

— Deci ce-i toată treaba asta cu conspiraţia cintezoilor? Sună ca în Hitchcock.

Alsana explică situaţia pe scurt.

Neena îşi scoase ţigările marca Consulates din poşetă, aprinse una şi expiră fumul mentolat.

— Mătuşică, par a fi o familie foarte simpatică din clasa de mijloc, care îl ajută pe Millat la învăţat. Pentru asta m-ai adus aici de la serviciu? Adică, doar nu-i vorba de Jonestown, nu?

— Nu, spuse Clara, precaută, nu, sigur că nu – dar mătuşica ta vrea să spună că Millat şi Irie petrec foarte mult timp la ei, aşa că am vrea şi noi să ştim mai multe despre ei, înţelegi? Mi se pare normal, nu?

Alsana obiectă.

— *Nu* asta vreau să spun. Vreau să spun că oamenii ăştia îmi răpesc fiul! Păsări cu dinţi! Îl englezesc complet! Îl îndepărtează intenţionat de cultura lui şi de familia lui şi de religia lui…

— Da' de când dai tu doi bani pe religia lui?

— *Tu*, Nepoată-Ruşinică, *tu* habar n-ai că eu transpir broboane *de sânge* pentru băiatul ăsta, tu *nu ştii* că…

— Păi, dacă eu nu ştiu nimic despre nimic, atunci de ce mama naibii m-ai adus aici? Mai am şi alte lucruri de făcut, să ştii.

Neena îşi înşfăcă poşeta şi se pregătea să se ridice.

— Îmi cer scuze, Clara. Nu ştiu de ce trebuie să se întâmple mereu aşa. Ne mai vedem…

— Stai jos, şuieră Alsana, prinzând-o de braţ. Stai jos, bine, am înţeles aluzia, domnişoară Lesbiană Deşteaptă. Uite, avem nevoie de tine, bine? Stai jos, scuze, scuze. OK? Mai bine.

— Bine, spuse Neena, stingându-şi cu furie ţigara într-un şerveţel. Dar de data asta o să spun exact ce gândesc şi măcar acum o să-ţi închizi gura aia mare şi-o să mă asculţi. OK? OK. Bine. Aşa. Tocmai *ai spus* că Irie se descurcă grozav la şcoală, iar dacă Millat nu se descurcă la fel de bine, ăsta nu-i un mister – nu *munceşte* deloc. Dar cel puţin încearcă cineva să-l ajute. Şi dacă se vede prea mult cu oamenii ăştia, sunt sigură că asta e alegerea *lui*, nu *a lor*. La voi acasă nu e tocmai Tărâmul Veseliei, nu? Fuge de el însuşi şi caută ceva aflat cât mai departe posibil de familia Iqbal.

— Aha! Dar ei locuiesc la două străzi distanţă! strigă Alsana triumfătoare.

— Nu, mătuşică. Cât mai departe din punct de vedere *conceptual*. Să fii membru al familiei Iqbal este uneori sufocant, ştii? Foloseşte această familie drept refugiu. Probabil că îi simte ca pe o influenţă bună sau cam aşa ceva.

— Sau cam aşa ceva, spuse Alsana ameninţătoare.

— De ce ţi-e teamă, Alsi? El e din a doua generaţie – şi tu spui asta tot timpul – trebuie să-i laşi să-şi găsească singuri drumul. Da, şi uite ce s-a întâmplat cu mine, bla bla bla – oi fi eu Nepoata- Ruşinică pentru tine, Alsi, dar câştig destul de bine cu pantofii mei.

Alsana se uită suspicioasă la cizmele negre lungi până la genunchi pe care le crease Neena, apoi le făcuse şi acum le purta.

— Şi duc o viaţă destul de bună – ştii tu, trăiesc după principii. Ziceam şi eu aşa. Băiatul e deja în război cu unchiul Samad. N-are nevoie de unul şi cu tine.

Alsana mormăi în ceaiul de coacăze.

— Dacă vrei să-ţi faci griji pentru ceva, mătuşică, fă-ţi griji pentru tipii ăştia de la KEVIN cu care se-ntâlneşte. Sunt *nebuni*. Şi sunt o grămadă, fir-ar ai dracului. Toţi oameni la care nu te-ai aştepta. Mo, îl ştii, măcelarul – da, îl ştii – familia Hussein-Ishmael – din partea lui Ardashir. Ei bine, el e unul de-ai lor. Şi nenorocitul de Shiva, de la restaurant – ăsta s-a convertit!

— Bravo lui, spuse Alsana acru.

— Dar n-are *nici o legătură* cu adevăratul Islam, Alsi. Sunt o grupare politică. Şi ce mai politică! Unul dintre nenorociţii ăia mici ne-a zis mie şi lui Maxine c-o să ardem în focurile iadului. Se pare că suntem cele mai josnice forme de viaţă, mai josnice decât târâtoarele. I-am răsucit boaşele cu 360 de grade. *Ăştia* sunt oamenii pentru care trebuie să-ţi faci griji.

Alsana dădu din cap şi o concedie pe Neena cu o mişcare a mâinii.

— Nu înţelegi? Îmi fac griji pentru că fiul meu se îndepărtează de mine. Deja am pierdut unul. De şase ani nu l-am văzut pe Magid. *De şase ani.* Şi apar oamenii ăştia, Cintezoii ăştia – şi ei petrec cu Millat mai mult timp decât mine. Poţi să înţelegi măcar atâta lucru?

Neena oftă, îşi făcu de lucru cu un nasture de la bluză, iar apoi, văzând lacrimile apărute în ochii mătuşicii ei, aprobă din cap în tăcere.

— Millat şi Irie se duc des la ei la cină, spuse Clara încet. Şi Alsana, adică, mătuşica ta şi cu mine, ne întrebam…

dacă o dată ai putea să te duci cu ei – arăţi ca o tânără, şi pari tânără, şi ai putea să te duci şi…

— Să dau raportul, termină Neena, dându-şi ochii peste cap. Să mă infiltrez la duşman. Sărmana familie; ei habar n-au cu cine se pun, aşa-i? Sunt sub supraveghere şi nici nu ştiu. E ca-n nenorocitul de *Treizeci şi nouă de trepte*.

— Nepoată-Ruşinică: da sau nu?

Neena gemu.

— Da, mătuşică. Da, dacă trebuie neapărat.

— Îţi mulţumesc mult, spuse Alsana, terminându-şi ceaiul.

*

Să ne-nţelegem: nu se poate spune că Joyce era homofobă. Îi plăceau homosexualii. Şi ei o plăceau pe ea. În facultate, făcuse chiar imprudenţa de a aduna un mic fan club gay, un grup de bărbaţi care o vedeau ca pe un fel de combinaţie Barbra Streisand/ Bette Davis/Joan Baez, şi care se întrunea o dată pe lună să-i gătească cina şi să-i admire simţul modei. Aşa că Joyce n-avea cum să fie homofobă. Dar lesbienele… aveau ceva care o zăpăcea pe Joyce. Nu că nu le plăcea. Dar pur şi simplu nu le putea *înţelege*. Joyce pricepea de ce unii bărbaţi iubesc alţi bărbaţi; îşi dedicase viaţa iubirii bărbaţilor, aşa că ea cunoştea sentimentul. Însă ideea că unele femei iubesc alte femei era atât de departe de felul în care Joyce înţelegea lumea, încât nu putea să o *proceseze*. Ideea existenţei lor. Pur şi simplu *nu pricepea*. Dumnezeu ştie că încercase. În anii ’70, citise din obligaţie *Izvorul singurătăţii* şi *Corpul meu sunt eu însămi* (care avea un mic capitol); mai de curând, citise cartea *şi* văzuse filmul *Portocalele nu sunt singurele fructe*, însă nimic din toate astea n-o ajutase. Nu se simţea jignită de ele. Doar că nu le înţelegea *rostul*. Astfel că atunci când Neena veni la cină de mână cu Maxine, Joyce se holbase pur şi simplu la ele pe deasupra aperitivelor (cremă de mazăre pe pâine de secară), de-a dreptul năucită. În primele douăzeci de minute rămase mută de uluială, lăsând restul familiei să-şi spună replicile scenariului Chalfen fără intervenţia ei vitală. Se simţea ca hipnotizată, sau de parcă ar fi stat într-un nor dens, iar prin ceaţă auzea frânturi din conversaţia celor de la masă, care se desfăşura fără ea.

— Deci: prima întrebare a familiei Chalfen: cu ce te ocupi?

— Cu pantofii. Creez pantofi.

— A. Hmm. Mi-e teamă că asta nu prea e materie primă pentru o conversaţie sclipitoare. Şi frumoasa doamnă?

— Sunt o frumoasă doamnă întreţinută. Port pantofii pe care îi face ea.

— A. Deci nu eşti la facultate?

— Nu, nu m-am deranjat. E vreo problemă?

Şi Neena era în defensivă.

— Ca să nu mai întrebaţi, nici eu n-am făcut facultatea.

— Ei, n-am vrut să te pun într-o situaţie jenantă…

— Nici nu m-ai pus.

— Fiindcă nu-i nici o surpriză… Ştiu că nu sunteţi tocmai o familie de savanţi.

Joyce îşi dădea seama că lucrurile merg prost, dar nu putea deschide gura ca să le îndrepte. Un milion de replici cu două înţelesuri îi stăteau pe limbă, dar, dacă şi-ar fi desfăcut puţin buzele (!), se temea că vreuna dintre ele o să-şi ia zborul. Marcus, care nu-şi dădea seama că le jignea, sporovăia vesel mai departe.

— Voi două sunteţi nişte tentaţii îngrozitoare pentru un bărbat.

— Nu serios.

— O, lesbienele întotdeauna sunt. Şi sunt sigur că unii domni ar avea oarecare şanse – deşi probabil că preferaţi frumuseţea, nu inteligenţa, aşa că eu n-am nici o şansă.

— Pari extrem de sigur de intelectul dumitale, domnule Chalfen.

— Şi n-ar trebui? Sunt teribil de deştept, să ştii.

Joyce se uita mai departe la ei, gândindu-se: *Cine pe cine se bazează? Cine pe cine învaţă? Cine pe cine îmbunătăţeşte? Cine polenizează şi cine îngrijeşte?*

— Păi, e grozav să avem încă un Iqbal la masă, nu, Josh?

— Eu sunt o Begum, nu o Iqbal, spuse Neena.

— Nu mă pot abţine să mă gândesc, spuse Marcus, neclintit, că un bărbat din familia Chalfen şi o femeie din familia Iqbal ar fi o combinaţie trăsnet. Ca Fred şi Ginger. Voi ne-aţi da nouă sex, şi noi v-am da sensibilitate sau ceva. Hm? Tu ai ţine un Chalfen mereu aprins; eşti la fel de focoasă ca o Iqbal. Pasiune indiană. Un lucru ciudat la familia ta: cei din prima generaţie sunt toţi duşi cu pluta, dar cei din a doua generaţie sunt cu capul pe umeri.

— Hm, uite ce e: nimeni nu spune despre familia mea că e nebună, OK? Chiar dacă e. *Eu* îi fac nebuni.

— Uite, vezi, încearcă să vorbeşti *corect*. Poţi să spui „nimeni nu spune despre famila mea că e nebună“, dar nu e o afirmaţie corectă. Pentru că oamenii spun asta şi o vor spune. Ar trebui să zici „nu vreau ca oamenii să… etc“. E un lucru mic, dar ne putem înţelege mai bine unii cu alţii dacă nu folosim greşit termenii şi expresiile.

Apoi, tocmai când Marcus se apleca deasupra cuptorului ca să scoată primul fel (pui la capac), Joyce deschise gura şi din cine ştie ce motiv inexplicabil rosti:

— Vă folosiţi sânii una alteia drept perne?

Furculiţa Neenei, care se îndrepta către gură, se opri chiar când îi atinse vârful nasului. Millat se înecă cu o bucată de castravete. Irie se lupta să-şi reunească maxilarul de jos cu cel de sus. Maxine începu să chicotească.

Dar Joyce n-avea de gând să roşească. Se trăgea din specia de femei hotărâte care şi-au continuat drumul prin mlaştinile africane chiar şi după ce băştinaşii care le cărau lucrurile le-au aruncat şi au luat-o la fugă, chiar şi după ce bărbaţii albi s-au sprijinit în puşti şi au scuturat dezaprobator din cap. Era croită din acelaşi material ca doamnele de la graniţă care, înarmate numai cu o Biblie, o puşcă şi o perdea de plasă, i-au întors către câmpii pe negrii care se îndreptau spre orizont. Joyce nu ştia ce înseamnă să dai înapoi. Avea de gând să rămână fermă pe poziţie.

— Chestia e că, în multe poezii indiene, se spune că se folosesc sânii drept perne, sânii pufoşi, sânii ca nişte perne. Numai că… că… mă întrebam dacă alb doarme pe negru, sau, aşa cum ne-am aştepta, negru doarme pe alb? Extinzând… ăăă… metafora pernei, înţelegi, mă întrebam şi eu care…

Tăcerea fu îndelungă, atotcuprinzătoare şi apăsătoare. Neena dădu din cap dezgustată şi-şi trânti furculiţa şi cuţitul pe farfurie cu zgomot. Maxine bătea darabana pe faţa de masă, parcă îngânând un „Wilhelm Tell“ nervos. Josh arăta de parcă îi venea să plângă.

În sfârşit, Marcus îşi dădu capul pe spate, bătu din palme şi dădu drumul unui interminabil hohot de râs caracteristic familiei Chalfen.

— Eu am vrut toată seara să pun întrebarea asta. *Bravo*, mamă Chalfen!

*

Şi astfel, pentru prima dată în viaţa ei, Neena fu nevoită să recunoască faptul că mătuşica ei avea absolută dreptate.

— Ai vrut să-ţi dau raportul, deci poftim un raport complet: nebuni, ţăcăniţi, le lipseşte-o doagă, sunt duşi cu pluta, sunt nebuni de legat, de la spitalul de veseli. Toţi, până la unul.

Alsana dădu din cap cu gura căscată şi o rugă pe Neena să repete pentru a treia oară povestea de la desert, când Joyce, în timp ce le servea prăjitura cu fructe, întrebase dacă nu le era greu femeilor musulmane să facă mâncare îmbrăcate în cearşafurile alea lungi şi negre – nu le intrau mânecile în sos? Nu exista pericolul să-şi dea singure foc de la aragaz?

— Ţopăie pe câmpii, concluzionă Neena.

Dar, aşa cum se întâmplă în astfel de cazuri, odată confirmarea obţinută, nimeni nu prea ştia ce să facă cu informaţiile. Irie şi Millat aveau şaisprezece ani şi le spuneau întruna mamelor lor că aveau vârsta legală pentru diverse activităţi şi că puteau face orice, oricând. În afară de a pune lacăte la uşi şi bare la ferestre, Clara şi Alsana nu mai aveau ce face. Lucrurile nu puteau decât să se înrăutăţească. Irie petrecea mai mult timp ca niciodată scufundându-se în chalfenism. Clara o observase strâmbându-se când tatăl ei îi vorbea şi încruntându-se la tabloidul pentru clasa de mijloc cu care se cuibărea mama ei în pat. Millat dispărea de acasă săptămâni întregi şi se întorcea cu bani care nu-i aparţineau şi cu un accent care oscila întruna între consoanele rotunjite ale Chalfenilor şi limbajul de cartier al celor de la KEVIN. Îl înfuria pe Samad dincolo de orice logică. Nu, greşit. Exista o logică. Millat nu era nici alb, nici negru, nici musulman, nici creştin, nici englez, nici bengalez; trăia între lumi, şi stârnea, conform numelui pe care-l purta, *Zulfikar*, încleştarea dintre două săbii.

— De câte ori trebuie să spui *mulţumesc* când cumperi un singur lucru? urlă Samad, după ce-şi urmărise fiul cumpărând autobiografia lui Malcolm X. *Mulţumesc* când îi dai cartea, *mulţumesc* când o ia, *mulţumesc* când îţi spune cât costă, *mulţumesc* când semnezi chitanţa, *mulţumesc* când o primeşte! I se zice politeţe englezească, şi de fapt e pură aroganţă. Singura fiinţă care merită atâtea mulţumiri e Allah însuşi!

Iar Alsana era din nou prinsă între ei doi, încercând cu disperare să-i împace.

— Dacă Magid ar fi aici, v-ar împăca. Are minte de avocat, ar pune el lucrurile la punct. Însă Magid nu era acolo, era departe, şi tot nu aveau destui bani ca să schimbe situaţia.

Apoi veni vara, şi odată cu ea, examenele. Irie se clasă imediat după Chalfen Grăsunul, iar Millat se descurcă mult mai bine decât se aştepta cineva, inclusiv el. Asta nu putea fi decât mulţumită influenţei familiei Chalfen, iar Clara, în ceea ce o privea, se simţi un pic ruşinată. Alsana nu spusese decât:

— Creier de Iqbal. Până la urmă, triumfă. Şi hotărî să marcheze ocazia printr-un grătar comun (Iqbal/Jones), sărbătoresc, ţinut pe peluza casei lui Samad.

Neena, Maxine, Ardashir, Shiva, Joshua, mătuşici, veri, prieteni de-ai lui Irie, prieteni de-ai lui Millat, prieteni de la KEVIN şi directorul, toţi au venit şi s-au veselit (în afară de cei de la KEVIN, care au format un cerc într-un colţ) cu pahare de unică folosinţă pline cu şampanie spaniolă ieftină.

Totul mergea bine, până când Samad reperă cercul de braţe încrucişate şi papioane verzi.

— *Ăştia* ce fac aici? Cine i-a invitat pe păgâni?

— Păi, *şi tu* eşti aici, nu? se răţoi Alsana, uitându-se la cele trei cutii goale de Guinness pe care le terminase deja Samad, şi la sosul de hotdog care i se scurgea pe bărbie. Cine aruncă primul piatra la un grătar?

Samad se uită la ea cu o privire fioroasă şi se îndepărtă greoi împreună cu Archie, ca să admire munca lor comună la şopronul reparat. Clara profită de ocazie s-o tragă pe Alsana deoparte şi să-i pună o întrebare.

Alsana bătu cu piciorul în propriul ei coriandru.

— Nu! Nici nu mă gândesc. Pentru ce să-i mulţumesc ei? Dacă s-a descurcat bine, a fost datorită creierului lui. Creier de *Iqbal*. Cintezoaica aia cu dinţi lungi nu a încercat niciodată, *nici măcar o dată*, să-mi dea un telefon. Nici dacă-mi pui pistolul la tâmplă, femeie.

— Dar… Eu cred că ar fi frumos să ne ducem să-i mulţumim pentru tot timpul pe care l-a petrecut cu copiii… Mă gândesc că poate am judecat-o greşit…

— Du-te, doamnă Jones, du-te dacă vrei, zise Alsana dispreţuitoare. Dar pe mine nici cu pistolul, nici măcar cu pistolul la tâmplă nu mă duci.

*

— Iar acela e doctorul Solomon Chalfen, bunicul lui Marcus. A fost unul dintre puţinii oameni care l-au ascultat pe Freud când toată lumea de la Viena credea că e un nebun cu deviaţii sexuale. Are un chip uimitor, nu crezi? Atât de

multă înţelepciune! Când mi-a arătat Marcus prima dată poza asta, mi-am dat seama că vreau să mă mărit cu el. M-am gândit: dacă Marcus al meu o să arate aşa la optzeci de ani, o să fiu foarte norocoasă!

Clara zâmbi şi admiră dagherotipul. Până acum admirase opt aşezate deasupra şemineului, iar Irie o urmase posacă, şi mai erau încă pe-atâtea.

— E o familie mare, şi dacă nu ţi se pare prea îndrăzneţ, Clara – e vreo problemă dacă-ţi spun „Clara“?

— Nici o problemă, doamnă Chalfen.

Irie se aştepta ca Joyce s-o roage pe Clara să i se adreseze cu „Joyce“.

— Deci, cum spuneam, e o familie mare, şi dacă nu ţi se pare prea îndrăzneţ, îmi place s-o consider pe Irie un soi de adăugire la familie, într-un fel. E o fată *absolut* remarcabilă. Ne-a făcut *foarte multă* plăcere s-o avem printre noi.

— Şi ei i-a făcut plăcere, cred. Şi chiar vă datorează foarte mult. Toţi vă suntem datori.

— A, nu, nu, nu. Eu cred în Responsabilitatea Intelectualilor… şi în plus, a fost o *bucurie*. Sincer. Sper să ne mai vedem chiar dacă s-au terminat examenele. Mai urmează şi bacalaureatul!

— A, sunt sigură că o să mai vină. Vorbeşte tot timpul despre voi. Chalfenii în sus, Chalfenii în jos… Joyce îi strânse mâinile Clarei în ale ei.

— O, Clara, *chiar* sunt mulţumită. Şi mă bucur şi că ne-am cunoscut în sfârşit. Stai, că n-am terminat. Unde rămăsesem – a, da, aceştia sunt Charles şi Anna – stră-unchi şi stră-mătuşă – îngropaţi de mult, din păcate. El a fost psihiatru – da, *şi* el – iar ea a fost bioloagă, s-a ocupat de plante – o femeie după sufletul meu.

Joyce se dădu puţin înapoi, ca un critic de artă într-o galerie, şi îşi puse mâinile pe şolduri.

— Adică, după o vreme, presupui că totul e în gene, nu? Atâta deşteptăciune. Adică, îngrijirea nu e suficientă. Sau da?

— Ăăă, nu, aprobă Clara. Cred că nu.

— Ia zi-mi, de curiozitate – adică, sunt chiar curioasă – Irie de la cine crezi că a moştenit-o, de la jamaicani sau de la englezi?

Clara se uită de la un capăt la celălalt la şirul de bărbaţi albi şi morţi, cu gulerele lor apretate, unii cu monoclu, alţii în uniformă, alţii aflaţi în sânul familiei, fiecare membru stând ţeapăn pentru ca aparatul de fotografiat să-şi facă treaba înceată. Cu toţii îi aminteau vag de cineva. De propriul ei bunic, curajosul căpitan Charlie Durham, în singura lui fotografie existentă: cu obrazul crispat şi palid, privind

sfidător în aparat, nu atât făcându-şi poză, cât forţându-şi imaginea să apară pe acetat. Ceea ce se numea pe atunci un Creştin Musculos. Familia Bowden îi zicea Whitey. Băiatu' ăla prost credea că tot ce-atinge-i a lui.

— Din partea mea, zise Clara într-o doară. Cred că de la englezii din partea mea. Bunicul meu a fost englez, cam ţăcănit, din câte ştiu. Fata lui, mama mea, s-a născut în timpul cutremurului din Kingston, în 1907. Mă gândesc că poate scuturatul a aşezat la locul lor creierele din familia Bowden, că de-atunci încoace suntem destul de bine!

Joyce îşi dădu seama că Clara se aşteaptă ca ea să râdă şi se conformă rapid.

— Nu, serios, probabil de la căpitanul Charlie Durham. El a învăţat-o pe bunica mea tot ce ştia. Educaţie englezească solidă. Dumnezeu ştie că altcineva nu poate fi.

— Vai, ce fascinant! Aşa îi zic şi eu lui Marcus – chiar *e* datorită genelor, indiferent ce spune el. El zice că simplific lucrurile, dar face prea multă teorie. Se dovedeşte că am dreptate *de fiecare dată*!

Când uşa de la intrare se închise după ea, Clara îşi muşcă din nou buza, de data asta de frustrare şi furie. De ce spusese „căpitanul Charlie Durham"? Era o minciună sfruntată. Falsă ca şi dinţii ei albi. Clara era mai deşteaptă decât căpitanul Charlie Durham. Hortense era mai deşteaptă decât căpitanul Charlie Durham. Probabil că până şi bunica Ambrosia era mai deşteaptă decât căpitanul Charlie Durham. Căpitanul Charlie Durham nu era deştept. Crezuse că e, dar nu era. Sacrificase o mie de oameni fiindcă a vrut să salveze o femeie pe care nici n-o cunoştea. Căpitanul Charlie Durham era un băiat prost şi bun de nimica.

1. Şarpe mitologic care îşi înghite propria coadă, simbol al ciclicităţii.

2. *Upstairs, downstairs*, serial britanic de televiziune.

3. *Chaffinch* (engl.) = cintezoi.

13

Rădăcinile dinţilor lui Hortense Bowden

Un strop de educaţie englezească poate fi un lucru periculos. Exemplul preferat al Alsanei în acest sens era vechea poveste a Lordului Ellenborough, care, înainte de a cuceri provincia indiană Sind, a trimis la Delhi o telegramă ce conţinea un singur cuvânt: *peccavi*, un verb latin conjugat, care înseamnă *am păcătuit*. „Englezii sunt singurul popor“, obişnuia ea să spună, dezgustată, „care vrea să-ţi dea lecţii şi să te fure în acelaşi timp“. Neîncrederea Alsanei în familia Chalfen nu era nici mai mult, nici mai puţin decât atât.

Clara era de aceeaşi părere, dar din motive mai apropiate de casă: memoria familiei; o linie de neuitat de sânge prost în clanul Bowden. Propria ei mamă, când era în burta mamei *sale* (căci dacă e să spunem şi povestea asta, trebuie să-i punem pe toţi înapoi în burţile celorlalţi, ca pe păpuşile ruseşti, Irie intră în Clara, Clara intră în Hortense, Hortense intră în Ambrosia), a fost martorul mut la ceea ce se întâmplă când, dintr-odată, un englez hotărăşte că ai nevoie de educaţie. Căci nu fusese suficient pentru căpitanul Charlie Durham – trimis recent la post în Jamaica – să o lase însărcinată pe fiica adolescentă a doamnei la care stătea cu chirie, într-o seară de beţie, în cămara familiei Bowden, în mai 1906. Nu era mulţumit doar să-i fi luat fecioria. Trebuia să-i mai dea şi *o lecţie*.

— Pe mine? Vrea el să mă-nveţe *pe mine*?

Ambrosia Bowden îşi pusese mâna peste mica umflătură care era Hortense şi încerca să pară cât mai inocentă posibil.

— De ce vrea să mă-nveţe pe mine?

— De trei ori pe săptămână, răspunse mama ei. Şi nu mă-ntreba de ce. Domnu’ ştie că ţi-ar prinde bine. Zi săr’na de generozitate. Nu te-apuci să-ntrebi de ce şi pen’ ce dacă un gentleman englez şi arătos ca domnu’ Durham vrea să fie generos.

Până şi Ambrosia Bowden, un copil al satului, mofturoasă şi cu picioare lungi, care nu văzuse în toţi cei paisprezece ani ai săi nici o sală de clasă, îşi dădu seama că acest sfat nu era bun. Când un englez vrea să fie generos, *în primul rând* trebuie să întrebi de ce, pentru că întotdeauna există un motiv.

— Tot aicea eşti, fato? Vrea să te vadă. Nu mă fă să scuip pe jos şi să te fac s-ajungi acolo pân' se usucă!

Astfel că Ambrosia Bowden, cu Hortense înăuntru, alergase în camera căpitanului şi se întorcea acolo de trei ori pe săptămână, după instrucţie. Litere, cifre, Biblia, istoria Angliei, trigonometrie – iar când astea se terminau, când mama Ambrosiei era plecată din casă, anatomie, care era o lecţie mai lungă, predată deasupra elevei, care stătea pe spate şi chicotea. Căpitanul Durham îi spusese să nu-şi facă griji pentru copil, n-avea să-i facă rău. Căpitanul Durham îi spusese că bebeluşul lor secret avea să fie cel mai deştept negrotei din Jamaica.

Pe măsură ce lunile treceau, Ambrosia învăţa multe lucruri minunate de la arătosul căpitan. O învăţase cum să citească despre patimile lui Iov şi să cerceteze prevestirile Apocalipsei, să folosească ciocanul de crichet şi să recite *Ierusalim*. Cum să adune un şir de numere. Cum să decline un substantiv latinesc. Cum să sărute un bărbat pe ureche până când îl făcea să plângă ca un copil. Dar cel mai important, o învăţase că acum nu mai era o fată în casă, că educaţia primită o ridicase, că în sufletul ei era o lady, chiar dacă treburile zilnice ale casei rămâneau aceleaşi. *Înăuntru, înăuntru*, îi plăcea lui să spună, arătând un punct aflat sub coşul pieptului ei, de fapt exact locul unde de obicei se sprijinea ea în coada măturii ca să se odihnească. *Nu mai eşti fată-n casă, Ambrosia, nu mai eşti fată*, îi plăcea lui să spună, savurând jocul de cuvinte.

Iar apoi, într-o după-amiază, când Hortense mai avea cinci luni până să se nască, Ambrosia ţopăi pe scări îmbrăcată într-o rochie pepit foarte largă, care ascundea ce trebuia să ascundă, şi bătu în uşă cu o mână, în vreme ce cu cealaltă ţinea ascuns la spate un buchet de gălbenele englezeşti. Voia să-i facă o surpriză iubitului ei, să-i dea nişte flori despre care ştia că-i vor aduce aminte de casă. Bătu şi bătu, strigă şi strigă. Dar el plecase.

— Nu mă-ntreba de ce, spuse mama Ambrosiei, uitându-se bănuitoare la burta fiicei ei. Numa' o plecat, aşa deodată. Da' o lăsat vorbă că vrea să ai tot ce-ţi trebuie. O zis că să te duci repejor la moşie şi să te prezinţi la domnu' Glenard, un gentleman bun şi creştin. Domnu' ştie că ţi-ar prinde bine. Tot aicea eşti, fato? Nu mă fă să scuip pe jos şi…

Însă Ambrosia ieşise pe uşă înainte ca vorbele să fie rostite.

Se părea că Durham se dusese să supravegheze situaţia într-o tipografie din Kingston, unde un tânăr pe nume Garvey

stârnise o grevă a tipografilor, pentru salarii mai mari. Iar apoi intenţiona să mai lipsească încă trei luni, pentru a face instrucţie cu soldaţii din Trinidad ai Maiestăţii Sale, să-i pună la punct. Englezii se pricep de minune la a renunţa la o responsabilitate pentru a-şi asuma o alta. Dar le şi place să se creadă oameni de bună-credinţă, aşa că în lipsa lui, Durham încredinţase educaţia Ambrosiei Bowden bunului său prieten Sir Edmund Flecker Glenard, care era, ca şi Durham, de părere că băştinaşii aveau nevoie de educaţie, de credinţă creştină şi de călăuzire morală. Glenard fu încântat să se ocupe de ea – cine n-ar fi fost? – o fată frumuşică, supusă, săritoare şi harnică la treburile casei. Însă la două săptămâni de la sosirea ei, sarcina deveni vizibilă. Oamenii începeau să vorbească. Era ceva ce nu se cuvenea.

— Nu mă-ntreba *pe mine* de ce, spuse mama Ambrosiei, smulgându-i fiicei ei scrisoarea cu scuze de la Glenard, poate că n-are ce să te-nveţe! Poate că nu vrea păcătoşi prin casă. Acuma te-ai întors aicea! Acuma nu mai putem face nimica!

Dar se dovedi că scrisoarea conţinea o sugestie de consolare.

— Zice-aicea că să te duci la o doamnă creştină, doamna Brenton. Cică să te duci să stai la ea.

Aşa. Durham lăsase instrucţiuni ca Ambrosia să intre în Biserica Anglicană engleză, iar Glenard sugerase Biserica Metodistă jamaicană, însă doamna Brenton, o fată bătrână şi încrâncenată din Scoţia, care se specializase în suflete pierdute, avea propriile ei idei.

— Mergem la *Adevăr*, spuse ea hotărâtă duminică, fiindcă nu-i plăcea cuvântul „biserică“. Tu şi cu mine şi micuţul nevinovat, spuse ea, mângâind burtica Ambrosiei, ceva mai jos de capul lui Hortense, o să ascultăm cuvintele lui Iehova.

(Căci doamna Brenton a fost cea care i-a făcut cunoştinţă familiei Bowden cu Martorii, cu Ruseliţii, cu *Turnul de veghe*, cu Societatea Biblică – pe vremea aia li se spunea în multe feluri. Doamna Brenton chiar îl cunoscuse pe Charles Taze Russell în persoană, în Pittsburgh, la sfârşitul secolului precedent, şi fusese uimită de ştiinţa acestui om, de cât era de dedicat, de barba lui stufoasă. Influenţa lui a fost cea care a făcut-o să se convertească de la protestantism, şi, ca orice convertit, doamna Brenton îşi găsea mulţumirea în convertirea altora. În Ambrosia şi copilul din burta ei găsise doi subiecţi supuşi şi doritori, căci ei nu aveau *de la ce* să se convertească.)

Adevărul îi cuprinse pe cei din familia Bowden în acea iarnă a anului 1906 şi le curse prin vene, de la Ambrosia

direct în Hortense. Hortense era încredinţată că în momentul în care mama ei îl recunoscuse pe Iehova, şi Hortense însăşi devenise conştientă, chiar dacă se afla încă în pântec. În anii care aveau să vină, ea putea să jure pe orice Biblie îi puneai în faţă că încă din burta mamei, fiecare cuvânt din *Zorile mileniului* a domnului Russell, citit Ambrosiei în fiecare seară, se strecura în sufletul lui Hortense ca printr-o osmoză. Doar astfel se putea explica faptul că ei i se păru că „îşi aduce aminte“ atunci când citi cele şase volume câţiva ani mai târziu, când era deja adultă; faptul că dacă acoperea pagina cu mâna o putea cita din memorie, deşi nu o mai citise niciodată. Acesta este motivul pentru care toate rădăcinile dinţilor lui Hortense trebuie cercetate chiar de la început, pentru că ea se afla acolo; ea îşi aducea aminte; evenimentele zilei de 14 ianuarie 1907, ziua îngrozitorului cutremur din Jamaica, nu îi sunt ascunse, ci îi apar strălucitoare şi limpezi ca şi cristalul.

— Pe Tine Te caut! Îmi însetează sufletul după Tine, îmi tânjeşte trupul după Tine, într-un pământ sec, uscat şi fără apă…

Astfel cânta Ambrosia, pe când sarcina ei ajunsese la termen, iar ea ţopăia pe King Street cu umflătura ei uriaşă, rugându-se pentru întoarcerea lui Hristos sau pentru întoarcerea lui Charlie Durham – cei doi bărbaţi care ar fi putut s-o salveze – atât de asemănători în mintea ei, încât avea obiceiul să-i încurce. Ajunsese la mijlocul celui de-al treilea vers, sau aşa povestea Hortense, când derbedeul ăla nestăpânit, Sir Edmund Flecker Glenard, îmbujorat de prea multe păhărele la Jamaica Club, îi ieşi în cale. *Fata căpitanului Durham!* îşi amintea Hortense că ar fi spus el, drept salut de întâmpinare, şi, neprimind din partea Ambrosiei decât o uitătură fioroasă, *Ce zi frumoasă, hă?*, Ambrosia încercase să-l ocolească, însă el îşi pusese iar trupul mătăhălos în calea ei.

Deci te-ai făcut fată cuminte, dragă? Am auzit bârfe cum că doamna Brenton te-a primit în biserica ei. Foarte interesanţi, Martorii ăştia. Dar mă întreb, sunt ei pregătiţi pentru această nouă corcitură care vrea să intre în turma lor?

Hortense îşi amintea foarte bine senzaţia pe care o avusese când mâna grasă şi fierbinte a atins-o pe mama ei; îşi amintea că a dat cu picioarele în ea cât de tare a putut.

Ei, nici o problemă, copilă. Căpitanul mi-a spus micul tău secret. Dar, bineînţeles, secretele au un preţ, Ambrosia. La fel ca ardeii şi cartofii şi tutunul meu. Ia zi, ai văzut vechea biserică spaniolă, Santa Antonia? Ai fost înăuntru? E

chiar aici. E de-a dreptul minunată înăuntru, mai degrabă din punct de vedere estetic decât religios. Nu durează decât o clipă, dragă. În fond, nu trebuie să refuzăm niciodată ocazia de a ne educa puţin.

Fiecare moment se întâmplă de două ori: înăuntru şi în afară, şi sunt două poveşti diferite. În afara Ambrosiei era multă piatră albă, nici un om, un altar aurit, puţină lumină, lumânări care scoteau fum, nume spanioleşti săpate în podea şi o madonă mare de marmură, cu capul plecat, înălţată pe un piedestal. Totul era anormal de calm când Glenard începu s-o pipăie. Însă înăuntru era o inimă care bătea nebuneşte, era zbaterea unui milion de muşchi care se luptau cu disperare să respingă încercările lui Glenard de a face educaţie, degetele unsuroase care tocmai îi atingeau pieptul, strecurându-se prin bluza subţire şi strângând sfârcurile care erau deja grele de lapte, lapte care nu era menit unei guri atât de sălbatice. Înăuntru, ea fugea deja pe King Street. Însă în afară, Ambrosia îngheţase. Prinsese rădăcini, statuie de piatră la fel de feminină ca orice altă madonă.

Apoi, lumea începu să se cutremure. Înăuntrul Ambrosiei, apa se rupse. În afara Ambrosiei, podeaua se crăpă. Peretele opus se prăbuşi, vitraliile explodară, iar madona căzu de la mare înălţime, ca un înger leşinat. Ambrosia fugi împiedicat, dar nu reuşi să ajungă decât până la confesionale, înainte ca pământul să se crape din nou – ce crăpătură uriaşă! – şi ea căzu, chiar sub ochii lui Glenard însuşi, care zăcea zdrobit sub îngerul lui, cu dinţii împrăştiaţi pe jos şi cu pantalonii în vine. Iar pământul continua să vibreze. Veni o a doua crăpătură. Şi o a treia. Pilonii căzură, jumătate din acoperiş dispăruse. În orice altă după-amiază în Jamaica, urletele Ambrosiei, urletele care urmau fiecărei contracţii a pântecului ei, în timp ce Hortense încerca să iasă, ar fi atras atenţia cuiva, ar fi adus pe cineva în ajutor. Însă în acea după-amiază, în Kingston lumea se sfârşea. Toţi urlau.

Dacă acesta ar fi un basm cu zâne, acum ar fi momentul să intervină căpitanul Durham, ca un erou. Calităţile necesare nu par să-i lipsească. Nu că n-ar fi arătos, sau înalt, sau puternic, sau că n-ar vrea s-o ajute, ori că n-ar iubi-o (ba da, chiar o *iubeşte*; aşa cum englezii au iubit India şi Africa şi Irlanda; dragostea e problema, oamenii îi tratează urât pe cei pe care-i iubesc) – toate acestea sunt adevărate. Dar poate că doar decorul nu este în regulă. Poate că nu ne putem aştepta ca nimic din ce se întâmplă pe pământ furat să se termine cu final fericit.

Căci la întoarcerea lui Durham, a doua zi după primul cutremur, el găseşte insula distrusă, două mii de morţi,

dealurile în flăcări, bucăţi din Kingston căzute în mare, foamete, teroare, străzi întregi înghiţite de pământ – şi nimic din toate astea nu-l îngrozeşte la fel de mult ca faptul că îşi dă seama că s-ar putea să n-o mai vadă niciodată. Acum înţelege ce înseamnă dragostea. Stă în centrul oraşului, singur şi cu gândul aiurea, înconjurat de o mie de feţe negre pe care nu le recunoaşte; singurul chip alb în afară de al lui este al statuii reginei Victoria; cele cinci unde de şoc au rotit-o în aşa fel, încât acum pare să stea cu spatele la popor. Ceea ce nu e departe de adevăr. Americanii, nu britanicii, sunt cei care au resursele de a sări cum se cuvine în ajutor, căci trei vase de război încărcate cu provizii şerpuiesc chiar acum în josul coastei Cubei. E o lovitură americană de publicitate de care guvernul britanic nu e deloc încântat, şi, la fel ca şi compatrioţii lui englezi, Durham simte că mândria i-a fost rănită. Încă mai consideră acest pământ al lui, *el* trebuie să-l ajute ori să-l facă să sufere, chiar şi acum, când s-a dovedit că pământul face ce vrea. Încă îşi mai aduce aminte suficient din educaţia lui englezească, pentru a se simţi ofensat când vede doi soldaţi americani care au acostat fără permisiune (toate ancorările trebuie aprobate de către Durham sau de superiorii lui) şi care stau în faţa clădirii consulatului lor, mestecând cu insolenţă tutun. E un sentiment ciudat, această neputinţă; să descoperi că există o altă ţară, mai bine pregătită decât englezii pentru a salva această mică insulă. E un sentiment ciudat, să se uite în depărtare la oceanul de piei de abanos, fără s-o poată găsi pe cea pe care o iubeşte, cea pe care crede că o deţine. Căci Durham are ordin să rămână aici şi să strige numele celor câţiva servitori, valeţi şi cameriste, puţinii aleşi pe care englezii îi vor lua cu ei în Cuba până când se mai domolesc incendiile. Dacă i-ar şti numele de familie, Dumnezeu ştie că ar strigao. Dar cu atâta educaţie, n-a apucat să-l afle. N-a întrebat-o niciodată.

Şi totuşi, nu pentru această scăpare a rămas căpitanul Durham, marele educator, în analele clanului Bowden drept *un băiat prost*. El află destul de repede unde se găsea ea; o descoperise pe mica verişoară Marlene în mulţime şi o trimisese cu un bileţel la biserica unde ea o văzuse ultima oară pe Ambrosia, cântând cu Martorii, aducând mulţumiri pentru Ziua Judecăţii. În timp ce Marlene alerga cât o ţineau picioarele ei schiloade, Durham, gândindu-se că ultimul act fusese jucat, se îndreptă calm către King's House, reşedinţa lui Sir James Swettenham, guvernatorul Jamaicăi. Acolo, el îl rugă să facă o excepţie în cazul Ambrosiei – „o negresă cu educaţie" cu care voia să se însoare. Ea nu semăna cu ceilalţi.

Trebuia să aibă un loc alături de el pe următorul vas care pleacă.

Însă dacă e să conduci un pământ care nu-ţi aparţine, te obişnuieşti să ignori excepţiile; Swettenham i-a spus sincer că pe vasele lui nu se găsea loc pentru târfe negre şi vite. Durham, rănit şi cu dorinţă de răzbunare, deduse că Swettenham nu are practic nici o putere, că sosirea vaselor americane era dovada acestui fapt, iar apoi, ca dar de despărţire, spuse că văzuse pe pământ britanic doi soldaţi americani debarcaţi fără permisiune, parveniţi încrezuţi pe un pământ care nu le aparţinea. *După ce faci baie copilului, îl arunci şi pe el odată cu apa?*, întrebă Durham, roşu ca racul, recurgând la sfinţenia proprietăţii moştenite de la naştere, *asta nu e încă ţara noastră? Este autoritatea noastră atât de uşor răsturnată de câteva tremurături ale pământului?*

Restul e lucrul acela îngrozitor: istorie. În timp ce Swettenham ordona vaselor americane să se întoarcă în Cuba, Marlene se întoarse într-un suflet cu răspunsul Ambrosiei. O singură propoziţie, ruptă din Iov: *Voi porni cu ştiinţa mea de departe*[1]. (Hortense păstra Biblia din care fusese ruptă pagina şi îi plăcea să spună că din acea zi, nici o femeie din familia Bowden nu mai accepta lecţii decât din partea Domnului.) Marlene îi înmână lui Durham propoziţia şi o rupse la fugă spre oraş, veselă de parcă era beată, în căutarea mamei şi tatălui ei, care fuseseră răniţi şi erau slăbiţi, pe patul de moarte, şi aşteptau vasele, ca şi celelalte mii de oameni. Voia să le dea vestea cea bună, vestea pe care i-o dăduse Ambrosia: *Vine în curând, vine în curând*. Bărcile? întrebase Marlene, iar Ambrosia dăduse din cap, prea extaziată ca să audă întrebarea. *Vine în curând, vine în curând*, spunea ea, repetând ce aflase din Apocalipsă; ceea ce Durham, iar apoi Glenard şi doamna Brenton o învăţaseră, fiecare în alt fel; ceea era dovedit de focuri şi de crăpăturile din pământ şi de tunete. *Vine în curând*, îi spusese ea lui Marlene, care îi luă cuvintele drept literă de Evanghelie. Un strop de educaţie englezească poate fi un lucru periculos.

1. Iov, 36:3.

14

Mai englez decât englezii

În minunata tradiţie a educaţiei englezeşti, Marcus şi Magid deveniră amici prin corespondenţă. *Modul în care* deveniseră amici prin corespondenţă era un subiect de crunte dezbateri (Alsana dădea vina pe Millat, Millat pretindea că Irie îi strecurase adresa lui Marcus, Irie susţinea că Joyce trăsese cu ochiul în carneţelul ei cu adrese – explicaţia cu Joyce era cea corectă), dar, oricum, fapt e că erau, şi că începând din martie ’91, între ei se schimbară scrisori cu o frecvenţă domolită numai de imperfecţiunile sistemului poştal bengalez. Producţia lor combinată era incredibilă. După două luni, umpluseră un volum cel puţin la fel de gros ca al lui Keats, iar după patru, se apropiau cu repeziciune de lungimea şi cantitatea adevăraţilor epistofili, Sf. Pavel, Clarissa, Dezgustata din Tunbridge Wells. Pentru că Marcus păstra câte o copie a tuturor scrisorilor trimise de el însuşi, Irie fu nevoită să-şi reorganizeze sistemul de îndosariere astfel încât să păstreze un sertar dedicat exclusiv corespondenţei dintre cei doi. Împărţi sistemul de îndosariere în două, alegând să catalogheze în primul rând după autor, apoi cronologic, mai degrabă decât să lase doar data să dicteze. Pentru că era vorba numai despre oameni. Despre oameni care întreţineau o legătură între continente, peste mări. Făcu două bilete care să separe cele două teancuri de materiale. Pe primul scria: *De la Marcus către Magid*. Pe al doilea scria: *De la Magid către Marcus*.

Un amestec neplăcut de gelozie şi animozitate o făcu pe Irie să abuzeze de rolul ei de secretară. Fura teancuri mici de scrisori cărora nu le-ar fi fost observată dispariţia, le ducea acasă, le scotea din plicuri şi apoi, după ce le citea cu atâta atenţie că l-ar fi făcut de râs până şi pe F.R. Leavis, le punea cu grijă la loc în dosarele lor. Dar ceea ce găsea în plicurile *par avion* cu timbre colorate nu-i aducea nici o bucurie. Mentorul ei avea un nou *protégé*. Marcus şi Magid. Magid şi Marcus. Şi de sunat *suna* mai bine. La fel cum Watson şi Crick suna mai bine decât Watson, Crick şi Wilkins.

John Donne spusese că *scrisorile împreunează sufletele mai bine decât sărutările*, şi e adevărat; Irie se alarmă când descoperi o astfel de combinaţie, o fuziune atât de reuşită

între doi oameni, plăsmuită din hârtie şi cerneală, în ciuda distanţei dintre ei. Nici o scrisoare de dragoste n-ar fi putut fi mai înflăcărată. Nici unei pasiuni nu i se mai răspunsese cu atâta ardoare, chiar de la început. Aceste prime scrisori erau pline de bucuria fără margini a recunoaşterii reciproce: plictisitoare pentru băieţii şmecheri din Dhaka ce sortau corespondenţa, uimitoare pentru Irie, fascinantă pentru cei doi corespondenţi înşişi:

> *Mă simt de parcă te cunosc dintotdeauna; dac-aş fi hindus, aş bănui că ne-am cunoscut într-o viaţă anterioară.* – Magid.
>
> *Gândeşti la fel ca mine. Eşti exact. Îmi place asta.* – Marcus.
>
> *Te exprimi atât de bine, şi-mi exprimi gândurile mai bine decât aş putea eu vreodată. În dorinţa mea de a studia dreptul, în dorinţa mea de a îmbunătăţi viaţa din sărmana mea ţară – care cade victimă fiecărui capriciu trecător al lui Dumnezeu, fiecărui uragan şi fiecărei inundaţii – în aceste dorinţe, care instinct e fundamental? Care e rădăcina, visul care adună laolaltă aceste ambiţii? A înţelege lumea. A elimina aleatoriul.* – Magid.

Şi mai era şi admiraţia reciprocă. Aceasta dură câteva luni bune:

> *Proiectul la care lucrezi tu, Marcus – aceşti şoareci remarcabili – e de-a dreptul revoluţionar. Când cercetezi misterele caracteristicilor moştenite, ajungi la miezul condiţiei umane la fel de dramatic şi de fundamental ca orice poet, numai că tu eşti înarmat cu un lucru esenţial, pe care poetul nu-l are: adevărul. Eu sunt plin de respect şi admiraţie în faţa ideilor vizionare şi a vizionarilor. Eu sunt plin de respect şi admiraţie în faţa unui astfel de om cum e Marcus Chalfen. E o onoare faptul că-l*

pot numi prietenul meu. Îţi mulţumesc din tot sufletul pentru interesul atât de inexplicabil şi de minunat pe care-l arăţi faţă de bunăstarea familiei mele. – Magid.

Mi se pare incredibil cât scandal fac oamenii pentru o idee cum e clonarea. Când va avea loc (şi pot să te asigur că se va întâmpla foarte curând), clonarea va fi pur şi simplu crearea întârziată a unor gemeni, iar eu n-am întâlnit niciodată în viaţă gemeni care să poată demonstra mai clar argumentul împotriva determinismului genetic decât o faceţi tu şi Millat. În fiecare domeniu în care el şchiopătează, tu excelezi – aş vrea să pot inversa propoziţia, ca să fie valabilă şi reciproca, însă adevărul crud e că el nu excelează în nimic în afară de a fermeca pantalonii nevestei mele ca să şi-i scoată. – Marcus.

Şi, în sfârşit, mai erau şi planurile de viitor, planuri făcute orbeşte şi cu viteză de îndrăgostit, ca tocilarul englez care s-a însurat cu o mormonă de o sută de kile din Minnesota fiindcă părea sexy pe chat:

Trebuie să ajungi în Anglia cât mai curând posibil, cel mai târziu la începutul lui '93. O să pun la bătaie o parte din bani chiar eu, dacă e nevoie. Pe urmă putem să te înscriem la şcoala locală, poţi să dai examenele ca să scapi de ele şi pe urmă te trimitem cu poşta rapidă la oricare dintre facultăţile de vis care-ţi face ţie cu ochiul (deşi, evident, o singură alegere merită cu adevărat), şi grăbeşte-te să creşti odată, intră în barou şi oferă-mi avocatul de care am nevoie să lupte de partea mea. ŞoareceleViitorului© are nevoie de un apărător devotat. Grăbeşte-te, amice. N-am tot mileniul la dispoziţie. – Marcus.

Ultima scrisoare (nu ultima pe care şi-au scris-o, ci ultima pe care a suportat Irie s-o citească) conţinea şi acest ultim paragraf din partea lui Marcus:

> *Ei bine, pe aici lucrurile stau la fel, cu excepţia faptului că dosarele mele sunt în perfectă ordine, mulţumită lui Irie. O să-ţi placă de ea: e o fată deşteaptă şi are nişte sâni extraordinari… Din păcate, nu acord prea multe şanse aspiraţiilor ei în domeniul „ştiinţelor grele", mai precis în biotehnologie, domeniul meu, pe care se pare că l-a îndrăgit… E inteligentă, într-un fel, însă e mai bună la munca manuală, la munca de jos – ar putea fi asistentă de laborator, dar nu reţine conceptele, chiar deloc. Ar putea încerca la medicină, presupun, dar până şi acolo e nevoie de mai mult sânge rece decât are ea… aşa că s-ar putea să i se potrivească stomatologia lui Irie a noastră (aşa ar putea să-şi aranjeze măcar propriii dinţi), o profesie cinstită, fără îndoială, dar pe care sper că tu o vei evita…*

În final, Irie nu se simţi jignită. Se smiorcăi puţin, dar îi trecu repede. Semăna cu mama ei, cu tatăl ei – îi reuşea de minune să se reinventeze, să o ia de la capăt. Nu poţi fi corespondent de război? Fii ciclist. Nu poţi fi ciclist? Împătureşte hârtie. Nu poţi sta alături de Iisus împreună cu cei 144.000? Alătură-te Marii Turme. Nu poţi suporta Marea Turmă? Mărită-te cu Archie. Irie nu era chiar aşa de supărată. Se gândi doar: bine, stomatologie. O să fiu dentist. Stomatologie. Bine.

*

Iar între timp, Joyce era sub punte, încercând să rezolve problema lui Millat cu femeile albe. Care erau multe. Toate femeile, de toate culorile, de la negru de abanos la albinoase, fuseseră ale lui Millat. Îi strecurau numere de telefon, i-o sugeau în locuri publice, traversau baruri aglomerate ca să-i

ofere un pahar, îl trăgeau în taxiuri, îl urmăreau până acasă. Indiferent care era motivul – nasul roman, ochii ca marea învolburată, pielea ciocolatie, părul ca o draperie de mătase neagră – cu siguranţă avea efect. Haideţi, nu fiţi geloşi. N-are rost. Au existat întotdeauna şi vor exista şi de-acum încolo oameni care emană sex (care îl respiră, care îl *transpiră*). Câteva exemple la repezeală: Brando în tinereţe, Madonna, Cleopatra, Pam Grier, Valentino, o fată pe nume Tamara care stă peste drum de Hipodromul din Londra, tocmai în centrul oraşului; Imran Khan, David al lui Michelangelo. Nu te poţi opune acestui fel de putere minunat de nediscriminatorie, căci nu întotdeauna simetria sau frumuseţea *per se* sunt cele care contează (nasul Tamarei e uşor strâmb), şi nu există mijloace prin care să o poţi câştiga. Desigur, aici ar fi relevantă cea mai veche maximă americană, potrivită în probleme economice, politice şi romantice: *ori o ai, ori n-o ai*. Iar Millat o avea. Din plin. Putea alege pe oricine de pe lume, orice femeie delicioasă, de la cele care purtau mărimea 8 până cele cu 28, thailandeze ori tongoleze, din Zanzibar sau de la Zürich, priveliştea lui de păsărici disponibile şi doritoare extinzându-se în toate direcţiile, cât vezi cu ochii. În mod normal, ar fi de aşteptat ca un bărbat cu un asemenea dar de la natură să se scufunde în explorarea unei mari varietăţi de femei, să experimenteze cu toate. Şi totuşi, cele mai multe femei ale lui Millat Iqbal erau aproape exclusiv femei albe, protestante, care purtau măsura 10, aveau între cincisprezece şi douăzeci şi opt de ani, şi locuiau în cartierul West Hampstead şi în imediata vecinătate.

La început, această situaţie nici nu l-a deranjat pe Millat, nici nu i s-a părut anormală. Şcoala lui era plină de fete care se potriveau descrierii generale. Conform legii probabilităţii – din moment ce el era singurul tip din Glenard Oak cu care merita să ţi-o pui – avea să şi-o pună cu o mare parte a lor. Iar cu Karina Cain, dragostea lui actuală, lucrurile erau chiar plăcute. Nu o înşela decât cu încă trei femei (Alexandra Andrusier, Polly Houghton, Rosie Dew), iar acesta era un record personal. În plus, Karina Cain era altfel. Cu Karina Cain nu era vorba doar de sex. El o plăcea pe ea şi ea îl plăcea pe el, şi avea un simţ al umorului extraordinar, ceea ce părea o minune, şi avea grijă de el când nu se simţea bine, şi el avea grijă de ea, în felul lui, îi aducea flori şi chestii din astea. Era vorba şi de legea probabilităţii, şi de o întâmplare norocoasă, care îl făceau să fie mai fericit decât de obicei. Şi cu asta basta.

Numai că cei de la KEVIN priveau altfel lucrurile. Într-o seară, după ce Karina îl adusese la o întâlnire a grupului

KEVIN cu Renault-ul mamei ei, fratele Hifan şi fratele Tyrone traversară Piaţa Kilburn ca doi oameni-munte, hotărâţi să se depună la picioarele lui Mahomed. Păreau mari şi întunecaţi.

— Hei, Hifan, frate, Tyrone, omule, ce-i cu feţele astea lungi?

Dar fraţii Hifan şi Tyrone nu voiau să-i spună ce-i cu feţele alea lungi. În schimb, îi dădură o broşură. Se numea: *Cine e cu adevărat liber? Surorile din KEVIN sau surorile din Soho?* Millat le mulţumi călduros. Apoi o îndesă la fundul rucsacului.

Cum a fost? îl întrebară ei săptămâna care urmă. *A fost o lectură plăcută, frate Millat?* Adevărul e că fratele Millat nu apucase s-o citească (şi, ca să fim cinstiţi, prefera broşuri cu titluri precum *Marele diavol american: cum conduce lumea Mafia din Statele Unite* sau *Ştiinţă versus Creatorul: victorie clară*), dar îşi dădu seama că părea să fie important pentru fratele Tyrone şi fratele Hifan, aşa că spuse că a citit-o. Ei părură mulţumiţi şi îi mai dădură una. Asta se numea *Eliberarea de lycra? Violul şi lumea occidentală*.

— Vreo rază de lumină în întunericul tău, frate Millat? întrebă fratele Tyrone nerăbdător la următoarea întâlnire de miercuri. Lucrurile devin mai clare?

„Mai clare“ nu i se părea lui Millat a fi adjectivul tocmai potrivit. La începutul săptămânii îşi făcuse timp şi citise ambele broşuri, iar de atunci se simţise ciudat. În doar trei zile, Karina Cain, o bomboană de fată, de soi bun, care nu-l enervase niciodată (dimpotrivă, care îl făcea să se simtă fericit! extaziat!), îl iritase mai mult decât în tot anul de când şi-o puneau. Şi nu era o iritare obişnuită. Era o iritare profundă, de nepotolit, ca o mâncărime la o mână sau un picior amputat. Şi nu înţelegea de ce.

— Da, frate, Tyrone, spuse Millat dând din cap şi cu un rânjet larg. Ca cristalul, amice, ca cristalul.

Fratele Tyrone dădu şi el din cap. Millat era mulţumit să vadă că el era mulţumit. Se simţea ca şi cum ar fi fost în Mafia adevărată, sau într-un film cu James Bond sau cam aşa ceva. Ei doi, în costumele lor alb cu negru, dând din cap unul către celălalt. *Înţeleg că ne-nţelegem.*

— Ea e sora Aeyisha, spuse fratele Tyrone, aranjându-i lui Millat papionul verde şi făcându-i vânt în faţa unei negrese micuţe, frumoase, cu ochi migdalaţi şi pometi proeminenţi. E o zeiţă africană.

— Serios? făcu Millat, impresionat. De pe-unde eşti?

— Din Clapham North, spuse sora Aeyisha, zâmbind timid. Millat bătu din palme şi lovi cu piciorul în podea.

— A, frate, atunci *sigur* ştii Redback Café?

Sora Aeyisha, zeiţa africană, se lumină la faţă.

— *Da*, frate, pe-acolo stau dintotdeauna! Mergi acolo?

— Tot timpul! Mişto loc. Păi, poate ne vedem pe-acolo vreodată. Mi-a făcut plăcere să te cunosc, surioară. Frate Tyrone, tre' s-o şterg, omule, m-aşteaptă fata mea.

Fratele Tyrone păru dezamăgit. Chiar înainte ca Millat să plece, îi puse în mână o altă broşură şi îl ţinu în continuare de mână, până când hârtia deveni umedă între palmele lor.

— Tu ai putea fi un mare conducător, Millat, spuse fratele Tyrone (de ce-i tot spunea toată lumea asta?), uitându-se întâi la el, apoi la Karina Cain şi la curbura sânilor ei care se vedea prin portiera maşinii; stătea în stradă şi claxona întruna. Însă deocamdată eşti bărbat doar pe jumătate. Noi avem nevoie de un bărbat întreg.

— Da, mişto, mersi, şi ţie la fel, frate, spuse Millat, uitându-se în fugă la broşură şi ieşind pe uşă. Sal'tare.

— Ce-i aia? întrebă Karina Cain, întinzându-se să deschidă uşa din stânga, când văzu hârtia umezită din mâna lui.

Instinctiv, Millat băgă repede broşura în buzunar. Ceea ce era ciudat. De obicei, îi arăta Karinei totul. Acum, doar faptul că ea întrebase îl deranja, într-un fel. Şi cu ce era îmbrăcată? Acelaşi fel de tricou cu buricul gol, ca întotdeauna. Numai că nu părea mai scurt? Nu erau sfârcurile mai vizibile, intenţionat?

Răspunse morocănos:

— Nimic.

Dar nu era nimic. Era ultima broşură din colecţia KEVIN despre femeile occidentale. *Dreptul la goliciune: adevărul gol-goluţ despre sexualitatea occidentală*.

Acum, dacă tot vorbim despre goliciune, Karina Cain avea un trupuşor frumos. Burtică pufoasă şi extremităţi zvelte. Iar în weekend îi plăcea să poarte ceva care să arate ce are. Millat o observase prima dată la o petrecere din împrejurimi, unde văzuse ca un fulger pantalonii argintii, un top fără bretele şi o burtică dezgolită care ieşea uşor în afară între ele, cu încă ceva argintiu în buric. Burtica asta a Karinei Cain avea ceva îmbietor. Ea n-o putea suferi, dar lui Millat îi plăcea la nebunie. Îi plăcea când purta haine care o dezgoleau. Însă acum broşurile făceau totul *mai limpede*. Începu să observe cu ce era îmbrăcată şi cum se uitau alţi bărbaţi la ea. Iar când îi vorbi despre asta, ea spuse:

— Of, *urăsc* chestia asta. Toţi bătrânii ăia libidinoşi.

Dar lui Millat i se părea că ea îi încuraja; că ea *voia* cu siguranţă ca bărbaţii să se uite la ea, că ea – după cum sugera

Dreptul la goliciune – „se prostitua în faţa privirilor masculine“. Mai ales în faţa masculilor albi. Pentru că aşa merg lucrurile între bărbaţii occidentali şi femeile occidentale, nu-i aşa? Le place să facă totul în public. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât devenea mai nervos. De ce nu se acoperea? Pe cine încerca să impresioneze? Zeiţele africane din Clapham North se respectau, de ce nu putea şi Karina Cain să facă la fel?

— Nu te pot respecta, îi explică Millat cu atenţie, asigurându-se că repetă cuvintele exact aşa cum le citise, până nu te respecţi tu însăţi.

Karina Cain răspunse că ea se respectă, dar Millat n-o credea. Ceea ce era ciudat, pentru că ea nu-l mai minţise niciodată, nu era genul.

Când se pregăteau să iasă undeva, el spunea:

— Nu te îmbraci pentru mine, te îmbraci pentru toată lumea!

Karina spunea că nu se îmbracă nici pentru el, nici pentru altcineva, se îmbracă pentru ea. Când cântase „Sexual Healing“ la barul de karaoke, el îi spusese:

— Sexul e un lucru intim, între noi doi, nu e pentru toată lumea!

Karina răspunsese că ea *cântase*, nu făcuse sex în faţa clienţilor obişnuiţi de la Şobolanu’ şi Morcovu’. Când făceau dragoste, el spunea:

— Nu fă asta… nu mi-o oferi aşa, ca o curvă. N-ai auzit de acte împotriva naturii? Şi-n afară de asta, o s-o fac dac-o să vreau; şi de ce nu poţi să te porţi ca o doamnă, nu mai face atâta zgomot!

Karina Cain îi trăsese o palmă şi plânsese mult. Spusese că nu înţelege ce se întâmplă cu el. Problema e, se gândi Millat, trântind uşa, că *nici eu nu ştiu*. După această ceartă, nu şi-au mai vorbit o vreme.

Cam după două săptămâni, făcea o tură la restaurantul Palace pentru nişte bani în plus, şi îi vorbi despre problema sa lui Shiva, proaspăt convertit la KEVIN şi în curs de afirmare în cadrul organizaţiei.

— Să nu-mi spui mie despre femei albe, gemu Shiva, întrebându-se câtor generaţii de Iqbali era nevoit să le dea acelaşi sfat. S-a ajuns în Occident la punctul în care femeile sunt bărbaţi!

Adică au aceleaşi dorinţe şi pofte ca şi bărbaţii – *o vor tot timpul, lua-le-ar dracu’*. Şi se îmbracă de parc-ar vrea *să ştie* toată lumea ce vor ele. E bine aşa? E bine?

Însă înainte ca dezbaterea să poată progresa, Samad intră pe uşile batante în căutarea unei porţii de *chutney* de

mango şi Millat se întoarse la tăiatul legumelor.

În acea seară, când ieşi de la lucru, Millat văzu pe ferestrele unei cafenele din Piccadilly o indiancă îmbrăcată cuminte, cu faţa ca o lună plină, care semăna din profil cu mama lui, în fotografiile din tinereţe. Purta un pulover negru pe gât şi pantaloni lungi şi negri, iar ochii îi erau parţial acoperiţi de părul lung şi negru; singura podoabă îi erau tatuajele roşii din palme. Stătea singură la masă.

Cu acelaşi curaj prostesc cu care stătea la taclale cu păpuşile pasionate de muzica disco, cu încrederea în sine a celui care nu are nici o îndoială când stă de vorbă cu străinii, Millat intră şi începu să-i recite de pe ultima pagină a *Dreptului la goliciune* aproape cuvânt cu cuvânt, în speranţa că ea va înţelege. E vorba numai despre suflete-pereche, despre respectul de sine, despre femei care caută să ofere „plăcere vizuală“ numai bărbaţilor care le iubesc. Îi explică:

— E vorba de eliberarea de văluri, nu? Uite cum zice-aici: *Eliberată din încătuşarea privirilor bărbaţilor şi de standardele atractivităţii, femeia e liberă să fie ceea ce e în interior, imună la portretizarea ei drept sex-simbol şi dorită ca şi cum ar fi o bucată de carne de pe raft, pe care o alegi şi o examinezi.* Asta credem noi, spuse el, fără să fie sigur dacă asta credea şi el. Asta e părerea noastră, spuse el, fără să fie sigur dacă asta era şi părerea lui. Vezi tu, fac parte din grupul ăsta…

Doamna se strâmbă şi îi puse delicat degetul pe buze.

— Of, dragă, murmură ea cu tristeţe, admirându-i frumuseţea. Dacă-ţi dau bani, mă laşi în pace?

Apoi apăru prietenul ei, un chinez surprinzător de înalt, îmbrăcat cu o haină de piele.

Pradă unei depresii adânci, Millat hotărî să parcurgă pe jos cei doisprezece kilometri până acasă, începând din Soho; se uită încruntat la târfele cu picioare lungi, la pantalonii despicaţi între picioare şi la boa de pene. Când ajunse la Marble Arch devenise atât de furios, încât o sună pe Karina dintr-o cabină telefonică pe care erau lipiţi sâni şi funduri (curve, curve, curve) şi îi spuse fără prea multă ceremonie că o părăseşte. Nu-i păsa de celelalte fete cu care şi-o punea (Alexandra Andrusier, Polly Houghton, Rosie Dew) fiindcă ele erau nişte târfe obişnuite. Dar îi păsa de Karina Cain, pentru că ea era *iubita* lui, iar iubita lui ar trebui să fie iubita lui şi a nimănui altcuiva. Protejată, ca nevasta lui Liotta din *Băieţi buni* sau ca sora lui Pacino din *Scarface*. Tratată ca o prinţesă. Cu maniere de prinţesă. Într-un turn. Ascunsă.

Acum mergea mai încet, târându-şi picioarele, căci nu mai avea la cine să se întoarcă acasă; pe Edgware Road, nişte

tipi graşi îi aţinură calea, ademenindu-l („Ia uite, e Millat, micuţul Millat, preferatul doamnelor! Millat, Prinţul Păsăricilor! Acum ai ajuns prea mare să mai fumezi cu noi, hă?“); Millat cedă, zâmbind trist. Pipe *hookah*, pui *halal* fript şi absint importat ilegal, servite la mese care se clatină, aşezate pe trotuar; se uita la femeile care alergau de colo-colo, cu *purdah*-ul umflat de vânt, ca nişte fantome negre şi ocupate care bântuie pe străzi, făcând cumpărături târzii, căutându-şi soţii rătăcitori. Lui Millat îi plăcea să le urmărească: discuţiile animate, culorile extraordinare ale ochilor expresivi, hohotele de râs de pe buze invizibile. Îşi aduse aminte de ceva ce-i spusese tatăl lui demult, când încă îşi mai vorbeau. Nu vei înţelege semnificaţia eroticului, Millat, nu vei înţelege ce înseamnă *dorinţa*, al doilea fiu al meu, până când nu vei sta pe Edgware Road, fumând pipă şi folosindu-ţi toată puterea de imaginaţie pentru a vizualiza ce e dincolo de cei zece centimetri de *hijab*, ce se află sub acele imense cearşafuri de mătase.

După vreo şase ore, Millat se înfiinţă în bucătăria familiei Chalfen foarte, foarte beat, gata să izbucnească în plâns şi violent. Distruse secţia de pompieri construită de Oscar din piese de Lego şi azvârli cafetiera în cealaltă parte a bucătăriei. Apoi făcu ceea ce aşteptase Joyce în toate aceste douăsprezece luni. Îi ceru sfatul.

Se părea că luni întregi trecuseră pe deasupra mesei din bucătărie din momentul acela, de când Joyce îi alungase pe toţi din încăpere şi se uitase peste cărţile ei, frângându-şi mâinile; mirosul drogurilor se amesteca uşor cu aburii care se ridicau din nenumăratele ceşti cu ceai de căpşuni. Căci Joyce îl iubea cu adevărat şi voia să-l ajute, dar sfaturile ei erau lungi şi complicate. Se documentase asupra subiectului. Şi se părea că Millat se încadrează în categoria celor care se urăsc pe sine şi îi urăsc pe cei asemeni lor; avea probabil mentalitate de sclav, sau poate un complex legat de culoarea pielii, centrat în jurul mamei lui (el avea pielea mult mai închisă la culoare decât mama lui), ori dorinţa de a se anihila prin diluarea genelor cu unele albe, sau o incapacitate de a împăca două culturi diferite… şi reieşea că 60 la sută dintre bărbaţii asiatici făceau *asta*… şi 90 la sută dintre musulmani credeau *ailaltă*… era un lucru cunoscut că familiile de asiatici erau adesea… şi din punct de vedere hormonal, băieţii erau mai predispuşi la… şi psihologul pe care ea îl găsise pentru el era chiar foarte drăguţ, de trei ori pe săptămână, şi nu-ţi face griji pentru bani… şi nu-ţi face griji pentru Joshua, e doar îmbufnat… şi, şi, *şi*.

Printre aburii beţiei şi ai drogurilor şi prin toată vorbăria, Millat îşi amintea de o fată pe nume Karina Nu-ştiu-cum, de care îi plăcuse. Şi ea îl plăcuse pe el. Şi avea un simţ al umorului extraordinar, ceea ce părea o minune, şi avea grijă de el când nu se simţea bine, şi el avea grijă de ea, în felul lui, îi aducea flori şi chestii din astea. Acum părea îndepărtată, ca jocul cu castanele, ca şi copilăria. Şi cu asta basta.

*

În casa familiei Jones erau probleme. Irie era pe cale să devină prima Bowden sau Jones (posibil, probabil, dacă totul merge bine, cu voia Domnului, ţinem pumnii) care să intre la facultate. La bacalaureat avea chimie, biologie şi religie. Voia să studieze stomatologia (muncă de intelectual! peste 20.000 de lire pe an!), lucru de care toată lumea era mulţumită, dar mai voia şi să-şi ia „un an de vacanţă“ ca să meargă pe subcontinent şi în Africa (Malarie! Sărăcie! Tenii!), ceea ce dădu naştere unui război pe faţă timp de trei luni între ea şi Clara. Una dintre părţi voia finanţare şi aprobare, cealaltă parte era hotărâtă să nu accepte nici una dintre cereri. Conflictul fu tergiversat şi dur, iar negociatorii nu avură succes (*E hotărâtă, nu te poţi pune cu femeia* – Samad) sau se pierdură în războiul cuvintelor (*De ce să nu se ducă în Bangladesh, dacă asta vrea? Adică ţara mea nu-i destul de bună pentru fiica ta?* – Alsana).

Remiza era atât de clară, încât teritoriul fu împărţit şi alocat; Irie revendică dormitorul ei şi mansarda, Archie, observator obiectiv, nu ceru decât camera de oaspeţi, un televizor şi o antenă de satelit, iar Clara primi tot ce rămăsese, baia fiind teritoriu comun. Se trântiră uşi. Nimeni nu mai vorbea cu nimeni.

Pe 25 octombrie 1991, la ora unu noaptea, Irie porni un atac nocturn. Ştia din experienţă că mama ei era cel mai vulnerabilă când era în pat; noaptea târziu vorbea încetişor ca un copil, iar oboseala îi dădea o sâsâială pronunţată; acesta era momentul în care aveai cele mai multe şanse să obţii ce-ţi doreai: bani de buzunar, o bicicletă nouă, o oră de venit seara acasă mai târzie. Era o tactică atât de folosită, încât până acum Irie nici nu o considerase demnă de această dispută cu mama ei, cea mai cruntă şi mai îndelungată de până acum. Dar alte idei mai bune nu avea.

— Irie? Ce… Îi miesu nopsi… Du-te si te culcă…

Irie deschise şi mai mult uşa, lăsând şi mai multă lumină de pe hol să inunde dormitorul. Archie îşi cufundă capul în pernă.

— Ce dracu', iubito, e unu dimineaţa! Unii dintre noi trebuie să meargă la lucru dimineaţă.

— Vreau să vorbesc cu mami, spuse Irie hotărâtă, mergând până la capătul patului. Ziua nu vrea să vorbească cu mine, aşa că sunt nevoită să fac asta.

— Irie, te rog… Sunt asa de obosită… Voiam să dorm si eu pusin.

— Nu *vreau* pur şi simplu un an de vacanţă, *am nevoie* de el. E ceva esenţial – sunt tânără, îmi trebuie experienţă. Am trăit în suburbia asta nenorocită toată viaţa. Aici, toţi sunt la fel. Vreau să cunosc şi oamenii din alte părţi ale lumii… Joshua aşa face, şi *părinţii lui* îl sprijină!

— Păi, noi pur şi simplu nu ne permitem, mormăi Archie, ieşind de sub pilotă. N-avem toţi slujbe de fiţe în domeniul ştiinţei, ştii?

— *Nu-mi pasă* de bani; o să lucrez, fac eu cumva, dar vreau permisiunea voastră! A *amândurora*. Nu vreau să fiu plecată şase luni şi să-mi amintesc în fiecare zi că sunteţi supăraţi.

— Păi, nu depinde de mine, iubito, nu? Mama ta hotărăşte, de fapt. Eu…

— Da, tati. Mersi că mi-ai spus ce era deja evident.

— Păi, foarte bine, spuse Archie supărat şi se întoarse cu faţa la perete. Atunci o să-mi păstrez comentariile pentru mine.

— Of, *tati*, n-am vrut să… Mami? Poţi te rog să te ridici şi să vorbeşti ca lumea? Vreau să stau de vorbă cu tine? Parcă vorbesc singură? făcu Irie cu nişte intonaţii absurde, căci acesta era anul în care telenovelele de la antipozi învăţau o întreagă generaţie de copii din Anglia să pronunţe orice ca pe o întrebare. Uite, am nevoie de permisiunea ta, da?

Chiar şi pe întuneric, Irie o văzu pe Clara încruntându-se.

— Permisiune ca să *ce*? Să te duşi să te holbesi la sărmanii ăia negri? Te cresi doctoru' Livinstone? Asta ai învăsat de la Şalfeni? Că dacă asta vrei, po' s-o faşi şi aisea. Stai şi te holbească la mine sase luni!

— N-are nici o legătură cu asta! Vreau şi eu să văd cum trăiesc alţi oameni!

— Şi să te tresesti moartă! Du-te la vesini, sunt acolo alşi oameni! Du-te să veşi cum trăiesc ăia!

Furioasă, Irie se ţinu de marginea patului şi se apropie de Clara.

— De ce nu vrei să te ridici ca lumea şi să stai de vorbă cu mine ca lumea şi să laşi vocea asta ridicolă de feti…

Pe întuneric, Irie lovi cu piciorul un pahar şi inspiră brusc când simţi cum apa rece i se scurge printre degete şi intră în covor. Apoi, după ce se scurse toată apa, Irie avu strania şi îngrozitoarea senzaţie că ceva o muşca.

— Au!

— Of, pentru numele lui Dumnezeu, spuse Archie, aprinzând veioza de pe noptieră. Acuma ce mai e?

Irie se uită în jos, să vadă ce îi provocase durerea. În orice război, aceasta ar fi fost o lovitură mult prea josnică. Partea din faţă a unor dinţi falşi, care nu erau continuaţi cu nici o gură, i se înfipsese în piciorul drept.

— Fir-ar a dracului! Ce dracu'-i asta?

Însă întrebarea nu-şi avea rostul; chiar în timp ce cuvintele se pregăteau să-i iasă de pe buze, Irie punea deja lucrurile cap la cap. Vocea de noapte. Dinţii perfect albi şi perfect drepţi din timpul zilei.

Clara se repezi şi-şi desprinse dinţii de pe piciorul lui Irie şi, din moment ce era prea târziu să se mai prefacă, îi puse direct pe noptieră.

— Mulsumită? întrebă Clara epuizată. (Nu că-i ascunsese lucrul acesta intenţionat. Doar că nu găsise niciodată momentul potrivit să-i spună.)

Dar Irie avea şaisprezece ani, iar la această vârstă totul pare intenţionat. Pentru ea, acesta era încă un lucru adăugat pe lista lungă a ipocriziilor şi minciunilor din partea părinţilor, era încă un exemplu al predilecţiei familiei Jones/Bowden pentru poveşti secrete, poveşti pe care nu le spunea niciodată, istorie pe care nu o dădea niciodată la iveală, zvonuri pe care nu le dezminţea niciodată, ceea ce n-ar fi o problemă, dacă viaţa de zi cu zi n-ar fi plină de indicii şi sugestii; şrapnel în piciorul lui Archie… o fotografie a bunicului Durham, ciudat de alb… numele „Ofelia“ şi cuvântul „balamuc“… o cască de ciclist şi o apărătoare veche de bicicletă… mirosul de mâncare prăjită de la O'Connell's… o amintire ca prin ceaţă a unei călătorii cu maşina în miez de noapte, o fluturare din mână către un băieţel care se urcă într-un avion… scrisori cu timbre suedeze, Horst Ibelgaufts, dacă destinatarul e necunoscut, a se returna la expeditor…

Încurcate sunt drumurile vieţii. Millat avea dreptate: aceşti părinţi sunt oameni stricaţi, le lipsesc mâini, le lipsesc dinţi. Aceşti părinţi sunt plini de informaţii pe care ai vrut să

le afli dar ai fost prea speriat să le asculţi. Însă nu mai accepta asta, se săturase. Se săturase să nu afle niciodată tot adevărul. Returna la expeditor.

— Haide, nu fi aşa şocată, iubito, spuse Archie amabil. Sunt doar nişte dinţi, ce naiba. Acum ai aflat. Doar nu e sfârşitul lumii.

Însă într-un fel era. Se săturase. Intră înapoi în camera ei, îşi puse cărţile de şcoală şi hainele indispensabile într-un rucsac mare şi îmbrăcă un pardesiu larg peste cămaşa de noapte. Se gândi la familia Chalfen preţ de o jumătate de secundă, dar ştia deja că la ei nu va găsi nici un răspuns, ci doar un loc în care să se refugieze. În plus, ei nu aveau decât o singură cameră de oaspeţi, şi acolo dormea Millat. Irie ştia unde trebuie să meargă, departe-departe, acolo unde numai autobuzul N17 putea s-o ducă la ora asta; va sta pe acoperiş, pe scaunele decorate cu vomă, şi se va târî prin 47 de staţii până să ajungă la destinaţie. Dar, într-un sfârşit, ajunse.

— Doamne fereşte, se bâlbâi Hortense, apărând la uşă cu ochii injectaţi şi cu bigudiuri în păr. Irie Ambrosia Jones, *tu eşti*?

15

Chalfenism versus bowdenism

Da, Irie Jones era. Cu şase ani mai mare decât atunci când o văzuse ultima dată. Mai înaltă, mai împlinită, cu sâni şi fără păr şi cu papuci de casă care se iveau de sub pardesiul lung. Iar ea era Hortense Bowden. Cu şase ani mai bătrână, mai scundă, mai împlinită, cu sânii atârnându-i pe burtă şi fără păr (deşi avusese strania iniţiativă de a-şi pune peruca pe bigudiuri) şi cu papuci de casă care se iveau de sub un capot lung şi matlasat, de culoare roz bombon. Însă adevărata diferenţă dintre ele era că Hortense avea optzeci şi patru de ani. Nu era în nici un caz o bătrânică adorabilă; era o bătrână rotundă şi robustă, iar grăsimea îi întindea pielea atât de bine, încât nici nu avea riduri. Cu toate astea, optzeci şi patru nu înseamnă şaptezeci şi şapte, nici şaizeci şi trei; la optzeci şi patru de ani, nu mai ai în faţă decât moartea, plictisitoare cu insistenţa ei. Moartea stătea chiar pe faţa ei, aşa cum Irie n-o mai văzuse niciodată. Aşteptarea şi teama şi binecuvântata uşurare.

Şi totuşi, deşi existau diferenţe, când coborî treptele ca să intre în apartamentul de la subsol al lui Hortense, Irie fu şocată de asemănări. Odată, demult, fusese un vizitator regulat al casei bunicii: venea pe furiş cu Archie, în timp ce mama ei era la cursuri, şi de fiecare dată pleca cu ceva neobişnuit, un cap de peşte murat, gogoşi cu *chilli,* versurile unui psalm vechi, dar amintit insistent. Apoi, la înmormântarea lui Darcus, în 1985, Irie, care avea zece ani, se dăduse de gol şi vorbise despre aceste vizite de curtoazie, iar Clara le interzisese definitiv. Mai vorbeau la telefon uneori. Şi până în ziua de azi, Irie primea scurte scrisori pe hârtie dictando, împreună cu un exemplar din *Turnul de veghe* strecurat în plic. Câteodată, Irie se uita la chipul mamei ei şi o vedea pe bunica: pomeţii înalţi, ochii de felină. Dar nu mai stătuseră faţă în faţă de şase ani.

În ceea ce priveşte casa, nu părea să fi trecut mai mult de şase secunde. Tot întunecată, tot umedă, tot sub pământ. Tot împodobită cu sute de bibelouri vechi („Cenuşăreasa în drum spre bal“, „Degeţica le arată veveriţelor drumul spre picnic“), fiecare în echilibru pe milieul lui şi zâmbindu-şi vesel unul altuia, amuzate că cineva a fost în stare să dea o

sută cincizeci de lire în cincisprezece rate pe nişte bucăţi ieftine de sticlă şi porţelan cum erau ele. O carpetă uriaşă în trei părţi, de care Irie îşi amintea când fusese lucrată, atârna acum pe perete deasupra şemineului, înfăţişând, pe prima fâşie, judecata Celor Aleşi de către Iisus în ceruri. Cei Aleşi erau toţi blonzi cu ochi albaştri, arătau cu toţii atât de senini pe cât le permisese lâna ieftină a lui Hortense, şi priveau în jos, la Marea Turmă – care părea veselă, dar nu chiar aşa de veselă ca Cei Aleşi – ce se zbenguia în raiul veşnic de pe pământ. La rândul lor, cei din Marea Turmă se uitau cu milă la păgâni (de departe cei mai numeroşi), care stăteau morţi în mormintele lor, înghesuiţi unul deasupra celuilalt, ca sardelele.

Singurul care lipsea era Darcus (pe care Irie şi-l amintea doar vag, ca un amestec de miros şi textură; naftalină şi lână umedă); mai exista fotoliul lui gol, încă mirositor, şi televizorul lui, încă aprins.

— Irie, ia uite la tine! Nici măcar nu te-ai îmbrăcat; cre' c-ai îngheţat de tot! Tremuri ca varga. Ia să pun io mâna pe tine. Ai febră! Aduci febră la mine-n casă?

În faţa lui Hortense, era important să nu recunoşti niciodată că eşti bolnav. Tratamentul, la fel ca în majoritatea gospodăriilor jamaicane, era întotdeauna mai dureros decât simptomele.

— N-am nimic. N-am nici o…

— Ei, serios?

Hortense puse mâna lui Irie pe propria ei frunte.

— Dacă io-ţi zic că asta-i febră, febră îi. Simţi?

Irie simţea. Era fierbinte ca-n iad.

— Vino-ncoa'.

Hortense apucă o cuvertură de pe fotoliul lui Darcus şi i-o puse lui Irie pe umeri.

— Acuma hai în bucătărie şi stai jos şi linişteşte-te. Auzi, să te plimbi pe-afară într-o noapte ca asta, mai mult dezbrăcată! Bei un ceai de *cerace*[1] şi te bagi în pat cât ai zice peşte.

Irie acceptă cuvertura mirositoare şi o urmă pe Hortense în bucătăria mică, unde se aşezară amândouă.

— Ia să mă uit la tine.

Hortense se sprijini de aragaz, cu mâinile în şolduri.

— Semeni cu domnu' Moarte, iubitu' tău ăl mai nou. Cum ai ajuns aci?

Şi de data asta, trebuia să fii atent cum răspundeai. Dispreţul lui Hortense faţă de sistemul de transport public din Londra îi era o mare alinare la vârsta ei înaintată. Era în stare

să ia un cuvânt precum *tren* şi să construiască o melodie pe marginea lui („Magistrala de Nord“), care se dezvolta într-o arie („Metroul“) şi înflorea apoi într-o temă („Transportul de suprafaţă“), iar apoi creştea exponenţial până la o operetă („Pacostea şi neajunsurile sistemului feroviar britanic“).

— Ăăă… Cu autobuzul N17. Era frig pe acoperiş. Poate că m-a tras curentul.

— Nu cre' că poate, domnişoară. Şi nici nu ştiu de ce-ai luat autobuzu', că-i ia trei ore să vină şi te lasă s-aştepţi în frig, şi p-ormă când te urci, toate ferestrele e dăschise şi-ngheţi de te ia dracu'.

Hortense îşi turnă în palme un lichid incolor, dintr-un pahar mic de plastic.

— Treci încoa'.

— De ce? întrebă Irie, devenind brusc suspicioasă. Ce-i asta?

— Nimica, treci încoa'. Scoate-ţi ochelarii. Hortense se apropie de ea, cu palmele făcute căuş.

— Nu în ochi! N-am nimic la ochi!

— Ia nu te mai fandosi atâta. Nu-ţi bag nimica în ochi.

— Da' spune-mi ce e, se rugă Irie, încercând să-şi dea seama cărui orificiu îi era menit lichidul şi urlând când mâna făcută căuş îi atinse faţa, iar lichidul i se întinse de la frunte până la bărbie.

— Aaau! Arde!

— Rom, explică Hortense. Arde febra. Nu, nu te spăla. Lasă-l să-şi facă treaba.

Irie scrâşni din dinţi în vreme ce tortura a o mie de ace devenea tortura a numai cinci sute, apoi douăzeci şi cinci, până când, într-un sfârşit, mai simţi doar îmbujorarea călduţă, ca atunci când primeşti o palmă.

— Aşa deci! spuse Hortense, acum trează de-a dreptul şi oarecum triumfătoare. Ai fugit în sfârşit de la femeia aia fără Dumnezeu, după cum văd. Şi ai făcut gripă în timp ce fugeai! Mă rog… unii nu te-ar învinovăţi, nu, chiar deloc… Nu ştie nimenea mai bine ca mine cum îi femeia aia. Nu-i niciodată acasă, stă la facultate să înveţe isme şi schisme, şi-şi lasă bărbatu' şi fata acasă, rupţi de foame şi murdari. Doamne, păi normal că fugi! Mă rog… Hortense oftă şi puse un ceainic de aramă pe aragaz. Aşa e scris. *Şi voi veţi alerga prin valea munţilor Mei, căci valea munţilor se va întinde până la locul unde Eu voi da izbăvire. Şi veţi alerga cum aţi alergat de frica cutremurului, în vremea domniei lui Ozia, regele lui Iuda. Atunci va veni DOMNUL Dumnezeul meu şi toţi sfinţii împreună cu El.* Zaharia, 14:5. La sfârşit, cei buni vor fugi de

cei răi. Of, Irie Ambrosia… *Ştiam eu* c-ai să vii odată ş-odată. Toţi copiii Domnului se-ntorc la sfârşit.

— Buni, n-am venit să-l caut pe Dumnezeu. Vreau numai să învăţ un pic în linişte şi să-mi limpezesc mintea. Am nevoie să stau aici câteva luni… măcar până la Anul Nou. Ăăă… hmm… mi-e cam greaţă. Îmi dai o portocală?

— Da, la sfârşit toţi se întorc la Domnu' Iisus, continuă Hortense pentru sine, punând rădăcina amară de *cerace* într-un ceainic. Aia nu-i portocală adevărată, dragă. 'S fructe de plastic. Şi florile-s tot de plastic. Io nu cre' că Domnu' o vrut să dau io toţi bănuţii pă lucruri trecătoare. Ia nişte curmale.

Irie se strâmbă văzând fructele zbârcite trântite în faţa ei.

— Deci l-ai lăsat pe Archibald cu femeia aia… săracu'. Mie totdeauna *mi-a plăcut* Archibald, spuse Hortense cu tristeţe, curăţând mizeria maronie de pe o ceşcuţă de ceai cu două degete pline de detergent. Nu împotriva *lui* am fost io. Întotdeauna o fost un om cu capu' pă umeri. Binecuvântaţi cei care fac pace. Întotdeauna am zis că el face pace. Da' era mai mult din cauză de principiu, ştii? Din alb şi negru nu iese niciodată nimic bun. Domnu' Iisus n-a zis niciodată să ne-amestecăm. D-aia a făcut aşa scandal cu copiii ălora de construiră Turnu' Babel. El vrea să fie fiecare-n dreptu' lui. *Acolo a amestecat Domnul limbile a tot pământul şi de acolo i-a împrăştiat Domnul pe toată faţa pământului.* Facerea, 11:9. Dacă le-amesteci nu iese nimica bun. Aşa e *menit*. În afară de tine, mai adăugă ea. Tu eşti cam singuru' lucru bun care-o ieşit din asta… Măi, câteodată parcă mă uit în oglindă, spuse ea, ridicându-i bărbia lui Irie cu degetele ei cu piele încreţită. Eşti făcută ca mine, solidă, ştii tu! Şolduri şi coapse şi burtă, şi ţâţe. Şi maică-mea tot la fel era. Tu ai şi numele maică-mii.

— Irie? întrebă ea, străduindu-se să fie atentă, dar simţind cum ceaţa umedă a febrei o moleşeşte.

— Nu, dragă, *Ambrosia*. Chestia aia care te face să trăieşti veşnic. Gata, zise ea, bătând din palme şi strivind următoarea întrebare a lui Irie între ele, o să dormi în sufragerie. Îţi aduc o pătură şi perne şi mai vorbim dimineaţă. Io mă scol la şase, că am treabă la Martori, deci cre' că n-o să dormi mai mult de opt. Fato, m-auzi?

— Îhî. Dar camera cea veche a mamei? Nu pot să dorm acolo? Hortense sprijini jumătate din greutatea lui Irie pe umărul ei şi o conduse până în sufragerie.

— Nu, nu se poate. E o mică problemă, spuse Hortense misterioasă. Po' s-aştepţi pân' la răsăritu' soarelui şi-ţi esplic. *Deci nu vă temeţi de ei, căci nimic nu este acoperit care să*

nu iasă la iveală, recită ea încet, întorcându-se să iasă. *Şi nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut.* Asta-i din Matei, 10:26.

*

O dimineaţă de toamnă, atât timp merita să petreci în acel apartament de la subsol. Între şase şi şapte dimineaţa, cât soarele încă nu răsărise, lumina intra prin fereastra din faţă, scălda holul în galben, bălţa straturile lungi şi înguste (20 cm x 90 cm) şi le dădea roşiilor un lustru sănătos. La şase dimineaţa, aproape că puteai fi convins că te aflai la parterul unei cabane de munte de pe continent, ori cel puţin la nivelul străzii în Torquay, şi nu sub pământ, în Lambeth. Era atât de puţină lumină, încât nu-ţi puteai da seama unde sunt staţiile de tramvai, unde se termina fâşia de verdeaţă, şi nici nu vedeai picioarele grăbite ale celor care treceau în fiecare zi pe lângă fereastra de la hol şi aruncau praf pe geam, printre gratii. La şase dimineaţa nu era decât lumină palidă şi câteva umbre. Strângând în mâini o ceaşcă de ceai la masa din bucătărie, mijind ochii la firele de iarbă, Irie văzu afară terenuri cu vii; văzu scene florentine, în loc de îngrămădeala inegală de acoperişuri a cartierului Lambeth; văzu un italian musculos şi bronzat care culegea fructe şi le zdrobea sub picioare. Apoi mirajul cauzat de soare dispăru, şi întreaga scenă fu înghiţită de un nor devorator. Rămaseră numai câteva case părăginite din perioada edwardiană. Staţii de tramvai care purtau numele unor copii neatenţi. O fâşie lungă şi îngustă de pământ pe care nu creşte aproape nimic. Şi un bărbat roşcat, palid, crăcănat, aplecat, încălţat cu cizme cu vârful întors, care tot loveşte cu piciorul în stratul de frunze putrede, în încercarea de a-şi îndepărta de pe toc rămăşiţele unei roşii storcite.

— Ăla-i domnu' Topps, spuse Hortense, alergând prin bucătărie într-o rochie maro închis desfăcută la nasturi, ţinând în mână o pălărie împopoţonată cu flori de plastic. Mi-o fost de mare ajutor după ce-o murit Darcus. Îmi alină supărările şi mă linişteşte.

Ea îi făcu semn cu mâna, iar el se îndreptă de spate şi-i făcu şi el cu mâna. Irie îl urmări ridicând două sacoşe de plastic pline cu roşii şi ţopăind în lungul grădinii într-un fel ciudat, ca un porumbel, ca să ajungă la uşa bucătăriei.

— Şi-i singuru’ care-o făcut să crească ceva aici. N-ai mai văzut aşa straturi dă roşii! Irie Ambrosia, nu te mai holba şi treci şi mă-ncheie la rochia asta. Repejor, până nu-ţi cad ochelarii ăia cu fund de borcan.

— Locuieşte aici? şopti Irie uimită, luptându-se să reunească cele două jumătăţi ale rochiei lui Hortense peste pieptul ei generos. Adică, stă cu tine?

— Nu în felul în care zici *tu*, se răsti Hortense. Numa’ că-mi e de ajutor la bătrâneţe. O stat cu mine ăştia şase ani, Dumnezeu să-i dea sănătate. Ia, dă-mi acu’ ăla.

Irie îi dădu acul lung de pălărie care stătea pe o cutie de unt. Hortense potrivi garoafele de plastic să stea drept pe pălărie şi le înjunghie fără milă, apoi străpunse din nou fetrul cu acul, lăsând vreo cinci centimetri de argint să iasă din pălărie, ca un *Pickelhaube*[2] nemţesc.

— Haide, nu sta cu gura căscată. E-un aranjament foarte mulţumitor. O femeie are nevoie de-un bărbat prin casă, altfel toate alea se strică. Domnu’ Topps şi cu mine suntem soldaţi în oastea Domnului. S-o convertit la Martori cu ceva vreme-n urmă, ş-o urcat tot mai sus. Am aşteptat cincizeci de ani ca să fac şi altceva la Kingdom Hall în afară de curăţenie, spuse Hortense cu tristeţe, da’ ei nu vor ca muierile să se bage în treburile bisericii. Da’ domnu’ Topps face multe, şi mă lasă şi pă mine să-l ajut câteodată. E-un om tare bun. Da’ familia lui îi tare rea, murmură ea confidenţial. Taică-su e-un om groaznic, joacă şi umblă după femei… aşa că dup-un timp, l-am rugat să vină să stea cu mine, când am văzut camera goală şi pe Darcus dus. E-un băiat tare cumsecade. Da’ nu s-o-nsurat niciodată. E-nsurat cu biserica, aşa să ştii! Şi mi-o zis numa’ „coana Bowden“ toţi ăştia şase ani, niciodată altfel. Hortense oftă încetişor. Nu ştie ce-nseamnă să fie necuviincios. Tot ce vrea el de la viaţă îi să fie printre Cei Aleşi. Am numa’ admiraţie pentru el. S-o-ndreptat aşa dă mult. Acuma vorbeşte aşa de domneşte, să ştii! Şi să pricepe şi la ţevi. Mai ai febră?

— Un pic. Ultimul nasture… gata.

Hortense se îndepărtă de ea mai mult ţopăind şi se duse în hol să-i deschidă uşa lui Ryan.

— Dar, buni, de ce locuieşte…

— Ei, în dimineaţa asta tre’ să mănânci bine, să-ţi treacă răceala. Roşii din astea prăjite, şi nişte peşte rămas de-aseară. Le prăjesc io şi pe urmă le bag la microunde.

— Dar credeam că n-am voie să…

— *Bună* dimineaţa, domnu’ Topps.

— Bună dimineaţa, coană Bowden, zise domnul Topps, închizând uşa în urma lui şi scoţându-şi şorţul de protecţie, pe sub care avea un costum ieftin, albastru, cu o cruce micuţă de aur prinsă la rever. Cre' că eşti aproape gata, nu? Tre' să fim la biserică la şapte fix.

Deocamdată, Ryan nu o zărise pe Irie. Stătea aplecat şi îşi scutura noroiul de pe cizme. Şi o făcea extraordinar de încet, în timp ce vorbea, iar pleoapele transparente îi fluturau de parcă era în comă. De unde stătea, Irie vedea numai jumătate din el: bretonul roşcat, un genunchi îndoit şi manşeta de la o mână.

Însă vocea era suficientă ca să şi-l poată închipui: cu accent cockney, şi totuşi educat, o voce asupra căreia se lucrase mult – sărea peste consoane-cheie şi adăuga altele unde nu le era locul, toate ieşind pe nas, cu un ajutor minor din partea gurii.

— Frumoasă dimineaţă, coană B., frumoasă dimineaţă. Avem pen' ce să-i mulţumim Domnului.

Hortense părea extrem de agitată în aşteptarea clipei iminente în care el avea să ridice privirea şi să vadă fata care stătea lângă aragaz. Ba îi făcea semn lui Irie să vină mai aproape, ba o alunga înapoi, nefiind sigură dacă ei ar trebui să se întâlnească.

— A, *da*, domnu' Topps, aşa-i, şi io-s gata. M-am necăjit oleacă cu pălăria, ştii mata, da' am luat un ac şi…

— Dar Domnului nu-i pasă de deşertăciunile cărnii, nu, coană B.? spuse Ryan, pronunţând fiecare cuvânt încet şi dureros, în timp ce se ghemui într-o poziţie ciudată şi îşi scoase cizma stângă. Lui Iehova îi trebuie *sufletul* nostru.

— A, da, asta-i adevărat, spuse Hortense nerăbdătoare, pipăindu-şi garoafele de plastic. Da' totuşi, o doamnă de la Martori nu poa' s-arate ca o… mă rog… ca o ţoapă în Casa Domnului.

Ryan se încruntă.

— Am vrut să zic că nu trebuie să interpretezi Scriptura cum crezi mata, coană Bowden. De-acum încolo, să discuţi asta cu mine şi cu colegii mei. Să ne-ntrebi: îi pasă Domnului de hainele frumoase? Iar eu şi cu colegii mei dintre Cei Aleşi o să căutăm capitolul şi versetul care trebuie…

Propoziţia lui Ryan se topi într-un *hmmmm*, sunet pe care obişnuia să-l scoată. Începea din nările lui arcuite şi reverbera prin membrele lui zvelte, alungite, strâmbe, precum ultima zvârcolire a unui spânzurat.

— Nu ştiu de ce-am făcut-o, domnu' Topps, spuse Hortense dând din cap. Câteodată mi se pare că po' să fiu unu' dintre ăia care dau învăţătură, ştii? Chiar dacă-s

femeie… E-un obicei prost… da-n biserică s-or schimbat atâtea în ultima vreme, că nici nu mai po' să ţin pasu' cu toate regulile şi regulamentele.

Ryan privi afară prin fereastră. Pe faţă i se citea durerea.

— În cuvântul lui Dumnezeu nu se schimbă nimic, coană B. Numai oamenii se înşală. Tot ce poţi să faci pentru Adevăr e să te rogi ca Brooklyn Hall să ne spună în curând data finală. *Hmmmm.*

— A, da, domnu' Topps. Mă rog zi şi noapte.

Ryan îşi împreună palmele cu zgomot, încercând fără succes să mimeze entuziasmul.

— Aşa. Ziceai ceva de roşii prăjite la micul dejun, coană B.?

— A, da, domnu' Topps, şi dacă eşti bun, rogu-te, dă-i roşiile alea bucătarului.

Aşa cum sperase Hortense, înmânarea roşiilor coincise cu reperarea lui Irie.

— Aşa. Asta-i nepoata mea, Irie Ambrosia Jones. Şi ăsta-i domnu' Ryan Topps. Spune bună ziua, Irie, dragă.

Irie se conformă, făcând un pas în faţă agitată şi întinzând mâna ca să i-o strângă pe a lui. Însă din partea lui Ryan Topps nu veni nici un răspuns, iar stânjeneala crescu şi mai mult când dintr-odată el păru s-o identifice; ochii lui avură o tresărire de recunoaştere în timp ce o măsurau, în vreme ce Irie nu văzu nimic, nici măcar o *urmă*, nici măcar o *asemănare* cu un chip uman când se uită la el; era de o monstruozitate de-a dreptul ieşită din comun, era mai roşu decât orice roşcat, mai pistruiat decât orice pistruiat, şi cu mai multe vinişoare albastre decât un homar.

— Ea-i… ea-i… fata Clarei, se bâlbâi Hortense. Domnu' Topps o ştie pe maică-ta, de mult. Da' nu-i nici o problemă, domnu' Topps, o să stea *la noi* de-acuma.

— Numai pentru scurt timp, se grăbi Irie s-o corecteze, observând privirea lui uşor îngrozită. Poate numai câteva luni, pe timpul iernii, cât învăţ. Am examen în iunie.

Domnul Topps nu se clinti. Mai mult, nimic la el nu se clinti. Ca un soldat chinez de lut, părea gata de luptă, dar nu se putea mişca.

— Fata Clarei, repetă Hortense în şoaptă, gata să plângă. *Ar fi putut să fie-a matale.*

Pe Irie nu o surprinse nimic la acest final, şoptit cu fereală; îl adăugă pur şi simplu pe listă: Ambrosia Bowden a născut în timpul unui cutremur… căpitanul Charlie Durham era un băiat prost şi bun de nimica… dinţi falşi într-un pahar… *ar fi putut să fie-a matale*.

Fără să aştepte vreun răspuns, Irie întrebă cu jumătate de gură:

— Poftim?

— A, nimica, Irie, dragă. Nimica, nimica. Să le pun la prăjit. Aud cum îţi ghiorăie maţele. Îţi aduci aminte de Clara, domnu' Topps, nu? Mata şi ea eraţi… prieteni destul de buni. Domnu' Topps?

Ryan se holba deja la Irie de două minute cu o privire neclintită, cu corpul perfect ţeapăn, cu gura uşor deschisă. Când auzi întrebarea păru să-şi revină, închise gura şi se aşeză la masa goală.

— Fata Clarei, deci? *Hmmmm*…

Scoase din buzunarul de la piept ceva ce părea a fi un carnet de notiţe şi puse vârful pixului pe foaie, de parcă asta l-ar fi ajutat să-şi aducă aminte.

— Vezi tu, multe dintre episoadele, oamenii şi întâmplările de la începutul vieţii mele au fost pur şi simplu îndepărtate de la mine de sabia atotputernică ce m-a despărţit de trecutul meu când Domnul Iehova a crezut de cuviinţă să mă lumineze cu Adevăr, şi fiindcă El m-a ales pentru acest nou rol, a trebuit, aşa cum ne sfătuieşte Pavel în epistola lui către Corinteni, să las deoparte lucrurile copilăreşti, ca să dau voie întrupărilor mele timpurii să fie cuprinse într-o ceaţă deasă în care, spuse Ryan Topps, inspirând foarte puţin aer şi primindu-şi furculiţa de la Hortense, se pare că mama ta, şi orice amintire aş fi avut despre ea, au dispărut. *Hmmmm.*

— Nici ea n-a vorbit niciodată despre tine, spuse Irie.

— Păi, toate-au fost acu' multă vreme, spuse Hortense cu veselie prefăcută. Dar ai făcut tot posibilu', domnu' Topps. Clara o fost copilu' meu minune. Patru'şopt de ani aveam! Am zis că-i copilu' Domnului. Da' Clara o fost menită ălui rău… niciodată n-o fost bisericoasă, şi pân' la urmă n-am mai avut ce-i face.

— El îşi va trimite pedeapsa, coană B., spuse Ryan, mai însufleţit decât îl văzuse Irie până atunci. Chinuri groaznice o să le dea celor care merită. Aş vrea trei roşii, te rog.

Hortense puse pe masă cele trei farfurii şi Irie, dându-şi seama că nu mai mâncase nimic de dimineaţa trecută, îşi puse un morman de roşii pe farfurie.

— Au! Frige!

— Mai bine fierbinţi decât călduţe, spuse Hortense încruntată, tremurând cu subînţeles. În vecii vecilor, amin.

— Amin, repetă Ryan, atacând roşiile fierbinţi. Amin. Aşa. Şi ce anume studiezi? întrebă el, uitându-se atât de

evident dincolo de Irie, încât fetei îi trebui ceva timp să priceapă că i se adresa ei.

— Chimie, biologie şi religie. Irie suflă într-o bucată fierbinte de roşie. Vreau să mă fac dentist. Ryan se mai învioră.

— Religie? Şi te învaţă despre singura biserică adevărată? Irie se foi pe scaun.

— Păi… cred că mai degrabă despre cele trei mai mari. Evrei, creştini, musulmani. Am făcut o lună numai despre catolicism. Faţa lui Ryan se schimonosi.

— Şi te mai interesează şi alt-ce-va?

Irie stătu pe gânduri.

— Muzica. Îmi place muzica. Concerte, cluburi, chestii dintr-astea.

— Da, *hmmmm*. Şi mie-mi plăceau astea odată. Până când am primit Vestea cea Bună. Marile adunări de tineri, de felul celor care frecventează concertele, sunt de obicei loc de venerare a diavolului. O fată cu… calităţile tale fizice s-ar putea lăsa ademenită în braţele lascive ale vreunui sexualist, spuse Ryan, ridicându-se de la masă şi aruncând o privire către ceas. Dacă mă uit mai bine, dintr-un anumit unghi chiar semeni foarte bine cu mama ta. Aveţi aceiaşi… pometi.

Ryan îşi şterse un firicel strălucitor de transpiraţie de pe frunte. Urmă o tăcere în timpul căreia Hortense rămase nemişcată, frământând agitată o cârpă de bucătărie, iar Irie fu nevoită să traverseze încăperea ca să-şi ia un pahar cu apă, pentru a se smulge privirii fixe a domnului Topps.

— Mda. Mai avem mai puţin de douăzeci de minute, coană B. Mă duc să iau echipamentul, nu?

— A, *da*, domnu' Topps, spuse Hortense zâmbind radioasă.

Însă în momentul când Ryan ieşi, zâmbetul i se transformă în încruntare.

— De ce-ai zis lucrurile alea, hm? Vrei să creadă că eşti vreo diavoliţă păgână? De ce n-ai zis că aduni timbre sau ceva? Haide, tre' să spăl farfuriile, termină de mâncat.

Irie se uită la mormanul de mâncare rămasă pe farfurie şi se bătu vinovată pe burtă.

— Aşa! Ezact cum credeam. Mănânci cu ochii mai mult decât cu burta! Dă-o-ncoa'.

Hortense se sprijini de chiuvetă şi începu să-şi bage în gură bucăţi de roşie.

— Să nu te mai întinzi la taclale cu domnu' Topps cât stai pe-aici. Tu ai de-nvăţat, şi el la fel, spuse Hortense, coborând vocea. El e-n *consultaţii* cu domnii de la Brooklyn momentan… stabilesc *data finală*; de data asta n-or să mai

greşească. N-ai decât să te uiţi la câte necazuri îs pe lume ca să ştii că nu mai e mult pân' la ziua stabilită.

— N-o să fac probleme, spuse Irie, începând să spele vasele, într-un gest de bunăvoinţă. Numai că pare puţin… ciudat.

— Cei aleşi de Domnu' le par întotdeauna ciudaţi ălor păgâni. Domnu' Topps e numa' prost înţeles. Îi important pentru mine. Înainte io n-am mai avut pe nimenea. Maică-tii nu-i place să-ţi povestească, dă când s-o domnit, da' familia Bowden o suferit mult. Io m-am născut la cutremur. Aproape omorâtă înainte să mă nasc. Şi pe urmă, când m-am făcut femeie, chiar fata mea o fugit dă mine. Nu mi-am mai văzut nepoata. Nu l-am avut decât pă Domnu', toţi anii ăştia. Domnu' Topps îi primu' om care s-o-ngrijit dă mine şi i-o fost milă. Maică-ta o fost proastă că l-o lăsat, aşa să ştii!

Irie mai făcu o ultimă încercare.

— Cum? Cum adică?

— A, nimica, nimica, of, Doamne… vorbesc întruna singură cu mine în dimineaţa asta… A, domnu' Topps, *gata*? N-o să-ntârziem, nu?

Domnul Topps, care tocmai intrase din nou în încăpere, era împodobit din cap până-n picioare în piele, avea pe cap o cască uriaşă de motociclist, un mic bec roşu prins de glezna stângă şi unul alb de cea dreaptă. Îşi trase viziera pe ochi.

— Nu, o s-ajungem la timp, cu voia Domnului. Unde ţi-e casca, coană B.?

— A, am început s-o ţin în cuptor. Aşa-i călduţă în dimineţile friguroase. Irie Ambrosia, adu-mi-o, te rog.

Bineînţeles, pe grătarul din mijloc, fixat la treapta a doua, se găsea casca lui Hortense. Irie o scoase şi o montă cu grijă peste garoafele de plastic ale bunicii ei.

— Mergi cu motocicleta, spuse Irie, ca să facă şi ea conversaţie. Dar domnul Topps păru deranjat.

— E un Vespa GS. Nimic pretenţios. La un moment dat, m-am gândit să-l dau. Reprezintă o viaţă pe care-aş prefera s-o uit, dacă mă-nţelegi. Scuterul ăsta e un magnet sexual, şi, Domnu' să mă ierte, aşa l-am folosit, în mod netrebnic. Mă hotărâsem să scap de el. Da' pe urmă coana B. m-a convins că dacă am atâta de vorbit oamenilor, îmi trebuie ceva rapid să umblu de colo-colo. Şi coana B. nu vrea să se-ncurce cu autobuze şi metrouri la vârsta asta, nu-i aşa, coană B.?

— Da, aşa-i. Mi-a luat cărucioru' ăsta…

— *Ataş*, o corectă Ryan înţepat. Se numeşte ataş. Combinaţie cu Minetto, model 1973.

— Da, bineînţeles, *ataş*, şi e confortabil ca patu'. Mergem peste tot cu el, io şi cu domnu' Topps.

Hortense îşi desprinse pardesiul dintr-un cârlig de pe uşă şi căută prin buzunare două benzi reflectorizante cu arici, pe care şi le prinse în jurul fiecărui braţ.

— Aşa, Irie, io am o grămadă de treabă azi, aşa că tre' să-ţi găteşti singură, fin'că io nu ştiu la ce oră mă-ntorc. Da' nu-ţi fă griji. Vin repede.

— Nici o problemă.

Hortense îşi supse dinţii.

— *Nici o problemă.* Asta-nseamnă numele ei în graiu' nostru: *Irie*, nici o problemă. Păi, ce fel de nume mai e şi ăsta pentr-o…?

Domnul Topps nu răspunse. Era deja afară, pe trotuar, pornind motorul la Vespa.

*

— Întâi a trebuit s-o ţin departe de Chalfenii ăia, mârâie Clara la telefon, iar vocea îi tremură vizibil de furie şi teamă. Şi acum iar de *voi*.

La celălalt capăt, mama ei scoate rufele din maşina de spălat şi ascultă în linişte la receptorul fără fir pe care îl ţine strâns între ureche şi umărul obosit, lăsând-o să vorbească.

— Hortense, nu vreau să-i umpli capul cu prostiile tale. Auzi? Maică-ta a fost proastă să le creadă, şi pe urmă şi tu ai fost proastă să le crezi, dar prostia s-a oprit odată cu mine şi mai departe nu trece. Dacă Irie se-ntoarce-acasă şi scuipă aiureli din alea, poţi să-ţi iei adio de la A Doua Pogorâre, că până atunci o să fii moartă.

Cuvinte mari. Dar cât de fragil e ateismul Clarei! Ca unul dintre porumbeii ăia micuţi de sticlă pe care îi ţine Hortense în vitrina din salon – şi o respiraţie l-ar doborî. Că tot veni vorba, Clara încă îşi mai ţine respiraţia când trece pe lângă o biserică, aşa cum adolescenţii vegetarieni trec în grabă pe lângă măcelării; evită Kilburnul sâmbăta, de teama predicatorilor de pe stradă, cocoţaţi pe lăzile lor de mere răsturnate. Hortense simte groaza Clarei. Îndesând în maşină cu calm încă o tură de rufe albe şi măsurând detergentul cu ochi de gospodină chibzuită, e scurtă şi cuprinzătoare:

— Nu-ţi fă griji pentru Irie Ambrosia. Acuma e-ntr-un loc bun. Poa' să-ţi zică şi ea. De parcă se înălţase la ceruri împreună cu oastea Domnului, în loc să se înmormânteze în cartierul Lambeth cu Ryan Topps.

Clara o aude pe fiica ei ridicând celălalt telefon; întâi un pârâit, apoi o voce limpede ca un susur.

— Uite, nu mă-ntorc acasă, bine? Aşa că nu te mai deranja. Mă-ntorc când mă-ntorc, nu-ţi face griji pentru mine.

Şi nici *n-ar trebui* să-şi facă griji şi nici *nu are* de ce să-şi facă griji, decât poate pentru că afară e un ger de crapă pietrele, până şi rahatul de câine a îngheţat, pe parbriz a început să apară gheaţă şi Clara a stat în acea casă pe timpul iernii. *Ştie* ce înseamnă. O, e minunat de luminată la şase dimineaţa, da, minunat de senin, timp de *o oră*. Dar cu cât zilele sunt mai scurte, nopţile mai lungi şi casa mai întunecată, cu atât e mai uşor, cu atât e mai uşor, cu atât e mai uşor să ţi se pară că o umbră e un mesaj de sus, că sunetul paşilor de pe trotuarul de deasupra e un tunet îndepărtat, iar bătaia de la miezul nopţii de Anul Nou e clopotul care vesteşte sfârşitul lumii.

*

Dar Clara nu trebuia să se teamă. Ateismul lui Irie era robust, de credinţă chalfenistă, aşa că ea vedea şederea la Hortense cu o detaşare amuzată. Gospodăria familiei Bowden o intriga. Era un loc al sfârşiturilor, al punctelor de final; un loc unde era o imoralitate să contezi pe sosirea zilei de mâine, şi fiecare factură a gospodăriei, de la lăptar până la electricitate, era plătită neapărat zilnic, ca să nu se cheltuie bani pe utilităţi sau pe bunuri care să fie irosite în caz că apare Dumnezeu cu sfânta Lui răzbunare chiar a doua zi. Bowdenismul a dat un înţeles cu totul nou expresiei „de azi pe mâine“. Însemna să trăieşti clipa eternă, mereu în balans pe marginea prăpastiei ce duce către anihilarea totală; există oameni care iau o grămadă de droguri numai ca să simtă ceva asemănător cu existenţa de zi cu zi a lui Hortense Bowden, de optzeci şi patru de ani. Ai văzut pitici care-şi sfâşie burţile şi-şi arată măruntaiele, ai fost un televizor închis pe neaşteptate, ai simţit întreaga lume ca pe o singură conştiinţă a lui Krishna, eliberată de *ego*-ul individului, plutind prin infinitul cosmos al sufletului? Mare lucru, ce să zic. Toate astea-s porcării pe lângă ce a simţit Sf. Ioan când Hristos i-a trântit cele douăzeci şi două de capitole ale Apocalipsei. Trebuie să fi fost un şoc al dracului pentru apostol (după treaba aia meticuloasă cu Noul Testament, toate cuvintele alea dulci şi sentimentele sublime), să descopere răzbunarea

din Vechiul Testament aşteptând totuşi după colţ. *Eu pe câţi îi iubesc îi mustru şi îi pedepsesc*[3]. Asta sigur i-a deschis ochii.

În Apocalipsă sfârşesc toţi oamenii nebuni. E ultima staţie a expresului ţăcăniţilor. Iar bowdenismul, care era religia Martorilor plus Apocalipsa *şi încă ceva pe deasupra*, era ţăcănit rău de tot. *Par exemple*: Hortense Bowden interpreta Apocalipsa 3:15 – *Ştiu faptele tale; că nu eşti nici rece, nici fierbinte. O, de ai fi rece sau fierbinte! Astfel, fiindcă eşti călduţ, nici fierbinte, nici rece, am să te vărs din gura Mea* – literal. Credea că acest „călduţ“ este o proprietate diavolească în sine. Păstra mereu la îndemână un cuptor cu microunde (singura ei concesie făcută tehnologiei moderne – mult timp, oscilase între a-i face pe plac Domnului şi a se da bătută în faţa programului american de control al creierelor prin intermediul radiaţiilor, care opera prin undele radio de înaltă frecvenţă), pentru a încălzi fiecare masă până la o temperatură imposibilă; avea găleţi întregi cu gheaţă, ca să răcească fiecare pahar cu apă până la „mai rece decât rece“. Purta întotdeauna două perechi de chiloţi, ca o precaută potenţială victimă a traficului; când Irie o întrebă de ce, ea dezvălui timid că atunci când va auzi primele semne ale sosirii Domnului (tunete care se apropie, voce bubuitoare, *Inelul Nibelungilor* al lui Wagner), intenţiona să-i scoată repede pe cei aflaţi mai aproape de corp şi să-i înlocuiască cu perechea din afară, pentru ca Iisus s-o găsească proaspătă şi plăcut mirositoare şi gata să intre-n rai. Avea pe hol o găleată cu vopsea neagră, pentru ca atunci când va veni vremea, să însemneze uşile vecinilor cu semnul Fiarei, ca să nu mai piardă Domnul timpul să-i caute pe cei răi, să separe oile de capre. Iar în acea casă nu puteai pronunţa nici o propoziţie care să cuprindă cuvintele „sfârşit“, „terminat“, „gata“ etc., pentru că se găseau printre nenumăratele declanşatoare care îi făceau pe Hortense şi pe Ryan să se lanseze în deliciul lor obişnuit:

> *Irie*: Am terminat de spălat.
> *Ryan Topps* (dând solemn din cap în faţa adevărului): Aşa cum într-o zi vom fi cu toţii terminaţi, Irie, draga mea; fii deci stăruitoare, şi căieşte-te.

Sau

> *Irie*: A fost un film aşa de bun. Sfârşitul a fost grozav!

Hortense Bowden (cu ochii în lacrimi): Şi cei care-aşteaptă un asemenea sfârşit pentru lumea asta or să fie tare dezamăgiţi, căci El va veni semănând groaza şi vai, generaţia care-o fost martoră la evenimentele din 1914 o să fie-acu martoră la a treia parte a arderii copacilor, şi la a treia oară a mării care se transformă-n sânge, şi la a treia parte a…

Şi mai era şi groaza lui Hortense faţă de buletinele meteo. Indiferent cine vorbea, indiferent cât de inocent, cu voce dulce şi îmbrăcat inofensiv, îl blestema amar toate cele cinci minute cât stătea pe ecran şi apoi, din ceea ce părea a fi pură perversitate, urma exact opusul oricărui sfat care fusese rostit (haină subţire şi fără umbrelă dacă se anunţa ploaie, impermeabil şi pălărie de ploaie dacă se anunţa cer senin). Trecură câteva săptămâni până ca Irie să înţeleagă că prezentatorii de la meteo erau antiteza seculară a muncii de o viaţă a lui Hortense, ceea ce era, în esenţă, un fel de încercare supercosmică de a ghici voinţa Domnului printr-o atotputernică exegeză biblică sub forma unui buletin meteo. Pe lângă care prezentatorii meteo de la televizor nu erau decât nişte bieţi începători… *Iar mâine, venind dinspre răsărit, ne putem aştepta să se stârnească o mare vâlvătaie, care să învăluie zona cu flăcări ce nu vor face lumină, ci mai degrabă vor face întunericul vizibil… În vreme ce, din păcate, cei din regiunile de la miazănoapte ar face bine să se îmbrace gros, ca măsură împotriva îngheţului, şi există o mare posibilitate ca pe coastă să lovească veşnice vijelii şi grindină cumplită care nu se topeşte nici pe pământ uscat…* Michael Fish şi cei ca el bâjbâiau prin întuneric, se încredeau în minciunile turnate de cei de la Institutul Meteo, îşi băteau joc de acea ştiinţă exactă, escatologia, în studiul căreia Hortense petrecuse cincizeci de ani.

— Vreo veste, domnu' Topps? (Această întrebare era pusă aproape de fiecare dată la micul dejun; ca o fetiţă, cu respiraţia tăiată, ca un copil care întreabă când vine Moşu'.)

— Nu, coană B. Încă n-am terminat studiile. Trebuie să ne laşi pe mine şi pe colegii mei să dezbatem cu atenţie. În această viaţă există învăţători şi există învăţăcei. Sunt opt milioane de Martori ai lui Iehova care aşteaptă hotărârea noastră, care aşteaptă Ziua Judecăţii. Da' trebuie să înveţi să laşi astfel de lucruri pe seama celor care au linia directă, coană B., linia directă.

*

După ce trăsese chiulul câteva săptămâni, Irie se întorsese la şcoală. Dar i se părea atât de departe; până şi mersul din Sud în Nord în fiecare dimineaţă i se părea o mare expediţie polară, chiar mai rău, una care nu-şi atingea ţinta şi sfârşea prin regiunile călduţe, un non-eveniment, în comparaţie cu maelstromul în fierbere din casa familiei Bowden. *Astfel, fiindcă eşti călduţ, nici fierbinte, nici rece, am să te vărs din gura Mea*. Te obişnuieşti atât de mult cu extremele, încât brusc nimic altceva nu te mai mulţumeşte.

Se întâlnea cu Millat regulat, dar aveau conversaţii scurte. El purta acum papion verde şi avea alte treburi. Se ocupa în continuare de dosarele lui Marcus, de două ori pe săptămână, dar evita restul familiei. Pe Josh îl vedea în fugă. Şi el părea să-i evite pe Chalfeni, la fel de mult ca şi ea. Pe părinţii ei îi vedea la sfârşit de săptămână, zile de gheaţă în care toată lumea se adresa celorlalţi pe numele mic (*Irie, vrei să-i dai sarea lui Archie? Clara, Archie întreabă unde e foarfeca*), şi toţi se simţeau părăsiţi. Simţea că e bârfită în casa lor, aşa cum fac londonezii din Nord când bănuiesc pe cineva că s-a îmbolnăvit de religie, acea boală cruntă. Aşa că se grăbea să ajungă înapoi în Lambeth, pe Lindaker Road la nr. 28, uşurată să se afle din nou în întuneric, unde se simţea de parcă hibernează, sau de parcă stă într-un cocon, şi era la fel de curioasă ca toţi ceilalţi să vadă ce fel de Irie avea să iasă din el. Nu se simţea ca la închisoare. Casa aia era o *aventură*. Prin dulăpioare şi sertare uitate şi în rame murdare se aflau secretele adunate atâta vreme, ca şi cum nu mai erau la modă. Găsi poze cu străbunica ei, Ambrosia, o frumuseţe osoasă, cu ochi migdalaţi uriaşi, şi una cu Charlie „Whitey“ Durham, care stătea pe un morman de moloz, cu o mare de sepia în spatele lui. Găsi o Biblie cu o pagină ruptă. Găsi poze la minut cu Clara în uniformă de şcolăriţă, rânjind prosteşte, dezvăluind adevărata oroare a dinţilor. Citea pe rând din *Anatomia dentară* de Gerald M. Cathey şi *Biblia veştilor bune*, şi devoră mica bibliotecă eclectică a lui Hortense, suflând de pe coperte praful roşu al unei şcoli jamaicane şi folosind adesea un cuţit ca să taie pagini nemaicitite vreodată. Lista pe februarie era următoarea:

> *Dare de seamă asupra unui spital din Indiile de Vest*, de Geo. J.H. Sutton Moxly. Londra: Sampson, Low, Marston & Co., 1886

(Era o corelaţie inversă între lungimea numelui autorului şi calitatea proastă a cărţii.)
Jurnalul lui Tom Cringle, de Michael Scott. Edinburgh, 1875.
În ţara trestiei de zahăr, de Eden Phillpotts. Londra: McClure & Co., 1893.
Dominica: Sfaturi şi observaţii pentru viitorii colonişti, de Excelenţa
Sa H. Hesketh Bell. Londra: A. & C. Black, 1906.

Cu cât citea mai mult, cu atât poza bravului căpitan Durham îi stârnea curiozitatea firească: arătos şi melancolic, cercetând cărămizile unei jumătăţi de biserică, părând înţelept, în ciuda tinereţii sale, englez din cap până-n picioare, părând gata oricând să pună la punct pe oricine. Poate chiar pe Irie. Pentru orice eventualitate, îl ţinea sub pernă. Iar dimineaţa nu mai vedea pe geam vii italiene, ci trestie de zahăr, trestie, trestie, iar alături nu era decât tutun, şi îşi închipuia cu aroganţă că mirosul de roşii prăjite o trimitea undeva, într-un loc imaginar, unde nu fusese niciodată. Un loc pe care Columb l-a botezat St. Jago, însă băştinaşii l-au redenumit cu încăpăţânare Xaymaca, iar numele supravieţuise mai mult decât ei. *Bine împădurită şi cu multe ape.* Nu că Irie ar fi auzit de acei băştinaşi micuţi, liniştiţi şi cu burţile umflate, căzuţi victime calmului lor. Aceia erau *alţi* jamaicani, pe care istoria nu-i băgase în seamă. Ea pretindea pentru sine o parte din trecut – versiunea ei despre trecut – cu agresivitate, ca atunci când recuperezi o scrisoare trimisă la o adresă greşită. Deci *de aici* se trăgea ea. Toate astea *îi aparţineau*, erau dreptul ei din naştere, ca o pereche de cercei din perle sau acţiuni la poştă. Locul se marchează cu un X, iar Irie puse câte un X pe tot ce găsi, colecţionă mărunţişuri (certificate de naştere, hărţi, rapoarte militare, articole din ziare) şi le depozită sub canapea, astfel ca printr-un fel de osmoză, bogăţia lor să treacă prin ţesătură în timp ce dormea şi să se scurgă direct în ea.

*

Primăvara, când începură să apară mugurii, începu şi ea să aibă invitaţi ca toate moderatoarele de emisiuni. Mai întâi, vocile lor. Printre pârâiturile de la radioul din neolitic al lui Hortense se auzea Joyce Chalfen la *Ora întrebărilor despre grădinărit*:

> *Moderatorul*: Cred că mai avem încă o întrebare din public. Doamna Sally Whitaker din Bournemouth are o întrebare pentru experţi, cred. Doamnă Whitaker?
> *Doamna Whitaker*: Mulţumesc, Brian. Eu sunt grădinar începător şi acesta este primul meu îngheţ, şi în două luni grădina mea a trecut de la o adevărată explozie de culori la un teren pustiu… Prietenii m-au sfătuit să pun plante perene, dar asta înseamnă numai flori pitice, care arată rău, fiindcă grădina e destul de mare. Eu aş vrea să plantez ceva mai vizibil, cam de înălţimea unui *delphinium*, dar le doboară vântul şi lumea se uită peste gard şi zice: *O, vai de mine* (publicul din studio râde compătimitor.) Deci, întrebarea mea către experţi este: cum păstrăm aparenţele în miezul întunecat al iernii?
> *Moderatorul*: Vă mulţumim, doamnă Whitaker. Ei bine, asta e o problemă des întâlnită… iar unui grădinar priceput nu-i este neapărat mai uşor. Eu personal nu reuşesc niciodată. Ei bine, să direcţionăm întrebarea către experţi. Joyce Chalfen, un răspuns sau o sugestie pentru miezul întunecat al iernii?
> *Joyce Chalfen*: Păi, în primul rând dă-mi voie să spun că vecinii tăi mi se par foarte băgăcioşi. Dac-aş fi în locul tău, le-aş zice să-şi vadă de treaba lor (publicul râde). Dar, ca să fim serioşi, eu cred că această modă de a avea flori tot timpul anului nu e deloc sănătoasă nici pentru grădină, nici pentru grădinar şi *mai ales* nu pentru sol, eu asta cred… Cred că iarna ar trebui să fie un anotimp al *odihnei*, al culorilor palide, ştiţi – iar

> apoi, când, în sfârşit, soseşte primăvara, vecinii vor avea un şoc! Bum! Iată ce minunată explozie de culoare! Cred că iarna e de fapt un anotimp în care solul trebuie *hrănit*, îngrijit, lăsat să se odihnească şi în care să ne gândim ce pregătim pentru el în viitor, ca să-i *surprindem* pe vecinii băgăcioşi de alături. Eu întotdeauna m-am gândit la solul grădinii ca la corpul femeii – evoluează în cicluri, ştiţi, uneori e fertil, alteori nu, şi ăsta e un lucru natural. Dar dacă eşti *cu adevărat* hotărâtă, atunci pot să-ţi spun că spânzul – *Helleborus corsicus* – se descurcă extraordinar de bine în sol rece şi calcaros, chiar dacă e destul de…

Irie o închise pe Joyce. Chiar îi făcea bine să o închidă pe Joyce. Nu era neapărat ceva personal. Doar că dintr-odată i se părea obositor şi deloc necesar să te lupţi ca să forţezi ceva să crească în solul englezesc recalcitrant. De ce să te mai chinui, dacă exista acest alt loc? (Căci Jamaica i se părea lui Irie un loc nou creat. Ca şi Columb, prin simplul fapt că o descoperise, îi dăduse viaţă.) Acest loc bine împădurit şi cu multe ape. Unde plantele răsăreau din pământ cu forţă şi fără să fie supravegheate, şi unde un tânăr căpitan alb putea să cunoască o tânără fată neagră fără complicaţii, amândoi proaspeţi şi nepătaţi şi fără trecut ori viitor dictat de cineva – un loc unde lucrurile pur şi simplu *existau*. Fără ficţiune, fără legende, fără minciuni, fără păienjenişuri încurcate – aşa îşi imagina Irie pământul ei natal. Pentru că *pământ natal* se numără printre cuvintele magice, fermecate, ca *inorog* sau *suflet* sau *infinit*, care au intrat acum în vocabular. Iar farmecul deosebit al lui *pământ natal*, vraja pe care o exercita asupra lui Irie consta în faptul că suna a început. Cel mai început al începuturilor. Ca prima dimineaţă a Edenului şi ca ziua de după Apocalipsă. O pagină goală.

Însă de fiecare dată când Irie se simţea mai aproape de el, de începutul perfect al trecutului, ceva din prezent făcea soneria de la intrare să sune şi o deranja. De Ziua Mamei se trezi cu o vizită surpriză din partea lui Joshua, apărut furios la intrare, cu cel puţin zece kilograme mai slab şi mult mai neîngrijit decât de obicei. Înainte ca Irie să-şi poată exprima îngrijorarea sau uimirea, el se năpustise în hol şi trântise uşa de la intrare.

— M-am săturat! M-am săturat până-n gât, până la ultimii dinţi afurisiţi din fundu' gurii!

Trântitul uşii îl dărâmase pe căpitanul Durham de pe suportul lui aşezat pe pervazul lui Irie, iar ea îl ridică la loc cu grijă.

— Da, şi eu mă bucur să te văd, frate. Stai jos şi las-o mai moale. De ce te-ai săturat?

— *De ei.* Mă-ngreţoşează. Trăncănesc întruna despre drepturi şi libertăţi, şi pe urmă mănâncă cinzeci de pui în fiecare săptămână, lua-i-ar dracu' de ipocriţi!

Irie nu reuşi pe loc să înţeleagă legătura. Scoase o ţigară, pregătită să asculte o poveste lungă. Spre surprinderea ei, şi Joshua scoase una, şi se aşezară în genunchi pe canapeaua de sub geam, suflând fumul printre gratii, direct în stradă.

— Tu *ştii* cum trăiesc puii din ferme?

Irie nu ştia. Joshua îi explică. Înghesuiţi cea mai mare parte a vieţii lor de pui într-un total întuneric de pui, ca nişte sardele de pui peste rahatul lor de pui şi hrăniţi cu cel mai prost tip de mâncare pentru pui.

Şi asta, după Joshua, se pare că era o nimica toată pe lângă modul cum îşi petreceau vremea porcii şi vacile şi oile.

— E de-a dreptul *crimă*, ce mă-sa. Da' încearcă să-i spui asta lui Marcus. Încearcă să-l faci să renunţe la îmbuibarea lui cu carne de porc din fiecare duminică. E-atât de prost informat, *la dracu'*. Ai observat vreodată? Ştia atâtea despre un singur lucru, dar despre restul lumii… A, era să uit – să iei o broşură.

Irie nu credea că o să vină vreodată ziua când Joshua Chalfen o să-i dea ei o broşură. Dar o ţinea în mână. Se numea *Carnea înseamnă crimă: Adevăr şi ficţiune*, o publicaţie a organizaţiei FATE.

— Vine de la *Fighting Animal Torture and Exploitation*[4]. Sunt ca un fel de ramură a Greenpeace sau cam aşa ceva. S-o citeşti – nu sunt doar nişte hipioţi ciudaţi, vin dintr-un mediu ştiinţific şi academic solid şi lucrează din perspectiva anarhiştilor. Ştii, mă simt de parcă mi-aş fi găsit într-adevăr domeniul. E un grup de-a dreptul incredibil. Dedicaţi acţiunilor directe. Purtătorul de cuvânt e un tip care-a fost la Oxford.

— Mmmm. Ce face Millat?

Joshua ocoli răspunsul.

— Habar n-am. Ţăcănit. S-a ţăcănit. Iar Joyce tot îi mai satisface toate capriciile. Nu mă-ntreba pe mine. Îmi fac greaţă cu toţii. Totul s-a schimbat.

Josh îşi trecu nervos degetele prin păr, care acum îi ajungea până la umeri, în ceea ce în Willesden se numea o chică afro-iudee.

— Nici nu pot să-ţi spun cât de mult s-au schimbat toate. Trăiesc nişte adevărate… *momente de luciditate*.

Irie dădu din cap. Era înţelegătoare cu cei care trăiau momente de luciditate. Se potriveau de minune cu cel de-al şaptesprezecelea an al ei. Iar metamorfoza lui Joshua nu o surprindea. Patru luni din viaţa unui adolescent de şaptesprezece ani reprezintă un timp al schimbărilor şi al răzgândirilor; de la fan Stones la fan Beatles, de la conservatori la democraţi şi înapoi, de la dependenţi de discurile de vinil la obsedaţi de CD-uri. Niciodată în viaţă nu mai avem o asemenea capacitate de a ne transforma total personalitatea.

— *Ştiam* eu c-o să mă înţelegi. Aş fi vrut să vorbesc cu tine mai demult, dar în perioada asta pur şi simplu nu mai suport să stau în casă, şi de câte ori te văd, întotdeauna se pare că-mi stă Millat în drum. Chiar *mă bucur* că te-am văzut.

— Şi eu. Arăţi altfel.

Josh făcu un gest de concediere către hainele de pe el, care erau sensibil mai puţin „tocilăreşti“ decât înainte.

— Presupun că nu pot să port la nesfârşit catifeaua reiată a tatei.

— Presupun că nu.

Joshua îşi împreună palmele cu zgomot.

— Păi, mi-am luat bilet pentru Glastonbury şi s-ar putea să nu mă mai întorc. Am cunoscut nişte tipi de la FATE şi mă duc cu ei.

— Suntem în martie. Doar nu pleci decât la vară, nu?

— Joely şi Crispin – ăştia sunt tipii pe care i-am cunoscut – zic că s-ar putea să mergem mai devreme. Ştii tu, mergem un timp cu cortul.

— Şi şcoala?

— Dacă tu poţi să chiuleşti, şi eu pot să chiulesc… doar n-o să rămân repetent. Doar am creier de Chalfen. Mă întorc să dau examenele şi pe urmă o şterg în pizda mă-sii din nou. Irie, trebuie neapărat să-i cunoşti pe oamenii ăştia. Sunt pur şi simplu… incredibili. El e dadaist. Ea e anarhistă. Una adevărată. Nu ca Marcus. I-am povestit despre Marcus şi nenorocitul ăla de Şoarece al Viitorului. Zice că e un individ periculos. Foarte posibil psihopat.

Irie se gândi o clipă.

— Mmm. N-aş prea crede.

Îşi aruncă ţigara afară pe trotuar fără să o stingă.

— Şi am renunţat de tot la carne. Deocamdată mai mănânc şi peşte, dar sunt pe drumul cel bun. Mă fac vegetarian, în pizda mă-sii.

Irie ridică din umeri, neştiind ce răspuns să-i dea.

— Sunt multe de spus despre vechiul moto, ştii?

— Vechiul moto?

— *Dinte pentru dinte.* Numai printr-un comportament al dracului de extrem poţi să-i deschizi ochii unui tip ca Marcus. Habar n-are cum e *lumea de afară*. N-are nici un rost să încerci să te înţelegi logic cu el, fiindcă el crede că *deţine* logica. Cum să te poţi înţelege cu oameni din ăştia? A, şi-am mai renunţat şi la piele – adică s-o port – şi la toate celelalte produse care provin de la animale. Gelatină şi toate alea.

După un timp de privit la picioarele care treceau prin dreptul geamului – pantofi de piele, adidaşi, tocuri – Irie spuse:

— Bine le faci.

Pe întâi aprilie apăru Samad. Era îmbrăcat tot în alb, era în drum spre restaurant, încreţit şi şifonat ca un sfânt dezamăgit. Părea gata să se pună pe plâns. Irie îl invită să intre.

— Bună ziua, domnişoară Jones, spuse Samad, înclinându-se uşor. Şi ce mai face tatăl tău? Irie zâmbi, recunoscând dialogul.

— Dumneata îl vezi mai mult decât noi. Ce mai face Dumnezeu?

— Foarte bine, mulţumesc. L-ai văzut de curând pe fiul meu bun-de-nimic?

Înainte ca Irie să apuce să dea următoarea replică, Samad izbucni în lacrimi şi trebui să fie condus în sufragerie, aşezat în fotoliul lui Darcus şi servit cu o ceaşcă de ceai înainte să poată vorbi.

— Domnule Iqbal, ce e-n neregulă?

— Ce nu e?

— S-a întâmplat ceva cu tati?

— A, nu, nu… Archibald e sănătos. E ca maşina de spălat din reclamă. Merge înainte, ca de obicei.

— Atunci ce s-a întâmplat?

— Millat. Lipseşte de trei săptămâni.

— Dumnezeule. Păi, ai încercat la familia Chalfen?

— Nu e la ei. Ştiu eu unde e. Din lac în puţ. E într-o tabără cu oamenii ăia nebuni cu papion verde. Într-o tabără sportivă din Chester.

— Fir-ar al dracului.

Irie se aşează picior peste picior şi scoase o ţigară.

— Nu l-am mai văzut pe la şcoală, dar nu mi-am dat seama de cât timp. Dar dacă ştii unde e…

— N-am venit la tine ca să-l găsesc, am venit să-ţi cer sfatul,

Irie. Ce pot să fac? Tu îl cunoşti – cum îl fac să mă asculte? Irie îşi muşcă buza, vechiul tic al mamei ei.

— Adică, nu ştiu… nu mai suntem aşa de apropiaţi cum eram… dar m-am gândit că poate e din cauza trebii cu Magid… îi e dor de el… adică n-ar recunoaşte-o niciodată… dar Magid e fratele lui geamăn, şi poate dacă l-ar vedea…

— Nu, nu. Nu, nu, nu. Aş vrea să fie asta rezolvarea. Allah ştie că mi-am pus în Magid toate speranţele. Şi acum zice că se întoarce să studieze dreptul britanic – cu bani de la oamenii ăştia, Chalfen. Vrea mai degrabă să aplice legile oamenilor decât pe ale lui Dumnezeu. N-a învăţat nici una dintre lecţiile date de Mahomed – pacea fie cu El! Bineînţeles, mama lui e încântată. Dar pentru mine el nu e decât dezamăgire. Mai englez decât englezii. Crede-mă, Magid n-o să-l ajute cu nimic pe Millat, iar Millat n-o să-l ajute cu nimic pe Magid. Amândoi au rătăcit drumul. S-au îndepărtat atât de mult de viaţa pe care mi-o doream pentru ei. Fără îndoială, or să se însoare amândoi cu femei albe pe nume Sheila şi-or să mă bage în mormânt înainte de vreme. Nu mi-am dorit decât doi băieţi buni musulmani. Vai, Irie…

Samad îi luă mâna liberă şi i-o bătu cu o afecţiune tristă.

— Pur şi simplu nu înţeleg unde am greşit. Îi înveţi, dar ei nu te ascultă, fiindcă ascultă muzică cu Public Enemy la maximum. Tu le arăţi calea, iar ei o iau pe poteca nenorocită către şcoala de drept. Tu-i călăuzeşti, şi ei îţi scapă printre degete şi fug la o tabără sportivă din Chester. Încerci să planifici totul şi nimic nu se întâmplă aşa cum te aşteptai…

Dar dacă ai putea s-o iei de la început, se gândi Irie, dacă i-ai duce înapoi la izvor, la începutul poveştii, pe pământul lor natal… Dar nu rosti aceste cuvinte, pentru că el simţea la fel ca ea, şi amândoi ştiau că era la fel de inutil ca şi cum ţi-ai urmări propria umbră. În schimb, îşi scoase mâna de sub a lui şi o puse deasupra, întorcându-i mângâierea.

— Of, domnule Iqbal. Nu ştiu ce să spun…

— Nu există cuvinte. Cel pe care-l trimit acasă devine englezoi, cu costum alb şi cu peruca aia tâmpită de avocat. Cel pe care-l ţin aici este terorist fundamentalist bine plătit şi cu papion verde. Câteodată mă întreb de ce mă mai agit, spuse Samad cu amărăciune, trădându-şi accentul englezesc căpătat după douăzeci de ani de stat în ţară. Chiar nu ştiu. În ziua de azi, mi se pare că în momentul când intri în ţara asta

faci un pact cu diavolul. Dai paşaportul la intrare, ţi-l ştampilează, vrei să faci nişte bani, să te pui pe picioare… dar îţi doreşti să te întorci înapoi! Cine-ar vrea să rămână? Frig, umezeală, tristeţe; mâncare groaznică, ziare îngrozitoare – cine-ar vrea să rămână? Într-un loc unde nu eşti niciodată bine-venit, doar tolerat. Numai tolerat. Ca un animal dresat în sfârşit să locuiască în casă. Cine-ar vrea să rămână? Dar ai făcut un pact cu diavolul… te trage la fund, şi dintr-odată nu mai eşti potrivit ca să te întorci, copiii îţi sunt de nerecunoscut, nu-ţi mai găseşti locul nicăieri.

— Ei, nu-i adevărat, sunt convinsă.

— Şi pe urmă începi să renunţi chiar şi la *ideea* de a-ţi găsi locul. Dintr-odată, acest lucru, acest *loc* pare a fi o minciună îndelungată şi spurcată… şi încep să cred că locul naşterii e un accident, că totul e un *accident*. Dar dacă asta crezi, unde să te duci? Ce să faci? Mai contează ceva?

În vreme ce Samad descria această distopie cu o privire îngrozită, Irie descoperi cu ruşine că ei pământul accidentelor i se părea a fi *paradisul*. Libertatea.

— Înţelegi, copilă? Ştiu că mă înţelegi. Dar de fapt voia să spună: vorbim aceeaşi limbă? Venim din acelaşi loc? Suntem la fel?

Irie îi strânse mâna şi dădu viguros din cap, încercând să nu-l facă să plângă. Ce i-ar fi putut spune, dacă nu ceea ce voia el să audă?

— Da, spuse ea. Da, da, da.

Când Hortense şi Ryan sosiră acasă în acea seară, după o şedinţă târzie de rugăciune, erau amândoi foarte agitaţi. Aceasta era seara. După ce-i dădu lui Hortense o grămadă de instrucţiuni cu privire la tipărirea şi aşezarea în pagină a celui mai recent articol al său din *Turnul de veghe*, Ryan se duse pe hol ca să sune la Brooklyn, să primească veştile.

— Dar eu credeam că se consultă *cu* ei.

— Da, da, aşa e… dar confirmarea finală, mă-nţelegi, tre' să vină de la domnu' Charles Wintry în persoană, de la Brooklyn, spuse Hortense cu respiraţia tăiată. Mare zi! Mare zi! Ia ajută-mă să ridic maşina asta de scris… tre' s-o pun pă masă.

Irie făcu aşa cum i se spuse, cărând enormul Remington vechi până în bucătărie şi punându-l în faţa lui Hortense. Hortense îi dădu lui Irie un teanc de foi albe pline cu scrisul mărunt al lui Ryan.

— Acuma tu-mi citeşti, Irie Ambrosia, încet… şi io scriu la maşină.

Irie citi timp de vreo jumătate de oră, strâmbându-se din cauza frazelor răsucite ale lui Ryan, dându-i lichidul corector când era nevoie, şi scrâşnind din dinţi la întreruperile autorului, care la fiecare zece minute intra din nou în bucătărie să-şi modifice exprimarea sau să reformuleze un paragraf.

— Domnu' Topps, ai reuşit să prinzi legătura?

— Încă nu, coană B. Încă nu. Domnu' Charles Wintry e tare ocupat. O să-ncerc din nou.

O propoziţie, o propoziţie a lui Samad îi trecea lui Irie prin mintea obosită. *Câteodată mă întreb de ce mă mai agit.* Iar acum, că Ryan nu-i mai stătea în drum, Irie prinse ocazia să pună întrebarea, deşi o rosti cu grijă.

Hortense se lăsă pe spate în scaun şi îşi puse mâinile în poală.

— Fac asta de foarte multă vreme, Irie Ambrosia. Aştept de când eram o fetişcană cu şosete trei sferturi.

— Dar ăsta nu-i un motiv să…

— La ce-ţi trebuie motive? La nimica. Rădăcinile mele-s la biserica Martorilor. Ei or fost buni cu mine când nimeni n-o fost. Ăsta-i un lucru bun pe care mi l-o lăsat mie mama şi n-o să-l arunc acuma, aşa aproape de sfârşit.

— Dar, buni, nu e… niciodată n-o să…

— Ascultă-mă pă mine. Mie nu mi-e frică să mor, ca la Martorii ăştia. Li-i frică. Ei vor să moară toată lumea, numa' ei nu. Ăsta nu-i motiv să-ţi oferi viaţa lu' Iisus Hristos. Io am alte scopuri. Io tot sper să fiu unu' dintre Cei Aleşi, chiar dacă-s femeie. Asta am vrut toată viaţa. Vreau să stau alături de Domnu', unde să fac legile şi să iau hotărârile.

Hortense îşi supse dinţii îndelung, cu zgomot.

— M-am săturat să-mi tot zică biserica asta că io-s femeie şi n-am destulă heducaţie. Toţi încearcă să te heduce-acuma; te hedică de-aia, te hedică de-ailaltă… Asta o fost mereu problema cu femeile din familia asta. Tot timpu' cineva o-ncercat să le heduce cu ceva, zicând că-i vorba de învăţat, când de fapt e vorba de bătălie dintre voinţe. Da' dacaş fi io una dintre ăi o sută patruş'patru, nimenea n-o să mai încerce să mă heduce *pă mine*. Asta ar fi treaba *mea*! Aş face io singură legea şi n-aş cere părerea nimănui. Maică-mea o avut voinţă puternică în ea, şi io-s la fel. Domnu' ştie că şi mă-ta o fost la fel. Şi tu eşti la fel.

— Povesteşte-mi despre Ambrosia, spuse Irie, observând o spărtură în armura lui Hortense, prin care se putea strecura. Te rog.

Însă Hortense nu se lăsă înduplecată.

— Ştii deja destule. Trecutu' s-o dus. Nimenea nu învaţă nimica din el. De la începutu' paginii cinci, te rog – cre' că acolo am rămas.

În acel moment se întoarse Ryan, cu faţa mai roşie ca niciodată.

— Ce-i, domnu' Topps? Ai aflat?

— Domnu' să-i ajute pe păgâni, coană B., căci ziua e într-adevăr aproape! E aşa cum a lăsat limpede Domnu' în cartea Apocalipsei. N-a vrut niciodată să existe al treilea mileniu. Să-mi scrii la maşină articolul ăla, şi pe urmă o să-ţi dictez altul din cap; pe urmă tre' să dai telefon la toţi membrii din Lambeth, şi să trimiţi broşura…

— O, da, domnu' Topps; da' lasă-mă o clipă să mă liniştesc… Nu poa' să fie altă dată, nu-i aşa, domnu' Topps? Ţi-am zis c-am simţit-o io în oase.

— Nu ştiu cât au de-a face oasele matale, coană B. Cu siguranţă mai multe merite are studiul Scripturii făcut de mine şi de colegii mei…

— Şi Dumnezeu, presupun, spuse Irie, aruncându-i o privire tăioasă, şi apropiindu-se să o îmbrăţişeze pe Hortense, care tremura şi suspina.

Hortense o sărută pe Irie pe amândoi obrajii şi Irie zâmbi simţind umezeala fierbinte.

— Of, Irie Ambrosia. Mă bucur aşa mult că eşti aici să vezi asta. Io am trăit secolu' ăsta – am venit pă lume la cutremur, chiar la începutu' lui, şi-o să văd rău' şi păcatele şterse în alt cutremur atotputernic. Lăudat fie Domnu'! Pân' la urmă, o să fie aşa cum a promis. Ştiam io c-o să-l prind. Mai am numa' şapte ani dă aşteptat. Nouă'şdoi!

Hortense îşi supse dinţii cu dispreţ.

— Măi! Bunică-mea o trăit o sută trei ani, şi-o putut să sară coarda până-n ziua când o căzut lată. Şi io o să rezist. Am rezistat pân-acuma. Maică-mea s-o căznit să m-aducă aci; da' o ştiut care-i adevărata biserică şi-o făcut hefortu' să mă-mping-afară în cele mai grele condiţii, ca să trăiesc să văd ziua asta glorioasă.

— Amin!

— O, hamin, domnu' Topps. Îmbracă armura lu' Dumnezeu! Irie Ambrosia, eşti martoră: o să fiu acolo. O să fiu în *Jamaica* să-l văd. Mă duc acasă în anu' ăla lăsat de la Domnu'. Şi po' să vii şi tu, dacă înveţi de la mine şi mă asculţi. Vrei să mergi în Jamaica în anu' două mii?

Irie dădu un mic ţipăt şi se repezi să-şi mai îmbrăţişeze bunica o dată. Hortense îşi şterse lacrimile cu şorţul.

— Doamne Iisuse, am trăit tot secolu'! Cu adevărat am trăit secolu' ăsta grozav, cu toate năcazurile şi neajunsurile

lui. Şi mulţumită ţie, Doamne, o să simt câte un cutremur la amândouă capetele.

1. Plantă medicinală specific jamaicană, foarte amară, folosită la prepararea de ceaiuri şi la îmbăiere.
2. Coif prusac cu ţepeluş purtat în secolul al XIX-lea de militarii, pompierii şi poliţiştii germani.
3. Apocalipsa, 3:19.
4. Lupta împotriva torturării şi exploatării animalelor.

fundamental *adj.* [din engleza medie] 1. Care se referă la baza unui lucru; care merge la rădăcina problemei. 2. Care serveşte drept bază sau fundaţie; esenţial sau indispensabil. Şi primar, originar; din care derivă altceva. 3. Care e legat de fundaţia unei clădiri. 4. Care aparţine celui mai de jos strat,

de la bază.

fundamentalism *subst.* [sec. XX] [din preced. + -ism] Menţinerea strictă a credinţei religioase şi a doctrinei tradiţionale ortodoxe; credinţa în infailibilitatea textelor religioase.

The New Shorter Oxford English Dictionary

Adu-ţi aminte că sărutu-i doar sărut,

Iar un suspin – nimic mai mult;

Şi cele ce-s de

căpătâi
se fac, i-
adevărat
,
De-
ndată ce
timpul
le-a fost
lăsat.

Herman Hupfeld, „As Time Goes By“
(cântec din 1931)

16

Întoarcerea lui Magid Mahfooz
Murshed Mubtasim Iqbal

— Scuză-mă, n-ai de gând să *fumezi* aia, da?

Marcus închise ochii. Ura această construcţie. Întotdeauna îşi dorise să răspundă cu o perversitate gramaticală pe măsură: Da, n-am de gând să fumez aia. Nu, am de gând să fumez aia.

— Scuză-mă, am zis…

— Da, te-am auzit de prima dată, spuse Marcus încet, întorcându-se spre dreapta, ca să vadă cine e vorbitorul cu care împărţea o singură cotieră, căci fiecare două scaune aveau o singură astfel de cotieră între ele, în şirul lung de plastic turnat. E vreun motiv pentru care n-ar trebui s-o fac?

Iritarea îi dispăru când dădu cu ochii de interlocutorul său: o asiatică zveltă şi drăguţă, cu o fermecătoare strungăreaţă, îmbrăcată în pantaloni ca ai uniformei de soldat şi cu părul prins într-o coadă înaltă, care ţinea în poală (dintre toate lucrurile de pe lume!) un exemplar al cărţii lui din primăvara trecută despre ştiinţa pop, scrisă în colaborare (cu romancierul Surrey T. Banks), *Bombe cu ceas şi ceasuri biologice: Aventuri în viitorul nostru genetic*.

— Da, e un motiv, *găozarule*. N-ai voie să fumezi pe Heathrow. Nu în secţiunea asta. Şi cu siguranţă n-ai voie să fumezi *pipă*, în mă-sa. Iar scaunele astea sunt sudate unul de altul, şi eu am astm. Suficiente motive?

Marcus ridică amabil din umeri.

— Da, mai mult decât. E bună cartea?

Pentru Marcus, aceasta era o experienţă nouă. Să-şi cunoască unul dintre cititori. Să-şi cunoască unul dintre cititori în sala de aşteptare a unui aeroport. Fusese toată viaţa scriitor de texte academice, texte al căror public era restrâns şi select, public ai cărui membri el nu-i cunoştea personal, în marea majoritate a cazurilor. Nu-şi lansase niciodată operele în lume ca pe nişte artificii, fără să ştie unde vor ateriza.

— Poftim?

— Nu-ţi face griji, nu fumez dacă te deranjează. Mă interesa doar dacă e bună cartea.

Fata se strâmbă, ceea ce nu era aşa de drăguţ cum crezuse Marcus la început, linia maxilarului fiind un pic cam

prea dură. Închise cartea (ajunsese la jumătate) şi se uită la copertă de parcă uitase ce carte era.

— Mda, e bunicică, cred. Un pic cam ciudată. Frecangeală.

Marcus se încruntă. Ideea de a o scrie fusese a agentului lui: o carte de cultură medie, pentru public de niveluri diferite, la care Marcus scrisese câte un capitol de „ştiinţă grea“ despre o anumită descoperire din domeniul geneticii, iar apoi romancierul scrisese un capitol geamăn în care explora aceste idei dintr-un punct de vedere futurist, ficţional, un fel de ce-ar-fi-dacă-astaar-duce-la-asta, şi tot aşa, câte opt capitole fiecare. Marcus trebuia să-şi ţină fiii la facultate, plus pe Magid la Drept, şi acceptase propunerea din motive financiare. Însă acest scop nu fusese atins, cartea nefiind bomba sperată şi necesară, iar când se gândea la ea, Marcus o considera un eşec. Dar ciudată? Frecangeală?

— Hmm, în ce sens *ciudată*?

Brusc, fata deveni suspicioasă.

— Ce-i ăsta? Interogatoriu?

Marcus se făcu mic. Încrederea lui chalfenistă era întotdeauna mai puţin evidentă atunci când călătorea departe de sânul familiei. Era un om direct, care nu vedea rostul altor întrebări decât cele directe, însă în ultimii ani devenise conştient că această însuşire a sa nu ducea întotdeauna la răspunsuri directe din partea străinilor, aşa cum se întâmpla în cercul lui restrâns. În lumea de afară, din afara facultăţii la care preda şi din afara casei, un tip trebuia să adauge diverse la discurs. Mai ales dacă arăta oarecum ciudat, aşa cum presupunea Marcus despre sine; dacă era ceva mai matur, cu păr bogat cârlionţat şi cu ochelari fără ramă în partea de jos.

Trebuia să adauge discursului lucruri care să-l facă mai digerabil. Amabilităţi, construcţii incidente, rugăminţi şi mulţumiri.

— Nu, nu-i un interogatoriu. Mă gândeam s-o citesc şi eu, ştii? Am auzit că e chiar bună. Şi mă întrebam de ce o consideri ciudată.

Hotărând pe loc că Marcus nu e nici criminal în serie, nici violator, fata se relaxă şi se lăsă pe spate în scaun.

— Ei, nu ştiu. Nu neapărat ciudată, cred că mai degrabă *înspăimântătoare*.

— În ce sens înspăimântătoare?

— Păi, e înspăimântătoare toată ingineria asta genetică, nu?

— Aşa e?

— Da, ştii tu, să te joci cu corpul uman. Se zice că există o genă pentru inteligenţă, una pentru sexualitate;

practic, câte una pentru orice, ştii? Tehnologie de recombinare a ADN-ului, spuse fata, folosind termenul cu grijă, ca şi cum l-ar fi pus la încercare pe Marcus, ca să vadă cât de multe ştia.

Nevăzând pe faţa lui nici un semn de recunoaştere, continuă cu mai multă încredere.

— Odată ce cunoşti enzima restrictivă pentru o anumită *bucăţică* de ADN, poţi să deschizi şi să închizi orice caracteristică, la fel ca la un casetofon nenorocit. Asta le fac şoarecilor ălora, săracii. E destul de înspăimântător, ce naiba. Ca să nu mai zic de organismele patogene, adică *producătoare de boli*, pe care le ţin pur şi simplu în vase de laborator. Deci, eu sunt la studii politice, da? Şi zic: ce creează ăştia? Şi pe cine vor să elimine? Trebuie să fii *de-a dreptul* naiv ca să nu-ţi dai seama că Vestul intenţionează să folosească rahatul ăsta în Est, pe arabi. O metodă rapidă să scape de fundamentaliştii musulmani; nu, omule, serios, spuse fata ca răspuns la sprânceana ridicată a lui Marcus; lucrurile devin înfricoşătoare. Adică, dacă citeşti prostia asta, îţi dai seama cât de mult se apropie ştiinţa de ştiinţifico-fantastic.

Din câte îşi dădea seama Marcus, ştiinţa şi ştiinţifico-fantasticul erau ca nişte corăbii în noapte, care treceau una pe lângă cealaltă prin ceaţă. Un robot ştiinţifico-fantastic, de exemplu – adică până şi definiţia lui Oscar, fiul lui, pentru roboţi – era cu o mie de ani în viitor faţă de orice robot sau inteligenţă artificială existentă momentan. În vreme ce roboţii din închipuirea lui Oscar cântau, dansau şi îi înţelegeau fiecare bucurie şi fiecare temere, la MIT cine ştie ce nefericit încerca, încet şi cu mii de sacrificii, să facă în aşa fel încât o maşină să recreeze mişcările unui biet deget omenesc. Cele mai simple informaţii din domeniul biologiei, de exemplu structura celulelor animale, erau un mister pentru toată lumea în afară de copiii de paisprezece ani şi oamenii de ştiinţă ca el; primii le desenau la oră, ceilalţi le injectau cu ADN străin. Între ei, sau cel puţin aşa i se părea lui Marcus, plutea un imens ocean de idioţi, conspiraţionişti, fanatici religioşi, romancieri îngâmfaţi, studenţi la politică şi toate celelalte feluri de fundamentalişti care proferau obiecţii stranii faţă de munca lui de-o viaţă. În ultimele luni, de când ŞoareceleViitorului creat de el intrase în atenţia opiniei publice, fusese forţat să *creadă* în aceşti oameni, să creadă că ei chiar existau *en masse*, iar asta era pentru el la fel de greu de crezut ca şi povestea cum că în grădina lui locuiesc zâne.

— Deci, ei vorbesc despre progres, spuse fata cu glas ascuţit, aprinzându-se. Vorbesc despre salturi spectaculoase

în medicină, bla bla bla, dar ideea e: dacă cineva ştie cum să elimine calităţile „indezirabile“ ale omului, crezi că guvernele n-or să vrea să aplice aşa ceva? Adică, ce e indezirabil? E ceva cam fascist în toată treaba asta… Presupun că e o carte bună, dar uneori te gândeşti: spre ce ne îndreptăm? Milioane de blonzi cu ochi albaştri? Bebeluşi livraţi prin poştă, la comandă? Adică, dacă eşti indian, ca mine, trebuie să fii îngrijorat, nu? Şi mai şi plantează cancer în bietele creaturi; adică, cine eşti tu să-ţi baţi joc de alcătuirea unui şoarece? Simplul fapt de a crea un animal ca pe urmă el să moară – e ca şi cum ai fi Dumnezeu! Deci eu, personal, sunt hindusă, da? Nu sunt credincioasă sau ceva, dar ştii tu, cred în sanctitatea vieţii, da? Iar oamenii ăştia, practic, *programează* şoarecele, îi planifică fiecare mişcare, da, când să facă pui, când să moară. E pur şi simplu *împotriva naturii*.

Marcus dădu din cap şi încercă să-şi ascundă epuizarea. Era epuizant numai s-o asculţi. Marcus nu tratase nici pe departe în carte subiectul eugeniei – nu era domeniul lui, şi nu-l interesa în mod deosebit. Cu toate astea, fata reuşise să citească o carte care trata aproape în întregime numai dezvoltările mai prozaice ale recombinării ADN-ului – terapia genetică, proteine care să dizolve cheagurile de sânge, clonarea insulinei – şi să scoată din ea obişnuitele fantezii neofasciste din tabloide – clone umane fără minte, manipularea genetică a caracteristicilor sexuale sau rasiale, mutaţii genetice etc. Numai capitolul despre şoarecele lui ar fi putut da naştere unei reacţii atât de isterice. La şoarecele lui se referea titlul cărţii (din nou, ideea fusese a agentului), şi asupra şoarecelui lui se abătuse atenţia presei. Marcus vedea acum limpede ceea ce înainte doar suspectase, şi anume că dacă n-ar fi fost şoarecele, interesul pentru carte ar fi fost şi mai redus. Nici un alt proiect în care fusese implicat nu captase imaginaţia publicului ca aceşti şoareci. Determinarea viitorului unui şoarece agita spiritele. Cu siguranţă, din cauză că oamenii gândeau aşa: nu determinai viitorul unui cancer, sau al unui ciclu reproductiv, sau al capacităţii de îmbătrânire. Determinai viitorul *şoarecelui*. Oamenii se concentrau asupra şoarecelui într-un mod care continua să îl uimească. Nu păreau în stare să se gândească la animal ca la un loc, un loc biologic pentru experimentarea eredităţii, a bolilor, a mortalităţii. Şoricitatea şoarecelui părea de neocolit. În *The Times* apăruse un articol despre lupta pentru un patent şi o fotografie cu unul dintre şoarecii lui transgenici. Atât el, cât şi ziarul primiseră o tonă de scrisori pline de ură de la diverse persoane şi asociaţii, cum ar fi

Asociaţia Doamnelor Conservatoare, Grupul de presiune Anti-vivisecţie, Naţiunea Islamului, de la rectorul bisericii St. Agnes din Berkshire, şi de la consiliul editorial al publicaţiei de extremă stângă *Schnews*. Neena Begum îl sunase să-l informeze că avea să se reincarneze într-un gândac. Şcoala Glenard Oak, mereu sensibilă la tendinţele mass-mediei, şi-a retras invitaţia trimisă lui Marcus de a veni la şcoală în Săptămâna Naţională a Ştiinţelor. Propriul lui fiu, Joshua, refuza în continuare să vorbească cu el. Nebunia întregii poveşti îl *tulbură* profund. Câtă *teamă* provocase fără să-şi dea seama. Şi totul pentru că publicul era cu trei paşi înaintea lui, ca robotul lui Oscar, jucase deja jocul, concluzionase deja care va fi rezultatul cercetărilor lui – ceva ce el nici nu îndrăznise să-şi închipuie! – unul plin de clone, zombi, copii la comandă şi gene homosexuale. Bineînţeles, înţelegea că munca lui implica şi câteva elemente de noroc din punct de vedere moral; aşa e cu toţi oamenii de ştiinţă. Lucrezi parţial pe întuneric, fără să ştii care vor fi viitoarele ramificaţii, fără să ştii cum îţi va fi ponegrit numele, ce cadavre ţi se vor pune la uşă. Nici un om care lucrează într-un domeniu nou, care face o muncă cu adevărat vizionară, nu poate fi sigur că va reuşi să treacă de secolul lui sau de următorul fără să-şi păteze mâinile cu sânge. Dar să-şi înceteze lucrul? Să-i punem căluş lui Einstein? Să-l legăm la mâini pe Heisenberg? Ce putem spera să rezolvăm astfel?

— Desigur, începu Marcus, mai aprins decât se aşteptase să fie, tocmai asta e ideea. Într-un fel, toate animalele sunt programate să moară. E un lucru natural. Dacă pare aleatoriu, asta e numai din cauză că noi nu-l înţelegem limpede. Nu înţelegem exact de ce unii oameni par predispuşi la cancer. Nu înţelegem exact de ce unii oameni mor din cauze naturale la şaizeci şi trei de ani, iar alţii la nouăzeci şi şapte. Desigur, ar fi interesant de aflat ceva mai multe despre toate astea. Desigur, scopul unui onco-şoarece este să ne dea ocazia să studiem o viaţă şi o moarte pas cu pas, sub micro…

— Da, mă rog, spuse fata, punându-şi cartea în geantă. *Mă rog.* Trebuie să ajung la poarta 52. Mi-a făcut plăcere să stau de vorbă cu tine. Şi da, ar trebui categoric s-o citeşti. Eu sunt un mare fan al lui Surrey T. Banks… scrie destul de mişto.

Marcus o urmări cu privirea pe fată şi coada ei săltăreaţă înaintând pe holul larg, până când se amestecă printre alte fete cu părul negru şi dispăru. Se simţi dintr-odată uşurat şi îşi aminti cu plăcere de propria lui întâlnire cu poarta 32 şi cu Magid Iqbal, care era altă mâncare de peşte, sau un peşte mai

negru, ori cum era expresia aia. Pentru că mai avea de aşteptat un sfert de oră, îşi abandonă cafeaua, care se transformase rapid din opărită în călduţă, şi începu să se plimbe în direcţia primelor 50 de porţi. Expresia „o întâlnire a creierelor“ îi bâzâia prin cap. Ştia că acesta era un lucru absurd de crezut despre un băiat de şaptesprezece ani, şi totuşi asta gândea, asta *simţea*: un anume entuziasm, poate la fel cu sentimentul propriului său mentor atunci când Marcus Chalfen cel de şaptesprezece ani a intrat pentru prima dată în biroul lui înghesuit de la facultate. O anumită satisfacţie. Marcus cunoştea satisfacţia reciprocă şi benefică ce trece de la mentor la protejat şi înapoi la mentor (Ah, eşti înţelept şi binevoieşti să-ţi petreci timpul cu mine! Ah, dar eu sunt înţelept să-ţi captez atenţia mai mult decât ceilalţi!). Cu toate astea, se lăsa în voia iluziilor. Şi se bucura să-l întâlnească pentru prima dată pe Magid, singur, deşi spera că nu se face vinovat de a fi plănuit să se întâmple aşa. Fusese mai degrabă o înşiruire de accidente fericite. Familiei Iqbal i se stricase maşina, iar maşina lui Marcus era mică. Îi convinsese pe Samad şi pe Alsana că nu era suficient spaţiu pentru bagajele lui Magid dacă veneau şi ei. Millat era în Chester cu cei de la KEVIN şi se zicea că ar fi spus (cu un accent care aducea aminte de zilele când se uita la filme cu mafioţi) „Eu nu am frate“. Irie avea examen în acea dimineaţă. Joshua refuza să se urce în orice maşină în care se afla şi Marcus; de fapt, acum ocolea în general maşinile, optând pentru soluţia etică din punct de vedere al protecţiei mediului, bicicleta. În ceea ce priveşte decizia lui Josh, Marcus o lua ca pe toate celelalte decizii umane de acest fel. Ca *idei*, nu puteai nici să fii de acord cu ele, nici să nu fii. Există atât de multe acţiuni ale oamenilor care sunt făcute fără motiv! Iar în starea actuală, de înstrăinare faţă de Joshua, se simţea mai neputincios ca niciodată. Suferea din cauză că tocmai fiul lui nu era atât de chalfenist pe cât sperase el. Iar în ultimele luni, avea mari speranţe de la Magid (iar asta explica de ce grăbea acum pasul, poarta 28, poarta 29, poarta 30); poate că începuse să spere, începuse să *creadă*, că Magid va fi un far călăuzitor pentru chalfenismul cel drept, chiar în timp ce acesta murea aici, în sălbăticie. Aveau să se *salveze* unul pe celălalt. *Nu se poate ca asta să fie credinţa, nu, Marcus?* Îşi punea singur întrebări în această problemă în timp ce mergea grăbit. Preţ de o poartă şi jumătate, întrebarea îl deprimă. Apoi îi trecu, şi răspunsul fu optimist. Nu credinţa, nu, Marcus, nu cea oarbă. Ceva mai puternic, ceva mai ferm. Credinţă *intelectuală*.

Aşa. Poarta 32. Aveau să fie doar ei doi, atunci; se vor întâlni în sfârşit, după ce vor fi trecut prăpastia dintre

continente; învăţătorul, elevul însetat, şi apoi acea primă şi istorică strângere de mână. Marcus nu se gândise nici un moment că ceva putea, sau avea, să meargă prost. El nu studiase istoria (iar ştiinţa îl învăţase că trecutul era acolo unde făceam lucrurile ca prin ceaţă, ca prin întuneric, în vreme ce viitorul era întotdeauna mai luminos, un loc unde vom face lucrurile bine sau cel puţin mai bine), nu ştia nici o poveste care să-l sperie cu privire la întâlnirea dintre un bărbat de culoare şi un bărbat alb, amândoi cu mari speranţe, dar numai unul având puterea. Nici nu adusese vreun carton alb, vreun afiş mare cu un nume scris pe el, ca restul celor care aşteptau ca şi el, şi în timp ce se uita la poarta 32, începu să se îngrijoreze. Cum aveau să se recunoască? Apoi îşi aduse aminte că aştepta un frate geamăn, iar asta îl făcu să râdă zgomotos. I se părea incredibil şi sublim, până şi lui, că din acel tunel avea să iasă un băiat cu exact acelaşi cod genetic ca al unui băiat pe care îl cunoştea deja, şi totuşi diferit în toate sensurile imaginabile. Avea să-l vadă şi totuşi nu-l va vedea. Avea să-l recunoască, şi totuşi acea recunoaştere va fi falsă. Înainte să apuce să se gândească ce însemna asta, dacă însemna ceva, ei veneau spre el, pasagerii zborului 261 de la British Airways; era o mulţime maro, vorbăreaţă, dar epuizată, care se revărsa spre el ca un râu, cotind în ultima clipă, de parcă el era marginea unei cascade. *Nomoskār… sālām ālekum… kamon ā chō?* Asta îşi spuneau unul altuia şi prietenilor lor aflaţi de cealaltă parte a barierei; unele femei erau îmbrăcate în *purdah*, altele în sariuri, bărbaţii erau în combinaţii ciudate de ţesături, piele, tweed, lână şi nailon, şi purtau pălăriuţe care îi aminteau lui Marcus de Nehru; copii în pulovere făcute de taiwanezi şi cu rucsacuri în roşu şi galben aprins; ieşeau pe la poarta 32 şi se întâlneau cu mătuşi, şoferi, copii, oficialităţi, reprezentanţi ai liniei aeriene bronzaţi şi cu dinţii albi…

— Sunteţi domnul Chalfen.

Întâlnirea creierelor. Marcus ridică privirea ca să se uite la tânărul înalt care stătea în faţa lui. Era chipul lui Millat, cu siguranţă, dar avea trăsăturile mai bine conturate, şi părea puţin mai tânăr. Ochii nu erau la fel de violeţi, sau cel puţin nu de un violet la fel de violent. Părul îi era tuns în stilul şcolilor de stat englezeşti şi pieptănat spre faţă. Marcus nu se pricepea la haine, dar putea spune cel puţin că erau albe în întregime şi că impresia generală era că sunt din materiale bune, bine făcute şi moi. Şi era arătos, asta până şi Marcus putea să vadă. Ceea ce-i lipsea din carisma romantică a fratelui lui părea să câştige în nobleţe, căci avea o bărbie mai hotărâtă şi un maxilar care îi dădea un aer mai demn. Toate

acestea erau însă ace în carul cu fân, erau diferenţe pe care le observăm tocmai pentru că asemănarea e atât de izbitoare. Erau gemeni de la nasurile romane până la picioarele imense, stângace. Marcus era conştient de un sentiment foarte vag de dezamăgire stârnit din această cauză. Dar lăsând la o parte superficialităţile aspectului exterior, nu încăpea îndoială, se gândi Marcus, cu cine semăna cu adevărat Magid. Nu-l observase Magid pe Marcus într-o mulţime numeroasă? Nu se recunoscuseră ei, chiar acum, la un nivel mult mai profund, fundamental? Nu erau gemeni ca oraşele înfrăţite, ori ca două jumătăţi ale unui ovul despărţit aleatoriu, ci gemeni ca fiecare dintre cele două jumătăţi ale unei ecuaţii: în mod logic, esenţial, inevitabil. Fiindcă raţionaliştii sunt banali, Marcus abandonă pentru o clipă raţionalismul, pus în faţa simplei frumuseţi a lucrului. Această întâlnire instinctivă de la poarta 32 (Magid venise de-a lungul culoarului şi se îndreptase direct spre el), faptul că s-au regăsit astfel într-o mare de oameni, pe puţin cinci sute: care era probabilitatea? Întâlnirea părea la fel de improbabilă ca şi călătoria spermatozoidului care străbate tunelul întunecat şi ajunge la ovul. La fel de fermecată ca şi înjumătăţirea acelui ovul. Magid şi Marcus. Marcus şi Magid.

— Da! Magid! În sfârşit, ne întâlnim! Mă simt de parcă te cunosc deja… adică, te cunosc, dar totuşi nu te cunosc… dar, fir-ar să fie, cum de m-ai recunoscut?

Chipul lui Magid se lumină şi dădu la iveală un zâmbet cam strâmb, de un farmec angelic.

— Păi, Marcus, bunul meu prieten, eşti singurul tip alb de la poarta 32.

*

Întoarcerea lui Magid Mahfooz Murshed Mubtasim afectă vizibil familiile Iqbal, Jones şi Chalfen.

— Nu-l mai recunosc, îi spuse Alsana Clarei luând-o deoparte, după câteva zile petrecute de el acasă. Are ceva ciudat. Când i-am spus că Millat e în Chester, n-a scos nici un cuvânt. Doar o faţă lipsită de expresie. Nu şi-a mai văzut fratele *de opt ani*. Dar n-a scos nici un sunet, nici măcar o şoaptă. Samad zice că o fi vreo clonă, ăsta nu-i un Iqbal. Nici nu-ţi vine să-l atingi. Se spală pe dinţi de şase ori pe zi. Îşi calcă chiloţii. Parc-aş sta la masă cu David Niven.

Joyce şi Irie îl priveau şi ele cu suspiciune pe noul venit. Iubiseră un singur frate atât de mult, timp de atâţia ani, iar acum, dintr-odată, apărea acest chip nou, şi totuşi familiar; ca atunci când vrei să te uiţi la serialul tău preferat şi vezi că un personaj care-ţi place a fost şmechereşte înlocuit de un alt actor, cu aceeaşi tunsoare. În primele săptămâni, pur şi simplu nu au ştiut ce să înţeleagă. Cât despre Samad, dac-ar fi fost după el, l-ar fi ascuns pe băiat pentru totdeauna, l-ar fi încuiat sub scări, ori l-ar fi trimis în Groenlanda. Îi era groază de vizitele inevitabile ale tuturor rudelor (cele în faţa cărora se lăudase, toate triburile care veneraseră zeul din fotografia înrămată) şi de momentul când ele se uitau bine la acest cel mai tânăr Iqbal, cu papioanele lui şi cu nenorociţii lui de Adam Smith şi E.M. Forster, şi cu ateismul lui! Singura schimbare pozitivă fu cea petrecută cu Alsana. *Ghidul străzilor de la A la Z*? *Da*, Samad Miah, e în sertarul din dreapta sus, *da*, acolo e, *da*. Prima dată când ea a răspuns aşa, el s-a speriat de moarte. Blestemul fusese ridicat. Gata cu *poate, Samad Miah*, gata cu *probabil, Samad Miah*. Da, da, da. Nu, nu, nu. Lucrurile fundamentale. Era o uşurare şi o binecuvântare, dar nu era destul. Fiii lui îl dezamăgiseră. Durerea era inimaginabilă. Îşi târa picioarele prin restaurant, cu privirea în pământ. Când sunau mătuşile şi unchii, se eschiva să răspundă, ori pur şi simplu minţea. Millat? E în Birmingham, lucrează în moschee, da, îşi întăreşte credinţa. Magid? Da, se căsătoreşte în curând, da, e un tânăr tare bun, îşi doreşte o fată bengaleză foarte cuminte, da, respectă tradiţia, da.

Aşa. Întâi s-a pus problema locuinţei, fiindcă toată lumea se muta încoace şi-ncolo. Millat se întoarse la începutul lui octombrie. Mai slab, cu o barbă mare şi cu hotărârea mută de a nu se întâlni cu fratele lui geamăn din motive politice, religioase şi personale.

— Dacă rămâne Magid, spuse Millat (de data asta imitându-l pe De Niro), eu plec.

Şi fiindcă Millat părea atât de slab şi de obosit şi de sălbatic, Samad spuse că Millat poate rămâne, ceea ce lui Magid nu-i oferea altă posibilitate decât să locuiască la familia Chalfen (spre marea durere a Alsanei), până la rezolvarea situaţiei. Joshua, furios că a fost înlocuit în inima părinţilor lui de încă un Iqbal, se duse la familia Jones, în timp ce Irie, deşi oficial se întorsese acasă (cu concesia unui „an de vacanţă"), îşi petrecea tot timpul la familia Chalfen, punând ordine în hârtiile lui Marcus, ca să adune bani pentru cele două proiecte ale ei (*Jungla amazoniană în vara lui '93*

şi *Jamaica 2000*), lucrând adesea până noaptea târziu şi dormind pe canapea.

— Copiii ne-au părăsit, sunt în străinătate, îi spuse Samad la telefon lui Archie, pe un ton atât de melancolic, încât Archie crezu că recită dintr-o poezie. Sunt străini pe pământuri străine.

— Mai degrabă au luat-o dracului pe câmpii, răspunse Archie sumbru. Ascultă-mă pe mine, dac-aş avea câte-un bănuţ pentru fiecare dată când am văzut-o pe Irie în ultimele luni…

Ar avea cam zece bănuţi. Ea nu era niciodată acasă. Irie era prinsă între ciocan şi nicovală, ca Irlanda, ca Israelul, ca India. O cauză deja pierdută. Dacă stătea acasă, Joshua o certa din cauza amestecului ei în şoarecii lui Marcus. Acuzaţii pentru care ea nu avea răspuns, nici destulă rezistenţă: *Ar trebui organismele vii să fie patentate? E bine să plantăm patogeni în animale?* Irie nu ştia, aşa că, având instinctele tatălui ei, închise gura şi păstră distanţa. Iar când era la familia Chalfen, lucrând la ceea ce devenise o slujbă de vară cu normă întreagă, trebuia să-i facă faţă lui Magid. Aici situaţia era imposibilă. Munca ei pentru Marcus, care începuse cu nouă luni în urmă ca ceva de umplut timpul, devenise de şapte ori mai mare; recentul interes al publicului pentru munca lui Marcus însemna că ea trebuia să răspundă la telefoanele din partea presei, la saci întregi de scrisori, să planifice întâlniri; şi salariul ei crescuse, până la acela al unei secretare. Dar asta era problema, chiar era *secretară*, în timp ce Magid era un confident, un învăţăcel şi un discipol, care îl însoţea pe Marcus în călătorii, îi studia munca în laborator. Copilul de aur. Cel ales. Nu numai că avea o inteligenţă sclipitoare, dar era şi fermecător. Nu numai că era fermecător, dar era şi generos. Pentru Marcus, el era răspunsul la rugăciuni. Era un băiat care putea construi o apărare de o moralitate desăvârşită, cu un profesionalism care îi sfida tinereţea, care îl ajuta pe Marcus să formuleze argumente pe care nu ar fi avut răbdarea să le formuleze singur. Magid fusese cel care îl încurajase să iasă din laborator, îl scosese de mână afară, unde el mijise ochii din cauza luminii puternice a soarelui, revărsată peste o lume în care oamenii îl căutau. Oamenii îi voiau pe Marcus şi pe şoarecele lui, iar Magid ştia cum să-i ofere. Dacă ziarul *New Statesman* avea nevoie de două mii de cuvinte despre dezbaterea asupra patentului, Magid scria în timp ce Marcus vorbea, traducându-i cuvintele într-o engleză elegantă, transformând declaraţiile seci ale omului de ştiinţă neinteresat de dezbaterile pe teme morale în argumentele

şlefuite ale unui filosof. Când Canalul 4 de ştiri voia un interviu, Magid îi explica cum să se aşeze, cum să-şi mişte mâinile, cum să-şi încline capul. Toate astea din partea unui băiat care-şi petrecuse cea mai mare parte a vieţii pe Dealurile Chittagong, fără televizor şi fără ziare. Deşi toată viaţa urâse cuvântul *minune*, pe care nu-l mai folosise de când tatăl lui îl trăsese de ureche pentru că l-a folosit când avea trei ani, Marcus era tentat să spună că era o *minune*. Sau cel puţin o întâmplare fericită. Băiatul îi schimba viaţa, iar asta era o întâmplare extrem de fericită. Pentru prima dată în viaţă, Marcus era dispus să-şi recunoască defectele – unele foarte mici, e adevărat – dar totuşi… *defecte*. Poate, poate că fusese prea izolat. Poate, poate că fusese agresiv faţă de interesul publicului pentru munca lui. Era dispus să se schimbe. Iar lovitura de maestru, lovitura genială, era că Magid nu i-a dat lui Marcus nici măcar o clipă sentimentul că i-ar fi compromis în vreun fel chalfenismul. Îşi exprima admiraţia şi afecţiunea vie pentru el în fiecare zi. Tot ce voia Magid, îi explică el lui Marcus, era să ofere chalfenismul poporului. Iar poporului trebuie să-i dai ce-şi doreşte într-o formă *pe care să o poată înţelege*. Era ceva atât de sublim în felul în care o spusese, atât de liniştitor, atât de *adevărat*, încât Marcus, care cu şase luni în urmă ar fi scuipat pe un asemenea argument, cedă fără să protesteze.

— Mai e loc în secolul ăsta pentru încă unul, îi spusese Magid (era maestru în linguşeli). Freud, Einstein, Crick şi Watson… Mai e un loc gol, Marcus… Autobuzul nu e încă plin. Ding! Ding! *Mai avem loc pentru încă unul…*

Şi nu găseşti o ofertă mai bună. Nu te poţi împotrivi. Marcus şi Magid. Magid şi Marcus. Nimic altceva nu mai conta. Nici unul dintre ei nu-şi dădea seama cât de mult o supărau pe Irie, şi nici ce dislocări, ce şocuri seismice ciudate provoca prietenia lor în vieţile celorlalţi. Marcus *se retrăsese*, ca Mountbatten din India, ori ca un adolescent supărat faţă de cel mai recent prieten al lui. Îşi declinase responsabilitatea faţă de toţi şi de toate – din familiile Chalfen, Iqbal sau Jones – faţă de toţi şi de toate în afară de şoarecii lui şi de Magid. Toţi ceilalţi erau fanatici. Iar Irie îşi muşca limba, fiindcă Magid era bun, Magid era blând, Magid umbla prin casă îmbrăcat în alb. Însă ca toate manifestările Celei de-a Doua Veniri, ca toţi acei sfinţi, izbăvitori şi guru, şi Magid Iqbal era, în cuvintele elocvente ale Neenei, *o pacoste* de primă clasă, sută la sută, *bona fide*, adevărată şi completă. O conversaţie tipică:

— Irie, nu înţeleg.

— Nu acum, Magid, vorbesc la telefon.

— Nu vreau să-ţi răpesc timpul preţios, dar e o problemă oarecum urgentă. Nu înţeleg.

— Magid, te rog…

— Uite. Joyce a fost bună şi mi-a cumpărat jeanşii ăştia. Se numesc Levi's.

— Nu vă supăraţi, pot să vă sun eu mai târziu? Bine… OK… La revedere. *Ce e*, Magid? Era o convorbire importantă. Ce e?

— Aşa că vezi, acum am aceşti minunaţi jeanşi Levi's americani, jeanşi albi, pe care sora lui Joyce i-a adus din vacanţă de la Chicago, Oraşul Vânturilor i se spune, deşi nu cred că există ceva deosebit la clima lui, având în vedere apropierea lui de Canada. Jeanşii mei de la Chicago. Ce dar generos! Am fost copleşit. Dar nu înţeleg această etichetă din interior, care spune că jeanşii sunt, se pare, „strâmtaţi până la mărimea dorită". Mă tot întreb ce poate să însemne asta, „strâmtaţi până la mărimea dorită"?

— Se strâmtează până ţi se potrivesc, Magid. Aşa cred.

— Dar Joyce a fost destul de atentă încât să cumpere exact mărimea care trebuie, vezi? 32-34.

— Bine, Magid, nu ţin să văd. Te cred. N-ai decât să nu-i strâmtezi.

— Asta a fost şi prima mea concluzie. Dar se pare că nu există o procedură specială pentru a-i strâmta. Dacă îi speli, se strâmtează pur şi simplu.

— Fascinant.

— Şi se presupune că la un moment dat jeanşii vor trebui spălaţi, nu?

— Unde vrei să ajungi, Magid?

— Păi, se strâmtează într-o anumită măsură stabilită dinainte, şi dacă da, cu cât? Şi dacă măsura prestabilită nu e corectă, pot apărea o mulţime de probleme, nu? Nu are rost să se strâmteze până se potrivesc, aşadar, dacă nu se strâmtează până mi se potrivesc *mie*. Mai există încă o posibilitate, după cum a sugerat Jack, şi anume că se strâmtează după forma corpului. Şi totuşi, cum e posibil aşa ceva?

— Atunci, de ce nu te bagi dracului în cadă cu nenorociţii de jeanşi, şi vezi ce se întâmplă?

Dar pe Magid nu-l puteai supăra cu vorbe. Întorcea şi celălalt obraz. Uneori de sute de ori pe zi, ca un poliţist beat în mijlocul unei intersecţii. Avea un fel de a-ţi zâmbi, nici jignit, nici furios, şi apoi înclina capul (exact în acelaşi unghi în care îşi înclina capul tatăl lui când lua o comandă de creveţi), într-un gest de iertare absolută. Avea o supremă

compasiune pentru toată lumea, acest Magid. Şi era o pacoste îngrozitoare.

— Ăăă, n-am vrut să… Of, la naiba. Uite… Nu ştiu… eşti aşa de… Ai vreo veste de la Millat?

— Fratele meu mă evită, spuse Magid, cu aceeaşi expresie de calm universal şi de iertare. Mă însemnează ca pe Cain, pentru că sunt necredincios. Sau cel puţin fiindcă nu cred în Dumnezeul lui sau în oricare altul care poartă un nume. Din această cauză refuză să se întâlnească cu mine, chiar şi să mă sune.

— Ei, ştii tu, probabil că o să-şi revină el. Întotdeauna a fost un nenorocit încăpăţânat.

— Desigur, da, tu îl iubeşti, continuă Magid, fără să-i dea lui Irie şansa să protesteze. Aşa că îi cunoşti obiceiurile. Atunci înseamnă că înţelegi cât de mult l-a marcat convertirea mea. M-am convertit la Viaţă. Eu îl văd pe Dumnezeul lui în minunea numărului *pi*, în argumentele din *Fedru*, într-un paradox perfect. Dar asta nu e de ajuns pentru Millat.

Irie îl privi drept în faţă. Avea ceva ce ea nu putuse identifica exact în aceste patru luni, pentru că era ascuns sub tinereţea lui, sub înfăţişarea lui, sub hainele lui curate şi sub igiena lui corporală. Acum vedea limpede. Era atins – la fel ca Mary Nebuna, ca indianul cu faţă albă şi buze albastre, ca tipul care-şi trăgea peruca după el legată de o sfoară. La fel ca cei care umblă pe străzile din Willesden fără intenţia de a cumpăra bere Black Label, sau de a fura un casetofon, de a-şi lua ajutorul de şomaj sau de a urina pe o alee. Cei care au o cu totul altă treabă. *Profeţia.* Iar Magid o avea pe chip. Voia să-ţi vorbească, să-ţi vorbească, să-ţi vorbească.

— Millat vrea ca eu să renunţ complet.

— Tipic pentru el.

— Vrea ca eu să mă alătur celor de la KE…

— Da, KEVIN, îi ştiu. Deci *ai vorbit* totuşi cu el.

— Nu am nevoie să vorbesc cu el ca să ştiu ce gândeşte. E fratele meu geamăn. Nu îmi doresc să-l văd. N-am nevoie. Tu înţelegi ce înseamnă fraţi gemeni? Înţelegi ce înseamnă cuvântul *înjumătăţire*? Sau, mai degrabă, dublul înţeles care…

— Magid, nu te supăra, dar am treabă.

Magid se înclină uşor.

— Desigur. Te rog să mă scuzi, trebuie să-mi supun jeanşii de la Chicago la experimentul propus de tine.

Irie scrâşni din dinţi, ridică receptorul şi formă din nou numărul celui cu care vorbise. Era un jurnalist (acum vorbea mereu cu câte un jurnalist), iar ea trebuia să-i citească ceva.

După examene făcuse un curs rapid de relaţii cu mass-media, şi lucrul cu ei/ea o învăţase că nu avea rost să încerce să-i vorbească fiecăruia separat. Era imposibil să oferi un punct de vedere original întâi pentru *FT*, apoi pentru *Mirror* şi apoi pentru *Daily Mail*. Era treaba lor, nu a ei, să surprindă nuanţele, să-şi scrie partea lor din uriaşa biblie mass-media. Fiecare cu treaba lui. Reporterii sunt interesaţi de fapte, sunt fanatici, îşi apără obsesiv teritoriul şi repetă acelaşi lucru în fiecare zi. Aşa a fost întotdeauna. Cine ar fi crezut că Luca şi Ioan or să ajungă să aibă păreri atât de diferite despre scandalul secolului, moartea Domnului? Asta nu dovedea decât că nu puteai avea încredere în ăştia. Aşadar, treaba lui Irie era să le dea aceleaşi informaţii de fiecare dată, cuvânt cu cuvânt, de pe o hârtie scrisă de Marcus şi Magid, prinsă pe perete.

— Gata, zise ziaristul. Am dat drumul la bandă.

Însă aici, Irie se împiedica de primul obstacol al relaţiilor publice: trebuie să crezi în ceea ce vinzi. Nu că nu ar fi avut credinţa morală. Era ceva mai adânc decât asta. Nu credea în produs ca *lucru fizic*. Nu credea că există. ŞoareceleViitorului© era acum o idee atât de enormă, de spectaculoasă, de asemănătoare cu un *desen animat* (în fiecare articol de ziar în care jurnaliştii se agitau în legătură cu subiectul – *Ar trebui să primească sau nu patent?*, înmormântat de critici – *Cea mai mare realizare a secolului?*), încât te aşteptai ca nenorocitul de şoarece să se ridice şi să vorbească pentru a-şi apăra singur drepturile. Irie inspiră adânc. Deşi repetase cuvintele de multe ori, tot i se păreau fantastice, absurde – ficţiune pe aripile fanteziei – cu mai mult de o picătură de Surrey T. Banks în ele:

COMUNICAT DE PRESĂ: 15 OCTOMBRIE 1992
Subiect: Lansarea Şoarecelui Viitorului©

Profesorul Marcus Chalfen, scriitor, cunoscut om de ştiinţă şi figură marcantă a unui grup de cercetători geneticieni de la St. Jude's College, intenţionează să „lanseze" în spaţiul public cea mai recentă „creaţie" a sa, pentru a creşte înţelegerea publicului asupra transgeniei şi pentru a încuraja interesul şi investiţiile viitoare în acest proiect. Creaţia va demonstra cât de sofisticată este manipularea genetică şi va demistifica această mult hulită ramură a cercetării biologice. Lansarea va fi însoţită de o expoziţie, deschiderea unei săli de lectură, o zonă cu facilităţi multimedia şi jocuri interactive pentru copii. Fondurile provin în parte de la Comisia Guvernamentală pentru Ştiinţă a Mileniului, şi în parte din domeniul afacerilor şi din cel industrial.

Un Şoarece al Viitorului© în vârstă de două săptămâni va fi expus la Institutul Perret din Londra pe 31 decembrie 1992, unde va rămâne până pe 31 decembrie 1999. Acest şoarece este normal din punct de vedere genetic, cu excepţia unui grup selecţionat de gene noi care au fost adăugate genomului lui. O clonă ADN a acestor gene este injectată în ovulul fertilizat al unui şoarece, legându-l astfel de ADN-ul cromozomial al zigotului, care este ulterior moştenit de celulele embrionului rezultat. Înainte de injectare, aceste gene sunt manipulate în aşa fel încât să poată fi „declanşate“ să se manifeste numai în anumite ţesuturi ale şoarecelui, conform unui plan prestabilit. Şoarecele va fi subiectul unui experiment privind îmbătrânirea celulelor, privind dezvoltarea cancerului în celule, şi alte aspecte, care vor oferi minunate surprize pe parcurs!

Ziaristul râse.
— Doamne. Ce dracu' înseamnă asta?
— Habar n-am, spuse Irie. Surprize, bănuiesc.
Continuă:

Şoarecele va supravieţui cei şapte ani cât va dura expoziţia, ceea ce înseamnă aproximativ dublu faţă de durata obişnuită de viaţă a unui şoarece. Dezvoltarea şoarecelui este întârziată, aşadar, cu câte doi ani pentru unul obişnuit. La sfârşitul primului an, oncogena mare T SV40, pe care şoarecele o are în celulele pancreatice producătoare de insulină, se va manifesta prin carcinoame pancreatice care vor continua să se dezvolte într-un ritm întârziat pe toată durata vieţii lui. La sfârşitul celui de-al doilea an, oncogena H-ras din celulele pielii va începe să se manifeste prin multiple papiloame benigne, care vor putea fi clar observate după trei luni cu ochiul liber. După patru ani de la iniţierea experimentului, şoarecele va începe să-şi piardă capacitatea de a produce melanină, datorită eradicării programate şi temporizate a enzimei tirosinază. În acest moment, şoarecele îşi va pierde pigmentaţia şi va deveni albinos: un şoarece alb. Dacă nu are loc nici o interferenţă externă sau neaşteptată, şoarecele va trăi până la 31 decembrie 1999, şi va muri în decurs de o lună după această dată. Experimentul ŞoareceleViitorului© oferă publicului ocazia unică de a vedea o viaţă şi o moarte din „prim-plan“, oportunitatea de a fi martori ai unei tehnologii capabile de a încetini avansarea bolilor, de a controla procesul îmbătrânirii şi de a elimina defectele genetice. ŞoareceleViitorului© oferă promisiunea ademenitoare a unei noi etape din istoria omenirii, în care nu mai suntem victime ale aleatoriului, ci directori şi arbitri ai propriului nostru destin.

— Fir-ar a dracului, făcu ziaristul. Te-nspăimânţi, să mor io.

— Da, presupun, spuse Irie absentă (mai avea de dat încă zece telefoane în dimineaţa asta). Vreţi să vă trimit câteva fotografii?

— Da, sigur. Mă scuteşte să mai caut prin arhivă. Salut.

Chiar când Irie închise, Joyce intră vijelios în cameră ca o cometă hippy, toată un val mare de catifea neagră cu franjuri, caftan şi numeroase eşarfe de mătase.

— Nu folosi telefonul! Doar ţi-am mai zis. Trebuie să lăsăm linia liberă. S-ar putea să încerce Millat să sune.

Cu patru zile în urmă, Millat nu se dusese la o şedinţă la psihiatru pe care i-o programase Joyce. Nu mai dăduse nici un semn de atunci. Toată lumea ştia că era cu cei de la KEVIN, şi toată lumea ştia că nu avea nici o intenţie să o sune pe Joyce. Toată lumea în afară de Joyce.

— E pur şi simplu *esenţial* să vorbesc cu el dacă sună. Suntem *aşa* de aproape de rezolvare. Marjorie e aproape sigură că are sindromul hiperkinetic cu deficit de atenţie.

— Şi cum de ştii *tu* toate astea? Credeam că Marjorie e doctoriţă. Ce pizda mă-sii s-a întâmplat cu confidenţialitatea doctor pacient?

— Vai, Irie, nu fi prostuţă. Mi-e şi *prietenă*. Vrea doar să mă informeze.

— Mai degrabă mafia clasei de mijloc.

— Vai, *zău*. Nu fi aşa isterică. Devii din ce în ce mai *isterică* pe zi ce trece. Uite, trebuie să laşi telefonul.

— Ştiu. Mi-ai mai zis.

— Pentru că dacă Marjorie are dreptate, şi chiar are THDA, trebuie neapărat să ajungă la doctor şi să ia nişte metilfenidat. E o boală foarte periculoasă.

— Joyce, n-are nici o boală, doar că e musulman. Există un miliard dintr-ăştia. Nu se poate să aibă toţi THDA. Joyce inspiră scurt.

— Mi se pare că eşti foarte crudă. Ăsta e *exact* genul de comentarii care nu ajută la nimic.

Merse înţepată până la tocătorul din bucătărie, tăie cu ochii în lacrimi o bucată uriaşă de brânză şi spuse:

— Uite ce e. Cel mai important e să-i aduc faţă în faţă. E timpul. Irie păru suspicioasă.

— De ce e timpul?

Joyce îşi aruncă în gură bucata de brânză.

— E timpul, fiindcă au nevoie unul de celălalt.

— Dar dacă ei nu vor, nu vor.

— Uneori, oamenii nu ştiu ce vor. Nu ştiu de ce au nevoie. Băieţii ăştia au nevoie unul de altul ca…

Joyce stătu pe gânduri o clipă. Nu se pricepea la metafore. În grădină nu planta niciodată ceva în locul a altceva.

— Au nevoie unul de celălalt ca Stan şi Bran, aşa cum Crick a avut nevoie de Watson…

— Cum Pakistanul de Est a avut nevoie de Pakistanul de Vest.

— Nu mi se pare deloc amuzant, Irie.

— Dar nu râd, Joyce.

Joyce mai tăie nişte brânză din bucată, rupse două bucăţi de pâine dintr-o franzelă şi-şi făcu un sendviş din cele trei.

— Adevărul e că aceşti băieţi au amândoi probleme emoţionale serioase, iar faptul că Millat refuză să-l vadă pe Magid nu ajută deloc. Îl supără foarte tare. Au fost despărţiţi de religiile lor, de culturile lor. Îţi poţi imagina ce *traumă*?

În acel moment, Irie îşi dorea să-l fi lăsat pe Magid să-i vorbească să-i vorbească să-i vorbească. Măcar ar fi avut nişte informaţii. Ar fi avut ceva de folosit împotriva lui Joyce. Pentru că dacă îi asculţi pe profeţi, ei îţi asigură muniţia. Natura gemenilor. Minunea numărului *pi* (oare numerele infinite au începuturi?). Şi, mai presus de toate, dublul înţeles al cuvântului *înjumătăţire*. Ştia el ce era mai rău, ce era mai traumatizant: să împreunezi sau să înjumătăţeşti?

— Joyce, ce-ar fi să-ţi faci griji pentru propria ta familie măcar o dată? Doar aşa, pentru variaţie. Cum rămâne cu Josh? Când l-ai văzut ultima dată pe Josh? Chipul lui Joyce se împietri.

— Josh e în Glastonbury.

— Corect. Aia s-a terminat de două luni, Joyce.

— Călătoreşte puţin. A zis că s-ar putea s-o facă.

— Şi cu cine e? *Nu ştii* nimic despre oamenii ăia. Ce-ar fi să-ţi faci griji pentru *asta* o vreme, şi nu te mai băga *dracului* în treburile celorlalţi.

Joyce nici măcar nu tresări. E greu de explicat cât de cunoscute îi erau ei jignirile din partea adolescenţilor; le primea aşa de des în ultimul timp, de la propriii ei copii şi de la ai altora, încât o înjurătură sau un comentariu grosolan pur şi simplu n-o mai afectau. Pur şi simplu le îndepărta ca pe buruieni.

— Motivul pentru care nu-mi fac griji pentru Josh, după cum bine ştii, spuse Joyce, zâmbind larg şi vorbind cu intonaţia ei caracteristică Ghidului-Chalfen-pentru-părinţi, este că el încearcă să obţină puţină atenţie. Cam aşa cum faci tu în acest moment. E perfect normal ca un copil bine educat din clasa de mijloc să se revolte la vârsta asta. (Spre deosebire de mulţi alţii la acea vreme, lui Joyce nu-i era ruşine să folosească termenul „clasă de mijloc“. În dicţionarul familiei Chalfen, clasa de mijloc era moştenitoarea iluminismului, creatoarea statului de drept,

elita intelectuală şi sursa întregii culturi. De unde îi venise această idee e greu de spus.) Dar îşi revine repede. Am foarte multă încredere în Joshua. Doar că se revoltă împotriva tatălui lui, şi asta va trece. Dar Magid are probleme reale. M-am documentat, Irie. Şi sunt atât de multe *semne*. Eu le citesc.

— Atunci, cred că le citeşti *greşit*, replică Irie, căci o bătălie era pe punctul de a începe, o presimţea. Magid n-are *nimic*. Tocmai am vorbit cu el. E maestru *zen*. E cel mai senin individ nenorocit pe care l-am cunoscut vreodată în viaţă. Lucrează cu Marcus, adică face ceea ce-şi doreşte, şi e *fericit*. Ce-ar fi să încercăm cu toţii o politică de neimplicare, măcar de data asta? Un pic de *laissez faire*? Magid n-are *nimic*.

— Irie, dragă, spuse Joyce, mutând-o pe Irie pe scaunul alăturat şi aşezându-se lângă telefon. Tu n-ai înţeles niciodată că oamenii sunt *extremi*. Ar fi minunat dacă toată lumea ar fi ca tatăl tău, şi s-ar purta normal chiar dacă i s-ar prăbuşi tavanul în cap. Dar mulţi oameni nu pot face asta. Magid şi Millat au un comportament extrem. E foarte uşor să spui *laissez faire* şi să te dai tare deştept, dar ideea principală e că Millat o să aibă mari necazuri cu fundamentaliştii ăştia. Mari necazuri. Nici nu mai dorm de grija lui. Citeşti în ziare despre toate grupările astea… Şi asta are un efect foarte puternic asupra lui Magid. Deci eu ar trebui să stau pur şi simplu liniştită şi să mă uit cum se sfâşie unul pe altul, numai pentru că părinţii lor – da, o s-o spun, fiindcă e adevărat – numai pentru că părinţii lor nu par interesaţi? Mie nu mi-a păsat decât de fericirea băieţilor ăstora, şi tu ar trebui să ştii asta cel mai bine. Au nevoie de ajutor. Tocmai am trecut pe lângă baie şi Magid stă în cadă cu jeanşii pe el. *Da.* Bine? Deci, spuse Joyce, senină ca o vacă, eu cred că sunt în stare să recunosc un copil traumatizat când văd unul.

17

Discuţii de criză şi tactici de ceasul al unsprezecelea

— Doamna Iqbal? Sunt Joyce Chalfen. Doamna Iqbal? Vă văd destul de bine, să ştiţi. Sunt Joyce. Cred că trebuie neapărat să discutăm. Puteţi să… ăăă… deschideţi uşa?

Da, putea. *Teoretic*, putea. Dar în această atmosferă extremă, cu fiii care se războiau şi cu facţiuni opuse, Alsana avea nevoie de o tactică proprie. Recursese în trecut la greva tăcerii şi la consumul de alimente (opusul grevei foamei; trebuie să te faci mare, ca să-ţi intimidezi duşmanul), iar acum încerca un protest al nemişcării.

— Doamna Iqbal… doar cinci minute din timpul dumneavoastră. Magid e foarte afectat de toate astea. Îşi face griji pentru Millat, şi eu la fel. Doar cinci minute, doamna Iqbal, vă rog.

Alsana nu se ridică de pe scaun. Continuă să coasă tivul, cu privirea aţintită la aţa neagră care intra şi ieşea cu viteza fulgerului în materialul din PVC, apăsând pedala maşinii de cusut Singer cu furie, ca şi cum ar fi dat pinteni unui cal cu care voia să dispară înspre apus.

— Păi, ai putea s-o laşi să intre, spuse Samad obosit, ieşind din salon, unde insistenţa lui Joyce îl deranjase de la vizionarea *Caravanei antichităţilor*.

(În afară de *Factorul egalizator*, în care juca marele arbitru al moralităţii Edward Woodward, aceasta era emisiunea preferată a lui Samad. Aşteptase cincisprezece ani lungi de privit la televizor pentru ca o gospodină cu accent *cockney* să scoată din poşetă vreun flecuşteţ de-al lui Mangal Pande. *Vai, doamnă Winterbottom, e foarte palpitant. Avem aici butoiaşul muschetei aparţinând lui…* Stătea cu mâna dreaptă pe telefon, astfel ca, în eventualitatea unui astfel de scenariu, să poată suna la BBC şi să întrebe adresa şi preţul cerut de numita Winterbottom. Până acum, fuseseră doar medalii de la Răscoală şi un ceas de buzunar care îi aparţinuse lui Havelock, dar se uita în continuare.)

Miji ochii să vadă până la capătul holului, unde silueta lui Joyce se întrezărea prin sticla uşii, şi se scărpină cu tristeţe la testicule. Samad era în ţinuta lui de uitat la televizor: un pulover ponosit cu anchior, sub care burta i se

umfla ca o buiotă prea plină, un halat lung şi mâncat de molii şi o pereche de boxeri în pătrăţele, din care se iţeau două picioare ca nişte beţe, moştenirea tinereţii lui. Când era în ţinuta de uitat la televizor, nu era în stare să acţioneze. Cutia din colţul camerei (pe care îi plăcea s-o considere o antichitate în felul ei, încastrată în lemn şi sprijinită pe patru picioare, de parcă era un robot victorian) îl atrăgea înăuntru şi îi sugea toată energia.

— Haide, de ce *nu faci* nimic, domnule Iqbal? Spune-i să plece. Nu mai sta acolo cu burta aia fleşcăită şi cu cocoşelul ăla mic la vedere.

Samad grohăi şi-şi băgă înapoi în chiloţi cauza tuturor necazurilor lui, două boaşe enorme şi păroase şi un năpârstoc neputincios, care arăta înfrânt.

— Nu vrea să plece, murmură el. Şi dacă pleacă, o să se întoarcă cu întăriri.

— Dar de ce? Nu ne-a făcut deja destule probleme? spuse Alsana ridicând glasul, suficient cât s-o audă Joyce. Are şi ea familia ei, nu? De ce nu se duce să-i dea pe ei peste cap? Are băieţi, patru băieţi? Câţi băieţi vrea? Câţi, fir-ar a dracului?

Samad ridică din umeri, se duse în bucătărie şi pescui dintr-un sertar căştile care se puteau monta la televizor, scurtcircuitând astfel lumea exterioară. Şi el, ca şi Marcus, se detaşase. *Lasă-i în pace*, zicea el. Lasă-i să-şi scoată ochii.

— O, *mulţumesc*, spuse Alsana caustic, în timp ce soţul ei se retrăgea la Hugh Scully al lui, la oalele şi pistoalele lui. Îţi mulţumesc, Samad Miah, pentru contribuţia ta atât de preţioasă. Asta fac bărbaţii. Ei fac toată mizeria, secolul se termină, şi pe urmă le lasă pe femei să cureţe rahatul. Mulţumesc, bărbate!

Începu să coasă cu mai multă viteză, lungind cusătura, progresând de-a lungul coapsei pantalonului, în timp ce Sfinxul de lângă cutia de scrisori continua să pună întrebări la care nu exista răspuns.

— Doamna Iqbal… vă rog, putem sta de vorbă? E vreun motiv care ne împiedică să discutăm? Chiar *trebuie* să ne purtăm ca nişte copii?

Alsana începu să cânte.

— Doamna Iqbal? *Vă rog.* Unde o să ajungem aşa?

Alsana cânta mai tare.

— Trebuie să vă spun, zise Joyce, cu vocea la fel de stridentă, chiar şi prin trei straturi de lemn şi sticlă, că n-am venit aici pentru sănătatea mea. Fie că vreţi să fiu *implicată* sau nu, *sunt*, înţelegeţi? *Sunt.*

Implicată. Măcar ăsta era cuvântul corect, se gândi Alsana, ridicând piciorul de pe pedală şi lăsând roata să se mai învârtă singură de câteva ori, înainte de a se opri cu un scârţâit. Uneori, aici, în Anglia, mai ales în staţiile de autobuz şi la serialele siropoase de după-amiază, spuneau „Suntem *implicaţi* într-o relaţie“, de parcă aceasta era cea mai minunată stare în care te puteai găsi, de parcă ţi-o alegeai şi o savurai. Alsana nu vedea lucrurile aşa. *Implicarea* presupunea o lungă perioadă de timp, şi te atrăgea înăuntru ca nisipurile mişcătoare. *Implicarea* e ceea ce li s-a întâmplat Alsanei Begum cea cu faţa ca o lună plină şi arătosului Samad Miah la o săptămână după ce fuseseră împinşi amândoi într-un restaurant din Delhi şi informaţi că se vor căsători. *Implicarea* a fost ceea ce a rezultat din întâlnirea Clarei Bowden cu Archie Jones la capătul unor scări. *Implicarea* a înghiţit cu totul o fată pe nume Ambrosia şi un băiat pe nume Charlie (da, Clara îi spusese *acea* poveste jalnică) în clipa în care s-au sărutat în cămara unei pensiuni. Să fii implicat nu e nici bine, nici rău. E numai o consecinţă a faptului că trăieşti, o consecinţă a ocupaţiei străine şi a imigraţiei, a imperiilor şi a expansiunilor, a faptului că oamenii trăiesc prea mult timp împreună… devii implicat, şi ai mult de mers ca să te întorci înapoi la a fi neimplicat. Şi femeia avea dreptate, n-o făceai pentru *sănătatea* ta. Nimic din ce făceai atât de aproape de sfârşitul secolului nu făceai gândindu-te la *sănătate*. Alsana nu era proastă când venea vorba de Condiţia Modernă. Se uita la talk show-uri, se uita la talk show-uri toată ziua – *Soţia mea s-a culcat cu fratele meu, Mama mea se bagă în viaţa prietenului meu* – iar cel care ţinea microfonul, fie că era Omul Bronzat cu Dinţi Albi sau Soţii Înfricoşători, punea mereu aceeaşi întrebare tâmpită: *Dar de ce simţi nevoia…?* Greşit! Alsana era nevoită să le dea explicaţii prin ecran. Băi tâmpitule; ei nu-şi *doresc* asta, nu *vor* asta – sunt pur şi simplu implicaţi, înţelegi? INTRĂ şi rămân prinşi între uşile care se învârt ale celor doi *i*. *Implicaţi.* Anii trec, mizeria se acumulează, şi iată-ne. Fratele tău se culcă cu vărul de-al doilea al nepoatei fostei mele neveste. *Implicaţi.* E un fapt inevitabil, obosit. Ceva în felul în care pronunţase Joyce cuvântul, *implicată* – plictisită, uşor sarcastică – îi sugeră Alsanei că şi pentru ea cuvântul însemna acelaşi lucru. O pânză enormă de păianjen pe care o ţeşi ca să te încurci singur în ea.

— Bine, bine, doamnă, numai cinci minute. Am de făcut trei costume mulate în dimineaţa asta, fie ce-o fi.

Alsana deschise uşa şi Joyce intră în hol, iar pentru o clipă fiecare îşi cântări adversara din priviri, încercând să-şi

ghicească reciproc greutatea, ca nişte concurente emoţionate la proba cântarului. Erau cu siguranţă adversare demne una de cealaltă. Ceea ce-i lipsea lui Joyce în zona pieptului se compensa cu zona fundului. Dacă Alsana lăsa să se vadă o anumită sensibilitate a trăsăturilor – un nas mic şi drăguţ, sprâncene subţiri – compensa prin pernuţele uriaşe de grăsime de pe braţe, gropiţele puterii materne. Pentru că, în final, ea era mama aici. Mama băieţilor în discuţie. Ea deţinea asul, în caz că ar fi fost obligată să-l joace.

— Foarte bine, deci, spuse Alsana, chinuindu-se să intre pe uşa strâmtă a bucătăriei şi invitând-o pe Joyce să o urmeze. Ceai sau cafea?

— Ceai, spuse Joyce hotărâtă. De fructe, dacă se poate.

— De fructe nu se poate. Nici măcar Earl Grey nu se poate. Eu vin din ţara ceaiului în ţara asta blestemată şi nici măcar nu pot să-mi permit o ceaşcă de ceai ca lumea. P.G. Tips se poate şi nimic altceva.

Joyce tresări.

— Atunci P.G. Tips, vă rog.

— Cum doreşti.

Câteva minute mai târziu, în faţa lui Joyce fu trântită o cană de ceai cu marginea acoperită de o mizerie cenuşie şi cu mii de microbi minusculi plutind înăuntru, dar mai mari decât ai fi sperat să vezi. Alsana îi lăsă lui Joyce o clipă să studieze cana.

— Lasă-l puţin să se limpezească, explică ea veselă. Soţul meu a dat peste o ţeavă de apă când săpa o brazdă să pună nişte ceapă. De atunci, apa e cam ciudată. S-ar putea să faci pântecăraie, sau poate nu. Dar lasă-l puţin şi se limpezeşte. Vezi?

Alsana îl clătină puţin cam neconvingător, ceea ce avu darul de a ridica la suprafaţă bolborosind bucăţi şi mai mari de materie neidentificată.

— Vezi? E bun şi pentru Shah Jahan!

Joyce încercă să soarbă puţin şi apoi împinse ceaşca la o parte.

— Doamna Iqbal, ştiu că noi nu ne-am înţeles prea bine până acum, dar…

— Doamna Chalfen, spuse Alsana, ridicând arătătorul ei lung ca să o împiedice pe Joyce să vorbească. Există două reguli pe care le cunoaşte toată lumea, de la primul-ministru la oamenii de rând. Prima e să nu permiţi niciodată ca ţara ta să rămână doar o piaţă de desfacere într-o regiune izolată. Foarte important. Dacă strămoşii mei ar fi urmat sfatul ăsta,

situaţia mea ar fi fost acum foarte diferită, dar aşa e viaţa. A doua e: nu te băga în treburile de familie ale altora. Lapte?

— Nu, nu, mulţumesc. Puţin zahăr…

Alsana trânti o lingură plină ochi în ceaşca lui Joyce.

— Consideraţi că mă bag în treburile familiei?

— Consider că te-ai băgat deja.

— Dar nu vreau decât ca gemenii să se întâlnească.

— Dumneata eşti motivul pentru care sunt despărţiţi.

— Dar Magid locuieşte la noi numai pentru că Millat nu-l lasă să stea aici. Iar Magid mi-a spus că soţul dumneavoastră nici nu suportă să-l vadă.

Ca o bombă cu ceas ce era, Alsana explodă.

— Şi *de ce* nu suportă? Pentru că *dumneata*, împreună cu soţul dumitale, l-aţi implicat pe Magid în ceva atât de opus culturii noastre, credinţei noastre, încât abia îl mai recunoaştem! Voi aţi făcut asta! Acum nu se înţelege cu fratele lui. Un conflict imposibil! Millat s-a încurcat acum cu nenorociţii ăia cu papioane verzi. E foarte implicat. Nu mi-a spus mie, dar am auzit. Îşi zic credincioşi ai Islamului, dar nu sunt decât infractori dintr-o gaşcă ce se-nvârte prin Kilburn, ca toţi ceilalţi nebuni. Iar acum împrăştie… cum se cheamă… prostiile alea pe hârtie împăturită.

— Broşuri?

— *Broşuri.* Broşuri despre soţul dumitale şi şoarecele lui blestemat. Asta înseamnă necazuri, aşa să ştii. Am găsit câteva sute la el sub pat.

Alsana se ridică, scoase o cheie din buzunarul şorţului şi deschise un dulap din bucătărie plin până la refuz cu broşuri verzi, care se răspândiră pe jos.

— Iar a dispărut, de trei zile. Trebuie să le pun la loc până nu-şi dă seama că-i lipsesc. Ia câteva, haide, ia, doamnă, ia-le şi citeşte-i-le lui Magid. Arată-i şi lui ce aţi făcut. Doi băieţi trimişi în capete opuse ale lumii. *Dumneata* ai născut un război între fiii mei. *Dumneata* îi desparţi!

Cu un minut mai devreme, Millat descuiase foarte încet uşa de la intrare. Stătuse de atunci pe hol, ascultând conversaţia şi fumând. Era grozav! Era ca şi cum ar fi fost martor la lupta dintre două mame italience care făceau parte din clanuri opuse. Lui Millat îi plăceau mult clanurile. Intrase în KEVIN pentru că îi plăceau clanurile (şi costumul şi papionul), şi îi plăceau clanurile care se luptau între ele. Psiholoaga Marjorie sugerase că această dorinţă de a face parte dintr-un clan era rezultatul faptului că reprezenta jumătate dintr-un cuplu de gemeni. Psiholoaga Marjorie sugerase că acea convertire religioasă a lui Millat se născuse mai degrabă dintr-o nevoie de a fi la fel ca ceilalţi dintr-un

grup, decât dintr-o credinţă formulată clar în existenţa unui creator atotputernic. Poate. *Mă rog.* Din partea lui, puteau să-l analizeze până la paştele cailor, dar nimic nu era mai mişto decât să fie îmbrăcat numai în negru, să fumeze o ţigară şi să asculte cum două mame se luptă pentru el în stil mafiot.

— Pretinzi că vrei să-mi ajuţi băieţii, dar n-ai făcut decât să ridici un zid între ei. Acum e prea târziu. Mi-am pierdut familia. Ce-ar fi să te întorci la familia dumitale şi să ne laşi în pace?

— Credeţi că la mine acasă e raiul? Şi familia mea a fost afectată de asta. Joshua nu vorbeşte cu Marcus. Ştiaţi? Şi ei doi erau atât de apropiaţi…

Joyce părea gata să izbucnească în plâns, iar Alsana îi oferi reticentă şerveţelele de bucătărie.

— Încerc să fiu de ajutor pentru *noi toţi*. Şi cel mai bun mod de a începe e să-i facem pe Magid şi pe Millat să-şi vorbească, înainte ca acest conflict să ajungă şi mai departe. Cred că suntem amândouă de acord cu asta. Dacă am găsi un loc neutru, un loc unde băiatul să nu fie supus la nici o presiune sau influenţă din afară…

— Dar nu mai există locuri neutre! Sunt de acord că trebuie să se întâlnească, dar unde şi cum? Dumneata şi soţul dumitale aţi făcut totul imposibil.

— Doamna Iqbal, cu tot respectul, problemele din familia dumneavoastră au început cu mult înainte ca eu sau soţul meu să avem vreun amestec.

— Se poate, se poate, doamna Chalfen, dar dumneata eşti sarea de pe rană, da? Eşti ardeiul iute în plus din sos. Millat o auzi pe Joyce inspirând adânc.

— Încă o dată, cu tot respectul, nu cred că e adevărat. Cred că situaţia asta durează de foarte mult timp. Millat mi-a spus că acum câţiva ani i-aţi ars toate lucrurile. Adică, e doar un exemplu, dar cred că nu înţelegeţi ce *traumă* i-a provocat lui Millat genul ăsta de lucruri. E foarte *afectat*.

— A, râde ciob de oală spartă. Înţeleg. Iar eu sunt oala. Nu că ar fi treaba dumitale, în care să-ţi bagi nasul ăla mare, dar am ars lucrurile alea ca să-i dau o lecţie – să respecte vieţile celorlalţi!

— Aţi ales un mod ciudat de a-i da o lecţie, dacă nu vă supăraţi.

— Ba mă supăr! Mă supăr! Ce ştii dumneata despre asta?

— Numai ce se vede. Şi se vede că Millat are o mulţime de cicatrici mentale. Probabil că nu ştiţi, dar i-am plătit lui Millat şedinţe la psihologul meu. Şi pot să spun că viaţa interioară a lui Millat – karma, aşa cred că se numeşte în

bengaleză – întreaga *lume* a subconştientului lui dă semne serioase de boală.

De fapt, problema cu subconştientul lui Millat (şi nu avea nevoie de Marjorie ca să ştie asta) era că acesta era practic rupt în două. Pe de o parte, încerca din greu să trăiască aşa cum sugerau Hifan şi ceilalţi. Asta însemna să respecte anumite reguli:

1. Să aibă obiceiuri de ascet (să o lase mai uşor cu băutura, cu drogurile şi cu femeile).
2. Să nu uite niciodată de gloria lui Mahomed (pacea fie cu El!) şi de atotputernicia Creatorului.
3. Să înţeleagă pe deplin principiile celor de la KEVIN şi ale Coranului.
4. Să se purifice de mizeria Vestului.

Ştia că el era marele experiment al celor de la KEVIN şi voia să dea tot ce avea mai bun. Cu primele trei se descurca bine. Mai trăgea din când în când câte un fum şi mai bea câte o Guinness uneori (mai corect de-atât nu se poate), dar se descurca foarte bine atât cu iarba dracului, cât şi cu ispitele cărnii. Nu se mai întâlnea cu Alexandra Andrusier, Polly Houghton sau Rosie Dew (deşi o mai vizita din când în când pe Tanya Chapman, o roşcată minionă care înţelegea natura delicată a dilemei lui şi era dispusă să-i facă un oral fără să-i ceară lui Millat s-o atingă vreun pic. Era un aranjament reciproc avantajos: ea era fiica unui judecător şi îi plăcea la nebunie să-l îngrozească pe babac, iar Millat avea nevoie să ejaculeze fără o participare activă din partea lui). Din punct de vedere formal, era de părere că Mahomed (pacea fie cu El!) era un moşneag de treabă, un tip pe cinste, şi îl venera pe Creator, în sensul originar al cuvântului: groază, teamă, spaimă de faci pe tine – iar Hifan spusese că e bine, aşa trebuia să fie. Înţelegea ideea că religia lui nu era una bazată pe credinţă – spre deosebire de creştini, de evrei *et al.* – ci una care putea fi demonstrată prin metode intelectuale de către cele mai strălucite minţi. Înţelegea *ideea*. Dar, din păcate, Millat nu poseda nici pe departe una dintre cele mai strălucite minţi, şi nici măcar una de strălucire medie; a demonstra ceva cu argumente intelectuale îl depăşea. Cu toate astea, înţelegea că a se baza pe credinţă, aşa cum făcuse tatăl lui, era un lucru demn de dispreţ. Şi nimeni nu putea spune că nu e dedicat sută la sută cauzei. Asta părea suficient pentru KEVIN. Ei erau mai mult decât mulţumiţi de adevăratul lui punct forte, şi anume *livrarea* ideilor. *Prezentarea* lor. De exemplu, dacă o femeie care părea agitată se apropia de standul KEVIN de la Biblioteca din

Willesden şi întreba despre credinţa lor, Millat se apleca peste masă, îi lua mâna, i-o strângea în mâna lui şi spunea: *Nu credinţă, surioară. Noi nu ne ocupăm cu credinţa. Acordă-i cinci minute fratelui meu Rakesh şi el îţi va demonstra cu argumente intelectuale existenţa Creatorului. Coranul e un document ştiinţific, un document al gândirii raţionale. Acordă-ne cinci minute, surioară, dacă îţi pasă de viitorul tău dincolo de viaţa pe acest pământ.* Şi mai mult, de obicei reuşea să-i vândă câteva casete (*Războiul ideologic* sau *Oameni de ştiinţă, temeţi-vă!*), la două lire bucata. Sau chiar câteva cărţi de-ale lor, dacă era în formă. Toţi cei de la KEVIN erau adânc impresionaţi. Până aici, toate bune. Cât despre programele KEVIN de acţiune directă mai puţin ortodoxe, Millat era tare pe poziţie, era cel mai preţios bun al lor, era în prima linie de luptă, primul gata de bătălie dacă începea jihadul, calm ca dracu' într-o situaţie de criză, un om de acţiune, ca Brando, ca Pacino, ca Liotta. Însă în timp ce Millat se gândea cu mândrie la toate astea pe holul casei lui, se simţea neîmpăcat. Căci o problemă nu-i dădea pace. Numărul patru. Purificarea de mizeria Vestului.

Ştia, *ştia* că dacă voiai un exemplu pentru *situaţia muribundă, decadentă, degenerată, supersexuală, violentă a culturii capitaliste occidentale şi pentru punctul final logic al obsesiei ei pentru libertăţile personale* (din broşura *Departe în Vest*), nu puteai găsi unul mai bun decât filmele de la Hollywood. Şi mai ştia (de câte ori discutase despre asta cu Hifan?) că filmele „cu gangsteri", de genul celor despre Mafia, erau cel mai bun exemplu. Şi totuşi… *cel mai greu* îi era să renunţe la ele. Ar fi dat toate ţigările cu iarbă pe care le-a fumat în viaţă şi toate femeile cu care şi-a pus-o vreodată ca să recupereze filmele pe care i le arsese mama lui, sau măcar pe cele (puţine) pe care le cumpărase mai recent şi pe care i le confiscase Hifan. Îşi rupsese legitimaţia de membru la *Rocky Video* şi aruncase videoul familiei Iqbal ca să se îndepărteze de tentaţia directă, dar era vina lui că pe Canalul 4 se dădeau toate filmele lui De Niro? Ce putea face dacă melodia „Rags to Riches" a lui Tony Bennett ieşea plutind dintr-un magazin de haine şi îi intra în inimă? Cel mai ruşinos secret al lui era acela că de fiecare dată când deschidea o uşă – o portieră, un portbagaj, uşa de la sala de şedinţe de la KEVIN ori uşa propriei lui case, ca acum – prin cap îi treceau primele cuvinte din *Băieţi buni* şi găsea această frază rostogolindu-se prin ceea ce presupunea că e subconştientul lui:

Dintotdeauna, de când mă ştiu, mi-am dorit să fiu gangster.

O şi vedea în faţa ochilor, ca pe afişul filmului. Iar când se surprindea spunând-o încerca cu disperare să se controleze, încerca să-şi revină, dar mintea lui era vraişte şi de cele mai multe ori ajungea să trântească uşa, cu capul dat pe spate, cu umerii drepţi, ca Liotta, şi să se gândească:

Dintotdeauna, de când mă ştiu, mi-am dorit să fiu musulman.

Într-un fel, ştia că asta era *mai rău*, dar pur şi simplu nu se putea abţine. Ţinea o batistă albă în buzunarul de la piept, avea mereu la el zaruri, chiar dacă habar n-avea ce înseamnă barbut, îi plăceau la nebunie hainele lungi din păr de cămilă şi era în stare să gătească un *linguini* mortal din fructe de mare, în timp ce un curry de miel îl depăşea complet. Toate astea îi erau interzise, ştia prea bine. Iar cel mai rău lucru dintre toate era furia dinăuntrul lui. Nu furia îndreptăţită a unui om al lui Dumnezeu, ci furia clocotitoare, violentă, a gangsterului, a delincventului juvenil, hotărât să-şi demonstreze puterile, hotărât să preia conducerea clanului, hotărât să-i învingă pe ceilalţi. Iar dacă jocul era de fapt Dumnezeu, dacă jocul era lupta împotriva Vestului, împotriva înfumurării ştiinţei occidentale, împotriva fratelui lui ori a lui Marcus Chalfen, era hotărât să-l câştige. Millat îşi stinse ţigara pe balustradă. Îl enerva faptul că nu avea gânduri pioase. Dar se aflau pe terenul potrivit, nu? Cunoştea lucrurile fundamentale, nu? Un trai curat, rugăciuni (de cinci ori pe zi, neapărat), post, munca în sprijinul cauzei, răspândirea mesajului? Şi era suficient, nu? Poate. *Mă rog.* Oricum, nu mai putea da înapoi acum. Da, o să se întâlnească cu Magid, o să se întâlnească cu el… or să aibă o ceartă ca lumea, el o să câştige; el avea să-i spună fratelui lui că e un *gândac*, şi avea să plece de la acest *tête-à-tête* şi mai hotărât să-şi urmeze destinul. Millat îşi îndreptă papionul verde, păşi elegant înainte ca Liotta (ameninţător şi şarmant) şi deschise uşa bucătăriei (*Dintotdeauna, de când mă ştiu…*), aşteptând ca două perechi de ochi, ca două camere de filmat ale lui Scorsese, să se fixeze asupra feţei lui şi să focalizeze.

— Millat!

— *Amma.*

— Millat!

— Joyce.

(*Grozav, superb, deci toată lumea cunoaşte pe toată lumea*, zicea monologul interior al lui Millat cu vocea lui Paul Sorvino, *Acum să trecem la treabă.*)

*

— E-n regulă, domnilor. N-aveţi de ce să vă alarmaţi. Nu e decât fiul meu. Magid, Mickey. Mickey, Magid.

Din nou la O'Connell's. Pentru că Alsana cedase în cele din urmă în faţa argumentelor lui Joyce, dar nu voia să-şi păteze mâinile. În schimb, îl rugase pe Samad să-l ducă pe Magid „undeva" şi să petreacă o seară cu el pentru a-l convinge să se întâlnească cu Millat. Dar singurul „undeva" pe care îl cunoştea Samad era O'Connell's, iar perspectiva de a-l duce pe fiul lui acolo îi repugna. El şi soţia lui avuseseră o luptă grea în grădină pentru a rezolva problema, iar el fusese sigur că va câştiga până când Alsana îl păcălise cu o piedică, apoi cu o combinaţie braţ-întors-la-spate-genunchi-între-picioare. Aşadar, iată-l la O'Connell's, şi era o alegere foarte proastă, aşa cum bănuise. Atunci când el, Archie şi Magid intrară, încercând să treacă neobservaţi, atât personalul, cât şi clientela fură cu toţii consternaţi. Ultimul străin pe care şi-l amintea cineva să fi venit cu Arch şi Sam fusese contabilul lui Samad, un omuleţ cu faţă de şobolan care încerca să le vorbească oamenilor despre economiile lor (de parcă oamenii care veneau la O'Connell's făceau economii!) şi ceruse friptură în sânge nu o dată, ci de două ori, deşi i se explicase clar că acolo nu se găsea carne de porc. Asta fusese cam prin 1987, şi nu-i făcuse nimănui plăcere. Şi asta ce mai era? Abia cinci ani mai târziu, uite încă unul, de data asta îmbrăcat din cap până-n picioare în alb – insultător de curat pentru o seară de vineri la O'Connell's – şi cu mult sub vârsta minimă permisă aici printr-o lege nescrisă (treizeci şi şase). Ce încerca Samad să facă?

— Da' ce-ncerci să ne faci, Sammy? întrebă Johnny, un irlandez fost protestant, slab ca un băţ şi cu mutră de înmormântare, care stătea aplecat deasupra plitei cu o spumieră. Vrei să ne iei pe toţi?

— Cine-i ăla? întrebă Denzel, care încă nu murise.

— Băiatu' tău de mingi? se interesă Clarence, şi el pe-acolo, din mila Domnului.

— E-n regulă, domnilor. N-aveţi de ce să vă alarmaţi. Nu e decât fiul meu. Magid, Mickey. Mickey, Magid.

Mickey păru puţin cam uluit de această prezentare şi rămase nemişcat câteva clipe, cu un ou prăjit îmbibat în ulei atârnându-i de spatulă.

— Magid Mahfooz Murshed Mubtasim Iqbal, spuse Magid senin. E o mare onoare să te cunosc, Michael. Am auzit multe despre tine.

Ceea ce era ciudat, pentru că Samad nu-i povestise niciodată nimic. Mickey se uita în continuare la Samad peste umărul lui Magid, pentru confirmare.

— Ce-ai zis? Adică ăla pe care l-ai, ăăă, trimis acas'? Ăsta-i Magid?

— Da, da, el e Magid, răspunse Samad repede, enervat de câtă atenţie i se acorda băiatului. Aşa, Archibald şi cu mine o să comandăm ca de obicei şi…

— Magid Iqbal, repetă Mickey rar. Ei, fir-ar să fie. Ştii, n-aş fi ghicit niciodată că eşti un Iqbal. Ai o faţă foarte cinstită, mă rog, aşa, *plină de înţelegere*, dacă pricepi ce vreau să zic.

— Şi totuşi *sunt* un Iqbal, Michael, deşi am fost plecat multă vreme, spuse Magid, oferindu-i lui Mickey şi celorlalte zdrenţe umane îngrămădite în jurul tejghelei acea privire de bunăvoinţă totală.

— Ia mai zi *asta* o dată. Ca să vezi, ăsta *vorbeşte* ca din cărţi. Îl am pe… stai aşa, să nu greşesc… pe stră-*stră*bunicul tău acolo, vezi?

— L-am observat în clipa în care am intrat, şi te asigur, Michael, inima mea ţi-e foarte recunoscătoare, spuse Magid, radiind ca un înger. Mă face să mă simt ca acasă, şi, fiindcă acest loc le este drag tatălui meu şi prietenului său, Archibald Jones, sunt sigur că îmi va fi drag şi mie. Cred că m-au adus aici pentru a discuta probleme importante, şi sincer să fiu, nu mă pot gândi la un alt loc mai potrivit, în ciuda bolii tale de piele evident în curs de vindecare.

Mickey fu pur şi simplu dat pe spate şi nu-şi putu ascunde mulţumirea, adresându-şi răspunsul atât lui Magid, cât şi celorlalţi prezenţi.

— Vorbeşte-al dracului de frumos, hă? Parc-ar fi Olivier, să mor io. Afurisita de engleză a Reginei, şi fără greşeală. Ce băiat de treabă. Eşti genul de client care mi-ar trebui mie pe-aicea, Magid, ascultă-mă pe mine. Civilizat şi toate alea. Şi nu-ţi fă tu griji de pielea mea, că nu se-apropie de mâncare şi nu mă deranjează prea tare. Măi, ce gentleman. Chiar simţi că tre' să ai grijă ce vorbeşti pe lângă el, hă?

— Ca de obicei pentru mine şi pentru Archibald, te rog, Mickey, zise Samad. Îl las pe fiul meu să se hotărască. Ne aşezăm lângă jocul de *pinball*.

— Da, da, spuse Mickey, nedorind şi nici reuşind să-şi ia privirea de la ochii negri ai lui Magid.

— Frumos costum mai ai, murmură Denzel, mângâind visător ţesătura albă. Asta purtau engleji' acas', în Jamaica, mai ştii, Clarence?

Clarence dădu rar din cap, salivând puţin, uimit la vederea minunii.

— Haide, lăsaţi-l în pace amândoi, mormăi Mickey, alungându-i. Vă aduc şi vouă, da? Vreau să vorbesc cu Magid. E în creştere, tre' să mănânce. Deci: cu ce te pot servi, Magid? Mickey se aplecă peste tejghea plin de solicitudine, ca o vânzătoare prea atentă. Ochiuri? Ciuperci? Fasole? Pâine prăjită?

— Cred că…, răspunse Magid, trecând cu privirea peste meniul prăfuit scris cu cretă pe o tăbliţă prinsă pe perete, iar apoi întorcându-se spre Mickey, cu faţa luminată, …că aş vrea un sendviş cu şuncă de porc. Da, asta e. Mi-ar plăcea un sendviş cu şuncă de porc suculentă, dar bine făcută, şi cu ketchup de roşii. Pe pâine neagră.

Vai, ce luptă se vedea pe moaca lui Mickey în acele clipe! Vai, ce contorsiuni ca de monstru! Se dădea o luptă între a face o favoare celui mai rafinat client pe care îl avusese vreodată, şi cea mai sfântă, cea mai sacră regulă a Sălii de biliard O'Connell's. FĂRĂ CARNE DE PORC.

Lui Mickey începu să i se zbată ochiul stâng.

— N-ai vrea o farfurie bună de jumări? Io fac nişte jumări grozave, aşa-i, Johnny?

— Aş fi mincinos dac-aş zice că nu, răspunse Johnny cu loialitate de la masa lui, deşi se ştia că jumările făcute de Mickey erau cenuşii şi ţepene; mare mincinos aş fi, pe viaţa maică-mii c-aş fi.

Magid îşi încreţi nasul şi dădu din cap.

— Bine; atunci ce zici de ciuperci cu fasole? Omletă cu cartofi prăjiţi? Nu găseşti cartofi prăjiţi mai buni pe Finchley Road. Haide, băiete, se rugă el, disperat. Eşti musulman, nu? Doar nu vrei să-i frângi inima lui taică-tău c-un sendviş cu şuncă de porc.

— Inima tatălui meu nu va fi frântă de un sendviş cu şuncă. E mult mai probabil ca inima tatălui meu să fie frântă ca rezultat al unei acumulări de grăsimi saturate, care la rândul ei este rezultatul faptului că a mâncat în localul dumitale timp de cincisprezece ani. Mă întreb, spuse Magid pe acelaşi ton, dacă s-ar putea construi un caz, un caz legal, înţelegi, împotriva persoanelor din industria alimentară care nu etichetează alimentele cu conţinutul exact de grăsimi sau

cu o avertizare generală privind pericolele pentru sănătate. Mă întreb.

Toate acestea fură spuse cu cea mai dulce şi mai melodioasă voce, şi cu nici o umbră de ameninţare. Bietul Mickey nu mai ştia ce să înţeleagă.

— Păi, desigur, spuse Mickey agitat, ipotetic vorbind, e o întrebare foarte interesantă. Foarte interesantă.

— Da, aşa cred.

— Îhî, categoric.

Mickey tăcu şi petrecu un minut lustruind cu grijă plita, activitate în care se complăcea cam o dată la zece ani.

— Poftim. Po' să-ţi vezi mutra în ea. Aşa. Unde eram?

— Un sendviş cu şuncă.

La auzul cuvântului „şuncă", la mesele din faţă câteva urechi începură să zvâcnească.

— Dac-ai puteai să vorbeşti ceva mai încet…

— *Un sendviş cu şuncă*, şopti Magid.

— Şuncă. Da. Corect. Păi, tre' să mă strecor alături, că io aicea n-am acuma… da' tu du-te şi stai jos cu taică-tu şi ţi-l aduc io. O să te coste ceva mai mult. Din cauza efortului, înţelegi. Da' nu-ţi fă griji, ţi-l aduc io. Şi zi-i lui Archie să nu-şi facă griji dacă n-are destui bani. Merge şi-un tichet de masă.

— Eşti foarte drăguţ, Michael. Poftim, ia una din astea.

Magid băgă mâna în buzunar şi scoase o bucată de hârtie împăturită.

— Of, în pizda mă-sii, altă broşură? Nu poţi să faci dracului nici un pas – scuză-mi franţuzismele – dar nu mai poţi să faci *nici un pas* în Nordu' Londrei în ziua de azi de broşurile astea. Frate-miu Abdul-Colin mă-ngroapă-n elentruna. Da' dacă-i de la tine… hai, dă-o-ncoa'.

— Nu e o broşură, spuse Magid, luându-şi un cuţit şi o furculiţă de pe tavă. E o invitaţie la o lansare.

— La o ce? făcu Mickey bucuros (în limba tabloidului pe care îl citea zilnic, *lansare* însemna o mulţime de camere de filmat, păpuşi scump îmbrăcate, cu ţâţe imense, covoare roşii). Serios?

Magid îi întinse invitaţia.

— Acolo se vor auzi şi vedea lucruri incredibile.

— A, făcu Mickey, dezamăgit, după ce văzu cartonaşul scump. Am auzit de gagiu' ăsta cu şoarecele lui.

Auzise despre gagiu' ăsta cu şoarecele lui din acelaşi tabloid; era ceva de umplutură între nişte ţâţe şi alte ţâţe, sub titlul: UN GAGIU ŞI ŞOARECELE LUI.

— Mie mi se pare un pic cam nelalocu' lui, să te pui cu Dumnezeu şi toate alea. Şi oricum, io n-am o minte prea

ştiinţifică, înţelegi. Îmi zboară pe lângă ureche.

— Vai, nu cred. Trebuie să privim acest lucru dintr-o perspectivă care ne interesează personal. Să luăm, de exemplu, pielea ta.

— Aş vrea io s-o ia dracului careva, glumi Mickey amical.

M-am săturat de ea, dă-o-n mă-sa. Magid nu zâmbi.

— Suferi de o boală endocrină serioasă. Prin asta vreau să spun că nu e pur şi simplu o acnee de adolescent, cauzată de secreţia de sebum în exces, ci o boală care provine dintr-un defect hormonal. Presupun că o au şi cei din familia ta?

— Ăăă… da, întâmplător. Toţi fraţii mei. Şi fiul meu, Abdul-Jimmy. Toţi nişte nenorociţi pătaţi.

— Dar nu ţi-ar plăcea ca fiul tău să le dea mai departe boala fiilor lui.

— Evident că nu. Io am avut mari necazuri la şcoală. Şi-n ziua de azi port cuţit la mine, Magid. Da' nu văd cum se poate evita asta, să fiu sincer. Aşa-i de zeci de ani.

— Dar, vezi tu, spuse Magid (şi ce expert era la tratarea problemelor din perspectiva interesului personal!), cu siguranţă poate fi evitată. Ar fi foarte simplu şi te-ar scăpa de multă nefericire. Acesta e genul de lucruri pe care îl vom discuta la lansare.

— Ei, păi atunci, dacă-i aşa, ştii tu, sunt acolo. Io credeam că-i vreun nenorocit de şoarece-mutant sau ceva, înţelegi? Da' dacă-i aşa…

— Pe 31 decembrie, spuse Magid, înainte de a porni pe culoar către tatăl lui. Ar fi minunat să ne vedem acolo.

— Nu te-ai grăbit deloc, spuse Archie pe când Magid se apropia de masa lor.

— Ai venit pe Gange? se interesă Samad iritat, trăgându-se într-o parte ca să-i facă loc.

— Scuzaţi-mă vă rog. Am stat de vorbă cu prietenul vostru, Michael. Un băiat foarte de treabă. A, să nu uit, Archibald, a spus că acceptă să plăteşti cu tichete de masă în seara asta.

Archie aproape se înecă cu o mică scobitoare pe care o tot mesteca.

— A zis că *ce*? Eşti *sigur*?

— Foarte sigur. Aşa, *Abba*, putem începe?

— N-avem ce să începem, grohăi Samad, refuzând să-l privească în ochi. Mi-e teamă că deja suntem până la gât în cine ştie ce plan diabolic pe care mi l-a pregătit soarta. Şi vreau să ştii că nu sunt aici din proprie voinţă, ci pentru că mama ta m-a implorat, şi pentru că o respect pe biata femeie mai mult decât aţi respectat-o vreodată tu sau fratele tău.

Magid zâmbi strâmb.

— Eu credeam că eşti aici pentru că *Amma* a câştigat lupta. Samad se încruntă.

— A, da, bate-ţi joc de mine. Propriul meu fiu. Tu nu citeşti niciodată Coranul? Nu ştii care sunt datoriile unui fiu faţă de tatăl lui? Îmi faci *greaţă*, Magid Mubtasim.

— Măi, Sammy, bătrâne, zise Archie, jucându-se cu ketchupul, încercând să facă pace. Calmează-te.

— Nu, nu vreau să mă calmez! Băiatul ăsta mi-e ca un ghimpe în picior.

— Vrei să spui „coastă".

— Archibald, nu te băga.

Archie îşi îndreptă din nou atenţia către solniţele cu sare şi cu piper, încercând să o toarne pe prima în cea de-a doua.

— Ai dreptate, Sam.

— Am de transmis un mesaj, îl voi transmite şi atâta tot. Magid, mama ta vrea să te întâlneşti cu Millat. Femeia Chalfen va aranja asta. Părerea lor este că voi doi trebuie să discutaţi.

— Şi părerea ta care e, *Abba*?

— Nu vrei să auzi părerea mea.

— Dimpotrivă, *Abba*, aş vrea foarte mult să o aud.

— Eu cred că e o greşeală. Cred că voi doi n-aveţi cum să vă ajutaţi unul pe altul. Cred că ar trebui să vă duceţi în colţuri opuse ale pământului. Cred că am fost blestemat cu doi fii mai disfuncţionali decât domnul Cain şi domnul Abel.

— Sunt foarte dispus să mă întâlnesc cu el, *Abba*. Dacă şi el vrea să se întâlnească cu mine.

— Aparent, vrea, aşa mi s-a spus. Nu ştiu. Nu vorbesc cu el mai mult decât cu tine. Deocamdată sunt prea ocupat să încerc să fac şi eu pace cu Dumnezeu.

— Ăăă…, făcu Archibald, molfăindu-şi scobitoarea de foame şi de nervi, şi pentru că Magid îl băga în sperieţi; mă duc să văd dacă e gata mâncarea, da? Da. Asta o să fac. Ţie ce-ţi iau, Madge?

— Un sendviş cu şuncă, te rog, Archibald.

— Şun…? Ăăă… bine. Aşa să fie.

Chipul lui Samad explodă ca una dintre roşiile prăjite ale lui Mickey.

— Deci vrei *să-ţi baţi joc* de mine, asta e? Vrei să-mi arăţi în faţă cât eşti de nenorocit. Dă-i drumul, atunci! Molfăie-ţi porcul în faţa mea! Eşti aşa de-al dracului de deştept, nu-i aşa? Domnu' Ştie-tot. Domnul englez ţeapăn cu pantaloni albi şi cu dinţi mari şi albi. Le ştii pe toate, chiar destule cât să scapi de ziua judecăţii tale.

— Nu sunt chiar aşa de deştept, *Abba*.

— Nu, nu, *nu* eşti. Nu eşti nici pe jumătate atât de deştept cum te crezi. Nu ştiu de ce mă mai deranjez să te avertizez, dar o fac: eşti pe *traiectoria directă de coliziune* cu fratele tău, Magid. Eu stau cu urechea lipită de pământ, îl aud pe Shiva ce vorbeşte la restaurant. Şi mai sunt şi alţii: Mo Hussein-Ishmael, fratele lui Mickey, Abdul-Colin, şi fiul lui, Abdul-Jimmy – ăştia sunt doar câţiva, mai sunt mulţi alţii, şi se organizează împotriva ta. Millat e cu ei. Marcus Chalfen al tău a stârnit multă mânie, şi sunt unii, ăştia cu papioane verzi, care-s gata de acţiune. Care-s destul de nebuni să facă ceea ce cred ei că e bine. Destul de nebuni cât să pornească un război. Nu sunt mulţi oameni din ăştia. Cei mai mulţi dintre noi doar mergem odată cu turma, după ce s-a declarat războiul. Dar unii oameni vor să stârnească lucrurile. Unii merg pe câmpul de bătălie şi trag primul glonte. Fratele tău e unul dintre ei.

La toate astea, în timp ce faţa lui Samad se contorsiona de la mânie la disperare şi la rânjete aproape isterice, chipul lui Magid rămăsese lipsit de expresie, ca o pagină albă.

— N-ai nimic de spus? Veştile astea nu te surprind?

— De ce nu stai de vorbă cu ei, *Abba*? spuse Magid după o pauză. Mulţi dintre ei te respectă. Eşti respectat în comunitate. Stai de vorbă cu ei.

— Pentru că nici eu nu sunt de acord, aşa cum nu sunt nici ei, chiar dacă sunt nebuni. Marcus Chalfen nu are *dreptul*. Nu are dreptul să facă ce face. Nu e treaba lui. E treaba lui Dumnezeu. Dacă te amesteci în viaţa unei fiinţe, în *natura* unei fiinţe, chiar dacă e doar un şoarece, intri într-o arenă care îi aparţine lui Dumnezeu: creaţia. Sugerezi că minunea creaţiei lui Dumnezeu poate fi îmbunătăţită. Nu poate. Marcus Chalfen e *îngâmfat*. Se aşteaptă să fie venerat, când singurul din univers care merită venerat e Allah. Şi nu faci bine că-l ajuţi. Chiar şi propriul lui fiu l-a renegat. Aşa că, spuse Samad, incapabil de a reduce la tăcere actriţa dramatică ascunsă adânc în sufletul lui, şi eu trebuie să te reneg pe tine.

— Aşa, deci, una cu cartofi prăjiţi, fasole, ochiuri şi ciuperci pentru tine, Sammy bătrâne, spuse Archibald, apropiindu-se de masă şi dându-i farfuria. Şi una cu omletă cu ciuperci pentru mine…

— Şi un sendviş cu şuncă, spuse Mickey, care insistase să întrerupă cincisprezece ani de tradiţie aducând personal această farfurie; pentru tânărul profesor.

— *N-o* să mănânce aia la masa mea.

— Ei, haide, Sam, începu Archie cu blândeţe. Mai lasă băiatul în pace.

— Am zis că *n-o* să mănânce aia la masa mea!

Mickey se scărpină pe frunte.

— Fir-aş al dracului, devenim puţin cam fundamentalişti la bătrâneţe, nu?

— Am zis…

— Cum doreşti, *Abba*, spuse Magid, cu acelaşi zâmbet enervant al iertării totale. Îşi luă farfuria de la Mickey şi se aşeză la masa alăturată, lângă Clarence şi Denzel. Denzel îl întâmpină cu un rânjet.

— Clarence, io-te! Prinţişoru'-n alb. O venit să joace domino. Numa' ce m-am uitat la el ş-am văz't că ştie să joace domino. Cre' că-i espert.

— Pot să-ţi pun o întrebare? spuse Magid.

— Cate-go-ric. Zi-i.

— Crezi că ar trebui să mă întâlnesc cu fratele meu?

— Hmm. Nu cre' că po' să-ţi zic io, răspunse Denzel, după un scurt moment de gândire pe parcursul căruia puse jos o piesă de cinci puncte.

— Io aş zice c-arăţi ca un flăcău care poa' să hotărască singur, spuse Clarence precaut.

— Aşa crezi?

Magid se întoarse la prima masă, unde tatăl lui încerca din răsputeri să-l ignore, iar Archie îşi făcea de lucru cu omleta.

— Archibald! Să mă întâlnesc cu fratele meu sau nu?

Archie se uită vinovat la Samad, apoi din nou în farfurie.

— Archibald! E o întrebare foarte importantă pentru mine. Să mă duc sau nu?

— Dă-i drumul, spuse Samad acru. Răspunde-i. Dacă preferă să ceară sfaturi de la doi proşti bătrâni şi un om pe care abia l-a cunoscut, decât de la propriul lui tată, atunci lasă-l în pace. Deci? Să se ducă?

Archie se foi jenat.

— Păi… eu nu pot… adică, nu eu trebuie să decid… Presupun că dacă vrea… şi totuşi, dacă nu ne gândim…

Samad îşi înfipse atât de violent pumnul în ciupercile lui Archie, încât omleta alunecă cu totul de pe farfurie şi ateriză pe jos.

— Hotărăşte-te, Archibald. Măcar o dată în viaţa ta jalnică, hotărăşte-te.

— Ăăă… cap, da, spuse Archie pe nerăsuflate, băgând mâna în buzunar în căutarea unui bănuţ de douăzeci de penny. Pajură, nu. Gata?

Moneda se ridică şi se răsuci în aer aşa cum se ridică şi se răsuceşte o monedă de fiecare dată într-o lume perfectă,

sclipind şi apoi arătându-şi partea întunecată suficient cât să te farmece. Apoi, la un anumit moment al ascensiunii ei triumfale, începu să descrie un arc, iar arcul se îndrepta în direcţia greşită, şi Archibald îşi dădu seama că moneda nu venea deloc înapoi spre el, ci se ducea dincolo de el, departe dincolo de el, şi se întoarse odată cu ceilalţi ca să o urmărească încheind o rotire elegantă către automatul de *pinball*, iar apoi intrând cu un salt direct în fanta pentru monede. Uriaşul animal se aprinse instantaneu; bila fu lansată şi îşi începu traseul haotic şi zgomotos prin labirintul de uşiţe batante, obstacole automate, tuburi şi clopoţei, până când, pentru că acolo nu era nimeni care s-o ajute, s-o direcţioneze, se opri şi căzu înapoi în gaura care o înghiţi.

— Fir-ar a dracului, spuse Archibald, vizibil şocat. Ce şanse erau, hă?

*

Un loc neutru. Şansele de a găsi aşa ceva în ziua de azi sunt slabe, poate chiar mai slabe decât avusese trucul lui Archie cu maşina de *pinball*. Ce *cantitate* de rahat trebuie curăţată dacă vrem să o luăm de la capăt. Rasă. Pământ. Proprietate. Credinţă. Furt. Sânge. Şi mai mult sânge. Şi mai mult. Şi nu doar *locul* trebuie să fie neutru, ci şi mesagerul care te duce în acel loc, şi mesagerul care-l trimite pe mesager. Nu mai există oameni sau locuri din astea în Nordul Londrei. Dar Joyce încercă să se descurce cu ce avea. Întâi se duse la Clara. În instituţia de învăţământ la care se ducea în prezent Clara, o universitate din cărămidă roşie, în sud-vestul Londrei, lângă Tamisa, exista o cameră unde stătea ea să înveţe în după-amiezile de vineri. O profesoară amabilă îi împrumutase cheia. O încăpere tot timpul goală între trei şi şase. Conţinutul: o tablă, câteva mese, nişte scaune, două veioze rabatabile, un proiector, un fişier, un computer. Nimic mai vechi de doisprezece ani, Clara putea garanta. Nici universitatea nu avea decât doisprezece ani. Construită pe un teren gol, sterp – nu peste cimitire indiene, nici peste viaducte romane, fără nici o navă spaţială îngropată dedesubt, nici o fundaţie a vreunei biserici de mult dispărute. Doar pământ. Cel mai neutru loc posibil. Clara îi dădu cheia lui Joyce, iar Joyce i-o dădu lui Irie.

— Dar de ce eu? Eu nu sunt implicată.

— Exact, dragă. Iar eu sunt prea implicată. Dar tu eşti perfectă. Fiindcă tu îl cunoşti, dar nu-l *cunoşti*, spuse Joyce plină de mister.

Îi dădu lui Irie paltonul ei lung, nişte mănuşi şi o căciulă de-a lui Marcus, cu un moţ ridicol în vârf.

— Şi pentru că îl iubeşti, chiar dacă el nu te iubeşte pe tine.

— Da, mersi, Joyce. Mersi că mi-ai adus aminte.

— Dragostea e motivul, Irie.

— Nu, Joyce, nu, dragostea nu e motivul, în mama măsii.

Irie stătea pe treptele de la intrare în casa familiei Chalfen, privindu-şi aburii groşi ai respiraţiei în aerul îngheţat al nopţii.

— E doar un cuvânt de opt litere care vinde asigurări de viaţă şi balsam de păr. E-al dracului de *frig* afară. Îmi rămâi datoare.

— Toţi suntem datori cuiva, aprobă Joyce, apoi închise uşa.

Irie coborî pe strada pe care o ştia de-o viaţă şi merse pe un drum pe care îl parcursese de milioane de ori. Dacă ar fi întrebat-o cineva în acel moment ce înseamnă amintirea, care e *cea mai pură definiţie* a amintirii, ar fi răspuns aşa: strada pe care erai când ai sărit pentru prima dată pe un morman de frunze moarte. Mergea de-a lungul ei chiar acum. Cu fiecare foşnet cu care strivea frunzele sub picior, îi revenea amintirea foşnetelor anterioare. Era pătrunsă de mirosuri familiare: aşchii de lemn ude şi pietriş de la rădăcina unui copac, rahat proaspăt sub un strat de frunze ude. Era mişcată de aceste senzaţii. În ciuda faptului că optase pentru o viaţă dedicată stomatologiei, nu-şi pierduse încă poezia din suflet, adică mai trecea câteodată prin câte un moment proustian, nu prea des, deşi adeseori senzaţiile ei erau legate de dinţi. Simţi o înţepătură – aşa cum ţi se întâmplă la un dinte sensibil, sau la un „dinte-fantomă“, la care nervul e expus – simţi o *înţepătură* când trecu pe lângă garajul unde ea şi Millat, la treisprezece ani, număraseră pe tejghea o sută cincizeci de bănuţi, furaţi dintr-un fost borcan de gem al familiei Iqbal, în încercarea disperată de a cumpăra un pachet de ţigări. Simţi o *durere* (ca la încălecarea urâtă a doi dinţi, care se împing unul pe altul) când trecu pe lângă parcul unde se plimbau cu bicicleta când erau copii, unde fumaseră prima ţigară cu iarbă, unde el o sărutase o dată, în timpul unei furtuni. Irie ar fi vrut să se abandoneze acestor închipuiri trecut-prezent: să se înfăşoare în ele, să le facă mai dulci, mai îndelungate, mai ales sărutul. Dar ţinea în mână o cheie rece, şi în jurul ei erau

vieţi mai ciudate decât închipuirile, mai amuzante decât închipuirile, mai crude decât închipuirile, şi cu consecinţe pe care închipuirile nu le au niciodată. Nu *voia* să fie implicată în povestea interminabilă a acelor vieţi, dar *era*, şi se văzu trasă de păr către deznodământul acelor vieţi, chiar pe strada mare – *Mali Kebab, La domnu' Cheung, La Raj, Brutăria Malkovich* – le putea spune şi cu ochii închişi; şi apoi la vale, pe sub podul cu rahat de porumbel şi pe strada aceea mare care se varsă în Parcul Gladstone de parcă ar cădea într-un ocean verde. Puteai să te îneci în amintiri ca astea, dar ea încerca să se ridice la suprafaţă şi să se elibereze de ele. Sări peste gardul scund care înconjura casa familiei Iqbal, aşa cum făcuse de milioane de ori, şi sună la uşă. Timpul trecut, viitor imperfect.

La etaj, în camera lui, Millat îşi petrecuse ultimele cincisprezece minute încercând să priceapă instrucţiunile scrise ale fratelui Hifan cu privire la actul prosternării (din broşura *Cum să venerăm corect*):

> *SAJDA*: prosternarea. În *sajda*, degetele trebuie să fie împreunate, îndreptate spre *qibla* pe aceeaşi linie cu urechile, iar capul trebuie să stea între mâini. Este *fard* ca fruntea să fie sprijinită pe ceva curat, cum ar fi o piatră, un petic de pământ, o bucată de lemn, de pânză, şi se spune (de către înţelepţi) că este *wajib* ca şi nasul să fie lipit de pământ. Nu e permis ca doar nasul să fie lipit de pământ fără un motiv serios. Este *makruh* ca doar fruntea să fie sprijinită pe pământ. În *sajda*, *Subhana rabbiyal-ala* trebuie spusă de cel puţin trei ori. Şiiţii spun că e mai bine ca *sajda* să fie făcută pe o cărămidă din lut de Karbala. Este ori *fard*, ori *wajib* ca două picioare sau cel puţin câte un deget de la fiecare picior să atingă pământul. Există şi înţelepţi care spun că e *sunnat*. Adică, dacă nu sunt pe pământ două picioare, *namaz* fie nu va fi acceptată, fie va deveni *makruh*. Dacă, în *sajda*, fruntea, nasul sau picioarele sunt ridicate de pe pământ pentru scurt timp, nu se întâmplă nimic. În *sajda*, este *sunnat* să îndoi degetele de la picioare şi

să le întorci spre *qibla*. Stă scris în *Radd-ul-mukhtar* că cei care spun…

Până aici ajunsese, şi mai avea încă trei pagini. Îl trecuseră transpiraţii reci în încercarea de a-şi aminti tot ce era *halal* sau *haraam*, *fard* sau *sunnat*, *makruh-tahrima* (interzis categoric) sau *makruh-tanzihi* (interzis, dar nu atât de categoric). Pierdut, îşi sfâşiase tricoul, îşi legase în toate direcţiile mai multe curele în jurul pieptului său spectaculos, se aşezase în faţa oglinzii şi repetase un alt rol, mai uşor, unul pe care îl cunoştea în amănunt:

La mine te uiţi? La mine te uiţi?
Păi, la cine dracu' altcineva te uiţi, hă?
Nu mai văd pe nimeni aici.
La mine te uiţi?

Era în toiul acţiunii, arătându-şi pistoalele şi cuţitele invizibile în faţa uşii de la dulap, când intră Irie.

— Da, spuse Irie, iar el păru stânjenit. La tine mă uit.

Repede şi cu voce scăzută, îi spuse cum e cu locul neutru, cu clasa, cu data, cu ora. Făcu un apel personal la compromis, pace şi grijă (toată lumea făcea astfel de apeluri), apoi se apropie şi îi puse cheia rece în palma caldă. Îi atinse pieptul, aproape fără să vrea. Chiar în locul dintre două curele în care inima lui, strânsă de fâşiile de piele, bătea atât de puternic încât ea o simţea bubuindu-i în ureche. Neavând experienţă în domeniu, era normal ca Irie să confunde palpitaţiile cauzate de oprirea circulaţiei sângelui cu pasiunea înăbuşitoare. Cât despre Millat, trecuse foarte mult timp de când îl atinsese cineva, sau de când atinsese el pe cineva. Mai adăugaţi la asta contribuţia amintirilor, contribuţia a zece ani de iubire neîmpărtăşită, contribuţia unei lungi, lungi prietenii – rezultatul era inevitabil.

În scurt timp braţele fură implicate, picioarele fură implicate, buzele fură implicate, iar ei se rostogoleau pe podea, implicaţi la vintre (greu să te implici mai mult de-atât), făcând dragoste pe un covoraş de rugăciune. Însă apoi, la fel de brusc şi de febril cum începuse, se termină; se desprinseră unul de altul cu groază, din motive diferite, Irie sărind goală şi năucă lângă uşă, jenată şi ruşinată pentru că vedea cât de mult regreta el; iar Millat îşi luă covoraşul de rugăciune şi îl îndreptă către Kaaba, asigurându-se că nu era aşezat mai sus de nivelul podelei, că nu era pus pe cărţi sau pe pantofi, apoi îşi împreună degetele şi şi le îndreptă către *qibla*, pe aceeaşi linie cu urechile, asigurându-se că atât

fruntea, cât şi nasul atingeau podeaua, cu două picioare bine înfipte în pământ, dar fără ca degetele de la picioare să-i fie îndoite, aşezându-se prosternat în direcţia Kaabei, dar nu *pentru* Kaaba, ci numai pentru *Allahu ta'ala*. Se asigură că face toate astea perfect, în timp ce Irie plângea şi se îmbrăcă şi plecă. Se asigură că face toate astea perfect, pentru că el se credea urmărit de marea cameră de filmat din ceruri. Se asigură că face toate astea perfect pentru că erau *fard* şi „cel care vrea să schimbe regulile venerării devine necredincios" (din broşura *Calea cea dreaptă*).

*

Nici în iad nu există mânie mai mare *et cetera, et cetera*. Irie ieşi fierbinte la faţă din casa familiei Iqbal şi merse direct spre casa familiei Chalfen, cu gândul la răzbunare. Dar nu împotriva lui Millat. Ci mai degrabă *în apărarea* lui Millat, căci ea fusese întotdeauna apărătorul lui, cavalerul lui alb-negricios. Vedeţi voi, Millat nu o iubea. Iar ea credea că Millat nu o iubeşte fiindcă nu poate. Credea că el e atât de distrus, încât nu mai putea iubi pe nimeni. Voia să-l găsească pe cel care îl *distrusese* în asemenea hal; voia să-l găsească pe cel care îl făcuse *incapabil să o iubească*.

Lumea modernă are ceva ciudat. Auzi fetele prin toaletele cluburilor zicând: „Da, s-a dus dracului şi m-a lăsat. Nu mă iubea. Pur şi simplu nu putea *să conceapă* dragostea. Era prea dus ca să ştie *cum* să mă iubească". Păi, cum de s-a întâmplat aşa ceva? Ce are secolul ăsta de neiubit de ne-a convins că suntem, în ciuda tuturor lucrurilor, pur şi simplu demni de a fi iubiţi ca oameni, ca specie? Ce ne-a făcut să credem că cineva care nu ne iubeşte e distrus, are o problemă, *un defect*? Şi mai ales dacă ne înlocuiesc cu un zeu, sau cu o madonă care plânge, sau cu chipul lui Hristos apărut în miezul unei chifle – atunci spunem că sunt nebuni. Duşi. Înapoiaţi. Suntem atât de convinşi că noi suntem buni, şi că dragostea noastră e un lucru bun, încât nu putem suporta să credem că există ceva mai demn de a fi iubit decât noi, mai vrednic de a fi venerat. Felicitările de aniversare ne spun de obicei că toată lumea merită să fie iubită. Nu. Toată lumea merită apă curată. Nu toată lumea merită să fie iubită tot timpul.

Millat nu o iubea pe Irie, iar Irie era sigură că există cineva pe care poate da vina pentru asta. Creierul începu să-i

bubuie. Care era cauza, rădăcina? Faptul că Millat nu-şi găsea locul. Care era cauza, rădăcina faptului că Millat nu-şi găsea locul? Magid. El se născuse al doilea din cauza lui Magid. Din cauza lui Magid, era fiul mai mic.

Joyce îi deschise uşa şi Irie se duse direct la etaj, hotărâtă cu răutate să-l facă pe Magid să fie al doilea fiu măcar o dată, de data asta mai mic cu douăzeci şi cinci de minute. Îl luă brusc în braţe, îl sărută şi făcu dragoste cu el cu furie şi cu mânie, fără conversaţie şi fără afecţiune. Îl rostogoli peste tot, îl trase de păr, îşi înfipse în spinarea lui ce unghii mai avea, iar când el îşi dădu drumul, ea fu mulţumită să observe că el oftă de parcă ceva îi fusese răpit. Dar se înşela dacă o socotea drept o victorie. Pentru că el îşi dădu seama imediat unde fusese ea, de ce se afla aici, iar asta îl întristă. Rămaseră împreună mult timp în tăcere, goi, în timp ce lumina toamnei se scurgea din cameră cu fiecare minut care trecea.

— Mi se pare, spuse în sfârşit Magid, în vreme ce luna devenea mai clară decât soarele, că ai încercat să iubeşti un bărbat de parcă el ar fi o insulă, iar tu ai fi naufragiată şi ai putea marca teritoriul cu un X. Mie mi se pare că e prea târziu pentru toate astea.

Apoi îi dădu pe frunte o sărutare care semăna cu un botez, iar ea plânse ca un copil.

*

Ora 3 după-amiaza, 5 noiembrie 1992. Fraţii se întâlnesc (*în sfârşit*) într-o cameră goală după o pauză de opt ani şi află că genele lor, aceşti profeţi ai viitorului, au ajuns la concluzii diferite. Millat este uimit de diferenţe. Nasul, linia maxilarului, ochii, părul. Fratele lui i se pare un străin, şi i-o spune.

— Numai pentru că aşa vrei tu să fiu, spune Magid cu o privire meşteşugită.

Dar Millat e opac, nu-l interesează ghicitorile, iar dintr-un singur foc pune o întrebare şi îşi dă singur răspunsul.

— Deci mergi până la capăt cu asta, da?

Magid ridică din umeri.

— Nu e planul meu, ca să-l opresc sau să-l pornesc, frate, însă da, intenţionez să fiu de ajutor acolo unde pot. E un proiect măreţ.

— E abominabil. (din broşura *Sfinţenia Creaţiei*)

Millat trage un scaun de la una dintre mese şi se aşază pe el invers, ca un crab prins în capcană, cu braţele şi picioarele aruncate în părţi.

— Eu o văd mai degrabă ca o corectare a greşelilor Creatorului.

— Creatorul nu face greşeli.

— Deci vrei să mergi mai departe?

— Po' să pui pariu.

— Şi eu la fel.

— Atunci, asta e, nu? E hotărât deja. KEVIN va face tot ce e nevoie pentru a te opri pe tine şi pe cei ca tine. Şi cu asta s-a terminat, fir-ar a dracului.

Însă contrar celor înţelese de Millat, acesta nu e un film, şi nu s-a terminat, fir-ar a dracului, tot aşa cum nici n-a început, fir-ar a dracului. Fraţii încep să se certe. Conflictul degenerează în câteva clipe, iar ei îşi bat joc de ideea de loc neutru; în schimb, umplu încăperea cu istorie – istorie trecută, prezentă şi viitoare (căci există aşa ceva) – ei iau ce a fost alb şi îl mânjesc cu rahatul puturos al trecutului ca nişte copii agitaţi, fecalofili. Acoperă această încăpere neutră cu ei înşişi. Fiecare chin, cele mai vechi amintiri, fiecare principiu dezbătut, fiecare credinţă contestată.

Millat aranjează scaunele astfel încât să demonstreze viziunea asupra sistemului solar descrisă atât de limpede şi de remarcabil în Coran, cu secole înainte de ştiinţa occidentală (din broşura *Coranul şi Cosmosul*); Magid desenează pe o tablă câmpul de bătălie al lui Mangal Pande, şi face o reconstrucţie detaliată a posibilei traiectorii a gloanţelor, iar pe cealaltă tablă desenează o diagramă care reprezintă o enzimă restrictivă tăindu-şi drum curat printr-o secvenţă de nucleotide; Millat foloseşte computerul drept televizor, un burete de şters tabla drept poza cu Magid-şi-capra, apoi joacă singur rolurile fiecărui unchi, fiecărei străm ătuşi şi fiecărui contabil al vărului care au venit la ei în acel an în scopul blasfemator de a venera o icoană; Magid foloseşte proiectorul pentru a lumina un articol pe care l-a scris, conducându-l pe fratele lui pas cu pas prin această argumentare, apărând patentele organismelor modificate genetic; Millat foloseşte fişierul drept substitut pentru un altul, pe care îl dispreţuieşte, îl umple cu scrisori imaginare între un om de ştiinţă evreu şi un musulman necredincios; Magid pune trei scaune unul lângă altul şi le luminează cu două veioze rabatabile, iar acum sunt doi fraţi într-o maşină, tremurând şi strânşi unul într-altul, până când, după câteva minute, sunt despărţiţi pe vecie, iar un avion de hârtie decolează.

Şi tot aşa, şi tot aşa.

Ceea ce demonstrează că e adevărat ceea ce s-a spus de multe ori până acum despre imigranţi; sunt *ingenioşi*; se descurcă. Folosesc ce pot, când pot.

*

Fiindcă ne imaginăm adesea că imigranţii sunt mereu în mişcare, capabili să-şi schimbe direcţia în orice clipă, capabili să-şi folosească legendara putere de regenerare oricând. Ni s-a povestit despre resursele domnului Schmutters, sau despre mobilitatea domnului Banajii, care ajung cu vaporul pe Insula Ellis sau la Dover sau la Calais şi păşesc pe pământurile lor străine ca *oameni noi*, eliberaţi de orice fel de povară, fericiţi şi dispuşi să lase pe docuri ceea ce-i face diferiţi; ei îşi încearcă norocul în acest loc nou, şi devin una cu acest pământverdeşiplăcutşiliberalalcelorliberi.

Ei pornesc pe orice drum le apare în cale, iar dacă se întâmplă ca acesta să fie o fundătură, atunci domnul Schmutters şi domnul Banajii pornesc veseli pe un alt drum, croindu-şi calea prin Ţara Fericită şi Multiculturală. Ei, bravo lor. Dar Magid şi Millat nu reuşiseră. Părăsiră acea încăpere neutră aşa cum intraseră: împovăraţi, apăsaţi, incapabili de a se abate de la drumul lor sau de a-şi schimba în vreun fel traiectoriile separate şi periculoase. Nu par să progreseze deloc. Cinicii ar putea spune că nici măcar nu se mişcă – că Magid şi Millat sunt două dintre săgeţile tâmpite ale lui Zenon, ocupând un spaţiu egal cu ei înşişi şi, ceea ce e şi mai îngrozitor, egal cu cel al lui Mangal Pande, egal cu cel al lui Samad Iqbal. Doi fraţi, captivi în secunda nemişcării. Doi fraţi care pervertesc toate încercările de a data această poveste, de a le da de urmă, de a oferi ani şi zile, fiindcă nu există, nu a existat şi nu va exista niciodată nici o *durată*. De fapt, nimic nu se mişcă. Nimic nu se schimbă. Ei aleargă pe loc. Paradoxul lui Zeno.

Dar care era *treaba* lui Zeno aici (toată lumea are câte o treabă), care era *unghiul* lui? Există un curent de opinie care susţine că paradoxurile lui fac parte dintr-un program *spiritual* mai larg. De a

> (a) consacra în primul rând multiplicitatea, pe *Cei Mulţi*, ca pe o iluzie, şi de a

(b) demonstra astfel că realitatea este un întreg perfect şi curgător. Un *Unu* singular şi indivizibil.

Pentru că dacă putem împărţi la nesfârşit realitatea în segmente, aşa cum au făcut fraţii în acea zi, în acea încăpere, rezultatul e un paradox insuportabil. Suntem mereu nemişcaţi, nu ne ducem nicăieri, nu există progres.

Însă multiplicitatea nu e o iluzie. Şi nici viteza cu care cei-din-creuzetul-în-fierbere se aruncă spre ea nu e. Lăsând la o parte paradoxurile, ei aleargă, la fel cum alerga Ahile. Şi îi vor depăşi pe cei care neagă, la fel de sigur cum e că Ahile ar fi putut depăşi în viteză ţestoasa. Da, Zeno avea un unghi. Îşi dorea acel Unu, dar lumea reprezintă Mulţi. Cu toate astea, paradoxul e ispititor. Cu cât se străduieşte Ahile mai mult să prindă ţestoasa, cu atât mai elocvent îşi exprimă ţestoasa avantajul. La fel, fraţii aleargă spre viitor numai pentru a-şi da seama că îşi exprimă din ce în ce mai elocvent trecutul, acel loc unde *tocmai au fost*. Pentru că aceasta e cealaltă caracteristică a imigranţilor (refugiaţi, *émigrés,* călători): ei nu pot scăpa de istoria lor, aşa cum nici noi nu putem scăpa de umbra noastră.

18

Sfârşitul Istoriei versus Ultimul Om

— Uitaţi-vă în jurul *vostru*! Ce vedeţi? Care este rezultatul acestei aşa-zise *democraţii*, al acestei aşa-zise *libertăţi*, al acestei aşa-zise *eliberări*? Oprimare, persecuţie, *măcel*. Fraţilor, se vede la televizor în fiecare zi, în fiecare seară, în fiecare *noapte*! Haos, dezordine, *confuzie*. Lor nu le e nici ruşine, nici jenă, nu au nici *conştiinţă de sine*! Nu încearcă să se ascundă, să învăluie, să *mascheze*! Ei ştiu ce ştim şi noi: întreaga lume e în fierbere! Peste tot oamenii se complac în obscenităţi, promiscuitate, *depravare*, viciu, corupţie şi *plăceri*. Întreaga lume este afectată de o boală cunoscută drept *Kufr* – starea de respingere a unicităţii Creatorului – refuzul de a recunoaşte infinita binecuvântare a Creatorului. Iar în această zi, 1 decembrie 1992, aduc dovada că nu există nimic vrednic de veneraţie în afară de unicul *Creator*, nimeni egal cu *El*. Astăzi vom afla că cei pe care Creatorul i-a îndrumat nu pot fi *rău îndrumaţi*, şi că cei pe care i-a *îndrumat rău* de la calea cea dreaptă nu se vor întoarce la calea cea dreaptă până când Creatorul nu îi va *călăuzi* şi nu îi va aduce la *lumină*. Îmi voi începe acum cea de-a treia predică, pe care am numit-o „Războiul ideologic“, iar asta înseamnă – explic pentru cei care nu înţeleg – războiul acestor lucruri… acestor ideologii, împotriva fraţilor de la KEVIN… ideologie înseamnă un fel de spălare a creierului… iar noi suntem îndoctrinaţi, prostiţi şi *ni se spală creierele*, fraţii mei! Astfel că voi încerca să elucidez, să explic şi să *lămuresc*…

Nimeni din sală nu avea să recunoască, dar fratele Ibrāhīm ad-Din Shukrallah nu era un mare orator, dacă te gândeai bine. Chiar dacă treceai cu vederea obiceiul lui de a folosi câte trei cuvinte acolo unde şi unul era suficient, de a sublinia ultimul cuvânt al acestor triplete cu inflexiunile lui caraibe, chiar dacă ignorai toate astea, aşa cum încercau cu toţii, tot te dezamăgea din punct de vedere al fizicului. Avea o bărbuţă rară, era cam cocoşat, făcea gesturi stupide şi crispate şi aducea vag cu Sidney Poitier, ceea ce nu avea nici pe departe darul de a impune un respect serios. Şi era scund. La acest capitol se simţea Millat cel mai dezamăgit. În sală se simţi o nemulţumire palpabilă când fratele Hifan îşi termină

semnificativul discurs introductiv şi faimosul dar măruntul frate Ibrāhīm ad-Din Shukrallah traversă încăperea până la podium. Nu că cineva ar cere ca un învăţat al Islamului să fie înalt cât un turn, sau că ar îndrăzni vreo clipă să sugereze că Creatorul nu-l făcuse pe fratele Ibrāhīm ad-Din Shukrallah tocmai de înălţimea pe care El, cu sfânta Lui atotputernicie, o alesese. Cu toate astea, nu te puteai abţine să îţi spui în gând, pe când Hifan cobora stânjenit microfonul, iar fratele Ibrāhīm se întindea stânjenit să ajungă la el, nu te puteai abţine să nu-ţi spui în gând, în stilul personal al fratelui de a accentua fiecare al treilea cuvânt: un metru *şaizeci*.

O altă problemă a fratelui Ibrāhīm ad-Din Shukrallah, poate cea mai mare dintre probleme, era marea lui afecţiune pentru tautologie. Deşi promitea să explice, să elucideze şi să clarifice, din punct de vedere lingvistic lăsa impresia unui câine care se învârte în jurul propriei cozi:

— Deci există multe feluri de război… Voi numi câteva. Războiul chimic este atunci când nişte oameni se omoară unii pe alţii *chimic* în război. Acest război poate fi groaznic. Războiul fizic! Adică războiul cu arme fizice, în care oamenii se omoară unii pe alţii *fizic*. Şi mai există războiul microbilor, în care un om, el ştie că are virusul HIV şi se duce într-o ţară şi-şi răspândeşte microbul la femeile uşoare din acea ţară şi creează războiul *microbilor*. Războiul *psihologic*, care e unul dintre cele mai diavoleşti, războiul în care duşmanul încearcă să te înfrângă psihologic. Acesta se numeşte război psihologic. Dar războiul ideologic! Acesta este cel de-al şaselea război, care este cel mai rău război…

Şi cu toate astea, fratele Ibrāhīm ad-Din Shukrallah era nu mai puţin decât fondatorul organizaţiei KEVIN, un om impresionant, cu o reputaţie formidabilă. Născut Monty Clyde Benjamin, în Barbados, în 1960, fiul unor alcoolici prezbiterieni desculţi, loviţi de sărăcie, el se converti la Islam după o „viziune“, la vârsta de paisprezece ani. La optsprezece ani, părăsi verdele luxuriant al pământului natal pentru deşertul din jurul Riyadh-ului şi pentru cărţile de pe rafturile Universităţii Islamice Al-Imam Muhammad ibn Saud. Acolo studie araba timp de cinci ani, fu dezamăgit de mare parte a clericilor islamici şi îşi exprimă pentru prima dată dispreţul pentru ceea ce numea „secularişti religioşi“, acei *ulama*[1] neghiobi care încearcă să separe religia de politică. Credinţa lui era că multe mişcări politice radicale moderne erau relevante pentru Islam şi, mai mult, că ele se regăseau în Coran, dacă le căutai cu suficientă atenţie. Scrise mai multe articole pe această temă, pentru a-şi da seama că

propriile lui opinii radicale nu erau bine-venite la Riyadh. Era considerat o problemă, iar viaţa îi fu ameninţată „de multe, numeroase, *nenumărate* ori“. Astfel că în 1984, dorind să-şi continue studiile, fratele Ibrāhīm veni în Anglia, se încuie în garajul din Birmingham al mătuşii lui şi mai petrecu acolo încă cinci ani, doar cu Coranul şi cu fasciculele din *Fericire Eternă*. Îşi primea mâncarea prin uşiţa pisicii, îşi depunea excrementele într-o cutie de metal de la biscuiţi marca Coronation pe care o scotea afară în acelaşi fel şi urma un program zilnic riguros de flotări şi genuflexiuni pentru a preveni atrofierea muşchilor. Ziarul *Selly Oak Reporter* publicase regulat scurte articole despre el în această perioadă, poreclindu-l „Gurul din garaj“ (având în vedere existenţa numeroasei populaţii musulmane din Birmingham, această denumire a fost considerată preferabilă sugestiei făcute în şedinţa de redacţie, „Nebunul de la zdup“) şi se distrase luându-i un interviu confuzei lui mătuşi, numită Carlene Benjamin, enoriaşă smerită a Bisericii lui Iisus Hristos a Mormonilor.

Aceste articole, crude, batjocoritoare şi jignitoare, fuseseră scrise de un oarecare Norman Henshall şi deveniseră acum clasice în felul lor, fiind distribuite membrilor KEVIN din toată Anglia drept exemplu (dacă mai era nevoie de un exemplu) pentru virulentul element anti-KEVIN care începuse să înflorească în presă chiar din acest stadiu de embrion al mişcării lor. Observaţi – erau sfătuiţi membrii KEVIN – observaţi că articolele lui Henshall se opresc brusc în mai ’87, chiar în luna în care fratele Ibrāhīm ad-Din Shukrallah reuşise să o convertească pe mătuşa Carlene prin uşiţa pisicii, folosind nimic altceva decât purul adevăr, aşa cum fusese el rostit de supremul profet Mahomed (pacea fie cu El!). Observaţi că Henshall nu pomeneşte nimic de cozile formate de oameni veniţi să vorbească cu fratele Ibrāhīm ad-Din Shukrallah, atât de lungi încât se întindeau pe trei străzi din centrul lui Selly Oak, de la uşiţa pisicii până la sala de bingo! Observaţi de asemenea că acelaşi domn Henshall nu a publicat cele 637 de reguli şi legi pe care fratele le spicuise din Coran timp de cinci ani (şi pe care le pusese în ordinea stricteţii, iar apoi le împărţise în subgrupe, în funcţie de natura lor, de ex. *Cu privire la curăţenie şi la igiena genitală şi bucală*). Observaţi toate acestea, fraţi şi surori, iar apoi *minunaţi-vă* de puterea cuvântului transmis pe cale orală. Minunaţi-vă de devotamentul tinerilor din Birmingham!

Nerăbdarea şi entuziasmul lor erau atât de remarcabile (extraordinare, uimitoare, *fără precedent*), încât aproape înainte ca fratele să iasă din recluziune şi să o anunţe el

însuşi, ideea organizaţiei KEVIN se născuse în sânul comunităţilor de negri şi de asiatici. O nouă mişcare radicală, în care politica şi religia erau două feţe ale aceleiaşi monede. O grupare care se inspira liber din garvey-ism[2], din mişcarea pentru drepturile civile americane şi din înţelepciunea lui Elijah Muhammad, şi totuşi nu se îndepărta de litera Coranului. Salvatorii Eternului şi Victoriosului Popor Islamic. În 1992 erau deja o organizaţie mică, dar larg răspândită, cu ramuri ajungând până la Edinburgh sau Land's End, cu centrul în Selly Oak şi cu sufletul în High Road din Kilburn. KEVIN: o facţiune extremistă dedicată acţiunii directe, adesea violente, o grupare independentă, pe care restul comunităţii islamice o privea cu încruntare; populară în rândul celor între şaisprezece şi douăzeci şi cinci de ani; temută şi ridiculizată de presă; şi adunată în această seară în Kilburn Hall (plină până la refuz), stând pe scaune şi ascultând discursul fondatorului ei.

— Există trei lucruri, continuă fratele Ibrāhīm, aruncând o privire rapidă asupra notiţelor sale, pe care puterile coloniale vor să vi le facă, fraţi KEVIN. În primul rând, ele vor să vă ucidă *spiritual*… o, da, nimic nu preţuiesc ele mai mult decât *sclavia voastră mintală*. Sunteţi prea mulţi ca să lupte cu fiecare în parte! Dar dacă au pus stăpânire pe minţile voastre, atunci…

— Hei, se auzi încercarea unui gras de a vorbi şoptit. Frate Millat.

Era Mohammed Hussein-Ishmael, măcelarul. Transpira abundent, ca întotdeauna, şi îşi făcuse loc printr-un lung şir de oameni, aparent ca să se aşeze lângă Millat. Erau rude îndepărtate, iar în ultimele luni Mo se apropiase vertiginos de inima organizaţiei KEVIN (Hifan, Millat, Tyrone, Shiva, Abdul-Colin şi ceilalţi), prin mijlocirea banilor pe care îi pusese la bătaie şi a interesului său declarat pentru părţile mai „active" ale grupării. Personal, Millat încă mai era puţin suspicios în privinţa lui şi nu-i plăceau faţa lui mare şi băloasă, chica pletoasă care-i ieşea din *toki* şi respiraţia mirosind a pui.

— Îi târziu. Tre' să-nchid magazinu'. Da' am stat în spate o vreme. Am ascultat. Fratele Ibrāhīm e un om foarte impresionant, hmm?

— Îhî.

— Foarte impresionant, repetă Mo, bătându-l conspirativ pe Millat pe genunchi; un frate foarte impresionant.

Mo Hussein finanţa parţial turneul prin Anglia al fratelui Ibrāhīm, aşa că era în interesul lui (sau cel puţin îl făcea să se simtă mai mulţumit că donase două mii de lire) să-l considere pe frate impresionant. Mo era convertit recent la KEVIN (fusese timp de douăzeci de ani un musulman rezonabil), iar entuziasmul lui pentru grupare avea o dublă cauză. În primul rând, era foarte flatat, pur şi simplu flatat, că fusese considerat un om de afaceri musulman cu suficient de mult succes încât să i se ia banii. În circumstanţe obişnuite i-ar fi alungat în şuturi şi le-ar fi arătat unde să-şi bage un pui proaspăt scurs de sânge, dar adevărul era că la vremea aceea, Mo se simţea cam vulnerabil, căci deşirata lui nevastă irlandeză, Sheila, tocmai îl părăsise pentru un cârciumar; Se simţea puţin *emasculat*, aşa că atunci când KEVIN i-a cerut lui Ardashir cinci mii şi le-a primit, iar Nadir, de la măcelăria concurentă, a pus la bătaie trei mii, Mo a ieşit la înaintare cu un aer macho şi a dat cât a crezut el că face.

Al doilea motiv al convertirii lui Mo era ceva mai personal. Violenţa. Violenţa şi furtul. Timp de optsprezece ani, Mo fusese proprietarul celei mai cunoscute măcelării *halal* din Nordul Londrei, atât de cunoscută, încât reuşise să cumpere şi magazinul de alături şi să şi-l extindă pe al lui într-un fel de cofetărie/măcelărie. Iar în această perioadă, în care condusese cele două magazine, fusese victima unor atacuri fizice serioase şi a jafurilor, întotdeauna de trei ori pe an. Însă această cifră nu include numeroasele lovituri la cap, izbiturile rapide cu ranga, şuturile măiestrite între picioare şi toate celelalte care nu produc sângerări. Mo nu-şi suna nici măcar *soţia*, ce să mai vorbim de poliţie, pentru a raporta aceste atacuri. Nu: violenţă *serioasă*. Mo fusese tăiat cu cuţitul de cinci ori în total (*Ah*), îşi pierduse vârfurile a trei degete (*Nţţţ*), avusese ambele braţe şi ambele picioare rupte (*Aaauuu*), i se dăduse foc la picioare (*iii*), i se scoseseră dinţii cu lovituri de bocanc (*poc*), iar un glonte de la o armă cu aer comprimat (*ping*) îşi găsise culcuş în posteriorul lui din fericire cărnos. *Buf*. Iar Mo era un bărbat mare. Un bărbat mare cu ceva de spus. Bătăile nu-l umiliseră deloc, nu-l făcuseră să aibă grijă ce vorbeşte sau să meargă cocoşat. Dădea şi el la fel cum primea. Dar era un singur om împotriva unei armate. Nimeni nu-l putea ajuta. În ianuarie 1970, prima dată când a primit o lovitură de ciocan în coaste, s-a dus naiv la poliţie şi a depus plângere, primind drept răsplată o vizită nocturnă din partea a cinci poliţişti care l-au căptuşit bine. De atunci, violenţa şi furtul deveniseră o parte obişnuită a existenţei lui, o reprezentaţie tristă pentru spectatorii (bărbaţi musulmani în vârstă şi tinere mame

musulmane) care veneau să cumpere pui, iar apoi se grăbeau să iasă, de teamă să nu le vină şi lor rândul. Violenţa şi furturile. Făptuitorii erau de la elevi de gimnaziu care veneau la secţiunea cu dulciuri a magazinului ca să cumpere dulciuri (din care cauză Mo nu lăsa înăuntru decât câte un singur copil de la Glenard Oak odată. Bineînţeles, asta nu avea nici un efect, îl băteau şi câte unul, pe rând), la beţivani bătrâni, infractori adolescenţi, părinţii infractorilor adolescenţi, fascişti în general, neo-nazişti în special, echipa locală de *snooker*, echipa de *darts*, echipa de fotbal şi găşti uriaşe de secretare guralive cu fuste albe şi tocuri mortale. Aceşti diverşi oameni aveau faţă de el diverse obiecţii: era pakistanez (încearcă să-i explici unui băiat care stă la casă la Office Superworld, uriaş şi beat mort, că eşti din Bangladesh); în jumătate din magazin vindea carne pakistaneză ciudată; avea chică; îi plăcea Elvis („Deci îţi place Elvis, da? Da? Aşa, pakistanezule? Da?“); preţul ţigărilor la el; depărtarea de casa lui („De ce nu te-ntorci la tine-n ţară?“ „Păi, atunci cum ţi-aş mai vinde ţigări?“ *Buf*); sau pur şi simplu faţa lui. Dar toţi aceşti oameni aveau ceva în comun. Toţi erau albi. Şi acest simplu fapt contribuise mai mult la politizarea lui Mo de-a lungul anilor decât toate apelurile partidelor, mitingurile de protest şi petiţiile care-ar fi existat vreodată. Acest fapt îl înfipsese mai adânc în credinţa lui chiar decât ar fi putut-o face o apariţie a îngerului Jabrail. Ultima picătură, dacă o putem numi aşa, căzuse cu o lună înainte de a intra în KEVIN, când trei „tineri“ albi îl legaseră, îi făcuseră vânt pe scările care duceau în pivniţă, îi furaseră toţi banii şi îi dăduseră foc la magazin. Încheieturile lui capabile să se îndoaie pe spate (rezultat al multiplelor fracturi) l-au salvat. Dar se săturase să tot fie atât de aproape de moarte. Când cei de la KEVIN i-au dat lui Mo o broşură în care se spunea că există un război în desfăşurare, se gândi: *nu zău*. În sfârşit, cineva vorbea pe limba lui. Mo fusese în prima linie a acestui război timp de optsprezece ani. Iar KEVIN părea să înţeleagă că asta nu era *de ajuns* – faptul că avea copii care trăiau bine, se duceau la o şcoală bună, luau lecţii de tenis, aveau pielea prea deschisă la culoare ca să se lege cineva de ei vreodată. Bine. Dar nu destul de bine. *El* îşi dorea puţină răzbunare. Pentru *el*. Voia ca fratele Ibrāhīm să stea la acel pupitru şi să disece cultura creştină şi morala occidentală până când se alegea praful de ea. Voia să i se explice natura degenerată a acestor oameni. Voia să-i cunoască istoria şi politica şi cauza, rădăcina. Voia să le fie prezentată arta, ştiinţa, ce le plăcea şi ce nu le plăcea. Dar cuvintele nu aveau să fie niciodată suficiente; auzise atât de

multe cuvinte (*Dacă aţi vrea să faceţi o plângere… Dacă nu vă supăraţi, spuneţi-ne exact cum arăta atacatorul*), şi nu erau niciodată la fel de bune ca acţiunea. Voia să înţeleagă *de ce* continuau oamenii ăştia să-l bată până-i suna apa-n cap. Şi mai voia să-i bată şi el pe oamenii ăştia până le suna apa-n cap.

— Foarte impresionant, Millat, nu? Exact cum am sperat.

— Îhî, făcu Millat, disperat. Dacă zici tu. Mai puţină vorbărie, mai multă acţiune, asta-i părerea mea. Necredincioşii sunt peste tot.

Mo dădu energic din cap.

— A, sigur, frate. Suntem ca două picături de apă în privinţa asta. Am auzit că sunt unii, spuse Mo coborând vocea şi lipindu-şi buzele grase şi transpirate de urechea lui Millat, care sunt foarte nerăbdători să treacă la acţiune. Acţiune imediată. Am vorbit cu fratele Hifan. Despre 31 decembrie. Şi cu fratele Shiva şi cu fratele Tyrone…

— Da, da. Îi cunosc. Sunt chiar inima organizaţiei KEVIN.

— Şi mi-au zis că *tu* îl cunoşti personal pe tip… pe savantul ăsta. Ai o poziţie bună. Am auzit că eşti prietenul lui.

— Am fost. *Am fost.*

— Fratele Hifan zice că ai bilete de intrare, că organizezi…

— Şşşt, făcu Millat enervat. Nu trebuie să afle toată lumea. Dacă vrei să te apropii de centru, trebuie să fii *shtoom*[3].

Millat îl măsură pe Mo cu privirea. Veşmântul *kurta* pe care reuşise nu se ştie cum să-l facă să semene cu hainele purtate de Elvis la sfârşitul anilor ’70 se umflase ca o paraşută. Îşi odihnea burta uriaşă pe genunchi, ca pe un prieten.

Îl întrebă aspru:

— Nu eşti cam bătrân?

— Nenorocit mic şi nepoliticos ce eşti. Sunt puternic ca un taur, la naiba!

— Mda, mă rog, nouă nu ne trebuie forţă, spuse Millat ducând un deget la tâmplă; ne trebuie ceva la mansardă. Întâi trebuie să ne infiltrăm discret, pricepi? În prima seară. O să fie plin de lume.

Mo îşi suflă nasul cu mâna.

— Ştiu să fiu discret.

— Mda, dar asta înseamnă să fii *shtoom*.

— Iar în al treilea rând, spuse fratele Ibrāhīm ad-Din Shukrallah, întrerupându-i, ridicând brusc vocea şi bruind sistemul de sonorizare; al treilea lucru pe care ei vor încerca să-l facă va fi să vă convingă că intelectul uman, şi nu Allah, e cel omnipotent, nelimitat, *atotputernic*. Vor încerca să vă convingă că nu trebuie să vă folosiţi minţile spre gloria tot mai mare a Creatorului, ci pentru a vă ridica la acelaşi nivel, sau chiar mai sus decât Creatorul! Iar acum, am ajuns la cel mai important subiect din această seară. Cel mai mare rău al necredincioşilor se află aici, chiar în cartierul Brent. Eu vă spun, iar voi nu mă veţi crede, fraţi ai mei, dar există chiar în această comunitate un om care crede că poate îmbunătăţi ceea ce a creat Allah. Există un om care îndrăzneşte să schimbe, să ajusteze, *să modifice* ce a fost lăsat. El ia un animal – un animal creat de Allah – şi îndrăzneşte să-l schimbe. Să creeze un nou animal, care nu are nume, care e pur şi simplu un lucru abominabil. Şi când va termina cu acel animal, un şoarece, fraţii mei, când va termina va trece la oi, la pisici, la *câini*. Şi cine din această societate fără legi îl va opri să creeze într-o bună zi *un om*? Un om născut nu dintr-o femeie, ci numai din intelectul unui om! Iar el vă va spune că e în interesul medicinei… dar KEVIN nu are nimic cu medicina. Suntem o comunitate rafinată, avem mulţi medici printre noi, fraţii mei. Nu vă lăsaţi păcăliţi, înşelaţi, *prostiţi*.

Aceasta nu e medicină. Iar întrebarea mea pentru voi, fraţi KEVIN, este cine se va sacrifica pentru a-l opri pe acest om? Cine se va ridica în numele Creatorului şi le va arăta moderniştilor că legile Creatorului încă mai există şi sunt eterne? Pentru că vor încerca să vă spună, moderniştii, cinicii, *orientaliştii*, că nu mai există credinţă, că istoria noastră, cultura noastră, *lumea noastră* s-a sfârşit. Aşa crede acest om de ştiinţă. De aceea îndrăzneşte el cu atâta încredere. Dar va înţelege în curând ce înseamnă cu adevărat *ultima zi*. Aşadar cine-i va arăta…

— Da, *shtoom*, da, înţeleg, spuse Mo, adresându-i-se lui Millat, dar uitându-se drept înainte, ca într-un film cu spioni.

Millat se uită prin încăpere şi văzu că Hifan îi făcea cu ochiul, aşa că-i făcu şi el cu ochiul lui Shiva, care făcu la fel către Abdul-Jimmy şi Abdul-Colin, apoi către Tyrone şi restul celor din Kilburn, care găsiseră loc pe lângă perete, ca plasatorii, în diverse puncte ale încăperii. Hifan îi mai făcu o dată cu ochiul lui Millat, apoi se uită către camera din spate. Începu o foială discretă.

— Se întâmplă ceva? şopti Mo, reperându-i pe bărbaţii cu papioane verzi care îşi făceau loc prin mulţime.

— Vino în birou, spuse Millat.

*

— Bun, deci eu cred că rezolvarea aici este să abordăm problema din două puncte de vedere. Fiindcă *este* într-adevăr vorba de torturarea animalelor în laborator şi putem cu siguranţă să le vorbim oamenilor despre asta, dar accentul principal *trebuie* să fie pus pe argumentul împotriva patentului. Pentru că asta e într-adevăr o abordare de care ne putem folosi. Şi dacă punem accentul pe acest lucru, atunci mai sunt şi alte grupări care ne pot sprijini – NCGA[4], OHNO[5] etc., iar Crispin a ţinut legătura cu ele. Pentru că, după cum ştiţi, până acum nu am lucrat mult în acest domeniu, dar e evident o problemă-cheie – cred că Crispin o să ne vorbească despre asta imediat mai detaliat – dar deocamdată, vreau doar să vorbesc despre sprijinul public pe care îl avem. Adică, mai ales articolele recente din presă, chiar şi tabloidele au făcut mare tam-tam pe subiectul ăsta… există multă animozitate faţă de patentarea organismelor vii… Cred că oamenii nu se simt deloc în siguranţă, şi pe bună dreptate, în legătură cu conceptul ăsta, şi de fapt FATE este cea care trebuie să *bată moneda* pe asta, şi să pună pe picioare o campanie completă, aşadar dacă…

Ah, Joely. Joely, Joely, *Joely*. Joshua ştia că ar trebui să fie atent, dar era atât de *bine* să se uite la ea. Să se uite la Joely era *grozav*. La felul în care stătea aşezată (pe o masă, cu genunchii strânşi la piept), la felul în care îşi ridica privirea de pe notiţe (ca o pisicuţă!), la felul în care şuiera aerul printre dinţii ei din faţă, la felul în care îşi dădea întruna după ureche părul blond şi rebel cu o mână, în timp ce cu cealaltă bătea darabana în ritmul unei melodii pe carâmbul ghetelor marca Doc Martens. În afară de părul blond, semăna mult cu mama lui, când era tânără: buze pline, tipic englezeşti, nas acvilin, ochi mari şi căprui. Dar faţa, oricât de extraordinară, era doar o *podoabă* care încununa cel mai uimitor corp din lume. Longilin, în toate trăsăturile, cu coapse tari şi burtică moale, cu sâni care nu văzuseră niciodată un sutien, dar erau o adevărată încântare, şi cu un funduleţ care era idealul platonic al tuturor fundurilor englezeşti, plat, dar plinuţ, lat, dar îmbietor. Plus că era inteligentă. Plus că era devotată cauzei. Plus că îl dispreţuia pe tatăl lui. Plus că era cu zece ani mai în vârstă (ceea ce-i

sugera lui Joshua tot felul de cunoştinţe sexuale pe care nici nu şi le putea *imagina* fără să aibă o erecţie uriaşă pe loc, chiar în mijlocul şedinţei). Plus că era cea mai minunată femeie pe care o cunoscuse Joshua vreodată. Of, Joely!

— Din punctul meu de vedere, trebuie ca oamenii să rămână cu ideea asta a stabilirii unui precedent. Ştiţi voi, un argument de genul „Ce va urma?“ – şi eu înţeleg pedeveul lui Kenny, că avem o abordare prea simplistă – dar trebuie să-l contrazic, eu cred că e necesar, şi vom supune la vot imediat. Eşti de acord, Kenny? Dacă se poate să continui… da? Bine. Unde rămăsesem… un precedent. Pentru că, dacă putem susţine că animalul din experiment este deţinut de un grup oarecare de oameni, de pildă, nu e o pisică, ci efectiv o *invenţie* cu aceleaşi calităţi ca ale unei pisici, atunci asta va scurtcircuita foarte inteligent şi foarte periculos activitatea grupărilor pentru protecţia animalelor şi asta va duce la o viziune asupra viitorului a dracului de *înspăimântătoare*. Ăăă… acum îi dau cuvântul lui Crispin, să vorbească ceva mai mult despre asta.

Bineînţeles, rahatul era că Joely era măritată cu Crispin. Şi rahatul era şi mai mare pentru că se căsătoriseră din dragoste, fiindcă aveau o legătură spirituală incredibilă şi acelaşi devotament faţă de problemele politice. Fantastic, în pizda mă-sii. Şi, mai rău, printre membrii organizaţiei FATE, căsătoria lui Joely cu Crispin servea drept un fel de cosmogonie, un mit originar care explica pe scurt cum pot şi cum trebuie să fie oamenii, cum a început gruparea şi cum trebuie să se dezvolte în viitor. Deşi Joely şi Crispin nu încurajau ideea de conducere şi nici un fel de venerare a lor ca simboluri, asta se întâmpla oricum, erau *veneraţi*. Şi erau indivizibili. Când Joshua a intrat în grupare, încercase să afle câte ceva despre cei doi, să-şi dea seama care i-ar fi şansele. Aveau o relaţie cu probleme? Cumva natura dură a activităţii lor intervenise între ei? Ei, pe naiba. Aflase întreaga poveste deprimantă de la doi activişti FATE, la o bere la Dalmaţianu’: un fost poştaş nebun pe nume Kenny, care când era mic a văzut cum tatăl lui i-a omorât căţeluşul, şi Paddy, un veşnic şomer foarte sensibil şi columbofil.

— Toţi vor la început să şi-o pună cu Joely, îi explicase Kenny, compătimitor, dar îţi trece. Îţi dai seama că cel mai bun lucru pe care poţi să-l faci pentru ea este să te dedici luptei. Şi pe urmă îţi dai seama că Crispin e un tip *incredibil*…

— Da, da, mai lasă-mă.

Kenny îl lăsă.

Se părea că Joely şi Crispin se cunoscuseră şi se îndrăgostiseră la Universitatea din Leeds, în iarna lui 1982, doi tineri studenţi radicali, cu Che Guevara pe perete, cu idealism în suflet şi cu o pasiune comună pentru toate creaturile care zboară, tropăie, se târăsc şi lasă dâre pe tot pământul. Pe atunci, erau amândoi membri activi ai unei mari diversităţi de grupări de extremă stângă, însă luptele politice intestine, înjunghiatul în spate şi nesfârşitele facţiuni îi deziluzionaseră rapid în ceea ce priveşte soarta lui *Homo erectus*. La un moment dat, se săturaseră să fie purtători de cuvânt pentru această specie a noastră care organizează atât de des lovituri de stat, te bârfeşte pe la spate, alege un alt reprezentant şi ţi le pune pe toate ţie în cârcă. În schimb, îşi îndreptaseră atenţia către prietenii noştri necuvântători. Joely şi Crispin au evoluat de la vegetarieni la vegani, au renunţat la facultate, s-au căsătorit şi au înfiinţat Lupta împotriva Torturării şi Exploatării Animalelor în 1985. Personalitatea magnetică a lui Crispin şi şarmul natural al lui Joely au atras şi alţi indecişi din punct de vedere politic, şi în curând deveniseră o comună de douăzeci şi cinci de persoane (plus zece pisici, paisprezece câini, o grădină plină de iepuri de câmp, o oaie, doi porci şi o familie de vulpi), care locuiau şi lucrau într-un cămin din Brixton care se învecina cu o bucată mare de teren nefolosit. În multe privinţe, erau nişte pionieri. S-au apucat de reciclat înainte ca asta să fie la modă, au făcut din baia plină de aburi o biosferă tropicală şi s-au dedicat producţiei de alimente organice. Din punct de vedere politic, erau la fel de circumspecţi. Încă de la început, recomandările lor de extremişti erau impecabile, FATE fiind pentru RSPCA[6] ceea ce era stalinismul pentru democraţii liberali. Timp de trei ani, FATE dusese o campanie de terorizare a celor care făceau teste pe animale, a celor care le torturau şi le exploatau, trimiţând ameninţări cu moartea personalului de la firmele de cosmetice, intrând prin efracţie în laboratoare, răpind tehnicieni şi legându-se cu lanţuri de porţile spitalelor. Mai sabotaseră şi vânători de vulpi, filmaseră pui înghesuiţi în ţarcuri, dăduseră foc la ferme, bombardaseră cu cocteiluri Molotov restaurante fast food şi distruseseră corturile circurilor. Pentru că aria lor de activitate era atât de largă şi de fanatică (orice animal, căruia i se făcea cel mai mic rău), aveau serios de lucru, iar viaţa membrilor FATE era grea, periculoasă şi punctată de încarcerări frecvente. Prin toate astea, relaţia lui Joely cu Crispin se întărise şi le servea tuturor drept exemplu, ca un far pe timp de furtună, exemplul ideal de dragoste între activişti („Bla bla bla. Mai lasă-mă.“).

Apoi, în 1987, Crispin intrase la închisoare pentru trei ani, pentru participarea la incendierea cu cocteiluri Molotov a unui laborator din Ţara Galilor şi eliberarea a 40 de pisici, 350 de iepuri şi 1 000 de cobai din captivitate. Înainte de a fi dus la închisoarea Wormwood Scrubs, Crispin a informat-o cu generozitate pe Joely că avea permisiunea lui de a apela la alţi membri ai FATE dacă avea nevoie de satisfacere sexuală cât timp el era plecat („Şi a apelat?“ întrebă Joshua. „A apelat *pe dracu*“, răspunse Kenny cu tristeţe.).

Pe perioada captivităţii lui Crispin, Joely şi-a dedicat viaţa transformării FATE dintr-o bandă mică de prieteni intimi într-o forţă politică subterană funcţională. Începu să nu mai pună atât de mult accentul pe tacticile teroriste şi, după ce-l citi pe Guy Debord[7], deveni interesată de situaţionism ca tactică politică, prin care ea înţelegea folosirea sporită a afişelor uriaşe, a costumelor, a filmelor şi a scenetelor înfricoşătoare. Când Crispin ieşi din închisoare, FATE devenise de patru ori mai mare, iar legenda lui Crispin (iubit, luptător, rebel, erou) crescuse odată cu ea, alimentată de interpretarea plină de pasiune a vieţii şi operei lui de către Joely, şi datorită unei poze cu el de prin 1980 aleasă cu grijă, în care semăna puţin cu Nick Drake. Însă deşi poza fusese retuşată, Crispin nu părea să-şi fi pierdut nimic din radicalism. Prima lui acţiune ca cetăţean liber fu să pună la cale eliberarea câtorva sute de şoareci-de-câmp, eveniment care apăru din plin în ziare, deşi Crispin delegase responsabilitatea faptei în sine către Kenny, care fu condamnat la patru luni într-o închisoare de maximă securitate („Cel mai grozav moment din viaţa mea“). Iar vara trecută, în ’91, Joely îl convinsese pe Crispin să meargă cu ea în California, ca să li se alăture altor grupări care luptau împotriva patentării animalelor transgenice. Deşi sălile de tribunal nu erau mediul lui Crispin („Crispin e un tip care luptă-n prima linie“), el reuşise să tulbure suficient şedinţele de judecată pentru ca verdictul oficial să nu poată fi dat din cauza viciului de procedură. Cuplul se întoarse în Anglia cu avionul, radioşi, dar cu fondurile periculos de diminuate, şi află că fuseseră daţi afară din cuibuşorul lor din Brixton şi…

Ei bine, Joshua putea să povestească el de aici încolo. El i-a cunoscut o săptămână mai târziu, pe când se plimbau pe High Road, în Willesden, în căutarea unei văgăuni potrivite. Păreau pierduţi, iar Joshua, împins de căldura verii şi de frumuseţea lui Joely, intră în vorbă cu ei. Sfârşiră prin a merge la o bere. Băură, aşa cum beau toţi cei din Willesden, la sus-pomenitul Dalmaţianu’, un punct de reper celebru în

Willesden, descris în 1792 drept „un local public tare civilizat“ (*Trecutul cartierului Willesden*, de Len Snow), şi ajuns atracţia preferată a londonezilor de la mijlocul epocii victoriene care îşi doreau o zi petrecută „la ţară“, apoi punctul de plecare a autobuzelor trase de cai; şi mai târziu, devenise cârciumă pentru irlandezii de prin partea locului care lucrau în construcţii. În 1992 se transformase din nou, de această dată în punctul central al uriaşei populaţii de imigranţi australieni din Willesden, care, în ultimii cinci ani, îşi părăsiseră plajele mătăsoase şi oceanele de smarald şi se grăbiseră inexplicabil către nord-vestul Londrei. În după-amiaza în care Joshua intră aici împreună cu Joely şi Crispin, această comunitate era într-o stare de mare agitaţie. Ca urmare a unei plângeri cauzate de un miros insuportabil care venea de deasupra Salonului Surorii Mary, Ghicitoare în palmă, de pe strada principală, inspectorii de la Sănătate Publică intraseră cu forţa în apartamentul de la etaj, unde găsiră şaisprezece australieni care locuiau ilegal şi care săpaseră o gaură uriaşă în podea, în care rumeniseră un porc, aparent în încercarea de a recrea efectul unui cuptor îngropat ca acelea din Mările Sudului. Aruncaţi în stradă, ei îşi deplângeau acum soarta în faţa cârciumarului, un scoţian uriaş cu barbă, care nu-şi simpatiza deloc clientela de la Antipozi („Ce pizda mă-sii, există un afiş în nenorocitu’ de Sydney care zice să veniţi dracului toţi în Willesden?“). Auzind povestea fără să vrea, Joshua presupuse că apartamentul era acum gol şi îi duse pe Joely şi pe Crispin să-l vadă, iar rotiţele deja i se învârteau… *dacă reuşesc s-o fac să se mute în zonă*…

Era o clădire victoriană foarte frumoasă, dărăpănată, cu un mic balcon, o terasă pe acoperiş şi o gaură uriaşă în podea. Îi sfătui să se dea la fund o lună, iar apoi să se mute în el. Aşa făcură, iar Joshua se întâlnea cu ei din ce în ce mai des. O lună mai târziu, trecu printr-o „convertire“ după ore de discuţii cu Joely (ore în care îi examinase sânii sub tricourile ponosite), pe care la vremea respectivă el o simţi de parcă cineva îi luase capul lui mic şi închis de chalfenist, îi băgase câte un băţ de dinamită în fiecare ureche, ca în desene animate, şi îi făcuse o gaură mare cât toate zilele în conştiinţă. Într-o străfulgerare, îşi dădu seama limpede că o iubea pe Joely, că părinţii lui erau nişte dobitoci, că el însuşi era un dobitoc, şi că cea mai mare comunitate de pe pământ, regatul animalelor, era oprimată, ţinută captivă şi ucisă în fiecare zi, cu deplina cunoştinţă şi cu sprijinul tuturor guvernelor din lume. Era greu de spus cât de mult se sprijinea acest ultim lucru de care-şi dăduse seama pe primul,

dar renunţă la chalfenism şi nu-l interesă deloc să demonteze lucrurile pentru a vedea din ce se compun. În schimb, renunţă de tot la carne, fugi de-acasă la Glastonbury, îşi făcu un tatuaj, deveni genul de tip care era în stare să măsoare o optime şi cu ochii închişi (aşa că mai du-te-n mă-ta, Millat), şi în general se distră… până când, într-un târziu, îl mustră conştiinţa. Recunoscu că e fiul lui Marcus Chalfen. Ceea ce o îngrozi pe Joely (*şi*, îi plăcea lui Joshua să creadă, o şi *excita* puţin – în pat cu duşmanul şi toate alea). Joshua fu alungat, iar FATE ţinu o şedinţă la vârf pe parcursul a două zile, în genul: *Dar el reprezintă tocmai lucrul pe care noi… Ah, dar l-am putea folosi…*

A fost un proces tergiversat, cu voturi şi subclauze şi obiecţii şi condiţii, dar la urma urmei totul se reducea la o întrebare deloc complicată: *De partea cui eşti?* Joshua răspunse *a voastră*, iar Joely îl primi cu braţele deschise, strângându-i capul la pieptul ei extraordinar. Era scos în faţă la şedinţe, i se dădu rolul de secretar şi era în general bijuteria coroanei lor: *convertitul de la ceilalţi*.

De atunci, timp de patru luni, Joshua se complăcuse într-un dispreţ crescând pentru tatăl său, o văzuse din plin pe dragostea lui şi pusese la punct un plan pe termen lung de a se insinua în celebrul cuplu (oricum avea nevoie de o locuinţă; ospitalitatea familiei Jones se cam subţia). Îi *intră în graţii* lui Crispin, ignorând intenţionat suspiciunea acestuia faţă de el. Joshua se purta ca şi cum i-ar fi fost cel mai bun prieten, făcea tot felul de munci de rahat pentru el (fotocopii, afişe, broşuri), dormea pe jos în apartamentul lui, sărbători cu ei împlinirea a şapte ani de la nuntă şi îi dădu drept cadou de ziua lui un plectron pentru chitară făcut de mână; şi în tot acest timp îl ura *cu intensitate*, râvnea la soţia lui aşa cum nici o altă soţie nu fusese vreodată râvnită şi punea la cale planuri pentru distrugerea lui cu o gelozie care l-ar face şi pe Iago să roşească.

Toate astea îi distrăseseră lui Joshua atenţia de la faptul că FATE pregătea prăbuşirea tatălui său. O aprobase, în principiu, când se întorsese Magid, când fierbea de furie şi ideea în sine era cam neclară – doar vorbe mari, care să-i impresioneze pe noii membri. Acum până la ziua de 31 mai erau trei săptămâni, iar Joshua încă nu-şi pusese clar problema, în orice fel de mod *chalfenist*, cu privire la consecinţele a ceea ce era pe cale să se întâmple. De fapt, nu ştia exact ce *avea* să se întâmple – nu se luase încă o hotărâre finală; iar acum, pe când o dezbăteau cei mai importanţi membri ai FATE, stând turceşte în jurul marii găuri din podea, acum, când *ar fi trebuit* să asculte aceste hotărâri

fundamentale, îşi pierduse firul concentrării pe sub tricoul lui Joely, în josul decolteului şi al pieptului ei, mai jos, până la pantalonii ei multicolori, mai jos…

— Josh, frate, poţi să-mi citeşti notiţele de acum câteva minute, dacă-nţelegi ce vreau să zic?

— Hă?

Crispin oftă şi plescăi dezamăgit din buze. Joely se aplecă de pe masă şi îl sărută pe Crispin pe ureche. *Rahat.*

— Notiţele, Josh. După treaba pe care-o zicea Joely despre strategia de protest. Am trecut la partea grea. Vreau să aud ce zicea Paddy acum câteva minute despre Pedeapsă versus Eliberare.

Joshua se uită la clipboardul cu foi albe şi şi-l puse peste enorma erecţie.

— Hmm… Cred că n-am fost atent la aia.

— Păi, aia a fost de fapt al dracului de *important*, Josh. Trebuie să ţii pasul. Adică, ce *rost* are să vorbim atâta… Rahat, rahat, *rahat*.

— Face *tot ce poate*, interveni Joely, întinzându-se încă o dată de pe masă, de data asta ca să-i ciufulească lui Joshua tunsoarea *jewfro*. Probabil că e foarte greu pentru Joshi, ştii? Adică asta e chiar foarte *personal* pentru el.

Întotdeauna îi spunea *Joshi* aşa. Joshi şi Joely. Joely şi Joshi. Crispin se încruntă.

— Păi, ştii, eu am zis *de nu ştiu câte ori* că dacă Joshua nu vrea să fie implicat personal în treaba asta, din cauza *simpatiilor* personale, dacă vrea *să plece*, atunci…

— *Nu plec*, se răsti Josh, abia stăpânindu-şi nervii. N-am nici o intenţie să dau bir cu fugiţii.

— De asta e Joshi *eroul* nostru, spuse Joely, cu un zâmbet enorm, încurajator. Ţineţi minte ce vă spun: o să fie ultimul rămas în luptă.

Ah, Joely!

— Bine, mă rog, să continuăm. Încearcă să iei notiţe de acum încolo, bine? OK. Paddy, poţi să repeţi ce-ai spus, ca să înţeleagă toată lumea, pentru că eu cred că ce-ai spus tu rezumă perfect hotărârea-cheie pe care trebuie s-o luăm acum.

Paddy ridică capul şi răsfoi prin notiţe.

— Ăăă, păi, în principal… *în principal*, problema e… care ne sunt adevăratele *scopuri*. Dacă scopul e să-i pedepsim pe făptuitori şi să educăm publicul… atunci, mă rog, asta presupune un anumit tip de abordare – un atac direct la, hmm, persoana în chestiune, spuse Paddy, uitându-se agitat la Joshua. Dar dacă pe noi ne interesează animalul în sine, aşa cum cred că ar trebui să fie, atunci se pune

problema unei anticampanii, iar dacă asta nu reuşeşte, atunci eliberarea în forţă a animalului.

— Corect, spuse Crispin ezitând, nefiind sigur că rolul lui de glorie s-ar potrivi cu eliberarea şoarecelui. Dar în acest caz, şoarecele e cu siguranţă un simbol, adică tipul mai are o grămadă în laborator – deci trebuie să privim imaginea în ansamblu. Avem nevoie de cineva care să intre în forţă…

— Păi, practic… *practic*, cred că asta e greşeala pe care a făcut-o OHNO, de exemplu. Pentru că ei iau animalul în sine ca un simplu simbol… iar pentru mine asta înseamnă exact opusul a ceea ce reprezintă FATE. Dacă era vorba de un om captiv într-o cutie de sticlă timp de şase ani, n-ar fi un simbol, înţelegeţi? Şi nu ştiu ce părere aveţi voi, dar eu cred că nu există nici o diferenţă între oameni şi şoareci, ştiţi, după părerea mea.

Întrunirea membrilor FATE murmură în semn de aprobare, fiindcă acesta era genul de opinie la care de obicei îşi murmurau aprobarea.

Crispin era enervat.

— Da, bine, evident, nu asta am vrut să spun, Paddy. Am vrut doar să spun că imaginea de ansamblu e mai mare, e ca atunci când trebuie să alegi între viaţa unui om şi vieţile mai multor oameni, nu?

— Obiecţie! spuse Josh, ridicând mâna, speculând şansa de a-l face pe Crispin să pară prost. Crispin se încruntă.

— Da, Joshi, spuse Joely dulce. Spune.

— Chestia e că nu mai există şi alţi şoareci. Adică, da, sunt mulţi şoareci, dar nu mai are nici unul exact la fel cu ăsta. E un proces incredibil de costisitor. Nu şi-ar permite mai mulţi. Plus că presa l-a acuzat că dacă ŞoareceleViitorului ar muri în timpul expoziţiei, el ar putea să-l înlocuiască pe ascuns cu altul – aşa că a devenit plin de el. Vrea să dovedească în faţa lumii că a făcut calcule corecte. Face numai unul şi-l însemnează. Nu mai sunt şi alţii.

Joely radia; se întinse să-i maseze umerii lui Josh.

— Da, mă rog, presupun că e logic. Deci, Paddy, eu înţeleg ce spui – problema e dacă o să ne îndreptăm atenţia către Marcus Chalfen sau către a elibera şoarecele din captivitate în faţa presei internaţionale.

— Obiecţie!

— Da, Josh, ce mai e?

— Păi, Crispin, ăsta nu e ca celelalte animale pe care le-am eliberat. Nu mai contează. Răul e făcut. Şoarecele îşi poartă în gene propria tortură. Ca o bombă cu ceas. Dacă îi dăm drumul, o să moară în chinuri groaznice în altă parte.

— Obiecţie!

— Da, Paddy, spune.

— Păi, practic… n-ai ajuta un deţinut politic să iasă din închisoare, doar pentru că are o boală în fază terminală?

Nenumăratele capete ale organizaţiei FATE se scuturară energic.

— Da, Paddy, da, ai dreptate. Cred că Joshua se înşală şi cred că Paddy ne-a expus alegerea pe care o avem de făcut. E una cu care ne-am mai întâlnit de multe ori până acum, şi în condiţii diferite am luat hotărâri diferite. În trecut, după cum ştiţi, i-am mai vizat pe făptuitori. S-au făcut liste şi s-au împărţit pedepsele.

Ştiu că în ultimii ani ne-am îndepărtat de la unele dintre tacticile folosite în trecut, dar cred că până şi Joely e de acord că acesta este cel mai mare şi mai important test pentru noi. Avem de-a face cu persoane cu serioase probleme. Pe de altă parte, am mai organizat şi proteste paşnice masive şi am supravegheat eliberarea a mii de animale ţinute captive de acest stat. În acest caz, pur şi simplu nu vom avea timpul sau ocazia de a folosi ambele strategii. E un loc foarte public şi… mă rog, am mai discutat despre asta. Cum a zis şi Paddy, cred că alegerea pe care o avem de făcut pentru 31 decembrie e foarte simplă. Avem de ales între şoarece şi om. E toată lumea de acord să supunem la vot? Joshua?

Joshua se sprijini în mâini ca să se ridice şi să-i permită lui Joely să-i maseze mai bine spatele.

— Nici o problemă, spuse el.

*

Pe 20 decembrie, la ora 00:00 fix, în casa familiei Jones sună telefonul. Irie se împletici până la parter în cămaşă de noapte şi ridică receptorul.

— *Hmmm.* Aş vrea să observi singură *data* şi *ora* la care am hotărât să te sun.

— Ce? Ăăă… ce? Tu eşti, Ryan? Uite, Ryan, nu vreau să fiu nepoliticoasă, dar e miezul nopţii, da? Voiai ceva sau…

— Irie? Fato? Tu eşti?

— Bunică-ta e la celălalt telefon. A vrut să vorbească şi ea cu tine.

— Irie, spuse Hortense agitată. Tre’ să vorbeşti mai tare, nu po’ s-aud nimica…

— Irie, repet: ai reţinut *data* şi *ora* la care te-am sunat?

— Ce? Uite, nu pot… sunt foarte obosită… nu puteţi aştepta până…

— E 20, Irie. La orele zero zero. Doi şi trei de zero…

— Fato, m-auzi? Domnu' Topps încearcă să-ţi esplice ceva foarte im-por-tant.

— Buni, trebuie să vorbiţi pe rând… m-aţi sculat din pat… sunt *năucă*.

— Doi şi trei de zero, domnişoară Jones. Înseamnă anul 2000. Şi ştii în ce lună te-am sunat?

— Ryan, suntem în decembrie. Chiar e…

— A *douăsprezecea* lună, Irie. Corespunzând cu cele douăsprezece triburi ale fiilor lui Israel. Din care s-au ales câte douăsprezece mii din fiecare. Din tribul lui Iuda s-au ales douăsprezece mii. Din tribul lui Reuben s-au ales douăsprezece mii. Din tribul lui Gad…

— Ryan, Ryan… Am înţeles.

— Există anumite zile în care Domnul vrea să acţioneze – anumite avertismente, zile alese…

— În care tre' să salvăm sufletele ălor pierduţi. Să-i avertizăm dinainte.

— Noi te avertizăm *pe tine*, Irie.

Hortense începu să plângă încetişor.

— Nu vrem decât să te-avertizăm, dragă.

— OK. Grozav. Sunt avertizată. Noapte bună tuturor.

— N-am terminat avertismentul, spuse Ryan solemn. Ăsta a fost doar primul avertisment. Sunt mai multe.

— Nu-mi spune: încă unsprezece.

— Oh! strigă Hortense, scăpând telefonul din mână, dar mai putând încă fi auzită. O fost vizitată de Domnu'! Ştie înainte să-i spunem!

— Uite ce e, Ryan. Ai putea cumva să *condensezi* celelalte unsprezece avertismente într-unul singur – sau cel puţin să mi-l zici pe cel mai important? Altfel, mi-e teamă c-o să trebuiască să mă-ntorc în pat.

Pentru o clipă se lăsă tăcerea. Apoi:

— *Hmmm.* Foarte bine. Nu-ţi fă de lucru cu omu' ăsta.

— Of, Irie! Te rog ascultă-l pe domnu' Topps! Te rog ascultă-l!

— Cu *care* om?

— O, domnişoară Jones. Te rog nu te preface că nu ştii nimic despre marele tău păcat. Deschide-ţi sufletul. Lasă-l pe Domnu' să mă lase pe mine să te sprijin, şi să te spăl de…

— Uite, sunt al dracului de obosită. *Care* om?

— Savantul, Chalfen. Omul pe care-l numeşti „prieten", când de fapt el e duşmanul întregii umanităţi.

— Marcus? N-am nici o treabă cu el. Doar răspund la telefonul lui şi mă ocup de hârtii.

— Şi astfel ai devenit secretara diavolului, spuse Ryan, provocându-i lui Hortense lacrimi mai multe şi mai zgomotoase; astfel ai decăzut tu însăţi.

— Ryan, ascultă-mă. N-am *timp* de aşa ceva. Marcus Chalfen încearcă pur şi simplu să găsească nişte rezolvări la rahaturi cum e… rahaturi cum e… *cancerul*. OK? Nu ştiu de unde ţi-ai luat informaţiile, dar te asigur că nu e diavolul în persoană.

— Numai unu' din milioane! protestă Hortense. Numai unu'-n prima linie!

— Linişteşte-te, coană B. Mi-e teamă că nepoata dumitale e deja pierdută pentru noi. Aşa cum mă aşteptam, după ce ne-a părăsit s-a dat de partea întunericului.

— Du-te-n mă-ta, Ryan, doar nu-s Darth Vader. *Buni…*

— Nu vorbi cu mine, fato, nu vorbi cu mine. Eu şi cu mine sunt tare dezamăgită.

— Atunci se pare că ne vom vedea pe 31, domnişoară Jones.

— Nu-mi mai spune „domnişoară Jones", Ryan. Pe… ce?

— Pe 31. Evenimentul va servi drept platformă pentru mesajul Martorilor. Toată presa internaţională va fi acolo. Şi noi la fel. Avem de gând…

— O să-i avertizăm pe toţi! izbucni Hortense. Şi-am plănuit totu' ca la carte, ştii? O să cântăm imnuri, cu doamna Dobson la acordeon, fin'că nu putem să ducem pianu' pân-acolo. Şi-o să stăm în greva foamei până când diavolu' ăla nu-şi mai bate joc de creaţia frumoas-a Domnului şi…

— Greva foamei? Buni, *ţie-ţi vine rău* şi dacă nu-ţi iei gustarea de la un'şpe. N-ai rezistat mai mult de trei ore fără mâncare niciodată în viaţa ta. Ai optzeci şi cinci de ani.

— Ai uitat, spuse Hortense tăios, că m-am născut la răstrişte. Io-s o supravieţuitoare. Nu mă sperie pe mine-oleacă fără mâncare.

— Şi-o s-o laşi să facă aşa ceva, Ryan? Are optzeci şi cinci de ani, Ryan. *Optzeci şi cinci.* Nu se poate să facă greva foamei.

— Io-ţi spun, Irie, spuse Hortense, vorbind tare şi clar în receptor, *vreau* să fac asta. Nu mă deranjează pă mine să stau un pic fără mâncare. Domnu'-o dat cu mâna dreaptă şi-o luat cu stânga.

Irie ascultă cum Ryan pune receptorul jos, merge în camera lui Hortense şi îi ia uşor receptorul, convingând-o să se ducă la culcare. Irie o auzea pe bunica ei cântând în timp

ce era condusă pe hol, repetând fraza fără să se adreseze cuiva anume şi fredonând-o fără o melodie recognoscibilă: *Domnu'-o dat cu mâna dreaptă şi-o luat cu stânga!*

Dar de cele mai multe ori, se gândi Irie, *e doar un hoţ în noapte*. Nu face decât să ia. Nu face decât să ia dracului.

*

Magid era mândru să poată spune că fusese martor la fiecare etapă. Văzuse producerea genelor. Văzuse injectarea cu microbi. Văzuse inseminarea artificială. Şi văzuse naşterea, atât de diferită de a lui. Un singur şoarece. Nici o luptă pentru a ieşi primul, nici un loc unu şi un loc doi, nici un salvat şi un nesalvat. Nici un noroc la întâmplare. Nici un factor aleatoriu. Nici un *semeni cu taică-tău la nas şi-ţi place brânza, ca maică-tii*. Nici un mister care să zacă în aşteptare. Nici o îndoială cu privire la clipa morţii. Nici un joc de-a v-aţi ascunselea cu boala, nici o fugă de durere. Nici o îndoială cu privire la cine trage sforile. Nici o atotputernicie îndoielnică. Nici un destin nesigur. Nici o problemă a unei călătorii, nici o problemă a ierbii mai verzi, căci oriunde s-ar fi dus acest şoarece, viaţa lui avea să fie exact la fel. El nu avea să călătorească în timp (iar Timpul e un diavol, acum Magid ştia *măcar atât*. Timpul e *cel mai mare* diavol), pentru că viitorul îi era egal cu prezentul, care îi era egal cu trecutul. Un şoarece ca o cutie chinezească. Nu există drumuri alternative, şanse ratate, posibilităţi paralele. Nu ai dreptul să mai ghiceşti şi a doua oară, să spui „şi dacă…". sau „ce-ar fi fost.…". Doar certitudine. Doar certitudine în forma ei cea mai pură. Şi ce-ar putea, se gândi Magid – odată rolul lui de martor încheiat, odată mănuşile şi masca scoase, odată halatul agăţat la loc în cui – ce-ar putea să fie Dumnezeu mai mult decât *atât*?

1. Specialişti în legile islamice (forma de plural de la *alim*).
2. Doctrina organizaţiei americane „Înapoi la Africa", creată de către liderul naţionalist jamaican Marcus Garvey.
3. Tăcut (idiş).
4. NCGA, *National Corn Growers Association*, Asociaţia Naţională a Cultivatorilor de Porumb, înfiinţată în Statele Unite în 1957.
5. *Ohno Institute on Water and Health,* Institutul Ohno pentru apă şi sănătate, creat de dr. Yoshitaka Ohno, cu sediul în Ohio, Statele Unite.

6. RSPCA, The Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals, Societatea Regală pentru Prevenirea Cruzimii împotriva Animalelor.
7. Guy Debord (1931–1994), scriitor și cineast francez.

19

Ultimul spaţiu

Joi, 31 decembrie 1992

Aşa scria în partea de sus a paginii de ziar. Aşa proclamau petrecăreţii care dansau încă de la începutul serii pe străzi, cu fluierele lor asurzitoare şi cu steagurile lor englezeşti, încercând să creeze sentimentul care să se asorteze cu sărbătoarea; încercând să coboare întunericul (era abia ora cinci), pentru ca Anglia să-şi poată începe petrecerea anuală; să şi-o pună, să vomite, să se giugiulească, să se pipăie şi să tragă în ţeapă; să stea în uşile trenurilor, ca să le ţină deschise pentru prieteni; să se opună bruştelor tactici inflaţioniste ale şoferilor somalezi de taxiuri, să sară în apă ori să se joace cu focul, şi toate astea la lumina palidă şi învăluitoare a felinarelor de pe străzi. Era noaptea în care Anglia nu mai spune *terogmulţumescterogscuzeterogaşaamfăcut?* Şi începe să spună *terogtragemiosăţiotragnenorocitule* (iar noi nu spunem *niciodată* aşa ceva; accentul e greşit; sună stupid). Noaptea în care Anglia se rezumă la lucrurile fundamentale. Era Anul Nou. Dar lui Joshua nu prea îi venea să creadă. Unde zburase timpul? Se scursese prin crăpătura dintre picioarele lui Joely, intrase în crevasele secrete din urechile ei, se ascunsese în părul călduţ şi încâlcit de la subsuorile ei. Iar consecinţele a ceea ce era pe cale să facă, astăzi, în cea mai importantă zi din viaţa lui, o situaţie critică pe care acum trei luni ar fi disecat-o, tranşat-o, cântărit-o şi analizat-o cu rigoare chalfenistă – şi pe ele le pierduse prin crevasele ei. Nu luase nici o hotărâre de Anul Nou. Se simţea la fel de golit de gânduri ca tinerii care ieşeau împleticindu-se din baruri, gata de scandal; se simţea la fel de uşor ca copilul care stătea călare pe umerii tatălui său, în drum spre o petrecere în familie. Şi totuşi nu era cu ei, pe străzi, nu se distra – era aici, chiar aici, mergând clătinat către centrul oraşului, îndreptându-se direct spre Institutul Perret, ca o rachetă care detectează căldura. Se afla aici, înghesuit într-o dubiţă roşu-aprins, împreună cu zece membri veseli ai organizaţiei FATE, ieşind în turmă din Willesden şi îndreptându-se către Trafalgar Square, ascultându-l cu o ureche pe Kenny care îi citea cu voce tare numele tatălui său lui Crispin, care era la volan.

— „În această seară, când dr. Marcus Chalfen îşi expune ŞoareceleViitorului pentru marele public, începe un nou capitol al viitorului nostru genetic“.

Crispin îşi dădu capul pe spate şi exclamă gălăgios:

— Ha!

— Da, corect, exact, continuă Kenny, încercând fără succes să-şi bată joc şi să citească în acelaşi timp; cică să le mulţumim pentru obiectivitate. Hmm, unde eram… da: „Cel mai semnificativ lucru e că dumnealui deschide această ramură a ştiinţei, secretă până acum, rar menţionată şi complexă, unui public mai numeros ca niciodată. Institutul Perret se pregăteşte să-şi ţină deschise porţile non-stop timp de şapte ani, iar dr. Chalfen promite un eveniment naţional, care va fi «total diferit de Festivalul Britanic din 1951 sau de Expoziţia Imperiului Britanic din 1924, fiindcă nu are o agendă politică»“.

— Ha! făcu Crispin din nou, de data asta întorcându-se cu totul în scaun, astfel că dubiţa organizaţiei FATE (care nu era maşina oficială FATE; încă mai avea scris cu litere uriaşe şi galbene pe fiecare parte UNITATEA DE SERVICII SOCIALE KENSAL RISE; era un împrumut de la un asistent social care simpatiza animalele blănoase) era cât pe ce să dea peste o gaşcă de fete nervoase pe tocuri care mergeau clătinându-se pe marginea drumului. Nu are agendă politică? Ăsta ne crede tâmpiţi?

— Fii atent la drum, dragă, spuse Joely, trimiţându-i o bezea. Măcar *să încercăm* să ajungem acolo întregi. Ăăă… fă la stânga aici… ia-o pe Edgware Road.

— Jigodie, spuse Crispin, uitându-se urât la Joshua şi apoi întorcându-se. Ce *jigodie* e tipu’.

— „Până în 1999“, citea Kenny, trecând, cum îi arăta săgeata, de pe prima pagină pe pagina cinci, „anul în care experţii prezic realizarea procedurii de recombinare a ADN-ului, aproximativ cincisprezece *milioane* de oameni vor fi vizitat expoziţia ŞoareceleViitorului, şi mulţi alţii din întreaga lume vor fi urmărit progresul ŞoareceluiViitorului în presa internaţională. Până atunci, dr. Chalfen îşi va fi atins scopul de a educa un popor, şi de a arunca problema eticii în terenul statului“.

— Dă-mi. Dra. Cu. Lui. Gă. Lea. Ta, făcu Crispin, de parcă cuvintele erau vomă. Ce zice în celelalte ziare?

Paddy ridică biblia clasei de mijloc englezeşti, astfel încât Crispin să vadă în oglinda retrovizoare. Titlu mare: ŞOARECOMANIA.

— Dau şi un abţibild gratuit cu ŞoareceleViitorului, spuse Paddy, ridicând din umeri şi lipindu-şi abţibildul pe

şapcă. E chiar drăguţ.

— Tabloidele sunt câştigătorul surpriză, totuşi, spuse Minnie.

Minnie era o convertită nouă-nouţă: o puştoaică de şaptesprezece ani, cu bucle blonde încâlcite şi cu inele în sfârcuri, de care Joshua încercase pentru scurt timp să devină obsedat. Încercase o vreme, dar pur şi simplu nu reuşea; pur şi simplu nu-şi putea părăsi jalnica şi psihopata lumea-lui-Joely ca să caute viaţă pe alte planete. Spre lauda ei, Minnie îşi dăduse seama imediat de acest lucru şi gravita în jurul lui Crispin. Se îmbrăca atât de puţin pe cât îi permitea vremea de iarnă şi nu pierdea nici o ocazie să-şi înfigă sfârcurile obraznice şi găurite în spaţiul personal al lui Crispin, aşa cum făcea şi acum, întinzându-se către partea din faţă a maşinii ca să-i arate prima pagină a fiţuicii în discuţie. Crispin încercă fără succes să iasă de pe sensul giratoriu de la Marble Arch fără să o lovească pe Minnie cu cotul peste sâni şi uitându-se în acelaşi timp la ziar.

— Nu văd ca lumea. Ce zice?

— E capul lui Chalfen, cu urechi de şoarece, corp de capră şi fund de porc. Şi mănâncă dintr-o troacă pe care scrie „Inginerie genetică“ la un capăt şi „Bani publici“ la celălalt. Titlu: CHALFEN BAGĂ LA GHIOZDAN.

— Mişto. Orice ne e de ajutor.

Crispin mai făcu o dată sensul giratoriu, iar de data asta reuşi să vireze unde trebuie. Minnie se întinse pe lângă el şi sprijini ziarul pe bord.

— Doamne, arată mai chalfenist ca niciodată, să mor io!

Joshua regreta amarnic faptul că-i spusese lui Crispin despre această mică idiosincrazie a familiei lui, despre obiceiul de a forma verbe, substantive şi adjective din numele lor de familie. La acea vreme, păruse o idee bună; toţi râseseră; confirmase, dacă mai era vreo îndoială, de partea cui se afla. Dar nu simţise niciodată că-şi trădase tatăl – greutatea a ceea ce făcea nu-l izbise cu adevărat – până când nu-l auzi pe Crispin ridiculizând chalfenismul.

— Uite cum chalfeneşte în troaca aia. Exploatăm totul şi pe toată lumea, ăsta e crezul unui Chalfen, nu, Josh?

Joshua se încruntă şi se întoarse cu spatele la Crispin, în favoarea geamului şi a vederii către gheaţa lăsată peste Hyde Park.

— Asta e o poză clasică, ştii? Cea pe care-au folosit-o pentru cap. Îmi aduc aminte de ea; e din ziua în care a depus mărturie în procesul din California. Privirea aia de *superioritate absolută*, să-l bag în mă-sa. Foarte *chalfenesque*!

Joshua îşi muşcă limba. NU RĂSPUNDE LA PROVOCĂRI. DACĂ NU RĂSPUNZI LA PROVOCĂRI, CÂŞTIGI SIMPATIA EI.

— *Termină*, Crisp, spuse Joely autoritară, mângâindu-i părul lui Joshua. Încearcă să nu uiţi ce vrem să facem. *N-are nevoie* de aşa ceva în seara asta.

BINGO.

— Da, mă rog… Crispin apăsă pe acceleraţie.

— Minnie, tu şi cu Paddy aţi verificat să aibă toată lumea tot ce ne trebuie? Cagule şi toate alea?

— Da, avem. E-n regulă.

— Bun. Crispin scoase o cutiuţă argintie plină cu tot ce era nevoie pentru a rula o ţigară grasă de iarbă şi o aruncă în direcţia lui Joely, dar îl nimeri din plin pe Joshua în gleznă. Fă-mi şi mie una, iubito.

RAHAT.

Joely recuperă cutiuţa de pe jos. Rulă ţigara pe genunchiul lui Joshua, aplecată, cu gâtul dezgolit, cu sânii căzuţi în faţă, până când i se aşezară practic în mâini.

— Ai emoţii? îl întrebă ea după ce termină, dându-şi pletele pe spate.

— Cum adică, emoţii?

— Pentru seara asta. Adică, ce mai conflict de interese!

— Conflict? murmură Josh aerian, dorindu-şi să fie pe stradă, cu petrecăreţii, cu cei lipsiţi de conflicte, cu oamenii Anului Nou.

— Doamne, dac-ai şti cât te *admir*. Adică, FATE e dedicată acţiunilor dure… Şi să ştii, chiar şi acum, unele lucruri pe care le facem mi se par… *grele*. Şi vorbim despre cel mai sfânt principiu din viaţa mea, înţelegi? Adică, FATE şi Crispin… sunt toată viaţa mea.

O, MINUNAT, se gândi Joshua, O, FANTASTIC.

— Şi tot *mi-e frică de fac pe mine* pentru ce facem în seara asta.

Joely aprinse ţigara şi inhală. I-o dădu direct lui Joshua, în timp ce dubiţa făcu la dreapta pe lângă Parlament.

— E ca în citatul ăla: „Dacă aş avea de ales între a-mi trăda prietenul şi a-mi trăda ţara, sper că aş avea curajul să-mi trădez ţara“. Alegerea între datorie şi principiu, ştii? Vezi tu, eu nu mă simt sfâşiată în felul ăsta. Nu ştiu dac-aş putea face ce fac dacă m-aş simţi aşa. Adică dac-ar fi *tatăl* meu. Primul meu angajament e faţă de animale, şi e şi primul angajament şi pentru Crispin, aşa că nu e nici un conflict. Pentru noi e destul de uşor. Dar tu, Joshi, *tu* ai luat cea mai grea decizie dintre noi toţi… şi pari atât de *calm*. Adică, e

admirabil… şi cred că l-ai impresionat *serios* pe Crispin, fiindcă, ştii, nu era foarte sigur…

Joely vorbea mai departe, iar Josh dădea mai departe din cap atunci când trebuia, dar iarba tare taiwaneză pe care o fuma prinsese unul dintre cuvintele ei – *calm* – şi îl înstăpânise sub formă de întrebare. *De ce eşti aşa de calm, Joshi?* Eşti pe cale să te bagi într-o belea destul de mare – *de ce eşti atât de calm*?

Pentru că îşi închipuia că din afară *pare* calm, un calm natural, iar adrenalina lui se bucura de relaţia inversă cu veselia crescândă a Anului Nou, cu nervii întinşi la maximum ai găştii de la FATE; iar peste toate, efectul ierbii… se simţea de parcă mergea pe sub apă, la adâncime, în timp ce deasupra lui se jucau copiii. Dar nu era atât calm, cât inerţie. Şi nu reuşea să-şi dea seama, pe măsură ce dubiţa înainta prin Whitehall, dacă asta era reacţia corectă – să lase lumea să treacă pe lângă el, să lase evenimentele să-şi urmeze cursul – sau dacă ar trebui să semene mai mult cu *acei* oameni, cu oamenii de afară, care chiuiau, dansau, se băteau, şi-o puneau… dacă n-ar trebui să fie mai… cum era tautologia aia îngrozitoare de sfârşit de secol douăzeci? *Proactiv.* Mai proactiv în privinţa viitorului.

Dar mai trase o dată adânc din ţigară şi ajunse la vremea când avea doisprezece ani; un puşti precoce, care se trezea în fiecare dimineaţă aşteptând sincer anunţul *douăsprezece ore până la apocalipsa nucleară*, scenariul ăla vechi şi siropos despre sfârşitul lumii. Pe vremea aia se gândea mult la hotărâri dure, la viitor şi la termenele lui limită. Chiar şi atunci, îşi dăduse seama că nu prea erau şanse să-şi petreacă acele ultime douăsprezece ore punându-i-o lui Alice, fata de cincisprezece ani care stătea cu copilul de alături, spunându-le oamenilor că-i iubeşte, convertindu-se la iudaismul ortodox, sau făcând toate lucrurile pe care şi le dorea şi toate lucrurile pe care nu îndrăznise niciodată să le facă. Întotdeauna i se păruse mai plauzibil, mult mai plauzibil, că avea să se întoarcă pur şi simplu în camera lui şi să termine calm de construit castelul medieval din piese de Lego. Ce altceva puteai face? De ce altă alegere puteai fi sigur? Pentru că alegerile cer timp, *mult timp*, timpul fiind axa orizontală a moralităţii – iei o decizie, apoi aştepţi să vezi, aştepţi să vezi. Şi e o închipuire minunată, aceasta, că nu mai e timp (MAI SUNT DOUĂSPREZECE ORE MAI SUNT DOUĂSPREZECE ORE), moment în care consecinţele dispar şi orice acţiune e permisă („Sunt *nebun* – Sunt *nebun după ea*, să mor io!“ se auzi cineva strigând de pe stradă). Dar Josh cel de doisprezece ani era prea nevrotic, prea

analitic, prea *chalfenist* să se bucure de asta, fie şi numai de gândul la asta. În schimb se gândea: dar dacă lumea *nu* se sfârşeşte şi i-o pun lui Alice Rodwell şi rămâne *însărcinată* şi dacă…

Aşa era şi acum. Aceeaşi teamă de consecinţe. Aceeaşi inerţie îngrozitoare. Ceea ce era pe cale să-i facă tatălui lui era atât de uriaş, atât de *colosal*, încât consecinţele erau de neînchipuit – nu-şi putea imagina nimic întâmplându-se după acel act. Numai gol. Nimic. Ceva ca sfârşitul lumii. Iar apropierea de sfârşitul lumii, sau fie şi numai de sfârşitul anului, îi dăduse întotdeauna lui Josh un sentiment ciudat de detaşare.

Fiecare noapte de Anul Nou e o inevitabilă apocalipsă în miniatură. Ţi-o pui unde vrei, dai la boboci unde vrei, bei cu cine vrei să bei – la uriaşele adunări de pe străzi; la televizor se dau evenimentele bune şi rele ale anului care a trecut; ultimele sărutări înnebunite; 10! 9! 8!

În Whitehall Joshua se uită în jur, la oamenii fericiţi care-şi vedeau de repetiţiile lor cu costume. Toţi aveau încredere că n-o să se întâmple sau erau siguri că dacă se întâmpla, puteau să se descurce. Dar evenimentele lumii ţi se întâmplă ţie, se gândi Joshua, nu evenimentele tale i se întâmplă lumii. Nu poţi face nimic. Pentru prima dată în viaţă, credea asta cu adevărat. Iar Marcus Chalfen credea exact opusul. Pe scurt, îşi dădu el seama, aşa am ajuns aici, pe lângă Westminster, uitându-mă cum Big Ben se apropie de ora la care voi dărâma casa tatălui meu. Aşa am ajuns cu toţii aici. Între ciocan şi nicovală. Lacul şi puţul.

*

Joi, 31 decembrie 1992, Anul Nou
Probleme de semnalizare la staţia Baker Street
Nu există trenuri spre sud din Baker Street

Călătorii sunt sfătuiţi să schimbe trenul
pentru Linia Metropolitană la staţia Finchley Road

Sau să schimbe la staţia Baker Street pentru Bakerloo

Nu există autobuze pe acelaşi traseu

Ultimul tren la orele 02:00

Întreg personalul de la Metroul londonez
vă urează un An Nou fericit şi în siguranţă!
Managerul staţiei Willesden Green, Richard Daley

-

Fraţii Millat, Hifan, Tyrone, Mo Hussein-Ishmael, Shiva, Abdul-Colin şi Abdul-Jimmy rămaseră nemişcaţi ca nişte stâlpi în mijlocul staţiei, în timp ce dansul Anului Nou continua în jurul lor.

— *Minunat*, spuse Millat. Ce ne facem?

— Nu ştii să *citeşti*? întrebă Abdul-Jimmy.

— Facem ce ne sugerează afişul, fraţilor, spuse Abdul-Colin, scurtcircuitând orice obiecţie cu vocea lui profundă, calmă. Schimbăm la Finchley Road. Allah se îngrijeşte.

Motivul pentru care Millat nu putea citi afişul era simplu. Era drogat. Era a doua zi a Ramadanului şi el era mangă. Fiecare celulă a corpului său semnase de ieşire şi se dusese acasă. Dar mai rămăsese un muncitor conştiincios care făcea rondul prin creierul lui şi se asigura că un anumit gând i se învârte prin ţeastă: *De ce? De ce te-ai trotilat, Millat? De ce?* Bună întrebare.

Pe la prânz găsise într-un sertar o doză veche de haşiş, într-o punguţă mică de celofan pe care nu avusese inima s-o arunce în urmă cu şase luni. Şi o fumase pe toată. Fumase o parte pe geamul camerei lui. Apoi se dusese până în Parcul Gladstone şi mai fumase un pic. Marea parte o fumase în parcarea Bibliotecii Willesden. O terminase în bucătăria unui oarecare Warren Chapman, un skateboarder sud-african cu care mai ieşea pe vremuri. Iar rezultatul era că acum era atât de trotilat, stând pe peron împreună cu ceilalţi, atât de *dus*, încât nu auzea doar sunete în sunete, dar şi sunete în sunete *în* sunete. Auzea şoarecele care se strecura de-a lungul şinelor, fâşâit care se îmbina armonios în acelaşi ritm cu pârâitul din difuzoare, şi o auzea pe doamna de la şase metri depărtare care-şi sufla nasul şi strica ritmul. Chiar şi când sosi metroul, tot mai auzea toate aceste sunete. Deci, poţi fi trotilat *într-o anumită măsură*, Millat ştia asta, adică *foarte foarte foarte* trotilat, încât atingi o sobrietate ca a practicanţilor zen şi te simţi foarte în formă, ca şi cum nici n-ai fi aprins ţigara. O, Millat *tânjea* după aşa ceva. Şi-ar fi dorit să fi ajuns aşa departe. Dar pur şi simplu nu era suficient.

— Te simţi bine, frate Millat? întrebă Abdul-Colin îngrijorat, când uşile metroului se deschiseră. Ai căpătat o culoare ciudată.

— N-am nimic, n-am nimic, spuse Milat, şi păru credibil, fiindcă iarba pur şi simplu nu e ca băutura; indiferent cât de dus eşti, întotdeauna poţi, într-un fel, să-ţi revii dracului.

Pentru a-şi dovedi lui însuşi această teorie, păşi încet, dar încrezător de-a lungul vagonului şi se aşeză chiar la capătul şirului de fraţi, între Shiva şi câţiva australieni veseli care se îndreptau spre Hipodrom.

Spre deosebire de Abdul-Jimmy, Shiva avusese perioada lui de nebunii şi putea recunoaşte de la cincizeci de metri ochii roşii care dădeau de gol.

— Millat, *omule*, şopti el, sigur că nu putea fi auzit de ceilalţi fraţi din cauza zgomotului făcut de metrou. Ce ţi-ai *făcut*?

Millat privi drept înainte şi vorbi cu reflexia lui de pe geamul vagonului.

— Mă pregătesc.

— Făcându-te praf? şuieră Shiva. Trase cu ochiul la fotocopia după Sura 52 pe care nu reuşise s-o memoreze prea bine. Ai înnebunit? E destul de greu să ţii minte chestiile astea şi fără să fii pe planeta Marte.

Millat se clătină uşor şi se întoarse către Shiva cu un gest greşit calculat.

— Nu mă pregătesc pentru *asta*. Mă pregătesc pentru *acţiune*. Fiindcă nimeni altcineva nu vrea s-o facă. Pierdem un om şi voi trădaţi cu toţii cauza. Fugiţi. Dar eu rămân neabătut.

Shiva tăcu. Millat se referea la recenta „arestare“ a fratelui Ibrāhīm ad-Din Shukrallah după ce fusese turnat, sub acuzaţia de evaziune fiscală şi nesupunere civilă. Nimeni nu lua acuzaţiile în serios, dar toţi ştiau că ele reprezentau un avertisment deloc subtil din partea Poliţiei Metropolitane, care le transmitea că stă cu ochii pe activităţile celor de la KEVIN. În lumina acestui fapt, Shiva fusese primul care dăduse înapoi în ceea ce priveşte aplicarea Planului A, asupra căruia conveniseră, şi fusese repede urmat de Abdul-Jimmy şi de Hussein-Ishmael, care, în ciuda dorinţei lui de a bate pe cineva, *pe oricine*, trebuia totuşi să se gândească la magazinul lui. Dezbătuseră cu furie timp de o săptămână (Millat apărând cu hotărâre Planul A), dar pe 26 Abdul-Colin, Tyrone şi în final şi Hifan fură de acord că s-ar putea ca Planul A să nu fie în interesul pe termen lung al organizaţiei KEVIN. La urma urmei, nu puteau risca să fie închişi decât dacă erau siguri că la KEVIN existau lideri care să-i înlocuiască. Deci Planul A cădea. Se improviză la repezeală un Plan B. Care presupunea ca cei şapte reprezentanţi

KEVIN să se ridice în picioare la mijlocul conferinţei de presă a lui Marcus Chalfen şi să recite Sura 52, „Muntele“, întâi în arabă (numai Abdul-Colin) şi apoi în engleză. Planul B îi făcea greaţă lui Millat.

— Şi asta-i tot? O să-i citiţi *şi atât*? Asta e pedeapsa lui?

Cum rămânea cu răzbunarea? Cum rămânea cu primeşti ceea ce meriţi, cu retribuţia, cu jihadul?

— Vrei să spui, întrebă Abdul-Colin solemn, că cuvântul lui Allah dat Profetului Mahomed – *Salla Allahu 'Alaihi Wa Sallam* – nu este suficient?

Ei bine, *nu*. Şi astfel, deşi îi făcea greaţă, Millat fu nevoit să cedeze. În loc de problema onoarei, a sacrificiului, a datoriei, în locul chestiunilor de viaţă şi de moarte caracteristice plănuirii atente a unui război între clanuri, adică tocmai motivele pentru care Millat intrase în KEVIN – în locul acestora se punea problema *traducerii*. Toţi erau de acord că nici o traducere a Coranului nu se putea pretinde a fi cuvântul lui Dumnezeu, dar în acelaşi timp toţi recunoşteau că Planul B şi-ar pierde din substanţă dacă nimeni nu înţelege ce se spune. Aşa că problema era *care* traducere şi *de ce*. Să fie unul dintre orientaliştii nedemni de încredere, dar limpezi: Palmer (1880), Bell (1937-1939), Arberry (1955), Dawood (1956)? Excentricul, dar poeticul J.M. Rodwell (1861)? Bătrânul favorit, pasionatul, dedicatul, convertitul anglican prin excelenţă Muhammad Marmaduke Pickthall (1930)? Sau unul dintre fraţii arabi, prozaicul Shakir ori flamboaiantul Yusuf Ali? Cinci zile s-au certat. Când intra seara în Kilburn Hall, Millat nu trebuia decât să mijească ochii pentru a lua acest cerc vorbăreţ aşezat pe scaune, aceşti presupuşi fundamentalişti fanatici, drept o şedinţă de redacţie la *London Review of Books*.

— Dar Dawood e penibil! argumenta fratele Hifan cu vehemenţă. Uitaţi-vă la 52:44: *Dacă ar vedea o bucată de cer căzând, tot ar spune: „Nu e decât o masă de nori!“*. Masă de nori? Doar nu e concert rock. Măcar la Rodwell există o încercare de a surprinde poezia, natura remnarcabilă a arabei: *Şi de-ar vedea o frântură de rai căzând, ar spune: „Nu e decât un nor dens“.* Frântură, dens – efectul e mult mai puternic, nu?

Iar apoi, brusc, Mo Hussein-Ishmael:

— Eu nu sunt decât un măcelar-liniuţă-proprietar-de-magazin. Nu pot să pretind că ştiu multe despre asta. Dar îmi place foarte mult acest ultim rând; e din Rodwell… ăă, cred, da, Rodwell. 52:49: *Iar la vreme de noapte: Lăudaţi-l când stelele-asfinţesc*. „La vreme de noapte“.

Cred că e o expresie minunată. Seamănă cu o baladă a lui Elvis. E mult mai bună decât cealaltă, a lui Pickthall: *Şi noaptea să-I cântăm imnuri de slavă, şi la apusul stelelor*. „La vreme de noapte“ e mult mai frumos.

— Şi pentru asta suntem noi aici? ţipase Millat la toţi. Pentru asta am intrat noi în KEVIN? Ca să nu facem nimic? Să stăm în fund şi să ne jucăm cu cuvintele?

Dar rămaseră la Planul B, şi iată-i, trecând în viteză de Finchley Road, îndreptându-se către Trafalgar Square pentru a-l pune în aplicare. Acesta era motivul pentru care se drogase Millat. Ca să aibă destul curaj să facă altceva.

— Eu rămân neabătut, spuse Millat în urechea lui Shiva, accentuând cuvintele; pentru asta suntem aici. Să rămânem neabătuţi. Eu de asta am intrat. Tu de ce-ai intrat?

Ei bine, de fapt Shiva intrase în KEVIN din trei motive. În primul rând, pentru că se săturase de batjocura primită fiindcă era singurul hindus dintr-un restaurant de musulmani bengalezi. În al doilea rând, pentru că a fi Şeful Securităţii Interne la KEVIN era de o mie de ori mai bine decât a fi chelner-adjunct la Palace. Iar în al treilea rând, pentru femei. (Nu pentru femeile de la KEVIN, care erau frumoase, dar caste până-n pânzele albe, ci pentru toate femeile din afară, care fuseseră disperate de purtarea lui desfrânată, iar acum erau puternic impresionate de noul lui ascetism. Le plăcea barba lui, pălăria, şi îi spuneau lui Shiva că la treizeci şi opt de ani încetase în sfârşit să se poarte ca un băieţel. Erau foarte atrase de faptul că el renunţase la femei, şi cu cât se ţinea mai departe de ele, cu atât avea mai mult succes. Bineînţeles, situaţia nu putea dura la nesfârşit, iar Shiva avea parte de mai multe păsărici decât avusese pe când era *kaffir*.) Cu toate astea, Shiva simţi că aici nu trebuia să mărturisească adevărul, aşa că spuse:

— Ca să-mi fac datoria.

— Atunci suntem pe aceeaşi lungime de undă, frate Shiva, spuse Millat, încercând să-l bată pe Shiva pe genunchi, fără să-l nimerească. Singura întrebare este: vrei s-o faci?

— Scuză-mă, frate, spuse Shiva, dând deoparte braţul lui Millat, care îi căzuse între picioare. Dar cred că, luând în considerare… ăăă… starea ta actuală… întrebarea este dacă *tu* vrei s-o faci?

Asta întrebare. Millat era pe jumătate sigur că urma poate, probabil, să facă sau nu ceva corect şi foarte prostesc şi drăguţ şi deloc bun.

— Mill, avem un Plan B, insistă Shiva, uitându-se cum îndoiala i se aşeza lui Millat pe chip. Să rămânem la Planul

B, da? N-are rost să facem necazuri. *Omule.* Eşti *exact* ca taică-tu. Tipic pentru un Iqbal. Pur şi simplu nu poţi să renunţi. Nu poţi să laşi morţii cu viii, sau cum dracu o mai fi expresia.

Millat îşi întoarse privirile de la Shiva şi se uită la picioarele sale. La început fusese mai sigur, îşi imaginase drumul ca o săgeată directă pe Linia Jubilee: Willesden Green → Charing Cross, fără să schimbe trenurile, fără toată încurcătura asta; doar o linie dreaptă până la Trafalgar, apoi avea să urce scările până în piaţă şi să ajungă faţă în faţă cu duşmanul stră-străbunicului lui, Henry Havelock, care stătea pe soclul lui plin de rahat de porumbel. Asta îi va da curaj; şi avea să intre la Institutul Perret cu gândul la răzbunare şi la revizionism şi cu glorie apusă în suflet, şi avea să şi avea să şi avea

— Cred că…, spuse Millat după o pauză, cred că o să vomit.

— Baker Street! strigă Abdul-Jimmy.

Şi cu ajutorul discret al lui Shiva, Millat traversă peronul până la metroul următor.

Douăzeci de minute mai târziu, Linia Bakerloo îi depuse în frigul îngrozitor din Trafalgar Square. La orizont, Big Ben. În piaţă, Nelson. Havelock. Napier. George al IV-lea. Şi apoi National Gallery, în spate, lângă St. Martin. Toate statuile cu faţa la ceas.

— Tare le mai plac chipurile cioplite în ţara asta, spuse Abdul-Colin, cu amestecul lui ciudat de gravitate şi umor, deloc impresionat de considerabila mulţime care sărbătorea Anul Nou şi care momentan scuipa pe numeroasele bucăţi de piatră cenuşie, dansa în jurul lor şi ţopăia peste ele.

— Aşa, poate cineva să-mi spună ce-i cu englezii, de-şi aşază statuile cu spatele la cultură şi cu ochii pe ceas?

Se opri, ca să le dea răgaz fraţilor înfriguraţi să mediteze la întrebarea retorică.

— Pentru că se uită spre viitor ca să uite trecutul. Uneori aproape că-ţi pare rău pentru ei, ştii? continuă el, învârtindu-se pe loc ca să privească în jur, la mulţimea beată. Nu au credinţă, englezii ăştia. Cred în cele făcute de om, dar ce face omul se dărâmă. Uită-te la imperiul lor. E tot ce au. Charles II Street şi Casa Africii de Sud şi o grămadă de bărbaţi de piatră care arată ca dracu', călare pe cai de piatră. Soarele răsare şi apune în imperiu în douăşpe ore, nu-i problemă. Asta le-a mai rămas.

— Să mor, ce frig mi-e, se plânse Abdul-Jimmy, lovindu-şi palmele înmănuşate (considera discursurile

unchiului său o mare pacoste). Hai să mergem, spuse el, după ce un englez uriaş, cu o burtă imensă de la atâta bere şi ud de la apa din fântână, se izbise în el; să ieşim odată din nebunia asta. E pe Strada Chandos.

— Frate? i se adresă Abdul-Colin lui Millat, care stătea ceva mai la o parte de restul grupului. Eşti gata?

— Vin imediat. Le făcu un semn uşor să se îndepărteze. Nu vă faceţi griji. O să ajung.

Voia mai întâi să vadă două lucruri. Primul era o anumită bancă, cea de colo, de lângă zid. Merse până la ea greoi, împiedicat, încercând să evite un şir şerpuitor de dansatori de conga (avea atâta fum de iarbă în cap; greutăţi de plumb la fiecare picior); dar reuşi. Se aşeză. Şi o găsi.

Litere de-o şchioapă, între un picior al băncii şi celălalt. IQBAL. Nu se vedea clar, avea o culoare ruginie murdară, dar era acolo. Povestea inscripţiei era veche.

La câteva luni după ce ajunsese în Anglia, tatăl lui se aşezase pe această bancă să-şi îngrijească degetul mare care îi sângera, căci o lovitură neglijentă şi nesigură de satâr a unuia dintre chelnerii mai bătrâni îi retezase vârful. Când se întâmplase, la restaurant, Samad nu simţise, fiindcă era la mâna moartă. Aşa că îşi înfăşurase degetul într-o batistă ca să oprească sângerarea şi îşi văzuse de lucru. Dar pânza se îmbibase cu sânge, clienţilor le pierea pofta de mâncare, aşa că până la urmă Ardashir îl trimisese acasă. Samad îşi scosese degetul retezat din restaurant, trecuse de teatre şi mersese pe St. Martin Lane. Când ajunsese în piaţă băgase mâna în fântână şi se uitase cum firişoarele de sânge se varsă în apa albăstruie. Dar făcea mizerie şi oamenii se holbau. Hotărî în schimb să se aşeze pe bancă, şi să-l ţină strâns până se oprea sângele. Dar nu se oprise. După o vreme, renunţă să-şi mai ţină degetul cu vârful în sus şi-l lăsă să atârne ca şi carnea la măcelăriile *halal*, sperând că asta va iuţi sângerarea. Apoi, cu capul aplecat între picioare şi cu sângele picurându-i din deget pe asfalt, fu cuprins de un impuls primitiv. Încet, cu picăturile de sânge, scrise IQBAL de la un picior al băncii la celălalt. Apoi, în încercarea de a face inscripţia permanentă, o scrijelise pe deasupra cu un briceag cu care săpă în piatră.

— În clipa în care am terminat, am fost cuprins de o mare ruşine, le explicase el fiilor lui câţiva ani mai târziu. Am fugit de ea în întuneric; încercam să fug de mine însumi.

Ştiam că mă simţeam deprimat în ţara asta… dar acum era altfel. Am sfârşit prin a mă agăţa de gratii în Piccadilly Circus, îngenunchind şi rugându-mă, plângând şi rugându-mă, deranjându-i pe cântăreţii ambulanţi. Fiindcă ştiam ce însemna asta, ceea ce făcusem. Însemna că *voiam să-mi scriu numele pe întreaga lume*. Însemna *trufie*. Ca englezii care au denumit străzile din Kerala după nevestele lor, ca americanii care şi-au înfipt steagul în Lună. Era un avertisment din partea lui Allah. Îmi spunea: Iqbal, tu *devii la fel ca ei*. Asta însemna.

Ba nu, se gândise Millat, prima dată când auzise povestea, nu asta însemna. Însemna doar că *eşti un nimic*. Şi rememorând totul acum, Millat nu simţea altceva decât dispreţ. Toată viaţa îşi dorise un Naş, dar nu-l avea decât pe Samad. Un chelner defect, stricat, prost, cu o singură mână, care trăise optsprezece ani într-o ţară străină şi nu lăsase alt semn în afară de acesta. *Nu înseamnă decât că eşti un nimic*, repetă Millat, păşind prin voma timpurie (fetele se puseseră pe băut de la ora trei) până la Havelock, ca să-l privească în ochii lui de piatră. *Înseamnă că tu nu eşti nimic, iar el e cineva.* Şi gata. De asta Pande atârnase într-un copac, în timp ce Havelock, călăul, stătea pe un şezlong în Delhi. Pande nu era nimic, iar Havelock era cineva. Nu era nevoie de cărţi de la bibliotecă şi dezbateri şi reconstrucţii. *Nu înţelegi, Abba?* şopti Millat. *Asta e. Asta-i lunga, lunga poveste despre noi şi ei. Aşa a fost. Nimic mai mult.*

Fiindcă Millat era aici să pună capăt. Să răzbune. Să întoarcă firul istoriei. Îi plăcea să creadă că are o atitudine diferită, o atitudine caracteristică celei de-a doua generaţii. Dacă Marcus Chalfen avea să-şi scrie numele pe întreaga lume, Millat avea să şi-l scrie MAI MARE. În cărţile de istorie numele *lui* nu avea să apară scris greşit. Nimeni nu va uita ziua şi ora. Unde Pande greşise, el avea să facă pasul corect. Unde Pande alesese A, Millat avea să aleagă B.

Da, Millat era drogat. Şi ni s-ar putea părea absurd că un Iqbal poate crede că firimiturile lăsate de către un alt Iqbal, cu multe generaţii înaintea lui, nu au fost încă suflate de vânt. Însă chiar nu contează ce credem noi. Se pare că asta nu-l va opri pe omul care crede că viaţa lui este condusă de viaţa pe care crede că a dus-o înainte, sau de ţiganca care jură pe dama din cărţile ei de tarot. Şi e greu să îi schimbi mentalitatea femeii nervoase care aruncă responsabilitatea tuturor acţiunilor ei la picioarele mamei, sau pe cea a tipului singur care stă la miezul nopţii pe un deal, într-un scaun pliant, şi îi aşteaptă pe omuleţii verzi. Printre peisajele ciudate care au înlocuit credinţa noastră în eficienţa stelelor,

terenul lui Millat nu pare chiar atât de bizar. El crede că hotărârile pe care le iei se întorc. El crede că trăim în cercuri. Fatalismul lui e unul simplu, clar. Ceea ce pleacă se şi întoarce.

— Ding, ding, spuse Millat cu voce tare, bătând în piciorul lui Havelock, înainte de a se răsuci pe călcâie şi de a se îndrepta împleticit către Strada Chandos. Runda a doua.

*

31 DECEMBRIE 1992

Cine ştie multe are
şi multă durere

Eclez., cap. I, v. 18

Când Ryan Topps fu rugat să alcătuiască un calendar de birou pentru 1992 al filialei Kingdom Hall din Lambeth, intitulat *Un gând pe zi*, avusese o grijă deosebită să evite greşelile predecesorilor săi. Ryan observase că de prea multe ori, în trecut, când cel care alcătuise calendarul trebuise să aleagă citatele pentru zile de sărbătoare stupide, lumeşti, se lăsase copleşit de sentimente, astfel că la ziua de Sfântul Valentin din 1991 găsim în dragoste nu este frică, ci dragostea desăvârşită izgoneşte frica (Ioan, 4:18), de parcă Ioan s-ar fi gândit la sentimentul josnic care îi îndeamnă pe oameni să-şi trimită unul altuia bomboane de ciocolată şi ursuleţi ieftini, în loc de dragostea lui Iisus Hristos, pe care nimic nu o depăşeşte. Ryan avea o abordare total opusă. Pentru o zi ca aceea de Anul Nou, de exemplu, când toată lumea alerga în toate părţile şi lua hotărâri pentru anul care vine, îşi evalua anul care trecuse şi îl punea la cale pe următorul, el simţi că e nevoie să-i aducă pe toţi cu picioarele pe pământ, cu duritate. Voia să le amintească tuturor că lumea e crudă şi fără sens, că toate strădaniile omului sunt în ultimă instanţă fără importanţă, şi că nici un progres pe lumea asta nu are rost, în afară de a câştiga aprecierea lui

Dumnezeu şi un bilet de intrare în cea mai bună viaţă de apoi. Şi când ajunse la capătul calendarului din anul ce se încheia, uitând multe din ceea ce făcuse, fu plăcut surprins – când rupse pagina cu data de 30 şi se uită la pagina nouă-nouţă cu ziua de 31 – de cât de eficiente erau aceste citate. Nici un alt gând n-ar fi fost mai potrivit pentru ziua care urma. Nici o avertizare mai nimerită. Rupse pagina din calendar, o băgă în buzunarul pantalonilor strâmţi de piele şi îi spuse coanei B. să se urce în ataş.

— *Cel ce viteaz va fi, în faţa urgiilor!* cânta coana B. pe când treceau zumzăind pe Podul Lambeth, îndreptându-se spre Trafalgar Square. *Cu stăruinţă să-l urmeze pe-nvăţător!*

Ryan se asigură că semnalizează cu un minut bun înainte de a face la stânga, pentru ca doamnele de la Kingdom din dubiţa din spatele lui să nu fie încurcate. Făcu în minte un inventar rapid al lucrurilor pe care le pusese în maşină: cărţi de rugăciuni, instrumente, bannere, broşuri *Turnul de veghe*. Toate existente şi în bună stare. Nu aveau bilete, dar aveau să-şi ţină protestul afară, în frig, suferind ca adevăraţi creştini. Laudă lui Dumnezeu! Ce zi măreaţă! Toate semnele erau bune. Avusese chiar şi un vis în noaptea dinainte, cum că Marcus Chalfen era diavolul însuşi şi stăteau faţă în faţă. Ryan spusese: *Eu şi cu tine suntem în război. Nu poate exista decât un singur învingător*. Apoi îi spusese acelaşi citat din Biblie (acum nu-şi mai amintea chiar cum era, dar era ceva din Apocalipsa) iar şi iar şi iar, până când diavolul/Marcus devenise din ce în ce mai mic, îi crescuseră urechi şi o coadă lungă şi despicată la vârf, iar la sfârşit fugise, transformat într-un şoricel diavolesc. Aşa va fi şi în realitate, ca în visul lui. Ryan va sta nemişcat, de neclintit, absolut constant, iar la sfârşit păcătosul se va căi.

Aşa aborda Ryan toate conflictele, teologice, practice şi personale. Nu se clintea nici un centimetru. Însă acesta fusese întotdeauna talentul lui; avea o mono-inteligenţă, abilitatea de a se agăţa de o idee cu o tenacitate fenomenală, şi nu găsise nimic care să se potrivească mai bine acestui talent decât Biserica Martorilor lui Iehova. Ryan gândea în alb şi negru. Problema cu pasiunile lui anterioare – scuterele şi muzica pop – era că acestea aveau întotdeauna nuanţe de gri (deşi probabil că pentru un predicator al Martorilor cele mai apropiate lucruri din viaţa laică sunt băieţii care trimit scrisori la *New Musical Express* şi entuziaştii care trimit articole la *Scooters Today*). Rămâneau întotdeauna întrebările dificile: ar trebui să-ţi diminuezi aprecierea pentru formaţia Kinks cu puţină muzică de la Small Faces? Sau care dintre Italia şi Germania e cea mai bună producătoare de piese de

rezervă? Acum, acea viaţă i se părea atât de străină, încât abia îşi mai amintea că o trăise. Îi deplângea pe cei care sufereau sub greutatea unor astfel de îndoieli şi dileme. Deplângea Parlamentul, când trecu în viteză pe lângă el împreună cu coana B.; îl deplângea pentru că legile făcute acolo erau provizorii, în timp ce ale lui erau eterne…

— *Nimic nu-l opreşte, nimic nu-l face să renunţe, să fie un Pelerin smerit!* ciripea coana B. *Cine îl copleşeşte cu poveşti fioroase… el însuşi va fi copleşit, puterea lui cu atât mai mare-i…*

Îi plăcea. Îi plăcea să stea faţă în faţă cu diavolul şi să-i spună „Tu însuţi: dovedeşte-mi-o. Haide, *dovedeşte".* Simţea că nu are nevoie de argumente, ca musulmanii ori ca evreii. Fără dovezi complicate sau apărări. Numai cu credinţa lui. Şi nimic din ce e raţional nu se poate lupta cu credinţa. Dacă *Războiul stelelor* (în secret, filmul preferat al lui Ryan. Binele! Răul! Forţa! Atât de *simplu*. Atât de *adevărat.*) este cu adevărat suma tuturor miturilor arhaice şi cea mai pură alegorie a vieţii (aşa cum credea Ryan că este), atunci credinţa, credinţa curată, oarbă, e cea mai mare sabie laser de bătut duşmanii din univers. *Hai, dovedeşte-o.* Făcea asta în fiecare duminică la uşile oamenilor şi avea să-i facă exact acelaşi lucru lui Marcus Chalfen. *Dovedeşte-mi că ai dreptate. Dovedeşte-mi că ai mai multă dreptate decât Dumnezeu.* Nimic pe lume nu poate. Fiindcă Ryan nu credea în nimic şi nu-i păsa de nimic pe lume.

— Mai avem mult?

Ryan strânse mâna fragilă a coanei B. şi conduse cu viteză pe Strand, apoi făcu un ocol prin spatele clădirii lui National Gallery.

— *Puterii lui duşmanii nu-i vor rezista, chiar şi cu uriaşii de el se va lupta, şi dreptul lui cu hotărâre şi-l va afirma, să fie Pelerin!*

Bine zis, coană B.! Dreptul de a fi pelerin! Care nu pretinde, şi totuşi moşteneşte pământul! Dreptul de a avea dreptate, de a-i învăţa pe alţii, de a fi corect întotdeauna, fiindcă aşa a hotărât Dumnezeu că vei fi, dreptul de a merge pe tărâmuri străine şi în locuri necunoscute şi de a le vorbi celor neştiutori, încrezător că nu spui decât adevărul. Dreptul de a avea întotdeauna *dreptate*. Mult mai bun decât drepturile pe care le aprecia odată: dreptul la libertate, la libertate de exprimare, libertatea sexuală, dreptul de a fuma iarbă, dreptul de a merge la petreceri, dreptul de a merge pe scuter cu o sută de kilometri la oră pe o stradă principală şi fără cască. Mult mai mult decât toate astea, putea pretinde Ryan. Îşi exercita un drept atât de rar, la acest sfârşit de secol ca un muc de

ţigară, încât era aproape dispărut. Cel mai fundamental drept dintre toate. Dreptul de a fi personajul pozitiv.

*

Pe: 31/12/1992
Autobuzele transportului londonez
Linia 98
De la: Willesden Lane
La: Trafalgar Square
La: 17:35
Preţ: 0,70£ (adulţi)
Păstraţi biletul pentru control

La naiba (se gândi Archie) *nu se mai fac ca pe vremuri.* Ceea ce nu înseamnă că acum se fac mai *proaste*. Doar că se fac foarte, foarte *diferite*. Atât de multe *informaţii*. În clipa în care scoteai un bilet din perforator te simţeai îngreunat şi ţintuit de cine ştie ce taxidermist atotvăzător, te simţeai îngheţat în timp, te simţeai *prins*. Pe vremuri nu era aşa, îşi amintea Archie. Cu mulţi ani în urmă, avea un văr, Bill, care făcea linia 32, prin Oxford Street. Bun băiat, Bill. Avea un zâmbet şi o vorbă bună pentru toată lumea. Îţi rupea pe şest un bilet din chestiile mecanice cu mânere mari care pocneau (astea unde-au dispărut? Unde-i tuşul care-ţi rămânea pe degete?); nu-i dădeai bani; *poftim, Arch*. Ăsta era Bill, tot timpul te ajuta. Oricum, biletele alea, cele vechi, nu-ţi spuneau unde *te duceai*, cu atât mai puţin de unde veneai. Nu-şi amintea nici să fi văzut vreo dată pe ele, şi cu siguranţă nu era menţionată nici ora. Acum totul era altfel, bineînţeles. Toate informaţiile. Archie se întreba de ce. Îl bătu pe Samad pe umăr. Stătea chiar în faţa lui, pe locurile din faţă de pe acoperiş. Samad se întoarse, se uită la bilet, ascultă întrebarea şi se uită ciudat la Archie.

— Ce anume vrei să ştii *exact*?

Părea cam ursuz. Acum toţi erau puţin cam ursuzi. În după-amiaza aceea fusese ceva vânzoleală. Neena ceruse să meargă cu toţii la treaba cu şoarecele, având în vedere că Irie era implicată şi Magid era implicat, şi puteau cel puţin să meargă să sprijine familia, fiindcă orice ar fi crezut despre expoziţie, la ea se muncise foarte mult şi tinerii au nevoie de sprijinul părinţilor, iar ea avea să se ducă, chiar dacă ei nu se duceau, şi era mare ruşine dacă membrii familiei nu erau

acolo în ziua cea mare şi… ei bine, continuă tot aşa. Apoi prăpastia emoţională. Irie izbucnise în lacrimi (Ce se întâmpla cu Irie? În ultima vreme era tot timpul gata să plângă), Clara o acuzase pe Neena de şantaj emoţional, Alsana spusese că ea se duce dacă merge şi Samad, iar Samad spusese că în ultimii optsprezece ani îşi petrecuse noaptea de Anul Nou la O'Connell's şi nu avea de gând să se oprească acum. În ceea ce-l privea, Archie spusese că să-l ia naiba dac-o să stea să asculte toată noaptea trăncăneala asta – ar prefera să stea singur pe un deal, în linişte.

Când spusese asta, toţi se uitaseră ciudat la el. Ce nu ştiau ei era că el urma sfatul profetic pe care îl primise de la Ibelgaufts cu o zi înainte:

28 decembrie 1992

Scumpul meu Archibald,

E vremea veseliei… aşa se spune, dar de la fereastra mea se vede numai harababură. În acest moment, şase feline, flămânde de teritoriu, se războiesc în grădina mea. Nemulţumindu-se cu hobby-ul lor autumnal de a-şi îmbiba teritoriile cu urină, iarna a trezit în ele o nevoie mai fanatică… s-a ajuns la gheare şi blană smulsă… miorlăiturile mă ţin treaz toată noaptea! Nu mă pot abţine să mă gândesc că motanul meu, Gabriel, a avut cea mai bună idee, şi stă pe acoperişul şopronului, renunţând la teritorii în schimbul unei vieţi liniştite.

Însă până la urmă Alsana se impusese. Archie şi ceilalţi aveau să meargă, chiar dacă nu le convenea. Şi nu le convenea. Astfel că acum ocupau jumătate de autobuz, în încercarea de a fi singuri: Clara în spatele Alsanei, care stătea în spatele lui Archie, care stătea în spatele lui Samad, care stătea vizavi de Neena. Irie stătea lângă Archie, dar numai pentru că alt loc nu mai era.

— Ziceam şi eu… ştii tu, spuse Archie, încercând să spargă gheaţa şi să înceapă prima conversaţie de când plecaseră din Willesden. E foarte interesant câte informaţii se pun pe biletele de autobuz în ziua de azi. În comparaţie, ştii tu, cu vremurile noastre. Mă întrebam şi eu de ce. E foarte interesant.

— Ca să fiu cinstit, Archibald, spuse Samad cu o grimasă de nemulţumire, mie mi se pare îngrozitor de neinteresant. Mi se pare mortal de plictisitor.

— A, bine, spuse Archie. Ai dreptate.

Autobuzul luă una dintre acele curbe strânse în care ţi se pare că şi o răsuflare îl poate răsturna.

— Ăăă… deci nu ştii de ce…

— Nu, Jones, nu am nici un prieten intim la garajul de autobuze, şi n-am nici cunoştinţe aprofundate despre hotărârile avansate care se iau fără îndoială în fiecare zi în sistemul londonez de transport. Dar dacă îmi ceri umila mea părere, presupun că face parte dintr-un proces uriaş de monitorizare guvernamentală, de a urmări fiecare mişcare a numitului Archibald Jones, pentru a afla unde şi ce face în fiecare zi şi în fiecare clipă…

— Doamne, îl întrerupse Neena enervată, de ce trebuie să fii aşa de *certăreţ*?

— Poftim? Nu ştiam că tu şi cu mine, Neena, purtăm o conversaţie.

— N-a făcut decât să-ţi pună o întrebare şi tu trebuie neapărat să te dai rotund. Adică, îl provoci la ceartă de jumătate de secol. Nu te-ai săturat? De ce nu-l laşi odată în pace?

— Neena Begum, îţi jur că dacă-mi mai dai o singură instrucţiune azi, îţi smulg personal limba din rădăcină şi mi-o pun în loc de cravată.

— Linişteşte-te, Sam, spuse Archie, deranjat de agitaţia pe care o provocase fără să vrea; eu voiam doar…

— *Tu* să n-o ameninţi pe nepoata mea, strigă Alsana din celălalt capăt al autobuzului. Nu-ţi vărsa nervii pe ea, numai pentru că ai prefera să-ţi mănânci fasolea cu cartofi prăjiţi – (*Ah!* se gândi Archie, nostalgic. *Fasole cu cartofi prăjiţi!*) – decât să mergi să-ţi vezi propriul fiu realizând ceva şi…

— Nu-mi amintesc să fi fost *tu* aşa de nerăbdătoare, spuse Clara, aducându-şi şi ea contribuţia. Ştii, Alsi, ai un mod foarte avantajos de a uita ce s-a întâmplat acum două minute.

— Asta mi-o spune femeia care trăieşte cu Archibald Jones! zise Samad dispreţuitor. Dă-mi voie să-ţi amintesc că oamenii din casele de sticlă…

— Nu, Samad, protestă Clara. Nici să nu *îndrăzneşti* să te iei de mine. Tu eşti cel care s-a împotrivit cel mai mult să mergem… dar nu-ţi menţii niciodată o hotărâre, aşa-i? Tot timpul pândeşti. Archie măcar e, ştii tu…, se bâlbâi Clara, nefiind obişnuită să-şi apere soţul şi negăsind adjectivul potrivit; cel puţin el ia o decizie şi rămâne la ea. Măcar Archie e *constant.*

— A, sigur, da, spuse Alsana acră. Constant ca o *piatră*, constant ca dragul meu *babba*, pentru simplul motiv că el e în pământ de…

— Of, ia mai taci, spuse Irie.

Alsana tăcu o clipă, apoi şocul îi trecu şi îşi găsi din nou cuvintele.

— Irie Jones, tu să nu-mi spui mie…

— Ba da, *o să-ţi spun*, zise Irie, înroşindu-se foarte tare; de fapt. Da, îţi spun. Tacă-ţi *fleanca*. Tacă-ţi fleanca, Alsana. Şi tăceţi dracului cu toţii. Bine? Tăceţi odată. În caz că n-aţi observat, mai sunt, deci, şi *alţi oameni* în autobuzul ăsta şi, fie că vă vine sau nu să credeţi, nu toată lumea din *univers* vrea să vă asculte pe voi. Aşa că gura. Haideţi. Încercaţi. *Linişte. Ah.* Întinse mâna prin aer, ca şi cum încerca să atingă liniştea pe care o crease. Nu-i aşa că-i frumos? Ştiţi că aşa sunt alte familii? *Liniştite.* Întrebaţi pe cineva de-aici. O să vă spună. Au şi ei familii. *Unele familii sunt aşa tot timpul.* Şi unora le place să numească aceste familii reprimate, sau cu probleme emoţionale, sau cum vreţi, dar înţelegeţi ce vreau să spun?

Familiile Iqbal şi Jones, mute de uimire, la fel ca restul autobuzului (până şi fetele Ragga, care se duceau în Brixton, la o chestie dansantă de Anul Nou), nu aveau nici un răspuns.

— Ce *jigodii norocoase*. Norocoase, norocoase *jigodii*.

— Irie Jones! strigă Clara. Ai grijă cum vorbeşti!

Dar Irie nu putea fi oprită.

— Ce existenţă paşnică. Ce *bucurie* trebuie să fie viaţa lor. Deschid o uşă şi dincolo de ea nu au decât o baie sau un salon. Numai spaţii neutre. Şi nu labirintul ăsta nesfârşit de camere prezente şi camere trecute şi lucrurile care s-au spus în ele cu ani în urmă şi peste tot numai vechile rahaturi istorice ale tuturor. Ei nu fac întruna aceleaşi greşeli. Ei nu aud întruna aceleaşi rahaturi.

Nu dau reprezentaţii publice de furie în mijloacele de transport în comun. Sincer, oameni din ăştia chiar există. Credeţi-mă. Cele mai mari traume ale vieţii lor sunt lucruri precum schimbarea covoarelor. Plătirea facturilor. Repararea porţilor. Nu le pasă ce fac copiii lor în viaţă, atâta timp cât sunt, mă rog, rezonabil de *sănătoşi*. *Fericiţi.* Iar fiecare zi nenorocită nu este o bătălie uriaşă între cine sunt şi cine ar trebui să fie, ce au fost şi ce vor fi. Haideţi, întrebaţi-i. Or să vă spună. Fără moschee. Poate doar o biserică mică. Fără cine ştie ce păcate. Multă iertare. Fără mansarde. Fără rahaturi în mansarde. Fără crime tăinuite. Fără străbunici. Pun pariu *acum* pe douăzeci de lire că Samad e singurul de aici care ştie ce lungime are nenorocitul de picior al lui străbunică-su. Şi ştii *de ce* ceilalţi nu ştiu? Fiindcă *nu contează, băga-mi-aş*. În ceea ce-i priveşte, ăsta e *trecut*. Aşa e în alte familii. Ei nu sunt îngăduitori cu ei înşişi. Ei nu

umblă bucurându-se, *bucurându-se* că sunt mai mult decât disfuncţionali. Nu-şi petrec vremea încercând să găsească moduri de a-şi complica viaţa. Pur şi simplu *o trăiesc*. Jigodii norocoase. Tâmpiţi norocoşi.

Imensul val de adrenalină cauzat de această bizară izbucnire îi cuprinse lui Irie tot corpul, îi crescu ritmul inimii şi gâdilă terminaţiile nervoase ale copilului ei nenăscut, căci Irie era însărcinată în opt săptămâni şi ştia. Ce nu ştia, şi ce şi-a dat seama că s-ar putea să nu ştie *niciodată* (chiar în clipa în care văzuse fantomaticele liniuţe albastru-deschis prinzând contur pe testul de sarcină, precum chipul Fecioarei în dovlecelul unei gospodine italiene), era identitatea tatălui. Nici un test de pe pământ nu-i putea spune. Acelaşi păr negru şi bogat. Aceiaşi ochi strălucitori. Acelaşi obicei de a băga în gură capătul creionului. Aceeaşi mărime la pantofi. Acelaşi acid dezoxiribonucleic. Nu putea afla hotărârea corpului ei, ce alegere făcuse el în cursa către gamet, între salvat şi nesalvat. Nu putea şti dacă alegerea avea vreo importanţă. Pentru că oricare dintre fraţi ar fi fost, era şi celălalt. Nu avea să afle niciodată.

La început, acest lucru i se păru lui Irie inexprimabil de trist; din instinct, înzestra cu sentiment faptele biologice, adăugând propriul ei silogism incorect: dacă nu era copilul cuiva, se putea să fie copilul nimănui? Se gândi la complicatele cartograme ficţionale care se pliau în vechile cărţi ştiinţifico-fantastice ale lui Joshua, la Aventurile lui Fantastice. Aşa i se părea şi copilul ei. Un lucru perfect pus la cale, dar fără coordonate reale. O hartă a unui ţinut imaginar al taţilor. Însă apoi, după ce plânsese şi se plimbase prin cameră şi se gândise de mii de ori, îşi spuse: *mă rog*, ştii? *Mă rog.* Mereu avea să fie aşa, nu exact la fel, dar *implicată*. Era vorba totuşi de familia Iqbal aici. Era vorba de familia Jones. Cum s-ar fi putut aştepta la mai puţin?

Se calmă, punându-şi mâna pe pieptul care-i palpita şi inspirând adânc, în timp ce autobuzul se apropia de piaţă şi porumbeii se roteau în jurul lor. Avea să-i spună unuia dintre ei, iar celuilalt nu; se va hotărî căruia; avea s-o facă în seara asta.

— Te simţi bine, iubito? o întrebă Archie, după o lungă perioadă de tăcere, punându-şi pe genunchiul ei mâna lui mare şi roz, cu pete de bătrâneţe ca nişte pete de ceai. Ai multe pe suflet, cred.

— N-am nimic, tati. N-am nimic.

Archie îi zâmbi şi îi dădu o şuviţă de păr după ureche.

— Tati.

— Da?

— Chestia cu biletele de autobuz.

— Da?

— O teorie spune că e din cauză că aşa de mulţi oameni plătesc mai puţin decât ar trebui. În ultimii ani, firmele de autobuze au avut pierderi din ce în ce mai mari. Vezi că scrie *Păstraţi biletul pentru control*? Asta ca să poată verifica mai târziu. Ai acolo toate detaliile, ca să n-ai cum să scapi.

Iar în trecut, se întreba Archie, erau doar mai puţini oameni care plăteau prea puţin? Erau mai cinstiţi, îşi lăsau uşa de la intrare deschisă, îşi lăsau copiii la vecini, făceau vizite de curtoazie, cumpărau pe datorie de la măcelar? Chestia ciudată când îmbătrâneşti e că oamenii vor întotdeauna să audă aşa ceva de la tine. Vor să audă că a existat într-adevăr odată un ţinut verde şi fericit. Au *nevoie* de el. Archie se întreba dacă şi fiica lui avea nevoie de el. Se uita ciudat la el. Colţurile gurii erau lăsate în jos, ochii aproape că implorau. Dar ce putea să-i spună? Serile de Anul Nou vin şi pleacă, dar nici o cantitate de hotărâri nu pare a schimba faptul că există oameni răi. Întotdeauna există o mulţime de oameni răi.

— Când eram mică, spuse Irie încetişor, sunând clopoţelul ca să anunţe că vor să coboare, mă gândeam că sunt mici alibiuri. Biletele de autobuz. Adică, uite: scrie pe el ora. Ziua. Locul. Şi dacă aş fi la tribunal, şi ar trebui să mă apăr, şi să dovedesc că n-am fost unde zic ei c-am fost, şi n-am făcut ce zic ei c-am făcut, când zic ei c-am făcut-o, aş scoate unul din ăsta.

Archie nu spuse nimic iar Irie, presupunând că discuţia se încheiase, fu surprinsă câteva minute mai târziu, după ce îşi făcuseră loc prin mulţimea veselă de Anul Nou şi printre turiştii care stăteau şi se uitau aiurea, când, în vreme ce urcau treptele Institutului Perret, tatăl ei îi spuse:

— Ei, eu niciodată nu m-am gândit la asta. O să ţin minte. Fiindcă nu se ştie niciodată, nu? Nu se ştie, nu? Mă rog. Asta da problemă. Cred că ar trebui să le adunăm de pe stradă. Să le punem pe toate într-un borcan. Un alibi pentru fiecare ocazie.

*

Şi toţi aceşti oameni se îndreaptă către aceeaşi încăpere. Ultimul spaţiu. O încăpere mare, una dintre multele încăperi

ale Institutului Perret; o încăpere separată de expoziţie, şi totuşi numită Sala de Expoziţie; o locaţie corporatistă; alb/crom/pur/simplu (aceasta era descrierea designului interior); folosită pentru întâlnirile oamenilor care vor să se regăsească într-un loc neutru, la sfârşitul secolului al douăzecilea; un loc virtual, unde afacerile lor (fie că e vorba de *rebranding*, de lenjerie ori de *rebranding*-ul lenjeriei) se pot face într-un vid, într-o cavitate necontaminată; finalul logic pentru o mie de ani de spaţii prea înghesuite şi însângerate. Locul acesta e decojit, sterilizat, înnoit în fiecare zi de către o femeie de serviciu nigeriană cu un aspirator Hoover de uz industrial, şi păzit pe timpul nopţii de către domnul De Winter, un paznic de noapte polonez (aşa îşi spune el; postul lui e de Coordonator al Securităţii Bunurilor); el poate fi văzut protejând acest spaţiu, plimbându-se pe la marginile spaţiului cu un walkman la care ascultă melodii populare poloneze; îl poţi vedea pe el, poţi vedea *spaţiul* printr-un geam uriaş, dacă treci pe acolo – hectarele de vacuum protejat şi un afiş cu preţurile pe metru pătrat ale acestor metri pătraţi de spaţiu de spaţiu de spaţiu mai mult lung decât lat şi destul de înalt cât să încapă în el pe înălţime trei de Archie şi cel puţin jumătate de Alsana şi în seara asta sunt (mâine nu va mai exista) două postere uriaşe, gemene, chiar pe cele două laturi ale încăperii, ca tapetul, iar textul e COMISIA DE ŞTIINŢĂ A MILENIULUI, într-o largă varietate de fonturi, de la arhaismul deliberat al lui VIKING la modernitatea lui impact, pentru a crea efectul unei mii de ani de scriere (aceasta era descrierea), şi toate astea în culorile gri, albastru-deschis şi verde-închis, pentru că acestea sunt culorile pe care cercetările au dezvăluit că le asociază oamenii cu „ştiinţă şi tehnologie“ (movul şi roşul denotă artele, bleumarinul înseamnă „calitate şi/sau marfă aprobată“), pentru că, din fericire, după ani de sinestezie corporatistă (albastru sare & oţet, verde brânză & ceapă), oamenii pot în sfârşit să dea răspunsurile cerute când se creează un spaţiu, sau când ceva suferă un *rebranding*, o încăpere/mobila/Marea Britanie (aceasta era descrierea: o nouă încăpere britanică, un spaţiu pentru Marea Britanie, britanici, spaţiul Marii Britanii, spaţiu industrial britanic spaţiu spaţiu cultural); oamenii ştiu ce înseamnă când sunt întrebaţi cum îi face cromul mat să se simtă; şi ştiu ce înseamnă identitate naţională? simboluri? picturi? hărţi? muzică? aer condiţionat? copii negri care zâmbesc sau copii chinezi care zâmbesc sau [completaţi căsuţa]? muzică internaţională? mochetă sau covor? gresie sau parchet? plante? apă curentă?

ei ştiu ce vor, mai ales cei care au trăit în acest secol, obligaţi să meargă dintr-un spaţiu în altul, ca domnul De Winter (născut Wojciech), redenumit, suferind un *rebranding*, răspunsul la toate chestionarele nimic nimic spaţiu vă rog doar spaţiu nimic vă rog nimic spaţiu

20

Şoareci şi amintiri

E exact ca la televizor! Iar acesta este cel mai la superlativ compliment la care se poate gândi Archie pentru orice eveniment văzut în realitate. Numai că acum e exact ca la televizor, dar mai bine. E foarte *modern*. E aşa de frumos construit, că nici n-ai vrea să *respiri* înăuntru, ca să mai spunem de tras vânturi. Sunt nişte scaune, de plastic, dar fără picioare, curbate în formă de *s*; par a sta în picioare prin puterea propriei lor curbe; şi se potrivesc unul într-altul, cam două sute de bucăţi, pe zece rânduri; şi când te aşezi în ele se încolăcesc în jurul tău – moi, dar rezistente! Confortabile! Moderne! Şi n-ai cum să nu admiri o asemenea pliere, se gândeşte Archie, cuibărindu-se într-unul, cu un nivel de pliere mai înalt decât făcuse el vreodată. *Foarte drăguţ.*

Celălalt lucru care face ca totul să fie mai bun ca la televizor e că e plin de oameni pe care Archie îi cunoaşte. Uite-l pe Millboid chiar în spate (şmecherul), cu Abdul-Jimmy şi Abdul-Colin; Josh Chalfen mai la mijloc, iar Magid stă în faţă, cu femeia aia, Chalfen (Alsana nu vrea să se uite la ea, dar Archie îi face totuşi cu mâna, fiindcă ar fi nepoliticos să nu-i facă), şi cu faţa la toţi (aproape de Archie – Archie are cel mai bun loc din toată sala) stă Marcus, la o masă lungă lungă, exact ca la televizor, plină de microfoane, ca un roi nenorocit, ca nişte abdomene uriaşe şi negre ale unor albine ucigaşe. Marcus stă lângă alţi patru tipi, trei de vârsta lui şi unul foarte bătrân, uscat – *deshidratat*, dacă aşa se zice. Şi toţi poartă ochelari, aşa cum au savanţii la televizor. Dar n-au halate albe. Foarte relaxaţi: pulovere cu anchior, cravate, pantofi comozi. *Cam dezamăgitor.*

Archie a văzut multe conferinţe din astea de presă (părinţi care plâng, copil lipsă, sau, dimpotrivă, copil care plânge, părinţi lipsă), dar asta e *mult* mai frumos pentru că în mijlocul mesei se află ceva foarte interesant (ce nu vezi de obicei la televizor, îi vezi numai pe ăia care plâng): un şoarece. Un şoarece obişnuit, maro, şi fără alţi şoareci, dar e foarte activ, se agită în cuşca lui de sticlă, care e cam la fel de mare ca un televizor şi are găuri pentru aer. Archie fusese puţin îngrijorat când îl văzuse prima dată (şapte ani într-o cuşcă de sticlă!), dar s-a dovedit că e doar temporar, numai

pentru fotografii. Irie îi explică faptul că în institut exista pentru el o chestie enormă, plină de ţevi şi de locuri secrete, spaţiu peste spaţiu, ca să nu se plictisească prea tare, şi o să fie transferat acolo mai târziu. Deci e în regulă. Şi e destul de şmecher şoarecele ăsta. Arată de parcă face mutre aproape tot timpul. Nu-ţi dai seama cât de vioi sunt şoarecii de fapt. Dar e groaznic de greu să ai grijă de ei, bineînţeles. De asta nu i-a luat unul lui Irie când era mică. Peştişorii sunt mai curaţi – şi cu memoria mai scurtă. Din experienţa lui Archie, tot ce are memorie bună ţine minte supărările, iar un animăluţ supărat (data aia când mi-ai dat să mănânc ce nu trebuia, data aia când mi-ai făcut baie) nu e un lucru pe care să ţi-l doreşti.

— A, aici ai dreptate, e de acord Abdul-Mickey, care se trânteşte pe locul de lângă Archie, fără pic de respect pentru scaunul fără picioare. Nu vrei să ai în grijă un rozător nenorocit şi plin de ură.

Archie zâmbeşte. Mickey e genul de tip cu care vrei să te uiţi la meci, sau la crichet, sau dacă vezi o bătaie pe stradă, ai vrea ca el să fie acolo, fiindcă e un fel de comentator al vieţii. Un fel de filosof. În existenţa lui zilnică e destul de frustrat, fiindcă nu prea are ocazia să-şi arate această latură a personalităţii. Dar scoate-i şorţul şi îndepărtează-l de cuptor, dă-i spaţiu de manevră – atunci chiar îşi intră în rol. Archie are o groază de timp pentru Mickey. O groază de timp.

— Când îi dau drumu' ăştia odată? îi spune el lui Archie. Nu se grăbesc deloc, nu? Doar nu po' să te uiţi toată noaptea la un şoarece, nu? Adică, dacă aduci atâţia oameni aici de Anul Nou, vrei *ceva* care să semene măcar a distracţie.

— Da, mă rog, spune Archie, fără să-l contrazică, dar nici total de acord; presupun că trebuie să-şi vadă notiţele şi toate alea… Doar nu po' să se ridice şi să zică aşa vreo două, nu? Adică, nu e vorba numai să le faci pe plac tuturor oamenilor tot timpul, nu? E *Ştiinţă*. Archie spune *Ştiinţă* la fel cum spune *Modern*, de parcă cineva i-a împrumutat cuvintele şi l-a pus să jure că nu le sparge. *Ştiinţa*, repetă Archie, având mai multă grijă la cuvânt, e altă mâncare de peşte.

Mickey dă aprobator din cap, gândindu-se serios la afirmaţia asta, încercând să decidă câtă greutate ar trebui să-i dea acestui contraargument, *Ştiinţa*, cu toate conotaţiile lui de expertiză şi inteligenţă, de locuri în creier pe care nici Mickey, nici Archie nu le-au vizitat vreodată (răspuns: nici una), cât respect ar trebui să-i acorde în lumina acestor conotaţii (răspuns: dă-i în mă-sa pe toţi. Şcoala Vieţii, nu?), şi câte secunde să aştepte până să-l desfiinţeze (răspuns: trei).

— Dimpotrivă, Archibald, dimpotrivă, să mor io. E-un argument suspect, ăsta. O greşeală frecventă, asta. Ştiinţa nu-i altfel decât toate celelalte, nu? Adică, dacă stai să te gândeşti. La urma urmei, trebuie să-i mulţumească pe oameni, înţelegi ce vreau să zic?

Archie dă din cap. Înţelege ce vrea să zică Mickey. (Unii oameni – de exemplu Samad – îţi vor spune să nu ai încredere în aceia care folosesc prea des expresia *la urma urmei* – managerii echipelor de fotbal, agenţii imobiliari, vânzătorii de tot felul – dar Archie nu a văzut niciodată problema aşa. Folosirea prudentă a expresiei sus-pomenite l-a convins întotdeauna că interlocutorul lui mergea la baza lucrurilor, la ceea ce e fundamental.)

— Şi dacă tu crezi că e vreo diferenţă între un loc ca ăsta şi bârlogul meu, continuă Mickey, cam cu un nod în gât şi totuşi fără să ridice vocea mai mult de o şoaptă, eşti fraier. La urma urmei e-acelaşi lucru. La urma urmei e vorba de client. De exemplu, mânca-ţi-aş: n-are sens să pun eu *raţă à l'orange* în meniu dacă n-o vrea nimeni. *Vis-à-vis*, nu are sens să cheltuiască oamenii ăştia o grămadă de bani pe nişte idei isteţe dacă n-au de gând să facă dracului ceva bun pentru cineva. *Gândeşte-te*, spune Mickey, bătându-şi tâmpla, iar Archie urmează instrucţiunile cât de bine poate. Dar asta nu înseamnă să nu-i dai naibii măcar o şansă, continuă Mickey, încălzindu-se pe subiectul lui. Trebuie să le dai *o şansă* ideilor ăstora noi. Altfel nu eşti decât un filistin, Arch. Deci, la urma urmei, ştii că eu am fost întotdeauna un moşneag la curent cu ultimele noutăţi. De asta am introdus cartofii cu varză, acum doi ani.

Archie dă din cap cu înţelepciune. Cartofii cu varză fuseseră un fel de revelaţie.

— La fel şi aici. Trebuie să le dai o şansă lucrurilor ăstora. Asta le-am spus lui Abdul-Colin şi lui Jimmy al meu. Am zis: înainte să te-arunci cu capul înainte, vino şi dă-le o şansă. Şi uite-i. Abdul-Mickey arătă din cap spre spate, un semn nepoliticos de recunoaştere în direcţia fratelui şi a fiului lui, care răspunseră la fel. S-ar putea să nu le placă ce-o s-audă, bineînţeles, dar n-ai ce să-i faci, nu? Dar cel puţin au venit *fără prejudecăţi*. Deci, eu, personal, sunt aici la buna recomandare a lui Magid Ick-Ball ăla – şi am încredere în el, am încredere în judecata lui. Dar, cum am spus, om trăi şi-om vedea. Cât trăim învăţăm dracului, Archibald – spune Mickey, nedorind să-l jignească, ci pentru că înjurăturile sunt ca respiraţia pentru el; nu se poate abţine; sunt doar o garnitură, ca fasolea sau mazărea – cât trăim învăţăm dracului. Şi ascultă la mine, dacă ceva din ce se spune aici în

seara asta mă convinge că Jimmy al meu n-o să aibă plozi cu pielea ca suprafaţa Lunii, în mă-sa, atunci mă convertesc, Arch. Îţi zic de pe-acuma. Să-mi bag picioarele, n-am nici cea mai mică idee ce are de-a face un şoarece cu pielea Yusufilor, dar îţi zic, mi-aş pune şi viaţa în mâinile băiatului ăluia, Ick-Ball. Băiatul ăla mă face să mă simt bine. Face cât zece de frate-su, adaugă Mickey viclean, coborând vocea, fiindcă Samad e în spatele lor. Zece, uşor. Adică, la ce dracu' s-o fi gândit, hă? Eu ştiu pe care l-aş fi trimis de-acasă. Fără probleme.

Archie ridică din umeri.

— A fost o decizie grea.

Mickey îşi încrucişează braţele şi pufneşte:

— Nu există aşa ceva, frate. Ori *ai dreptate*, ori *n-ai*. Şi imediat ce-ţi dai seama de asta, Arch, viaţa ta devine dintr-odată mult mai uşoară, să mor eu. Crede-mă pe cuvânt.

Archie acceptă recunoscător cuvintele lui Mickey, adăugându-le celorlalte exemple de înţelepciune pe care i le-a oferit secolul. *Ori ai dreptate, ori n-ai. Epoca de aur a tichetelor de masă a apus. Mai corect de-atât nu se poate. Cap sau pajură?*

— Oi-oi, ce-i asta? spune Mickey rânjind. Hai că-ncepe. Mişcare. Microfonul în acţiune. Doi-zece, doi-zece. Se pare că-ncepe comédia.

*

— … iar această muncă *este* de pionierat, *este* un lucru care merită bani publici şi atenţie publică, şi este o muncă a cărei semnificaţie depăşeşte, în mintea oricărei persoane raţionale, obiecţiile care au fost ridicate împotriva ei. Ce ne trebuie nouă…

Ce *ne trebuie* nouă, se gândeşte Joshua, sunt nişte locuri mai în faţă. Ce planuri de rahat, tipice pentru Crispin. Crispin ceruse locuri la mijloc, pentru ca FATE să se amestece într-un fel cu mulţimea şi să-şi pună cagulele în ultimul moment, dar era clar o idee proastă, bazată pe un fel de culoar la mijlocul rândurilor de scaune, care însă nu exista. Acum vor trebui să facă o călătorie incomodă până la culoarele de pe margine, ca teroriştii care-şi caută locul la cinema, încetinind întreaga operaţiune, când viteza şi tacticile de şoc sunt tocmai *scopul*, lua-l-ar dracu'. Mare reuşită. Tot planul îl

enervează la culme pe Josh. Atât de elaborat şi de absurd, creat pentru marea glorie a lui Crispin. Crispin are voie să ţipe puţin, Crispin îşi va flutura puţin armele, Crispin va face nişte scene psihologice pseudo-Jack Nicholson, doar ca să se dea în spectacol. FANTASTIC. Josh nu are voie să spună decât *Tată, te rog, dă-le ce vor*, deşi în secret crede că va avea ceva loc de improvizaţie: *Tată, te rog. Sunt atât de-al dracului de tânăr. Vreau să trăiesc. Dă-le ce vor, ce mă-sa. E doar un şoarece… Sunt fiul tău*, iar apoi poate şi un leşin fals, ca răspuns la un foc fals de pistol, dacă tatăl lui se dovedeşte ezitant. Tot planul e-aşa de siropos că-ţi vine greaţă. Dar va merge (spusese Crispin), chestiile astea *merg* întotdeauna. Însă după ce a petrecut atât de mult timp în regatul animalelor, Crispin e ca Mowgli: nu cunoaşte motivaţiile oamenilor. Şi ştie mai multe despre psihologia unui bursuc decât va şti vreodată despre mecanismele interne ale unui Chalfen. Şi uitându-se la Marcus şi la şoarecele lui minunat, la Marcus, care sărbătoreşte marea realizare a vieţii lui şi poate *a generaţiei lui*, Joshua nu-şi poate împiedica creierul încâlcit să nu se întrebe dacă nu cumva e posibil ca el şi Crispin şi FATE să se fi înşelat *total*. S-o fi dat în bară cu toţii în stil mare. Să fi subestimat puterea chalfenismului şi a angajamentului lui remarcabil faţă de Raţional. Căci e destul de posibil ca tatăl lui să nu salveze pur şi simplu, şi fără să se gândească, lucrul pe care îl iubeşte, ca orice om de rând. E foarte posibil ca dragostea nici măcar să nu intervină aici. Şi doar gândul la asta îl face pe Joshua să zâmbească.

*

— … şi aş vrea să vă mulţumesc tuturor, mai ales familiei şi prietenilor, care şi-au sacrificat seara de Anul Nou… Aş vrea să vă mulţumesc tuturor pentru că sunteţi aici, la prezentarea a ceea ce sunt sigur că toată lumea e de acord că reprezintă un proiect foarte interesant, nu doar pentru mine şi pentru ceilalţi cercetători, dar pentru o categorie mult mai…

Marcus începe, iar Millat îi vede pe fraţii de la KEVIN schimbând priviri. Se gândesc: cam în zece minute. Poate cincisprezece. Încep la semnalul lui Abdul-Colin. Urmează toţi instrucţiunile. Millat, pe de altă parte, nu urmează instrucţiunile, cel puţin nu pe cele transmise din gură-n gură sau pe cele scrise pe bucăţi de hârtie. Imperativul lui îi e

secretat de gene, iar oţelul rece din buzunar este răspunsul la o provocare ce îi fusese aruncată cu multă vreme în urmă. În adâncul lui, e un *pandy*. Şi are răscoala în sânge.

Cât despre detaliile practice, nu fusese mare lucru: două telefoane la nişte tipi din vechea gaşcă, o înţelegere tacită, nişte bani de la KEVIN, o călătorie până-n Brixton şi *presto*, o ţinea în mână, mai grea decât şi-o imaginase, dar, în afară de asta, nu era cine ştie ce sculă. Aproape că o *recunoscuse*. Efectul ei îi amintea de o mică bombă dintr-o maşină pe care o văzuse explodând, cu mulţi ani în urmă, în partea irlandeză a cartierului Kilburn. Avea numai nouă ani şi mergea pe stradă cu Samad. Însă deşi Samad fusese şocat, puternic şocat, Millat aproape că nici nu clipi. Pentru Millat era atât de *familiar*. Era atât de *neimpresionant*. Pentru că acum nu mai există obiecte sau evenimente străine, aşa cum nu mai există obiecte sau evenimente sacre. Totul e atât de familiar. Totul se dă la televizor. Astfel că să atingă metalul rece, să-l simtă pe piele pentru prima dată a fost uşor. Iar atunci când obţii lucrurile uşor, când lucrurile se aşază fără efort la locul lor, e atât de ispititor să spui cuvântul „Soartă“. Care pentru Millat înseamnă ceva foarte asemănător cu televiziunea: o poveste interminabilă, scrisă, produsă şi regizată de către altcineva.

Desigur, acum că a ajuns aici, acum că e drogat şi *speriat*, şi că nu i se mai pare atât de uşor, iar partea dreaptă a hainei îi atârnă de parcă cineva i-a pus acolo o nicovală ca în desene animate – acum vede marea diferenţă dintre televiziune şi viaţă, şi asta îl loveşte direct între picioare. Consecinţe. Dar până şi ca să te gândeşti la *asta* trebuie să cauţi referinţe prin filme (fiindcă el nu e ca Samad sau ca Mangal Pande; el n-a prins nici un război, n-a văzut niciodată acţiunea, nu are analogii sau anecdote), trebuie să-ţi aduci aminte de Pacino din primul *Naşul*, ghemuit în toaleta restaurantului (aşa cum Pande fusese ghemuit în baracă), să te gândeşti o clipă ce înseamnă să ieşi în forţă din toaleta bărbaţilor şi să dezlănţui iadul asupra celor doi tipi de la masa în carouri. Iar Millat îşi aminteşte. Îşi aminteşte că a dat banda înapoi şi a oprit cadrul şi a derulat cu încetinitorul acea scenă de nenumărate ori de-a lungul anilor. Îşi aminteşte că indiferent cât de mult menţii cadrul pe fracţiunea de secundă în care Pacino reflectează, indiferent de câte ori revezi îndoiala care pare să-i treacă peste chip, el nu face altceva decât ce plănuise de la început să facă.

*

— … şi considerăm că semnificaţia pentru om a acestei tehnologii… care se va dovedi, cred eu, egalul descoperirilor din acest secol în domeniul fizicii: relativitatea, mecanica cuantică … când ne gândim la câte posibilităţi ne oferă … nu alegerea între un ochi albastru şi un ochi căprui, ci între ochi orbi şi ochi care ar putea vedea…

Dar Irie crede acum că există lucruri pe care ochiul uman nu le poate detecta, cu nici o lupă, binoclu sau microscop. Ea ştie, căci a încercat. S-a uitat la unul, apoi la celălalt – de atâtea ori, încât nici nu mai par să aibă chipuri, doar nişte pânze maronii cu protuberanţe ciudate, ca atunci când spui un cuvânt atât de des încât încetează să mai aibă sens. Magid şi Millat. Millat şi Magid. Majlat. Milljid.

I-a cerut copilului ei nenăscut să-i dea un fel de semn, dar nimic. Un vers auzit acasă la Hortense i se tot învârte prin cap – Psalmul 63 – *Pe Tine Te caut! Îmi însetează sufletul după Tine, îmi tânjeşte trupul după Tine*… Dar cere prea mult de la ea. Îi cere să se întoarcă înapoi, înapoi, înapoi, la rădăcini, la momentul fundamental în care spermatozoidul a întâlnit ovulul când ovulul a întâlnit spermatozoidul – atât de demult în această poveste, încât începutul nici nu poate fi găsit. Copilului lui Irie nu i se va putea alcătui harta cu exactitate, şi nici nu se va putea vorbi despre el cu vreo certitudine. Unele secrete sunt veşnice. Într-o viziune, Irie a văzut o vreme, o vreme nu prea îndepărtată de cea de acum, în care rădăcinile nu vor mai conta pentru că nu pot pentru că nu trebuie sunt prea lungi şi sunt prea încâlcite şi sunt pur şi simplu îngropate prea al dracului de adânc. Ea abia aşteaptă.

*

— *Cel ce viteaz va fi în faţa urgiilor…*

De câteva minute, peste vocea lui Marcus şi peste aparatele de fotografiat se poate auzi un alt sunet (mai ales Millat îl percepe), un cântec slab. Marcus face tot posibilul să-l ignore şi să continue, dar tocmai a crescut considerabil în intensitate. A început să facă pauze între cuvinte ca să se uite în jur, deşi e limpede că acel cântec nu vine din încăpere.

— *Cu stăruinţă să-l urmeze pe-nvăţător…*

— O, Doamne, murmură Clara, aplecându-se ca să-i şoptească soţului ei la ureche. E Hortense. E *Hortense*.

Archie, trebuie să ieşi şi să faci ceva. *Te rog.* Pentru tine e mai uşor să te ridici de pe scaun.

Dar Archie se distrează de minune. Între vorbăria lui Marcus şi comentariile lui Mickey, e ca şi cum s-ar uita la două televizoare deodată. Foarte multe informaţii.

— Spune-i lui Irie.

— Nu pot. E prea departe de margine ca să poată ieşi. *Archie*, mârâie ea, trecând la o voce ameninţătoare, nu po' să-i laşi să cânte aşa pân' la capăt!

— Sam, spune Archie, încercând să-şi facă şoaptele să ajungă până la el; Sam, du-te tu. Tu nici măcar nu vrei să stai *înăuntru*. Haide. O cunoşti pe Hortense. Spune-i numai s-o lase mai moale. Aş vrea să ascult şi restul poveştii ăsteia, ştii? *Foarte multe informaţii.*

— Cu plăcere, şuieră Samad, ridicându-se brusc de pe scaun şi nederanjându-se să-şi ceară scuze când o calcă zdravăn pe Neena pe picior. Cred că nu e nevoie să-mi ţineţi locul.

Marcus, care a ajuns acum la un sfert din descrierea detaliată a celor şapte ani ai şoarecelui, ridică ochii din hârtii să vadă cine face gălăgie, şi se opreşte ca să urmărească împreună cu restul publicului silueta care se îndepărtează.

— Cred că cineva şi-a dat seama că această poveste nu are un final fericit.

În timp ce publicul râde uşurel şi se linişteşte la loc, Mickey îi dă una în coaste lui Archibald.

— Uite vezi, aşa mai merge, spune el. Un strop de umor – însufleţeşte un pic atmosfera. Termeni tehnici, ei? Nu toată lumea a fost la nenorocitul de Oxbridge. Unii dintre noi au fost la…

— Şcoala Vieţii, aprobă Archie, dând din cap, pentru că amândoi fuseseră acolo, deşi nu în acelaşi timp. E cea mai bună.

*

Afară: Samad se simte hotărât şi puternic când uşa se trânteşte în spatele lui, dar lipsit de vlagă pe măsură ce se apropie de uimitoarele doamne de la Martori, zece la număr, toate cu peruci fioroase, stând în picioare pe trepte, zdrăngănind întruna la percuţie de parcă ar vrea să bată ceva mai consistent decât ritmul. Sunt în voce. Cinci paznici s-au recunoscut deja înfrânţi, şi până şi Ryan Topps pare uşor

îngrozit de monstrul coral al lui Frankenstein pe care l-a creat şi preferă să stea ceva mai departe, pe trotuar, împărţind exemplare din *Turnul de veghe* imensei mulţimi care se îndreaptă spre Soho.

— Primesc reducere? întreabă o fată beată, inspectând pictura de prost gust de pe copertă reprezentând raiul, şi adăugând-o la snopul de fluturaşi ai discotecilor de Anul Nou. Trebuie să fii îmbrăcat elegant?

Plin de presimţiri, Samad o bate pe cea care cântă la trianglu pe umerii imenşi ca de rugbist. Încearcă întregul vocabular aflat la dispoziţia unui indian care se adresează unor femei jamaicane în vârstă potenţial periculoase (*dacăsarputeavărogîmicerscuzesepoatevărogscuze* – îl înveţi în staţiile de autobuz), dar tobele continuă, fluierele şuieră, talgerele se lovesc. Doamnele continuă să scârţâie cu pantofii lor comozi prin zăpada îngheţată. Iar Hortense Bowden, prea bătrână ca să mărşăluiască, stă mai departe pe un scaun pliant, uitându-se hotărâtă la masa de oameni care dansează în Trafalgar Square. Între genunchi ţine un banner pe care scrie simplu

VREMEA ESTE APROAPE – Apoc. 1:3

— Doamna Bowden? spuse Samad, intervenind într-o pauză dintre versuri. Sunt Samad Iqbal. Un prieten de-al lui Archibald Jones.

Pentru că Hortense nu se uită la el şi nici nu trădează vreun semn că l-ar recunoaşte, Samad se simte obligat să sape mai adânc în păienjenişul complicat al relaţiilor dintre ei.

— Soţia mea e prietenă bună cu fiica dumneavoastră; şi nepoata mea vitregă la fel. Fiii mei sunt prieteni cu… Hortense îşi supse dinţii.

— Ştiu cine eşti, frate. Tu mă cunoşti pă mine, io te cunosc pă tine. Da'-n momentu' ăsta, există numa' două feluri dă oameni pă lume.

— Problema e că noi ne întrebam, o întrerupse Samad, presimţind apropierea unei predici şi vrând s-o taie din rădăcină; dacă s-ar putea cumva să mai reduceţi puţin zgomotul… dacă…

Dar Hortense îl acoperă deja, cu ochii închişi, cu braţul ridicat, mărturisind adevărul după moda veche jamaicană:

— Două feluri dă oameni: ăi de cântă pentru Domnu' şi ăi de-l resping şi-şi pun sufletele-n primejdie.

Se întoarce. Se ridică. Îşi scutură cu furie afişul în direcţia hoardelor de beţivi care ţopăie în sus şi-n jos ca un singur om în fântânile din Trafalgar, apoi e rugată să repete gestul de către un fotoreporter cinic care are de umplut un spaţiu gol pe pagina şase.

— Un pic mai sus bannerul, iubito, spune el, cu aparatul ridicat, cu un genunchi în zăpadă. Haide, înfurie-te, asta e. Minunată sărbătoare.

Femeile de la Martori ridică vocile, trimiţând cântecul în eter.

— *Pe Tine Te caut!* cântă Hortense. *Îmi însetează sufletul după Tine, îmi tânjeşte trupul după Tine, într-un pământ sec, uscat şi fără apă…*

Samad se uită la toate astea şi îşi dă seama, spre surprinderea lui, că nu vrea s-o reducă la tăcere. În parte pentru că e obosit. În parte pentru că e bătrân. Dar în cea mai mare parte pentru că şi el ar face la fel, deşi din alte motive. El ştie ce înseamnă să cauţi. El cunoaşte uscăciunea. El a simţit setea pe care o ai pe un pământ străin – îngrozitoare, persistentă – setea care durează toată viaţa.

Mai corect de-atât nu se poate, se gândeşte el, *mai corect de-atât nu se poate.*

*

Înăuntru:

— Dar tot mai aştept să ajungă la partea despre pielea mea. Încă n-am auzit nimic; tu ai auzit, Arch?

— Nu, nu încă. Presupun că mai are multe de zis. Revoluţionare, toate astea.

— Mda, normal… Dai un ban, alegi.

— Dar n-ai dat bani pe bilet, nu?

— Nu. Nu, n-am dat. Dar tot am *aşteptări*. Principiul e acelaşi, nu? Oi-oi, taci un pic… Mi s-a părut că aud *piele* chiar acuma…

Mickey chiar auzise „piele“. Papiloame pe piele, după cât se părea. Timp de vreo cinci minute. Archie nu înţelege o iotă. Dar în final, Mickey pare satisfăcut, de parcă ar fi primit toate informaţiile pe care le căuta.

— Mmm, uite pentru asta am venit, Arch. Foarte interesant. Mare descoperire medicală. Ai dracului vraci, doctorii ăştia.

— … iar în acest sens, spune Marcus, el a fost un element principal şi indispensabil. Mi-a fost nu doar sursă de inspiraţie, dar a pus bazele unei părţi atât de mari a acestui proiect, mai ales în lucrarea lui de doctorat, pe care am audiat-o prima dată în…

O, foarte frumos. Îi dă şi moşneagului nişte merite. Şi se vede că el nu-şi mai încape-n piele când aude. Arată cam plângăcios. Nu i-am reţinut numele. Oricum, e frumos că nu vrea să aibă el toată gloria. Şi totuşi, nu trebuie să exagereze. La cum vorbeşte Marcus, ai zice că moşneagul a făcut tot.

— Dracu' să mă ia, spune Mickey, gândindu-se la acelaşi lucru, ce de-a mai laude, nu? Eu credeam c-ai zis că Chalfen ăsta era marea sculă.

— Poate că sunt complici, sugerează Archie.

— … forţând limitele, când cercetarea în acest domeniu era serios subfinanţată şi părea să rămână în zona ştiinţifico-fantasticului. Fie şi numai din acest motiv, el a fost spiritul călăuzitor, dacă vreţi, din spatele echipei de cercetători, şi rămâne, ca întotdeauna, mentorul meu, poziţie pe care o ocupă deja de douăzeci de ani…

— Ştii cine e mentorul meu? spune Mickey. Muhammad Ali. Fără îndoială. Integritatea minţii, integritatea spiritului, integritatea corpului. Cel mai tare tip. Cel mai mişto boxer. Şi când zicea că e cel mai mare, nu zicea numai „cel mai mare".

Archie spune:

— Nu?

— Nu, frate, spune Mickey solemn. A spus că a fost *cel mai mare din toate timpurile*. Trecut, prezent, viitor. Era o jigodie cu tupeu, Ali ăsta. Categoric mentorul meu.

Mentor…, se gândeşte Archie. Pentru el, a fost întotdeauna Samad. Nu poate să-i spună asta lui Mickey, evident. Ar zice că s-a scrântit. Că e poponar. Dar e adevărat. Întotdeauna Sammy. La bine şi la rău. Chiar dacă vine sfârşitul lumii. În patruzeci de ani, nu a luat niciodată o hotărâre fără el. Bătrânul Sam. Sam cel tare.

— … astfel că dacă există cineva care să merite partea leului din recunoaşterea pentru minunea pe care o aveţi în faţa ochilor, acela e Dr. Marc-Pierre Perret. Un om remarcabil şi un mare…

Fiecare moment se întâmplă de două ori: înăuntru şi afară, şi sunt două poveşti diferite. Archie recunoaşte numele, oarecum, înăuntru, dar deja se foieşte pe scaun, încercând să vadă dacă nu se întoarce Samad. Nu-l vede pe Samad. În schimb, îl vede pe Millat, care arată ciudat. Care arată categoric foarte ciudat. Mai degrabă bizar decât amuzant. Se întoarce uşor în scaun, iar Archie nu-i poate prinde privirea

ca să-l întrebe din ochi dacă se simte bine, fiindcă ochii lui sunt fixaţi pe ceva, iar când Archie îi urmăreşte direcţia privirii, îşi dă seama că se uită la acelaşi lucru ciudat: un bătrân care plânge de mândrie, cu lacrimi mărunte. Lacrimi roşii. Lacrimi pe care Archie le recunoaşte.

Dar nu înainte să le recunoască Samad; *căpitanul Samad Miah*, care tocmai a intrat în linişte prin uşile moderne, cu mecanismul lor silenţios; *căpitanul Samad Miah*, care se opreşte pentru o clipă în prag, se uită prin ochelarii pentru citit, şi îşi dă seama că a fost minţit de singurul lui prieten de pe lume timp de cincizeci de ani. Că piatra de temelie a prieteniei lor nu era făcută decât din baloane de săpun. Că Archibald Jones înseamnă mult, mult mai mult decât îşi închipuise el vreodată. Îşi dă seama de toate odată, ca în punctul culminant al unui film muzical indian. Iar apoi, cu o anumită încântare groaznică, ajunge la adevărul fundamental, la *anagnoresis: Numai acest incident ne va ţine prieteni pe noi doi în următorii patruzeci de ani*. E povestea cu care se termină toate poveştile. E darul care ţi se tot întoarce.

— Archibald!

Se întoarce dinspre doctor către locotenentul lui şi izbucneşte într-un râs sacadat, zgomotos, isteric; se simte ca o mireasă care se uită la soţul ei cu deplină înţelegere, chiar în clipa în care totul între ei s-a schimbat.

— Jigodie nenorocită şi ipocrită, *misā matā, bhainchute, shorabaicha, syut-morāni, haraam jaddā…*

Samad se prăbuşeşte în jargonul bengalez, populat într-un fel atât de colorat cu mincinoşi, incestuoşi, fii şi fiice de porci, oameni care le oferă propriilor mame plăceri orale…

Dar chiar înainte de asta, sau cel puţin în acelaşi timp, în vreme ce publicul priveşte amuzat la acest bătrân de culoare care strigă la acest bătrân alb într-o limbă străină, Archie simte că se mai întâmplă şi altceva, simte mişcare în acest spaţiu, o potenţială mişcare în toată încăperea (indienii din spate, puştii care stau lângă Josh, Irie care se uită de la Millat la Magid, de la Magid la Millat, ca un arbitru) şi vede că Millat va ajunge acolo primul; şi Millat întinde mâna ca Pande; iar Archie s-a uitat la televizor şi s-a uitat şi la viaţa reală şi ştie ce înseamnă când cineva întinde astfel mâna, aşa că se ridică. Aşa că se mişcă.

Aşa că atunci când arma vede lumina, el e *acolo*, e acolo fără nici o monedă care să-l poată ajuta, e acolo înainte ca Samad să-l poată opri, e acolo fără alibi, e acolo între hotărârea lui Millat Iqbal şi ţinta lui, ca momentul dintre

gând şi cuvânt, ca intervenţia de o fracţiune de secundă a memoriei sau a regretului.

* * *

La un moment dat, în întuneric, se opriră din mersul prin câmpie şi Archie îl împinse pe doctor înainte, şi îl obligă să stea în picioare chiar în faţa lui, ca să-l vadă.

— Stai acolo, spuse el, când doctorul intră fără să vrea în bătaia unei raze de lună. Stai dracului acolo.

Fiindcă voia să vadă răul, răul pur; momentul marii recunoaşteri, *avea nevoie* să-l vadă – apoi putea să continue conform planului. Dar doctorul se cocoşa întruna şi părea slăbit. Faţa îi era acoperită cu sânge roşu-deschis, ca şi cum fapta ar fi fost deja comisă. Archie nu mai văzuse niciodată un om atât de nimicit, atât de total învins. Îi cam pierea cheful. Era tentat să spună *Arăţi aşa cum mă simt eu*, căci dacă exista o întrupare a durerii lui groaznice de cap, a greţei provocate de băutură care i se ridica în gât, atunci ea stătea chiar în faţa lui. Dar nici unul dintre ei nu vorbi; stătură aşa o vreme, uitându-se unul la altul pe deasupra armei încărcate. Archie avea senzaţia ciudată că putea să-l *împăturească* pe omul ăsta în loc să-l omoare. Să-l împăturească şi să şi-l pună în buzunar.

— Uite ce e, îmi pare rău, spuse Archie disperat, după treizeci de secunde îndelungate de tăcere. Războiul s-a terminat. N-am nimic personal împotriva ta… dar prietenul meu, Sam… ei bine, sunt într-un fel de dilemă. Asta e.

Doctorul clipi de mai multe ori şi părea să se lupte ca să-şi controleze respiraţia. Printre buzele roşii de propriul sânge spuse:

— Când mergeam… ai spus că pot să te implor…?

Ţinându-şi în continuare mâinile la ceafă, doctorul schiţă gestul de a se aşeza în genunchi, dar Archie dădu din cap şi mârâi.

— *Ştiu* ce-am spus… dar nu ai… ar fi mai bine dacă aş…, spuse Archie cu tristeţe, mimând apăsarea pe trăgaci şi reculul armei. Nu crezi? Adică, ar fi mai uşor… pentru toată lumea?

Doctorul deschise gura ca şi cum ar fi vrut să spună ceva, dar Archie dădu din nou din cap.

— N-am mai făcut aşa ceva până acum şi sunt un pic… mă rog, enervat, sincer… am băut cam mult… şi asta nu m-

ajută… tu ai sta acolo vorbind şi probabil că eu n-aş înţelege nimic, ştii, aşa că…

Archie ridică braţele până ajunseră la nivelul frunţii doctorului, închise ochii şi trase piedica. Vocea doctorului sări cu o octavă.

— O ţigară?

Acela fu momentul în care lucrurile începură să meargă prost. Aşa cum merseseră prost şi cu Pande. Trebuia să-l omoare pe tip atunci şi acolo. Probabil. În schimb, deschise ochii să-şi vadă victima luptându-se să scoată un pachet de ţigări turtit şi o cutie de chibrituri din buzunarul de la piept, ca o fiinţă umană.

— Se poate… te rog? Înainte să…

Archie dădu afară pe nas tot aerul pe care îl inspirase ca să poată omorî un om.

— Nu poţi să refuzi o ultimă dorinţă, spuse Archie, pentru că aşa văzuse în filme. Am foc, dacă vrei.

Doctorul dădu din cap, Archie scăpără un chibrit, iar doctorul se aplecă înainte ca să aprindă ţigara.

— Haide, dă-i drumul, spuse Archie după un moment; niciodată *nu putuse* rezista unei dezbateri fără sens; dacă ai ceva de spus, spune. N-am toată noaptea la dispoziţie.

— Pot vorbi? Vom avea o conversaţie?

— N-am zis că vom avea o conversaţie, spuse Archie tăios.

Fiindcă aceasta era o tactică a naziştilor din filme (iar Archie ştia foarte bine; petrecuse primii patru ani ai războiului uitându-se la filme tremurătoare cu nazişti, la cinematograful Odeon din Brighton), încearcă să te prostească cu vorbe.

— Am zis că întâi o să vorbeşti şi pe urmă o să te omor.

— A, da, desigur.

Doctorul îşi şterse faţa cu mâneca şi se uită curios la băiat, asigurându-se că vorbeşte serios. Băiatul părea serios.

— Ei, păi atunci… dacă pot să spun aşa… Doctorul rămase cu gura deschisă, aşteptând ca Archie să-şi spună numele, dar nu se auzi nimic. Locotenente… dacă pot să spun aşa, locotenente, mie mi se pare că te afli într-un… un… impas moral.

Archie nu ştia ce înseamnă „impas“. Pierdut, spuse ceea ce spunea de obicei în astfel de situaţii:

— Nu mai pot eu!

— Ăăă… Da, *da*, spuse Doctorul Bolnav, căpătând ceva încredere; nu fusese încă împuşcat şi trecuse deja un minut întreg. Mi se pare că ai o *dilemă*. Pe de o parte… eu nu cred că vrei să mă omori…

Archie se îndreptă de spate.

— Uite ce, frumosule…

— Şi pe de altă parte, i-ai promis prietenului tău prea zelos că o s-o faci. Dar e *mai mult* decât atât.

Mâinile tremurânde ale doctorului scuturau ţigara fără ca el să-şi seama, iar Archie se uita la scrumul care cădea ca o zăpadă cenuşie pe ghetele lui.

— Pe de o parte, ai o obligaţie faţă de… faţă de… ţara ta şi faţă de ce crezi tu că e corect. Pe de altă parte, eu sunt un *om*. Îţi vorbesc. Respir şi sângerez, la fel ca tine. Şi cu siguranţă nu ştii ce fel de om sunt eu. Nu ştii decât zvonuri. Aşa că îţi înţeleg problema.

— N-am nici o problemă. *Tu* eşti cel care are o problemă, frumosule.

— Şi cu toate astea, deşi nu îţi sunt prieten, ai o datorie faţă de mine, fiindcă sunt om. Cred că eşti sfâşiat între datorii. Cred că te găseşti într-o situaţie foarte interesantă.

Archie făcu un pas înainte şi puse ţeava la cinci centimetri de fruntea doctorului.

— Ai terminat?

Doctorul încercă să spună *da*, dar nu-i ieşi decât o bâlbâială.

— Bun.

— Stai! *Te rog.* Îl ştii pe Sartre?

Archie oftă, exasperat.

— Nu, nu, nu – nu avem prieteni comuni – ştiu asta, pentru că eu nu am decât un singur prieten şi pe el îl cheamă Ick-Ball. Uite ce-i, o să te omor. Îmi pare rău, dar…

— Nu prieten. Filosof. Sartre. *Monsieur* J.P.

— Cine? făcu Archie, agitat, suspicios. Pare francez.

— Chiar e francez. Un mare francez. L-am cunoscut pentru scurtă vreme în ’41, când era la închisoare. Dar când l-am cunoscut mi-a expus o problemă care e similară, cred, cu a ta.

— Zi-i mai departe, spuse Archie rar.

Adevărul era că avea nevoie de puţin ajutor.

— Problema, continuă Doctorul Bolnav, încercând să-şi controleze hiperventilaţia, transpirând atât de tare încât i se formaseră două mici bălţi în adânciturile claviculei; problema e cea a unui tânăr student francez care trebuia să aibă grijă de mama lui, care era bolnavă la Paris, dar în acelaşi timp trebuia să plece în Anglia să-i ajute pe francezii din Rezistenţă în lupta contra naţional-socialiştilor. Acum, aducându-ne aminte că există multe feluri de *trebuie* – *trebuie* să dăm bani săracilor, de exemplu, dar nu facem

întotdeauna aşa; este *ideal*, dar nu *neapărat* – ţinând minte asta, ce ar trebui să facă el?

Archie îl luă în râs:

— Ce întrebare stupidă. *Gândeşte-te.*

Gesticulă cu arma, îndepărtând-o de capul doctorului şi bătându-şi cu ea propria tâmplă.

— La urma urmei, o va alege pe cea la care ţine mai mult. Ori îşi iubeşte ţara, ori pe mămica lui.

— Dar dacă le iubeşte pe amândouă la fel? Adică, şi ţara, şi pe „mămica“. Dacă e obligat să le facă pe amândouă? Archie nu era impresionat.

— Păi, atunci să facă numai una şi gata.

— Francezul e de acord cu tine, spuse doctorul, încercând să zâmbească. Dacă nici unul dintre cele două imperative nu e mai presus, atunci să aleagă unul, şi, aşa cum spui tu, gata. La urma urmei, omul se face pe sine. Şi e responsabil de ceea ce face.

— Gata, atunci. Conversaţia s-a terminat.

Archie îşi depărtă picioarele şi îşi distribui greutatea corpului, gata să încaseze reculul; trase încă o dată piedica.

— Dar… dar… gândeşte-te… te rog, prietene… încearcă să gândeşti…

Doctorul căzu în genunchi, ridicând un nor de praf care pluti şi căzu ca un suspin.

— Ridică-te, se răsti Archie, îngrozit de şuvoaiele de sânge care-i curgeau din ochi, de mâna de pe piciorul lui şi de gura de pe gheată. Te rog… nu e nevoie să…

Dar doctorul îi îmbrăţişă genunchii lui Archie.

— Gândeşte-te… te rog… se poate întâmpla orice… s-ar putea să mă răscumpăr în ochii tăi… sau s-ar putea să te înşeli… hotărârea ta s-ar putea întoarce ca aceea a lui Oedip, oribilă şi mutilată! Nu poţi fi sigur!

Archie îl apucă pe doctor de braţul slab, îl ridică în picioare şi începu să strige:

— Uite ce-i, amice. Acuma m-ai supărat. Doar nu-s ghicitor. Din partea mea, lumea poate să se sfârşească şi mâine. Dar trebuie să fac asta *acum*. Sam *mă aşteaptă*. Te rog, spuse Archie, căci mâna îi tremura şi hotărârea începea să-i slăbească; *te rog*, nu mai spune nimic. Nu sunt ghicitor.

Dar doctorul se prăbuşi din nou, ca un hopa-mitică.

— Nu… nu… nu suntem ghicitori. Eu n-aş fi putut prezice niciodată că viaţa mea se va sfârşi în mâinile unui copil… 1 Corinteni, capitolul treisprezece, versetul opt: *Proorociile se vor sfârşi; limbile vor înceta; cunoştinţa va avea sfârşit. Căci cunoaştem în parte, şi proorocim în parte; dar când va veni ce este desăvârşit, acest „în parte“ se va*

sfârşi. Dar când va veni? Căci eu am obosit să tot aştept. E aşa de groaznic să nu ştii decât o parte. E un lucru îngrozitor să nu ai perfecţiune, perfecţiune umană, când ea e atât de la îndemână. Doctorul se ridică singur şi încercă să se întindă spre Archie tocmai când acesta se dădea înapoi. Dacă am fi destul de curajoşi ca să luăm hotărârile care trebuie luate… să alegem între cei care merită salvaţi şi restul… E o crimă să-ţi doreşti…

— Te rog, *te rog*, spuse Archie, ruşinat să-şi dea seama că plânge, nu cu lacrimi roşii, ca ale doctorului, ci pline şi translucide şi sărate. Stai aici. Te rog nu mai spune nimic. *Te rog.*

— Şi mă mai gândesc la neamţul ăla încăpăţânat, Friederich. Închipuieşte-ţi lumea fără început sau sfârşit, băiete.

Scuipă acest ultim cuvânt, *băiete*, care acţionă ca un hoţ ce schimbă raportul de forţe dintre ei, furând toată puterea care mai rămăsese în Archie şi risipind-o în vânt.

— Închipuieşte-ţi, dacă *poţi*, că evenimentele lumii se întâmplă în mod repetat, fără încetare, aşa cum au făcut întotdeauna…

— Rămâi dracului pe loc!

— Închipuieşte-ţi războiul ăsta repetat iar şi iar, de milioane de ori…

— Nu, mersi, spuse Archie, înecându-se cu muci. E destul de rău şi o singură dată.

— Nu e o propunere serioasă. E un test. Numai cei care sunt suficient de puternici şi de binevoitori cu viaţa ca s-o poată spune – chiar dacă el se va repeta la nesfârşit – au ce se cere pentru a îndura cel mai negru întuneric. Eu am văzut lucrurile pe care le-am făcut repetate la infinit. Sunt unul dintre cei încrezători. Dar tu nu eşti unul dintre ei…

— Te rog, nu mai vorbi, *te rog*, ca să pot…

— Hotărârea pe care o iei, Archie, spuse Doctorul Bolnav, trădând un lucru pe care îl ştiuse de la început, numele băiatului, pe care aşteptase să-l folosească atunci când va avea cea mai mare putere; o poţi vedea repetată iar şi iar, timp de o eternitate? Poţi?

— Am o monedă! strigă Archie, *ţipă* de bucurie, pentru că tocmai îşi amintise. Am o monedă! Doctorul Bolnav părea încurcat, şi îşi opri paşii împiedicaţi.

— Ha! Am o monedă, nenorocitule. Ha! Aşa că ciudă ţie! Apoi încă un pas. Întinse mâinile cu palmele în sus, nevinovat.

— Stai acolo. Rămâi unde eşti. Aşa. Uite cum facem. Gata cu vorbăria. Pun arma jos… încet… *poftim*.

Archie se ghemui şi puse arma jos, aproximativ la jumătatea distanţei dintre ei.

— Asta ca să ai încredere în mine. Mă ţin de cuvânt. Acum o să arunc moneda. Şi dacă e cap, te omor.

— Dar…, spuse Doctorul Bolnav.

Şi pentru prima dată, Archie văzu în ochii lui ceva ce semăna cu teama adevărată, aceeaşi teamă pe care o simţea şi el atât de intens, încât abia mai putea vorbi.

— Şi dacă e pajură, nu te omor. Nu, nu vreau să vorbim despre asta. Nu sunt cine ştie ce filosof, la urma urmei. Asta-i tot ce-ţi pot oferi. Gata, îi dau drumul.

Moneda se ridică şi se răsuci în aer aşa cum se ridică şi se răsuceşte o monedă de fiecare dată într-o lume perfectă, sclipind şi apoi arătându-şi partea întunecată suficient cât să te farmece. Apoi, la un anumit moment al ascensiunii ei triumfale, începu să descrie un arc, iar arcul se îndrepta în direcţia greşită, şi Archibald îşi dădu seama că moneda nu venea deloc înapoi spre el, ci se ducea dincolo de el, departe dincolo de el, şi se întoarse ca s-o privească cum cade în noroi. Se apleca s-o ridice când se auzi o împuşcătură, iar el simţi o durere vie în coapsa dreaptă. Se uită în jos. Sânge. Glontele trecuse direct prin el, ratând cu puţin osul, dar lăsând o bucată de schijă înfiptă adânc în carne. Durerea era insuportabilă, dar în acelaşi timp, ciudat, abia simţită. Archie se întoarse şi îl văzu pe Doctorul Bolnav, pe jumătate aplecat şi cu arma atârnându-i în mâna dreaptă.

— Ce mama dracului, de ce-ai făcut asta? spuse Archie furios, smulgându-i doctorului arma cu forţa, fără ca el să opună rezistenţă. E pajură. Vezi? E pajură. Uite. A fost pajură.

*

Deci Archie se află acolo, pe traiectoria glontelui, pe cale să facă ceva neobişnuit, chiar şi pentru televiziune: să salveze acelaşi om de două ori, şi fără mai multe motive decât prima dată. Şi e o treabă urâtă, chestia asta cu salvatul oamenilor. Toţi cei din încăpere se uită cu groază cum încasează glontele în coapsă, drept în femur, cum se învârte cam teatral şi cade chiar peste cuşca de sticlă a şoarecelui. Cioburi de sticlă peste tot. Ce spectacol. Dacă ar fi film la televizor, acum ar intra saxofonul; s-ar derula genericul.

Dar mai întâi, finalul partidei. Pentru că se pare că indiferent ce crezi despre ele, jocurile trebuie jucate, chiar dacă, precum independenţa Indiei sau a Jamaicăi, precum semnarea tratatelor de pace sau andocarea vaselor de pasageri, sfârşitul este pur şi simplu începutul unei poveşti şi mai lungi. Acelaşi focus-grup care a ales culorile acestei încăperi, covorul, fontul afişelor, înălţimea mesei, va marca fără îndoială căsuţa care înseamnă că vor ca aceste lucruri să se repete la nesfârşit… şi există cu siguranţă un model demografic al tuturor celor care vor să vadă declaraţiile martorilor oculari care l-au identificat pe Magid la fel cum l-au identificat pe Millat, procesele-verbale încurcate, caseta video cu victima care a refuzat să coopereze, la fel ca şi familiile, un caz atât de imposibil, încât judecătorul se dădu bătut şi decretă patru sute de ore de muncă în folosul comunităţii pentru ambii gemeni, pe care ei le serviră, evident, ca şi grădinari la noul proiect al lui Joyce, un uriaş parc al mileniului aşezat pe malul Tamisei…

Şi probabil că tinerele femei de carieră, cu vârste cuprinse între optsprezece şi treizeci şi doi de ani, sunt cele care ar vrea o poză cu Irie peste şapte ani de-acum, cu Joshua şi cu Hortense pe malul Mării Caraibilor (căci Irie şi Joshua devin până la urmă iubiţi; nu-ţi poţi evita destinul la nesfârşit), în vreme ce fetiţa orfană de tată a lui Irie scrie cărţi poştale pline de afecţiune către *Unchiul Millat cel rău* şi *Unchiul Magid cel bun* şi se simte liberă ca Pinocchio, o păpuşă căreia i s-au tăiat sforile paterne. Şi se poate oare ca majoritatea criminalilor şi a persoanelor în vârstă să fie cei care se trezesc dorindu-şi să facă pariuri asupra câştigătorului unei partide de blackjack, cea jucată de Alsana şi Samad şi Archie şi Clara, la O'Connell's, pe 31 decembrie 1999, acea noapte istorică în care Abdul-Mickey şi-a deschis în sfârşit porţile femeilor?

Dar cu siguranţă că a spune aceste poveşti şi altele ca ele ar însemna să spulberăm mitul, minciuna frumoasă că trecutul este întotdeauna un timp trecut, iar viitorul, viitor perfect. Iar după cum ştie Archie, nu e aşa. Nu a fost niciodată aşa.

Ar fi un sondaj interesant (de ce fel, decizia vă aparţine) să examinăm prezentul şi să împărţim martorii în două grupuri: cei ai căror ochi au căzut pe un om care sângera, prăbuşit pe o masă, şi cei care au urmărit evadarea unui şoarece mic, maro şi răzvrătit. În ceea ce-l priveşte pe Archie, el s-a uitat după şoarece. L-a văzut stând perfect nemişcat o secundă, cu o privire îngâmfată, de parcă nici nu se aştepta la altceva. L-a urmărit cum se furişează peste mâna lui. L-a

urmărit fugind de-a lungul mesei şi scăpând printre mâinile celor care voiau să-l prindă. L-a urmărit cum sare de pe capătul mesei şi dispare printr-o gură de aerisire. *Du-te, fiul meu!* îşi zise Archie în gând.

Table of Contents

Mulţumiri
Archie 1974, 1945
1. Cea de-a doua căsătorie ciudată a lui Archie Jones
2. Ies dinţii
3. Două familii
4. Trei pe drum
5. Rădăcinile dinţilor lui Alfred Archibald Jones şi Samad Miah Iqbal
Samad 1984, 1857
6. Ispita lui Samad Iqbal
7. Molari
8. Mitoză
9. Revoltă!
10. Rădăcinile dinţilor lui Mangal Pande
Irie 1990, 1907
11. Proasta educaţie a lui Irie Jones
12. Canini: colţi care sfâşie
13. Rădăcinile dinţilor lui Hortense Bowden
14. Mai englez decât englezii
15. Chalfenism versus bowdenism
Magid, Millat şi Marcus 1992, 1999
16. Întoarcerea lui Magid Mahfooz Murshed Mubtasim Iqbal
17. Discuţii de criză şi tactici de ceasul al unsprezecelea
18. Sfârşitul Istoriei versus Ultimul Om
19. Ultimul spaţiu
20. Şoareci şi amintiri

Table of Contents

Mulțumiri
Archie 1974, 1945
- 1. Cea de-a doua căsătorie ciudată a lui Archie Jones
- 2. Ies dinții
- 3. Două familii
- 4. Trei pe drum
- 5. Rădăcinile dinților lui Alfred Archibald Jones și Samad Miah Iqbal

Samad 1984, 1857
- 6. Ispita lui Samad Iqbal
- 7. Molari
- 8. Mitoză
- 9. Revoltă!
- 10. Rădăcinile dinților lui Mangal Pande

Irie 1990, 1907
- 11. Proasta educație a lui Irie Jones
- 12. Canini: colți care sfâșie
- 13. Rădăcinile dinților lui Hortense Bowden
- 14. Mai englez decât englezii
- 15. Chalfenism versus bowdenism

Magid, Millat și Marcus 1992, 1999
- 16. Întoarcerea lui Magid Mahfooz Murshed Mubtasim Iqbal
- 17. Discuții de criză și tactici de ceasul al unsprezecelea
- 18. Sfârșitul Istoriei versus Ultimul Om
- 19. Ultimul spațiu
- 20. Șoareci și amintiri

Table of Contents

Mulţumiri 7

Archie 1974, 1945 8

1. Cea de-a doua căsătorie ciudată a lui Archie Jones 10
2. Ies dinţii 30
3. Două familii 46
4. Trei pe drum 64
5. Rădăcinile dinţilor lui Alfred Archibald Jones şi Samad Miah Iqbal 78

Samad 1984, 1857 111

6. Ispita lui Samad Iqbal 112
7. Molari 143
8. Mitoză 162
9. Revoltă! 185
10. Rădăcinile dinţilor lui Mangal Pande 215

Irie 1990, 1907 231

11. Proasta educaţie a lui Irie Jones 232
12. Canini: colţi care sfâşie 270
13. Rădăcinile dinţilor lui Hortense Bowden 310
14. Mai englez decât englezii 317
15. Chalfenism versus bowdenism 331

Magid, Millat şi Marcus 1992, 1999 358

16. Întoarcerea lui Magid Mahfooz Murshed Mubtasim Iqbal 361
17. Discuţii de criză şi tactici de ceasul al unsprezecelea 379
18. Sfârşitul Istoriei versus Ultimul Om 405
19. Ultimul spaţiu 426
20. Şoareci şi amintiri 450